

ORTUTAY GYULA • KOVÁCS ÁGNES • DÉGH LINDA

MAGYAR NÉPMESÉK

II.

A KOPORSÓBA TETT FIÚ

Hát egyszer volt, hol nem volt, a negyedik században, amikor Krisztus Urunk született, a földön jártak Szent Péterrel.

Amint jöttek-mentek erre s arra, elesteledtek. Egy faluba érkeztek, szállást kérni akartak, de nem kaptak az egész faluban szállást. Mindenütt kértek, mindenütt elutasították a két vándort.

Bémentek egy szegény emberhez, akinek annyi gyermeke volt, nem tudta azt se, melyik őszi, melyik tavaszi. A felesége akkor is teherben volt.

Aztán azt mondja a szegény ember, hogy

– Én, uram, adnék szállást, de még az sincs, ahová lefeküdjenek, annyi a gyermekünk, annyi gyermek van.

– Nem baj – azt modják –, meghúzódunk mi a földön is egy kis szalmán.

– Na jól van – azt mondja a szegény ember –, ha meghúzódunk, de még annál nagyobb baj is van – azt mondja. – A feleségem ott áll, minden percben várom, hogy megbetegedik, akkor mi lesz véle?

– Majd lesz valami – azt mondják a két vándor.

Szép rendben aztán lefeküdtek. A szegény ember hozott be szalmát, ráfeküdtek. De még annyi se volt, hogy lepedőt tegyenek a szalmára.

Kértek egy kis kenyeret:

– Van ennivaló?

Azt mondta, hogy van hús esztendeje, hogy nem látott kenyeret, csak hamupogácsával élnek. Nahát, úgylis letelepedtek azért éhen.

Egyszer eljajdította az asszony magát.

– Jaj – azt mondja –, mindjárt meghalok!

Na, megijedt a szegény ember, hogy mi lesz most?

A két vándor most mit csinál, hogy a felesége megbetegszik? De még bába sem volt!

Azt mondja Szent Péter Krisztus Urunknak, hogy:

– Uram, könyörülj ezen az asszonyon.

– Eredj ki, Péter, nézd meg, milyen idő van.

Kiment Szent Péter, bément vissza. Azt mondja, hogy:

– Nagyon felleges van!

– Na – azt mondja –, akkor még nem lehet.

De az asszony még nagyon jajgatott. Hogy jajgatott az asszony, megint azt mondja:

– Menj ki, Péter, nézd meg, milyen idő van?

Megint kiment Szent Péter, azt mondja, hogy:

– Már most egy kicsit oszlott a felleg.

– Még most se lehet – azt mondja Krisztus Urunk.

De az asszony csak jajgatott. Megint mondja Szent Péter:

– Uram, ha lehet, könyörülj rajta.

– Eredj, nézd meg – azt mondja –, milyen idő van künn?

Megint kiment Szent Péter. Mikor visszament azt mondja, hogy:

– Nagyon szép tiszta idő van, sehol egy darab felleg sincs.

– Mármost lehet – azt mondja Krisztus Urunk.

Na, egy percben megszaporodott az asszony, megbetegedett, meglett egy szép fiúgyermeke.

Az alatt az idő alatt a szomszédban is született egy nagy gazdag embernek, nagyon nagygazda ember volt, annak is született egy lánya, a nagygazda embernek, aki nem adott szállást nekik.

Na jól van, felvirradtak, a két vándor útnak indult. De Krisztus Urunk otthagya a gyűrűjét a szalma közt, mintha ott felejtette volna, de csak megpróbálta, hogy milyen szíve van a szegény embernek.

Szép rendben a szegény ember vitte ki a szalmát a háza földjéről, megkapta a gyűrűt.

– Jaj – azt mondja –, ez a két vándor itt felejtette a gyűrűjét, a szalma közt van. Megyek – azt mondja a feleségének –, utánuk viszem. De merre, azt sem tudom, hogy merre mennek, merre indultak.

De a szegény ember azért csak megindult.

Futott ki a faluból, hát meglátta a két vándort, hogy mennek. Kiáltott utánuk, de nem hallották. Még a kalapjával is integetett utánuk. Egyszer aztán meghallotta Szent Péter, azt mondja:

– Uram, a szegény ember meg úgy fut utánunk, még a kalapját is levetette. Vajon mi lehet a baj?

– Várjuk meg – azt mondja Krisztus Urunk –, lássuk, mi a baja.

Mikor elérte Krisztus Urunkat, meg Szent Pétert, a szegény ember:

– Hát uram – azt mondja –, ott felejtették valamelyitek a gyűrűjét, én meg utánatok hoztam.

– Hát jól van – azt mondja a Krisztus Urunk –, megköszönjük szépen, hogy utánunk hozta, de – azt mondja Krisztus Urunk a szegény embernek –, ne, ezt meg fogjuk magának hálálni.

– De lenne nekem egy kérésem – azt mondja –, uram, lennének szívesek jönnének vissza, mert én, hogy szegény ember vagyok, hát még azt se kapok, aki ezt a gyermeket elvigye a paphoz megkeresztelni.

– Na – azt mondja Krisztus Urunk –, hát visszamegyünk szívesen.

Vissza is mentek. Hogy visszament, a gyermeket nem tudták volna betakarni, nem volt annyi ruhájuk, olyan nagyon szegények voltak.

Elvitte Krisztus Urunk meg Szent Péter a gyermeket a paphoz keresztelni.

De a nagygazda embernek is elvitték a leányát a paphoz keresztelni akkor, mikor a szegény emberét vitték.

Szép rendben a nagygazda ember lányát tartják a keresztanyák (annak volt, aki elvigye a paphoz a gyermeket), azt kereszteljék előbb, nem a szegény ember gyermekét,

Azt mondja Krisztus Urunk, hogy:

– Nem úgy, tisztelendő úr, hanem előbb a kalap, mint a főköttő!

Így aztán megkeresztelték a szegény ember gyermekét előbb, mint a nagygazda lányát.

Hazamentek a keresztelőről, mondták a keresztanyák, hogy a két vándor hozta a gyermeket keresztelni, aztán nem engedték, hogy a nagygazda embernek a lányát kereszteljék előbb, azt mondták, előbb a kalap, mint a főköttő.

De a nagygazda ember elkezdett haragudni, káromkodni, na jól van, az a koldus, majd meglátják, hogy mit ad a keresztkomáknak enni, mikor még hamupogácsája sem igen van!

De az asszony nem volt beteg, hiába a gyermeke akkor éjszaka született. Szép rendbe aztán azt mondja az asszonynak Krisztus Urunk:

– Nincs semmi kis lisztje, hogy sütné egy kis pogácsát?

– Jaj, uram – azt mondja –, van húsz esztendeje, mióta nem láttam lisztnek szemét se.

– Menjen, nézzen – azt mondja –, ott a hordó csínyjába szokták tenni a lisztet, hátha tud egy kicsit összekeparni.

Kiment az asszony, aztán a hordó csínyjában kapart annyit, talán lett volna egy gyűszűvel.

- Na – azt mondja –, tegye teknőbe!
- Hát uram, elvész az a teknobe!
- Ne törődjön vele, csak tegye teknőbe!

Belétette a teknobe, aztán megázatta.

- Na, dagassza meg – azt mondja az asszonynak.

Az asszony aztán megdagasztotta, de nem volt ott mit dagasztani, csak összesöpörte. Lett belőle olyan csomó, mint egy szem tengeri.

Azt mondja, az embernek, hogy menjen fel a padlásra, nézze meg, nem maradt ott valahol egy kis hús?

– Jaj, uram – azt mondja –, még a szalonnamadzagot is megettem, amit a füst bekormozott, egészen.

- Menjen csak, nézze meg – azt mondja.

Megy az ember fel, mikor fölér a padlásra, belevágta fejét egy nagy oldalba, disznóoldalba. Nézi, hát annyi a hús, hogy egymást éri a szalonna, órja, kolbász, mindenféle.

Azt mondja, hogy:

- Melyiket lökjem le?

Azt mondják, hogy amelyiket előbb érte.

Lelökött egy nagy disznóoldalt egészen.

Az asszonynak meg azt mondják, hogy ne szagassa le még a tésztát, gyújtson be a kemencébe, hadd égjen a tűz.

Rendesen kifűtötte a kemencét, úgy amint szokták egy sütet kenyérnek.

– Na – azt mondja Krisztus –, vesse bé már, szagassa el hatfelé a kis tésztát.

Hát az asszony azt mondja:

– Hát hova tegyem én ezt, ebbe a nagy tűzbe széjjel ég, sose látja azt senki!

– Ne törődjön véle – azt mondja –, csak szagassa el hatfelé, aztán hajigálja bé a kemencébe!

A szegény asszony elszakasztotta a kis tésztát hat felé, de nem volt nagyobb egy-egy darab, mint egy szem búza. Békajigálta abba a nagy tűzbe a kemencébe. Na, gondolta magában, sose lát abból senki semmit!

Hát egyszer azt mondja, hogy nézze meg, hogy felfogta már a kenyeret a kemencébe a tűz.

Olyan hat nagy kenyér volt, mint hat nagy véka! Na, az asszony csak elcsudálkozott, hogy mi lett abból a csepp kis morzsa tésztából.

Megint mondja Krisztus az embernek, hogy nincsen egy kis bora?

– Jaj, uram – azt mondja –, hamut tartunk a hordóban ki tudja mióta, még az is kifoly belőle, úgy el van száradva.

– Menjen csak, nézze meg – azt mondja – a pincében.

Kimegy a szegény ember, hát a hamus hordó tele van borral, szép piros borral, jó borral. Visz bé egy nagy kantával.

– Hát, uram – azt mondja –, van ott egy hordóval, hála legyen az Istennek.

– Na, ugye – azt mondja Krisztus Urunk –, eltagadta volna, hogy nincsen bora, se húsa.

Nahát, az oldalt odahányták nagy lábosban, elkészült a vacsora, vacsorára ültek össze.

Nagygazda embereknél meg állott a nagy komaság, daloltak, mulattak. Azt mondja a nagygazda ember a komáknak, hogy hát:

– Az a koldus mit ad a keresztapának most enni?

Hát az asszonyok szoktak, kíváncsiak voltak, elmentek leskelődni. Hogy ott leskelődtek, Krisztus Urunk azt tudta, hogy az ablak alatt van valaki. Egy-egy nagy oldalcsontot kivett, de kövér volt nagyon. Egyet harapott belőle, s kilökte az ablakon:

– Jó lesz ez a kutyáknak – azt mondja.

De az asszonyok fölszedték, nem hagyták.

– Jó ez! Ez komaság, nem ahol mi vagyunk!

Akkor nagy darab fehér kenyeret megint, azt is felszedték kötőbe. Annyit hajigált ki húsból, kenyérből, hogy az asszonyok szedtek egy nagy kötővel.

Mentek vissza a nagygazda emberhez. Azt mondja a nagygazda ember:

– Nahát, mi van ott?

– Na – azt mondják az asszonyok –, ott van a komaság, nem itt. Ne, milyen húst hajigáinak ki az ablakon, hogy jó lesz a kutyáknak, mi meg fölszedtük, hogy jó lesz nekünk, nem a kutyáknak – azt mondják az asszonyok: Olyan piros bort isznak – azt mondja –, mint a vér!

Ott evés közben Krisztus Urunk odasúg Szent Péternek, az asszonyok hallották, mit mondott:

– Péter – azt mondja –, meglásd, ez a fiú még nagy gazda embernek a lányát veszi el feleségül.

Az asszonyok megmondták a nagygazda embernek, hogy mit mondott a vendég egyik a másiknak.

– Mi – azt mondja –, az én lányomat venné el, annak a koldusnak a fia? Inkább megölöm azt a fiút!

Na, de hát a két vándor aztán elment másnap megint. De a szegény embernek aztán nem tartott az mindig, az a sok hús, meg a bor, egyszer elfogyott. Megint csak hamupogácsára szorultak.

De a nagy gazda ember mindig törte a fejét, hogy tudná azt a gyermeket elcsalni a szegény embertől, hogy hogy pusztítsa ki.

Így aztán a nagygazda ember elment egyszer a szegény emberhez, ott azt mondja:

– Add nekem ezt a kisfiút, úgy sincs mit adj neki semmi. Még hogy lehet, hogy az én lányom lehet annak a felesége. Énnálam jó lesz dolga. (De nem abban incselkedett, hogy jó legyen dolga, hanem hogy pusztítsa el.) Szép rendben adok neked két véka tengerit érte.

Nahát, a szegény ember mit gondolt, mit nem gondolt, ne is éhezzen ott szegény gyermek, hanem odaadja két véka máléért a kisfiút.

A nagygazda ember aztán fogta magát csináltatott egy kis koporsót, a gyermeket beletette a koporsóba, eleresztette egy vízen, hadd vigye el a víz.

Vitte a víz a kis koporsót. A kis koporsót, ahogy vitte a víz, volt a vízen egy malom arra messze, s elvitte a malomhoz a víz a kis koporsót.

A molnár meg éppen kinn volt, halászott. Meglátta a molnár a kis koporsót, hogy viszi a víz.

– Jaj, Istenem – azt mondja –, valahol nagy eső lehetett, kihozta ezt a koporsót a víz a házból.

Szép rendben a molnár kifogta a kis koporsót, vitte bé. Azt mondja a feleségének:

– Né, feleség, a víz egy kis koporsót hozott, nem tudom mi van benne. Biztosan valami gyermek.

Hát amint folbontja a molnár a koporsót, van benne egy szép fiúgyermek.

– Jaj – azt mondja a molnár –, legyen hála az Istennek, hogy nekünk rendelt egy gyermeket. Nekem úgyse volt soha, már nem is lesz.

Öreg ember volt a molnár, öregek voltak.

A gyermeknek aztán gondját viselték, nagyon örültek a gyermeknek a molnár is, a felesége is.

Felnőtt a gyermek annyira, Hogy már legénysorba volt. Na, a nagygazda embernek is felnőtt a lánya, úgyhogy már férjkezmenni való volt. De meg is

volt már kérve, a nagy gazda embernek a lánya, férjhez ment.

A nagygazda ember befogott négy ökröt a szekérbe, elment a malomba a nagy szekér búzával, hogy öröljön a lakodalomra.

Amikor a malomba érkezik, látja, hogy egy szép fiatal legény ott van a malomban, az öröl, az öreg molnár csak ott járkált a malomban.

Gondolja, nem az a fiú lehet ez, akit én a víznek eresztettem? Gondolja magában, hogy ez biztosan az a fiú! Még most is lehet a lányom az övé, hiába már jegyben van.

Azt mondja a molnárnak, hogy legyen olyan szíves, eressze el ezt a fiút, vigyen a feleségének egy levelet, mert elfelejtett valamit.

Azt mondja az öreg molnár, hogy:

– Hogy ereszteném, mikor mennyi dolga van neki!

– Visszajön hamar – azt mondja.

De hát addig-addig beszélt, rimánkodott a nagygazda ember a molnárnak, hogy eleresztette a fiút, hogy vigyen egy levelet a feleségének.

Szép rendben a fiúnak egy réten kellett keresztülmennie, s a réten olyan bokrok voltak. Egyszer, amint megy a legény a réten keresztül egy bokorból megszólalt egy öreg ember, ősz ember:

– Hova sietsz, fiam? – azt mondja.

– Megyek – azt mondja – ebbe meg ebbe a faluba, egy levelet viszek egy nagygazda embernek.

– Hadd lám azt a levelet – mondja az öreg ember.

– Nem szabad – azt mondja – fölbontani.

– Hadd lám csak – azt mondja.

Mégis addig erőszakolta a fiút az öreg ember, hogy odaadta a levelet, fölbontotta. Az volt a levélben írva: „Kedves feleségem, ha valaha megfogadtad a szavamat, de most fogadd meg, vegyél egy embernek való mérget, ennek a legénynek add bé valami italba, hogy haljon meg.”

Az öregember aztán mindjárt írt más levelet, becsinálta csakúgy, mint volt.

– Na – azt mondja –, fiam, nesze a levél, vidd el, add át az asszonynak.

El is vitte a fiú a levelet, odaadta az asszonynak. Az asszony elolvassa a levelet, abba a levélbe az van írva: „Kedves feleségem, ha valaha megfogadtad a szavamat, azonnal, ha ezt a levelet megkapod, hívjál papot, a lányomat eskettesd össze ezzel a legénnyel. De ezt cselekedd meg akárhogy.”

Szép rendben az asszony, hogy megkapta a levelet, azonnal ment a paphoz, hogy elolvasta, hívta a papot, összeeskettette a két fiatait.

Na, de az öreg ember nem volt más, mint Krisztus Urunk, aki a fiúnak a levelet adta.

A nagygazda ember aztán hazament a malomból, megőrölt. Mikor bément az udvarra, a két fiatal ott állt a tornácon összeölelkezve, mint fiatal szokott.

A nagygazda ember még az ostort is elhajította mérgében.

– Hát feleség – azt mondja –, ezt írtam én neked?

– Hát itt a levél – azt mondja –, nézd meg, a te írásod!

Nézi a nagygazda ember az írást, hát csakugyan az ő írása. „Na, de nem baj, azért mégsem lesz a lányom az övé, mert csak elpusztítom valami módon!”

Szép rendben ott aztán azt mondja a legénynek:

– Hiába esküdtél meg a lányommal, azért mégsem tesz a lányom a tiéd, hanem elmegy a felséges Virág királyhoz, nekem onnan három szál virágot hozzal, akkor lesz a lányom a tiéd.

Na, a fiúnak aztán tarisznyát raktak, útnak indult. Ment a fiú, mendegélt hetedhét országon keresztül.

De egyszer oszt elfogyott az ennivalója. Beérkezett egy városba, abban a városban pedig király lakott. Ő elment a királyhoz, hogy ott inkább kap egy kis eleséget vagy alamizsnát.

A király úgy meg volt telve sebbel, fekélyekkel, nem tudott tőle mozdulni.

Szép rendben azt kérdi tőle a király:

– Hová utazol?

– Megyek felséges Virág királyhoz, három szál virágért.

– Na – azt mondja –, ha odamégy, kérd meg tőle, minek vagyok én így megtelve sebbel, fekélyekkel. Mikor jössz vissza, gyere bé, s mondd meg nekem.

Ott aztán megint raktak neki tarisznyát, adtak neki útra pénzt.

Megint útnak indult a fiú, megint ment hetedhét országon keresztül.

Amint ment, mendegélt megint elfogyott az ennivaló. Megint elért egy várost, abba megint király lakott. Oda is bément, ahhoz a királyhoz, az is kérdi, hogy hova szándékozik menni?

Mondja, hogy:

– Na, ha Virág királyhoz mégy, kérd meg tőle, minek vagyok én vak? Ha jössz vissza, gyere bé, és mondd meg nekem mit mondott.

Na jól van! Megint raktak a fiúnak tarisznyát, megint adtak útravalót, hogy menjen. A fiú aztán útnak indult.

Megint ment, mendegélt hetedhét országon keresztül. Egyszer elért egy nagy vizet. Na, már itt hogy menjen keresztül?

Hát egy asszony ott húzgál egy gályát a vízen le s fel. Azt mondja az asszonynak, hogy:

– Vigyél át engem ezen a vízen, megyek a felséges Virág királyhoz.

– Na – azt mondja –, keresztülviszlek, de kérd meg tőle, minek húzgálom én itt ezt a gályát?

– Jól van – azt mondja –, megkérdem.

Szép rendben aztán keresztül vitte a legényt vagy fiatalembert a vízen az asszony.

Bément a Virág királyhoz, de a Virág király nem volt otthon, csak a felesége.

– Jaj – mondja a Virág királyné –, hol jársz ezen az idegen földön, mikor arról, ahol te laksz, még madár se járt itt?

– Eljöttem – azt mondja –, felséges Virág királyné, három szál virágért.

– Az én uram – azt mondja –, ha hazajő, az téged rögtön megöl. Hanem elbújtatlak én tégedet. El lesz fáradva, ha hazajő, biztosan aztán megvacsorázik, s azonnal lefekszik, elalszik. Leborította az asszony a fiatalembert az ágy alá egy nagy szappanozó teknő alá. – De el ne aludj, hogy halld, mit mond.

Nahát a fiatalember ott van a teknő alatt. De nemsokára jött is rá a király. Mikor már ment a szobába, azt mondja a feleségének, hogy:

– Ki járt itt, mert idegenszagot érzek?

– Nem járt itt senki – azt mondja a felesége a királynak –, csak messze jártál, összejártál mindenfélét, aztán azért érzed az idegen szagot.

– Itt járt valaki! – Csak faggatta a feleségét, de az asszony azt mondta, hogy messziről jön, azért érzi az idegenszagot.

Megvacsorált, s lefeküdt, azonnal el is aludt. Az asszony meg mellé feküdt a királynak. Amint az elaludt, a királyasszony kihúzott egy szál haját. Minden haja virág volt a királynak, egy szál virág.

Kihúzott egy szál haját a királynak, akkor azt mondja az asszony, így oldalba lökte a királyt, felébredt:

– Minek bolygatsz engem?

– Jaj – azt mondja –, mit álmodtam!

– Hát mit álmodtál?

Azt mondja a királyné:

– Azt álmodtam, hogy ez s ez a városban van egy király, úgy meg van telve sebbel, fekélyekkel, hogy nem látszik. Hogy minek van az úgy megtelve sebbel?

– Úgy kell neki – azt mondja a Virág király –, mert van egy kemencéje, amelyben sütik neki a kenyeret. Olyan béka van alatta, mint egy véka. Azon sütik neki a kenyeret, azért van ő megtelve sebbel meg fekélyel. Ha a kemencét elrontanák, más kemencét csinálnának, abból a kenyérből enne, akkor nem volna megtelve sebbel meg fekélyel, lehullana róla a seb. Na jól van, ne háborgass többet – azt mondja.

A Virág király megint elaludt. Alszik jól a király megint kihúzott egy szál haját az asszony. Megint jól oldalba lökte Virág királyt.

– Minek háborgatsz?

– Jaj, megint mit álmodtam – azt mondja az asszony.

– Hát mit álmodtál?

– Azt álmodtam – azt mondja –, ebbe s ebbe a városba lakik egy király, aztán vak! Minek vak az?

– Úgy kell neki – azt mondja –, az egész épülete még a tyúkólja is arannyal van megtelve, kerítése, mindene. Lehányná róla az aranyat, és abba a vízbe dobná belé, amely ott folyik a kastélya mellett, akkor mindjárt látna, ha megfődné cseréppel vagy zsindegyel.

Na, már megvan két szál virág, most még egy van bátra!

Megint elalszik Virág király, megint alszik jól, megint kihúzza az asszony egy szál haját, azt megint oldalba lökte a királyt.

Azt mondja a király:

– Hát nem hagysz te engem aludni. Nem jól jársz velem, ha mindig dőfölsz.

– Jaj, megint mit álmodtam – azt mondja az asszony.

– Hát mit álmodtál?

– Emellett a víz mellett ott húz egy asszony egy gályát, hogy minek húzgálja az az asszony ott azt a gályát?

– Úgy kell neki – azt mondja –, mert a szép búzából minek nem tud jó kenyeret sütni? Süssön jó kenyeret, akkor nem húzgálja a gályát. Na – azt

mondja –, ha még egyszer bolygatsz, akkor nem jól jársz – azt mondja a feleségének.

– Ne félj – azt mondja –, nem bolygatlak én többet.

Elaludt a Virág király megint. Az asszony aztán kivette a teknő alól a fiatalembert.

– Na – azt mondja –, hallottad, mit mondott?

– Hallottam, mind egy szóig.

– No, de az asszonynak meg ne mondd, míg keresztül nem visz a vízen, mert akkor nem visz keresztül, hogy mit mondott a király.

No, megy a fiatalember, aztán megköszönte az asszony jóságát. Elment vissza a vízhez. Megtalálta az asszony, ott várta a gályával a fiatalembert.

Azt mondja:

– Nahát mit mondott?

– Vigyél át – azt mondja –, akkor megmondom!

– Én nem viszek, míg nem mondd.

– Én meg nem mondom meg, míg át nem viszel – azt mondja az ember.

Addig osztozódtak ott, egyszer azt mondta az asszony:

– Menj fel hát a gályára!

Felült a fiatalember, aztán a gályát keresztülhozta a vízen.

– Nahát mit mondott?

– Azt mondta, hogy azért húzod itt ezt a gályát, mert nem tudsz jó kenyeret sütni.

– Jaj – azt mondja –, minek nem mondtad meg túl, akkor sose hoztalak volna át.

– Hát süssél jó kenyeret – azt mondja.

– De nem tudok.

– Akkor meg húzd a gályát.

– Szerencséd, hogy ott meg nem mondtad, mert ottmaradtál volna.

Jött aztán a fiatalember, elérte azt a várost, ahol a vak király volt. Bément hozzá, hogy mondja meg, hogy mit mondott a Virág király.

A fiatalembert mindjárt elzárták, hogy minek mondta, hogy az egész épületről az aranyat hányja le, hányja a vízbe. De hát azért megtették, hogy hadd lássák, hogy igazat beszél-e vagy se?

Szép rendben aztán mindjárt mestereket hívtak, az aranyat szórták le a vízbe az épületről, kerítésről, mindennüen, aztán fedték meg cseréppel.

Mikor megfedték cseréppel megvolt minden épület fedve cseréppel, a király úgy látott, mint húszéves korában. De örült a király, hogy igazat mondott a fiatalember. Mindjárt kieresztették a fogságból.

– Na – azt mondja –, mit kívánsz tőlem, amiért megkérdezted tőle?

– Azt – azt mondja –, amit felséged szánt.

Mindjárt előhozott egy szép lovat a király, két átalvetőt megtöltöttek neki arannyal. Feltették a ló hátára.

– Na – azt mondja –, ebből élhetsz boldogul.

Jött aztán a fiatalember lóháton, nem kellett többet gyalogolni neki. Elérte a másik várost. Másik városba megint bement a királyhoz. Megint kérdi a király.

– Na – azt mondja –, megkérdezted?

– Megkérdeztem – azt mondja.

– Hát mit mondott?

– Azt mondta, hogy felségednek a kenyeret a kemencében sütik, olyan béka van a kemence alatt, mint egy véka. De azt a kemencét elrontanák, aztán más kemencét csinálnának, abba sütnének kenyeret, s abból a kenyérből enne, lehullana róla a seb, nem lenne többet seb rajta soha.

Szép rendben a kemencét azonnal elrontották, de a fiút ott is elzárták. Aztán mindjárt csináltak más kemencét. Míg a kemencét csinálták, megdagasztották a kenyérnek valót, hogy mikor a kemence kifül, vethessék be a kenyeret, hogy a király minél hamarabb ehessen abból a kenyérből, ami az új kemencébe sült.

Meg is lett a kemence csinálva, kifutották, s bévetették a kenyeret. De a szakácsnők, mint szoktak itt ezek a parasztasszonyok, hogy vetnek olyan kis cipókaformát, hogy hamar süljön, hogy hamarabb ehessék belőle a király.

Meg is sült az a kis cipókaforma kenyér. Alig várta a király, hogy ehessen belőle. Mikor megkezdett abból a kenyérből enni, a sebek mind kezdtek róla hullani le. Még megelekedett az ennivalójával, amennyi volt rajta, egy csepp seb se maradt a királyon.

– Na – azt mondja –, hát igazad volt.

Kieresztették a fogságból a legényt.

– Igazad volt – azt mondja. – Hát mit követelsz tőlem?

– Hát amit felséged szánt – azt mondja.

Az is mindjárt előhozatott egy szép lovat. Az is megtöltetett két átalvetőt arannyal neki.

– Na, fiam – azt mondja –, ezt adom neked ajándékba, amiért megkérdezted Virág királytól, minek vagyok én megtöltve sebbel, fekélyel.

A fiú aztán útnak indult a két lóval, négy átalvető arannyal. Jött aztán hazafelé. Hát mikor hazaérkezett a fiatalember, a nagygazda ember, ott ül egy kerítés tövében, ott didereg. A három szál virág meg a fiatalember kalapjába volt dugva.

Igen, de az ablaka a háznál be volt tövisekkel, az udvarát benőtte a csalán, minden rosszféle gyom, nem volt semmi az udvaron, hogy alig tudott napról napra kelep céljni.

– Na – azt mondja –, apám, itt van a három szál virág, elhoztam a felséges Virág királytól.

– Jól van, fiam – azt mondja –, ha elhoztad csak viseld, neked való ez, nem nekem. Nincs nekem már szükségem virágra.

– Ne búsuljon semmit, csak jöjjön bé.

Elmentek aztán bé. Bémentek, aztán mindjárt csináltak egy lakodalmat, mert előbb nem volt, mikor megesküdt a feleségével. Meghívta aztán a rokonokat, az apját is, de Krisztus Urunkat is meghívta a lakodalomra, úgy gondolatban csak, mert másképpen nem beszélhetett vele.

Szép rendben aztán állt a lakodalom. De a lakodalomnak aztán vége lett volna. Én is ott kucorogtam a szegletben a lakodalomban. Vártam, hátha én is kapok valami koncot.

Kaptam is én is jó nagy darab húsokat enni, hogy még hazafelé is hoztam belőle. Volt egy lovam, viaszdereka, kenderfarka, tökfeje, kanálfüle, málészeme, acélpatkó volt rajta.

Amint jöttem itt a hegy mellett lefelé, a lovam megbotlott egy köbe, az acélpatkó tüzet adott, tapló bokája kiakadt, kenderfarka meggyűlt, viaszdereka elolvadt, tökfejc kipukkadt, a két málészeme kipattant, lett belőle két szem kakas.

A két szem kakással mentem én aztán csak még máig is. Megvan valahol a kakas, ha el nem hajtották valahol a tyúkok.

BÚS KIRÁLYFI

Hol volt, hol nem volt, igen-igen messze volt egy öreg király. Annak az öreg királynak volt három legényfia. És annak az öreg királynak az egyik szeme mindig sírt, a másik mindig nevetett.

Azt mondja a legidősebb fiú a testvéreinek:

– Menjünk be a felséges király atyánkhoz, és kérdezzük meg tőle, hogy mi annak az oka, hogy az egyik szeme mindig sír, a másik mindig nevet.

Úgy is történt. Bemegyén a legüdösebbik hozzá. Beköszön az édesapjának:

– Adjon az Isten jó napot, felséges királyatyám.

– Adjon Isten neked is, fiam. Mit akarsz, mi a panaszod?

– Semmi más, felséges királyatyám, mondd meg nekem azt, mi az oka annak, hogy a te szemed az egyik mindig sír, a másik mindig nevet?

Akkor a király előtt volt egy nagy disznóölő kés, vagyis tör, és kapja az asztalnál az öreg király a tört, és hozzávágta a fiához. Bizony, ha ki nem ugrik a fia, talán keresztülmegy rajta a tör. Visszamegyen, várja a másik két testvére.

– No, mit mondott a felséges király atyánk?

Azt feleli a legüdösebbik fiú:

– Menjetek be, testvérek, majd megmondja nektek is.

Nem mondta, hogy úvele mi történt.

Úgy is volt, bemegy a középső. Az is beköszön:

– Adjon Isten jó napot, felséges királyatyám.

– Adjon Isten neked is, fiam. Mit akarsz, mi a bajod?

– Semmi más, felséges királyatyám, csak azt akarom megtudni, hogy mi annak az oka, hogy az egyik szemed mindig sír, a másik mindig nevet.

Ugyan felkapta a tort, ehhez is hozzávágta, ha ki nem ugrik a fiú, talán keresztülmegy rajta. Amikor kimegyen, azt kérdezi a legfiatalabbik:

– No, mit mondott a felséges királyatyám?

Erre pedig igen haragudott a két idősebb fiú, a kisebbikre. Azt mondja:

– Mit kérdezed tőlem, eridj be, majd megmondja neked is.

Míg bement a kisebbik odabe volt az apjával, odaköszön:

– Adjon Isten jónapot, felséges királyatyám.

– Adjon Isten neked is, fiam. Mit akarsz, mi az óhajod?

– Semmi más, felséges királyatyám, azt akarom megtudni, mi annak az oka, hogy az egyik szemed mindig sír, és a másik mindig nevet.

Akkor kapja a tört az öreg király, és hozzávágja a fiához. De a fiú mozdulatlanul maradt, a legkisebbik. Az oldala és a karja között fúródott a falba. Akkor kihúzza a fiú a tört a falból, kiveszi, odateszi az apja elébe, és visszalép az előbbi helyére. És akkor feleli a fiú:

– Felséges király atyám, most már mondd meg, hogy mi az oka annak, hogy az egyik szemed mindig sír, a másik mindig nevet.

– Hát, kedves egy fiam, neked megmondhatom, de a két bátyádnak nem tudtam. Látom, hogy te ember vagy. Van nekem egy legénykori cimborám, akivel a nagy háborút átéltem, és a háború úgy elzárt egymástól, hogy azóta nem tudok róla, hogy merre, melyik világrészen lehet. Ha én azt az embert még viszontláthatnám, előbb mind a két szemem sírna, aztán mind a két szemem nevetne.

Akkor a fiú meghajtotta magát a király előtt, és elköszönt az édesapjától, és visszament a két hűtelen bátyjához. Mán ördögi terveket szőttek ellene, és várták, hogy neki mit mondott, hogy ugrott ki a szerencsétlen gazember. Mikor kimegy, kérdi tőle a két bátyja:

– Na, legény, hát mit mondott a felséges királyatyánk?

Hát a fiú elmondotta nekik, mint testvérbátyjainak, hogy mi történt. Azt mondja a legidősebbik:

– Beüsméred, öcsém, hogy én vagyok a legüdösebb testvér?

– Be, kedves bátyám.

– Hát akkor én megyek el az én apám cimborájáért.

– Jól van, kedves bátyám, segítsen az Isten, hogy tegyél eleget a felséges királyatyánknak, igazán mint legkedvesebb, testvéretek vagyok, de annak igen örülnék.

Akkor a legüdösebb királyfi kimegy a ménesre, nagy méntelepe volt a királynak, és kiválaszt egy szilaj csikót. Azt felnyergeltette, a legkisebbik testvérjétől el se köszönt, igen haragudott rá, hogy a király annak mondta meg, hogy mi az ő hája. És kapja magát az üdösebbik királyfi, felült a lovára, és megindult menni világgá. Tehát egy hónapig mindig ment szünet nélkül. Amikor egy hónapig ment, egy rézhídat talált. Tovább nem mert már menni, azon a rézhídon nem mert már keresztülmenni, hanem levett róla egy rézdeszkát, hogy bizonyítékul legyen az ő atyjának, hogy meddig volt. És egy hónapig jött vissza, hazafelé. Amikor hazaért, hevitte az édesapjának

a rézdeszkát, hogy bebizonyítsa, hogy ő milyen nagy utat tett meg. Azt felelé a király neki:

– Fiam, te ezt két hónapig jártad? Hát én valamikor egy nap alatt megtettem ezt az utat.

Akkor kapja a középső királyfiú, kimegy a ménesre, még egy hatalmasabb paripát választ. No, majd elmegy ő, elhozza ő az édesapjának a legénykori cimboráját, ha még száz rézhídat talál is. Felszerelt, és felült a lovára. Megindult menni, világot próbálni. Elérte a rézhídat. Akkor eszébe jut: „Eddig volt az én bátyám, a rézhídig”. Keresztül nem mert rajta hajtani lóval, hanem körösztülvazette a lovát rajta. És még ettől egyszer olyan messzi ment, mint a hazához volt. Tehát elért egy ezüsthídat. Az ezüsthídnál megállt, mert úgy pengtek az ezüstdeszkák a hídon, mint a cimbalom. Azt mondja: „Mán ezen nem megyek keresztül, ezen a zenélő hídon, hátha valaki még meglátja, még meggyülhetnek a bajom. Elég hosszú utat tettem mán én. Jöjjön az agyonütni való öcsém, majd meglátom, hogy ő el mer-é jönni, a nyomorúltja.”

Tehát itt egy kis ezüstdeszkát vett a hídról ő, bizony ítélkül tudja vinni a királynak, hogy ő meddig volt. Két hónapba került, míg oda és két hónapba, míg vissza hazaért. Négy hónap alatt járta meg ezt az utat. S akkor bemegey a felséges király atyjához, s bejelentette, hogy meddig volt, bizonyítékül vitte az ezüstdarab deszkát. Akkor azt mondja az öreg király:

– Fiam, te ezt négy hónapig jártad meg? Én valamikor megjártam egy nap.

Na, a fiú kifordúlt, kiment. A legkisebbikre került a sor. Azt mondja neki a két bátyja:

– Na, te vagy a legerősebb, te kis király, hát te mán elő fogod hozni a mi apánk cimboráját. Csakugyan eridj te is el, próbáld meg. Majd megtudod, csak eredj el addig, míg én voltam, sose jössz haza.

– Nem baj, kedves jó testvéreim, ne haragudjatok rám, mert én amit teszek, a felséges király atyám érdekében teszem, és nem gonoszsággal vagy ellenséggel, hanem Istent hívom segítségül.

Összeszedte magát a legkisebbik fiú, és kiment a ménesre, hogy ő is választ magának egy paripát. Amint ott jár a ménes közt, a csikók közt, hát ott egy komisz, gerhes ló a ménesbe, a nyakán meg a fején nem volt semmi szőr, lekopva, mintha rühes lett vón. Farkába alig volt neki szőr, hogy egy pacsmagosba alig lett vón. Az egyik lába olyan vékony, mint egyéves

csikóé, a másik meg olyan vastag, mint amilyen a nyaka volt. A harmadik lábára sánta volt, a fél szemére vak volt. Szóval olyan egy gebe volt, hogy a ménesbe való csikók mind kiröhögték, kinevették, akár egy afféle vénasszonyt. Egyszer csak megszólal ez a rossz, pókos lábú ló, azt mondja a királyfinak:

– Hallod-e te, Bús királyfi, ha édesapád cimboráját akarod megkeríteni, csak úgy tudod megkeríteni, ha éngem választól háti paripádnak.

A fiú megijedt, még sosem hallotta, hogy egy ilyen rossz, gerhes, rühes ló beszélni tudjon! És most azt mondja:

– Apádnak az lesz az óhaja, hogy hajtsd be a ménest az udvarra, és az ő szeme láttára válasszál egy lovat, améken menni fogol.

– Úgy is történt. Azt mondja a királyfi:

– Jó lesz, kedves lovam, téged választlak. Igaz, hogy neked nagyon nehéz a menés, de ha vezetni foglak, semmi baj, csak éngem tudjál tolmácsolni. Van jó erős karjaim, szóval a többit bízd csak rám, úgy látom, neked nagy eszed van, és jártas vagy.

Úgy is történt. Elmegyen haza a királyfi, és azt mondja az édesapja neki, hívátja magához:

– Na fiam, választottál-e csikót magadnak?

– Választottam, felséges királyatyám.

– No, fiam, hát hajtsd haza a ménest, és hadd lássam két szemeimvel azt, hogy milyen csikót választottál az útra – (mert az már tudta).

Kimegyen a ménesre, és mondja a csikósnak, hogy hajtsa haza a ménest. Akkor ez a rossz gebe ló megén sűgja a királyfinak:

– Amikor azt fogja kérdezni édesapád, no, fiam, hát melyik lovat választottad, akkor én orra fogok bukni, és azt feleled, azt választottam ni, amék ottan megbotlott.

Úgy is történt. Hazahajtották a ménest, a király nézi az ablakból a ménest. Ott áll a két bátyja is, és kérdi a király:

– No, fiam, hát mék csikót választottad?

Mikor azt kérdi az öreg király, az a rossz gerhes ló térdre bukott:

– Ezt választottam, felséges királyatyám, amék most megbotlott.

Akkor a két bátyja marokra fogta a száját, és úgy röhögtek, hogy majd megpukkadtak. Akkor sűgja az egyik a másoknak:

– Na, ez a nyomorúlt, ez elmehet azzal a gebével, ki se ér a határból, meg fog neki dögleni, az lesz még a nevetséges. A hátán kiindúl, és majd egy

zsákban hozza haza a bűrit.

Azt mondja a legüdösebb:

– Nem árt a nyomorult kölykének, az esze elhagyta, mert utól akart rajtunk lépni, ű akarta megnyerni a dicsőséget a felséges királyatyám előtt.

Azt mondja az öreg király:

– Na, fiam, hát fogd meg akkor a lovat, a többi hadd menjen ki a járásba.

Úgy is történt, megfogta a lónak a filit, és bevezette az istállóba. Keresett egy kötőféket, hogy a fejére húzza, és megkösse. A lú azt feleli a királyfiúnak:

– Hallod, kedves gazdám, ne kössél meg engem, mert a te bátyád ellenem és teellened tör, de így nem árthat, ha szabadon vagyok, se neked, se nekem. És figyelj rám – mondja a lú a királyfinak. – Látod azt a boglya fát az udvaron?

– Látom.

– Gyújtsd meg, hadd égjen meg, váljon parázs tűzze. Amikor a parázs tűzzé vált, húzd tele a hordót vízzel, amelyik a kútnál van, friss vízzel. Én azt a parázstüzet meg fogom enni, és azt a hordó vizet ráiszom. Holnap ismét úgy történik, meggyújtod azt a nagyobbik boglya fát, és telehúzod a két hordót vízzel, s amikor megettem a parázstüzet, megiszom a két hordó vizet. Holnapután megint úgy történik, meggyújtod azt a harmadik nagy boglya fát, és amikor parázstüzzé válik, és megeszem, és töltöl a részemre három hordó vizet, aztat megiszom. Majd aztán következik a többi.

Úgy is történt. A fiú meggyújtotta első nap a kisebbik boglya fát, parázstüzzé vált, és akkor kiment a rossz ló, és úgy felfalta, annyi sem maradt, hogy a bátyja pipájába rágyújtáshoz elég lett volna. Másnap ismét így történt, felégette a középső boglya fát, megivott rá két hordó vizet. Harmadik nap ismét így történt. Megégette a harmadik nagy boglya fát, felfalta a parazsat, és megivott rá három hordó vizet. Akkor azt mondja a királyfinak:

– Most csináltassál két pár aranypatkót, amivel engem be fogol vasalni, és négy pár aranypatkót készíttess el szöggel együtt, azt el fogjuk vinni magunkkal. És most eredj be a felséges királyatyádhoz, mondd neki, és kérjed, legyen szüves, adja oda azt a kardot és nyeret, amelyik az ő lován volt, az ő legénykori életében.

Be is ment a felséges király atyjához, és említi az édesapjának. Felelé az édesapja:

– Kedves fiam, látom, nagy odaadással vagy érdekekben, segítsen az Isten. De ha fejemet leveszem, akkor sem tudok eleget tenni neked, mert nem tudom, hogy hova lett az a nyereg és az a kard, ami az enyém volt.

A királyfiú otthagya az apját, kiment az ólba a lovához, elmondta a lúnak, mit mondott az új édesapja. Azt mondja, neki a lú:

– Még egyszer eredj be a te felséges királyatyádhoz, és mondd neki azt, ígérje meg, hogy neked adja azt a nyeret és azt a kardot, kantárt, ami az új lován volt, te majd megfogod keresni.

Úgy is történt. Bemegy a fiú, elsorolja a felséges királyatyjának, ígérje meg azt, hogy átadja neki, hogy majd meg fogja keresni. Úgy is történt. Megígérte neki az édesapja azt a nyeret, kantárt, kardot:

– Fiam, ha szükséges, még egyik kezemet is odaadom. Kerítsd meg, ha megtudod, és pártoljon be a te kardod.

Meghajtja magát a fiú a király előtt, és kifordul. Kiment az ólba a lovához. Elmondja a lovának, hogy mi történt. Azt mondja neki a lú:

– Nem baj, kedves gazdám, eredj le a pincébe, a pincének a leghátuljához menj el, a pince falában, ha ügyes vagy, megfogod látni, jobbról a sarokba be van falazva ez a kantár és a nyereg és a kard. Onnan vedd ki, és hozd ki.

Úgy is történt. A fiú elmegy be a pincébe, elment hátra ahova a lú magyarázta. Meg is találta, kivette a falból, és kivitte az ólba. Azt mondja neki a lú:

– Ugye megvan, kedves gazdám?

– Megvan, kedves lovam – azt mondja.

– Nohát, most figyelj rám. A mai napon vasaltassál be pár aranyatkót aranszöggel, veressél rám. És négy pár aranyatkót szöggel együtt készítés el, és hozd ki ide hozzám.

Ezt a királyfi megcsináltatta, és azt mondotta a lú a fiúnak:

– Na, kedves gazdám, készen vagyunk az indulásra. Köszönj el, akitől el akarsz köszönni, és a mai napon elindulunk. Holnap mennénk csak, de a két bátyád igen tör rám és rád a következő éjjelen. Nem azért, hogy féljünk tőle, menjünk el békével tőle. – Azt mondja: – Ezekkel kész vagy, köszönj el édesapádtól és a két bátyádtól. A nyeret tedd rám, kantárt a fejemre, a

kardot kösd az oldaladra, de ne pucolj rajt semmit, és eredj be, elköszönsz még egyszer, aztán már indulunk is.

Úgy is történt. A fiú bemegy a felséges királyatyjához, elköszönt tőle. Elébelépett az öreg király, kezét szorította a kedves fiával, és megcsókolta a fiát. A könnytől és zokogástól annyit tudott mondani:

– Vezérejlen az Isten, fiam.

Meghajtotta magát az apja előtt, s kifordult, eljött. Elment a két bátyjához, és feleli a két bátyjának:

– Kedves bátyáim, bocsássatok meg, hosszú útra indulok, titeket vagy látlak valaha, vagy soha. Ne haragudjatok rám, de király atyám óhaját meg kell tenni,

Akkor elköszönt tülök is. Közben már készítettek neki az útra valami falnivalót. Kimegy az ólba, azt a rossz penészes nyeret rátette a lovára, azt a rossz penészes kantárt fejére tette, a kardot a királyfi az oldalára kötötte, amikor ment a karddal, úgy lépett vele, mint a kutya a kolonccal. A kard egyik lábából a másikba akadozott. De ő csak a két bátyjának csinált ezzel nevetséget. Megfogta a lova kantárát, kantárszárát és vezette. Mikor kiér a kapun, akkor azt kiáltja neki a bátyja:

– Hová megyen, bácsi, avval a gebével?

A fiú akkor igen megszorodott, hogy ő gúny tárgyává lett a két kedves bátyjának. No de nem baj, összeszorította az öklét és a fogát: „A kezembe kerül vagy az összes világomba kerül, mégis csúffá teszek benneteket, két harcos királyfi, amiért kinevettetek.” – – Akkor csak ő vezeti tovább a lovát. Persze, a lova megmondta neki, hogy rá ne üljön a látóhatáron, majd ő fog szólni, ha ráülhet. Persze a lú tudta, hogy a két bátya figyelő szemmel kíséri, majd ahová a két bátya már nem fog látni, tovább nem is kell a rossz lovat vezetni. Egyszer csak megszólal a gebe lú:

– Jól van, kedves gazdám, állj meg előttem.

A fiú megállt a lú előtt, elhorkolta a lú magát, nagyot prüszkölt a fiúra, tiszta arany ruha lett, aranyossá váltott a kardja, a lóról elveszett az a ronda, kopasz bőr. Egy gyönyörű szép aranyszőrű paripa lett belőle. Akkor azt mondja a királyfiúnak:

– Na, kedves gazdám, ülj rám. Most csak egyre kérlek. Kösd be a te szemeidet és ne láss, ne hallj, éngem útamba meg ne szólíts, mert ha megszólítok százezer bajod következhet.

– Nem szólítlak meg, kedves lovam, bekötöm a szemeimet, fületem, ne lássak és ne halljak, fuss csak szabadon.

Úgyis történt. Bekötötte szemét, fülét, ne lásson, és ne halljon, és megígérte, hogy nem szólítja meg a lovat. Tehát nem sok üdö múlva megindult a lova futni, valami pár percbe került, amikor megbotlott. Azt mondja a fiú a lovának:

– Mi van, kedves lovam, hogy megbotlottál?

Azt mondja:

– Inkább némultál volna meg, mintsem megszólítottál.

Akkor a ló megállott:

– Na, oldd ki a szemedet.

Kioldja a szemét.

– Mit láatsz, kedves gazdám?

Azt mondja:

– Látok egy rézhídat.

– Na – azt mondja –, hát eddig volt a te idősebbik bátyád. De most szállj le rólam, és vágd el a nyakamat a te kardoddal, úgy hogy a fejem a testétől, legalább is két méter távolságra legyen. És itt a filemben van ez a kis üveg jobboldalon, vedd ki ezt a kis üveget, abban van a forrasztó fű, a harcód után ezzel fogod megkenni az elvágott testrészt, összeilleszted, és itt a bal filembe van egy másik kis üveg, ez az élesztő víz. Abból megpocsolsz, és ismét felébredek, hogy tovább mehessünk. És itt van ez a szíj a nyereg alatt, – úgy nézett ki a szíj, mint egy derékszíj, három csat volt rajta. – azt kösd az oldaladra, a derekadra, abba lesz olyan erő, hogy megbírsz a beggyel is. És be fogol bújni ide a híd alá. Fog jönni egy hatfejű sárkány, és azt fogja mondani: – Bújj ki a híd alól, te hitvány Bús királyfi, még annyi se voltál anyádban mint egy köleskása, mán tudtam, hogy veled megkell vívni. – És te arra azt fogod felelni: – Várjál, hadd csavarjak le egy csatot. – És akkor elmondasz egy imát. Megint rád fog kiáltani: – Bújj ki a híd alól, te hitvány Bús királyfi. – Arra aztán azt fogod felelni: – Várjál, hadd csatoljam le a másik csatot. – Akkor megint elmondasz egy imát. Harmadszor ismét azt fogja kiáltani: – Bújj ki, te hitvány Bús királyfi, a híd alól, hadd vívjak meg veled. – Akkor kiszólsz a híd alól, meg azt feleled: – Várjál, hadd csatoljam le a harmadik csatot. – Negyedszer megint rád fog kiáltani, akkor kijössz a híd alól, és azt fogja kérdezni tőled: – Hogy akarsz megvívni velem, te

hitvány? – Feleld neki azt, hogy: – Ahogy neked tetszik. – S akkor kivonod a kardodat, feléje dobod a sárkány felé, a többit bízd a kardodra.

Úgy is történt. A fiú nagyon sajnálta, hogy el kell a lúnak vágni a nyakát, siratta a lovat, bánatos volt igen, mi történik most mán üvele. No, de végre kellett hajtania a parancsot, elvágta a lúnak a nyakát, és a csatokat felcsatolta, és lebújt a híd alá. Höj, egyszer csak kerekedik egy nagy terhes felleg, zörög, csattog, villámük, mintha csak a világ veszne el. Abba az irtózatos dörgésben megjelent egy hatfejű sárkány. Ráordít a Bús királyfira:

– Bújj ki a híd alól, te hitvány Bús királyfi. Annyi voltál anyádban, mint egy köleskása szem, már tudtam hogy veled meg kell vívni.

Akkor azt felelé a fiú a híd alól:

– Várjál, hadd csatoljak fel egy csatot.

Akkor elmondott egy imát. Egyszer megint beordít a sárkány:

– Bújj ki a híd alól, te hitvány Bús királyfi.

Azt feleli:

– Várjál, hadd csatoljam fel a második csatot.

Harmadszor megint odaordít a sárkány:

– Bújj ki a híd alól, te nyomorult Bús királyfi, hadd tépjelek darabokká.

Akkor megint elmondott egy imát.

– Várjál, hadd csatoljam fel a harmadik csatot.

Negyedszer is odaordít a sárkány:

– Gyere hát ki, te hitvány földi féreg, Bús királyfi, a híd alól, hadd vívjak meg veled.

Akkor kiállott a fiú a piacra.

– Hogy akarsz vívni, te hitvány? – azt mondja.

– Ahogy neked tetszik.

– Na, védjed magadat.

Mikor ezt kimondta a sárkány, felédobta a kardját egyet fordult a kard, rögtön levágta a hat fejét, darabokra vagdalta a híd mellett. Akkor elévette a kis üveget, amelyikbe a forrasztó fű volt, hozzápászoltatta a lova nyakát a testrészhez, megkente a forrasztó fűvel, bepocsolta az élesztő vízzel, és csak föl pattan a lova, mintha aludt volna addig. Fölszállt a fiú a lovára, és azt feleli neki a lú:

– Na, kedves gazdám, keresztülestél egy veszedelmen, de most hunyd be a szemedet és a füledet, és engem meg ne szólíts sehol, százezer bajod lehet, ha megszólítol.

Úgy is történt, ezeket elvégezte, felült a lovára. Kettőt-hármat ugrott a lova, egyszer megint megbotlott a lú.

– Ejnye, kedves lovam, megint megbotlottál.

Akkor megállt a lú.

– Meg, kedves gazdám, de inkább némultál volna meg, mintsem megszólítottál. De most nyisd ki a szemedet, oldd ki a filedet, és nézz szíjjel, hogy mit látol.

Szíjjelnéz a fiú, azt mondja:

– Látok egy ezüsthídat.

– Na, eddig volt a középső bátyád – azt mondja.– Szállj le rólam, és ismét vágd el a nyakam.

– Dehogy vágom, kedves egy lovam, bármi is történik veled. Nem bírom ki fájdalmaimat, mintsem ezt cselekedjem veled.

– Úgy cselekedj – felelé a ló –, ahogy én parancsolom. Vágd el a nyakamat ismét, az üvegek ott vannak a füembe, a csat csak maradjon a derekadon. És bemégy a híd alá. Itt egy tizenkét fejű sárkánynyal fogol vívni. És ő is rád fog ordítani, hogy gyere ki a híd alól. És kiálts neki, várjál, hadd csatoljak fel egy csatot. És akkor mondj el egy imát. Másodszor megint fogja kiáltani, hogy gyere ki a híd alól. Annyit felelj neki, várjál hadd csatoljam fel a másik csatot. És akkor megint elmondol egy imát. Harmadszor megint fogja kiáltani, hogy bújj ki a híd alól. Ismét csak azt feleled, várjál, hadd csatolom fel a harmadik csatot. És akkor megint elmondol egy imát. Negyedszer rád fog ordítani, hogy gyere ki, és akkor ne habozz sokáig, dobd felé a kardod, majd ő tudja a kötelességét.

Úgy is történt. Ezeket elvégezte, a lovának elvágta a nyakát, két méterre helyezte a fejét a testrésztől, hogy a sárkány azt gondolja, hogy már a lova meg van dögölve, nehogy megtámadja a lovat, amíg a fiú a híd alatt van. Akkor bebújt a híd alá. Egyszer csak jön a tizenkét fejű sárkány, olyan széllel, olyan zivatarral, hogy a fákat verte ki a földöl. És a tizenkét fejű sárkány a hídnál odaordított:

– Bújj ki, te hitvány Bús királyfi a híd alól, annyi voltál anyádban, mint egy köleskása szem, már tudtam, hogy veled tanálkozok, és meg kell vívni. Megölted az öcsémet, de most vége az életednek.

Akkor azt mondja a Bús királyfi:

– Várjál, hadd csatoljak fel egy csatot.

Akkor elmondott egy imát. Megint bekiált neki:

– Bújj ki a híd alól, te hitvány Bús királyfi.

Akkor megint odafeleli:

– Várjál, hadd csatoljam fel a másik csatot.

Harmadszor megint odakiált:

– Bújj ki, te hitvány gazember, hadd vívjak meg veled.

Azt feleli a királyfi:

– Várjál, hadd csatoljam fel a harmadik csatot.

Akkor megint elmondott egy imát. Negyedszer is bekiált:

– Bújj ki, te hitvány gazember, a híd alól, megölted az öcsémet, de most végzek veled.

Akkor kibújt a híd alól, és kiállott a piacra:

– No, hogy akarsz vívni?

– Ahogy neked tetszik.

Akkor kihúzta a kardját, feléje dobta, és egy csapásra levette mind a tizenkét fejét. És akkor darabokra vagdalta az ezüsthíd mellett. Elvégezte a lova mellett a teendőjét, megkente, és összeillesztette a sebet forrasztófüvel, bepocsolta élesztővízzel, felugrott a lú, megrázkódott, még sokkal különb volt, mint addig volt.

– No, kedves gazdám, most ülj rám, kösd he a szemed és a filed, és arra kérlek, meg ne szólíts, se ne láss, se ne hallj.

– Nem szólítlak meg, kedves lovam, nyugodt lehetsz.

Megindult a lova, és elvégzi a fiú amit a lova parancsolt és megindult futni a lú. Megyen, mendegél igen nagy messziségbe, rettenetesen vágta a lova a patkót, érezte hogy valami köves részen megy. Hát hogy a lova észre ne vegye, hogy ű szíjjelnéz, hogy ű hol járhat, már persze hiába nézett szíjjel, a táj Ösmeretlen lehetett előtte, mert ű még itt életében sem járhatott. Amint szíj jelnéz, meglátott a földön egy gyönyörű szép arany-hajszálat. És odaszól a lovának:

– Nézd már, kedves lovam, micsoda egy szép arany-hajszál van itt a földön.

Felelé a lú neki:

– Megláttad?

– Meg – azt mondja.

– Bár inkább vakultál volna meg, hogy azt ne láttad volna soha. Ez úgy lehet, hogy az életedbe kerül neked is, meg talán nekem is. Na, de szállj le most mán, és vedd fel. Látod itt azt az aranyhidat?

– Látom.

– Hát most jövünk a három sárkány országán keresztül. A rézhíd a hatfejű sárkánynak az országa széle volt, az ezüsthíd a tizenkét fejű sárkánynak az országa széle volt, és az aranyhíd az pedig a huszonnégy fejű sárkánynak a határszéle. Amarról rajta már Tündérország van. De most szállj le rúlam, és meg kell vívnod a huszonnégy fejű sárkánnyal. Ugyan elvágod a nyakamat, és a filembe vannak a gyógyszerek, majd kezeld úgy, mint előbb kezelted. És bebújsz a híd alá, és fog jönni a huszonnégy fejű sárkány. Rád fog ordítani, hogy gyere ki a híd alól. És akkor azt fogod felelni: – Várjál, hadd csatoljak fel egy csatot – és akkor elmondol egy imát. Másodszor ismét azt fogja kiáltani, megint azt feleled: – Várjál, hadd csatoljam fel a második csatot – és ismét mondjál el egy imát. Harmadszor ismét rád fog kiáltani, hogy gyere ki a híd alól. Azt fogod mondani: – Várjál, hadd csatoljam fel a harmadik csatot – és akkor ismét elmondol egy imát. Negyedszer is rád ordít, hogy gyere ki a híd alól, és akkor kilépsz, azt fogja kérdezni, hogy akarsz vívni vele. Semmit ne szólj neki, csak dobd felé a kardodat. Majd ő tudja a kötelességét.

Úgy is történt. Megyen a huszonnégy fejű sárkány ordítva:

– Bújj ki, te hitvány gazember Bús királyfi, a híd alól. Annyi voltál anyádban, mint egy köleskása szem, már tudtam, hogy veled meg kell vívnom. Mert ha nem, megeszlek vagy darabokra téplek a két öcsémért.

Akkor azt mondja:

– Várjál, hadd csatoljam fel a csatot. – Akkor elmondott egy imát.

Megint rákiált:

– Gyere ki, te hitvány gazember, a híd alól.

Azt mondja a király fiú:

– Várjál, hadd csatoljam fel a másik csatot.

Harmadszor megint rákiált:

– Bújj ki, te hitvány gazember, a híd alól, hogy vívjak meg veled, a két öcsémért.

Azt feleli a fiú:

– Hadd csatoljam fel a harmadik csatot. – Akkor elmondotta a harmadik imát.

S negyedszer kiált a sárkány, és kiugrott a fiú a híd alól:

– Itt vagyok. Mit akarsz? – és fogta a kardját, és felé dobta. Ezt úgy higgyétek, ahogy láttátok, hogy egy csapásra két fordulatra mind a

huszonnégy feje a földön hevert. Akkor darabokra vagdalta a sárkányt, és hozzálátott a lovát felébreszteni. Hozzáillesztette a nyakát az elvágott testrészhez, megkente forrasztó fűvel, és megpocskolta élesztő vízzel, és föluggott a lóva, és még százszorta erősebb volt, mint eddig.

– Na, kedves gazdám, most már megszabadúltál valamilyen kicsi tekintetben. Most kösd be a füledet és a szemedet. Nagyon kérek arra, hogy meg ne szólíts.

– Dehogya szólítlak, kedves lovam, többé, ha az életembe kerül, még akkor sem.

És akkor felült a lovára. Vágtat, vágtat irtózatos messzeségbe. Ej, egyszer csattog a patkó, zörög és azt mondja a ló:

– Húzd le a fejed, kedves gazdám, hajolj rám.

Amikor lehúzza a fejét:

– Na, most nyisd ki a szemedet, nézzél széjjel, mit látol?

Azt mondja:

– Irtózatosa nagy fényességet. És mi az, amin mostan futol?

– Tündérországnak a csillogó üveghegye. Aki tündérlányt akar lopni feleségül, annak ezen az üveghegyen kell keresztüljönni, de bizony meg nem teszi azt ám minden lú, amint én ezen. Ezért kellett nekem gyémántpatkó, hogy ezen az üveghegyen keresztül tudjak menni. Azért kellett nekem a gyémántpatkó, mert ha nincsen, nem tudok az üveghegyen keresztül menni. Annyi igaz, hogy holnap fog Tündérország lázadni ellenem, mert nézz csak hátra, hogy a gyönyörű szép üveghegyet hogy összevágja a patkóm. De nem baj, kösd he a szemed, és menjünk tovább.

Úgy is történt. Bekötötte a szemét, és mentek tovább. óriási messzeségben vágtatott a lú vele. Egyszer megint megszólal a lú:

– Vedd le a kendőt a szemedről, kedves gazdám, és nézzél széjjel, hogy mit látol.

Szíjjelnéz, és mintha be lett volna ismét kötve a szeme, azt mondja:

– Semmit nem látok, kedves lovam, csak az irtózatosa nagy sötétséget és suttogást.

– Most jövünk – azt mondja a lú – Ördögországba, És mit hallsz?

– Semmi egyebet, csak a nagy suttogást és zuhogást.

– Na, nem baj semmi, kösd be a füled és a szemed, csak meg ne szólíts, míg én nem szólok.

– Jól van, kedves lovam, nem szólítalak meg, még ha az életembe kerül is, csak menj tovább.

Rettenetes hosszú futás után megállott a lú:

– Na, kedves gazdám, oldd ki a fi led és a szemed, és nézzél szíjfel, hogy hol járunk, és hol vagy.

Szíjjelnéz a fiú, lát egy gyönyörű szép habzó selyemrétet, ami tiszta selyemből állt, minden fűszál csillogó, ragyogó. És annak a közepén látott egy kunyhót, a kunyhó mellett egy lovat. A lú mellett feküdt egy ember. Az emberen körül-körül sétált az ő kardja. Azt feleli a lú:

– Látod azt az embert, ott alszik?

– Látom.

– Ez a te édesapádnak a legénykori cimborája, akit ő óhajt. Látod azt a lovat, amelyik ott van?

– Látom – azt mondja.

– Az a lú az én testvérem. Most elmegyünk ahhoz a kunyhóhoz, de arra kérlek, meg ne köss engemet a jászolhoz, és arra is kérlek, hogy fel ne keltsd azt az embert, mert halálfia vagy, vagy hozzá ne érintkezz egy ujjal se, mert az a kard darabokra vagdal, az a kard, amelyik az emberen sétál körül, az egy acélból van a te kardoddal. Tehát ha elmegy oda, fáradt vagy, lefekszel, elalszol, engem pedig állíts szembe az ő lovával.

Úgy is történt. Szembeállította a két lovat együtt, s ő, a fiú mintha nem venné észre, a két lú csókolta egymást, felösmerte egymást, hogy ők testvérek. Az ember körül amint sétál a kard, ő nem költötte fel az embert, hanem ledőlt ő is egy kicsit, hogy majd megvárja, míg felkel a bácsi, aztán fog majd vele beszélni. De hát mivel fáradt volt, letette a fejét, rögtön elaludt. Egyszer felébred a bácsi, az öreg bácsi:

– A, miféle teremtés van itt mellettem? De akárki lehet, de valami becsületes embernek a gyermeke lehet, mert nem költött fel engemet az álmomból. Na, de én se költöttem fel űtet. – És akkor vizsgálja a lovat. – De gyönyörű lovon jött ez a fickó – és látja, hogy a Bús királyfin is sétál körül a kard úgy mint űrajta sétált a saját kardja körül. – Na, ha voltál – gondolja magában az öreg bácsi – olyan tisztességes ember, hogy nem költöttél fel, lehetsz te is fáradt, pihend ki magadat, és majd megtudom hogy ki vagy.

Úgy is történt. Egyszer felébredt a fiú, odaszól az öreg bácsinak:

– Adjon Isten jó napot, édes öregapám.

– Adjon Isten neked is, fiam, hol jársz itt ahol még a madár se járhat?

És akkor látja az öreget éppen azt művelni, a szeme az öregnek mint az ő édesapjának, az egyik sír, a másik nevet. És akkor kérdi tőle:

– Mi járatban vagy itt, fiam? és honnan jöttél, ki gyermeke vagy?

– Én vagyok, édes öregapám, a Bús királyé, és elküldött érted, hogy vezesselek el tégedet űhozzá, mert a szeme ugyanazt csinálja, mint a tiéd, az egyik sír és a másik nevet, és azt mondotta, ha téged fog viszontlátni, elébb mind a két szeme fog sírni, aztán mind a két szeme nevetni fog, semmi baj tovább.

– Így vagyok én, kedves gyermekem. Ha én a te édesapádat megláthatnám, megfiatalodnék bizonyára, vele együtt kisírnánk magunkat, és kinevetnénk a világot. De nagyon sajnós, fiam, én már a te apádat többé sose láthatom, mert ládd, én kerülő vagyok ezen a selyemréten, látod fiam, Ördögországgal vagyok határos. Én, ezektől se éjjel, se nappal nyugodni nem tudok, mert az ördögök haraguszna rám, és minden éjjel annyi lovat koznak a selyemrétre legelni, hogy talán fűszál sincs annyi. És én egész éjjeleken keresztül nem csinállok egyebet, csak űzöm, verem űket, már ki vagyok merűlve a lovammal egybe.

– Nem baj, édes öregapám, semmi – feleli a Bús királyfi –, az éjjel fog aludni nyugodtan, majd én megőrzöm a selyemrétet.

– Nagyon köszönöm, fiam, ha megőrzöd, fölmentel legalább egy éjszakára. Megőrizni ugyan tisztára nem tudod még akkor sem, ha száz olyan gyerek fogja őrizni, mint amilyen te vagy.

– Nem baj, édes öregapám, majd a többit tudom én.

Hát eljön az este. Hát alig kezdett egy kicsit csűrvedni, bát látja, hogy Ördögországból annyi lovas ördög jön mint a felleg. Ej, ű is csak felnyergeli a lovát, a lova már jobban tudta mint ű, hogy mit kell csinálni: utána az ördögöknek! Egy csapásra százával vagdalta le a kardja, ami a selyemrétre jött, azt darabokra vagdalta. Amit itt el nem tudott fogni, azt űzöbe fogta, és be egész Ördögországba, abba az irtózatossötétségbe. Ezrivel vagdalta az ördögöket le. Bement Ördögországba az ördöggyárba, ahol gyártották űket. Mennyi volt a kaszárnájukba, gyárukba, diribről darabra vagdalta. Egyszer csak beér az ördöggyártó szobába. Volt ott egy vén sánta ördög, úgy nézett ki mint egy vénasszony, úgy szűtte az ördögöt, mint az ügyes asszonyok a pokrócot. Mikor idekajította a csörlöt, egyet rűgott a lábával: száz ördög ugrott ki. Amoda hajította a csörlöt, egyet rűgott a lábával: megint száz ördög. Ide egy csörlő: száz ördög, oda egy

csörlő: száz ördög, tehát ez igen gyorsan ment. És akkor a Bús királyfi minden csapásra száz Ördögöt vágott le. Jobbra csapott, balra csapott, de már nem győzte a csapkodást. Egyszer csak kapta magát, kétfelé csapta az asszonyt, aki szűtte az ördögöt. A lába még gyorsabban járt, abogy rúgta az utolsót, annál sűrűbben pattantak ki az ördögök. Kapta a kardját, még darabokra vagdalta az egész portékát. És akkor kiugrott onnan egy szobából egy sárga ördög, elszaladt. Utána futamodott, és azt felelte a sánta ördög neki:

– Hallod, te Bús királyfi, hadd meg az életemet, kivezetlek téged ördögországból, mert megölhetsz éngemet is, de azt tudomásodra hozom, hogy soha ki nem találsz Ördögországból. Az életedbe itt fogsz elpusztulni.

– No jól van, kísérelj ki akkor Ördögországból. És most valld meg igaz lelkedre, van-e még több ördög is az országodban?

– Csak én voltam az ördögöknek a királya és minden erejük, én mondom neked, egyedül magam vagyok,

– No, akkor jöjj, és vezess ki Ördögországból.

Amikor kivezette Ördögországból vissza a selyemrétre, akkor darabokra vagdalta azt is.

– Na, ha nincs több ördög, akkor teljesen semmisüljete meg.

(Hát, kedves hallgatóim, figyeljétek jól meg, ezekkel a szavaimmal bizonyítom, hogy már a Földön több ördög nincs.)

És akkor mikor ezt az egy ördögöt megölte, ugyanolyan fényes Tündérországnak váltott, mint amikor az üveghegyen jöttek keresztül. Ezt ugyan Tündérországból perelték el az ördögök.

Amikor felszabadult Tündérország az ördögöktől, tündér tudósok és varázsnők lefutották az egész terepet. A tündérmagány kiadta parancsba, hogy akárki, akár a föld alól is állítsák ki eléje azt az egyént, aki fölmentette Tündérországot, hogy nem lakja több ördög. Föl is tanálták a fiút a selyemréten. És aztán megállítják a fiút a tündérmagány, hattyún és páván, és minden struccmadarakon, gyönyörű szép gyékényből font üveghintókon futottak szét, hogy hol találják meg azt a hős vitézt, aki Tündérországot felszabadította az ördögöktől. Azt feleli a fiúnak:

– Gyere velünk a királyhoz, mert a királynak nagy az igénye, és az az óhaja, és kíváncsi arra, hogy ki és milyen ember lehet, aki mindezeket cselekedte, hogy Tündérországból kiirtotta az ördögöket.

Nem volt neki mit tenni, amikor kérdő hivatalok voltak, muszáj volt elmenni a tündérr királyhoz. Amikor odaért, felelé a királynak:

– Parancs, felséges királyatyám, parancsodra megérkeztem, cselekedj velem, amit akarsz. Én vagyok a Fehér országból való Bús királynak a fia, eljöttem, hogy az országodat az ördögöktől megszabadítsam.

– Nagyon helyes fiam, nagyon szép és derék ember vagy. Az egész népem nevében dicsérlek, és mindannyian szeretünk tégedet. Ha óhajtod, vagy akarod, a lányomat feleségül elveheted, és élhetsz az én országomban, és ebben az országban, amit feltisztítottál az ördögöktől, neked adom, ráadásul a selyemrétet, és uralkodj benne.

Meglátja a királykisasszonyt, én mondom nektek, hogy a király kisasszony csak úgy csúszott ide-oda, mikor meglátta azt a szép egy királyfit, mindjárt a zsebkendőjét akarta cserébe, és egy gyémántgyűrűt nyújtott neki. A gyűrű belsejébe bele volt írva: akármilyen veszélyben jársz a föld színén, fordíts ezen a gyűrűn hármat, segítségül megyek, ha feleségül nem is kellek.

Nagyon megköszönte a királynak a szívességét, és eltávozásért könyörgött.

Most még megkérdezte a király:

– Fiam, szép és hős vitéz vagy, s még azt az egyént hozd el nekem vagy vezesd elő, aki az én tündöklő, ragyogó üveghegyemen keresztülvágott.

– Felséges királyatyám, rendelkezésére állok, én vagyok az, aki a te üveghegyeden körösztljött, így kívánta a felséges király atyám óhaja, vagyis parancsolta, hogy azt a síró és nevetős szemű selyemrét királyát vigyem el őhozzá, mert az volt az ő legénykori hős, vitéz társa.

– Nagyon helyes, fiam, és ha most mész haza, hol fogol menni?

– Azon a nyomon, felséges király atyám, amelyiken eljöttem.

– S most azt mondd meg nekem, hol van az a te rettenetes paripád, amelyik az én üveghegyemen keresztül tudott menni, még sokkal meredekebb mint egy háztető.

– Itt van, felséges királyatyám, fogom a kantárszárát, és megint keresztül fogunk menni a hegyen.

A király fogta a paripáját, szemenszedett búzát adatott neki, és tiszta szűrt vizet, hogy annak semmiféle kifogása ne legyen. Nagy traktát ütöttek, hosszas szóba merültek, elmondotta Bús királyfi, kitisztította a három sárkányt az országból.

– Azzal is rendelkezem, a selyemréttel ugyanúgy, mint azzal a résszel, amit, az ördögöktől kiirtottam. Felsőges királyom, most add meg, hogy rendelkezhessem a te jányoddal is, mint társam után viszont láthassalak.

Nagy hanggal fogadták a Bús királyfit, és aztán elbúcsúzott tőlük. Most megy, és az édesapjának hozza meg az örömét. S kiváglatott a selyemrétre az öreg bácsihoz. Az öreg bácsi már állt a kunyhó előtt. Odaköszön a fiú:

– Adjon Isten jó napot, édes öregapám.

– Adjon Isten neked is, kedves egy fiam. Hol jártál ilyen hosszú ideig?

Elsorolja a királyfi, és feleli az öreg neki:

– Áldott vagy te az Istentől. Ugyanazt gondoltam én is, hogy ezt a jutalmat kapod a te hűségédért, s már meg vagyok győződve róla, hogy ördög többé nincs, megsemmisült Ördögország, megmaradtál te, szép királyfi, magad. Most nagyon szeretnék veled elmenni a te édesapádhoz, de nem tehetem, fiam, hogy elmenjek, sem pedig te nem tudsz már többé hazamenni. Már nézem a lovad lábát, a gyémántpatkó lekopott róla Tündérországon. Az üveghegyen nem tudok menni én sem, mert a lovam lábán semmi patkó nincsen, de te sem, mert a te lovad lábáról is lekopott a patkó.

– Nem baj, édes öregapám, imhol van ni a patkó, majd csak elmegyünk.

Hát veszi a nyereg alól a négy pár gyémántpatkót, bevasalja az öreg bácsinak a lova négy lábát, és az ő maga lova lábait, és akkor szép nyugodtan megindulnak menni hazafelé.

Mán hazafelé hamarébb ért mint idejövet, mert nem kellett neki senkivel viaskodnia, nyugodtan hazaértek. Elment, bemutatta az öregapjának a vendéget, úgy higgye el mindenki, még a madarak is sírtak, és nevettek. A két király újjászületett, mind a két szemük nevetett, mind a kettő sírt, mind a kettőjüknek tiszta szépek lettek a szemük és megfiatalodtak. A királyfi Tündérországot kapta örökségül, Ördögországot a selyemréttel, a három sárkánynak a tartományát. Higgyetek el, sokkal nagyobb király lett a nagy királytól belőle. Tündérkirály hozzáadta a lányát feleségül, elvitte az édesapjának palotájához, megtartották a menyegzőt. Mai napig is éldegélnek, ha meg nem holtak. Bizony Isten én is ott voltam, úgy higgyétek el, ahol ezt beszéltek. De gyönyörűség volt áthallgatni is. Az én mesém ennyi volt, aki ett ma kását, ennek mondjon társát.

A HALKISASSZONY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt, de az Óperenciás-tengeren innen, volt egy istennyomorultja szegény özvegy asszony. Akinek minden nyomorúságában csak az az egy szerencséje volt, hogy csupán egyetlenegy gyermeke volt, egy fia, mert ha sok gyermeke lett volna, Isten, Krisztus úgy segítsen, hallák-c, hogy étlen-szomjan kellett volna a nagy szegénység miatt elpusztulniok.

Amikor idő rátelve a fiú akkorára nőhetett, hogy legénysorba juthatott, egy vasárnap, egyéb dolog híján halászni ment, hogy ne kelljen az egész áldott Isten napján a napot étien, szomjan ünnepelni. Hát jó! elment, hát elment. Addig halász, addig mászkál ott a víz partján, erre-tova, míg valahogy ezen a világon egy növetlen kicsi, szironyos halat fog. Hej, kapja nagy örömmel a halat, s el szaladvást haza, hogy az anyja tüstént teremtsen belőle egy vasárnapi ebédet, már amilyent egy olyan kicsi szironyos halból lehet. De azért csak szaporán visszament tovább halászgatni, ha lenne szerencséje ezen a világon.

Csak annyi, hogy az asszony is vette nagy örömmel a kést, s neki a halnak, hogy felhasítsa. Hanem megszólal az hal:

– Fel ne bonts, te szegény asszony, ha jó kell neked is, a fiadnak is.

– Jaj, kedves szép halacskám, hát te beszélni is tudsz – mondja örömmel az asszony –, hiszen én örömmel nem bánthatlak. De hát mondd meg, mit együnk ebédre, mikor még kenyereünk vagy bár egy falás puliszkánk sincs.

– Ó, ha csak annyi a haj – mondja a halacska –, menj ki a fiához, s kívánj a hálójába, amennyi halat jönnek látsz. Hanem engem tégy be addig a párnák közé.

Jól van, megy az asszony nagy izibe a fiához, s mondja, hogy s mint járt a halacskával.

– Hát hiszen az mind szép – elkezdi a fiú –, de vajon igazat beszélt-e a halacska, lenne-e, ha kívánnánk, bár egy vékányi hal is?

Még jóformán ki se szalasztá a száján a kívánságát az a fiú, hát már ott ugrál egymás hátán a sok hal. Csak annyi, hogy az asszony egy minutumra teli szedte a karincáját, s avval hazalódulának nagy örvendezéssel. Azt mondja a hal a párnák alól:

– Na, lelkem öreganyám, hát megvan-e elégedve velem?

– Meg én, édes kicsi halacskám, csak most hol a zsír, amiben kisüssem a halakat?

– Ejnye, lelkem öreganyám – elkezd a hal –, hiszen kérjen magának amennyit akar, s osztán járjon abba, hogy ebédelhessünk, mert én is ehetném.

Na jó, az asszony odagondol magának egy jó döbönkényi zsírt. S hát az ilyen-olyanját a kicsi halacskájának, hallák-e, ahajt jóformán ki se gondolá, s máris ott vala egy bödönke zsír az asztalon. Akkor a kicsi bal kipattan a párnák közül, s lett belőle olyan gyönyörűséges fehérchseléd, akinél szebbet kívánni sem lehetett volna.

Haj, csapá össze a kezét az öregasszony nagy ámulatában. De hát a legény, hallák-é, még szólni se tudott, csak úgy kiméncseredék a két látó szeme a nagy bámulástól, hogy még ahajt Guvottyunak se különbül a felszegen.

Hanem megszólal a szépséges halkisasszony, s azt mondja, hogy:

– Csak egyet se bámulj, te szegény legény, de most itt vagyok, s ha kellek, kellek, ásó, kapa s a nagy harang síró szava válasszon el minket egymástól. Hívjál vendégséget, hadd legyek a feleséged, mert te mentettél fel az átok alól.

– Haj, édes szentem, kerekem, hogyne kellenél – mondja a legény szertelen örömmel, s még jóllakni sem tudott a szertelen nagy örömében, csak kifordul, s összehívd a nagy vendégséget.

Kérdé a szépséges halleány, amint a legény hazaére, hogy:

– Kiket hívott meg?

Mondja, hogy ő kiket, s közöttük a királyt, az első úri cselédségével együtt.

– Ejnye, ejnye, héttremette – elkezd a leány –, hát te még nem tudod megtanulni, hogy nagyurakkal nem jó egy tálból cseresznyét enni? Hát nem tudtál magadhoz való szegény embereket invitálni össze? Hanem, ha már ennyiben van, csak meg ne bánd, s hogy ebbe a füstös viskóba ne jöjjenek, s jól fogadhassuk, segíték azon.

Avval kiment az udvarra, s állított egy miccentésre olyan kakaslábon forgó gyémántfoglatú aranypalotát, hogy a napra lehetett nézni, de arra szemvilágvesztés nélkül egyet se.

Na jó, idő odatelve érkezik a király a fő-fo udvarnokival. De ahogy a királynak megtetszett a szépséges halleány, a csupa csuda, hallák-e. Azt

mondja a tudós tanácsadóinak, hogy: – már akárhogy s mint akár istenes erővel, akár ördögi praktikával, de neki utat nyissanak, arra, hogy az a gyönyörűséges szép fehérnép az övé lehessen, mert ő úgy megszerette, hogy neki már túl anélkül a fehérnép nélkül többet nem élet az élet.

– Ó, felséges király – mondja az egyik tanácsosa –, segíthetünk. Annál könnyebb sincs. Hivassa magához azt a legényt, s mondja meg neki, hogyha holnap reggelre a királyi palotával szemben levő erdőről annyi öl fát nem vág, azt ölbe rakva ki nem szárítja, amennyit a király harmadmagával egy nap alatt ne tudjon számba venni, karóba kerül a feje, pokolra a lelke.

Hát jó, magához hivatja a király a hitvány legényt, s mondja a parancsot.

Haj, hogy megbúsúl az a fiú, hogy mit tegyen ő most? Kérdi otthon a felesége, hogy ugyan mi nagy bánata van, hogy olyan búra hajtotta a fejét?

– Elég nagy az én bajom – mondja a fiú –, mert ma még van életem, de holnap szervusz világ s vetett ágy, karóba kerül a fejem.

De a leány csak azért sem hagyott békét, s addig istenkedett, míg a fiú elmondta, hogy mi nagy baj van.

– Mondtam én ugye – elkezdi a leány –, hogy nem jó nagyurakkal egy tálból cseresznyét enni. Hanem ez már megvan. Ezen meg megpróbálok segíteni. Te csak feküdjél le. Reggelre meglátjuk, hogy mi lesz belőle.

Avval östére kerülve el ki, megfuvint egy ezüst sípot. Hát lelkem teremtette, omlani kezdett úgy össze a sok ördög, hogy a földnek nehéz volt tartani.

Azt mondja akkor a leány:

– Én azt parancsolom nektek, hogy menjetek neki annak a világnagy királyi erdőnek, s mind egy utolsó szálíg levágjátok s ölbe rakjátok, ami fát csak hátul, elől, mindenfelől összekarisztolhattok, hadd legyen a királynak elég fája, ha fa kellett neki.

Még jóformán ki se mondotta az a leány a parancsot, s már nekiment az a szám nélküli sok ördögfajta, s míg a leány egyet térült-fordult, mind egy utolsó szálíg levágták azt a világnagy erdőt, s a legutolsó forgácsig ölbe is rakták. Akkor a leány nekiment, sorjába ráfuvingatott az ölfára, s helyből száraz lett az egész. Felkél reggel a király. Kipillant az ablakon. Haj, szerelmes Jézusom, legyél Krisztusom, de megrökönyödik, hogy tudna ő olyan parancsot adni annak az ördögi praktikával bíró ilyen-olyannak.

Tessék. Most már legyen királyi erdő, hogyha volna. Gyöntölődött erőst magában, de hát ez már megvan, hallák-e. Azt mondják a tanácsosok:

– Egyet se törje rajta a szép eszét, mert az árt a kedves egészségének, hanem most már csak azért is karóba kerítjük a fejét az ágrólszakadtjának, s a felséges királyé lesz az a leány. Csak azt parancsolja meg annak az ilyen-olyannak, hogy ahajt azt az égis éró kösziklát, ha holnap reggelig szét nem hányja, a helyén szőlőhegyet nem állít, hogy abból reggel a király szőlőt is igyék, a mustjából is igyék, karóba kerül a butuk feje.

Hát jó. Tüstént hivatja a király a fiút, s elmondja a kívánságát. Búsult, búsult az a hitvány fiú úgy, hogy majd belévakult, hanem azért csak elmondta otthon a feleségének az egész dolgot, s aztán legyen, ami lesz.

– Na, látod – mondja a felesége –, mind így jár az, aki nagyobbra vágyik annál, amit ér ő. Hanem már benne vagy. Csak feküdj le, s aludjál reggelig, én megpróbálom ezt is végezni.

Estére kerülve kiment a halkisasszony a szikla alá. Elővette az ezüst sípját, beléfuvintott. De omlott elő helyből annyi rusnya ördög, hogy mint egy országos, nagy sokadalom. Mondja a leány:

– Én azt parancsolom nektek, hogy ezt a sziklát tüstént széthányjátok, a helyét megtrágyázzátok, szolövei beültessétek.

Jól van, hát alighogy kimondotta, s alig fordult rá egyet-kettőt maga körül, s már el is végezte az az átkozott sok pokolfajzatja az egész dolgot.

Avval leány csak nekiállott a soroknak, s mind rendre végigfuvintóttá azokat. S hát az mind megfogant, fürtöket termelt, reggelre be is ért. Reggel költi a felesége a fiút, hogy csak menjen ki a szőlőbe, hozzon szőlőt, mustot a királynak. Hát jó, ez megvan. A király a szőlőből evett, a mustjából ivott. S amennyit vigasztalódott, hogy erdője helyett legalább szőlője van, ugyanannyit búsult, hogy az a szépséges fehérnép mégsem lesz az övé.

Azt mondják a tanácsosok:

– Na hát ha úgy, hadd legyen úgy.

– Uram király – mondják a tanácsosok –, ha már ennyiben van, meg kell hivatni avval a kicsodával holnap délre udvari ebédre Isten őszentfelségét.

Hivatja a király magához a fiút, s mondja, hogy mit kell tennie, mert ha nem, karóba kerül a feje s varjaknak a teste.

Megrökönyödik erre a királyi parancsolatra a hitvány legény úgy, hogy még hazafelé se nézett, csak úgy maga elé vette az utat, s megindult árva fejével egy felé, maga se tudta merrefelé. Ezer szerencséje, hogy meglátta a

halkisasszony felesége, amint ahajt a Küküllő hídján ment volna keresztül nagy lelógatott fejjel, s úgy hívá vissza. Hát csak elmondd a felesége könyörgésére, hogy milyen nagy baj van.

– Na – azt mondja akkor a halkisasszony felesége –, látod azt a göthös kabalát? Nyergeid még. Ül a hátára, s bízd rá magad, ahogy akar, úgy menjen, ahol akar, hadd álljon.

Gondolja a hitvány fiú, hátszen ennél úgysem kell több. Legalább nem járom gyalog ezt a piszkos világot. S ahol aztán se erre, se arra, vagy a Küküllőbe, vagy az Óperenciás nagy tengerbe ugrom.

Annyi, hogy felül ahajt a kabalára, s útnak indult. Még nem is ment olyan messze, amikor megáll a kabala. Egyszer nagyot csattan az ég, szózat hallatszik, hogy:

– Menj csak haza, szegény fiú, s mondd a te királyodnak, hogy ott leszek holnap délre, udvari ebédre, de nekem olyan ebédet adjon fel, akit nem én teremtettem, hanem egyenesen ő állított elő egészében a maga királyi hatalmával.

A kabala akkor abból a helyből megfordulta, s még estére a fiú bémondotta a királynak az isteni üzenetet.

Másnapra kelve megjelenik Isten őszentfelsége, szólítja a fiút, hogy együtt menjenek az udvari ebédre. Megérkeznek a királyhoz. Hanem ott olyan nagy a zavar, fejetlenség, jövés, menés, de felterítve s ebédféle semmi.

Csak annyi, hogy megforduld magát onnan Isten őszentfelsége a legénnyel, s a jött úton vissza is mene.

Amikor egy darabig elmentek volna, nagyot csattan. Azt mondja akkor az Úr a legénynek:

– Nézz csak vissza, mit láatsz?

– Jaj! én Uram Teremtőm – mondja a legény –, a palota eltűnt a föld színéről. Helyét egy tó foglalta el, s abban békák ugrálnak.

– Na – mondja akkor az Úr –, azok a békák ott a király és tanácsosai. Így bűnhődik minden felfuvalkodott, rosszindulatú, nagyot akaró. De vedd te is tudtul, s jövőre eszedbe, hogy nagyobbat ne akarj, mint amit a sorod megenged.

Avval akkor úgy eltűnt Isten őszentfelsége, mintha ott se lett volna. A legény is hazament nagy örömmel, tanulsággal. S azt hiszem, hallák-e, hogy máig se hívott több királyt vendégül.

AZ ÉGIG ÉRŐ FA

Hát volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egy király, s annak egy gyönyörű felesége. De olyan szép volt hogy... hogy széles egy világon olyan szép felesége senkinek sincs, mint az övé. S volt neki le egy igen szép küsleányik, s a küsleány es olyan volt éppen, mint az édesanyja. Úgy örvendeztek benne, nagyon szerették.

Mikor a küsleány lett egy jó iskolás, akkor az édesanyja lebetegedett, s meghalt. De úgy búsult a király, hogy éjt s nap nem evett, s nem aludt, csak siratta a feleségét. De a küsleány mindig vigasztalta:

– Hát jól tudod, egyszerre nem születünk, s egyszerre nem es halunk meg. Bele kell nyugodni az Isten akaratába!

Meggondolkozott a király. Istenem, milyen fiatal ez a küsleány, ne sírjak annyit, nem tudom én avval feltámasztani. Egyszer azt mondja:

– Édes leányom, hogy én soha meg nem házasodom többet, azt kijelentem, mert én úgyse találok olyat, mint édesanyád volt, olyan nem létezik, inkább így maradok.

Azt mondja a leány:

– Édesapám, ne maradj így, mert örökké nem leszek itt, s akkor mit csinálsz egyedül?

Azt mondja a király:

– Nem bánom, leányom, de én nem házasodom meg többet, inkább így maradok ögyvezen.

Azt mondja a leány:

– Na, édesapám, akkor én sem menyek férjhez. Nem hagylak ebben a nagy szomorúságodban.

Volt annak a királynak egy virágoskertje, lehet, világ kerek ségin ilyen szép nem volt, mint az. Amilyen virág létezik, a világon, olyan mind volt abban a kertben. Különbnél különb jó illatú virágok. S a kertnek a közepén volt egy akkora fa, hogy az eget érte a teteje. Hát egy napon a királyleány kiment a kertbe sétálni. Amint sétál, elgondolkozik.

– Istenem, miért es mennék én férjhez? Mikor én olyan szép virágoskertet sehutt nem találok, amint ami nekem van.

Mikor ő ezt kiszólta, akkora szél indult, hogy azt hitte, a fa kidől a zsigeriből. Az a szél fölkapta a leányt, s felvitte annak a nagy fának a

tetejébe a királyleányt. De nem látta senki, hogy eltűnt a leány. Hát várja az apja, lejárt az üdő, várja, hogy jöjjön haza. Nén jó. Mindjárt küldi a szakácsnéját, hát nem jó bé. Esszekereste minden szegét-zugát a virágoskertnek, hát sehutt se találta. Katonaságot parancsolt ki a városba, hogy utcáról utcára keressék. Nem találták sehutt meg. Hát a király immár nem tudta, mit csináljon, kitette a hirdetménybe, hogy az ő lánya elveszett, ha valaki tud felőle, jelentse, hogy hol van. De mind heába, most mindig sírt a leányért, hogy a szüve szakadott meg. Esszegyűjtötte a tanácsosait, mit tégyen? Hogy tudja meg azt, hogy a leánya hol van? Senki el nem tudta találni, hogy hol lehet az a leány.

Mikor egy éjszaka lefeküdt a király, s elszenderedett, meglátta almában, hogy amikor szombaton az a nagy szél fúj, a forgószél felkapta, s felvitte annak a nagy fának a tetejébe a leányt. Egy huszonnégy fejű sárkány kastélyában van. Na, ezt az álmod látta, s mikor felébredett, azt mondta, hogy Istenem, ez jeles álom!

A király kihirdette, hogyha kerül egy olyan vitéz, aki a lányát lehozza a fa tetejéről, annak adja a lányát s fele királyságát s holtá után az egész birodalmát. Hát bizony, mikor ezt meghírdették, hát jöttek a királyfiak, hercegek, bárók, olyan szép daliás vitéz legények, mint a szép gyújtott szál gyertya. Egymásnak adták az ajtót, jelentkeztek, hogy ők lehozzák. De bizony, olyan legény nem akadott, aki fel bírjon menni arra a fára. Valameddig felmentek, de mind visszaestek, s kinek karja eltörött, kinek lába eltörött, kinek nyaka kitörött. Hej, szomorú a király, sír mindig, hogy senki se bír felmenni, sohase látja meg a leányát.

Volt a királynak egy kanászfiúcskája, egy pásztor a disznók mellett. Lehetett egy tizenöt-tizenhat esztendő fiúcska. Jánoska volt a neve. Járt ki az erdőbe a disznókkal. Hát amint egy napon kiment a disznókkal – Jánoska is olyan szomorú volt, Ő is sajnálta a királykisasszonyt –, egyszer megáll egy fa mellett, s reatámaszkodik a pásztorbotjára. Ott hogy gondolkozott azt mondja:

– Hej, elveszett a drága jószívű királykisasszony, s nem lássuk meg többet.

Egyszer egy küsmalac odamenyen, s azt mondja neki:

– Jánoska, ne búsulj, mert te hozod le a királyleányt.

Nézi Jánoska a küsmalacot, mert még nem hallta, hogy beszéllett volna.

– Mit beszelsz, te küsmalac, ilyen heábavalóságokat?

Azt mondja:

– Nem beszelek én beabavalóságokat, Jánoska, csak hallgass meg engem, menj el a királyhoz, jelentkezz, hogy te lehozod, s akkor neked kell adja lányát feleségül, csak azt mondd meg a királynak, mielőtt elindulnál fel a leány után: – Felséges király, én lehozom, de először vágasd le a bihaltehenet, s a bőriből csináltass nekem hét pár pacskert, s hét rend ruhát, s amire az elszakad, akkorra én visszajövök.

Azt mondja a küsmalac:

– János, azt is megmondom neked, mikor felérsz a fának a derekáig, elérsz egy vékony ágat, de olyan hosszú az az ág, hogy vagyon másfél világ a hossza, de vékony, kell te azon végigcsússzál, végigmenj, s hogyha te ottan el birsz menni, akkor biztosan fel tudsz menni a fa tetejére. Csak arra vigyázz, le ne essél, mert ha onnan leesel, pózdorjáé szakad a csontod es. Ott érsz el a fának a leveléig, odáig nincs levele a fának. Akkora levelei vannak, hogy minden levélre elfér egy ország. Aztán ha egyszer te ott látod magadat, akkor bizhatsz, hogy megkapod a királyküsasszonyt, fel tudod keresni,

Na, megköszönte a kismalacnak a jó tanácsot, s még azon az este, jelentkezett a királynál. Letérdepelt a király elejibe, felköszöntötte szépen.

– Na – azt mondja a király –, mi bajod, fiam?

– Felséges királyom, hogyha meg nem sértelek volna egy kérésem tőled.

– Mi? Csak mondjad, Jánoskám, mondjad!

– Felséges király, ha megengeded, én felmenyek a királyküsasszony után a fa tetejébe, s lehozom.

A király nem nevetett soha, hogy egyszer a felesége meghalt. De akkor elnevette magát.

– Ó, te Jánoska, Jánoska, milyen gondolatval jöttél te ide hezzám!

– Én azzal, hogy felmenyek, s lehozom, csak mondjad, hogy megengeded.

– Istenem – azt mondja –, milyen derék daliás vitézek nem tudtak felmenni, s ilyen gyermek, mint te, le akarod hozni?

– Hát az az én bajom, csak ígérd meg, hogy megengeded.

– Hát fiam, ha annyira mentél, én megengedem, de csak úgy, hogyha visszaesel, haljál meg abba a helybe, mert ha visszaesel, megöllek abba a helybe, mert így erőszakoskodsz velem.

– Na, felséges királyom, ha megengeded, vágasd le a bihajtehenet, s csináltass nekem hét pár pacskert, s a bőréből hét rend ruhát, s még abba én visszatérek, lehozom a királyküsasszonyt, az Isten megsegít.

Na, a király levágatta a bihajtehent, csináltatott neki hét rend ruhát és hét pár pacskert.

Na, kész a ruha is, egy rendbe felöltözött Jánoska, a többit esszepakolta, s vitte magával. Csomagolt a király neki utravalót, legyen, mit egyék, igyék.

Azt mondja a király neki:

– Na, Jánoska, az Isten segítjen meg, s kívánom, hogy a leányomval térjél vissza, mert akkor szerencsés leszel te es.

Annyian gyűltek esze a csudára, hogy menyen fel, hogy rettenetes sokan, hogy lássák, hogy bír felmenni. Jánoska mindig hordozott magával egy baltát, hát ő azt elvitte, s mikor a fa tövéig ment, a baltáját belévágta a fába, s mászott, mint a macska, de elbúcsúzott a világtól a földön. Aztán kihúzta a baltát, s újabban feljebb vágta a fának. Igen-igen hosszú volt a dereka, későre érte el az ágakat. Azért volt olyan nehéz felmenni. Addig a baltát örökké vette ki, s vágta fennebb-fennebb, hogy érte el az ágát a fának. Akkor immár egy perc, kettő, immár elveszett az ágak közt Jánoska, s nem látták a földről. Addig ment ott János fel, fel, fel, míg elérte a hosszú ágat, amit a küsmalac nevezett.

– Hej – azt mondja –, nem heába mondta a küsmalac, nehéz itt keresztülcúsúzni!

Vékony volt nagyon az ág. Talpon nem bírt menni, hanem lefeküdt haslag, s csúszott, mint a hernyó. Mikor odaért alapijához, akkor talpra állott, s a szemit behunyta, s azt mondja:

– Szervusz világ – és ráugrott a levélre, mint egy béka.

Na, mikor kicsit megpihent volt, mert erősen el volt fáradva, mikor kipihente magát, erősen megvigyázkodott, s azt mondta:

– Hát, Istenem, itt es olyan világ van, mint az alföldön. Szántanak, vetnek.

Olyan városok voltak, hogy még húszemeletes es volt egy ház. Menyen, mendegél, de senkivel nem találkozott embervei, emberi állatot nem látott, pedig a város nagyon szép volt. Hát mint ment ő a nagy emeletes házak előtt, vigyázkodott erre es, s mint jobbra, balra vigyázkodott, egy szózatot hallott:

– Hol jársz te, Jánoska?

Hát a felső emeletből szóltak le, a királyküsasszony meg neki szól,

– Hová mész?

– Téged kereslek, királyküsasszony.

Így teszen a királyküsasszony:

– Psss, csendben – azt mondja –, nehogy meghallja az uram, mert azonnal kivégez, gyere fel az emeletbe.

Kiment elébe, s bévitte.

– Gyere bé, mert az uram nincsen idehaza, s addig bár beszélgessek egy kicsit veled, amig hazajő.

– Jaj, Jánoska, tudod te azt, hogy az én uram a huszonnégy fejű sárkány? Ha megtudná, hogy azért jöttél, hogy visszavígy, azonnal véged volna. Mit csinál édesapám?

– Isten tudja, mit csinál – azt mondja –, örökké sír. A szeme soha meg nem szárad a könnyeitől.

Elmondta neki gyorsan, hogy hány királyfi próbált felmenni utána, de senki se bírt felmenni. Azt mondta a király, aki le tudja hozni, annak adja feleségül. Hát azt mondja:

– Én es tróbáltam, s ingem ide segített az Isten, de én nálad nélkül le nem menyek, amig én téged le nem viszlek.

– Kérlek, Jánoska, hallgass, nehogy meghallja ezt a sárkány.

Mindjárt adott enni neki s inni, hogy egyék s igyék.

– Most azt mondom neked, Jánoska, hogy én téged elbújttalak, hogy ne találjon meg az uram, mikor hazajő – azt mondja. Hát bebújttatta egy tekenő alá. – Először megmondom ki jött ide, mert erősen ideges, aztán majd előbujttalak.

Egyszer jő a sárkány. De mikor hét mérföldre volt, úgy jött, olyan hatalomval, hogy a buzogányát előre hajította, s a kapu kétfelé nyílt.

– Na, János, jő, mert immár a buzogányát előre hajította.

Egyszer jő bé, hát ordítózik:

– Miféle idegen szag van idebe. Ki járt itt – azt mondta –, még az úton megéreztem, hogy idegen járt itt.

– Jaj – azt mondja–, ne haragudj, édes férjem, az alföldről jött fel a kanászunk, hogy megkeressen ingemet, nagyon sajnál, hogy nem lát, s jött, hogy szolgáljon ingemet itt tovább.

– Nahát, hol van? Add csak elé!

– Én előadom, csak ne bántsd szegénykét, mert azért jött, hogy ingem itt szolgáljon tovább.

Felemelte a tekenőt, s kiengedte Jánost. Sárkány elejibe állott, megnézte, s akkor bekapta a szájába, s elnyelte. Bekapta, és akkor kiköpte, s megint békapta, elnyelte, s kiköpte. Így tett vele háromszor.

– No – azt mondja –, ha ide jöttél, hogy szolgáljad a királynődet, de majd meglátom, hogy fele kár-e amit megettél, vaj egész. No hát ülj le, s egyél velem!

Hát evett, s ivott Jánoska. Mikor a sárkány es ett, itt, kimentek az istállóba. Megmutatta neki a lovát, marháit, hogy mit kell dolgoznia.

Hanem volt a többi lovak között legbelül a szögletben, feküdt egy csitkó. Olyan sovány volt, az az egy csitkó, hogy nem tudott felkelni, nem tudta szétválasztani a lábait az ő nagy soványságában. A többi lovak meg olyan kövérek voltak, hogy rohadtak el a nagy kövérségben. Azt mondja a sárkány Jánosnak:

– Tudod-e, János, ezeket itasd, etesd, s pucoljad. De ezt a csitkót, aki ott fekszik, azt nem kell pucolnod, de nem is kell azt adni, amit ezeknek, hanem, mikor szénát kér, akkor zabot adj, s mikor zabot kér, akkor vizet adj, de egyszer sem szabad azt adni, amit ő kér.

Na, így megmutogatott neki mindent. Jánoska ottmaradt az istállóban, s ő bément.

Nahát, így menyen ma es, holnap es. Ott ült egy hónapig a legény, nagyon jól viselte magát, Úgy csinált, ahogy a sárkány parancsolta, olyan megbízott volt immár, hogy nem kellett semmit mondjon neki, mindent elvégzett, mint hogyha ott született volna, nagyon tetszett neki. Mindent elvégzett.

Hát egy napon a sárkány elment vadászni, s Jánoska etetett az istállóban, s egyszer megállt a sovány csitkó hátánál:

– Szegény csitkó, miért vagy olyan sovány? Nem tudsz te innét felkelni, szegény?

Egyszer csak megszólal:

– Jánoska, látom, jó szüved van, csak nincs idő többet beszélgetni most, majd mondok én neked többet.

Nem volt üdö, mert a sárkány mindjárt jött haza.

Nahát, akkor a sárkány megnézett mindent, s mindent rendben kapott. Szerette Jánoskát, ott evett az asztalnál. Másnap megint elment a sárkány, s

Jánoska es kiment az istállóba, s ellátta a marhákat. Akkor megint megszólalt a csitkó:

– Jánoska, én látom, hogy te jószívű legény vagy, én tudom, miért jöttél, de innen bajos visszavinni a királyküsasszonyt. De ha te meghallgatsz ingemet – azt mondja –, szerencsés leszel. Nézd csak, Jánoska, holnap vasárnap. Most te bémész, mondd meg a királyküsasszonynak, hogy az urától valahogy kétszinkedje meg, kérdezze ki édes beszéddel, hogy hol tartja ő az erejét. Nézd csak, kérdezze ki, ő nem akarja megmondani, de sikolygassa, valahogy vegye ki belőle, s akkor te mondd meg nekem!

Hát így es lett. Bément Jánoska, s mondja a királynénak:

– Felséges királyküsasszony, hát azt mondom es magának, kérdezze ki az urától, hogy hol tartja ő az erejét. Felséges királyné, megmondom, ha azt akarja, hogy az édesapját még meglássa, akkor kérdezze ki az urától, hogy hol tartja az erejét.

– Ó, Jánoska, azt nehéz lesz kikérdezni, azt ő nem mondja neg – azt mondja. De valami édes mázos beszédekkel kiveszi belőle.

Hát egyszer jó a sárkány, úgy elvette a buzogányát, hogy a kapu kétfelé esett. Hét singnyi láng jött előre a torkán, ahogy jött. Vacsorát adott neki, s ettek ittak. Másnap megint elment. Azt mondja a felesége a sárkánynak:

– Kedvesem, ne menj el ma es vadászni, pihenj immár idehaza es, én mindig csak egyedül vagyok. Én nagyon unom ezt. Kévánnám, bár egy nap itthon ülj velem.

Odahajolt, kezdte sikogatni, sajnálgatni. Hát erősen örvendett a sárkány, azt hitte, hogy szereti őt, pedig úgy szerette, mint a trágyát, de nem volt, mit tegyen.

– No – azt mondja –, kedves férjem, ha igazságos vagy hezzám, ne tagadd meg tőlem, ha kérdezek tőled valamit.

– Mit, kedves feleségem? Mit akarsz tőlem?

– Nem akarok én egyebet semmit – azt mondja –, csak mondd meg nekem, hogy hol tartod az erődet?

– Ó, édes feleségem, te azt miétt akarod tőlem tudni? Erről sohasem volt szó még. De azt még nem es tudja senki, csak én, hogy hol az én erőm.

– Hát nekem sem mondhatod meg? Hát én neked feleséged vagyok.

– Hát nem mondom meg. Mindent megmondok, de azt nem fogom megmondani.

Azt mondja az asszony:

– Akkor te ingemet nem szeretsz igazán, azért nem mondod meg, mert ha jobban szeretnél, akkor meg nem tagadnád tőlem. – És az asszony sírni kezdett.

S akkor megsajnálta az ura:

– Hát ne sírj, kedvesem – azt mondja.

– Hogyne sírnék, kedvesem, mikor most béüsmerted, hogy ingem igazán nem szeretsz.

– Dehogynem szeretlek.

– Ha szeretnél, akkor azt megmondanád nekem.

– Nézd csak, édes feleségem, ez nagy titokban van. S nem szabad senkinek sem tudni.

– Én úgy halltam örökké, hogy mikor egyszer megesküszik az asszony az urával, akkor egy szív s egy lélek kell legyen, hát miért tagadod tőlem?

– Hát nézd csak, drága feleségem, de azt senki meg ne tudja!

– Dehogy, miféle beszéd ez?

– Hát én megmondom. Ott van az én erőm, ott van az erdőn, egy ezüst medve, s minden délkor itt s itt van egy patak, ahhoz a patakhoz jár vizet inni. Azt a medvét ha valaki meglőné, s a fejét ketté hasítaná, abban van egy vaddisznó, akkor kiugrik belőle, s azt a vaddisznót ha valaki lelőné, s a fejét ketté hasítaná, abból kiugrik egy nyúl, s azt a nyúlat, ha valaki lelőné, s a fejét kettéhasítaná, abból kiugrik egy skatulya. Azt a skatulyát hogyha valaki esszetörné két kővel, hát abban van kilenc darázs: az az én erőm. Ha ezeket a darázsokat elpusztítják, még annyi erőm se lesz, mint egy beteg légynek. Azért van ez a nagy titokban, nem szabad megtudni senkinek sem, hogy én hol tartom az erőmet. – Nahát – mondja neki a felesége, megcsókolta: – Ó, kedvesem, nem akartad megmondani, hiszen nem született olyan ember a világra, akinek elárulnálak téged. Na most, kedves férjem, most igyunk egyet!

Felhozott egy kancsó bort a legerősebből, aztán leültek.

– No, most igyunk a te egészségedre!

Megtöltötték a poharat, s koccintottak. Az ember fel es hajtotta. Az asszony úgy csinált, mintha meginná, s letöltötte a földre.

– Na – azt mondja az ember –, na, most igyunk egy pohárral a te egészségedre es.

Akkor megint megtöltötték a poharakat. Az ura akkor es megitta, de az asszony tette magát, hogy iszik, s akkor letöltötte a mellén. Akkor azt

mondja az asszony:

– Most igyunk egyet a Jánoska egészségére es!

Akkor azt es megitták, akkor egy kicsit beszélgettek. De látta az asszony, hogy az ura egy kicsit részeg, mert szernyű erős volt a bor.

Azt mondja az asszony:

– Kedves férjem, még egyet igyunk, hogy sokáig éljünk!

Azt es megitták, s akkor az ember felborult, mint egy darab fa, csak oda leesett. Úgy aludt, úgy, hogy úgy horkolt, hogy világ-ügyibe nem volt.

Aztán az asszony kiment, Jánuskát béhítta:

– Na, Jánoska, kitudtam, hogy hol van az ereje, kikérdeztem.

Mindjárt elbeszélte neki, s akkor Jánoska kiment az istállóba a csitkóhoz, s azt mondja neki:

– Nézd, hol tartja az erejét: az erdőben van egy ezüst medve, s délebedkor az aranypatakhoz jár inni vizet, s ott ha le lehetne lőni, s a fejét kettéhasítani, abból kiugrik egy vaddisznó, s azt a disznót ha valaki lelőné, s a fejét kettéhasítaná, abból kiugrik egy nyúl, ha a nyúlat es lelőnék, annak a fejből kijő egy skatulya, s abban van kilenc darázs. Ez az ő ereje. Ha azt a skatulyát esszetörné valaki, hogy a darazsak elsemmisüljenek, akkor neki nem lenne annyi ereje se, mint egy légynek.

– Na – azt mondja a csitkó –, Jánoska, eriggy gyújtsál meg egy öl fát, s mikor az elég, hozzáál bé nekem vagy három sufnyi parázsát.

Szaladt es Jánoska, és tett egy jó tüzet. Mikor elégett az az öl fa, s tiszta parázssá vált, bévitt három sufnyival neki. A csitkó azt felnyalta. Mikor felnyalta, akkor térdre állott.

– Most aztán engedj ki ingemet az istállóból!

Kiengedte, s a csitkó mind felnyalta az öl faparazsát. Amikor felnyalta, tiszta aranszörű paripa lett belőle, tiszta aranszörű, s öt lába lett.

– Na, Jánoska, most szaladj le a pincébe, te tudod, hol a kulcs!

– Igen – azt mondja.

– Szaladj le a pincébe, fel van akasztva egy aranynyereg s egy rend aranyruha neked, Öltözz fel hamar, hozd fel a nyeret, s tedd a hátamra, s van egy kard felakasztva a szögre, azt es vedd le!

Na, úgy es tett Jánoska, elhozta a nyeret, s felakasztott kardot, felöltözött a rend ruhába.

– Most ülj fel a hátamra, menjünk!

El es mentek, beértek az erdő közé, de a csitkó jól tudta, hova akar menni, mert üsmerte a helyet.

Mikor odaértek, éppen akkor ivott a medve a patakban, s mikor meglátta ezeket, hát kezdett bömbölni, s jött nekik.

Azt mondja a csitkó:

– Ne féljél, János, légy bátor!

Mikor közeledett volna oda a medve, úgy megrúgta a csitkó, az ötödik lábával a medvét, hogy felborult, s akkor odaugrott Jánoska, s a kardval a fejét kettévágta. De úgy kettéhasította a fejét, hogy kiugrott a disznó belőle. Az és nekiment Jánoskának, hogy megölje, de azt és úgy megrúgta az ötödik lábával a csitkó, hogy az es felhöngörödött, de akkor szaladt a karddal Jánoska, s kettévágta a fejét. Akkor kiugrott a nyúl belőle, s kezdett szaladni, de a csitkó mégjobban tudott szaladni, de úgy felrúgta, hogy az es felhöngörödött. Akkor kettéhasította annak es a fejét, s akkor kiugrott az a skatulya. Szökdösött, s ugrált, de János elővett két nagy követ, úgy esszetörte, hogy semmi sem vált belőle.

– Na – azt mondta a csitkó –, mehetünk haza bátran, nincs már félni tőlük.

Hazamentek, s a sárkány akkor ott feküdt, ahol le volt esve, s azt mondja:

– Ugye, Jánoska, elvettétek az erőmet? Na, nem baj, ha elvettétek es, de legalább bár az életemet hagyd meg.

– Meghagyom én mindjárt!

Elragadta a kardját, de mind a huszonnégy fejét bévágta. Nahát, akkor immár végzett a sárkány, immár megdőglött.

– Na – azt mondja a csitkó –, most mondd meg nekem, János, mit akarsz! Itt akarsz király lenni, ebben az országban? Itt es lehet, ha akarsz, ez a tied immár, de ha el akarod vinni a király lányát, elviheted haza es.

Azt mondja János:

– Hát, köszönöm, hogy ajánlod ezt az országot, de nincs nekem arra kívánságom, hogy itt maradjak, hanem menyek haza. Nagyon sajnálom az öreg királyt, haza akarom vinni a leányát.

– Nahát – azt mondja –, ha haza akarod vinni, haza es elmehetsz, szedjél a kincsből, aranyból, amennyit csak elbírsz vinni, mert van itt elég. S üljetek fel a hátamra, mind a ketten, mert elviszlek.

Mikor felültek, mondja:

– Most hunyjátok be a szemeteket.

Behunyták a szemüket, s mire azt mondták volna: hipp-hopp, hol gondolom, ott leszek, akkorra már ott voltak a királynak az udvarában.

Bémentek. Az öreg király immár halálán volt bújában, immár holt meg.

Odament János, jelentette, hogy megérkezett:

– Felsőleges király, elhoztam legkedvesebb lányodat, akit annyira fájlaltál.

Azt mondta:

– Hol van?

Kinyitotta a szemét ekkor a király, megszólal a leány:

– Itt vagyok, édesapám.

Mindjárt ráborult az édesapjára, sírtak, mind a ketten örömben, de mind a hárman.

– Na – azt mondja –, fiam, János, elhoztad a leányomat, te vagy mától fogva ennek az országnak a királya, s neked adom a leányomat, az országomat, mindent átadok neked.

S mikor ezt kimondta a király, s az áldást reáadta, azonnal meghalt. Elvette János a király leányát, s máig es élnek, ha meg nem haltak.

IFJÚ NAGY SÁNDOR

Volt egyszer a világon egy gyönyörű szép fiatalember. Ennek a szép fiatalembernek Ifjú Nagy Sándor volt a neve. Ennek a fiatalembernek volt egy anyja; aki boszorkány volt, sőt a boszorkányok fejedelmnöje volt. Ifjú Nagy Sándor nővére egy bizonyos este adott Ifjú Nagy Sándornak egy tükört, és azt mondta neki:

– Ezt a tükört az éjjel tedd a fejed alá, tedd a vánkosod alá, és feküdj rajta. Majd reggel meglátod, mi lesz.

Ifjú Nagy Sándor a tükört a vánkosa alá tette, és rajta aludt. Másnap átadta nővérenek. Akkor lehetett Ifjú Nagy Sándor tizenkilenc éves. Volt Ifjú Nagy Sándornak egy kedvese. De Ifjú Nagy Sándor kedvese is boszorkány volt. De mindezekről Ifjú Nagy Sándor nem tudott semmit sem. Majd egy alkalommal Ifjú Nagy Sándor kedvese meghalt. Amikor meghalt a kedvese Ifjú Nagy Sándornak, eltemették. Rá egy pár hónapra meghalt Ifjú Nagy Sándor nővére is. Azt is eltemették. De már akkor Ifjú Nagy Sándor körülbelül huszonöt-huszonhat éves lehetett, és még akkor is úgy nézett ki, mint tizenkilenc éves korában. Majd egyszer magához hívta egy öregasszony Ifjú Nagy Sándort:

– Hallod-e, fiam, tudod-e miért hivattalak? Holnap reggel eredj a templomba kismisére. Mise után kérj a paptól egy szentelt grétát és holnap délután szerezzél magadnak egy fekete tyúkot, mielőtt még a tehenész nem engedni haza a teheneket a legelőről. Vedd a fekete tyúkot magadhoz, és mondd a szobában, hogy: elmegyek a tehén elébe. A konyhába újra azt mondd. Ha kimégy az udvarra, ugyanazt mondd. Ha mész ki a kiskapun, újra azt mondd. Ha mész a gyalogúton a temető felé, ugyancsak azt mondd, hogy megyek a tehén elébe. Akkor eredj, a temetőbe a te nénéd sírja mellé, mert a te nénéd mellett fekszik halva, vagyis eltemetve a te kedvesed is. A szentelt gyertyával csinálj magadnak egy kört, az lesz a te várad, ott tégedet nem fog látni senki. Avval a körbe ülj bele, és majd éjjel, amit látsz tizenkét órakor, ne ijedj meg, legyen helyen a szived, mert téged nem fog látni senki. Majd ha kérdezni fogja a te nővéred és kedvesed boszorkányoktól, hogy hol van Ifjú Nagy Sándor, akkor te azt a fekete tyúkot röptsd közéjük.

Úgy is volt. Hazament Ifjú Nagy Sándor, megköszönte az öregasszonynak. Az öregasszony aztán azt mondta neki:

– Sajnálak, Ifjú Nagy Sándor, hogy az életed így múlt ki a világból.

Hazament Ifjú Nagy Sándor. Másnap délelőtt elment a kismisére, kért egy szentelt grétát a főtisztelendő úrtól, és ment a faluba, és megszerezte a fekete tyúkot. Délután, estefelé volt már az üdő, mielőtt nem jöttek még a tehenek.

Fölkészült Ifjú Nagy Sándor, magához vette a fekete tyúkot, és azt mondta a szobában:

– Megyek a tehén elébe.

Kimegy a konyhába:

– Megyek a tehén elébe.

Kimegy az udvarba:

– Megyek a tehén elébe.

Kiskapuba megint:

– Megyek a tehén elébe.

És így hangoztatta, amíg csak a temetőbe nem ért. Amikor a temetőbe ért, első sorba még csak be nem sötétedett, sétálgatott a temetőben. Majd már amikor besötédetett, elment a nővérenek a sírja mellé, a szentelt grétával csinált magának egy várat, és beült a vár közepébe. Nagyon nehezen telt az üdő, mindenféle gondok jutottak az eszibe, mán rémképeket kezdett látni. Lassan mégiscsak eljött a tizenkét óra. Mán fél tizenkét órakor jöttek a sok boszorkányok.

De először elmentek a boszorkányok mind Ifjú Nagy Sándor lakására, és keresték Ifjú Nagy Sándort. De nem találták sehol. Kérdezték a szobától:

– Te szoba, hol van Ifjú Nagy Sándor?

Azt felelte a szoba:

– Ifjú Nagy Sándor elment a tehén elébe.

Kérdezik a konyhától, a konyha is feleli:

– Elment a tehén elébe.

Kérdezik az udvartól, a kiskaputól, a gyalogjárótól:

– Hol van Ifjú Nagy Sándor?

– Elment a tehén elébe.

Így nem találták meg Ifjú Nagy Sándort, és Ifjú Nagy Sándor nélkül mentek a temetőbe. A boszorkányok már féltek az Ifjú Nagy Sándor nővérétől, hogy mit fog velük csinálni, ha kijön a sírből, hogy nem hozták

el Ifjú Nagy Sándort. Pont tizenkettő órakor megnyílik a sír, vagyis mind a két sír, és a két nő kijött a sírból. Ezt nagy figyelemmel kísérte Ifjú Nagy Sándor, és amikor kérdezte Ifjú Nagy Sándor kedvese és nővére a boszorkányoktól:

– Hol van Ifjú Nagy Sándor?

Akkor Ifjú Nagy Sándor a fekete tyúkot közibük röpítette. Az egyik boszorkány elkapta a fekete tyúkot, és azt mondja a két boszorkány főnöknek:

– Itt van e.

– Hát akkor tépjétek diribról darabba apróra.

Nekifogtak a boszorkányok, és a fekete tyúknak még a legkisebb tollát is diribról-darabra szakították. Ez mind végignézte Ifjú Nagysándor. Amikor ez megtörtént, azt mondja a két boszorkányfőnök:

– Na most már nyugodtan pihenünk, mert tudjuk azt, hogy megszűnt Ifjú Nagy Sándor az ő tudományával együtt.

A boszorkányok elmentek, ezek visszamentek a sírba, a sír összement, de Ifjú Nagy Sándor megvárta az éjfél utáni kettőt, és csak akkor távozott a temetőből. Elment haza.

Amikor hazament, tovább nyugvása a városban nem volt. Másnap összeszedte magát, földjét kiadta haszonbérbe, a házat is kiadta haszonbérbe, ő pedig útra kelt, és ment, mendegélt. Hát amint ment, mendegélt, egyszer csak beér egy királyi fővárosba. A királyi fővárosban járkált föl és le, amíg egyszer csak bejutott a királyi palota udvarára. A királlyal találta magát szembe. Illedelmesen köszönt. A király faggatta:

– Na, mért jöttél ide, fiam – kérdezte a király Ifjú Nagy Sándort.

– Semmi egyébért, királyatyám, valami szolgálatot akarnék keresni.

Azt mondja a király neki:

– Látom, derék egy szál legény vagy, fiam, még tán ilyen nincs is a világon mint te, még a királyfiak között is. Én megfogadlak tégedet, te leszel az én parádés kocsisom.

Ottmaradt a királyi palotában Ifjú Nagy Sándor, a király leghűségesebb szolgája lett. Nem is volt panasz Ifjú Nagy Sándorra, hűségesen végezte munkáját. Sokat kiment a királykisasszonnyal sétakocsizni, soha semmi hibát nem követett el. Amikor egyszer a királykisasszonyok a királyi parkban sétálgattak, a király és a királyné palota ablakából nézegettek a partra, amikor egyszer hirtelen elsötétedett, egy nagy fekete felhő jött, és a

nagy fekete felhőből egy nagy sárkány levágott a királyi palota parkjába, és a három király kisasszonyt elrabolta. Fölment velük a fekete felhőbe, és elrabolta a király és a királyné szeme láttára. A királyné nagy beteg lett, és ágynak esett. A király pedig kiadta az egész világba, hogy aki föl tudja találni a lányait, amelyiket választja közülük, azt adja feleségül hozzá! Akadtak is magasrangú férfiak, gróf és bárófiúk, hercegfiúk, akik elindultak, és összejárták az egész világot, összejárták a külföldeket, de sehol nyomára nem akadtak. Egyszer azt mondja Ifjú Nagy Sándor a királynak:

– Hát, királyatyám, már körülbelül két év beletelik, hogy a királykisasszonyokat elrabolta az a sárkány, és még idáig nem került olyan ember, aki rájuk akadna. Én elmegyek, és megpróbálkozok, hát hogyha szerencsével járok.

– Hát eredj, fiam – mondotta a király.

Adott a király neki jó mennyiségű pénzt, hogy utazásában ne koplaljon, kéregetésre pedig ne szoruljon rá. Elindult Ifjú Nagy Sándor, ment, és mendegélt. Körülbelül három hónapig bolyongott már, amikor beért egy erdőbe. Az erdőbe is ment már vagy két hetet, amikor ráakadt egy rettenetes nagy fára. De olyan fára, hogy még ő ilyen fát életében se látott, de még mesébe se hallott, hogy mesélt volna valaki ilyen fáról. Mert ez a fa körzetbe tíz méter volt. Nézett fel Ifjú Nagy Sándor a fára, a fának ágát nem látta. Akkor lefeküdt Ifjú Nagy Sándor a fának a tövébe, és elővette a zseb tükrét, és a feje alá tette. Amikor szenderegni kezdett, akkor egy kis szellem megszólalt neki:

– Mi bajod van, édes kis gazdám?

– Hát nincsen más bajom, mint én arra a fára föl szeretnék menni.

– Nagyon jól gondolkoztál, kis gazdám, de hát az nagyon nagy fárasztó munka lesz, mert én segítségedre nem lehetek. Csak annyiban lehetek segítségedre, hogy hozok néked egy csákányt, és hozok neked egy éles baltát, a csákány és a balta segítségével megindulhatsz arra a fára fölmászni. Majd a továbbit, majd ha följutsz rá, meg fogod kapni az utasítást odafönn.

Másnap reggel ott volt a csákány és a balta. Belevágta Ifjú Nagy Sándor a csákányt a fába, és megindult mászni fölfelé. A tarisznyájába elkészített annyi ennivalót, és a kulacsába víz is volt. Amikor elérte az este, el volt fáradva. A csákányt és a baltát magamellé vágta bele a fába, ráült, és ott

szunyókálta keresztül az éjszakát. Vigyázott magára, hogy le ne essen, mert ott aztán vége lett volna mindennek. Amint ment, ment mendegélt fölfelé, egyszer csak két hét leteltével fölért a fa tetejébe, vagyis jobban mondva a fa alsó ágára. Amikor az alsó fa ágára lépett, akkor az alsó ágnak olyan nagy levele volt, amely levél egy világot képezett. Rálépett a levélre, és nagy boldogan ment tovább. Második nap elért egy gyönyörű szép kastélyt, amely kastélyban rábukkant a legöregebb királykisasszonyra:

– Jó napot kívánok, kedves királykisasszony.

– Jó napot, Ifjú Nagy Sándor, neked is. Hát hogy kerültél te ide ebbe a világba, amikor itt még a madár se jár?

– Eljöttem a királykisasszony megmentésére.

– Azt nagyon jól tetted, Ifjú Nagy Sándor, de hát most már az a kérdés, hogy meg bírsz-e vívni a sárkánnyal, mert énram egy hétfejű sárkány vigyáz.

– Megpróbálkozom, királykisasszony.

– Hát jó lesz, Ifjú Nagy Sándor, ha megpróbálkozol, mert nagyon szeretnék hazamenni – mondotta a király kisasszony. – Most odavan a sárkány, de körülbelül két óra múlva itthon lesz.

Akkor Ifjú Nagy Sándor elővette zsebtükrét, és lepihent egy díványra. Feje alá tette, megjelent a kis szellem:

– Mit parancsolsz, édes gazdám?

– Semmi mást, csak azt mondd meg, hogy tudok én végezni evvel a sárkánnyal?

– Könnyen végezhetsz vele, Ifjú Nagy Sándor. Menj be a sárkány szobájába, és a sárkány ágyának az ágygombját vedd le, és az ágy gomb tövével dörzsöld meg a két tenyeredet, mert itt van a sárkány ereje, és így a sárkány erejét kivetted, és magadévá tetted.

Avval a kis szellem eltűnt. Ifjú Nagy Sándor fölugrott, és bement a sárkány szobájába. Az ágygombot levette, két tenyerét megdörzsölte, és akkor azt mondotta a királykisasszonynak:

– Na, most már jöhet a sárkány.

Gyorsan letelt a két óra idő, és már jött is a sárkány nagy zúgással. Ifjú Nagy Sándor kiment az udvarra, és ott várta a sárkányt. Amikor megjött a sárkány hozzáfogottt prüszkölni. Két-három méter távolságra fújta a lángot. De Ifjú Nagy Sándor nem ijedt meg:

– Na, hogy jössz, birokra-e vagy kardra? – felelte Ifjú Nagy Sándor a sárkánynak.

– Kardra megyek – felelte a sárkány. De mikor Ifjú Nagy Sándor megfogta a sárkányt, úgy vágta a földhöz, úgy ment széjjel a sárkány, mint amikor az ember egy tojást a földhöz vág. Mert Ifjú Nagy Sándorba olyan erő szállt éppen, akár száz sárkánnyal megvívott volna. Akkor bement a királykisasszonyhoz:

– Na, királykisasszony, szabad az élet.

– Hanem most már – azt mondja a királykisasszony –, Ifjú Nagy Sándor, meg kell hogy mentsd a két nővéremet is. Ezek még itt vannak feljebb, de most már nem olyan nehéz az út oda föl, mint amilyen nehéz volt neked az út ide. Gyere be az istállóba velem.

Ott volt egy táltos. Megsímogatta a hátát a táltosnak Ifjú Nagy Sándor, arra azt mondja a táltos:

– Ne félj tőlem, Ifjú Nagy Sándor, kis gazdám, tedd rám a nyeret, és máris mehetünk.

Amikor a nyeret rátette a lóra Ifjú Nagy Sándor, fölkontározta, akkor azt mondja a táltos Ifjú Nagy Sándornak:

– Ott van az a szekrény, nyisd ki, és abba találsz egy vitézi ruhát és fegyverzetet, öltözködj föl abba.

Elment Ifjú Nagy Sándor, kinyitotta a szekrényt. Egy olyan pompás vitézi ruhát, ami teljesen órá való, talált. Felöltözködött bele, egy olyan gyönyörű fiatalember vált Ifjú Nagy Sándorból, hogy nem létezett volna az akkori világban olyan nő, aki ránézett volna, és ne lett volna bele szerelmes. Felugrott a lova hátára, és a táltos repült vele fölfelé. Egyszer csak elértek a fának a második ágára. A második levelén a fának ismét egy nagy világ volt. Itt leszállt a táltos, és egyenest a második királykisasszonyhoz mentek. Ez a királykisasszony is egy palotában volt, és a kilencfejű sárkány vigyázott rá. Amikor odament Ifjú Nagy Sándor, köszönt a királykisasszonynak:

– Jó napot, király kisasszony.

– Jaj, jó napot, Ifjú Nagy Sándor, hát te mit keresel itt?

– Eljöttem a királykisasszonyért.

– Nagy dolog lesz ez, mert a kilencfejű sárkány vigyáz rám.

– Nem baj az, királykisasszony, ha még százfejű sárkány is vigyáz magára, de én úgyis megmentem magát.

Úgy is volt. Nemsokára jött a sárkány hazafele. Ifjú Nagy Sándor kirántotta a kardját, és nem kérdezve semmit a sárkánytól, lovával együtt megtámadta. Egy pár perc küzdelem után a táltos és Ifjú Nagy Sándor ronccsá törték a sárkányt. Akkor azt mondta Ifjú Nagy Sándor a király kisasszonynak:

– Na, királykisasszony, már a sárkány őrizetétől megszabadult.

Akkor a királykisasszony sírva fakadt:

– De ebből az országból hogy kerülünk a mi országunkba?

– Ezen most ne gondolkozzunk, hanem most adjon nekem enni, mert éhes vagyok és a lovamnak is.

Evett a lova is, Ifjú Nagy Sándor is. Kipihente magát, egy éjszakát átaludt. Másnap reggel azt mondja a királykisasszonynak Ifjú Nagy Sándor:

– Hát, kedves királykisasszony, most maradjon itt, ameddig nem jövök magáért. Elmegyek, megszabadítom a legkisebb királykisasszonyt.

Fölrepült a lovával a nagy fa koronájára. A nagy fa koronáján volt egy nagy levél, amely ismét egy világot képezett. Rálépett a levélre, és mentek egyenesen a királykisasszony palotája felé. Amikor elérték a király kisasszony palotáját, a királykisasszony éppen az ablakon kihajolva sírt. Éppen azokat gondolta, hogy Istenem, itt kell nékem elhervadnom, amikor meglátta Ifjú Nagy Sándort, egyszerre mintha újjászületett volna.

– Istenem, Ifjú Nagy Sándor, hát hogy jöttél ide, hogy kerültél ide?

– Eljöttem a királykisasszonyt megszabadítani a sárkány őrizete alól.

– Jaj, Ifjú Nagy Sándor, énrám egy tizenkét fejű sárkány vigyáz.

– Ne törődjön avval a királykisasszony, majd én meg fogom szabadítani.

– Hát körülbelül félóra múlva otthon lesz a sárkány. Nem vagy éhes?

– Jöjjön, adjon valami ennivalót, meg a lovamnak is.

Gyorsan falatozott Ifjú Nagy Sándor, a lova is megette a maga porcióját, és evvel felült a lovára. Kirántotta a kardját, és várta a sárkányt. Nemsokára jött a sárkány már messziről megérezte, hogy idegen van a háznál.

Messziről fújta a lángot, de a táltos visszafujta. Amikor leszállt a sárkány az udvarra, azt mondotta Ifjú Nagy Sándor:

– Na kutya, elég volt már ez a sok idő, amióta a király kisasszonyt itt rabságban tartod, ezért most már végzek veled.

Nekirontott Ifjú Nagy Sándor lovával együtt a sárkánynak. Körülbelül félórás küzdelem után sikerült Ifjú Nagy Sándornak a táltos segítségével a

sárkányt legyőzni. Akkor megszabadult. Akkor azt mondotta a királykisasszonynak Ifjú Nagy Sándor:

– Van-e jó istálló?

– Van.

Bevezette a lovát az istállóba, megabrakolta rendesen, megította, és akkor bement a királykisasszonyhoz:

– Hát királykisasszony, most már adjon ennivalót, mert éhes vagyok ám. Úgy egy kis szíverősítő nem kerülne valahogy ebbe az idegen világba?

– De van, Sándor, mert a részemre mindig szokott hozni a sárkány, éppen tegnap hozott.

– Hát akkor adjon, kisasszony, mert már nagyon megkívántam.

Adott egy kis szíverősítőt a királykisasszony Ifjú Nagy Sándornak, avval elbeszélgettek, és az éjszakát ott töltötte Ifjú Nagy Sándor. Másnap reggel a táltosra ültek mind a ketten, és lerepültek a középső királykisasszonyhoz. Megvolt a nagy öröm, és elbeszélgettek egy kicsikét. Fölültek mind a hárman a táltosra, és akkor lerepültek az idősebbikhez. Ott is megvolt a nagy öröm, ettek, ittak, fölverték a legidősebb királykisasszonyt is a ló hátára, és akkor a kis táltos egyenest a királyi palota udvarára repült velük. Gyönyörű szép nyári nap volt, amikor a királyi park közepébe a táltos lerepült a három királykisasszonnyal és Ifjú Nagy Sándorral. A három királykisasszony fölment a királyi palotába, Ifjú Nagy Sándor pedig a lovát bevitte az istállóba. Adott neki enni, inni, és akkor fölment ő is a királyi palotába. A három királykisasszony mikor fölment a királyi palotába, nem lehet leírni azt az örömet, ami ott volt. Mikor magukhoz tértek, éppen akkor lépett be Ifjú Nagy Sándor. A király mindjárt keblére szorította Ifjú Nagy Sándort, s mondotta neki:

– Köszönöm, Sándor, hogy megtetted azt, amit mondtál. De most már én mondom neked, hogy válassz a lányaim közül, amelyiket akarsz, az lesz a feleséged.

Ifjú Nagy Sándor olyan gyönyörű szép fiatalember volt, hogy ő nálánál szebb nem is létezett. Mert most is csak olyan volt, mint tizenkilenc éves korában, mint akkor, amikor az ő nővére odaadta a tükröt, hogy tegye a feje alá. Őneki az öregedés akkor meg lett állítva, hogy nála hiába teltek az évek, ő csak olyan fiatal maradt, mint tizenkilenc éves korában. Ifjú Nagy Sándor a legkisebb királykisasszonyt választotta. Rövidesen a két idősebb királykisasszonynak is megkérte a kezét két királyfiú, és rövid időn belül

megtartották a menyegzőt. Menyegző után Ifjú Nagy Sándor a királyi palotába maradt, a két idősebb királykisasszonyt a két királyfiú az ő országukba vitték.

Telt-múlt az idő. Egyszer csak meghalt az öreg királyné. Majd telt-múlt az idő, meghalt az öreg király. Ifjú Nagy Sándor felesége gyönyörű szép négy gyermeknek adott életet. Mind a négy fiú volt. Ifjú Nagy Sándor ügyesen kormányozta az országot. Felesége gyönyörű szép időt élt, mert Ifjú Nagy Sándor felesége nyolcvanöt évet betöltötte, amikor meghalt. Ifjú Nagy Sándor akkor már közeledett a százhoz. Már akkor Ifjú Nagy Sándornak dédunokái is voltak, de ő még mindig úgy nézett ki mint tizenkilenc éves korában.

Egyet gondolt Ifjú Nagy Sándor, és elment egy másik országba, és egy tizennégy éves királykisasszonyt elvett feleségül. Avval a gyönyörű szép királykisasszornnyal ismét élt Ifjú Nagy Sándor gyönyörű szép életet, és ez a királynő nyolc gyermeknek adott életet. Gyönyörűen éltek, nem volt semmi baj, és a királyné hetvenéves korában meghalt. Már innen is dédunokái voltak Ifjú Nagy Sándornak, de ő még mindig úgy nézett ki, mint tizenkilenc éves korában.

Akkor egyet gondolt Ifjú Nagy Sándor: „Á, nem nőülök én már meg.”

Telt-múlt az idő. Amikor egyszer egy alkalommal egy országba egy király őszi alkalommal kiment az egyik pusztájára vadászni, de csak ő egyedül. Veszi a fegyverét, és egyszer meglát egy nyulat. Rákapja a fegyverét a nyúlra, el akarja sütni a fegyvert. Akkor kétlábra áll a nyúl, és azt mondja a királynak:

– Mit akarsz?

Azt mondja a király:

– Hát agyon akarlak löni.

– Lőjél, na – felelte a nyúl.

Elsüti a fegyverét a király. A nyúl véresen felfordult. Odamegy a király, meg akarja fogni a nyulat, azt mondja a döglött nyúl:

– Mit akarsz?

– Hát haza akarlak vinni.

– Vigyél, na – felelte a nyúl.

A király hazavitte a nyulat. Odaadja a szakácsijának, hogy készítse el vacsorára. A szakácsné amikor hozzá akar fogni, hogy majd megnyúzza a nyulat, rákiált a nyúl a szakácsira:

– Mit akarsz?

Akkor a szakácsné kezéből kiesett a kés, és rémülten mondja a nyúlak:

– Hát megnyúzni.

– Nyúzz meg, na – felelte a nyúl.

A szakácsnő megnyúzta a nyulat, fölaprította, megmosta, és föltette. Amikor elkészítette a nyulat, kitálalta a tálba. Amikor felemeli a tálát, hogy viszi be a királynak a szakácsnő, azt mondja a nyúl a tálból:

– Mit akarsz?

– Hát beviszlek a királynak.

– Vigyél, na – feleli a nyúl.

A szakácsnő leteszi az asztalra a tállal a nyulat. A király veszi a villát, és bele akar nyúlni. Azt mondja a királynak:

– Mit akarsz?

– Hát majd eszek belőled.

– Hát most várjál – felelte a nyúl. – Eddig mindig mindent rád hagytam. Hát most idefigyelj. Keresd fel Ifjú Nagy Sándort, mert Ifjú Nagy Sándor már nem sok híja hogy kétszáz esztendeje, hogy él, és közöld Ifjú Nagy Sándorral, hogy az ideje rövid ezen a földön. Csak ennyit mondj. De most már vedd tudomásul, hogy ne csak mindig a tietek legyen az igaz, hanem a mienk is.

Akkor a nyúl tálástól együtt az ablakon kiugrott. Hát a király összehívatta tanácsosait, hogy melyik országában lehet Ifjú Nagy Sándor. Hát mindenfelé keresték mindenütt. Nagyon nagy nehezen, sok időre ráakadtak Ifjú Nagy Sándorra. De mikor ráakadtak, Ifjú Nagy Sándor ügyesen kormányozta az országot, és azok az urak, akik keresték Ifjú Nagy Sándort csodálkozva néztek rá, hogy ez fiatalember, egy fiatal legénykével beszélnek, mert még mindig úgy nézett ki, mint tizenkilenc éves korában. És közölték Ifjú Nagy Sándorral a nyúl históriát.

– Na, akkor még van időm elég – felelte Ifjú Nagy Sándor.

Jól megvendégelte az urakat, pár héten keresztül jól múltak, és nagy csodálkozással távoztak el az urak, hogy ez az ember már majdnem háromszáz éves és még mindig milyen gyönyörű szép fiatal ember. Akkor Ifjú Nagy Sándor ismét elment egy másik országba. Megkért egy királykisasszonyt, amit el is kapott, mert hát gyönyörű fiatalember volt. Megesküdött vele, és még a mai napig is élnek boldogan, ha meg nem haltak.

JANCSI ÉS A TÜNDÉRKISASSZONY

Egyszer a világon volt egy felséges király, annak volt egy gyönyörű szép hajadon leánya, de már nagyon öreg volt a király meg a felesége. Azt mondja a vén király a feleségének:

– Hallod-e, kedves feleségem, menjünk külön szobába, és ki mit álmodik, reggel mondjuk el egymásnak.

Na, külön szobába mentek. Azt álmodja a királyné, az ablakuk alatt van egy körtefa, aki arra felmegy, és lehoz egy körtét, beleharap, tizennyolc évesnek válik. Ezt álmodta a vén király is. Reggel felkelnek, azt mondja a vén király:

– Na, kedves feleségem, mit álmodtál?

– Hát azt álmodtam, az ablakunk alatt van egy körtefa, aki arra felmegy, egy körtét lehoz, beleharapunk, tizennyolc évesek leszünk.

– Na, hé, én is azt álmodtam.

Megüttették a hétországi dobot, összeültek hercegek, grófok, válogatott cigánylegények, kiadja a király nekik: aki a fára felmenyen, egy körtét lehoz, fele királyságát és szép leányát neki adja. Na, meg is kezdték ők a menést, de aki hozzávágta a fejét a fához, az rögtön meg is hótt. Aki feljebb ment egy kicsit, az leesett, az is meghalt. De már volt annyi halott, hogy a szekerek nem göztyék kifelé hordani. Azt mondja a vén király:

– Istenem, jó atyám, nem marad népem!

Meghallotta ezt egy kis kondásfiú. Meg is indult ő menni, amikor elfütyülte magát, a fák darabokra szakadtak előtte kifelé. Hallja a király, milyen szépen fütyülve jó valaki.

– Hallják, emberek, addig senki a fára fel ne menjen, míg ez a füttyös ide nem jön.

Na, megérkezik.

– Adjon Isten jónapot, királyok, hercegek, grófok.

Azt mondja a vén király:

– Na, kedves gyermekem, mi járatban vagy?

– Hallottam ezt a próbát.

– Na igen, gyermekem, mehetel, fele királyságom és szép leányom a tiéd, ha erre a körtefára felmész, és lehozol egy körtét erről a körtefáról.

No, de hát ág nem volt rajta, tiszta sima volt. Mindjárt megcsinálták a szerződést.

– Na, útravalót készítsen felséges királyatyám, huszonnégy kenyeret, öt disznót, öt hordó bort. – Akkor magasra pakolta, megindult felfelé menni a fára. Mikor megérkezett, a baltát belevágta, egy kenyeret megevett, egy fél disznót megevett, egy hordó bort megivott, elkezdett feljebb menni. Mindaddig ment, míg az ennivaló elfogyott. Felment a másvilágra. Na, most három út van előtte. „Édes jó Istenem, merre menjek?” Megindult délnek menni. Alig ment hét esztendeig, kiugrik elébe az ördögkirály.

– Hallod Jancsi, nem jó helyre mész!

– Na miért?

– Itt pokolba mész. Hanem hallgass ide, ergyél vissza, és eridj naplementnek, és üdő elteltével elérsz egy kastélyt, s ergyél be, ott lakik egy tündérkisasszony. És feküdj le a küszöbre. Ha jön kifelé, ha megüti benned a jobb lábujját, akkor a életed megmarad, de ha a bal lábujját üti meg, akkor a te fejed karóba megyen. Már kilencvenkilenc emberfő van a karóba, te lennél a századik, (de nem te, komám!)

Na, meg is indul a fiú. Hét év múlva elérte. Széjjelnéz. Nem tud bemenni. Hej, nagy kapu, körös-körül van hosszú kerítés a kastély körül. „Drága jó Istenem, hogy tudok én ide bemenni? No, de akármit ad Isten, én mégis bemegyek.” (Nem én találtam ki.) Bemegy a fiú, lefekszik az ajtóküszöbre, éjszaka jön a jány kifele, megüti a jobb lábujját benne.

– Disznó teremtette az anyádat, jó anyacsecset szoptál, mert másképp a karóba ment volna a fejed. No, de állj fel, és gyere be.

Lefektette a vetett ágyba, befeküdt a fiú, három nap, három éjszaka mindig csak aludt.

Na, egy napon azt mondja a jány neki:

– Hallod, Jancsi, állj fel, ne aludjál már. Tudom nagyon jól, hogy mióta te anyádtul kibuktál, ilyen ágyban sosem feküdtél. (Igazsága volt). No, de állj fel, früstökölj meg, és akkor leszámolok veled. (Nagy vitéz volt az is.)

Jancsi felállt, megmosdott, és leültek, megfriistököltek. Azt mondja a jány neki:

– Na, idehallgass! Mi jóért kerestél fel?

– Hát én jöttem szolgálni.

– Na igen, Jancsi, nagyon jó helyt jársz. Három ló van az istállóban, ezeket kell gondozni.

Na, menyen Jancsi az istállóhoz. Na, de megmondta neki a jány, a pincében a lócsont, azt adjon neki enni, hordóban a lóhugy, azt adjon neki inni. Megyen Jancsi az ólba, hát látja, tiszta ganésak a lovak, éhen majd eldöglenc. Megyen a pincébe, látja ott a lócsont, hát ez nem jó lónak. Megyen arébb, ott volt a piros búza.

– Na, egyél csak piros búzát, lovam!

Mikor bevitte a piros búzát, akkor adott nekik piros bort inni. Nem adott lóhugyot.

Jön a vasárnap. Azt mondja a jány:

– Jancsi!

– Tessék parancsolni!

– Gyere csak elő, ide hallgass! Én megyek Tündérországba a templomba, de olyan ebédet főzzél, mint egy királynak szoktak főzni.

Hát szegény Jancsi rákezdte a sírást. Hát ő sose főzött. Megy az ólba. Azt mondja a három ló neki:

– Hallod, kedves gazdám, miért sírsz?

– Hogyne sírnék, hallod, mikor mit mondott, hogy én főzzek neki. Én sosem főztem életemben.

– Ne busúlj, kedves gazdám, oldjál el csak bennünket, majd főzök én neki.

Eloldta a két lovat, bement a kastélyba főzni. Azt mondja a kisebb ló:

– Hallod, kedves gazdám! Milyen ruhában ment a gazdaasszonyom a templomba?

– Tiszta ezüstruhában.

Ráfujt a kis ló, tiszta ezüstruha vállt a fiúra.

– Mink is megyünk oda a templomba. De gazdasszonyodtól messze üljél, ha a pap mondja az utolsót, akkor te állj fel, és ülj rám, hamarabb érjünk haza, mint ő.

Na, megindultak ők is menni. Elértek Tündérországba, bemegy a templomba. Mikor meglátta a gazdasszonya, hogy milyen királyfi ment be tiszta ezüstruhában, mert ő még olyat nem látott. Mert egy olyan leány, egy olyan legény a templomban nem volt, mint ők ketten. Na, mikor a pap elmondja az utolsót, nyugodtan feláll, és kijön. Felül a lovára és hazajön. De már az ebéd meg van főzve a kastélyban, a két ló már bent van az ólban, aki azalatt főzött. Jancsi levetkőzött, jön ő is, szépen fütyülgetett az

udvaron. Jön hazafelé a gazdasszony, nagy szomorúan. Azt mondja neki Jancsi:

– Ugyan, kedves gazdasszonyom, mikor elfelé ment, nagyon jó kedve volt, most meg olyan szomorúan jön hazafelé.

Sajnálta a legényt.

– Te Jancsi, eredj el előlem, mert ha pofonváglak, fejed a nyakadból leesik. Volt egy legény abban a templomban, ha szót szoltam volna vele, nem adtam volna az életedért! Na, gyere be Jancsi, ebédeljünk meg.

Na, bementek, szépen megebédelnek. Jancsi ment a lovakat gondozni. Neki ez volt a dolga. Jön a vasárnap.

– Jancsi!

– Parancs!

– Gyere csak elő! Ide hallgass, megyek a templomba, de még finomabb ebédet főzzél, mint főztél vasárnap.

Hát az szegény rákezdte a sírást. Azt mondja a ló neki:

– Ugyan, kedves gazdám, miért sírsz?

– Hogyne sírnék, mikor én soha nem főztem, én erdőben nőttem fel, és most mit mondott a бүdös kurva, hogy főzzek neki.

– Ne törődj rá, oldjál el, majd főzünk mi neki.

Azt mondja a kis ló:

– Milyen ruhában ment el gazdasszonyod?

– Tiszta aranyruhában.

Ráfujt a kis ló, tiszta aranyruha lett a fiún.

– Megyünk mink is oda. De oszt mindig messze üljél, hogy ne tudjatok egymásnak szólni.

Elindulnak, el is érték, bemegyén a fiú, mikor meglátja a gazdasszonya, hogy milyen felséges egy király ment be a templomba, ott mindenki térdre esett előtte. A fiú nyugodtan leült, gazdasszonya mindig emeli a seggit, menne kozzámenni beszélgetni, de megette a sok herceg, király, volt ott biz még Amerikából is. De mégsem ment. Mikor a pap mondja az utolsót, nyugodtan feláll, és eljön haza. Otthon füttyörészik, danolgat az udvaron, az ebéd ki van főzve. Jön a gazdasszonya hazafelé, de hát nagyon szomorán jött, majd hogy nem csak sírt. Azt mondja Jancsi:

– Ugyan kedves gazdasszonyom, nem sajnálja azt a drága két ág haját abban a porban, abban a piszokban húzni?

– Te Jancsi, eredj el előlem, mert ha seggbe rúglak, szerteséjjel mensz, mint káposztában a hús. Volt egy legény a templomban, felért az életeddel.

– Ott lesz az vasárnap!

– Hogy mondod, te Jancsi, ott lesz?

– Ott lesz egész biztosan.

De megmondta a kis ló neki, hogyha megy a templomba, vigye az aranyalmáját is. És ha jön kifelé a fiú, vágja hátba, s akkor megáll. A ló meg elmondta a fiúnak, hogy vegye fel, tegye zsebre, hozza haza, ne álljon meg. Megmondta Jancsi a gazdasszonyának, hogy mit csináljon.

– Na, jól van Jancsi, így teszek.

Alig várja, hogy jön a vasárnap, húgyos fehérchseléd!

– Jancsi!

– Tessék parancsolni!

– Gyere csak elő. Na, idehallgass, most úgy készítsél ebédet, hogy kettedmagammal jövök ebédelni.

Azzal a gazdasszony szárnyrakölt, és elrepült. Vitte az aranyalmát. Megyen Jancsi sírva, azt mondja a ló neki:

– Ugyan kedves gazdám, mit sírsz?

– Hát hogyne sírnék, halljátok, mikor mit mondott az a fehérchseléd.

– Nem baj, kedves gazdám. Oldjál csak el, majd főzünk mi neki. – Azok is jányok voltak, azok a lovak. Azt mondja a ló neki:

– Milyen ruhában ment a gazdasszony a templomba?

– Tiszta gyémántruhaban.

A kis ló ráfűjt, tiszta gyémántruha lett rajta. Szárnyraköttek, ők is elrepültek. Bemegy a fatemplomba, de hát az ő gazdasszonya azt se tudta, hova legyen. Jancsi leült, és csinálta magáét. Na, majd Jancsi útnak indul kifelé a templomból. Az almával hátbavágja a menyecske. Jancsi lehajlik, és szépen zsebre vágja. Kijön az ő gazdasszonya, nem találja Jancsit. Sírva, jajgatva ment haza. Sajnálta az aranyalmát. De már Jancsi otthon fütyült. Azt mondja Jancsi neki:

– Ugyan, kedves gazdasszonyom, nem sajnálja azt a drága szép két ág haját a földön húzni?

– Te Jancsi, eredj tőlem, olyan kutya mérges vagyok, hogy e percben lenyellek.

Azt mondja szegény Jancsi:

– Kedves gazdasszonyom, hát én nem vétettem magának!

– Volt egy királyfiú a templomban, nem adtam volna az életedért, de még az aranyalmámat is elvitte. Na, gyere be, s ebédeljünk meg.

Míg ők ott ebédeltek, Jancsi mindig kacagott. Azt mondja a gazdasszonya:

– Jancsi, mit kacagol? Az étel nem jó, vagy engemet kacagol?

– Nem – azt mondja –, szokásom.

Nem szólt a gazdasszony semmit sem. Mikor megebédeltek, akkor az ajtót bezárta. Kihúzta a kardot:

– Na, Jancsi, mondd meg, mit kacagtál, ha meg nem mondom, karóba megy a fejed.

Hát szegény Jancsi megijedt,

– Hát én voltam az a legény, aki a templomban volt.

Akkor csak kacagott a menyecske. De majd kipukkadt, annyira kacagott.

– Te voltál az a legény? – De kacagta, hogy mondta, hogy ó a legény: – Na, nem baj, gyere be abban a ruhában, amelyben legelőbb voltál a templomban.

Bement Jancsi az ólba, és felöltözött. Bemegy, ránéz a gazdasszony.

– Na, eredj vissza, gyere be a másikban.

Kimegy Jancsi, megy a másikban. Ránéz.

– Jól van, Jancsi, gyere be a harmadik ruhában.

Mikor bement, akkor letette az almát az asztalra. Nyakába ugrott a menyecske. Hóhért, papot, vaskalapot. De gondolják meg, volt ott olyan lakodalom. Azt mondja az asszony:

– Most már te vagy a gazda, itt a kulcs, nézzél széjjel a szobában, mennyi jó sok kincsed van.

Meg is indul Jancsi, rá két hét múlva. Az egyik szobát nyitja, a másikat zárja. Ebben volt arany, a másikban ezüst, a harmadikban érc meg kö. Kilencven szobát kinyitott és bezárt. A századiknak kulcsát nem lelte. Édes jó Istenem, a saját felesége is milyen huncut az emberrel. Ebben a legtöbb kincs, és nem adta ide a kulcsát.

– Na – mondja –, b...om az anyád istenit. – Nagyon mérges volt. Azt mondja belülről:

– Hallod, Jancsi, fordulj körül a sarkadon háromszor, ez az ajtó kinyílik.

– Disznó teremtette az anyját, miféle lehet ebben a szobában, de akármit ad Isten, én csak bemegyek.

Körülfordult a sarkán, kinyílt az ajtó. Hát látja Jancsi, egy rossz füstös szoba, egy penészes. A közepin, egy nagy tőke, rajta volt egy nagy bárd téve a tőkére.

Na, azért nem adta ide a feleség a kulcsát, mert ez a legtitkosabb szobája. Akkor kifordult, húzza befelé az ajtót. Azt mondják neki:

– Hallod, Jancsi, gyere csak vissza.

Jancsi nagyon széjjelnéz, látja ő, hogy a falra van felakasztva egy sárkány.

– Mát te mit csinálsz ott?

– Hő, hallod te Jancsi, a feleségednek az apjának a nagyapja nagy vitéz ember volt, az akasztott fel erre a falra.

Három szem láncon csüngött.

– Gyere le onnét.

– Le bíz én, de az apád leikéért, öntsél erre a láncra egy pohár vizet.

– Öntök én – azt mondja – még tizet is.

Visz egy pohár vizet, ráönti az egyik szem láncre. Egy szem láncre lepattant róla. Már csak kettő van.

– Hallod, Jancsi, az anyád lelkére öntsél egy pohár vizet.

– Hát öntök én százat is.

De a három ló, szomorú, nagyon sír az ólban, hogy a víz a küszöbön folyik kifelé, mert a három ló tudta, hogy már baj lesz. De meg voltak kötve, nem tudtak menni. Veszi a fiú a vizet, ráönti a másik szem láncre, az is lepattan róla.

– Na, most öntsél a te lelkedre.

Viszi Jancsi, és ráönti, az is lepattan róla. Leszállt a nagy sárkány a szoba közepére, akkor megrázkódott, az egész kastély mozgott. Na, akkor Jancsi majd seggre esett.

– Na, sógor, kétszer jöhetsz el az asszonyért, harmadszor már ne gyere, ezen a tőkén leszél összevágva.

Felölelte a kastélyt, elvitte. Ott maradt Jancsi a három lóval. Na, asszony nincs, megyen sírva az ólhoz. Azt mondja a három ló:

– Mentünk volna, kedves gazdám, de meg voltunk kötve.

Tudták, hogy baj lesz. Na, most már mindegy. De Jancsi csak sír, sajnálta a feleségét.

Azt mondja a kis ló:

– Na ne sírj, én elviszlek a feleségedhez.

Lóhátra ült, s elment. A felesége akkor ment ki két korszóval a kútra.

– Na, kedves feleségem, gyere, menjünk hazafelé.

Fel is ült a ló hátára, s megindult véle hazafelé menni. De volt egy lova a sárkánynak, egy tártos lova. Egy hatlábú lova, az egyet nyerített, az istállóról a cserepek hullottak lefelé. Azt mondja a sárkány a szobából:

– Hej, kutyák igyák meg a véredet – jól érezte magát –, nincs mit enned, nincs mit innod, nincs szép gazdasszonyod?

Azt mondja a ló:

– Van mit ennem, van mit innom, de nincs szép gazdasszonyom.

– Ehetem? – ihatom? – ezt a sárkány feleli.

– Egy mázsa dohányt elpipálhatsz, egy mázsa diót megehetsz, még akkor is utolérjük.

Na, megpipált egy mázsa dohányt, megevett egy mázsa diót, felült a lovára, kettőt, hármát lépett, utolérte:

– No, sógor, még egyszer jöhetek.

Elvitte haza az asszonyt. Elment Jancsi haza, csak sírt.

Azt mondja a kis ló:

– Ne sírjál, elviszlek a feleségedhez.

Felült a hátára, megindultak menni. Akkor is a felesége a kútra ment:

– Gyere, kedves feleségem, üljél lóhátra. Hadd vigyelek haza. – Szerette a feleségét. Lóhátra ült, és vitte hazafelé. A sárkány csak pócolt az ágyban, nyújtózott, ásítózott. Nyerít a sárkány lova, kiszól a szobából:

– Kutyák igyák meg a véred, van mit enned, van mit innod, van szép gazdasszonyod!

– Van mit egyek, van mit igyák, de nincs szép gazdasszonyom.

– Ehetem? Ihatom?

– Egy mázsa dohányt elpipálhatsz, egy mázsa diót megehetel, még akkor is utolérjük.

Egy mázsa dohányt elpipál, mert volt olyan pipája, hogy ötven kiló dohányt tett bele. Kétszerre megpipálta az egy mázsa dohányt. Egy mázsa diót megevett, kettőt lépett, elcsípte.

– Na, sógor, többet nem jöhetel. Ha még egyszer jössz, abban a szobában leszel összevágva, melyben engem leváltottál.

(Most jön az, ami sose volt, sokat szenvedett az is.)

Megyen János haza, csak sírt, sajnálta a feleségét (én is így volnék, drága feleségem, nem bánám én...)

– Ne sírjál, elviszlek, de nézd meg, én hazamegyek, de téged összevág a sárkány, mint káposztában a húst.

– Mindegy, de el kell menni.

– Én elviszlek.

El is vitte. Jön a felesége.

– Gyere, kedves feleségem, gyere haza!

– Hallod, ne vigyél, ez a kutya sárkány ha megfog, összevág, mint káposztában a húst.

– Mindegy, de elviszlek.

Lóhátra ültek, és viszi.

No, a sárkány lova kiált:

– Mi bajod? Van mit enned, van mit innod, van szép gazdasszonyod.

– Ehetek, ihatok, de nincs szép gazdasszonyom!

– Ehetek? Ihatok?

– Egy mázsa dohányt elpipálhatol, egy mázsa diót megehetel, még akkor is utolérjük.

Kettőt-hármat lépett a lova, elfogta.

– Na, sógor, tovább mentség nincs.

Akkor szépen visszavitte, bevitte abba a szobába, amelyikben ő fel volt akasztva, azon a tőkén, azzal a karddal összevágta, mint káposztában a húst.

– Na, te bűdös kurva! – Jól pofonvágta, hogy az orrán-száján kibugyogott a vér. Megrázta a fejét az asszony. – Eredj, hordd ki onnan azt a húst, ne bűdösödjék!

Ment az asszony, két kosárba belepakolta azt a húst, vért, mindent, ami volt, azt mind beleszedegette, s felkötötte a lónak a hátára.

– Na úgy, vigyed, nehogy leessen a hátadról.

Viszi a kis ló hazafelé. Mikor bemegy az ólba, azt mondja a két ló:

– Hát gazdánk hol van?

– Hát itt a hátamon, ebben a két kosárban!

Akkor rákezdte a két ló a sírást. A két ló vált két fehérchseléddé. Beleöntötték a teknőbe. Hozzáfogtak gyúrni összefeled. Mikor össze volt alakítva egy emberi alak, akkor jól seggire húztak, a teknőben seggire ült.

– Hej, kedves lovaim, de elaludtam!

– Bizony el, mert megölt a sárkány. Mensz-e még?

– Mig élek, mindig megyek.

Azt mondja a kis ló:

– Ide hallgass, elviszlek, de az asszonyt nem hozod, mert ha most megöl, kihány a kutyáknak, megesznek, belőled ember sohasem lesz.

– Megyek, de nem hozom el, csak megkérdezem tőle, honnét vette ő azt a lovat?

– Na, így elviszlek.

Akkor lóhátra ült, és elvitte. Mikor odaért, a felesége akkor ment a kútra vízért.

– Na, drága egy feleségem, nem viszlek el, hanem kérdezd meg tőle, hogy hol vette azt a lovat. Hátha tudok én is egy olyan lovat szerezni, és én avval téged elviszlek.

Na, bemegy az asszony a sárkány istállójába, itatja, eteti a lovat. Bemegyén, azt mondja a sárkánynak:

– Hallod, szívem szép szerelme, most már tiéd vagyok, mondd, honnan vetted azt a szép lovat?

Csak képen vágja az asszonyt, orrán-száján jött a vér.

– Ha megölsz, akkor is mondd meg, hol vetted azt a lovat?

Hát ő sajnálta az asszonyt ütni.

– Nahát megmondok neked. De még ha az urad élne, még akkor sem tudna odajutni. Menni kell Penészországon, menni kell Beretvaországon, menni kell Kaszaországon. Hát hét évig kell átmenni mindegyiken. Hét év, hét szempillantás. Majd ha idő elteltével majd elérkezik arra a vénasszonynál, ott meg tudná szerezni ennek a testvérét.

Az asszony ezt leírta a kötőjére a vérivel, ahogy mondta a sárkány, úgy írta le.

Na, megyen a kútra, mosni kell. Az ura ott várja. Azt a kötőt odaadta az urának. Na, erre rá van írva, hogy merre kell menni.

Na, elment haza Jancsi. Elment a kovácshoz. A lovának a lábára veretett egy-egy mázsás patkót. Na, megindultak menni. Mikor elértek Penészország szélét, egy setétség előttük, mint az üst feneke, se eget, se földet nem lehetett látni. Azt mondja a kis ló:

– Kedves gazdám, ne menjünk neki!

– Nézd meg, mink megyünk neki. Mindegy, kis lovam, de nekünk menni kell.

Meg is indultak. De már a penész úgy belepte őket; szemüket, orrukat, szájukat, hogy már nem tudták, hol tartanak; a lovat is, ötét is. Mikor gondolta a kis ló, hogy kiértek belőle:

– Hallod kedves gazdám, szállj le. Szakítsd le a penészt magadról, és nézzél széjjel, mit látol?

Leszáll a fiú, letépi a penészt magáról, hát látja, hogy szép világosan vannak. Megpucolja a lovat, öt magát takarosán, megindulnak tovább menni, elérték a Beretvaországot. Azt mondja a kis ló neki:

– Kedves gazdám, ne menjünk neki, mert nézd, úgy elpusztulunk!

– Nem baj, kis lovam, de menjünk.

Na, azon oszt általmennek, a Beretvaországon, elérték Kaszaországot.

– Kedves gazdám, ne menjünk neki, nézd meg, itt pusztulunk el.

– Nem baj, ide menjünk el már.

Megindultak menni, de már a patkókat elhordta a lábáról a kis ló. Már az ő saját körmét hordja elfele, de azért csak ment bele. Na, még volt annyira egy jó hajítás a széle, de már négy lába nem volt a kis lónak térdig, akkor a kis ló megáll.

– Na, kedves gazdám, nézzél le, mit látol?

Lenéz a fiú, hát látja, hogy nincs négy lába térdig.

Akkor rákezdte a fiú a sírást.

– Na, ne sírjál, hanem üljél a farom hegyére. Ha ki tudlak lökni, akkor az életed megmaradt, de ha beleesel, akkor elpusztulsz.

De hát úgy meglökte a fiút, hogy kiesett a szélére a Kaszaországból! Itt a fiú felállt, a kis ló meg belevágta magát a kaszákba, az összevágta diribdarabra. Mit csináljon négy láb nélkül?

Na, megindult a fiú sírva. Sajnálta a kis lovát. Volt egy üveghegy, abban negyvennyolc ördög volt a molnár. Éjjel-nappal öröltek. De ha madár keresztülment, azt is elkapták, és széjjeltépték, és neki ott kellett általmenni. Megvárta a tizenkét órát délben, és akkor átlógott. Mikor általmegyen:

– Hej, Jancsi, az anyád istenit, de itt kell visszajönnöd, de ha ezer lelked is lesz, elpusztítalak! –De mit törődött vele, hogy ájtött.

No, megindul a fiú, megyen, de már nagyon éhes, hogy a szemével nem lát már menni. Előtte ugrál egy kis sánta csóka.

– Hej, az anyád hétszentségét, én ezt főbe ütöm, és megeszem.

Emeli, hogy főbe üti.

– Hallod Jancsi, ne üss engem agyon, öt árva gyermekem van, ki neveli fel azokat? Nesze itt, egy síp. Egyszer mentségedre ott leszek.

Elvette a sípot, és tovább megindult. Ahogy megy, előtte szalad el egy nyúl. Kapja a fegyvert, hogy megöli.

– Te Jancsi, ide ne lőjél, négy árva pujám van, ki neveli fel? Itt a síp, egyszer mentségedre ott leszek.

– Mit tudnál te segíteni, ha én bajba találok lenni? – Eltette. Megyen tovább.

Az erdő széliben egy kétágú fa közé van szorulva a rókának a farka. Ott jajgat, ott visít.

– No, de ezt csak főbe ütöm, mert én már menni sem tudok az éhségtől.

Odamegy, emeli a botot, hogy főbe üti a rókát.

– Hallod, Jancsi, meg ne öljél. Három napja itt szenvedek, szabadítsál ki, itt egy síp, ka egyszer megfujod, ott leszek a mentségedre.

Eltette a sípot. Kiszabadítja a rókát. Megindul menni. Beér az erdő közepébe, ott lát egy kis kéregkunyhót.

– Akármit ad Isten, én bemegyek!

Kopogtat. Azt mondja belülről:

– Lehet.

Benyitja az ajtót. Mit lát? Ott egy vénasszony.

– Adjon Isten jó estét, kedves öreganyám!

– Adjon Isten neked is, kedves gyermekem! Ha öreganyádnak nem szólítottál volna, a pi...mba belevágtalak volna, ott elenyészedtél volna! Na, ülj le és mondd, mi járatban vagy?

– Hát én jöttem, kedves öreganyám, szolgálatot keresni.

– Na, gyermekem, nagyon jó helyen jársz. Három napból áll az esztendő. Amit kérsz, azt adok. Mit kérsz?

– Kedves öreganyám, ha kitöltöttem az esztendőt, majd kérek. De tudta ő azt, hogy nem tölti ki, mert kilencvenkilenc emberfej volt a karóban, ő lett volna a századik.

– Jól van, gyermekem, van két lovam, azokra kell ügyelni. Egyéb dolgod nem lesz.

A fiú azt válaszolja, hogy az nem nagy munka.

Reggel felkel a fiú, megmosdik, tarisznyát tesz a vénasszony, kihajtja legelni. Majd megéhezik a fiú.

– Már – azt mondja – ennem kell valamit.

Szépen legel a két lova. Az egyik ló ellős volt. Megette a kis früstököt, de fel volt álomporozva, a früstökje, és így szegény elaludt. Majd felkel úgy négy óra tájban délután. Nincs a két lova sehol sem. Azt a legelőt bejárja, keresi, nem leli. Sír, ordít, mert őt az asszony megöli. Egyszer eszébe jut a

kis csóka sípja. Kiveszi, és belefúj. Odaugrik a kis sánta csóka. Kérdi, mi a baja.

– Hát nem látod, nincs a lovam sehol.

Azt mondja a kis csóka:

– A te két lovad két csókává vált, és fenn a levegőben repkednek. De nem baj. Te itt állj meg.

Hát nem tölt bele öt perc, volt annyi a csóka, ellepték az eget.

Hozzáfogtak csípni, mami, ütni, vágni. Mindaddig körülfogták, míg le nem verték a földre. Odament Jancsi, fejbe vágta a kötőfékkal:

– Legyél ló, mint eddig voltál!

A csókák hazamennek, Jancsi viszi haza a két lovat. Beköti a lovakat, bemegy.

– Jó estét, öreganyám!

– Jó estét, gyermekem! Hazajöttél?

– Igen haza, öreganyám.

– Hát a két ló?

– Az istállóban van.

– Na, gyermekem, ülj le, vacsorázzál.

Ő meg bement az ólba, hozzáfogott ütni azt a két lovat.

– Kurvák! Bestiák! Ugye megszerettétek Jancsit? Nem futottatok el. Ha holnap nem pusztítjátok el, titeket pusztítlak el.

– Ó, kedves anyám, ha maga tud négyet, Jancsi nyolcat tud.

Na, lefekszik Jancsi. Reggel felkel, teszen tarisznyát, kiviszi a két lovat a mezőre. Jancsi megfrüstököl, megint elaludt. Majd felkel délután jó öt óra felé. Nincs a két lóval sem. Sírva keresi, azon a legelőn. Eszébe jut a nyúl a sípja. Belefúj, csak odaugrik a kis nyúl. Azt mondja:

– Hallod, hallod, nem látod, hogy nincs meg a két lovam?

– De bolond vagy, előtted van a te lovad!

– Hát hol van?

– Az a két dücskő a te lovad. Eredj oda, és vágd fejbe a kötőfékkal, és mondd: legyél ló, mint eddig voltál.

Hazamegy a fiú, beköti a lovat az istállóba. Bemegy:

– Jó estét, öreganyám!

– Na, gyermekem, üljél le vacsorázni.

Ő meg kiment, ölni, vágni, gyilkolni.

– Kúrvák, bestiák, ugye, hogy megszerettétek Jancsit? Az egyesség nem volt meg, kérheti az életemet is, oda kell hogy adjuk. De ha holnap el nem pusztítjátok...!

– Ó, kedves anyám, ha maga tud nyolcat, de Jancsi tizenhatot tud!

Jancsi megvacsorált, lefeküdt. Reggel felkél, veszi a kis tarisznyáját, viszi a két lovat, megyen ki. Azt mondja a legelőn neki az állapotos ló.

– Ide hallgass, kedves gazdám. Tudom én, hogy te az én csikó mért szolgálsz az én anyámnál – mert a lánya volt a vénasszonynak.– De hát én az éjszaka megellek tizenkét órákor, de benn legyél. Megvacsorázol, gyere be az istállóba.

Szegény Jancsi megint megéhezett. Megint evett, megint elaludt. No, majd felkel, na, mit csinált a vénasszony? Két tojásnak változtatta azt a két lovat, azt odahaza, ahol lakott, beletette a kosárba a két tojást, ráült, és azon font. – Huncut boszorkány volt!

Na, felkel a fiú, nincs a két lova. Sír, bög. Eszébe jut a róka sípja. Megfujja. Odaugrik a róka.

– Na, kedves gazdám, mi bajod?

– Na, nincs meg a két lovam.

– Hát az nagyon rossz helyen van, mert két tojássá vált, rajta van (ti. a vénasszony), mert benne van a tojásban. De nem baj, kedves gazdám, megvárjuk az estét, és ketten hazamegyünk. Te bemensz a konyhába, meghúzódol, én megyek a padra a tyúkjait gincsolni. Csak ki kell jönnie, az anyja Istenit!

Na, este ketten szépen hazamentek. A vénasszony nem tudott semmit felőle. A fiú bement a konyhába, a róka meg felment a padra a tyúkokat gincsolni. Ott veri hát az egyik sarokból a másikba. Azt mondja a vénasszony:

– Róka te!

Döfölget felfelé, de a róka csak vágja egyik sarokból a másikba. Volt egy kappanja a vénasszonynak, azt levágta a pádról, aztán felfelé. Az meg virnyogott.

– A fene azt a rókát, azt a drága kappanommat! Muszáj felmenni!

Felállt, és nézte a két tojást, hogy bent van-e a kosárban, akkor felmegy a padra, üti a rókát. A fiú meg addig kivitte a két tojást a kosárból. Mire gondolta a róka, hogy kivitte a fiú a két lovat, fogott vagy három-négy

tyúkot, azt magának elvitte. De a fiú, az már a két lovat bekötötte az istállóba.

Megyen befelé, látja, hogy nincsen a két tojás.

– Disznó teremtette az anyját ennek a két fehérchselédnek, képesek voltak kiszökni.

Megyen Jancsi:

– Jó estét, öreganyám!

– Jó estét, gyermekem! Ül le és vacsorájjál!

Leül nyugodtan Jancsi, és vacsorázik.

– Hát a két ló, gyerekeim?

– Hát az istállóban, öreganyám!

Akkor bemegy a vénasszony, üti, vágja!

– Ugye, kúrvák, megnyert! Mit kér az? – Mert úgy volt az egyesség, hogy azt kérhet, amit akar.

– Kevés anyám, ha maga tud huszat, de Jancsi negyvenet tud!

Akkor Jancsi megvacsorált, szépen kiment az istállóba. Várta az ellését a lónak. Egyszer látja Jancsi, bújik a csikó. Akkor Jancsi odatartja a két karját, szépen megellik a ló. Akkor kivitte a ganéjra, és szépen letette. Ott ült vele. Éjfél után beviszi, és megszoptatta, akkor vissza kivitte a ganéjra. Akkor ott ült vele reggelig.

Felkel a vénasszony reggel:

– Na, gyermekem: nagyon hűséges szolgám voltál, gyere, hadd fizesselek ki. Vékával mérem én az aranyat!

– Nem kell nekem, öreganyám!

– Hát mi kell?

– Csak az a rossz csikó, öreganyám!

– Ó, gyermekem, mit csinálsz azzal a rossz csikóval?

– Nem, kedves öreganyám, ha azt nem adja, ne is adjon semmit!

– Jól van, de akkor legalább hadd simítsam meg!

– Ne simítsa meg, már én megsimítottam. – Mert ha a vénasszony megsimította volna, az erejét kiszedte volna.

Nyaka köré vette a csikót, megindult vele menni. Azt mondja a vénasszony:

– Kedves gyermekem, hűséges szolgám voltál, itt ez a pohár bor, idd meg.

– Hogyne, kedves öreganyám!

Viszi neki az öregasszony, méreg volt! Elveszi a poharat.

– No, kedves öreganyám, Isten vele!

– Isten veled.

Azt a szeme közé vágta a pohár bort. Az meg egész kis tepertővé lett. Akkor jött egy forgószél, elvitte. Akkor a két lóból vált két lány.

– Na, Jancsi, sehova sem mész, két hétig a csikó hadd erősödjék.

Visszament Jancsi, bevitte a kis csikót. Ott járkált a házban, ki sem engedte. Két hétig sehova sem engedte. Két hét múlva útnak indult. Mikor nem messze volt az üveghegy, gondolkozik a fiú, hogy hogy menjen most át csikóval? Azt mondja neki a csikó az erdőben:

– Hallod, kedves gazdám, próbáljál, nyergeljél meg engemet. Már hoztál eleget.

Ló lett abból már! Megnyergelte.

– Na, kedves gazdám, hogy menjek veled, mint a szél vagy mint a gondolat?

– Ahogy akarsz.

– No, idehallgass, tizenkét órára leteszlek a feleséged kútjánál.

Tizenkét óra alatt tették meg az utat. Akkor felrepül a fekete felhőbe. Pont tizenkét órakor ott van a kútnál. No, de hát a ló nagy volt, lefeküdt az árokba, hogy ha a sárkány meglátja, az asszonyt nem engedi ki. Na, megy a felesége a kútrafele.

– Na, kedves feleségem, most már elviszlek, van már nekem lovam!

Akkor felültek a hátára nyugodtan, és megindult vele lépésben.

Nyerít hát a sárkány lova! Mikor egyet nyerített, az istálló négyfelé dűlt. Kiszól a sárkány:

– Kutya igyák meg a véredet, nincs mit egyél, nincs mit igyál?

– Van mit egyek, van mit igyák, de nincs szép gazdasszonyom!

– Ehetem? Ihatom?

– Az anyádat meg is b...hatod, akkor sem éred utól!

Feláll a sárkány, felül. Megindulnak utánuk, de hát ezek csak nyugodtan mentek. De a sárkány nagyon hajtja a lovat, de már a bőre is ki van, úgy vágja a sárkány. Nyerít a sárkány lova:

– Hallod, kedves testvérem, várjál meg, ez a kutya sárkány már teljesen megöl.

Nyerít a fiúnak a lova:

– Hallod, nem várhatlak meg, én két igaz lelket viszek, te meg egy sárkánylelket hozol. Ha te engem szeretel, repülj fel a fekete felhőkbe, és ugorjaj ki alóla, hátul rúgd meg, hagy essen bele a tengerbe, és hagy pusztuljon el!

Akkor a ló felrepült vele, kiugrott alóla, hátul megrugta, beleesett a tengerbe.

Már hazaértek ezek a kastélyhoz, pont oda, ahol voltak. Szalad Jancsi be az ólba, hát a két ló meg van kötve.

– Hát a kis testvérünk hol van?

– Hát az elpusztúlt... Na, ne sírjatok, te hová való vagy?

Ahová odavaló volt a lány, a maga falujába, oda vitték. Akkor bekötötte az ő két lovát. Bementek, leültek az asztalhoz. Akkor jut eszébe hirtelen, hogy odalent mi volt a fogadása, hogy ő körtéért jött fel. Azt mondja a felesége:

– Itt van, olvasd csak a szerződést. (Na, nincs semmi hiba.) Nyisd ki az ablakot, szakíts egy körtét, vidd le neki!

Az ablakot kinyitotta, az egy körtét leszakította. Akkor ő felült a maga lovára, a nyolclábú lovával a fa tövén leereszkedett. Hát olyan öreg volt a király és a felesége meg a jánya, hogy a földön mászkáltak a vénségtől. Mert addig nem tudtak meghalni, míg Jancsi meg nem jött.

– Jó napot, felséges királyom!

– Az Isten hozta magát is.

Kivette a körtét, az öreg király beleharapott, tizennyolc évesnek vált, a felesége is beleharapott, az is tizennyolcévesnek vált. A jánya is beleharapott, az is tizennyolcévesnek vált!

– Na, kedves gyermekem, Jancsi! Fele királyságom, a jányom, ez mind a tiéd!

– Nem kell nekem a maga vagyona, a maga leánya! Nagyobb király vagyok!

Csak felült, felment a fa tövén. Aztán csaptak egy olyan lakodalmat! Megesküdtek, mai napig is élnek, ha meg nem haltak.

VITÉZ JÁNOS ÉS HOLLÓFERNYIGES

Hol volt, hol nem volt a világon egyszer egy nagy fa. Annak a nagy fának a tetejében volt egy kisebb fa. Annak a kis fának a tetejében volt háromszázhatvanhat holló, az aljára kötve háromszázhatvanhat csödörccsikó. Aki az én mesémet meg nem hallgatja az a háromszázhatvanhat holló szedje ki a szemét, aki az én mesémet meghallgatja, az a háromszázhatvanhat csödörccsikó hordja szét a testét. Egyet eloldottam én is belőle, és felnyergeltem a melegre, kipányváltam a nyeret, magam alá gyűrtem a derest. Éjféltájban felbredtem, mikor a nap is délen volt. Felkelek, uccufice, hol a nyereg? Talán a farkas ette meg? Kiszaladok a csipkefához, megrázom a csipkefát, hullott róla a mogyoró, majd agyonvert a dió. Szalad egy vénasszony, úgy a fejemhez vágott egy tököt, csak úgy csititegett-csattogott a balta foka. Én se vettem ezt tréfára, elszaladtam a Tisza partjára. Kivettem a zsebemből egy diót, kétfelé vágtam egy mogyorót. Átmentem én a Tiszán, de hogy? Kétkerekű talyigán. Az egyikből csináltam evezőt, a másikkól ladikot. Ahogy átmegyek, bemegyek a révkunyhóba, ott főzik a jó farkashúsos káposztát. Úgy jóllaktam a farkashúsos káposztával, csak úgy nyilallik az oldalam a tökmagtól. A révkunyhóban van egy nagy könyv, annak a háromszázhatvanhat lapját átolvastam, és ezt a mesét olvastam ki belőle:

Hol volt, hol nem volt, egyszer volt, Tiszán innen, Tiszán onnan, Dunán túl, még azon is túl, ahol a kandisznó túr, még azon is túl, az Óperenciás tengeren is túl, a tüzes tengernek a hetvenedik szigetjén, bizonyisten még azon is túl volt egy irtózatos kis kert. Abban a kis kertben volt egy rettenetes nagy kert. Abban a nagy kertben lakott egy szegény család. Annak a szegény családnak volt egy fia. A fiút hívták Vitéz Jánosnak. Amikor az édesapjok az utolsó órája felé járt, magához szólította a fiát:

– Kedves fiam, hallgasd meg a szavamat ígérd meg, hogy azt cselekszed, mert ha nem, igen nagy bajod lesz. Most arra kérlek, ha én meghalok, a három leánytestvéred itt marad veled. Aki kérni fogja akármelyiket, nevet ne kérdezz, ahhoz kell adni, bárki is legyen az.

Nemsokára az édesapja meghalt, és pár nap múlva jöttek is a lánynezők. Irtózatos nagy zivatar kerekedett, nagy égiháború, és egyszer csak a nagy zivatar közben megverik az ajtót, és valaki beszél:

– Gyere ki, vitéz János.

Kimegy, de nem mutatja magát senki, hanem azt mondja neki:

– Küldd ki a legidősebb leány testvéredet.

Amikor kiküldte, látta, hogy egy irtózatoss nagy szörnyeteg sárkány kapta el a lányt. Igen nagy bánatnak és szomorúságnak adta a fejét, nem tudta, hogy elrabolták-e a testvérét, vagy feleségül vitték. Mert az ő édesapja azt mondta, ahhoz adja, aki kérni fogja. De ez nem kérte, csak ellopta.

A zivatar csak tart tovább. A másik este ismét behangzik az ablakon egy erős hang:

– Gyere ki, Vitéz János.

Mikor kimegy, azt mondja neki egy valaki, nem is látta, hogy ki, vagy miféle.

– Küldd ki a középső leánytestvéredet.

A lány kezdett szaladni, de azt a választ kapta, ha ki nem megy, abban a pillanatban agyonvágja őket. Nem volt mit tenni, ki kellett neki menni. A fiú leste, hogy megláthassa, milyen alak vagy ki lehet az. Csak amikor megfordult, akkor látta, hogy egy irtózatoss nagy szörnyeteg. Sokkal nagyobb, mint az előbbi sárkány.

A harmadik este ismét megjelent, és behangzik egy erős hang:

– Gyere ki, Vitéz János.

Kimegy Vitéz János.

– Hozd ki nekem a legfiatalabb leány testvéredet. De ne késs, mert ha késel, halál fiaid vagytok.

Bement és kihívta a leánytestvérét, őt is fölkapta a levegőbe, szállt vele, és elment.

Na, szegény fiú, egyedül maradt. Több ideig volt egyedül, mint amíg a kenyereből tartott, és míg tiszta ruhája volt. Mikor ezekből kifogyott, szomszédokat nem akart hívni, hogy végezzék el a munkát a háznál, hanem becsukta az ajtót, sírva, bánatosan elvándorolt. Most addig megy, míg agyon nem lövik valahol, vagy el nem pusztúl, mert egyedül maradt a világon.

Amint megy, mendegél, messze, beér egy városba. Látja, hogy a város minden háza tetején fekete zászlók vannak kitűzve, és elgondolkozik. No, ezek is olyanformán élnek biztosan, mint én, csak azt felejtettem el, hogy zászlót dugtam volna ki a házam tetejére. És akkor kezd kérdezősködni, hogy miért van ez a város gyászban? Feleli neki egy öregasszonyka:

– Ez bizony, fiam, gyászban van, még ilyenben sose volt. Három nap alatt meghalt a király egy lánya, egy fia, meghalt a király, meghalt a királyné, ez a nagy gyász.

– No, és hol lakik a királynő? Vagy a hozzátartozó?

– Menj, itt a város közepén van a királyi lakás. De mit akarsz tőlük?

– Én, édes öreganyám, szolgálatot keresek, szeretnék hűséges szolga lenni.

– Bizonyára nem sikerül az neked, fiam, mert a királykisasszony, aki egyedül maradt, állandóan beteges.

– Na, gyógyuljon meg, én úgyis elmegyek hozzá, és megpróbálkozom.

El is megy a királyi palotához, be akar menni. Ott van a kapus, és meghaltolja.

– Mit akarsz itt, te ember?

– Szolgálatot keresek.

– Nincs szükség szolgára most itt.

– De hátha van mégis.

– Menj dolgodra, itt nincs szükség szolgára.

És akkor elkezdett sírni, siránkozni.

– Pedig ez nagyon jó hely lett volna nekem! No, akkor megyek tovább.

Az ablakon át meglátja a király kisasszony a sírdogáló fiút. Rögtön küldi az inast, hogy kérdezze meg azt a fiatalembert, mi járatban van. Feleli:

– Szolgálatot keresek, ha szükség volna rám.

Behivatja a király kisasszony maga elé, látja, hogy a fiú nagyon szép, derék, és azt mondja neki:

– Sorold el, mi hajtott szolgálni.

Kezdi a panaszt mondani, és közben elfogódik a szíve, sírva magyarázta, hogy mi történt vele három napon keresztül.

– Na – azt mondja –, te másik szerencsétlen ember, úgy jártál, mint én. Hát fölfogadlak szolgálatra. Pihend ki magadat, és nem fogsz dolgozni, csak a cselédek közt felügyelni.

A fiú nagyon jól bevált, a király kisasszony felöltöztette szépen, olyan volt, mint az ő testvérbátyja, így éldegéltek évekig. Már huszonegy éves lett a fiú, és akkor behivatja magához a királykisasszony. Azt mondja neki:

– Mondd, Vitéz János, valamit kérdek tőled, de őszintén felelj, szeretsz-e engem, vagy se?

Most a fiú megakadt. Azt fogja mondani, hogy szereti, fejét véteti. Ha azt fogja mondani, hogy nem szereti, fejét véteti. Tehát inkább azt mondja, hogy szereti, mintsem, ami történik, az történik.

– Na – azt mondja –, hát ha szeretsz, én is szeretlek téged. Hívunk papot és megesküszünk. Te leszel a király.

Így is történt. Papot hívtak, megesküdtek, meglett a nagyszerű lakodalom.

Egyszer a felesége azt mondja neki:

– Kedves férjem, amit láatsz, mindenhez közöd van, de ami zárva van, ahhoz én tartok jogot. Ne érdeklődj soha, se ne kérdezzél tőlem róla.

Nagyon bántotta a királyt, hogy ha már ő a király, miért van a palotában valami, amit nem ösmerhet ő. Gondolta, „Na megállj, majd kiteszek én veled!” Együtt jártak templomba. Egyszer fölkészültek, mentek a templomba. Mielőtt megindultak, a király gyengélkedőt jelentett. Mondta a feleségének:

– Hát csak eredj el, fiam, a templomba, én most nem megyek.

Elment a királyné a templomba, ő pedig lement a palota túlsó részébe. Volt ott egy rettenetes nagy zárka, mint egy kocsiszín, vagy meg egyszer olyan nagy. Zörgette, be akart menni. Mert megtiltotta a felesége, hogy ide soha ne kéredzkedjen. No, de ő bemegy, még ha az ajtót betöri, akkor is. Ott zörgeti az ajtót, nem tudja kinyitni. Egyszer csak egy tompa hang kikangszik, és azt hangoztatja:

– Vitéz János, ha be akarsz jönni hozzám, eredj, a feleséged feje alatt van a kulcs, avval kinyithatod az ajtót, és bejöhetsz.

Úgy is történt. Elmegy, keresi a kulcsot, megtalálja. A két nagy széles kapu kivágódik, és látja, hogy a nagy terem közepén egy irtózatos nagy kád van lefenekelve. És azt mondja az alak, aki benne van:

– Vitéz János, adj nekem egy ital vizet, adok neked érte egy életet.

– Nem kell nekem az életed, adok neked nem vizet, hanem egy ital bort.

– Itt van, nézd, ennek a kádnak a közepén egy lyuk, ezen öntsd be, én odatartom a számat, és megiszom.

Így is történt. Mikor megitta, egy abroncs elpattant a kádról.

– Adjál még egy ital vizet, Vitéz János, adok érte egy világi utat.

– Adok neked nem vizet, hanem egy ital bort.

Akkor elpattant a második abroncs róla, mikor a második ital bort adta.

– Adjál még egy ital vizet, adok neked egy világi próbát.

– Adok neked nem vizet, hanem egy ital bort.

Amikor beöntötte a harmadik ital bort, akkor lepattant a kádról a harmadik abroncs is, a kád összeomlott, és egy erős huzattal kimenekült a fogoly. Úgy megütötte Vitéz Jánost a szárnyával, hogy eszméletlenül rogyott össze. Ki tudja, meddig feküdt ott, míg magához tért. Mikor magához tért, kezd széjjelnézni, hogy még a felesége nincs itthon. Nézi az órát, a templomból már rég kijöttek. Elmegy a paphoz, azt mondja a pap neki:

– A felséges király anyám úgy mint máskor szokott, öt perccel hamarabb kijött, mintsem az egész gyülekezet, és attól kezdve nem láttam.

Egyszer csak jelentik neki, hogy rettenetes nagy szárnyas állat levágódott a palota és a templom között, amikor a királyné ment hazafelé a templomból, fölkapta a királynét, fölszállt vele a levegőbe, elvitte, és azt hagyta vissza: Hollófernyigesnek adta a három ital vizet, ha megszomjazol, jöjj el hozzám, visszaadom.

Már tudta akkor, hogy ez rabolta el a feleségét. No, akkor összehivatta a katonáit és a cselédeket, kiadta a parancsot nekik, hogy amíg ő vissza nem jön, abba a palotába senki emberfia be ne tegye a lábát, és a gazdálkodás csak menjen úgy mint eddig ment. Akkor elszántan útnak indult. Hátizsákjába tett egy kis ennivalót.

„Gyerünk neki a világnak, most addig megyek, amíg élek, vagy elpusztulok, vagy még egyszer megláthatnám a feleségemet.”

Ment, mendegélt, hetedhét ország ellen, még azon is túl, és egy nagy vadonat erdőbe ért. Elesteledett. Már akkor fölment egy nagy magos fának a tetejébe, hogy a vadak éjjel meg ne támadják, és onnan nézett körül a világ sötétségébe. Láta, hogy igen messze van egy pislogó világ: nem hál meg azon a fán, elmegy azt a világot megkeresni. Úgy is történt. Életével nem törődött. Fel volt fegyverkezve, ha vadállat támadja meg, védi magát, amíg bírja, ha nem bírja, átadja az életét, úgyse sokat ér. Ment, mendegélt, egyszer csak elért a kis világhoz. Bekopogtat, és kihangzik egy hang:

– Gyere be, ha idegen vagy.

Benyitja az ajtót, hát csodáknak csodája, kit lát ottan, legidősebb testvérét.

– Adjon Isten jó estét, kedves jó testvérem.

– Adjon Isten neked is, kedves jó testvérem. Hol jársz itt? Mióta hazulról elkerültem, még madarat sem láttam. De azonnal rejtőzz el, mert az én uram

a hatfejű sárkány. Ha hazajön, téged azonnal kivégez.

– Nem baj, jó testvérem, ha kivégez, csak még egyszer láthatlak.

– Hanem bújj el ide az ágy alá, mert mindjárt itthon lesz.

Alig bujt el, nagy dörögve megérkezik a sárkány. Amikor bemegy a házba azt kérdezi:

– Juj, de idegenszagot érzek, ki járt itten?

Azt mondja a felesége:

– Miért ércznél, kedves férjem, idegenszagot? Idegenből jöttél, és magaddal hoztad.

– Nem a, hanem bújj ki sógor az ágy alól!

Amikor kibújt a sógor az ágy alól, rögtön elnyelte.

Aztán kiköpte, megint bekapta, megint kiköpte, megint bekapta, megint kiköpte, megint bekapta, megint kiköpte. Háromszor elvégezte vele. Ez volt a szeretet jele.

– Mi járatban vagy itt, sógor, mondd csak, itt ahol még a madarak sem járhatnak?

Azt mondja neki:

– Ellopta a feleségem Hollóferynyiges, nem tudsz-e valamit róla, hogy merre lakik?

– Haj, hallod, itt ment keresztül a határomon, de ha én azt tudom, kőbálvánnyá változtatom. Hanem holnap reggel elmegyek a bátyámhoz.

Úgy is történt. Másnap reggel a sárkány derékon kapta a sógort, fölszállt vele a levegőbe, és pillanatok alatt már a bátyjánál voltak. Az is elkiáltja magát:

– Isten hozott, kedves sógor, hol jársz itten?

Széjjelnéz a sógor, meglátja a középső leánytestvérét.

Megvolt a nagy öröm. Csak akkor kezdtek el bánkódni, amikor elsorolta, hogy Hollóferynyiges lopta el a feleségét. Azt mondja a sárkány:

– Itt ment keresztül a határomon, de ha én azt tudom, kőbálványnak változtatom. Ahhoz jogom van, mert erős vagyok. Hanem majd holnap reggel elmegyünk a bátyámhoz, ővele határos.

Úgy is történt. Megragadta a sárkány a sógort, és rövid időn belül már a bátyjánál volt vele. Amikor bement a sárkányhoz, kit látott ott mint, a harmadik leánytestvérét. Felugrott a sárkány:

– Isten hozott, sógor, mi járatban vagy itt, ahol még a madarak sem járhatnak?

Elsorolja neki, hogy Hollóferynyiges ellopta a feleségét.

– Itt ment keresztül a határon, ha egy pillanattal hamarabb észreveszem, kőbálynak változtatom. No de mit akarsz tőle?

– Hogy tudnám a feleségemet elhozni tőle?

A három sárkány együtt volt a sógorral, az egyik hatfejű volt, a másik tizenkét fejű a harmadik huszonnégy fejű. Azt mondja a sárkány:

– Hárman vagyunk testvérek, elég fogós fickók vagyunk, de ha ezren volnánk testvérek, akkor se bírnánk ővele, az olyan erős. Hanem tudod mit, sógor? Elmegy hozzá koldusruhában, reggel nyolc órára ott kell lenned. Mit ígért neked, amikor a vizet adta neki?

Elsorolja a fiú, hogy egy életet, egy világi utat és egy világi próbát.

– No, akkor elmész most, és elhozod a feleségedet. Reggel nyolc órakor a kútnál lesz a forráson. Tudd meg tőle, hogy milyen időben jöhetsz.

Azt mondja a legidősebb sárkány:

– Itt az én paripám, ülj fel rá és lopd el a feleségedet, majd meglátjuk, mi történik.

Így is lett. Felült a lóra, és elment a kúthoz. Megy a felesége a vízért, nagyon megörült, amikor meglátta, és mind a ketten sírtak. Mondja neki a felesége:

– Miért adtál engem ennek az irtózatoss állatnak?

– Gyere, ülj fel a lóra, és vizlek.

Juj, egyszerre rúg, vág, toporzékol a Hollóferynyiges lóva. Kiugrik Hollóferynyiges az istállóba, és rákiált a lovára:

– Mi bajod, kutyák, ebek egyék-igyák a véredet! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

– Van mit ennem, van mit innom, de viszik a szép gazdasszonyom.

– Ehetem még, ihatom, utolérjük?

– Ehetsz, ihatsz, egy mázsa szivart elszíhatsz, egy mázsa mogyorót megrághatsz, egy oldalra ki alhatod magadat, még akkor is utolérjük.

Na, a Ferynyiges ebből nem sokat végzett el, felült az ötlábú paripára, ötöt lépett, húsz mérföldet haladt, és mindjárt utól is csípte Vitéz Jánost. Azt mondja neki:

– No, te nyomorult, adtam neked egy életet, add ide a feleségemet. De ide többet ne gyere.

Elvette tőle, és elment vissza haza.

Megy haza Vitéz János nagy szomorúan a sógorokhoz. Várja a három sógor a határszélen.

– Na mi szükség, sógor?

– Hát elvette a feleségemet tőlem.

Akkor azt mondja a középső sárkány:

– Na, holnap megint elmégy érte az én paripámon, és ellopod.

Úgy is történt. Másnap felült a tizenkét fejű sárkány lovára, és nyolc órára a forrásnál volt. Megint mondja a feleségének:

– Gyere, kedves feleségem, ülj fel, hadd vigyelek haza.

– Jaj, ne járj értem, mert az életedbe kerül. Ha engem ideadtál, eredj, és élj a királyságodban inkább, mintsem elpusztulj.

Elkövetkezik az idő, a nap, a Hollóferynyiges lova rúg, vág ágaskodik. Kiugrik a Hollóferynyiges. Ráordít a lovára:

– Mi bajod, kutyák, ebek egyék, igyák a véredet! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

– Van mit érmém, van mit innom, de viszik a szép gazdasszonyom.

– Ehetem még, ihatom, utolérjük?

– Ehetsz is, ihatsz is, két mázsa szivart elszívhatsz, két mázsa mogyorót elrágatsz, két oldalra kialhatod magadat, még akkor is utolérjük.

De ezeket nem követte el azért, fölnyergelte a lovát, és utána!

Mikor utolérte, azt mondja neki:

– Na, te nyomorult, megint itt vagy? Adtam neked egy világi utat! Most add ide a feleségemet, és eltakarodj a földemről!

Elvette a feleségét vissza, és elvitte haza. Elment Vitéz János nagy szomorúan a három sógorhoz. Várja a három sárkány.

– Mi újság, sógor?

– Elvette a feleségemet, és elvitte vissza.

– Na – azt mondja a huszonnégy fejű sárkány –, holnap reggel felülsz az én paripámra, és ellopod harmadszor is – mert a három sógor tudta, hogy három ital vizet adott, tehát háromszor fog neki megkegyelmezni. Úgy is történt. Harmadik nap megint elment a feleségéért. Ott találta a forrásnál. Magához vette, elhozta. Aztán megint rúg, vág, ágaskodik a Hollóferynyiges lova. Kiugrik Hollóferynyiges, ráordít a lovára:

– Mi bajod? Kutyák, ebek egyék, igyák a véredet! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

– Van mit ennem, van mit innom, de viszik a szép gazdasszonyom.

– Ehetem még, ihatom? Utolérjük?

– Ehetsz, ihatsz, három mázsa szivart elszívhatsz, három zsák mogyorót elrágatsz, három oldalra kialhatod magadat, még akkor is utolérjük.

De ebből nem végzett el semmit, felült a lovára, és kettőt-hármat lépett, már utól is érte Vitéz Jánost. Azt mondja neki Hollóferynyiges:

– Na, te nyomorult! Adtál három ital vizet, adtam neked egy életet, egy világi utat, és egy világi próbát. Most már lejárt! Ha még egyszer ide teszed a lábad, diribról-darabra vagdallak, és határomba a hollók fogják a húsodat darabonként elnyeldesni, mert gombódának váglak.

Akkor nagy szomorúan elvándorolt, ment vissza a sógorokhoz. Kérdezik: Mi újság, sógor?

Ezt és ezt mondta a Hollóferynyiges.

– Nahát, még holnap el fogsz menni. Felöltözöl koldusruhába, a feleségedet a kútnál fogod találni, és mondd meg neki, ha szeret, vagy akarja, hogy még a feleséged legyen, tegye meg a te óhajodat, mert te már nagyon sokat szenvedtél. Kérdezze meg attól a gazember Hollóferynyigestől, hogy bol van még az ő lovának párja a világon, és megvárod, míg a feleséged meg fogja mondani. És majd hazajössz a feleséged nélkül.

Úgy is történt. Már másnap ott várta a feleségét reggel a forrásnál.

– Kedves egy férjem, mért jöttél értem? Elöttem fog darabokra vagdalni az az átkozott Hollóferynyiges.

Feleli Vitéz János:

– Kedves feleségem, ha akarod hogy még feleségem legyél, hogy megszabadítsalak ettől a gonosztól, én már sokat szenvedtem érted, szenvedj te is. Kérdezd meg tőle, hogy van-e az ő lovának párja a világon, vagy nincs, és én itt maradok, megbújok, és gyere még egyszer vízért, és meg fogod nekem mondani.

Úgy is történt. Megy az asszony be, viszi nagy örömmel a vizet, és mondja Hollóferynyigesnek:

– Látod, kedves férjem – ilyen hízelgő szépen szólt hozzá –, ráijesztettél arra a földi férjemre, már nem mert értem jönni többé, már nem is jön soha talán. De nem is lehet a mi lovunknak megadni az árát, a világ minden pénzénél többet ér. Ugyan mondd már, kedves egy férjem, van-e még a mi lovunknak a világon párja?

Akkor felugrott Hollóferynyiges, és úgy pofonvágta a feleségét, hogy vízzel kellett fellocsolni, amiért megkérdezte tőle. Följőzanodott, megint azt

kérdezte:

– Hát most már mondd meg, hogy van-e a mi lovunknak párja a világon?

Akkor megint pofonvágta úgy, hogy vízzel kellett fellocsolni. Magához tért, csak megkérdezte:

– Hát most már mondjad meg, hogy van-e a mi lovunknak párja ezen a világon?

Harmadszor is fölugrott Hollófernyiges, és harmadszor is pofonvágta. Föllocsolta. Mikor magához tért az asszony, újból megkérdezte:

– Hát most már mondd meg, kedves férjem, hogy van-e a mi lovunknak párja?

– Hát most már megmondom neked: van. Még nem is olyan, mint a miénk, hanem százszorta erősebben futó, mert a miénknek csak öt lába van, de a mi lovunknak van egy testvére, annak hat lába van. Éspedig a Tüzes-tengernek a hetvenhetedik szigetén van. Éppen azon gondolkozom, hogy el kéne menni elhozni, nehogy az a te földi féreg férjed még elmenjen, és megvegye, mert akkor ellopna tőlem téged.

Akkor kimegy az asszony a forráshoz, és elmondja az urának, hogy mi történt, és hogy van az ő lovának párja, és még nem is párja, hanem sokkal erősebb.

Akkor elbúcsúzott a feleségétől, és útra kelt, és ment vissza a három sógorához. Várták már, és azt mondták.:

– Mi újság, sógor?

Elsorolja Vitéz János, hogy van még, nem is olyan, mint az ő lovuk, hanem egy hatlábú csikó, amelyiknek az ő lova a nyomába sem léphet. A Tüzes-tengernek a hetvenhetedik szigetén van egy vasorrú bábánál.

– Na, sógor, holnap reggel elmész a feleségedért. Adok neked egy lovat, és a nyereg alá teszel egy zsákot. Elhozod a feleségedet, és azt mondod neki: ha Hollófernyiges össze fog vagdalni darabokra, engedje meg neki, hogy azt az összedarabolt húsrészeit szedje bele abba a zsákba, és tegye keresztül a lovad hátán, hogy a madarak meg ne egyenek, hadd vigyen haza.

Úgy is történt, másnap reggel lóra ült, és elment a feleségéhez. Ott találta a forrásnál. Azt mondta neki:

– Na feleségem, eljöttem érted.

– Jaj, minek jöttél, kedves férjem, most darabokra fog vagdalni ez a szörnyű állat.

– Nem baj semmi, csak arra kérd őt, hogy ha össze talál vágni, hát azt a darabolt húsomat szedd bele ebbe a zsákba, és tedd keresztül a lovam hátán, hogy vigyen engem haza.

Úgy is volt. Mire azt elbeszélte, rúg, vág ágaskodik Hollófernyiges lova. Kiugrik Hollófernyiges, ráordít a lovára:

– Mi bajod, kutyák, ebek egyék, igyák a véredet! Hát nincs mit enned? Nincs mit innod, nincs szép gazdasszonyod?

– Van mit ennem, van mit innom, de viszik a szép gazdasszonyom.

Rögtön felugrott a lovára, amikor utolérte, minden szó nélkül kétfelé szelte el a lova hátán, és darabokra vagdalta. Azt mondja a felesége:

– Kedves férjem, ne haragudj, ismerd be, hogy én voltam neki felesége, ő is törekedett utánam, mint te, de hát te nyertél el engemet, most engedd meg nekem azt az egyet, hogy összeszedjem az eldarabolt részeit, és berakhassam abba a zsákba, amelyik ott van a nyereg alatt, hadd vigye haza a lova a hazájába.

Megengedte neki, még ő segített összeszedni, berakta a zsákba, jó erősen bekötötte a zsák száját, keresztül tette a lovának a hátán, és belerúgott a lóba.

– Vigyed gazdádat haza – azt mondta Hollófernyiges.

Na, megnyugodott Hollófernyiges, hogy Vitéz János mar elpusztúl a föld színéről. Már nem kell a másik csikót elhozni. Még ha élne is, az a nyomorúlt, akkor sem bírná megvenni tíz királyságért sem. Visszatértek haza. A sógort pedig viszi a lova a sógorokhoz. Mikor hazaér a ló vele, a három sárkány igen szomorú lett, nézték, itt jön a sógor a zsákban. Leveszik a ló hátáról, beviszik az acélműhelybe, beleöntik az acélműhely földjére, és akkor mindegyik sárkány vett kezébe egy nagy pörölyt, és akkor kezdtek ütni, vágni, verni. Úgyannyira verték, ütötték, ameddig olyan emberalak nem lett belőle, mint addig volt. Akkor forrasztófüvel megkenték, megöntötték élesztő vízzel, és fölbredt. Én bizony mondom, ott voltam, ahol ezt beszéltek. Sokkal különb ember lett, mint eddig. Azt mondta:

– Sógor, de elaludtam.

Feleli neki a sárkány:

– Bizony el, de most már készülj az útra, elmégy a tengernek a hetvenhetedik szigetére, annál a vasorrú bábánál beállsz szolgálni, annak szüksége van szolgára. Meg is fogad, akármit is kérsz tőle, de bérbe nem kérsz semmit, mint azt a hatlábú csikót, egy sült bárányt meg egy kefét és

egy törölközőt. És nesze, itt van egy síp, akármilyen bajod történik, ha belefűjsz, azonnal segítségedre megyünk, és még egyszer kérlek, fog az neked ígérni aranyat, gyémántot, mindent a csikóért, de semmit el ne fogadj, csak amit mondtam.

Úgy is történt. Elbúcsúzott a sógoroktól, és ment a Tüzes-tengernek a hetvenhetedik szigetére. Amikor odaért, találkozott egy vén boszorkánnyal. Ez volt az, akinek az a csikaja volt. Odaköszön neki:

– Adjon Isten jó napot, édes öreganyám.

– Adjon Isten neked is, fiam. Ejnye, de derék szép fiú vagy, mi járatban vagy itt?

Azt mondja:

– Szolgálatot keresek, édes öreganyám, ha szüksége volna rám.

– Hogyne, kedves egy fiam, mind ilyen emberek szolgáltak nálam, mint te vagy, nem is nagy lesz a dolgod.

Annak a vasorrú bábának volt három lánya. Azokat csikóvá változtatta, és arra kellett vigyázni három nap, mert három napból állott az esztendő. Azt mondja:

– Mi bért akarsz, te derék fiú?

– Hát én egyebet nem kérek, édes öreganyám, azt a csikót kérem, amelyik ott fekszik, ni. – Az pedig benn feküdt a ganéjléban, csak az orra volt kinn, meg a füle.

– Hát kérj még egyebet is, fiam, hát csak ennyi bért akarsz?

– Kérek – azt mondja – még egy sült bárányt, egy kefét és egy törölközőkendőt.

– Na halljuk tovább, kérj még.

– Nem kell semmi egyéb.

– Jól van, fiam.

Akkor kapja a vén boszorkány a pennáját, és megsúrja az ujját, vért ereszt belőle, és azzal írja alá a szerződést.

– Nesze, fiam, itt a kötőfékszár, fogd meg őket és vezesd ki a legelőre. De vigyázz rá, mert ezek nagyon el vannak betyárosodva. Olyan ügyetlen szolgálaim voltak teelőtted, hogy arra mentek tőlük, amerre akartak. De most ide nézz, fiam, hogy mi a feladatod. Ha a csikókat meg nem őrzöd, a fejedet veszem. Látod ezt a kastélyt? Ez tiszta emberfőből van kirakva. Amennyi szolgálóm már ezidáig volt, annyi lyuk van betömve, csak egy hely van még, ahová a te fejed bele fog illeni. Látod ezt a fedőt? A kastély teteje mind

emberyelvből van, annyi lyuk van rajta, ahová a te nyelved éppen hiányzik.

Kivezeti a csikókat a legelőre. A vén boszorkány álomporos kenyeret adott a szolganak. A nagy gyaloglás után igen el volt fáradva. Amikor kiért a legelőre, evett a kenyérből, és rögtön lenyűgözte a csikókat, összekötözte őket jól, és eleresztette, ő pedig letette a fejét, és abban a pillanatban elaludt. Aludt ő bizony uzsonnáig. Amikor fölébredt, körülnézett, nincs csikó sehol. Igen nagy bánat ütötte meg a fejét, mi történik most már velem? Aha, eszibe jutott hogy a sógorok adták neki egy sípot. Belefűjt a sípba, és rögtön ott termett a három sárkány.

– Mi baj, sógor?

– Nincsen csikó.

– Látod ezt a tábla kölest?

– Látom.

– Az egy csikó. Látod azt a csőszkunyhót?

– Látom.

– Az a másik csikó. Látod a kunyhó előtt azt a csősz?

– Látom.

– Az a harmadik csikó. Ne, itt van ez a kötőfék, eredj oda a csőszhöz, akármit fog kiabálni rád, csak menj hozzá bátran, és vágd a fejéhez a kötőféket.

Úgy is történt. Elmegy hozzá, mikor megy feléje, kiabál nagyon a csősz:

– Ne gázold le a kölesemet, te gazember, hogy mersz ide jönni, mindjárt agyonlőlek!

De ő nem hallgatott semmire, csak gázolta a szép kölest, amíg a kunyhóhoz nem ért. Akkor fogta a kötőféket, hozzávágta a csősznek a fejéhez, ott termett a három csikó. Nem lett belőle sem köles, sem csősz, hanem három csikó. Na akkor ráült a csikóra, és vitte haza őket. Mikor elért a kapuhoz, bekiált:

– Nyissa ki, édes öreganyám, a kaput!

Azt feleli a vén boszorkány:

– Ha csikós vagy, ugrass keresztül rajta.

Bizony, pedig olyan magas volt a kerítés, hogy azt elég volt átugratni.

Belevágta a sarkantyúját a csikóba, és átugratott a kapun.

– Na, kedves egy fiam, hazahoztad a csikókat?

– Haza én, édes öreganyám.

– Derék fiú vagy – azt mondja –, nagyon szeretlek, kedves egy fiam, hogy hazahoztad őket, mert ezek bitangok. No, eredj, édes fiam, vacsorálg meg, ott a vacsorád az asztalon, én meg majd adok ezeknek a csikóknak egy kis abrakot.

A fiú megállt az ajtó mellett, és kezdett hallgatózni. Bemegy a vén boszorkány az istállóba, és a három csikó elé önt egy véka zsarát tüzet, és elővesz egy tüzes vasrudat, üti-veri a három csikót, és azt mondja:

– Betyár bestiák, szeretitek a kocsist, ugye?

Azt feleli közülük az egyik:

– Édesanyám, ne ölj meg bennünket, mert ha te egy ördög vagy, akkor a kocsis meg száz ördög.

És akkor azt feleli a vén boszorkány:

– Vigyázzatok már ezen a két napon magatokra, hogy meg ne őrizzen benneteket.

Akkor a fiú bement, és nyugodtan megvacsorázott. Másnap reggel felkelt, ismét álmos früstököt adott neki a vén boszorkány. Mire kiért a legelőre a csikókkal, rájött az álom, és elaludt. Délutánig aludt. Egyszerre folébredt, és széjjelnézett, hát nincsen csikó. Eszébe jutott, hogy a sógor adott neki egy sípot. Belefujt a sípba, azonnal ott termett a három sógor.

– Mi a baj, sógor?

– Nincsen csikóm.

– Látod azt a községet?

– Latom.

– Az egy csikó. Látod benne azt a templomot?

– Látom.

– Az a másik csikód. Eredj el a templomba, ott a harmadik csikód, a pap. Itt van ez a kötőfék. Nehezen fognak hozzáengedni, mert tele lesz a templom néppel. De csak told őket kétoldalra, és törekedj a paphoz.

És mikor ment a falun végig, annyi kutya volt, hogy majd megették, nem akarták a templom közelébe engedni. Amikor a templomhoz ért, éppen akkor misézett a pap. Ő csak ment, egyenesen a paphoz, és akkor egyik megkapja a culát:

– Ne menjél oda, nem látod, hogy misézik a pap?

A másik is megkapja, nem akarják beengedni a pap közelébe. De ő utat nyitott magának, és a paphoz lépett. A fejéhez vágta a kötőféket, és akkor

nem lett tovább se község, se templom, se pap, hanem három csikó. Akkor ráült a csikóra, és vágatott hazafelé. Amikor a kapuhoz ért, megint bekiált:

– Nyissa ki, öreganyám, a kaput.

Azt feleli a vén boszorkány:

– Ha csikós vagy, ugrass be rajta.

Belevágta a sarkantyút a csikóba, és keresztülugratott a kapun. Azt mondja a vén boszorkány hízelegve:

– Na, hazajöttél, kedves egy fiam? Eredj vacsorázni, én majd adok ezeknek a csikóknak egy kis abrakot.

Akkor a fiú megint megállott hallgatni, hogy mit fog a vén boszorkány csinálni. Megint elébük öntött egy véka zsarát tüzet, a kezébe fogott egy tüzes vasdorogot, ütötte vele a három csikót, és azt mondta nekik:

– Ugye, ti betyárok, szeretitek a kocsist, azért tud benneteket hazahozni?

Megszólal közülök egy, azt mondja:

– Ne ölj meg bennünket, édesanyám, ha te egy ördög vagy, ő száz ördög.

Azt feleli a vén boszorkány:

– Már csak vigyázzatok, holnap meg ne őrizzen benneteket!

Úgy is volt. Harmadik reggel még kenyeret sem adott a vén boszorkány a szolgának. Kiment, kivitte a csikókat, összekötözte őket úgy, hogy alig tudtak mozogni, és akkor rágyújtott a pipára Vitéz János, és a szemét le nem vette a csikókról. Most azt fogja nézni, hogy hogy fognak ezek eltűnni őelőle. Ahogy pipázik ottan, egyszer csak arra megy egy kolduseMBER. De hát ki volt az a koldus? A vén boszorkány. Könyörög a szolgának, legyen szíves egy kis tüzet adni a pipájából, és mindig úgy fordult, hogy a csikókat ne lássa a szolga. Ógyeleg ott, hogy nincs gyufája, nem tud tüzet kapni. Belenéz a szolga pipájába, hogy lehet-e egy kis tüzet adni. A szemét levette a csikókról. Mire széjjelnézett, se csikó, se koldus sem volt, egyedül maradt.

– Na – azt mondja –, ezeket elnyelte a föld.

Rögtön belefűjt a sípba. Ott termett a három sógor.

– Mi bajod, sógor?

– Nincsen csikó.

– Bizony nincs, nem is tudom, hogy lesz-e valaha. Tudom – azt mondja –, hol van a csikód. Abban a tengerben van három keszeghal. Az lett belőlük. Nesze, itt van ez a kötőfék, állj a tengernek a partjára, ha véletlenül

arra szaladnának, vágd a fejükhöz a kötőféket. Most mi válunk három csukának, és fogjuk üzni a három keszeget, a te három csikódat.

Úgy is volt. A három sárkány válott három csukának, és felkeresték a három keszeget. A tengerben úzték, zavarták, már mire majdnem elfogták volna, kiugrott a vízből, vált három nyúlnak. A három sárkány vált három agárnak. Utána! Mire elfogták volna vált három galambnak a három nyúl. A három sárkány vált három kabasasnak. Utána! Mire elfogták volna, vált három egérnek, belebújt a földbe. A három sárkány vált három vakondnak, túrta-fúrta mindenütt a földet. Utána! Mire elfogták volna, akkor kiugrottak a földből. A vén boszorkány tudta, hogy hol szorulnak, és ment arra fát szedegetni. Vált három gyűrűnek, és ráhajítódott a vén boszorkánynak az ujjára. Amikor ez megtörtént, a három sárkány elment Vitéz Jánoshoz:

– No, sógor, most már nagy baj van. Elvitte az a vén boszorkány a csikókat haza, és csinált egy fészket a sutba. Ott aztán vált három tojásnak, ott ül rajta. Most azt őalóla kivenni nagyon nehéz.

A legkisebb sárkány nagyon ügyes volt.

– Tudjátok, mit mondok nektek? A vénasszony padján van aranytyúk, aranyliba, aranypulyka, hírszerző arany kakas. Én válók egy rókának, felbújok az eresz alatt a padra, és fogom ott őket zavarni, nyaggatni, szorongatni. Ezek nagy ricsajt csapnak, és a vén boszorkány hátha kiugrik a védelmükre. Te meg húzódj a kötőfékkel az ajtó mellé sógor, ugorj be a házba, és csapd a tojásokhoz a kötőféket.

Úgy is történt. A fiú belopózott a konyhába, és az ajtó mögött meghúzódott. A róka fölmászott a padra, és elkezdte zavarni az aranybaromfit. Az arany hírkakast megfogta, és az egyik sarokba vágta. Ordítás, röpködés, mi volt a padláson! A vénasszony pedig csak verte a fenekét a tojásokhoz, kiordított:

– Róka he, róka de!

A vénasszony már nem győzte a dolgot, kiugrott a tojáról, kezébe kapta a piszkafát, fel a padra! A fiú ezalatt beugrott, a tojásokhoz vágta a kötőféket, és kivezette a három csikót. Hogy a fiúnak ideje legyen elvégezni a dolgát, a róka körül-körül szaladt a kamrában. A vasorrú bába meg utána a piszkafával. Mikor már gondolta a róka, hogy a sógora elvégezte a dolgát, akkor leugrott, és elszaladt. Kimegy a vénasszony az udvarra, hát látja, hogy a kocsis ott fogja a három csikót. Azt mondja a vénasszony:

– Hát hazahoztad a három csikót, kedves fiam?

– Haza, édes öreganyám, hiszen szolga vagyok.
– Nagyszerű, fiam, derék fiú vagy. Hát most már elkészítem a szegődött béredet, és elmehetsz.

Akkor azt mondja a vén boszorkány a fiúnak:

– Hallod, fiam, mondok neked valamit. Szegény ember vagy-e, vagy valami királyfi?

– Én, édes öreganyám, csak egy szegény ember gyereke vagyok.

– Tudod, mit mondok én neked? Adok neked három szekér aranyat, elvitetem a házadhoz haza, még a gyermekednek a gyermeke is úr lesz belőle. Mert ez a rossz csikó, ami itt van a trágyalében, ez neked nem fog annyit érni, mint az a sült bárány, amiért elszegődöttél hozzám.

– Nem bánom én, édes öreganyám, amit ér, azt éri, én nekem más fizetés egyéb nem kell, csak amit a szerződésben kértem, mert ahhoz ragaszkodom.

Elkészítette a vénasszony, amit kiszegődött, és összepakolta, odaadta neki. Elment a szolga, megfogta a csikót a fülénél fogva, kihúzta abból a trágyaléből. Csulakolgatja, törülgeti, azt mondja neki a vénasszony:

– Vigyed az udvaromról, ka megnyerted.

Akkor a fiú nem tudott mit cselekedni, a nyakába vette a csikót, és elvitte. Bizony mondom, még a sarkán is folyt a trágyalé. De a csikó nehéz volt. Vitte egy darabot, amíg bírta, aztán ledobta, otthagya, és elment tovább. Megáll és gondolkodik: „Ej, visszamegyek érte, és viszem. Hát így a vállam közt sose viszem haza, mikor lesz ebből ló?” Elment, fölvette, és még messzebb vitte. Mikor elfáradt, megint ledobta, és ott hagyta, és ment. Megint megáll, és gondolkodik: „Na, még visszamegyek érte, viszem, hát mi lesz, az lesz.” Fölvette megint, és vitte. Mikor kifáradt, megint ledobta. Otthagya, most már tovább nem is fogja vinni. Amikor fölvette a csikót a vállára, megszólal a csikó:

– Kedves gazdám, Vitéz János, vigyél keresztül még ezen a hegyen, aztán majd én viszlek téged.

Nagyon megörül Vitéz János, hogy az ő hitvány csikója megszólalt. Jaj, de örömet cipelte a hegynek. Már a nyelve lógott, de csak vitte. Azt mondja neki a csikó:

– Csak vigyél, kedves gazdám, mert az a vén boszorkány fenn áll a kémény tetején, és onnan figyel, hogy mit csinálsz énvélem.

Akkor keresztülvitte a hegyen, akkor azt mondja a csikó:

– Tegyél le, kedves gazdám.

Letette. Megrázkódott a csikó, hát még a világnak a szeme olyat nem látott, amilyen gyönyörű paripa lett belőle.

– No ülj rám, és vigyázz magadra.

Felült a csikó hátára a fiú, hatot lépett, ötven mérföldet haladt. Aj, akkor a kutya vén boszorkány ráült a szénvonóra, kezébe fogta a pizskafát, és kezdett hadarászni:

– Utána!

Egyszer azt mondja a ló:

– Nézz hátra már, kedves gazdám, nem jön-e az a kutya vén boszorkány?

– Dehogynem, kedves lovam, már itt van, a pizskafával hadarászik maga körül, mindjárt utól is ér bennünket.

– Lökđ csak le ezt a kefét.

Lelőkte a kefét. Olyan sűrű erdő lett mögöttük, mint amilyen sűrű volt a kefében a szőr. Mire a vénasszony azt a pizskafával keresztültörte, bizony addig igen bosszú utat haladt a csikó. Megint megszólal a csikó:

– Nézz hátra, kedves gazdám, nem jön-e az a kutya vén boszorkány?

– Dehogynem, kedves lovam, a pizskafával mindjárt le fog rólad kavarni, úgy hadarászik.

– Lökđ le azt a vakarót.

Lelőkte a vakarót. Amilyen horpályos a vakaró, olyan hegyes völgyes vidék vált előtte. Míg a vénasszony azon keresztül törekedett, addig bizony igen hosszú utat haladtak. Egyszer megint megszólal a csikó.

– Nézz hátra már, kedves gazdám, nem jön-e az a kutya vén boszorkány?

– Dehogynem – azt mondja –, már a sarkunkban van, a pizskafával mindjárt leüt rólad.

– Lökđ le csak azt a sült bárányt.

Lelőkte a sült bárányt. Akkor felordított a vén boszorkány: – Na, Vitéz János, ebből nem eszel, mert megeszem előled!

Megállott a vén boszorkány, és megette a sült bárányt, de még a csontjait is megszopogatta. Míg ő azzal az időt töltötte, addig bizony igen hosszú utat haladt a hatlábú csikó. Mikor utolérte volna, elértek a három sárkány országához, és utánuk kiáltott:

– Megálljatok kutyák, a kezembe kerültök még! – de már a három sárkány birtokába nem mehetett.

Ott várták a sárkányok a határszélen. Azt mondják neki:

– No, sógor, most már elmehetsz a feleségedért.

Úgy is történt. Elment a feleségéért másnap reggel.

Éppen a forrásnál találta. Azt mondja neki:

– Na, kedves feleségem, gyere ülj föl, most elviszlek haza.

Magához kapta a feleségét, és nekivágott a lova a sivatagnak. Az égis rúgta a földet, olyan villámgyorsasággal haladt előre. Ej, egyszer csak rúgvág, ágaskodik Hollóferynyiges lova. Kiugrik Hollóferynyiges, rákiált a lovára:

– Mi baj, kutyák, ebek egyék, igyák a véredet! Nincs mit enned? Nincs mit innod? Nincs szép gazdasszonyod?

– Van mit ennem, van mit innom, de viszik a szép gazdasszonyom.

– Ehetek, ihatok, még utolérjük?

– Ehetsz, ihatsz, örökre is elalhatsz, akkor sem érvük többet soha utól.

Akkor ráugrott a lovára, és utánairamodott. Felszállt a levegőbe, és annyira sarkantyúzta a lovát Hollóferynyiges, hogy már a bele folyt ki. Egyszer csak nyerít Hollóferynyiges lova Vitéz János lovának:

– Állj meg, kedves testvérem, ne hagyj megölni, mert már a vérem folyik.

Visszanyerített Vitéz János lova:

– Pusztulj, ha nem tudsz magadon segíteni, eredj fel a kék égis, és ugorj ki alóla. Ha leesik, kulimásznak válik a föld színén.

Úgy is cselekedett a ló. Hollóferynyigessel felszállt, és kiugrott alóla. Hollóferynyiges leesett, még egy lángosnál is jobban ellapult a föld színén. Akkor megállt Vitéz János lova, és visszament a másik lóhoz. Vitéz János a feleségét ráültette az ötlábú lóra, ő meg a hatlábú lovon. Elértek a sógorokhoz, megköszönte a szívességüket, és elmentek hazafelé. Mikor mennek hazafele, Vitéz Jánossal felszállt a ló a levegőbe, és kiugrott alóla. Már majdnem leesett a földre, amikor vissza aláugrott.

– Ugye, megijedtél, kedves gazdám?

– Meg bizony, kedves lovam.

– Látod, így ijedtem meg én is, mikor engem ledobtál először.

Mennek tovább hazafelé. Megint felszáll vele a levegőbe, megint kiugrik alóla. Mire le akart esnia földre, megint aláugrott. Azt mondja a ló:

– Ugye, megijedtél, kedves gazdám? Látod, így ijedtem meg én is, mikor engem másodszor ledobtál.

Mennek tovább hazafelé. Megint felszáll vele a levegőbe, megint kiugrott alóla. Mire a földre esett volna, megint aláugrott.

- Ugye, megijedtél, kedves gazdám?
- Bizony meg, kedves lovam.
- Látod, így ijedtem meg én, mikor harmadszor ledobtál.
- Ne ijesztgess, kedves lovam, szemenszedett búzát adok neked én és szűrt vizet.
- Nem ijesztelek többet, édes gazdám.

Akkor elmentek haza a királyi palotába, akkor megtartották még egyszer a lakodalmat. Kisidától Nagyidáig folyt a sárga lé, irtózatos nagy lakodalom volt. Igaz volt, mese volt, füle-farka benne volt, aki evett kását, mondja ennek társát.

A MÖNDÖLECSKÉK

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon, meg azon is túl, volt egy szegény özvegy asszony, annak volt három legényfia, de hogy szegények voltak, hát egynek mindig el köllött mönni szolgálni. Legelőbb is elmönt a nagyobbik fiú, s amikor mönne, rönne hetedhét országon, még azon túl is, talál egy öregembört. Hogy hát talál egy öregembört, ez megszólítsa ötöt:

– Ecsémuram, mi járásbeli?

Azt feleli a fiú:

– Én, édösapám, szolgálni indultam.

– Én pedig éppen szolgálga keresni!

Ahajt megfogadja a fiút a möndölecskék mellé.

Röggel, mikor megindul véllök, meghagyja az öreg, hogy azokat ne hajtsa, ne téröngesse, csak mönjön, möndögéljön mind utánok, met azok magokra is szép csöndösön ellegelésznek.

Megindítsa a fiú a möndölecskéköt; legelőbb is érnek egy gyönyörűséges szép rétet, ő csak mönt, möndögélt utánok, amint meghagyta volt neki az öregembör; azután egy sebös folyóvízhöz érkeznek, köröszkül mönnek réta a möndölecskék, de ő nem mert belémönni a nagy vízbe, hanem ott kerülte a vizet egész estig. Hogy ott kerülte a vizet, hát a möndölecskék magoktól visszajöttek, által a vizön, ő pedig kapta magát, estére hazahajtotta.

Azt kérdi tőle az öregembör:

– No, édös fiam, beszéld el neköm, hol jártál a möndölecskéekkel?

– Én, édösapám, csak möntem, möndögéltem utánok, hát azok montek elsőben is egy nagy sijátságra, onnét érkeztek egy nagy sebös folyóvízhöz, azon a nagy vizön keresztül möntek, én pedig innét maradtam, met nem mertem belemönni a nagy vízbe!

Hogy ezt elbeszéli a szegény fiú, hát azt mondja neki az öreg:

– No, édös fiam, én tégödöt eleresztlek, met látom, hogy nem szolgálni való legény vagy. – Abajt szépön fizetés nélkül eleresztötte.

Elmönyön bíz ő nagy szomorán haza. Hogy hazamönyön, hát azt kérdi tőle a más két testvére:

– No, édös bátyánk, hát mit szolgálga?

– Hm, mit szolgáltam? Mönjetök el tük is, megtudjátok.

No, jól van! Elmönyön a közbelő is szolgálatot keresni, hát éppen ahhoz a gazdához szegődik bé. ő is úgy jár, mint a nagyobbik, s egy nagy sömmivel hazamönyön. Hogy bazamönyön hát kérdi a küsebbik testvére:

– No hát, édös bátyám, kied mit szolgálá?

– Hm, mit szolgáltam? Mönj el tés is, megtudod.

No jól van! Elmönyön bíz ő is, hogy próbáljon szöröncsét; amikor mönne, mönne, hát ő is éppen avval az öreggel találkozik, beszélődik bezzá esztendőre a möndölecskék mellé, s az Öreg megmondja neki is, hogy csak mind utánok mönj ön, suhult tőlok el ne maradjon.

Röggel föltarisnyál az öreg, a pajtából kiereszti a möndölecskéköt, megindulnak, a fiú is mind nyomról nyomra monyon utánok; bát a möndölecskék legelőbb is érnek egy szép zöld sijatságot, köröszkül mönnek azon szép lassan legelészve, s elérnek egy sebös folyóvizet, köröszkül mönnek azon is a möndölecskék, utánok a legényke is belémönyön, de mihelyt belémönyön a vízbe, egyszeribe az a sebös víz úgy lesorvasztja róla a gúnyát, búst, mindönt, hogy mikor kiért a túlsó martra, csupán a csontja s a bőre volt megmaradva. Ahogy kiért a túlsó martra, hát a möndölecskék visszafordulnak, ahajt csak fújni kezdenek reá, egyszeribe még különb teste lösz, mint amilyen volt. Esmént megindulnak elől a möndölccskék, hát érnek egy nagy rétet; de azon a réten olyan nagy fü van, hogy kaszálni is lehetött volna, mégis ott a marhák olyan soványok voltak, hogy a szél szinte elfűtta ököt; onnat möntek a möndölecskék egy más rétre, hát ott úgy nincs mit ögyenek a marháknak, mint a kopasz földön, mégis olyan kövérök, mint a gyűrött háj; onnat möntek a möndölecskék egy nagy erdőbe, hát ott mindön fán olyan keserves sírás-rivás vagyon, hogy! Nözi, nözi, hogy miféle nagy sírás lehet az? Hát mind ön ágon egy-egy csóré verébfü vagyon, ott sírnak, rínak. Onnat is tovább möntek, möndögéltek a möndölecskék, míg egy nagy kerthez juttak, hát kétfelöl a kertön két kutya úgy marakodik, hogy a hab szakadva szakad a szájokból, mégsem tudják egymást bántani. Tovább mentek a möndölecskék, míg egy nagy tóhoz értek, hát lássa, hogy egy asszonyembor a tóban egy kalánnyal valamit a vízből mind csak meröget, de mégsem tudja soha kimerni. – Onnat elébb möntek a möndölecskék, hogy elébb möntek, lássa, hogy egy patakban milyen szép tiszta kristály víz foly; ő hogy erősen meg volt szonyulva, hat innya akar belőle, de gondolta magában, hogy annak a forrása még sokkal szöbb lehet; ő bizony elmönyön a forrására, hát lássa, hogy egy döglött

büdös kutyának a szájából buzog a víz. Ahajt úgy megijedt, hogy egy csöppöt sem iszik belőle. Innét möntek a möndölecskék egy kertbe, de ez a kert olyan csudaszép volt, hogy annál szöbbit emböri szöm még soha nem látott, különbnél különb virágok nyíltak benne, mégis a möndölecskék egy virághoz sem nyúltak, csak ötték a zöld füvet. Hogy ötték a zöld füvet, hát ő is leült egy szép virágos fának az árnyékába, hogy falatozzon egy kicsit. Egyször csak lássa, hogy egy szép fejr galamb előtte repdös, ő bizony kapja magát, volt neki egy kicsi mordálya, hezza lő a galambhoz, egy tollát le is lövi, avval elfut a galamb, ő fölvöszi a tollat, belétöszi a zsebibe.

Megindulnak azonban a möndölecskék hazafelé; ő is utánok mind mönt, möndögélt, míg éppen hazaérköztek.

Hogy hazaérköztek, hát azt kérdi tőle az öregembör:

– No, fiam, hát jól jártak-e a möndölecskék?

Azt feleli a fiú:

– Jól jártak bizony, met neköm egyször sem kellöt teröngetnöm, csak éppen mönnöm utánok.

Hogy azt mondja, hát azt kérdi még az öregembör:

– No fiam, beszéld el, hol jártál a möndölecskéekkel?

Ahajt beszélni kezdi, hogy elsőbben is möntek a

möndölecskék egy szép zöld sijátságra, azután egy sebös folyóvízön átmöntek, no csak mind elbeszéli, hogy ő hol járt, merre járt vélök. Hogy elbeszéli, hát azt mondja az öreg:

– Édös fiam, ládd-é, az a gyönyörűségös szép zöld sijátság, ahová legelőbb möntél a möndölecskéekkel, a te eddig való éfjuságodat jelenti, a víz, amelyiken körüszül möntél, a bünmosó élet vize; hogy rólad mind a gúnyádat, mind a húsodot lesorvasztotta, ez azt jelenti, hogy a te eddig való húneidöt lemosta; hogy a túlsó marton a möndölecskék reád fújtak, s azután még sokkal frissebb testűd lén, ládd-é, fiam, ez azt jelenti, hogy mivel a szünt hüt, az életvize, a lelküdöt egészen átaljárta, s a te búneidből kitértél, hát egész lelkedben újraszülettél; azok a möndölecskék, akik reád fújtak, az angyalok s a kegyűs jó tanítók; azok a marhák, kik a küvér fűben is soványok voltak, azt jelentik, hogy ezün a világon a fösvényük nagy bőségben vannak, de magoktól is sajnálják az ételt; azok másvilágon is nagy bőségben lüsznek, elég ételük, italok lüsz, üsznek, isznak, de azért mégis ürökké éhük, szomjak lüsznek; azok a marhák, kik, a kopaszon is jól üttek, attól is jó küvérük voltak, azok azt jelentik, hogy akik e világon a

kicsiből is adtak a szegényeknek, a maguk testüköt sem sonyorgatták étlen, szomjan, azok a másik világon kicsi eledelből is jóézü falatot ősznek, sohasem ehüznak, sem szonyulnak meg; hogy az erdön olyan keservesén sírtak a madárfiak, ez ládd-e, édös fiam, azt jelenti, hogy amely anyák ezen a világon nem kürüszültetik mög gyermeküköt, hanem úgy eltemettetik, a másvilágon azok örökké sírnak: hogy két kutya egy kerten átal úgy marakodott, ez azt jelenti, hogy akik ezün a világon az atyafiak kézül úgy virrognak, pölleködnek a jószág fölött, a másvilágon is örökkéig veszeködnek, de soha esze nem férhetnek. Hogy egy tóba egy asszonyembör oly erősen halászott valamit egy kalánnyal, mégsem tudta kifogni, ez azt jelenti, hogy aki ezün a világon a tejbe vizet tolt, s úgy adja el másnak, az a másvilágon folyvást egy tóban lösz, s ott egy kalánnyal örökké halász, hogy valahogy a víz közül válassza ki a tejet, de sohasem tudja. Hogy egy szép tiszta patakot láttál, de abból nem ittál, hanem a forrásra montél, hol egy döglött kutyának a szájából folyik ki a víz, ládd-e, édös fiam, az a szép tiszta patak vize jelenti a papok szép prédikációit, szönt imádságait, a kutya pedig, akiből foly a szép víz, a papokat jelenti, akik kegyös bölcs tanításokat tösznek, de maguk nem tartják mög. A kert pedig, amelyikbe bémontetök, az a mennyország: akik ezün a világon bün nélkül élnek, a másvilágon egy olyan szép kertbe mönnek.

– De most azt kérdöm, édös fiam, megtudod-e bizonyítani, hogy te jártál abban a kertben is?

A fiú csakhamar kivöszi a tarisnyájából a fehér galambtollat, odaadja:

– Nézze, öregatyám, ezt éppen ott löttem egy fejer galambbul.

Az öreg elvöszi a galambtollat, s azt mondja neki:

– Ládd-e, fiam, az a fehér galamb én voltam, én mindenkor vigyáztam reád, egész útadban folyvást möntem utánnad, örökké szömmel tartottam, hogy mit cselekszöl? Ládd-e, az Isten is így mögyon titkon az embörrel, hogy láthassa, ki mit cselekszik. Hogy te egy tollát kilötted a galambnak, az az én egyik ujjom, csak nözd meg, hogy nincs itt.

Nözi, hát oda van az öregnek a kicsi ujj. Ahajt csak odatöszi az öreg a tollat, reá fúj, hát egyszöribe fáinul odacsinálódik.

De már bétölt volt az esztendő, mert – hogy szót egybekeverjek – akkor csak három nap volt egy esztendő – azt mondja az öreg a küs szolgának:

– No, fiam, immár bétölt az esztendő, hozd ide a tarisnyát, avval eleresztlek, de elsőbben azt kérdöm tőled: inkább a menyországot

választod-e, vaj pedig annyi aranyat, amennyit elbírszhat haza?

A fiú azt feleli reá, neki nem kell arany, csak hogy menyországba mehessen.

Az öreg egyszeribe megtölt egy zsákot neki arannyal, föltöszí a hátára, avval elbocsátotta.

A fiú pedig, hogy a gazda ajándékát szépön megköszönte, fogja magát, elmönyön haza a zsák arannyal, de olyan hatökrös gazda lösz belőle, hogy az egész faluban, de még a vidékbe is csak egy láb sem volt hezza hasonló. Feleségöt is kapott, egy derék jó leányt, olyan szépöt, mint egy virágszál. Még a mái nap is él, ha meg nem hótt. Holnap lögyön a kietök vendégök.

A POKOL KÁLYHAFŰTŐJE

Volt egyszer a világon egy szabadságos huszár. Amint ballagott hazafelé, beért egy nagy erdőbe. Gyönyörű szép nyári idő volt, gyalogszerrel ment a huszár, el volt már fáradva. Az útestet mellett ott hevert egy nagy tönk, rápihent a huszár, elaludt.

Egyszer, mikor fölébred a huszár, majdnem kétségbe esik; látja, hogy a tönk övele egy rémséges nagy vizen úszik. De szárazföldet nem látott sehol a huszár, csak vizet minden oldalról. Egyszer meglátja a szárazföldet, és odafutott a tönk vele. Fölkelt a fiú, leszállt a tönkről, és ott egy nagy erdőség volt. Gondolta magában: „Hát megyek, nem bánom akármerre, csak legalább egy emberrel találkozhatnék, hogy tudjam azt, hogy hol vagyok.”

Nem sokáig megy, amikor jön vele szembe egy erdész.

– Adjon Isten jó napot – mondja a huszár az erdésznek.

– Adjon Isten neked is – feleli az erdész –, hát hol jársz te itt, amikor itt még egy madarat sem látsz.

– Hát azt én se tudom, erdész úr, hogy hol járok. Én el voltam fáradva, és lefeküdtem egy tönkre, és elaludtam, és a tönk engem ide hozott.

– Nahát, ha idehozott fiam, most már kövess engem.

És ment az erdész a huszárral. Egy kis tisztásra értek, a tisztáson volt egy kis épület. Az épület állt egy kis istállóból, egy kis szobából és egy kis konyhából. Itt hosszú üstsorok voltak, és volt egy kocsi az udvaron. Akkor azt mondja az erdész a huszárnak:

– Na gyere ide, fiam, az istállóban van két ló, más dolgod nem lesz, azt a két lovat befogod a kocsiba, és mész az erdőbe, hozol fát, és minden üst alatt tüzet csinálsz. De fűtsél aztán ám, minden üst alatt! – Volt ott a konyhában mindenféle ennivaló. – Mit csak kívánsz magadnak, főzhetsz magadnak, ágy van a szobában, lefekhetsz, ha elfáradtál. Most itt van, nesze, egy pár vasbocskor, ezt húzd föl a lábadra, és mikor ez a vasbocskor a lábodon kilyukad, akkor szabadulsz meg innét. És akkor, amit csak kívánsz, én megadok neked.

Avval az erdész elment. A huszár főzött magának, jóllakott, és lefeküdt. Másnap reggel fölkel, csinál magának reggelit, evett. A két lovat befogja a kocsiba és ment az erdőbe. Megrakta a kocsit amúgy magyarosan, csak úgy

nyekergett a kocsi alatta. Vette a hajtószárat, és kezdte nógatni a lovakat. A lovak nem bírták a kocsit. Kezdte ütni a lovakat, akkor megszólaltak a lovak:

– Ne üss bennünket, huszár!

De ekkor megszólalt a kocsinak mindenegyres része:

– Vedd le hamar rólam ezt a fát, mert nem bírjuk. Mi is olyan lelkek vagyunk, mint te vagy.

Gyorsan lehajigálta a kocsiról a huszár a fát, egypár darabot hagyott rajta, mi neki kellett, és elment haza. Kifogta a két lovat, és bevezette az istállóba. Akkor azt mondta néki a két ló:

– Hát nézd, te huszár, mi olyan lelkek vagyunk, mint te. Tudod te hol vagy? A pokol fenekén. Ezekben az üstökben végig lelkek vannak, és ez az erdész, a Lucifer, égettetni akarja veled a lelkeket. Az a vasbocskor, amit néked átadott, az soha nem fog kilyukadni, csak úgy lyukad ki, ha majd ideadod éjszakára mialánk az istállóba.

– Jól van, kedves lelkek, úgy fogok csinálni, ahogy ti mondjátok.

Ekkor a huszár csinált egy kis forgácsot, és egypár üst alá füstölőt csinált, de csak füstölőt. Akkor készített magának jó ebédet; megebédelt, és lefeküdt. Délután jön az erdész, felkölti a buszárt:

– Mi az, még te alszol? Így dolgozol?

– Égnek a tüzek az üstök alatt.

– Hát csinálj te nagyobb tüzet, ha akarsz.

– Én csak annyit tudok, amennyit akarok – felelte a huszár.

– Na jól van jól, azért mégis szorgalmasabban dolgozhatsz.

– Majd ha kedvem lesz, majd akkor dolgozok jobban.

Avval az erdész elment. Megfőzte a vacsoráját a huszár, megvacsorázott, levetette a pár vasbocskort, betette a lovak alá. Reggel bement az istállóba. Azt mondja a két ló:

– Na, huszár kilyukadt a vasbocskor. Most Lucifer fog néked ajánlani sok aranyat, zsákkal, de el ne fogadd tőle, mert ha elfogadod, a tönk kivisz oda, ahonnan elhozott, az arany mind kaviccsá változik. De van itt a padláson egy zsák, az tele van gyalult forgáccsal, azt kérd el tőle, semmi mást. Csak azt majd nem akarja ő neked odaadni, de utoljára csak muszáj neki odaadni. Hát most már Isten veled, huszár, mert már jön Lucifer.

Kimegy a huszár, fülhúzza a pár vasbocskort a lábára, és már jött is Lucifer:

– Na, miért nem dolgozol?

– Azért, mert letelt az idő – felelte a huszár –, kilyukadt a vasbocskor.

– Mutasd.

Leveti a lábáról a huszár a vasbocskort:

– Itt van, most már viseld te.

Fölhúzta a huszár a csizmáját. Az erdész vizsgálja a vasbocskort, hát tényleg kilyukadt.

– Hát jól van, huszár, letelt az időd. Nézd, itt van egy fél zsák arany, azt neked adom.

– Nekem nem kell az aranyod, és nem akarom, hogy a betyárok valahol agyonüssenek érte.

– Hát akkor mit kívánsz?

– Fönn voltam tegnap délután a padláson, láttam ott egy zsák gyalult forgácsot, add nekem azt.

– Minek az neked?

– Ahol elfáradok, majd ráfekszem.

– Azt nem adom.

– Ha nem adod, akkor más nem kell semmi.

– Azt nem lehet, nekem meg kell hogy fizessenek neked.

Annyira vitakoztak, amíg egyszer oszt átadta a huszárnak az erdész a zsák gyalult forgácsot. Elköszönt a huszár a Lucifertől, a hátára vette a zsákot a gyalult forgáccsal, lement a víz partjára, rátette a zsákot a tönkre, és ő ráfeküdt. Nyomban elaludt, és a tönk kivitte arra a helyre, amelyik helyről eljött. Akkor fölbredt a huszár, látja, hogy ott van, ahonnan őt a tönk elhozta. Fölveszi a zsákot, és kioldja a zsák száját. Amikor a zsák száját kioldta, a zsákból annyi galamb repült ki, hogy elsötétítette a napfényt, és mind lelkek voltak, és repültek fel a mennyeknek szent országa felé. Ezeket a lelkeket a huszár a pokolból mentette meg.

Akkor a huszár a zsákot eldobta, elballagott magának azután, ment haza. Nem messze ment, amikor jött vele szembe egy öregember:

– Adjon Isten jó napot, te huszár.

– Adjon Isten magának is, kedves bácsikám.

– Hallod-e, te huszár, teneked a jó Isten három kívánságodat teljesíti azért, mert azt a sok lelket a pokolból megváltottad, hát most kívánj hármat. Azonnal teljesül mind a három kívánságod.

– Hát először is azt kívánom, hogyha meghalok, a lelkem üdvösségét.

– Megvan, huszár.

– A második kívánságom pedig az, hogy legyen nékem olyan bukszám, amiből az arany, ezüst és a rézpénz soha ki ne fogyjon.

– Az is megvan huszár, már a zsebedben van.

– A harmadik kívánságom: ahol mi létezik a föld kerekén, én mindennel tudjak beszélni, legyen az fű, fa, kő, állat, víz, vér, vagy amihez én szólok, az énnekem felelni tudjon.

– Megvan, huszár. Hát most már Isten veled, huszár, én megyek, mert én Isten küldötte vagyok.

Az öreg eltűnt, a huszár ment tovább. Meglátott az úttest mellett egy nagy terebélyes fát. Megáll a fa alatt, és próbára akarta tenni, hogy tényleg felel neki minden, akihez szól.

Azt mondja a nagy fának:

– Hallod-e, te fa komám!

– Mit akasz, huszár pajtás? – feleli a fa.

– Semmi mást, csak azt akarom kérdezni tőled, hogy amikor nagyon fúj a szél, fújja a koronádat, nem fáj az neked?

– Jaj, dehogynem fáj. Az apró gyökereimet szaggatja, az fáj nekem.

– Na jól van, pajtás, csak ezt akartam tudni, Isten veled.

– Isten veled, huszár pajtás – felelte a fa.

Útközben beér egy városba a buszár. Katonaság volt a városban. Betér egy jóképű vendéglőbe, de már este volt, amikor odaért. Rendelt magának egy jó vacsorát, megvacsorázott, azt ivott egy fél liter bort. A vacsorát és a bort a vendéglősnek a legidősebb lánya vitte a huszárnak. Amikor fizetett a huszár, látja a lány azt a temérdek pénzt a bukszában, mind arany. Azt mondja a huszárnak:

– Miért siet, vitéz úr? Ráér, maradjon még nálunk.

– El akarok menni egy szállodába – mondotta a huszár.

– Miért, nálunk is megaihat, maradjon vitéz úr.

Arra a huszár ottmaradt, kért még bort, és nagyon kedveskedett a vendéglős lánya a huszárnak. Egyszer elmegy a lány, és azt mondja az apjának:

– Apám, beszélj avval a huszárral, jó volna, ha engem elvenne feleségül, rémséges sok pénze van neki.

Odamegy a vendéglős a huszár asztalához, és beszélget a huszárral. Kérdezi tőle, hogy nős-e.

– Dehogyan vagyok nő, kérem – felelte a huszár –, most szabadultam a katonaságtól, majd talán ha hazamegyek, megnősülök.

– Nézze vitéz úr, itt van az én lányom, vegye el feleségül.

– Hát tudja mit, vendéglős úr, elveszem. De csak úgy, ha egy éjjeli próbán a lányával egy ágyba fekhettek.

– Hát majd megmondom a lányomnak.

A vendéglős megmondotta a lányának, hogy a vitéznek mi a kívánsága.

– Hát miért ne fekehetnénk, apám, hát miért ne?

Jó ideig fönt voltak, és akkor mondja a lány a vitéznek:

– Hát vitéz úr kérem, meg van ágyazva, mehetünk aludni.

– Gyerünk.

Elmennek, és levetköztek, és lefeküdtek. A lány át akarja karolni a vitézt, de a vitéz azt mondja:

– Nem, maga forduljon arra, és én is emerre, aztán pihenjen, meg én is.

Nagyon dühös volt a lány, nagyon nehezen bírt elaludni, de mikor elaludt a lány, észrevette a huszár, hogy alszik, akkor fölhúzta a lánynak az ingét, és azt mondta:

– Mondjad, kis p..uskám, bántott-e már téged valaki?

– Haggy nekem békét, vannak nekem szép tüzerjeim – felelte a p..uska.

– Na most már nem bánom, aludj – felelte a vitéz, és aludt tovább. Eljön a reggel, és fölkelnek, felöltözködnek. A vitéz bemegy a vendéglőbe, és azt mondja a vendéglősnek:

– Hát vendéglős úr, nékem nem kell a lánya. Kérek egy reggelit.

Megreggeliznek. Acsarkodik a középső lány, hogy majd ő, majd ő:

– Hát nézze, vegyen el engem. Szeretném, ha itt maradna.

– Hát nézze, kedves, ha éjjel maga is velem alszik egy ágyban, akkor majd holnap reggel megmondom, hogy elveszem-e vagy nem.

– Magával alszom, hogyne.

Avval az idősebb lány mondta nővérének:

– Alhatsz mellette, akár egy darab fát tegyél az ágyba, akár ő fekszik ott.

Amikor eljött az este, mondotta a középső lány a vitéznek:

– Mehetünk, aludni.

– Gyerünk, na.

Bemennek a szobába, levetkeződnek, és lefekszenek. Ismét ez a lány is a nyakába borult a fiúnak.

– Nem, nem – felelte a vitéz. – Maga csak forduljon amarra, én meg emerre, és aludjunk.

És ez a lány is nagyon dühös volt. Nehezen bírt elaludni. De amikor elaludt, fölhaltotta a vitéz a lány ingét:

– Na mondd, édes kis p..uskám, ki bántott már tégedet?

– Hagyjál engem békén, van nekem sok bakám.

– Jól van, jól van, békét hagyok, csak hallgass.

Elaludt a huszár is. Reggel amikor fölkelnek, felöltözködik a huszár is, bemegy a vendéglőbe, mondja a vendéglősnek:

– Hát kérem, ezt a lányát se veszem el.

– Hát mondja meg, hogy miért?

– Hát nem bírom szeretni.

Odaszalad a legkisebb lány:

– Hát csak engem szeretni fog?

– Azt előre nem tudom, ha velem alszik egy éjjel, meglátjuk, holnap reggel megmondom.

– Magával alszom.

Eltelt az egész nap, szórakoztak. Itten aztán amikor eljött az este, mondotta a lány a vitéznek.

– Mehetünk aludni.

– Gyerünk, na.

Bementek a szobába, lefeküdtek. A legkisebb lány is átkarolja a vitéznek a nyakát, és akarja csókolni.

– Nem, nem – feleli a huszár –, maga csak forduljon visszafelé, én is emerre, oszt aludjunk.

Kifelé fordult a huszár is, a lány is, de nagyon mérges volt a lány, még ilyen embert nem látott. Amikor elaludt a lány, akkor a huszár fölhaltotta a lány ingét, és odaszólt:

– Mondjad, kis p..uskám, bántott téged valaki?

– Hagyj békén, van nekem egy huszárőrmesterem!

– Jól van, csak ne kiabálj, hagylak én.

Másnap reggel fölbrednek, fölöltözik a huszár, bemegy a vendéglőbe és azt mondja:

– Kérem, a legkisebb lányát sem veszem el, nem kell.

– Hát ez borzasztó. – A három lány összebeszél. – Gyerünk rögtön a bíróhoz, és ezt a huszárt letartóztatjuk.

És ment a három lány a bíróhoz, és azt mondták a bírónak:

– Bíró úr, a mi vendéglőnkben van egy huszár, és bolonddá tett mind a hármunkat. Mindegyikünkkel egy éjszaka feküdt egy ágyba, és reggel azt mondotta, nem kellünk neki. Ezt tessék megbüntettetni.

A bíró rögtön küldött egy rendőrt a huszárért, és behívta a városházára. Bent volt a három lány az irodában, a bíró, a jegyző és az írnokok. Azt mondja a bíró a huszárnak:

– Hát mit csinált maga ezekkel a lányokkal, miért nem vette el valamelyiket feleségül, ha egyszer velük aludt egy éjjel?

– Megmondom bíró úr, hogy miért nem vettem el, de tessék a két fiatalabb lányt kiküldeni az irodából.

A két fiatalabb lány kiment az irodából, és akkor azt mondja a huszár:

– Na tessék ide vigyázni, bíró úr, miért nem vettem el ezt a nőt feleségül:

Odamegy a lány elibe és a bíró előtt fölhajtja a lánynak a ruháját és odakiált eléje:

– Mondjad, édes kis p..uskám, bántott már téged valaki?

– Mondtam már egyszer neked, hogy hallgass, vannak nekem tüzérjeim.

Mikor meghallotta a bíró, nem tudott hová lenni. Nahát ez borzasztó, most már tudjuk, hogy miért nem vette el a kisasszonyt. Kiment, bejött a középső. Odamegy a huszár:

– Na bíró úr, ezt is azért nem vettem el, tessék meghallgatni. – Fölhajtja a ruháját. – Hát mondjad kis p..uskám, ki bántott már téged?

– Hagyjál engem békén, van nekem sok bakám.

Összecsapják a kezüket.

– Na látják kérem, ezért nem vettem el.

Ameddig a középső odabent volt, addig az idősebb lány azt mondja a kisebbnek:

– Te, az Isten szerelméért, ez a huszár tud a p..-ánkkal beszélni, és a p..ánk mindent megmond neki.

Akkor ment a legkisebb lány és keresett egy kukoricacsutkát, eltörte a végét, és bedugta a p..ját, hogy ne tudjon szólni. Amikor már rákerült a sor, azt mondja a huszár a bírónak:

– Hát bíró uram tessék, bebizonyítom, hogy ezt is miért nem vettem feleségül.

Fölhajtja a szoknyáját és odakiált:

– Na mondjad, kis p..uskám, ki bántott téged?

– Hmhhh hmhhh hmhhh.

– Látják, uraim, nem tud beszélni, be van dugva a szája.

Odahajlik a huszár, és kihúzza a csutkát:

– Na most mondjad.

– Mondtam már neked, huszár, hagyj nekem békén, van nekem egy huszárőrmesterem.

– Jól van, csak hagy legyen. Na, bíró úr – mondotta a huszár –, hát ezért nem vettem el őket feleségül.

– Helyes – felelte a bíró –, ilyesmit még úgyse hallottam soha.

A három lány szégyenkezve hazament, a huszár pedig elindult a szülőfalujába, a szülőfalujában megnősült, és még ma is él, ha meg nem halt.

A HÁROM ZSÁK SZEMÉT

Hol volt, hol nem volt, még az Óperenciás tengereken is túlvan volt, hetedhét ország ellen volt, volt e világon egy szegény ember. Ez, hogy im iparkodó ember volt, gyakran kijárt kis gazdaságát megnézegetni, nem úgy mint más mihasznák, kik naphosszat keresztül szalmát se tesznek. Volt neki egy cseplyés-bokros földje, ami még sohase termett macskatövisk és paréjnál egyebet, hogy így ennek is hasznát lássa, anyjával együtt elment kiirtani. Amint ott ásnak, kapálnak, vágnak, egyszerre csak egy olyan nagy béka jött felénk, mint egy szakajtó. A szegény ember megundorodik, felkapja a békát a kapára, és messze elhajítja onnan. De ez rá se hederített a figuráságra, hanem megint visszajött. A szegény ember megint ellöki a kapán, de az megint csak visszajött, mintha semmi se történt volna. A szegény ember már nem állhatja, haza akar szaladni, de az anyja megállítja, és ezt mondja neki:

– Ne szaladj, édes fiam, már úgy is benne vagyunk, hanem tudod-e mit? Ez a csúnya állat úgy is terhes, majd elmehetsz neki komának.

– Nem bánom, édesanyám, ahogy kend akarja.

Erre a szóra a béka eltűnt. A szegény ember pedig, hogy im béesteledett, anyástól együtt hazament elfáradt testét kipihentetni. Ahogy ott heverészik a kemence megett, egyszer megzörgetik a ház ajtaját amúgy katonásan:

– Gyere ki, szegény ember! Tedd, amit ígértél a feleségemnek.

Megszeppen a szegény ember, de hogy ne is hallja, benyomta a fejét a fejel közé, hanem az ajtót még jobban megzörgették, hogy a ház is recsegett bele.

– Gyere ki, szegény ember, tedd amit ígértél a feleségemnek.

A szegény ember nem állhatja a dicsőséget, felbújik az ágyból nagy ijedten, s usgye kifelé, mint az ürge mikor kiöntik a fészkeből. Odakint az ajtó előtt meglát egy kecskét, aki isten jó nap helyett ilyen pogány szavakat mondott neki:

– Gyere, szegény ember, tedd, amit ígértél a feleségemnek.

– Hát ki vagy te? – azt mondja.

– Én a feleségem ura vagyok, teérted jöttem, hogy váltsd be, amit ígértél, mert az ígéret szép szó, ha megadják, igen jó.

– No, hogy bolonduljon meg a feleséged ura – gondolta magában a szegény ember–, nagy penitenciát hoztál a nyakamra.

– Ülj a hátamra, és menjünk, mert a feleségem már betegágyat fekszik.

– Hát hogy bírál te engem? hisz a térdemig se érsz.

– Az az én gondom, nem a másé, csak ülj rám.

A szegény ember mit tudott tenni, ráült, az ördögnek is kell gyertyát gyújtani – gondolta magában –, és ekkor el egyenesen a pokol fenekire, ahol a lelkek úgy égtek, mint a csergally, és a borotvák, kardok úgy csillogtak, mint a nap. Ekkor került a szegény ember az ebek harmincadjára, s ekkor szállt az inába a bátorsága, ha meg sohasem. Csak tekingetett össze-vissza, mint akinek a nyáját hajtották el, azt hitte, hogy őt is belökik a nagy bomlott kemencébe. „Hej – gondolta magában –, mégse jó az ördögöt a falra festeni.” Ahogy így tépedődött, a kecske odavezette egy szögbe, ahol a béka betegágyat feküdt.

– Na komám, itt az én feleségem! Viselje kend gondját egy hétig, mikor a hét kitelik, akkor visszamehet, ahonnan jött, mert én kifizetem becsületesen.

– Jól van, komám, én elvégzek mindent, ami előadja magát.

– Hallja-e, komám – azt mondja az ördög (különben nem is mondom, hogy a kecske volt az) –, ha főzni akar, van itt ebben az edényben vaj, de ne tegyen a serpenyőbe annyit, mint kendteknél szoktak, mert baj lehet belőle. Egy mogyorónyi elegendő lesz.

– Majd megmutatja, komám uram, hogy mennyit tegyek.

– Én nem mutatom, mert nem leszek itthon, tudja kend, nekem járóm van a földön.

– No jó, majd csak megélünk valahogy.

A kecske szedi-veszi magát, mint akinek legjobb rendben van a szénája, elmegy ki a földre. A szegény ember pedig olyan gondját viselte a komaasszonynak, hogy jobban se kell, a fürdőt rendesen elkészítette, a kisbabát ringázta, dajkálta, babusgatta, s dalolt neki cifra figurás nótákat. Mondani se kell: a komaasszony jobban örült ennek, mint vak Laci a fél szemének, szerette is a komát, mindig mákos csíkkal s túrós gancával tartotta, a koma pedig élt, mint hal a vízben. Ezután rájött a sor arra is, hogy a szegény ember valami jó levest főzzön. Ő, a jámbor, kedvezni akart a komaasszonynak, nem egy mogyorónyi, hanem egy kanál vaját tett a serpenyőbe. Alig önti bele, hát lelkem, lángot vet a vaj, és annyi idő alatt,

míg harmat elolvasol, az egész pokol lángba borult, már a komaasszonyt és a kisbabát is csapkodta a láng, a láncra vert ördögök kisakartak szabadulni, a szegény ember meg úgy öklendezett, mint a vízbehaló, úgyhogy a kuruc világban sem volt olyan csetépaté, mint itt. De bezzeg ekkor bánta meg az ördög, mint amely kutya kilencet fiadzik, hogy a szegény emberre rábízta a főzést, meg hogy elhívta komának. Hanem haza is szaladt, s úgy pofonvágt a szegény embert, hogy a szeme is szikrázott belé, a tüzet meg nagy hirtelenséggel eloltotta.

– Hej, komám, nem ér ez a kend komasága egy ütöt taplót!

– Ne bántsa kend, apjok – mondja a komaasszony –, igen hűséges szolgál volt, olyan gondosan járt a kisgyerek körül, mintha tulajdon magáé lett volna, aztán meg Budán is történt egyszer kutyavásár. Ne féljen, nem cselekszi ő azt többet.

Itt, lelkem, elgondolhatni, hogy az asszony szavára egyszerre szent lett a béke; az ördög megest elment, s a szegény ember megest fürösztött, dajkált, csak úgy mint azelőtt; ezután megest élte világát, a komaasszony tejbevajba fürösztötte, és beszélt neki olyan furcsaságokat, hogy a szegény jámbor komának úgy dobogott a szive bele, mint a félig töltött kulacs. Ami pedig főfő a dologban, megtanította ökelmét, hogy ha majd az ura hazajön, kínál neki arany-ezüstöt és mindenféle drágaságokat, de ő ne kérjen mást, mint azt a szemetet, ami az ajtó megett van egy héttől fogva, mert hogyha azt elviheti, nem cserél a falujukban még a bíróval sem.

– Jól van – mondta a szegény ember –, majd a mondás szerint tesztek.

Úgy is lett. Haza jön a kecske, és azt mondja a komának:

– Már kendnek ki is telt az ideje, hát mondja csak, mi fizetése van kendteknél a bábának.

– Nálunk egy negyedrészes búza, nyolc garas, egy morvány meg egy lepény.

– Hej, én többet adok kendnek, amiért olyan gondos ember volt, mondja el, hogy mit kíván?

– Nem kívánnék én egyebet, mint azt a szemetet, ami az ajtó megett van egy héttől fogva.

– Mit ér kend azzal? Nem veszi kend annak semmi hasznát.

– Adja oda neki, hékám – megszólal a komaasszony –, lássa, ilyen hűséges emberre még sohasem akadtunk, megérdemli ő azt a rossz szemetet.

Az ördög egyet gondol.

– No, komám nem bánom, ha elviszi is kend.

Erre felszedték a szemetet egy szálig, úgyhogy három zsák egészen telesdentele lett vele. Hanem a szegény ember gondolkozóba esik itt:

– Hogy vigyem én ezt haza? Hogy vigyem én ezt haza? – mondogatja magában.

– Tudja mit – megszólal a kecske –, rakja rám mind a hármat, maga pedig üljön a tetejére, hogy le ne hulljon.

Úgy is lett, a szegény ember rárakta mind a hármat, maga is ráült, a kecske keresztbe vitte a zsákokat, mint a pilisiek a létrát. Amint elérnek a szegény ember háza elé, megáll a kecske, s lefordítja a zsákot a hátáról, a szemetet kitöltötték mind az udvarra, a zsákokkal visszakullogott az ördög. A szegény ember meg, hogy im este volt, bezörget az ajtón:

– Anyám, anyám, nyissa ki az ajtót, itthon vagyok.

A zörgésre az ajtót kinyitották:

– Jaj, édes kedves gyermekem, hát haza kerültél az ördög körme közül?

– Haza ám, nagy sokára.

Ezután, hogy im az álom, ez a gonosz portéka erőt vett rajtok, lefeküdtek mind a kctten, s elaludtak. Reggel a szegény asszony hamarabb felkelt mint ő, és amint kitekintett az ajtón, majd hanyat esett a nagy fénytől, azt hitte, hogy álmodik. Beszaladt, elmondja a fiának, hogy mint áll a dolog, és kérdegeti, hogy kié ez a sok arany?

– A mienk az, anyám, nem a sági papé.

Azután elmondta az anyjának, az egész históriát; az öreg nagyon megörült a sok fényességnek, s azt mondta rá:

– Lásd, fiam! Jó az ördögnek is néha gyertyát gyújtani.

Ezután vettek négy ökröt, négy lovat, nagy gazdaságot, s még most is élnek, ha meg nem haltak.

A SZORGALMAS ÉS A REST LEÁNY

Volt egyszer egy bába és egy bacsu. A bacsu es öreg volt, s a baba es az első urától elmaradott. Akkor ők eszeadódtak ketten. De a bábának az elődszöri urától és volt egy leánya, s a bacsónak es volt egy leánya az elődszöri feleségitől. Mind a kettőnek volt egy, az embernek es egy, s az asszonynak es egy. Ők ott ketten éltek, amennyicskét éltek, de mindig haragudtak. A bába mindig haragudott a bacsónak a leányára. Nem szívelte egyáltalán. Akkor aztán annyira juttak, hogy azt a leányt elhajtották, hogy menjen szolgálni. Azt mondta a bacsó:

– Na – azt mondja –, ha nem szíveled azt az enyémet, akkor süss neki egy hamus turtát, s menjen el, amerre az Isten kirendeli az ű kenyérit es.

Elment a leány, ment-ment egy darabig, elért egy körtefát. Azt mondja a körtefa neki:

– Hova mész, te leányocska?

– Menek szolgálni.

Azt mondja a körtefa neki: – Leányocska, hágyi, engemet tisztíts le a szárazágaktól. Hogyha engemet megtisztigatsz, a jótétedért jót kaphatsz.

Akkor odament a leányocska, szépen letakarította a körtét, továbbment. Elért tovább egy szőlőbokrot. A szőlőbokor es azt mondta neki:

– Hová mész, leányocska?

– Menek szolgálatra.

Akkor azt mondta a szőlőbokor neki:

– Hágyi, engemet tisztíts meg a száraz vesszőtül, metszel meg, mert mikor visszafordulsz, akkor a jótétedért jót kapsz.

Akkor a lány még továbbment, szépen megpucolta, és elindult. Elindult, és amint ment, még elért egy kemencét. Az a kemence eszevissza volt omladozva, egészen rossz volt. S akkor a kemence azt mondja neki:

– Hőgyi ide, leányocska, sikálj meg engemet. Gyúrdjál jó földet, s sikálj meg, mert mikor visszafordulsz, akkor jótétedért jót kapsz.

Akkor a leányocska mindjárt földet gyúrt, megsikálta, és továbbment. Akkor elért egy forrást, egy kutacskát, egy kicsike kutacskát. És az olyan rendetlen volt, még bűdös is volt. Akkor azt mondja a kutacska neki:

– Hová mész, leányocska?

– Menek hosszú útra, szolgálatra.

– Hági ide, engemet takaríts ki szépen, mett mikor hazatérsz, akkor jótétedért jót kapsz.

Akkor szépen a leány kitakarította, kimerte azt a bűdös vizet belőle, és továbbment. Akkor elment, és megtalálkozott egy kutyával. Azt mondja az a kutya neki:

– Hová mész, te leányocska?

Azt mondja:

– Menek szolgálni.

– Hági, takaríts meg engemet, nyírd meg, s mikor visszafordulsz akkor a jótétedért jót kapsz.

Akkor a leányka megnyírta, szépen megtakarította. Akkor a kutya megköszönte, s a leányocska továbbment. Akkor most ménén, ménén, elért egy nagy szép házat. Tündérek laktak benne, nagy szép uraságok. Oda bément. Ott kérdezik, hogy milyen útban van? Azt mondja, hogy ménén szolgálni. Azt mondja egy bába neki:

– Maradj meg itt nálam. Itt van bét odáj. Hatot seperj ki, és a hetedikbe bé ne menj.

Akkor a leányka megállott ott szépen, és szolgált egy esztendeig. Meghallgatta az öregasszonyt, s ahogy ő mondta neki, úgy csinált mindent. Mikor annak vége lett az esztendőnek, akkor mondta a gazdasszonynak, a bábának, hogy:

– Most én is haza akarok menni, hogy megmutassam tátámnak és mámámnak, hogy mire szolgáltam egy esztendeitűl.

Akkor azt mondja az öregasszony neki:

– Na, most gyere vélem, meghallgattál szépen, és most meg is kapod a tiédet, ami jár neked.

Akkor szépen az öregasszony benyitott a hetedik odájba, ott volt egy rakás ezüstpénz és egy rakás aranypénz. Akkor azt mondta az öregasszony a leánynak:

– Most hengergőzzél meg ebben az ezüstben hamarább, és amennyi rivád ragad, annyi a tiéd. Én annyival tudlak kifizetni.

Miután a leányka belebengergőzött az ezüstbe és amennyi rivá ragadt, az meg is volt, akkor fölkelte szépen, akkor azt mondta:

– No, most hengergőzz meg szépen az aranyban.

Akkor meghengergődött a leányka abba is, az aztán szép volt, mert nem egy-kettő ragadott. Akkor szépen elbúcsúzott, s azt mondta az öregasszony

nekije, hogy:

– Ha még egyet találsz, aki szereti, hogy szolgáljon, azt utasítsd ide, de ilyen tisztességesen, mint te.

És most visszatért. Jött az úton visszafele, elérte a kutyát. A kutya olyan szépen táncolt, olyan öröme volt, s mikor odaért hozzá, azt mondta:

– Na, leányocska, most jöjjél hozzám, és innét vegyél, ami neked tetszik, amit te szeretsz. A jótételed most visszajár.

A kutyának fel volt aggatva gyöngy. Akkor ő szépen felrakta magára, vett, amennyi kellett. Mikor odaért a kutacskához, az olyan szép volt, csészikék, kancsócskák voltak, amivel lehetett merni. Szoktak is nálunk tenni a kutakhoz kancsócskákat. – Ha elment egy faluba, nem hiszem, hogy volt ha egy olyan kút, hogy nem volt kitéve – s merített, s egyet ivott, s megnyugodott. S akkor szépen felkelt, és hazafelé jött. Elérte a kemencét. Mikor odaért a kemencéhez, akkor sülték a bélesek, kalácsok. Akkor azt mondja a kemence:

– Jöjjél ide, s egyél és igyál, mert a jótetted most visszajár.

Ett és ivott, és vele és adtak, és hozott es. Mikor még jött hazafelé, elért a szőlőbokorhoz. Hát ott olyan szép szőlő volt, bor poharakba kitéve, ehetett, s bort es ihatott, amennyi kellett. Bélésre éppen jólesett. Akkor még visszafelé jött, odajött a körtefához. Nagyon melege volt, mikor odaért, hát ott azt mondja a körtefa:

– Hágyi, leányocska, mett már olyan sok üdeje variak. Megért a körte. Vegyél és egyél, amennyi csak jólesik. S veled es vigyél.

Még közeledik hazafelé, már a kakas meglátta, hogy jön. Felállott a kapu tetejére, és szólani fogott. Az mondja:

– Kukuriku-gángu, az én nénikém ezüstvel, és aranyval jó telifuttatva.

Mikor jól közeledik, meghallotta a leány, s ő es szaladott, hogy ő most hoz örömet a tátijának. Megint szólott a kakas:

– Kukuriku-gángu, az ón nénikém aranyval és ezüstvel jó futtatva.

De az ördögös bába elszólította:

– Hallgass te, mett vérvel jó futtatva.

Megint kiáltott a kakas:

– Kukuriku-gángu, az én nénikém aranyval, s ezüstvel jó futtatva.

Az ördögös bába megint rámondta:

– Hallgass te, mett vérvel jó futtatva.

Háromszor kiszólta, akkor a kapuhoz ért. Akkor még harmadikszor szóla:

– Kukuriku-gángu, az én nénikém ezüstvel és aranyval jó futtatva.

Akkor mikor bément a kapun, akkor a bába azt mondta:

– Elég sokat kapál, de most elmenen az én leányom es, s akkor sokkal többet hoz, mint te hoztál.

Akkor a bacsó azt mondta a bábának, a leányának:

– Most mán menjél, szolgálj te es.

Akkor a bába sütetett neki es egy hamus turtát, és bétette a tarisznyájába. És elment akkor ű es. Abban a nyomban odaért a körtefához. Azt mondja a körtefa neki:

– Hági, leányocskám, takaríts meg engemet a száraz ágaktúl, mett a jó tételedért jót kapsz.

Akkor a leány azt mondja neki:

– Én a csecsebecse lábacskaímot s vacsavacsa kezeckémet nem csipkézem meg, akarmi es lesz – és tovább ment.

És elérte a szőlőbokrot. Az a szőlőbokor es azt mondja neki, hogy menjen el, metssze meg, mett a jótételért jót kap. Akkor ű azt mondta, a csecsebecse lábacskaít, vacsavacsa kezeckéit ű össze nem szurkálja, ha akarmi is lesz.

Akkor tovább ment. Elérte a kemencét. A kemence azt mondta neki:

– Hági ide, te leányocskám, gyúrjál földet, s sikálj meg engem, mett a jótételedért jót kapsz.

Ő azt mondta, hogy ő az ő csecsebecse lábacskaít, a vacsavacsa kezeckéit már nem mártsa a sárba, ha akarmi is lesz.

Akkor tovább ment, elérte a kutat, és a kút mondta:

– No hágyi, te leányocskám ide, merjed ki ezt a bűdös vizet, mett a jótételedért jót kapsz.

És azt mondta:

– Én a vacsavacsa kezeckéimet, csecsebecse lábacskaímot bé nem bűdösítem, ha akarmi es lesz.

Na akkor tovább ment. Elérte a kutyát. A kutya mondja neki:

– Hági ide leányocska, nyírjál meg ettől a rossz szőrtől, mett olyan rossszúl vagyok, nem tudom magamat megigazítani.

Akkor a leány azt mondta neki:

– Én rivád nem teszem a vacsavacsa kezecskéimet, csecsebecse lábacskaimat, én bé nem bűdösítem kutyabúzzel, ha akarmi és lesz.

Akkor továbbment, és elérte azt a nagy majort, házat, kastélyt, s bekéredzett oda, hogy ott aludjék. Akkor kérdezték őt, hogy huva menyen. Azt mondja, hogy ő menyen hosszú útra, szolgálatra. Akkor azt mondja neki, hogy álljon meg ott, mett ott nálik még volt egy leány, s nagyon helyesen szolgált, és jól es járt. Meg es állott ott, és az öregasszony azt mondta neki:

– Ne, itt ez a hat odáj, és seperd ki, de a hetedikbe bé ne menj.

Akkor ő azt a hat odájt kiséperte, a hetedikbe se ment hé egy darabig, de egyszer mégis bement. Hát még nem telt lefele az esztendőnek, mikor már benyitott oda. Akkor látta, hogy odabé mi van. Kígyók, minden. Odabé összemardalták, hogy véres volt egészen, úgy eszevissza mardosták. Mikor kijött onnan, akkor odament a gazdaasszonynak eleibe, és azt mondta, hogy ő tiszta, mivel, hogy bé nem nézett, s né mi történt véle. S nem is fizették ki, hogy nem fogadott szót, s a leány azt mondta, hogy ő nem szolgál többet, s akkor hazafelé indult. Visszafele, amint jött, az útjában megtalálkozott a kutyával, és ment a kutyához, hogy kérjen tőle még amit látott. És a kutya azt mondta neki, hogy:

– Nem akartál megtisztítani, most már maradsz a csecsebecse lábacskaíddal, a vacsavacsa kezeidvel, mehetsz!

Jött szomorúan, odaért a kúthoz. Akkor ulyan szomjas volt, vészén egy kancsót, hogy igyon. Akkor húzódott el a kancsó, s akkor azt mondja a kút:

– Menj el innen, mett sajnáltad a kezeidet s lábaidat. Semmit nem kapsz.

Akkor visszajött a kemencéhez, ott sültek már a bélesek s a kalácsok. Mikor nyúlt oda kemence szádéhoz, akkor sütötték le a kezét, nem lehetett, hogy vegyen. Azt mondja a kemence:

– Menj el innen, mett nem érdemied, hogy jót egyél, mett sajnáltad hogy bémártsad csecsebecse lábacskaídon s a vacsavacsa kezecskéidet.

Akkor továbbment. Elérte a szőlőbokrot, azon szőlő, ottan bor, csak enni és inni kellett volna. Odament, hogy szakasszon egy gerezdet, s vegyen egy pohár bort. Akkor taszították el a kezét, és mondták neki:

– Menj el, mett nem akartál megmetszeni, s nem akartál megkapúlni. Most nem érdemied meg.

Akkor ment, elért a körtéhez, visszafelé. Akart, hogy szakasszon körtét, akarta, hogy bémenjen az árnyékába, azt se engedték meg, döfködték el. És

elment tovább. Mikor közeledett haza, akkor a kakas meglátta, és felhágott a kapu tetejére, és szólni fogott:

– Kukuriku-gángu, az én nénikém vérrel jó végig futtatva! Kukuriku-gángu, az én nénikém vérrel jó végig futtatva!

Akkor az ördöngös bába odament, azt mondta:

– Nem igaz, aranyval jó futtatva – akkor már közeledett –, nem igaz, aranyval jó futtatva!

Akkor a kakas még elkezdte:

– Kukuriku-gángu, az én nénikém vérrel jó futtatva!

Akkor a bába azt mondta:

– Nem igaz, mett aranyval jó futtatva!

Akkor azt mondta a kakas:

– Kukuriku-gángu, az én nénikém vérrel jó futtatva!

Mikor megszólalt, akkor bement a kapun, s akkor meglátta a bába es:

– Nem igaz, mett ez piros arany – úgy csalta a bacsóját, hogy piros arany.

Mikor meglátta az öreg bacsó, akkor összevesztek.

– Látod, az enyim jobban szolgált, mint a tiéd. Azt mondtad, hogy az enyim jó vérrel futtatva, s a tied jött vérrel futtatva – s akkor összevesztek, s bába s leánya elmentek. S ha meg nem haltak, ma es élnek.

Mam suit pe o roata.

Am spus o minciuna toata,

Si unu pe o lingurá defus

Sii fie in curu, cui o apus.

Magyarul:

Egy kerékre felmáztam.

Hazugságom elmondtam.

Az orsóm a farába

Annak, aki hallgatta.

A JÓ ÉS A ROSSZ LEÁNY

Volt egyszer egy ember, annak volt egy lánya, a felesége meghótt. Egyedül nem élhetett, mert nem tudatt a házi dalaghaz, a jány is kicsi volt, hát megházasadatt. Elvett egy özvegy asszanyt, ennek is volt egy jánya. Az asszany nem szerette az embernek a jány át, s nem volt maradása az embernek, hogy küldje el a jány át szolgálni. Mit volt mit csinálni, a szeginy jány el kellett menjen szolgálni. Sütett a mastahája hamuból pagácsát, s elbacsátatta. Elindult a kisjány sírva, hogy mást világgá menyen a mastahájáért. Ment, ment, s érkezett egy erdőbe. Éhes is volt, fáradt is volt, s leült, hogy egyék. Hát amint elévette a hamupogácsát, adamant egy macska:

– Miau, miau – kért enni.

A jány adaadta néki a pagácsát.

– Nesze neked is, szeginy macska, egyél tés is.

Hát egyszerre olyan nagy tiszta húzapagácsa lett belőle, mint egy malamkerék. Ettek, s jóllaktak, s bément a jány a kis macskával egy kunyhóba, s att zamarkadatt, hogy mit csináljan, mett a mastahája őt nem nézheti. A kis macska felszökött a kemencére, s melegedett. Egyszer csak az ajtó előtt megszólal a medve:

– Tányértalpam, lamhas farkam, szép szeretőm, jány mátkám, nyiss ajtót, eresszél bé.

– Jaj, édes picikém – azt mandja a jány a kis macskának –, mást mit csináljak?

– Hát mit csálnál, ereszd bé.

Bégyütt a medve:

– Tányértalpam, lambas farkam, szép szeretőm, jány mátkám, tégy széket, hagy üljek le.

A lány megijedt szörnyen, s a kis macskát cirógatta:

– Jaj, édes picikém, mit csáljak mást?

– Mit csálj? Hát hallod, hogy mit kér. Tégy széket!

Széket tett, s a medve leült. Megint csak kezdi a medve:

– Tányértalpam, lambas farkam, szép szeretőm, jány mátkám, adjál vacsarát.

– Ó, édes picikém, liát mit csáljak?

– Adjál vacsarát, ejszen van még a pogácsádból.

A jány elibe tette a pagácsát, a medve eszik, de meg se látszik, hogy fagyatt volna.

Esmét szól a medve:

– Tányér talpam, lambas farkam, szép szeretőm, jány mátkám, vess ágyat.

– Ó, édes picikém, mást mit csáljak?

– Hát vess ágyat – biztatja a kis macska.

A medve lefekszik.

– Tányértalpam, lambas farkam, szép szeretőm, jány mátkám, gyere, feküdj mellém.

– Jaj, lelkem picikém, nézd csak, mit kíván tőlem, én meghalok a szégyentől s félelemtől.

A kis macska azt mondta:

– Hát hallad, mit kér, hát csak feküdj le.

A lány lefeküdt, és féltiben nemsokára elaludt. Felébrednek, s a jány nem tudja, hal vagyon, olyan szép házban vagyon, hogy csupa gyönyörűség, szép udvar, sak pinz, s mellette egy szép férfit látatt.

– Ó, édes picikém, hát én ilyen baldag vagyok?

A kis macska azt mandja nékie:

– Ez itt a te urad, s amit láatsz, az mind a ti vagyantak.

Felserken a férfi, hát egy szép királyfi volt, aki el volt átkozva.

– Na, fiam – azt mandja –, fogjunk bé, s menjünk apádékhoz.

Udvar volt, kacs, kacs, egyszeribe kész váltak, felültek, s elmentek a jány apjához. Az apja sem esmérte meg, alyan szép volt a jány a.

– Édesapám – azt mandja –, az Úr Isten öfelsége baldaggá tett, nem hagyatt el a szerencsétlenségben.

A házba bé sem mentek, mett a mastahája nem akarta látni, s visszaindultak.

Az ember elbeszélte a feleséginek, hogy s mint járt a jánya. Az asszony is neki a jányának:

– Eredj, szolgám, tés is, hogy néked is szerencséd legyen.

Sütett a jányának tiszta búzapagácsát, de még sűrű szitán szítálva, s elküldte. Ment a jány, s bėjutatt az erdőbe, s leült, hogy egyék, mett fáradt volt. Adament a kis macska, s

– Miáu, miáu – kért enni tőle is.

– Menj el, te csúf macska, hogy adnék, s mit adnék? Mikar nekem is kevés – azt mandja, s eléje dabta a maradékat.

Elindult tovább, s a kis macska kérte:

– Vigyél el ingem is magaddal.

Mentek, s elértek ők is a kunyhóba, ada bémentek, s a jány esmét ett, s a macskának adavetett egy falat haját.

Hát jó a medve:

– Tányértalpam, lambas farkam, szép szeretőm, jány mátkám, nyiss ajtót, eresszél bé.

– Jaj, édes micikém, mit csáljak, mást? – kérdi a kis macskától.

– Bújj seggembe, nem adtál pagácsát.

Azzal bérantatt a medve, s szerteszórta a jányt, ízre-parrá tette.

RUPCSEN-HENCSEN

Volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, volt egyszer egy szegény ember, annak volt három leánya. Azt mondja a legnagyobbik:

– Édesapám, idáig eltartottál. Látom, nagy szegénységben vagyunk. Hát azt mondom neked, menyek szolgálni, szolgálatot keresek. Bár ezt a két húgomat tudjad eltartani, ameddig ők es nagyobbak lesznek. Aztán őket es elengeded a háztól.

– Hát eridj, leányom! Látom – azt mondja –, hogy az Isten megteremtett szép leányoknak, s a nagy szegénység miatt nem tudlak férjhez adni. Eridj, a ruházatot keresd ki legalább!

Avval elbúcsúzott az édesapjától s anyjától, s elindult. Menyen, mendegél, addig, hogy elért a királyhoz. De ó nem tudta, hogy király, vaj mi, csak bément egy nagy kastélyba. Éppen a király künn volt a gágon.

– Jó napot – azt mondja.

Fogadja a király: – Hát mi az óhajod, leányom!

– Hát szolgálatot keresek, valahova állásba mennék, mert szegény ember gyermeke vagyok, s szeretnék pénzt keresni, szolgálatot vállalni.

– Hát nézd csak – azt mondja –, nekem es szükségem van egy ilyen leányra. Hát mit tudsz, miféle mesterséged van?

– Nekem az a mesterségem – ijedtében nem tudta, mit mondjon, mert nem volt semmi mestersége, azt mondja hirtelcénben –, hogy én tudok szalmából aranyat csinálni.

– Jól van leányom, ha tudsz, gyere bé!

Mindjárt kapott rejta a király, bévitte mindjárt, jól megetette, megította, s bétette egy kamorába, hogy menjen bé a kamorába, és bécsukta az ajtót. Hát egyszer látja a leány, hogy hoznak egy nagy kocsi szalmát, s béteszik abba a kamorába.

– Ne, leányom, ha te reggelre ezt a kocsi szalmát fel nem csinálod aranynak, karóba húzatlak.

Úgy megjedett a leány, hogy nem tudta mit csináljon. Hát ő nem tudott szalmából aranyat csinálni, csak ejedtiben mondta ezt, met hirtelen nem tudott milyen mesterséget kitalálni.

– Na – azt mondja a király –, azt montad, tudsz aranyat csinálni. Regvelre még egy szalmaszálat se lássak!

Sír a leány keservesen, met karóba húzzák egészen biztosan. Met ő ezt nem tudja felcsinálni. Felül a szalma tetejére, s ott sír, de sír.

Hát egyszer éjfélkor: kopp, egy titkos ajtó felugrik, s egy háromaraszos emberke, hétsinges, ott van a leánynál.

– No, édes leányom, mi bajod?

– Jaj, édes öregapám, az én bajom az – azt mondja –, hogy ne, a király béhozta ezt a nagy kocsi szalmát, s azt mondja, hogyha én reggelre fel nem csinálom aranynak, reggelre fenyeget, hogy karóba húzat. S ez egész biztos, hogy én ezt nem tudom felcsinálni. Én soha nem láttam, hogy ezt csinálta volna valaki, vagy hogy ez a tanult mestersége valakinek.

Azt mondja az öreg:

– Mit adsz te nekem, ha én kiségitlek a bajból?

– Mit tudjak adni – édes öregapám? Mikor csak a testem s a lelkem, s amit rejtam látsz. Eddig van.

Hát vett a leánynak egy gyűrűt az apja a ribancostól, amit szoktak venni. Hát azt mondja a leánynak:

– Add nekem a gyűrűdet. Én szüvesen kiségitlek.

– Hát szüvesen odaadom – azt mondja.

– Nahát eridj, feküdj le, s aludjál!

A leány lefeküdt a szalma tetejére, s aludt. S amikor ő felébredt reggel, hát egy nagy rakás arany van ott lerakva, s még egy szalmaszál sincs.

– Jaj, Uram Jézus, légy hálád – azt mondja –, hogy ez ingem kivett a bajból.

Hát egyszer jó nyolc órakor a király. Hát amikor meglátta azt a nagy rakás aranyat, hanyatt esett. Úgy kellett felmossák. Felmosdatták.

– Na, leányom – azt mondja –, nem gondoltam volna, hogy a szavadnak állasz. Hát nézd, majd estére hozunk még két kocsival, s ha ezt es fölcsinálod akkor szépen megjutalmazlak.

Ej, megjedett a leány úgy, hogy inába szállt a bátorság.

– Mit tudjak én most csinálni? Hát kiségitett az az öregember, de biztos nem jö el többet. Most még két kocsival hozza tele. Hogy lesz az felcsinálva reggelre? Biztos, hogy reggelre a fejemet karóba húzatja a király.

Sírt mint a záporoső. Felült a szalma tetejére. S nem tudott enni se semmit. Csak sírt azért, hogy meg kell haljon. Hát az éjszaka megint felnyílik a titkos ajtó, felbújik az a háromaraszos ember. Azt mondja:

– Megint sírsz?

– Hogyne sírnék. Nezze, most a király két kocsival hozatott bét, s azt mondja, hogyha regvelre fel nem csinálom, a fejemet karóba húztatja.

Azt mondja az ember:

– Nézd csak, leányom, mit adsz nekem, ha én még kiségitélek a bajból?

– Hát én nincs mit adjak, öregapám. Nézzen körül rejtam, nincs mit adjak – azt mondja –, csak a testem s a lelkem.

– Add nekem azt a selyemkeszkenőt, ami a nyakadon van!

– Én azt szívesen adom.

Azt mondja:

– Akkor feküdj le, s aludjál!

Mire fölebredett a leány, hát készen az a nagy csomó szalma. Újra két kocsival felcsinált.

Hát jó a király, meglátja azt az aranyat. Hát hanyatt esett megint, hogy két cseber vizet öntöttek reá, míg helyrejött, úgy elájult.

Na, azt mondja:

– Leányom, derék egy leány vagy, de nézd csak – azt mondja –, három az Isten igaza. Hogyha még a harmadik este és felcsinálsz három kocsival, akkor elveszlek feleségül. De hogyha fel nem csinálod, arra számot tehetsz, hogy a fejedet karóba húzatom.

Jaj, sír a leány keservesen. Hogyha most el nem jó az öreg, hát meghal. Felült a szalma tetejére, s sír úgy, hogy nem tud magához jönni.

Egyszer jó az öreg, jön a háromaraszos, a szakállas:

– Mért sírsz, leányom? – azt mondja.

– Hogyne sírnék – azt mondja –, most a felséges király három kocsi szalmát tett bét, s azt mondja, hogyha reg veire fel nem csinálom aranynak, a fejemet karóba húztatja.

– Hát mit adsz nekem, hogyha segíték a bajban?

– Hát már nincs mit adjak – azt mondja a leány. – Csak a ruhámat le nem vethetem, hogy mezítelen maradjak. Hát mit adjak, egyebet semmit se tudok.

– Hát megfogadod-e azt, hogyha megkért a király, a legelső gyermekedet nekem adod?

Hát a vízbehaló a habhoz es kap, csak szabad legyen. Hát ez a szegény, ijedtében, hogy szabadulhasson a bajtól, meg es ígérte, hogy neki adja az első gyermekét. Hát akkor lefeküdt a leány, lefeküdt aludni. Hát regvelre fel

van csinálva a szalma, akkora rakás aranyá, hogy rettenetes. Jó a király. Mikor meglátta, hat cseber vízvei kellett felszerezni, úgy el-ájult.

– Na, leányom – azt mondja –, látom, ezt es megtetted. De – azt mondja – többet nem leszel szegénységben. Nem kell keresned a szolgálatot, elveszlek feleségül.

Mindjárt kifér eszették a leányt, kifésülték, kiizélték, menyasszonyt csináltak belőle. Papot hívtak a házhoz. Csaptak egy lakodalmat ott a háznál. Megeskítették őket.

Hát éltek ketten szépen s jól. Szép fejrénep volt a leány, ahogy arra a jó életre jutott, hát úgy kifejlődött a királyi kastélyban, olyan szép jött belőle, hogy senki meg nem mondta volna, hogy egy parasztember gyermeke.

Hát amikor eltelt egy esztendő, hogy megesküdtek volt, megvolt a gyermeke. Egy szép aranyhajú gyermeke született. De örvend neki a királyné úgy, hogy nem tudja, mit csináljon. Tette s vette, fogdosta, kicsigette, kacagtatta, nem tudta, mit csináljon. Akkorán nőtt, hogy immár tudott kimenni az utcára, s viaszasétálni. Hát erőst szép gyermek volt.

Egyszer eszébe jutott az asszonynak, hogy mekkora öröme van a királynak ebben a gyermekben, s ő maga es hogy szereti, s hát egyszer eljő utána az a háromaraszos öregember, akinek ő odaígérte. S mi lesz vele, ha a király megtudja, hogy ő odaígérte még leánykorában. Hát akkor biztosan kihajtja, s biztosan karóba huzatja a fejét. Hát sírt örökké a királyné. A gyermek még iskolába járt. Járogatott az iskolába, s tanult. S odahaza es tanították. Odahaza es, meg az iskolába es elvitték. Hát a házba a gyermek örökké sírva kapta az anyját.

– Édesanyám, métt sírsz olyan nagyon!

– Hogyne sírnék, édes fiam. Erőst szeretlek tégedet. Sajnálom, hogy te odavagy, nem élsz velem egy szobában.

– Ésedanyám – azt mondja –, én csak az iskolába menyek, onnan hazajövök.

– Hát heába. Erőst sajnállak, mikor mész ki az ajtón.

Ő sajnálta, mett nem tudta, hogy mikor nap s melyik órában érkezik el a gyermekért a háromaraszos öregember. Azétt sírt. Hát nem tudta, hogy mit csináljon. Hallotta ettől s attól, s megtudta, hogy a szomszédban lakik egy ördögös asszony. Megvárta, hogy a király menjen el vadászni, s akkor elment ehhez az asszonyhoz. Azt mondja neki az asszony:

– Felsőleges excellenciája, mit kérdezek én magától, ha meg nem sérteném.

– Hát tessék – mondja.

– Hát egy királynénak nem illik, hogy ilyen sovány legyen.

– Hát elhiszem, hogy nem illik, de ingemet meggyötört a nagy bánat.

– Milyen? Hát mi bánatja lehet egy királynénak? Mindene megvan, tejbe-vajba feredhetik. Mindene van, hogy azt ki lehet mondani. Igazán minden van. Mondja meg nekem, mit búsul úgy, hogy egészen meg van hajolva. Hát mondja csak el nekem a panaszát.

Azt mondja:

– Hát azt heába mondom. Még hogy eltitkoljam mindenki elől, hogy bárki es tudja meg, hogy az uramnak a fülébe jusson.

– Hát nezze, fiam, beszéljen. Mett én egy tanult öregasszony vagyok, Én tudom, hogy senkinek az életét nem lehet felfordítani, hát éppen egy királynak az életét fordítsam fel? Csak panasolja el, hátha segíthetek valamit.

– Hát nezze, megmondom, mett tudom, úgy es meg kell haljak. Hát nézze, én szegény ember gyermeke voltam. Olyan szegény volt apám, mint a templom egere. Még tüze se égett. Otthon hárman testvérek sajnáltuk édesapánkat, mett ő csak dolgozott, dolgozott, dolgozott, s így es csak alig tudott belőle eltartani. Hát egyszer azt mondom neki: Édesapám élmények valahová szolgálatot keresni, s béállok valahová cselédnek, leánynak a konyhába vaj valamire. Na, azt mondja édesapám: nem bánom leányom. Látom, hogy szép leányok vagytok, ruházatotok nincsen. Még ha valami szerencse történne, nem tudtok férjhez menni amiatt, hogy nincs ruhátok. Hát eridj el bár te, eridj! Én meg másnap elindultam. Én jöttem el, a két húgom odahaza maradt. Hát egyszer, mikor bėjöttem a királyi városba, hát én elmentem a királyhoz. Nem tudtam, hogy király vagy nem király. Éppen a király kinn állott a gangon, s azt mondja nekem: mi az óhajod, leányom? Azt mondom hogy: Nezze nagyságos uram, szolgálatot keresnék, ha találnék valahol. Szegény ember gyermeke vagyok, s muszáj valami pénzt keressek. Azt mondja: nézd csak leányom, hát miféle mesterséged van? Hát ejedteraben nem tudtam mit feleljek, azt találtam mondani, hogy tudok szalmából arangyat csinálni. Kapott rejta a király, s mindjárt ételt s italt adott, s mikor jóllaktam, betett egy külön szobába, s betett egy kocsi szalmát oda melléje. Azt mondta a király, ha regvelre fel nem csinálom a

szalmát, karóba huzatja a fejemet. Hát én csak sírtam, mert nem tudtam, mit csináljak, mert én azt ijedtemben találtam mondani, s ha mondtam, azt muszáj megtegyem. Felültem a szalma tetejére, sírtam keservesen. Mert tudtam, meghalok regvelre. Hát az Isten vagy ki küldte, de odaküldött egy háromaraszos emberkét. Egy titkos ajtó felnyílott, s feljött onnan. A hétsinges szakállat vonszolta maga után, s azt mondja: Mért sírsz, leányom? S mondom neki, hogy hogy vagyok a királlyal. Ha én ezt a hét sing szalmát reggelre föl nem csinálom, karóba huzatja a fejemet. – Ne sírj, mondd, mit adsz nekem, ha én kiscgítlek a bajból? – Hát nincs semmim, csak a testem s a lelkem. Hát nézd csak ezt a gyűrűt. A ribancostól volt egy gyűrű. Hát ez a gyűrűm van. – Hát add nekem, s ezért én kiségitlek. – Hát odaadtam a gyűrűt szüvesen neki. Hát reggel, mikor fölébredtem, mert elaludtam, kész az arany. Na, jött a király is. Mikor meglátta az aranyat, hát elájult, úgy kellett felmosni. – Na leányom, derék s okos vagy. De estére – azt mondja – béhozunk két kocsival, s még azt ha felcsinálod, akkor szépen megajándékozlak. – Akkora volt a bánata a leánynak, hogy nem tudta mit csináljon. Ha el nem talál jöni az öregember, hát biztosan meghal. Hát sírt keservesen. Felült a zalma tetejére, kezdett gondolkozni; – Mit tudjak csinálni? Mi lesz velem. Hát egyszer kinyílik a titkos ajtó, s felbukkan a háromaraszos ember. – Hát hogyne sírjak – azt mondja –, mikor a király két kocsival hozatott bé, s azt mondta, ha reggelre aranyat nem csinállok belőle, a fejemet karóba húzatja. – Hát mit adsz nekem, ha kiségitlek a bajból? Add ide – azt mondja – azt a kendőt, ami a nyakad körül van. Hát ezt odaadom szüvesen. Elvette a kendőt. Azt mondja: eridj, s aludjál! Lefeküdtem, s elaludtam. Mire felébredtem, azalatt készen volt. Még egy szalmaszálat se láttam, mind arannyé csinálta. Jó a király. Na, azt mondja, kész az arany? Kész. De úgy elájult a király, hogy három cseber vízzel mosdatták: na – azt mondja – három az Isten igaza. Ha még harmadik éjjel es csinálsz aranyat, akkor elveszlek feleségül. De ha fel nem csinálod a három szekér szalmát, hát biztosan fejedet karóba huzatom. – Hát akkor es csak sír a leány. Sírt keservesen. Ottan búsul egészen hajnal feléig. Hát egyszer jő a háromaraszos emberke: Mondd meg nekem, hogy mért sírsz? – Hogyne sírnék. Most három kocsi szénát hozott bé, hogy tudom azt felcsinálni. – Hát mit adsz, ha én ezt fölcsinálom? – Hát mit adjak? Nincs mit adjak. – Hát felfogadod-e, ha férjhez mész, mert a király megkér, az elsőszülött gyermekedet nekem adod? Ha nekem ígéred, akkor felcsinálom.

– Hát mit mondjak? A vízbehaló a habhoz es kap, csak valahogy menekedjék. Hát én es ezt csináltam, ezt es megígértem. Hát azt mondja: ne búsulj! Regveire, mikor felkel, felcsinálta a három kocsi aranyat. Reggel jő a király. Úgy megijedett, mikor meglátta, úgy elesett, hogy hat cseber vízzel kellett felmosni, amíg magához tért. – Derék leány vagy – azt mondja –, de el es veszlek én téged feleségül. – Azonnal kihirdette, hogy jöjjenek a lakodalomba, az ő lakodalmába, mert nősül meg. Hát jöttek es királyok, bárók, hercegek, annyian esszegyültek, hogy rémes. Elhozatta a papot, megesküdtek. Egy olyan lakodalomat csapott, hogy huszonnégy nap tartott a bál, s szólott a banda. No hát, jól es voltak, jól éltek. Mikor egy esztendő van, hogy megesküdtck – azt mondja –, akkor megszületett a gyermek. Annyira szépen fejlődött a gyermek, hogy kellett hogy lássa maga es, hogy iskolás es. Eszembe jutott, ha eljő az a háromaraszos ember utána, hát én visszavonni nem fogom, mert odaígértem, s ha el találja vinni, mit szól nekem az uram, ha megtudja. Immár akkor biztos, hogy halálom lelem a gyermekért. Mert azt a gyermeket úgy szereti, mint a lelkét.

– S ez a te bánatod, királyné?

– Ez. Ez elég nekem.

– Nézd csak – azt mondja –, ne búsulj. Az a háromaraszos ember ha eljő a gyermek után, s azt mondja, hogy most viszem a gyermeket, mondd azt, nem adom, mert akkor a király ingem kivégeztet. S akkor ő azt mondja, nézd csak, megengedem még három nap, de három nap múlva visszajövök, s ha akkor az én nevemet nem találod ki, akkor mentség nincs, viszem a gyermeket. De ha háromszorával kitalálod, hogy minek hívnak engemet, akkor megengedem, a gyermek itten marad. S avval csak így tegyen, S én magát megtanítom, hogy minek hívják őt.

– Nahát – azt mondja –, hogy hívják, mondd meg!

– Nezze – azt mondja –, éppen a tegnap eljártam az erdőben egy zsákval, hogy szedjek egy kicsi száraz fát a tűzre. Nem volt messze az erdő, hát egyszer, amint ott gyűjtöttem a fát, kicsapott egy fát, s ezt a fát ugrálta körül egy háromaraszos emberke. De én nezem. De ahogy meglátom, félreugrom egy fa mellé, hogy ne lásson. Mikor szökte a fát keresztül, egy ménkű ütötte fa volt, akkor azt mondja:

– Ajaj, nem tudják, hogy mi az én nevem, senki nem tudja a nevemet.

Mikor visszaszökte, azt mondja:

– Az én nevem Rupcsen-Hencsen.

S így háromig, ez volt az ő imádsága:

– Ajaj aj aj – azt mondja –, pedig nem tudják, mi az én nevem, pedig az én nevem Rupcsen-Hencsen.

Mikor idejő, hogy a nevét mondja ki, mondja, hogy András vaj Jóska, s a harmadikra mondja, hogy Rupcsen-Hencsen. Nehogy megtudja valaki, hogy én mondtam meg, mert akkor nekem végem.

Nahát szalad a királyné:

– Azt se tudja meg senki, hogy én mit csináltam, mert akkor én végeztem. –

Azt mondja:

– Isten őrizzen! Hát titokban marad az enyém is.

No, hazamenyen a királyné nagy örömmel. Akkor már nem sírt. Várja a következőket. Hát addig szerencséje volt a királynénak, hogy a király nem volt otthon, el volt menve vendégségbe. Hát egyszer oda állott a háromaraszos emberke.

– Na, királyné, eljöttem a gyermek után.

– De nem adom, nem adom. Az enyém ez, én szültem, s én nevelem, s én szoptattam, de nem adom, inkább háborúba vesszen az uram! Inkább háborút hirdet, de nem engedi.

Azt mondja az emberke:

– Nézd csak, ha kitalálsz a nevemet három napra, három nap múlva még eljövök, s ha három napra kitalálsz a nevemet három kérdésre, visszahagyom a gyermeket. De ha ki nem találod immár, akkor nem lesz mentés.

– Hát – azt mondja –, mondd meg most. Kérdezz most, hátha meg tudom mondani. Még három nap múlva úgy esketik, hogy az uram itthon lesz, s arról nem kell tudjon az uram semmit, mert különben végem lesz, hogy én a gyermekemet odaígértem. Hanem kérdezz most, hátha kitalálsz.

– Nahát, akkor mondd meg, mi a nevem.

Azt mondja a királyné:

– Nem András?

Nagyot ugrik az a háromaraszos emberke úgy, hogy az esztrinán béütötte a fejét. Akkor mondja:

– Nem találtad ki.

– Hát akkor mi? Micsoda? Nem Jóska?

– Nem – azt mondja.

Akkor újra nagyot ugrik örömeben. Azt mondja harmadikszor:

– Hát mi? Harmadikra kiviszem a gyermekedet.

– Rupcsen-Hencsen.

Úgy megharagudott akkor, hogy kapaszkodott fel, hogy a fejével elérje a fiastyúkot. S úgy ütte földhöz magát, hogy kihasadt. Elnyúlt. Kihasadt mérgibe. S akkor a királyné felvette, s mindjárt ásott a trágyában egy nagy gödröt, s oda béhúzta, hogyha a király érkezik, meg ne lássa. Eltemette, s így megmaradott a gyermek, s a király, királyné, s ma es élnek, ha meg nem haltak. Itt a vége, szaladj véle!

A HÁROM ÖREG NENŐ

Egyszer volt egy asszonynak egy jóforma nagy leánya. A leány immár idejéhez képest férjhez mehető lett volna, de semmi fejmépi munkát nem tudott még. Egy keveset hiszen kapálni, aratni tudott a mezon, de azonkívül sem fonni, sem szőni, sem varrni semmit nem tudott a világ teremtésin. Az anyja eleget oktatta, tanította, de annak bizony csak annyi foganatja volt, mintha fának beszéllett volna, mert a leány semmit sem tudott, de inkább nem is akart felfogni az eszivel, olyan értetlen, vagy inkább akaratos, vakmerő volt. Az anyja, mikor immár látta, hogy semmire nem mehet a leányával, minden igyekezete mellett is, sem szépen, sem rútul, igen megszorodott, mert az forgott az esziben, hogy ezt az ő lányát egy legény nem veszi el feleségül, ha megtudják, hogy semmi asszonyi munkát nem tud, hanem leánynak marad örökké.

Egyszer, mikor aztán parancsolta a leánynak, hogy fonjon bár egy-két nyújtást, s arra sem vehette reá, sem szép szóval, sem pirongatással, egy pálcát ragadott haragjában, s avval ütni, verni kezdte a leányt, s az megfutamodott sírva ki a házból, utána az anyja, ahol elérhette, ütötte, mint a lovat. Aló! ki a kapun, ki a faluból, ott is jókat vágott reá, ha érthette. Mikor ez így folyt, éppen szembe jött velük egy jóforma idegen legény, s azt kérdi az anyától:

– Ugyan biz’, asszonyom, kied miért veri olyan kíméletlenül azt a jóforma, derék lányt? Mit vételt az éppen olyan nagyot? Megsajnálám szegényt, hogy olyan keservesen sír.

Az asszony erre elhagyja a leányt, megnézi tetőtől talpig a legényt, s látja, hogy jóforma, ügyes legény a talpán, s gondolja, hogy ez bizonyosan valami szerencsekereső fiú lehet, azért hát nem akarta kisebbíteni előtte a leányát, hogy igazán megmondja, miért veri azt olyan mostohán, hanem azt mondja neki:

– Édes öcsémuram, hogyne haragudnám erre a leányomra, no, hallja csak: ez olyan bolondul neki adta magát a dolognak, hogy még enni sem akar, mikor ideje volna is, de még aludni sem. Mikor mások immár mind alusznak, örökké csak dolgozni akar: a fonásnak úgy nekiadta magát, hogy még a kertfedeleket is mind fel akarja fonni, ha ott valami hányt-vetett kicsi csepüt lát a pozdorján. Aztán már a holdvilágon is örökké csak szőne, de

nyugodni egy órát sem akar. Már a sok erőltetés miatt egyszer olyan beteg lett volt, hogy csak alig tudtuk meggyógyíttatni, szinte meghala. Ebben az órában is eleget mondtam neki, hogy ne rontsa éppen olyan halálba magát, hanem nyugodjék bár egy keveset, nehogy ismét beteg legyen, s meggyűljön a bajunk vele ismét, mint a minap, de semmiképpen nem fogadta meg, s éppen azért voltam kénytelen veréssel fogni a dolgot, mikor szép szóval semmire sem mehettem.

Erre csak hallgatott a legény, s így gondolkozott magában: – Ej, be jó lenne nekem ezt a leányt elvenni feleségül, mikor úgyis éppen szándékom van házasulni! Be jó gazdasszony válna belőle! Mikor némelyiket erővel sem lehet dologra venni, s ezt még azért verik, hogy igen sokat dolgozik. Hiszen, ha el tudnám venni, s igen ölné magát a dologgal, tudnám én azt mérsékelni!

Megkérdező a leánynak a nevit is, azt is, hogy hány esztendő volt, s hogy melyik háznál laknak a faluban, s melyik utcában, s azzal elbúcsúzott annak rendi szerint az asszonytól, hazament jó reménységgel, elbeszélte otthon az anyjának, hogy ő milyen életrevaló, derék leányt ismert meg egy faluban, s éppen azt veszi el, ha hozzámenyen, más senkit a világon.

A legközelebbi szombaton estve a legény el is ment nagy füttyörészve a leányhoz guzsalyosba, azután is egynéhány vasárnap, s hazament nagy bokrétáson. Néhány hét múlva meg is kérette a leányt, s odaigérték minden alá-s-felezés nélkül, kivált az anyja, ezer örömmel, hogy minél hamarabb szabadíthasson tőle, de a leány sem vonogatta magát a legkisebbet is. A legény hát megesküdött a leánnyal, s hazavitte a maga házához, nagy dercnducával, cakkompakkostól s parafernumostól együtt. A lakodalmi multság harmadnapig tartott, ettek, ittak, táncoltak, mind jókedvük volt a vendégeknek. Kivált a vőlegénynek olyan jókedve volt, hogy szinte kiszökött a bőréből örömeiben, hogy olyan derék feleséget kapott.

A vendégség után másnapra kelt a dolog. Az új menyasszony csak összedugta a kezét, csak üldögélt nagy szemérmesen egy helyben. Eljött az estve, el a második, el a harmadik este is, s mikor fonásban foglalatoskodott minden életrevaló asszony a faluban, a mi menyasszonyunk nem font, csak hozzá sem fogott.

– Haj, fiam – mondtá az új házasnak az anyja –, nagy csoda, ha most meg nem tréfáltad magadat a házassággal, hiszen ez a te feleséged mióta

házunkhoz jött, csak hevert, semmit sem mozdított, még csak guzsajat sem vett elő egyszer sem. Csak egy nyújtást sem font, mint mások.

– Ó, anyám, az mind semmi! – mondja a fia. – Ő még szokatlan, még ismeretlen a háznál, de meglátja, anyám, hogy majd ha hozzáfog, annyit fon egy kevés idő alatt, hogy az egész falu elcsodálkozik rajta!

Eljött már a negyedik estve is, akkor sem font az új menyasszony. Az ötödik este az anyós felköt egy nagy csomó kendert a guzsalyra, belészúr három üres orsót, kezébe adja a menyének, s azt mondja neki:

– No, édes menyemasszony, itt a szomszéd háznál fonógyűlés van, menjen he oda, ismerkedjék a faluban, hogy ne unja itthon magát, ott fonjon a seregben, s jobban telik így az idő is ott a beszélgetéssel.

A menyecske kimegy a házból a guzsaly kenderrel, de búsul, gondolkodik, hogy már mitévő legyen, mikor ő még csak egy nyújtást sem tud fenni. Mekkora szégyent kell neki vallani, ha a fonógyűlésen a többi fonók közé megy! Azért hát fogja magát, hátra ballag a csűröskertbe, lyukat váj egy boglyaszéna tövében, befekszik oda, lefekteti maga mellé a guzsalyt, s ott mélyen elalszik. Egyszer, hogy felébred, látja a holdvilágnál, hogy mind a három orsója teli van fonva, s hát mellette egy irtózatató nagy asszony ül, s annak a szájából felülről olyan csúf hosszú sárga fogak állnak ki, hogy mindegyik fog éppen a melle közepéig ér. Ő otthagyja az asszonyt ijedtében, hazamegy a három orsóval, s az anyósa megdicséri, meg is örvend, hogy neki olyan jó fonó menyé van.

Másnap estve ismét felköt az anyós egy guzsaly kendert, három üres orsót szúr belé, kezébe adja a menyének, s az ismét befekszik a boglya tövébe, maga mellé teszi a guzsalyt, s elalszik. Kevés idő múlva felébred a menyecske, s látja, hogy mind tele vannak fonva az orsók, tovább fordul, s látja, hogy a nagyfogún kívül, még más két irtóztató asszony ült mellette: egyiknek akkora kidülledt, meredt szeme van, mint egy félkupás fazék, a másiknak akkora széles feneke, hogy mindenfelé kétsing volt. A menyecske erősen megijedt, mikor meglátta együtt ezt a három csoda asszonyt. De azok bátorították, s azt mondták neki:

– Ne félj tőlünk semmit, mert mi nem ártásodra, hanem javodra jöttünk, s tudd meg azt, hogy te soha meg nem lakói a te férjed házában, hanem csak úgy, ha minket hármunkat vasárnapra ebédre hívsz. Ha ezt megteszed, mi jóvá tesszük a dolgot.

A menyecske meg is ígérte, s hazament a három tele orsóval, otthagya az asszonyokat, s azok eltűntek ottan.

Másnap mondta a menyecske az anyósának, s a férjének, hogy ő három ángyával találkozott, kik ritkán járnak ezen a helyen, s vasárnapra ebédre hívta őket, ha nem volna itt a háznál nehézségül.

– Jól tetted, el is várjuk őket – azt mondták neki.

Másnap vasárnap volt, jól főztek a háznál, s várták a vendégeket. Egyszer tova tizenkét óra felé látják, hogy jönnek azok. Béjő legelől a nagyfogú, után a a nagy meredt szemű, nyomába indul a nagyfenekű, de hát az nem fér hé az ajtón, hanem fejszével kellett az ajtómejjékből egy darabot lefaragni, s úgy tudott bémenni. Kevés beszélgetés után asztalhoz ültek, s mikor aztán vége lett az ebédnek, a vőlegény kérdezte:

– Hogy van az, hogy mi mindedig nem láttuk sógorasszonyomékat?

– Mi messze földön lakunk, s ritkán járunk ezen a helyen – azt felelték.

– Hát hogy van az, ha bátorkodom kérdezni, hogy sógorasszonyoméknak olyan különös arculatjuk s termetük van, amilyen nincs másnak a mi helyünkön? – kérde ismét az újházaz ifjú gazda.

– Az onnan van rám nézve édes sógor – így felelt a nagyfogú –, hogy én egész életemben igen sokat fontam, s amely asszony igen sokat fon, annak éppen ilyen nagy, széles sárga foga no, mint éppen nekem.

– Nekem pedig azért düllelt így ki a két szemem – azt mondja a nagy szemű –, hogy én ifjú koromtól fogva igen sokat varrottam, s amelyik asszony sokat varr, annak elébb vagy később éppen ilyen nagy meredt szeme lesz, mint nekem.

– Én ismét életemben igen sokat szőttem – azt mondja a nagyfenekű –, s amely asszony sokat sző, annak végre ilyen széles nagy feneké lesz, mint nekem.

– Na, kedves feleségem, hallad ezeket? – mondá feleséginek az ifjú férj.
– Te mától fogva az én házamnál se fonni, se szőni, se varrni soha ne merészelj, arra fejed ne legyen, nehogy ilyen írtóztatósan elcsúfulj, mint ezek a te nénéid hárman, hanem maradj meg abban a te szép valóságodban, amelyben most vagy. Ha ezellen egy kukkot hibázol, velem tovább nem lakói!

Az új asszony örömet szót fogadott.

Most immár a három nagynénő megköszönte az ebédet, s avval elbúcsúztak, s elmentek. Az új házaspár békességben élt együtt, de hogy

hány esztendeig, az még eddig nem volt kihirdetve az újságokban.

A VIRÁGFEJŰ EMBER

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy király. Annak a királynak volt egy fürdőszobája. Ahogy minden reggel fürödni ment, észrevette, hogy milyen kevés víz van a fürdőjében. Egy reggel mikor ment, már semmi vizet sem talált, s nem tudott fürödni. Ő biza ezt nem tűrte tovább, s katonákat állított oda, hogy őrizzék a fürdővizét. Hiába minden, éjszaka valaki mindig kifürödt a vizet. Mit gondolt, mit nem a király, kimerte mind a vizet, s megtöltötte a fürdőt pálinkával. Másnap reggel ott találták elaludva a tündérek királyát. Olyan szép volt, hogy az egész világon nem lehetett volna párját találni. Még a fején is hajsza helyett egy-egy virág volt.

Reggel korán a király cselédei nagy ordibálással jelentették:

– Megfogtuk a tündérek királyát!

A király szaladt, egyik lábán cipő, a másik mezítláb, hogy lássa a csodát. A virágfejű embert elfogták, s bezárták egy nagy pincébe, amíg ítélkeznek felette az ország vezetői.

A királynak volt egy tízéves kislánya. Az látta, amikor levitték a virágfejű embert, s utána sompolygott, hogy lássa jobban. A rácson keresztül beszédbe elegyedett a tündérr királlyal.

– Jaj, de szép a bácsi – mondta neki. – Hogy szeretném még jobban látni.

A tündérr király azt felelte:

– Könnyen megláthatsz, csak menj fel a szobába, hozd le a pince kulcsát, s akkor neked adom a szép virágkalapot.

Felmegy a fiú a házba, de ott úgy el volt foglalva mindenki, hogy vele nem is álltak szóba. Kereste mindenütt a kulcsokat, hát a szekrény tetején meglát szíjra fűzve egy csomó kulcsot. Egy nádpálcával lerántotta, s meg sem állott a pinceajtóig. Kinyitotta a kulccsal a pinceajtót. A tündérr király hirtelen kiszaladt, a fiúcskát félretolta, s mire a fiúcska észrevette volna magát, már el is tűnt. A nádpálca ott maradt a pinceajtó rácsa közé dugva.

Nemsokára megérkeztek a szomszédos ország királyai, az ország főtanácsosai, hogy megcsodálják a virágfejű embert, s hogy ítélkezzenek felette. Mennek nagy diadallal a pincébe, hát üresen találják, de a rácson közé bedugva ott van a gyermek pálcája. A király a pálcáról megismerte, hogy az csak a fia lehetett. Nagy méregbe jött. Azonnal megparancsolta a

kocsisnak, hogy fogjon be, s a királyfiút vigye el messze, idegen országba, a keresztapjához.

A fiú mellé adott még egy kísérőt.

Befog a kocsis egy négylovas hintóba, felpakolnak egy kis ennivalót is, s mennek, mendegélnek. A király a fiának aranypénzt is adott, hogy legyen az útra. Mikor egy jó darabon elmentek, a ravasz inasnak, hogy, hogy nem, az jut az eszébe, hogy mi lenne, ha a fiút megölné, s ő magamagát ajánlaná be királyfinak.

Rákiabál a kocsisra:

– Álljon meg, hé!

Azzal előadja, hogy mit gondolt:

– Mi lenne, ha a királyfit megölnénk? Én lennék akirályfi, magát meg felajánlanám inasnak, a pénzen meg megosztoznánk.

A kocsis gondolkozott egy kicsit, aztán azt mondta:

– Az hiza nem is volna rossz.

Meghallja ezt a királyfi. Elkezd sírni keservesen, hogy ad ő nekik háromszáz aranyat, csak ne oltsák ki az életét.

Na jó, megkegyelmeztek neki, de ahogy tovább mennek, megint csak elkezdi az inas:

– Öljük meg a királyfit!

A királyfi megint csak könyörög, hogy kegyelmezzenek ártatlan életének, ígér nekik hatszáz aranyat.

Na jó, megegyeznek, s mennek tovább.

De már estefelé volt, érkeztek egy nagy folyóvízhez. Az inas előáll vele, hogy most már nem kegyelmezznek semmiért sem, hanem bedobják ebbe a vízbe.

A királyfi már látta, hogy itt nincs más mentség, elkezd könyörögni az inasnak, hogy inkább legyen ő a királyfi, a kocsis meg legyen az inasa. Lesz ő a kocsis, csak kegyelmezzenek meg szegény fejének.

Az inas megeskette, hogy senkinek az ég világon nem fog szólni erről, s azzal beleegyezett. A ruháját letépték róla. Az inas felvette a királyfi ruháját, a királyfi pedig a kocsis ruháját.

Mentek, mendegéltek, mígnem érkeztek a királyi palotába. Ahogy odaértek, az inas s a kocsis rögtön beajánlották magukat királyfinak meg inasnak, a királyfiút pedig bevitték az istállóba mint kocsist. Az öreg király

a keresztfia tiszteletére nagy lakomát csapott. Zenészeket fogadott. Ettek ittak, mulattak.

Telt-múlt az idő. Az öreg király nagyon szívesen bánt fiatal rokonával. Ezalatt a királyfi mint kocsis, vidáman végezte dolgát. Este, ha fejt az istállóban, utána kiült az ajtóba, elővette furulyáját, s olyan szépen furulyált, hogy még a palotában az öreg király is megkérdezte, hogy kicsoda furulyái olyan szépen. De az inas csak úgy félvállról felelt:

– Ej, az csak egy jöttment, egy nagy hazug.

Utána kiment az istállóba, s megparancsolta a királyfinak, hogy húzza meg magát, ne még furulyáljon, amíg jól van dolga.

A királyfi el is hallgatott, többet nem furulyált, de az öreg királynak olyan jólesett hallani a furulyaszót, hogy megint csak megkérdezte: ki s mi az, aki furulyált, meg hogy mért nem jött el hozzá, hogy lássa?

– Hagyja el, felséges királyom – mondta az inas –, ez csak egy nagy hazug, ámító. Ni, mit hazudott a minap is. Azt hazudta, hogy ő el tudja hozni az aranyborjút az aranykötéllal a nyakán, s ha nem hozná el, abban a percben akasszák fel az első fára.

Megmérgeződik az öreg király, hogy milyen nagy hazug s dicsekvő ez a kocsis. Hívatja magához, s azt mondja neki:

– Na, te dicsekvő, nagy hazug, most aztán menj, váltsd be ígéretedet. Hozd el az aranyborjút, mert másképpen hurokba kerül a fejed.

Hej, megbúsulja magát a királyfi, de mit volt mit tenni, elindult országvilággá az aranyborjú után. Amint ment, mendegélt nagy búsán, elérkezik ahhoz a nagy folyóvízhez, amelyikbe az inas meg a kocsis be akarta lökni. Gondolta magában a királyfi: minek már neki ez az élet, ő biza beléöli magát itt ebbe a folyóba. Amint éppen belé akart ugrani, hát abban a percben reákiált valaki:

– Mit csinálsz, te szerencsétlen?

Odanéz, hát a virágfejű ember volt.

Elpanaszolja neki, hogy ő a tündérek királya miatt milyen szerencsétlen lett. Azt mondja neki a virágfejű ember:

– Hát nem ismered meg? Hiszen én vagyok a tündérkirály, a virágfejű ember, akiről te beszélsz. Egyet se búsulj, hanem mondd el, mi a te bánatod.

Elmeséli a királyfi, de a tündérek királya nem ijedt meg egy cseppet sem. Felkapja a fiút a hátára, s mire egyet pillantott volna, már át is vitte a nagy vízen. Ráállította az útra, s megmagyarázta neki, hogy csak menjen mind

egyenesen előre, s egy palota kapujában meg fogja találni az aranyborjút az aranykötéssel.

Úgy is lett. A fiú meg is találta az aranyborjút az aranykötéssel, szépen eloldotta, s elvitte a király udvarába.

Egy este fejés után megint nekifog furulyázni. Kérdi a király az inast, hogy hozza fel a palotába, furulyáljon ott is. De az inas lemegy az istállóba, jól képen vágja a királyfit, és erősen ráparancsol, hogy befogja a száját, de azonnal, amíg jól van dolga.

Visszamegy a királyhoz, s azt mondja neki:

– Felséges királyom, ez a hazug nem akar feljönni. Azzal állt elő, hogy az még semmi, hogy ő elhozta, az aranyborjút, mert ő elhozná a borjúhoz az anyját is az aranytehenet.

Hívatja megint a királyfit az öreg király, s ráparancsol, hogy azonnal induljon, s hozza el az aranyborjúnak az anyját is, az aranytehenet.

Megbúsulja magát a királyfi, de már nem volt mit tenni, el kellett indulnia. Megint elér a nagy folyóvízhez. Hát most már várja őt a virágfejű ember, s mondja neki:

– Ne búsulj, mert én már mindent elrendeztem. Csak ráállsz az útra, s megtalálsz az aranytehenet, odakötte ugyanott, ahol az aranyborjút találtad.

A királyfi meg is szerezte, s elvitte az aranytehenet is.

Este megint csak kiült az istálló ajtajába, s furulyázni kezdett. Lemegy megint az inas, s jól szájba vágja, amiért megint furulyázni mert. Avval megint visszamegy a királyhoz, s azt mondja neki:

– Ne, ez a dicsekvő, ez a hazug most meg mivel áll elő. Azt mondta, hogy elhozza az aranybikát is.

Hívatja megint a király a királyfiút, s erősen ráparancsolt, hogy forduljon vissza, és azonnal hozza el az aranybikát is.

Elindult ismét nagy búsán a királyfi. Mikor a folyóhoz ért, megint csak ott találta a virágfejű embert. Elpanaszolta, hogy hogy járt.

– Hagyd el – mondja a virágfejű ember –, egyet se búsulj. Te is megmentettél, én is megmentelek téged.

Avval hazaviszi a fiút a királyi palotájába, felöltözteti szép királyi gúnyába, s ad neki két galambot. Az egyik galamb a királyfi egyik vállára, a másik a másik vállára szállt. Megtanítja a fiút a tündérr király, hogy menjen fel egyenesen a királyi palotába. Ott éppen vendégség van. Menjen be a

vendégsereg közé, s mikor a muzsika elhallgat, mondja azt nagy erős hangon:

– Mindenki ide hallgasson, mert amit ezek a galambok mondanak, az való igaz.

Úgy is tett a királyfi. Hazaérve felment a palotába. Éppen nagy mulatság volt. Ő bement, s kérte, hogy hallgassák meg, mert egy szép mesét mond. Akkor a galambok elkezdtek beszélni, s elmondták az ő egész élete történetét: hogy eskette meg az inas és a kocsis, hányszor akarták elveszíteni. Az inas és a kocsis, mikor ezt meghallották, el akartak bújni, de már késő volt. A király megfogatta, s ló farkához kötötte őket. A királyfit pedig megölelte, megcsókolta, s magához vette. Örömben nagy vendégséget csaptak.

Én is ott voltam, kapával vágtam a fát, rostával hordtam a vizet, számmal fűttám a tüzet, s úgy megütötték a lábamat egy csutával, hogy még most is fáj belé.

JÁNOS ÉS A NAGYORRÚ BARÁT

Hun volt, hun nem volt, hetedhét ország ellen volt egy kanalastót, mindég azon sipánkodott a feleségével, hogy únekik mért nincs családjuk? Egyszer osztán, hogy kimönt az erdőbe kanálnak való fáért, hogy mikor hazament, a felesége leszaporodott. Mikor látta, hogy a felesége leszaporodott, nagyon mögörült, hogy van egy család. Le akart ülni, azt mondta neki a bábaasszony :

— Ne üljön oda, mert ott gyerök van.

Máshuvá akart ülni, azt mondta a bábaasszony:

— Ne üljön kend oda, mert ott is gyerök van.

Mikor a harmadik helyre akart ülni, azt mondta neki a bábasszony :

— Ne üljön oda, mert ott is gyerök van.

Így mondta neki a bábaasszony, mikor a negyedik, ötödik helyre akart ülni, így mondta neki tizen- kétszörig. Mikor tizenkettedször mondta neki a bábaasszony, hogy :

— Ne üljön oda, mert ott is gyerök van — a kanalastót annyira megijedt, hogy elszaladt az erdőbe.

Itt aztán a szögény asszony nevelgette az egész családot, mert a kanalastót elszaladt az erdőbe. Mikor az anyjuk a gyerököket akkorára fölnevelgette, hogy iskolába jártak, nagyon rosszak voltak a gyermekök, mert apa nélkül nevelődtek. Egyszer aztán mönt egy öreg zsidó az utcán, tollat és búrt vitt a hátán, ők oszt elkezdtek az öreg zsidót hajigálni, csúfolni, erre azt felelte az öreg zsidó :

— Jobb volna, ha elmönnétök, mögkeresnétek apátokat, azt a kanalas tótot az erdőbe ! Nemhiába apa nélkül nevelődtök, de mindönkit kicsúfoltok, hajigáltok.

A gyerökök mindjárt hazaszaladtak, kérdözik anyjukat:

— Ugyan, édösanyám, volt nekünk valamikor édösapánk?

— Volt ám, fiaim — mondja az anyjuk —, de mikor születtetök, hogy ilyen sokan vagytok, annyira mögijedt, hogy elszaladt az erdőre, azóta még hírít se hallottam.

— No, édösanyám! Süssön kend rétest, főzzön kend levest, főzzön kend paprikást, mink mög majd csináltatunk egy csizmát, olyant, akibe mind a két lába belemén!

Mögvettek egy icce bort, kivitték az erdőbe, mögkeresték azt a helet, ahun az apjuk tanyázott. Addig ögyelögtek, hogy rátanáltak egy gyalogútra, aki odavitt egy lukhon, aki egy odvas fába bevitt. Oda betötték a csizmát, oszt töttek a csizmába szurkot, hogy beleragadjon a lába, ha beletöszí a lábát. Itt aztán úgy nézték, hogy az édösapjuk tanyáz ottan, oszt letötték : elsőbb is a levest, aztán a paprikást, azután a rétest, úgy aztán a bort. Mikor az apjuk mönt este haza a tanyájára, meglátta, hogy ott van egy tányér leves, azt mondja :

— Ej, de régön nem öttem már ilyet is! Hunnan jött ez ide? — Akkor odaért a paprikáshoz, azt mondja : — Ej, de régön nem öttem már ilyet is ! Ugyan, hunnan jött ez ide? — Akkor odaért a réteshez, azt mondja : — Ej, de régön nem öttem már ilyet is ! Ugyan, hunnan jött ez ide? Akkor odaért a borhoz, azt mondja : — Ej, de régön nem ittam már ilyet is! Ugyan, hunnan jött ez ide? — Bemönt a lakásába, meglátta a csizmát, azt mondja : — Ej, honnan keverödött ez a csizma ide? De jó volna, ha párja volna ! De nem baj, jó lesz ez éjszakára, úgy látom, mind a két lábam beletér.

Bele is dugta mind a két lábát, hogy majd mögnézi, hogy biri fölhúzni? Mikor beledugta mind a két lábát, a gyerökök odaszaladtak, megfogták, aztán hazavezették. Otthon mögkötözték egypár napig, hogy el ne szaladjon, mindjárt borbélyt hittak, oszt mögborotválták, inog mögnyírták, mert nagy volt a haja mög a szakállá. Pár napnak utána az embör mögvidámódott, hogy milyen sok szép családjuk van ! Mikor mögszokott, szabadon eresztötték.

A gyerökök odaértek, hogy házasulandók lettek, azt mondták az apjuknak, hogy vasbocskort csináltasson mög vasbotot:

— Mindaddig mönjön kend, míg olyan asszonyt nem tanál, akinek egy hassal tizenkét lánya nem születött.

Az embör mönt hetedhét ország ellen, már a bocskora is szakadásfélébe volt, a botja is jó kopott volt mán akkor, rátalált csakugyan olyan asszonyra, akinek egy hassal tizenkét lánya lött, akkor az embör mögindult hazafelé. Mikor hazaért, a bocskora is elszakadt, a botja is elkopott, azt mondta a fiainak :

— No, fiaim, találtam már olyan asszonyt, akinek egy hassal tizenkét lánya lött.

A gyerököknél mögvolt a nagy öröm, mindjárt kimöntenek, és hazahajtották a ménöst. A legkisebb mögálmodta : hogy a kaput csukják be, mikor a ménöst hajtják be, és a ménöst a kapu tetején hajtsák be, az udvar közepén egy fatüzet gyújtsanak, oszt amölik ló odamén a tüzet önni, ő azt nyergelje föl! De a többi ezt nem tudta, hogy a legkisebb fiú mit álmodott. Mikor a ménös bemönt, a legrosszabb ló odamönt a tűzhöz, oszt úgy ötte a tüzet: parazsat, mint a többi ló a szénát. Röggel, mikor fölnyergölték a lovakat, hát ű lehozta az apjának azt a régi rossz nyergét mög a kardját, avval készült útnak. A többi pedig mind a legszöbb lovat válogatta ki, ő azt a rossz lovat nyergölte föl. A többi mind új nyergöt, új kardokat vásároltak, és úgy készültek útra a testvérei. Mondták neki:

— Minek jössz te ezön a rossz lovon? A rossz szerszámot minek hozod? Szégyöllünk veled mönni!

Még csúfolták is, hogy valahogy otthun hagyná ezt a rossz lovat, de ő nem bánta, akármit beszéltek, ő csak azt szerette.

Mikor oszt möntenek, elhagyták a legkisebb fiút úgy, hogy nem is látták. Akkor mögrázködött a lova, mindjárt ott termött egy nagyon szép aranyszörű paripa, új kantár és egy szép aranyszörű nyerög is. Azt kérdözte a lova :

— No, édös gazdám, hogy menjünk, mint a szél vagy mint a gondolat?

— Úgy mönjünk, hogy se tebenned kárt ne tögyél, se énbennem.

El is ment úgy, hogy amazokat elhagyták úgy, hogy nem is tudták, hogy more vannak. Egyször oszt odaértek egy sárpatakhoz, itt megálltak, az aranyszörű paripa mögrázködött, és csak olyan ló lött belöle, mint azelőtt volt. Itt aztán nagy sokára utolértek a testvérei, és azon tűnödtek, hogy jöhetett ez ilyen előre? Mikor odaértek, azt kérdözték:

— Hogy kerültél el avval a rossz lóval?

— Hogy? Nem tudjátok az útját! Erre köröszkül- vágтам, mondtam ugye, ne hagyjatok el!

Azok möntenek sebösen, ő meg megint csak elmaradt úgy, hogy nem látták. Akkor mögint mögrázködött, lött belöle aranyszörű paripa, szinte rávaló szép szerszám, rávaló nyerög mög kantár, azt mondja :

— No, édös gazdám, hogy mönnek? Mint a szél vagy mint a gondolat?

— Úgy mönjünk, hogy se tebenned kárt ne tögyél, se énbennem!

Megindultak úgy, mint a szél, elkerülte őket messzire. Mikor közel értek az ördögös vénasszony határához, mögint mögrázködött az aranyszörű

paripa, elváltozott ugyanolyan rossz lónak, mint azelőtt volt, alig bírt mönni. A testvérei mögen meglátták, hogy ahon van, ballag előttük a !
— Nézzétek már — mondja az egyik —, János mögen ahon van a ! Hogy kerülhetett mögen oda?

Mikor odaértek a testvérei Jánoshoz, azt kérdözték :

— Hogy kerültél el avval a rossz lóval?

— Hogy? Nem mögmondtam már, hogy nem tudjátok az útját! Mondtam, ne hagyjatok el! Hanem most már ne siessetek, mert ez annak az asszonynak a határa, akinek egy hassal tizenkét lánya volt. Aztán ha elhagytok — azt mondja —, tik nem tizenketten vagytok, csak tizenegyen!

Möntek együtt mind a tizenketten. Azelőtt mögbeszélte Jánosnak a lova :
ú ha majd éjszaka kapál, mönjön ki.

Mikor odaértek, beköszöntöttek:

— Jó estét, öreganyám !

Azt mondja az ördögös vénasszony :

— Adjon Isten, hol jártok, hol keltök; mikor erre még a madár se jár?

— Járunk, kelünk, mert hajt a nyomoruság. Házasodni indultunk, de mi olyan asszonyt keresünk, akinek egy hassal tizenkét lánya van !

Hallottuk, kendnek van!

— Neköm van, fiaim ! Hanem gyertök be, kössétek be a lovakat az istállóba, azután pedig gyertök be a szobába !

A fiúk úgy is töttek. Mikor bemöntek a szobába, az öregasszony vacsorát adott nekik, és mindegyiköt külön ágyra lefektette. Mikor elaludtak, kapált ám a Jánosnak a lova az istállóban, kimögy oszt János :

— Mi bajod, édös lovam?

— Nem ögyébb, csak rögtön kössél át az ördögös vénasszony lovai helyére mindnyájunkat, azokat pedig kösd ide a mi helyünkre!

János oszt úgy is csinálta, avval bemönt, lefeküdt. Kimén az ördögös vénasszony, sütétbe nem is nézte, hogy azok az ü lovai, eldarabolta mindön lónak a lábát térdben. Avval bemönt az ördögös vénasszony, ő is lefeküdt. Egyszer megint kapál ám a János lova, kimögy János, azt kérdözi :

— Mi bajod, édös lovam?

— Nem ögyébb, hanem a tizenegy testvérök kalapját a lányok fejéhez rakd, mög a tied is tödd oda, a kendöket pedig rakd a testvéreid fejéhez.

János úgy is tötte. Egyszer aztán fölkel az ördögös vénasszony, azt nézte, hun a kalap? Eldarabolta a lányok nyakát, a legkisebbet möghagya hírmondónak, azt gondolta, hogy a fiúk nyakát darabolja. De a lányok nem igaz lányok voltak: söprüből, nyujtófából, szöszből meg sülökből készítette őket. Mögén kapált a ló, János mögén kimönt, azt kérdezte :

— Mi bajod, édös lovam?

— Nem ögyéb, hanem rögtön költsd föl a testvéreidet, oszt gyerünk, míg az ördögös vénasszony föl nem ébred!

János bemönt, fölköltötte őket, fölnyergeltek, sebösen möntek ki az ország határából. Mikor kiértek az ördögös vénasszony határából, akkor ébredt föl az ördögös vénasszony. Mikor szétnézött, akkor látta, hogy nem a fiúk nyakát darabolta el. Mindjárt fölnyergölte a piszkafát, utánuk nyargalt, de mán akkor nem volt az ördögös vénasszonynak hatalma, mert kiértek a határából. Mikor kiértek, azt mondja János a testvéreinek:

— No, testvérök, egy asszony volt, akinek tizenkét lánya volt egy hassal, ahhoz se volt szöröncsénk, hanem most már menjen ki-ki möre tanál, és szerezzen magának, ki möre tanál! — Elbúcsúzott a tizenegy testvérétől, útnak indult, a tizenegy testvére pedig hazamönt a szülőjéhez, ott elsorolták, hogy jártak, és hogy a legkisebb testvérük elmönt szöröncsét próbálni.

Ahogy mén János hetedhét ország ellen, ráparancsolt a lova, hogy se ne tudjon, se ne lásson sömmit. Ahogy möntek, mögfeledközött magáról, möglátott egy hajszálat, azt mondja :

— Ehen egy aranyhajszál!

Akkor mondta neki a lova :

— Ugye mondtam, hogy se ne tudj, se ne lás sömmit, de most már mindegy, eredj, oszt vödd föl, majd megsiratod ezt!

Leszállt János a lóról, és fölvette. Avval möntek tovább. Akkor mögen elfeledkezett magáról, möglátott egy aranykácsa-tollat. Azt mondja:

— Nézd-e, kedves lovam, milyen szép aranytoll.

Azt mondja neki a lova:

— Mondtam ugye, hogy se ne tudj, se ne lás sömmit, de most már mindegy, eredj, oszt vödd fel, majd mögsiratod ezt!

Leszállt János a lóról, fölvette az aranykácsa- tollat. Avval ballagtak tovább.

Möglátott János mögen egy aranypatkót. Mögen megfeledközött magáról, és azt mondja:

— Nézd, kedves lovam, milyen szép aranypatkó !

Azt mondja a lova:

— Mondtam, ugye, hogy se ne tudj, se ne láss sötmit, de most már mindegy, eredj, oszt vödd föl, majd mögsiratod ezt!

De itt Jánosnak elfogyott a könyere, így gondolta magában, jó lösz valahuvá beszegödni cselédnek, hogy lögyön aprópénze.

Beért egy városba, abba a városba lakott egy nagyorrú barát, akinek akkora orra volt, hogy az orrától csúnya volt ránézni. Bemönt János mögkérdezni, hogy köll-e valami cseléd? De a lova ráparancsolt, hogy úgy álljon be, hogy neki is van lova, oszt ezt is odaviheti. A barát nem bánta, csak hogy cselédöt kapott, mert cselédöt nem bírt kapni oda, nem állta a cseléd Azt is kialkudta, hogy különös istállöt adjon, ahová a lovát bevigye! Mindönt mögengödütt a barát, amit csak kért János. Avval oszt János bekötött egy különös istállóba, kiválogatták neki a legrosszabb lovakat, mivelhogy ő volt a legújabb kocsis. Alig volt János egypár napig ott, azon csudálkoztak, hogy János olyan szépen fölhizlalta a lovakat, hogy öröm volt ránézni, mög azon csudálkoztak, hogy Jánosnak nem köll világbeli.

Egyszer aztán kilesték, hogy János mivel világít? Akkor látták, hogy Jánosnak mönnyi aranytárgya van. Jelöntést töttek a kocsisai a nagyorrú barátnek. A nagyorrú barát rögtön hivati Jánost be, azt mondja neki:

— Hallom, János, neköd milyen szép aranyhajszálad van!

De itt János nem is akarta vállalni, de azt mondta a barát:

— Ne tagadd, János, mert úgyis tudom hogy van ; hanem ha neköm el nem hozod azt az aranyhajú lányt, akinek a hajából való az az egy szál, vége az életödnek !

János kimönt, ráborult a lovára, oszt rítt, hogy a ló tiszta víz lött a könnyétöl. Egyszer mán nem állhatta a lova, azt kérdözte:

— Mi bajod, édös gazdám?

— Nem ögyéb, hanem azt parancsolta a nagyorrú barát, hogyha el nem hozom azt a lányt, akinek a hajából való az aranyhajszálad, vége az életümnek!

Akkor mondta a ló :

— Ugye mondtam, hogy se ne tudj, se ne láss sötmit, hogy majd mögsiratod? Hanem most már mindegy, tödd a vakaröt, kefét a

tarisznyába, nyergelj föl, oszt gyerünk!

Útnak indultak, möntek. Mikor odaértek az ördögös vénasszony határja szélihez, János leszállt a lóról, mert a lova mondta neki:

— Szállj le rólam, aztán én majd köröszül buksengölök a fejemön, lösz belülem egy bunkósbot, te mög majd lösszöl öreg ősz koldus. Mikor odaérünk, akkor majd te imádkozol, az ördögös vénasszony ád alamizsnát, mög a lányát leküldi a pincébe egy icce borért. De a lány nem biri mögcsapolni a bordót, fölgyün, és mondja az anyjának, hogy ű nem biri mögcsapolni a hordót. Én — azt mondja — mög elváltozok vissza lónak, te pedig szintén fiatal vitéznek, és még majd az ördögös vénasszony kinlódik lenn a hordóval, addig te kapd el a lányt, ülj tetejembe vele, és gyerünk!

Mikor János leszállt a lováról, a ló a fején köröszül buksengölt, lett belőle bunkósbot, Jánosból mög öreg ősz koldus. Mikor bemönt, elkezdött imádkozni János. Az ördögös vénasszony aztán csakugyan leküldte a lányát a pincébe borért, de a lány nem bírta a hordót mögcsapolni, úgy oszt az ördögös vénasszony mönt le a pincébe, a lány mög fönn maradt. Akkor a Jánosból fiatal vitéz lött, a bunkósbotból csak olyan ló, mint azelőtt volt, János oszt elkapta a lányt, fölült vele a lóra, elnyargaltak. Mikor az ördögös vénasszony följön, akkor látja, hogy nincsen az öreg ősz koldus, nincsen a lánya se. Az ördögös vénasszony kapta a piszkafát, mögnyergelte, és elmönt utánuk. Egyszer azt mondja a ló :

— Nézz vissza, édös gazdám, nagyon ég a jobb farom.

János visszatekintött, azt mondja :

— Jaj Istenöm, jön utánunk egy sötét fölhö. Azt mondja erre a ló :

— No, hát csak vesd hátra a vakarót!

Hátrahajította a vakarót, olyan sűrű erdő lött belüle, mint a vakaró. Mig ezön az ördögös vénasszony elvánszorgott, addig János jól elhaladt. Akkor mögen egyszer azt mondja a ló :

— Nézz, vissza édös gazdám, neköm nagyon ég a bal farom.

Hátratekintött, azt mondja :

— Jaj Istenöm, jön utánunk egy sötét fölhö, de már mindjárt utolér!

— No, hát csak hamar vödd ki a kefét a tarisznyából, és vesd hátra !

Hátravetötte, olyan sűrű erdő lött, mint a kefének a szöre. Mire az ördögös vénasszony átvánszorgott, János beért a nagyorru barátinak a

határába, akkor aztán nem volt hatalma az ördögös véna szszonynak, mind összetépázta az egész haját.

Itt oszt az ördögös vénasszony visszamönt, János pedig bevitte a barátának a leányt. Azt mondja a nagyorrú barát a lánynak :

— No hát, édös szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyém, most már legyünk egymásé!

— Hohó, vén kutya — mondja a lány —, majd ha János elhozi azt az aranykacsát, amölyikbül való ez a toll !

Akkor behivatta a nagyorrú barát Jánost, azt mondja :

— No, János, ha el nem hozod azt a kacsát, amölikbül való az a toll, akkor vége az életödnek !

Itt aztán János nagyon megijedt, hogy hol van az az aranykácsa, kiből való az a toll, azt se tudja, hogy le van-e, vagy föl? Kimönt, és ráborult a lovára, és ott sírt. A lova, mikor tiszta víz a János könnyétől, nem állhatja, mögkérdozi :

— Mi bajod, édös gazdám?

Akkor mondja :

— Nem ögyéb, azt mondta a nagyorrú barát, hogy ha el nem hozom azt az aranykacsát, amölikbül való az az aranytoll, akkor vége az életömnek!

— Mondtam, ugye — azt mondja a ló —, hogy se ne tudj, se ne láss sömmi, hogy majd mögsiratod? Hanem most már mindegy, tödd a vakarót mög a kefét a tarisznyába, ülj föl, oszt gyerünk !

Mikor mönnek egy darabon, azt mondja a ló :

— Tudod-e már most, hogy hová mögyünk?

— Nem tudom — azt mondja.

— Hát odamögyünk, ahonnan elloptuk az aranyhajú lányt, ott van a kertben egy nagy diófa, azon szokott az aranykácsa hálni, de csak éjszaka tizenkét órakor szokott hazajönni. Éjfél után két óráig van otthon, hanem az ördögös vénasszony ezt nagyon örzi, mert míg a kácsa otthon van, mindig olyan világosság van a kertben, mint mikor legszöbben süt a nap. Hanem ha odaérünk közel, én elváltozok szöllökapává, te mög öreg szöllökapássá, hanem ott az ördögös vénsaszony majd akar neköd adni az épület alatt egy szobát, hogy abban lakjál, de te ne vállald, csak azt mondd az ördögös vénasszonynak, hogy te nem szoktad, mert te mindig a kertben szoktál gunyhóba lakni. Oszt ha odamögyünk, akármilyen kis bért kínál, avval te ne törödj, csak egyezzel mög vele. Ha

möglösz az egyezség, mindjárt fogjál hozzá a kertbe egy szőlőgunyhót csinálni, nem baj az, ha nem lösz is kész.

Mikor odaértek, János leszállt a lóról. A ló körösztülbukott a fején, lött belőle szőlőkapá, Jánosból pedig lött szőlőkapás. Mikor odaértek, délután egy óra tájban volt az idő, odaköszön János:

— Jó napot adjon Isten, gazdasszony! Nem köllene magának valami szőlőkapás?

— De igön, éppen most köllene.

— No, hát akkor én beállok, ha mögfogad.

Azt mondja az ördögös vénasszony :

— Ért maga a szőlőmunkához?

— Hogyne értönék, mikor abba nevelődtem föl! — mondja János.

Hamar összeegyeztek. Avval az ördögös vénasszony kimutatta Jánosnak, hogy melyik lösz a lakása, de János nem fogadta el. Azt mondja János :

— Én még ilyet nem is hallottam, hogy a kapás palotába lakjon, hanem hatvan esztendő óta mindig a szőlőgunyhóban laktam !

— De hát itten nem lakhat, mert itten nincsen szőlőgunyhó !

Azt mondja János :

— A, nem sokáig tart azt csinálni, majd mögcsinálom én.

Ennek az ördögös vénasszony mögörült: milyen ügyes szőlőkapása lösz neki! János oszt elkezdte a szőlőgunyhót csinálni. Nem nagyon lött a gunyhó kész, mert János nem is nagyon iparkodott, hogy elkészítse, az estét alig várta. Mikor aztán este lött, János a kis gunyhó elébe lefeküdt. Az ördögös vénasszony mög volt nyugodva, nem féltötte a kácsát. Odaszámított, hogy most jó szőlőkapása van neki, rá se számított, hogy a kácsát köllene őzzeni. János pedig, mikor egész bealkonyodott, mint ahogy mondta a lova :

— Hogyha besötétödött, mönj föl a fára, oszt üljél a kácsafészök alá, ha a kácsa hazaszáll, akkor csak rögtön fogd mög! — úgy tött aztán János.

Éppen tizenkét órakor a kácsa hazaszállt, János rögtön mögfogta, a fáról lejött, a kapája elváltozott lónak, avval János a hátára pattant, úgy vitte, mint a szél az aranykácsát. Az ördögös vénasszony mögálmodta, hogy elveszött az aranykácsája. A mély álomból fölébredt, avval kijött, látta, hogy a kert nagy sötétségben van. Így gondolta az ördögös vénasszony, azért van ilyen sötétségben, mert a kácsa nem jött még haza. Mikor bemén,

nézi az órát, akkor láti, hogy egy óra is elmúlt; avval az a ördögös vénasszony megint kimegy, hát láti, hogy nincs az öreg szöllőcsősz, de még a kácsa se. Avval az ördögös vénasszony rögtön fölnyergeli a szénvonót és utána. Ahogy mén utána, azt mondja a ló :

— Nézzél hátra, édös gazdám, nagyon ég a jobb farom!

János hátranéz, azt mondja :

— Jaj Istenöm, jön utánunk egy sötét fölő! Azt mondja a lova :

— Csak hamar, vödd ki a vakarót, és vesd hátra ! János kikapta a vakarót, és hátravetötte. Olyan sűrű erdő lött belöle, mint a vakaró. Míg az ördögös vénasszony átvánszorgott, János addig jó elhaladt.

Mönnenk egy darabig, mögen szól a ló:

— Nézzél hátra, édös gazdám, nagyon ég a bal farom. János hátratekintött azt mondja :

— Jaj Istenöm, jön utánunk egy sötét fölő, de már mindjárt utolér.

— No, hát csak hamar vödd ki a kefét a tarisznyából, és vesd hátra !

János hátravetötte, olyan sűrű erdő lött belöle, mint a kefének a szöre.

Mikor ezön az ördögös vénasszony átvánszorgott, már akkor János beért a nagyorru barát hatarába. Mikor ezt az ördögös vénasszony meglátta, hogy most már nem éri Jánost, mérgébe úgy fölfújódott, hogy elfakadt. Ezt mögláti a barát, hogy János beért az udvarba, így szól az aranyhajú lányhoz:

— No, édös szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyém, most már lögyünk egymásé!

Azt mondja a lány :

— Hohó, vén kutya, hogyha elhozi János azt az aranycsödört, amelyről való ez az aranypatkó !

Itt oszt behivatta a nagyorru barát Jánost, azt mondja :

— No, János, ha el nem hozod neköm azt az aranycsödört, amelyről való ez az aranypatkó, vége az életödnek!

Itt oszt János nagyon mögijedt, hogy hol van az az aranycsödör? Azt se tudja, le-e vagy föl! Kimönt, és ráborult a lovára, sírt. A lova, mikor már tiszta víz volt a János könnyeitől, nem állhatta, hogy mög ne kérdözze:

— Mi bajod, édös gazdám?

Akkor mondja János :

— Nem ögyéb, azt mondta a nagyorru barát, ha el nem hozom azt az aranycsödört, amelyről való ez az aranypatkó, akkor vége az életömnek.

— Mondtam ugyé, hogy se ne tudj, se ne láss sömmit, hogy majd

mögsiratod — a ló mondja —, hanem most már mindegy ! Hanem nyergölj föl, és tögyél föl egy ásót is a nyereg tetejére mög a vakarót, kefét a tarisznyába, aztán gyerünk !

János aztán úgy is tött, ahogy a lova mondta. Mikor mönnek egy darabon, azt mondja a ló :

— Tudod-é, most hova mögyünk?

Azt mondja János :

— Nem tudom.

— Most elmögyünk a Sóstengör szélére, ottan majd ássál le a föld alá, úgy hogy csak az orrom högye lögyön ki, te pedig eredj föl egy fára, szögezd a mellednek a kardodat, és majd én elnyerítem kétször magamat, majd átjön az aranycsödör, de mikor kétször átjön, nem talál engömet mög, mindig visszamén, mikor harmadszor elnyerítem magamat, oszt átjön, akkor majd kiugrom a föld alól, és majd összeveszünk. Ha én izzadok mög hamarább, akkor csak dölj bele a kardodba, ha pedig a csödör izzad mög hamarabb, akkor csak ugorj le a fáról, ülj a tetejembe, és gyerünk! Ne törődj a csödörrel, majd jön az utánunk !

Úgy is volt. Mikor nyeritött a János lova, a csödör átjött, nem látta Jánosnak a lovát, visszamönt mind a kétször ; de mikor harmadszor elnyerítötte magát, oszt kiugrott a föld alól, akkor összevesztek. Addig veszeködtek, hogy egyszer látja ám a János, hogy az aranycsödör csupa hab. Leugrott János a fáról, és föl pattant a lova hátára. Mén most vele mint a szél, de az aranycsödör is mén ám vele. Mikor aztán mögtudta az aranyménös a Sóstengör túlsó szélén, azok is átúsztak ám a Sóstengörön, oszt utánuk ! Egyszer mondja ám a ló Jánosnak :

— Nézzél vissza, édös gazdám, nagyon ég a jobb farom !

Visszatekint János, mondja, hogy jön utánuk az aranyménes.

— No — azt mondja —, ne félj, csak vesd hátra a vakarót!

János kikapta a tarisznyából a vakarót, hátravetötte, olyan sűrű erdő lött belőle, mint a vakaró. Míg ezön az aranyménes átvánszorgott, addig János jó elhaladt.

Mönnek egy darabig, egyszer megint mondja a ló :

— Nézzél vissza, édös gazdám, nagyon ég a bal farom !

Visszatekint János, látja, hogy az aranyménes közelget.

— No — azt mondja a lova —, ne félj, csak vösd hátra a kefét!

Kikapja János a tarisznyából a kefét, hátraveti, olyan sűrű erdő lött belőle, mint a kefének a szőre. Mire ezön az aranyménös átvánszorgott, János a nagyorru barát határában volt. Úgy möntek, hogy még a kaput se értek rá kinyitni, hanem a János a kapu tetején ugratott be. Mikor ezt möglátta a nagyorru barát, azt is möglátta, hogy az aranyménös is ugrott be a kapu tetején, de ott már az aranyménösnek nem volt ereje. Itt aztán a nagyorru barát megy mindjárt a lánynak mondani :

— Édös szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyém, most már lögyünk egymásé.

— Hohó, vén kutya, hogy ha János mögfeji az aranyménest!

A nagyorru barát mindjárt behívátja Jánost, azt mondja :

— No, ha meg nem fejd az aranyménöst, vége az életödnek.

Itt János nagyon mögijedt, hogy fejje mög ő az aranyménöst, mikor tiszta tűzláng jön a szájából. Kimönt, és ráborult a lovára, ott sírt. A lova, mikor tiszta víz a János könnyétől, nem állhatja, mögkérdezi:

— Mi bajod, édös gazdám?

— Nem ögyéb, azt mondta a nagyorru barát, hogyha mög nem fejd az aranyménöst, vége az életödnek! Hogy fejjem mög, mikor tiszta tűzláng jön a szájukból?

— Nem baj, mönj be, mondd mög a nagyorru barátnak, mögfejöm, hogyha a lovadat beengedi az istállóba közénk!

János oszt bémönt a nagyorru baráthoz, mondta, hogy mögfeji, ha az istállóba beengedi az ő lovát is az aranyménös köze.

Azt mondja a nagy orru barát:

— Jó van, de rögtön fejd mög őket, és ott van a legnagyobb vaskád, abba öntözd a tejüket bele!

János mikor mögfejt, bemögy jelönteni, hogy mögfejte a ménöst. A nagyorru barát mindjárt azt mondja a lánynak :

— Édös szívem, szép szerelmem, én a tied, te az enyém, most már lögyünk egymásé, János mögfejte már az aranyménöst!

— Hohó, vén kutya — azt mondja a lány —, majd ha János mögfürdik az aranyménösnek a tejében.

Itt oszt behívatta a nagyorru barát Jánost, azt mondja :

— No János, ha mög nem fürdöl az aranyménösnek a tejében, vége az életödnek.

Itt oszt János mögijedt, hogy hogy fürödjön mög ő az aranyménösnek a tejében, mikor, ha belemögy, összeég? Kimönt, és ráborult a lovára, úgy sírt. Már a lova tiszta víz volt a Jánosnak a könnyétől, de azért nem szólott neki. Mikor már Jánosnak a könnyeiben állt, nagy sokára mögszólalt:

— Mi bajod, édös gazdám?

— Nem ögyéb, azt mondta a nagyorrú barát, ha meg nem fürdök az aranyménösnek a tejében, vége az életönmek.

— Nem baj — mondja a lova —, mönj be a nagyorrú baráthoz, mondjad neki, mögfürdöm a ménösnek a tejében, de úgy, hogy ha a lovamat odaengedi a kád mellé.

János mönt mindjárt a nagyorrú baráthoz, mondja neki, hogy ő mögfürdik az aranyménösnek a tejében, ha a lovát odaengedi a kád mellé. A nagyorrú barát nem bánta inár, csak ha a János mögfürdik a tejbe. János még be se mönt a kádba, a ló már elkezdte a lángot enni, és a jeget erőszteni a kádba, hogy mikor János belemönt a kádba, nem volt forró. János oszt mögfürdött a tejbe, hétször szöbbs lett, mint azelőtt volt. Ezt mikor a nagyorrú barát möglátta, azt mondta Jánosnak :

— No, János, én is mögfürdöm a tejbe, hanem a lovad cl ne vezesd a kádtól !

János oszt otthagya a lovát. Míg a nagyorrú barát készült a fürdэшöz addig a János lova kiszívta a kádból a jeget, és még mérgesebb tűzzel okáda a kádat tele, mint a tej volna. Mikor a nagyorrú barát elkészült a fürdэшöz, beleugrott a tejbe, rögtön szénné égett.

Mikor ezt a lány meglátta, lelketlen szaladt a kádhoz, ugrik János nyakába, így szól neki :

— No, édös szívem, szép szerelmem, ugyan sokat szenvedtél értöm !
Most már én a tied, te az enyém, möghalt a nagyorrú vén barát,
lögyünk egymásé.

Nagy lakodalmat csaptak ennek az örömére. A kocsisok is meg voltak híva, az első helyre voltak ültetve, hogy milyen sokat szenvedtek ők is, mert az öreg nagyorrú barát rossz gazda volt. János aztán mind mögjutalmazta a kocsisokat, volt a nagyorrú barátnak ölég pénze. Mind boldog embör lött.

A MÉSZÁROSLEGÉNY

Hol volt, hol nem volt, hetedhét ország ellen, volt a világon egy nagyon gazdag mészáros, volt annak egy fia. Azt mondja egyszer az öreg a fiának :
— Édes fiam, én már kiöregedtem a mészárosságból, nem arra való vagyok én, hogy a gazdaságot folytassam, most hát átadom teneked.

No jó, a fiú átvette.

Jön egyszer a vásár, már mintha Egerben lett volna. Fölnyergeli hát a fiú a lovát, pénzt tesz a zsebibe, hogy ő majd azon vágómarhát vesz, azzal útra kél. Megy, mendegél, egyszer egy faluba ér ő, ottan bemegy a korcsmába, hogy majd megebédel, de bizony kedve szottyant, ottmaradt, s csak úgy naplemente tájban ment megint tovább. Hanem egy kis erdőcskében úgy ráesteledett, hogy az utat se lehetett látni.

Talált ő abban a kis erdőben egy kis házat, amelyben nem lakott egyéb egy öregasszonynál, bement hát oda éjszakára szállást kérni, meg a lovának valami száraz alját, hogy a puszta földön ne legyen.

— Édes uram — így mondja akkor az öregasszony —, még csak szállást tudnék adni, de bizony itt száraz alja nincsen, ami van, az alatt is kádat tartok.

Hanem a mészároslegény ahogy ezt meglátta, egybe kitakarította a kádat a száraz alól, hogy a maga lovát majd odaköti. Hát, lelkem teremtette, mikor kihöndöríti a kádat, majd hanyatt esett, olyan szörnyen megirtózott, egy holt ember volt alatta. Itten a fiú egybe bemegy, megkérdezi az öregasszonytól, hogy honnan került az a holt ember a portájára?

Az asszony elkeseredik, s így szól:

— Mit türöm-tagadom, édes uram, az én uram az, nem más. Hét esztendeje már, hogy ott fekszik, nem bírtam eltemettetni, mert hát sok párbérrel mivel tartozom a papnak, az meg azt mondta, hogy ő addig el nem temeti, míg én őt ki nem fizetem.

A mészároslegénynek nagyon megesett a szíve, no meg bosszankodott is, hogy miféle ember lehet az a pap, aki még ilyet is elnéz?

Bevárta a reggelt, akkor ír egy levelet, odaadja az öregasszonynak, hogy vigye a paphoz. — Abban a levélben meg nem egyéb volt írva, mint hogy jöjjön a főúr egybe, aztán nagy pompával temesse el a szegény embert, amivel meg tartozik neki a szegény asszony, azt is mind kifizeti.

Itt a pap egyvéstene egybe csendítettett a temetésre, s nagy pompával eltemette a szegény embert.

Hanem a mézároslegényt nagy gond ütte, mert a pénzt mind elfizette a temetésre, meg a szegény asszony adósságába. Mitévő legyen? Hazament hát ő marha nélkül, otthon pedig elmondta az apjának mindenféle sorát, úgy, ahogy történt.

— Sohase búsulj azért, édes fiam — vigasztalja az apja—, Istenért adtad, majd megfizet érte az Isten.

Jön egy másik vásár, az meg úgy esett, mintha Gyöngyösön lett volna. Fölnyergeli hát a legény megint a lovát, elmegy, aztán olyan szilaj marhákat vásárol össze, hogy mikor hajtani akarta kifelé a városból, az egyik egyféle, a másik másféle szaladt. Nagyon erős volt hát neki még a város szélibe is érni. Ahogy odajut, elébe kerül egy kis rongyos ember, s azt mondja neki:

— Hallod-e, te jó ember, látom sok bajod van ezekkel a marhákkal, elmegyek én, már mint hajcsárodnak.

— No jó, amit kívánsz megadom.

Megegyeztek ők ottan egyben.

— Hanem, édes gazdám, mondd meg most már mi a neved?

— Az enyém János, de hát a tied? — kérdi a mézáros legény.

— Az én nevem is János.

Azt mondja aztán a kis rongyos ember :

— Hallod-e te, édes gazdám, János, úgy látom, el vagy melegedve, eredj, igyál meg ott a korcsmában egy meszely bort, addig én lassan elhajtok.

Szavát fogadta hát a legény, bement, de mikorra megitta a meszely bort, az a kis rongyos ember úgy elhajtotta a marháját, hogy már alig látta. Egybe nyeregbe ült, de bizony csak otthon érte utól.

— Hallod-e te, hajcsárom, János, most már mondd meg, mit kívánsz a hajtásért?

— Semmit sem, édes gazdám, ha addig szolgálhatok nálad, amíg nekem tetszik.

No, jól van, rááll a mézároslegény, aztán úgy szolgálja őt a kis rongyos ember.

Jön megint egy vásár. Elmennek hát ők arra mind a ketten úgy gyalogszerrel, vágómarhát venni. Dél tájon beérnek egy erdőbe, megeszik ott az ebédet, s hogy a mézároslegényre ráért a bágyadság, elpihentek. A mézároslegény elaludt, hanem a kis rongyos ember nem, hanem elment széjjelnézni az erdőre. Aztán, ahogy ott jobbra-balra botorászik, egy nagy

kősziklára ér, onnan véletlenül a völgybe néz, hát látja, hogy a kő alatt tizenkét betyár ott ekzecérozik, mint a katonák.

Itt a kis rongyos ember meg akarta tudni, hogy kik azok? Volt ott egy nagy kő, azt hát ő megrúgta, aztán amerre az lekarult, a fát mindenütt törte. Arra a tizenkét betyár nagyon megijedt, beugrott a kő alá a barlangba.

Akkor a kis rongyos ember lement közéjük megkérdezni, hogy kik ők, mik ők? Azok meg azt mondták neki, hogy szökött katonák meg betyárok.

Így szól arra a kis rongyos ember :

— Halljátok-e ti, betyárok, én is szökött katona vagyok, betyár meg leszek, ha nincs ellenvetéstekre, meg ha én fogok nektek parancsolni, mert ím, a katonaságnál is én voltam a legfőbb.

Azok beleegyeztek.

— No, most már mutassátok meg nekem — így mondja megint a kis rongyos ember —, hol van, amit raboltatok?

Akkor bevezették őt a betyárok a barlangba, megmutatták neki. Volt ottan arany meg ezüst annyi egy rakáson, hogy szórólappal se hányhatta volna ki tíz ember egy nap alatt.

Ahogy ezt is megnézték, kimentek ők újfent ekzecérozni.

Hanem a kis rongyos ember nagyon megharagudott, mert nem jól ekzecérozta a betyárok, s sorra öldöste őket, a barlang kulcsát meg magához vette, azzal visszament a gazdájához. Hát ez meg, lelkem teremtette, meg akkor is aludt, a fejénél meg egy iszonytató nagy száraz topolyafa nőtt ki a földből, amelynek a tetejében három kis zöld levél volt.

Felkölti hát előbb a gazdáját, azután pedig fölszalad a fára, leveszi a három levelet, s azt mondja a mézároslegénynek :

— No, édes gazdám, János, kösd ezt a levelet a kendőd egyik szögibe, ezt meg a másik szögibe, ezt meg a harmadik szögibe, aztán tedd el. —

Azzal ők útra keltek.

De hogy ím késő este volt már az idő, mikor abba a városba értek, ahol a vásár volt, a legszélső háznál kértek hát szállást, egy öregasszonynál.

Reggel, ahogy megvirrad, látják, hogy a város gyásszal van behúzva. Kérdik aztán az öregasszonytól, hogy miért van itten az a nagy búbanat?

— Nem egyébért, jó emberek — így mondja az nekik —, mert a király leánya megvakult.

— Hiszen azt a legkönnyebb meggyógyítani! — mondja a kis rongyos ember.

No, a szállásadó asszonynak se kellett egyéb, egybe fölszaladt a királyhoz elmondani, hogy ő nála olyan tudalmas emberek vannak, akik azt mondják, hogy a szemet legkönnyebb meggyógyítani.

Itten a király egybe befogatott, s elment a vénasszony házához.

De hogy a mézároslegény nem tudott semmit, nem akart menni a királlyal, a szolgája meg hallgatott.

Akkor a király azt mondja, hogy ha az ő lánya szemét meg nem gyógyítják, egybe felakasztódnak, s erőszakkal elvitte őket a kastélyába.

A mézároslegény nagyon megijedt, mondta is a kis rongyos embernek, hogy:

— Látod, szolgám, János, minek beszélsz te olyat, hogy a szemet legkönnyebb meggyógyítani, ha nem értesz hozzá !

— Sose búsulj, édes gazdám, majd teszünk egy próbát.

— No, ha meggyógyítjátok a szemet — bíztatja a király —, nektek adom a királyságom meg a lányom.

Mikor felérnek a palotába, így szól a kis rongyos ember :

— Hallod-e te, édes gazdám, vedd elő azt a kendőt, akinek a szögibe a három zöld levél van, aztán old ki előbb azt a szögét, amelyikbe legelőbb kötötted.

Kibontja hát a mézároslegény, a kis rongyos ember pedig ráborítja a zöld levelet a királykisasszony szemire, s azt kérdi tőle :

— No, hogy látsz most?

— Úgy látok, mintha sűrű szitán néznék keresztül.

Akkor ráborítja a középső zöld levelet is.

— No, hogy látsz most, király kisasszony?— kérdi megint.

— Úgy látok, mint valami nagyon ritka rostán.

Legutólról ráborította aztán a harmadik zöld levelet is.

— No, hogy látsz most, királykisasszony?

— Úgy, mint tizenkét éves koromban.

Odaadta hát a király nekik a lányát is, a királyságát is, a kis rongyos ember pedig azt mondta a gazdájának, hogy ő átengedi neki a királykisasszonyt feleségül, legyen az övé.

A mézároslegény elvette hát a leányt, megesküdtek, rendesen, tökéletesen, úgy lett aztán az apósa után a mézároslegényből király.

Egyszer eszébe jut, hogy meglátogatja az apját, anyját feleségestől. Egybe kiadja hát a parancsot, hogy fogjanak be négy deres szürkét abba a

hintóba, amin esküdni voltak, a kocsis meg szénát, abrakot, mit rakjon föl, mert im útra kelnek.

Mikor befognak, azt mondja a kis rongyos ember:

— Hallod-e te, édes gazdám, majd én ülök a hintóba hátul az asszonnyal, te csak ülj a bakra.

A mézároslegény nem ellenezte, csak hát mégis úgy törődött, hogy mi történik majd az ő feleségével.

Ahogy elérnek egy kis forráskutat, s megállnak ott, a kis rongyos ember lekapja a királykisasszonyt a kocsiról, a kúthoz viszi, földhöz vágja, aztán megtapossa az egyik lábát, a másikat meg megfogja, ketté hasítja. Akkor a királykisasszonyból két ördögfiú kiugrott.

Itten a mézároslegény nagyon megijedt, no meg búsulni is kezdett, hanem a kis rongyos egybe megvigasztalta, mert ahogy a belső részit szépen kimosta, s összetette, úgy ahogy volt, a királykisasszony megint felelevenedett.

— Miért tetted ezt, édes szolgám? — kérdi akkor a mézároslegény.

— Csak azért, édes gazdám, mert ha én ezt most nem teszem, s királykisasszony megint megvakult volna.

János megörült, hogy az ő szolgája olyan hiv. Avval felültek a hintóba, a kis rongyos ember a kocsihoz, János legény meg a feleségéhez, s hazahajtottak az öreg mézároshoz.

Otthon a fiú elmondta mindenféle sorát, hogy van most már neki országa, királysága, feleségül király lánya, hát ő bizony többet nem mézároskodik.

— Most is csak azért jöttem — így mondja tovább —, hogy magokat, édes szülém, elvigyem oda, ahol én lakom. Kend, anyám, akár egész nap is ülhet a guzsaly mellett, vagy imádkozhatik, maga pedig édesapám, az apósommal majd csak elpipázzgat.

Mikor az Öregek fölkészülnek, elé áll a kis rongyos ember, s azt mondja

:

— Hallod-e te, édes gazdám, János, kitelt az én idom, eddig volt a szegődségem, elmegyek hát én. De mielőtt még elválnék, egyet mondok. Eredj te oda abba az erdőbe, ahol rád ért az alvás, s a fejednél az a nagy száraz topolyafa kinőtt, találsz te ott majd egy nagy kősziklát, az alatt egy nagy barlangot, abba meg annyi aranyat-ezüstöt egy rakáson, hogy szórólapáttal tíz ember se hánnya ki egy nap alatt. Itt van a barlang kulcsa,

evvel nyisd fel. Aztán tudod-e most már, ki vagyok én? Én vagyok az, akit te eltemettél, s akinek az adósságát is kifizetted, azért hát nekem az Isten úgy rendelte, hogy én ezt neked visszaajándékozzam.

Azzal a kis rongyos ember kezét fogott Jánossal, s egybe eltűnt.

A mézáróslégény pedig apjostól, anyjostól felment a királyhoz, s éltek ők szépen békében, talán még most is élnek, ha meg nem haltak.

A FEKETE KÖPENYES

Hát volt egyszer egy ögyvez királyné a fiával. Egyszer azt mondja neki a fia :

— Édesanyám, szeretnék megnősülni.

— Hát fiam — azt mondja —, én nem bánom. De csak úgy, amíg egy olyan leányt nem találsz, amilyen én vagyok, addig nem engedem hogy megnősülj.

Mert az a királyné olyan volt, hogy hetvenhétféle színbe tudott változni.

— Aztán az es olyan legyen : nagysága, szépsége, minden, amilyen én vagyok, akkor megengedem.

— Na, édesanyám, ha így van, még holnap útra kelek.

Másnap elbúcsúzott az anyjától, felnyergeltetett egy paripát, és fölült rá, és elindult. Ment ő éjt s nap, mindig, folyton ment, csak addig állott, amíg etetett. Egyszer éjszakára jutott, s az út vezetett el egy temető mellett. Hát a temetőben egyszer hallja, hogy valakit ütnek, úgy vernek, hogy mind amikor csépelik a gabonát négyesdibe. Megáll s hallgatózik, mi van itt? Éjszaka van, s temető, hát kit ütnek itt így a temetőben? Várt egy kicsit. Hogy látta, hogy nem hagynak fel a verekedésvel, szállott a lováról, megkötötte a lovát, s ő bement a temetőbe. Hát látja, hogy egy sír ki van nyitva, s az a halott a föld színén, s azt verik, négy ember. Úgy verik, ahogy csak kitelt a karjiktól, jó nagy karókval. Odszól a királyfi:

— Mit csináltok itt, emberek?

Azt mondja :

— Mü ütjük ezt a halottat.

— Hát miért ütitek — azt mondja —, hát miért nem hagyjátok békit — azt mondja —, hát az meg van halva !

— Azért verjük — azt mondja —, mert megérdemli. Azért verjük.

— Hát miért érdemli meg — azt mondja —, hát halott! Mit tud az?

- Hát megmondjuk, felséges királyfi, hogy — azt mondja — ez az ember olyan ember volt, amíg élt, hogy az egész községnek adós volt. Felszedte a sok adósságot, de senkinek nem fizetett. Az egész falunak adós volt, de senkinek nem fizetett, s nekünk is adós — azt mondja —, s most addig ütjük, amíg kiverjük belőle ezt a pénzt.
- Azt mondja :
- Nezzétek, hagyjátok el ezt az embert, hogy pihenjen, úgyse fizet már meg nektek. Mondjátok meg, hogy mennyivel tartozott nektek ez az ember.
- Hát mondják az emberek : — Hát nekem ennyivel. — A másik : — Nekem ennyivel — énnékem ennyivel.
- Hát mondja :
- Én értetek kifizetem ezt a pénzt, ezt az adósságot, tegyétek vissza azt az koporsót a sírba, hogy pihenjen az az ember.
- Vissza es tették, s bé es takarták a sírt, a karókat lehányták a sír tetejére, s otthagyták. Itt a királyfi kifizette őket, de még többet, mint amennyivel tartozott. Avval elment, s felült a lovára, s elment előre.
- Mikor elment egy jó darabig — de olyan sötét volt, hogy ha az ujját feltartotta, nem látta maga előtt —, egyszer hall valami beszédet. Vigyázkodik erre-arra, jobbra-balra, de nem lát senkit. De beszélget valaki. Megy tovább, hát csakes beszélget. Egyszer azt mondja :
- Hát ki vagy, ki van itt, hogy nem látlak, s a beszédet hallom?
- Azt mondja hogy :
- Nem üsmersz? Én vagyok — azt mondja —, akit megváltottál a veréstől, megfizettél értem.
- Hát hogyhogy — azt mondja —, hát te meg vagy halva, hát hogy jöttél te a sírból ki?
- Hát így akartam — azt mondja —, hogy menjek veled, hogy fizessem vissza neked, amit te adtál értem.
- Azt mondja az ember:
- Én nem adtam kölcsön, én így akartam, hogy megfizessék, hogy hagyják békét neked, hogy nyugod- jái.
- De én így akarok, hogy menjek veled. Én tudom, hogy hová mész, azt es tudom, hogy miért mész. Megyek veled, leszek útitársad.
- Ez nem volt öröme, a királyfi, ő félt, tudta, hogy meg van halva.
- Nézd, velem ne jöjj — azt mondja —, eredj vissza, ahonnan jöttél, és

nem félek egyedül es.

— Nézd — azt mondja —, én tudom, hogy te hová indultál, azt es tudom, hol találod meg azt a leányt, akit keresel. Én segítek rejtad — azt mondja.

Hát látta a királyfi, hogy heába beszél, nem menyen vissza, elhagyta, hogy menjen. De azt mondja :

— Hol vagy te, hogy én nem látlak téged. Beszélgetsz, de én nem látlak. Azt mondja :

— Nekem van egy olyan fekete köpenyem, ha én azt fölveszem, ingem senki se lát — mondta a halott.

Addig mentek, hogy beértek ők egy nagy fővárosba. Na, azt mondja :

— Itt vagyunk ebben a fővárosban, itt találjuk meg azt a leányt, amelyiket keresed.

Hát megállnak egy kastély előtt, na, azt mondja :

— Itt van az a leány, a királyleány. Te eredj bé, én künn maradok, s beszéld meg a dolgot, hogy te miért jöttél. Aztán gyere vissza, s mondd meg nekem, mit mondott a király.

Úgy is volt. Királyfi bément, s köszönt illendőképpen, tisztelgett a királynak, elmondja neki, hogy mi az ő véleménye, szándéka, hogy szeretné megkérni a leánya kezét.

Azt mondja a király :

— Nézd csak, fiam, többen akarták a leányomat, de még nem akadott olyan legény, aki megnyerje. S te es csak úgy nyered meg — azt mondja —, ha elmegy a Veres-tenger kamarájába, s ott van egy pár cipő, s hozd el, s akkor — azt mondja — megnyered a leányomat. De még olyan legény nem akadott, aki el tudta volna hozni.

Elment a királyfi, s mondta annak a szellemnek, hogy mit mondott a király.

Azt mondja :

— Ne búsulj királyfi, én elhozom neked, csak te maradj itt. Ne jöjj velem — azt mondja —, én elmenyek egyedül.

El es ment a szellem, nem tartott talán negyedóráig, akkorra visszajött. Hát hozza a cipőt, s odaadja a királyfinak.

— Eridj, vidd bé a királyhoz, s add oda neki.

Bé es vitte a királyfi, s jelentkezik, hogy elhozta a cipőt.

— Na, fiam, jól van, de addig nem adom oda a leányomat — azt mondja

—, amíg el nem mégy a Fehértenger kamarájába, s el nem hozod a menyasszonyi ruhát.

Visszamenyen a legény, s mondja a szellemnek. Azt mondja:

— Ne búsulj, mert én azt es megszerzem.

Nem telt belé negyedóra, akkorára azt es elhozta. Bément, jelenti a királynak, hogy itt van ez es.

— Na, fiam, derék vagy — azt mondja —, de még nem adom oda a lányomat. Még elmész a Veres-tenger kamarájába, van ott egy aranygyűrű, azt elhozod, az lesz a mátkagyűrű.

Kimenyen, s mondja a szellemnek, mit mondott a király.

— Na, azt es megszerzem — azt mondja.

Elment, s meg es hozta. Bémenyen a királyhoz, s jelenti, hogy ez es itt van.

— Jól van, fiam. — Mindjárt előhívta a király kisasszonyt, kézfogás lett, béültek az asztalhoz.

Lett egy nagy vendégség. Bément a szellem es, béült az asztal mellé, de nem látta senki ott. De a legény, ez a királyfi látta, akivel jött, az látta a szellemet, de más senki se.

Még másnap papot hívtak, vendégeket szólítottak, megkezdték a lakodalmat.

Hát eljött az üdő, hogy kell menni esküdni. Hintóba ülnek. A legény felült a menyasszony mellé, s a szellem es felült másfelől a menyasszony mellé. Hát úgy megharagudott a királyfi, megnézi csúnyául a szellemet :

— Hát te miért jösz, hová mész?

— Hát menyek én es templomba.

— Hát ne ülj az én menyasszonyom mellé. Ha mész, menj, de ne ülj erre a kocsira, hát én menyek esküdni.

— Hát én es ott akarok lenni — azt mondja a szellem.

Nem szállott le a kocsiról.

Na, odaértek a templomhoz, s leszálltak. Bémentek a templomba. De menyen a szellem es. Odatérdeltek az oltárra ; odatérdel a szellem es, hogy egyik felől a leány mellett a királyfi, a másfelől a szellem. „Jaj — gondolja magában a királyfi —, mit akar ez, hát miért jött ide ez az oltárra?” Nem mert beszélgetni, mert a templomban voltak.

Na, a pap kezdte esketni őket, s hogy ezek feleltek, az es felelt, a szellem. A papnak minden szóra ő es esküdt, úgy mint a vőlegény.

Na, megeskették őket, s kijöttek a templomból. Azt mondja a vőlegény neki:

— Te mit akarsz, hát te meg vagy halva, hát mit késérsz engem? Hát én megesküdtem a menyasszonyomval, miért nem mész a helyedre?

— Hát — azt mondja —, úgy akartam én es, hogy esküdjem .

Felültek a kocsira, felült a szellem es. Hát nem tudta, mit csináljon a királyfi, úgy haragudt. Azt mondja :

— Szállj le a kocsimról — azt mondja —, most menj félre innen, mert én megesküdtem a menyasszonyomval, s avval neked semmi közöd nincs, távozz el tőlem.

— Dehogyan távozom, és es megesküdtem vele — azt mondja —, fele az enyém. A fele az enyém a menyasszonynak.

Azt mondja a legény :

— Nézd csak, ne halljak ilyen beszédet, hogy fele a teéd, jobb, hogy menj vissza bajodba, ahonnan jöttél. Én nem azért váltottalak ki téged a veréstől, hogy te ingem kísérsz, késérsz.

— Heába — azt mondja —, ketten szereztük ezt meg, a menyasszonyt, s fele az enyém.

Na, felültek a kocsira. Vége lett a lakodalomnak, s a menyasszonyt viszi haza. Felült a szellem es, s menyen velik. Mikor elértek ahhoz a temetőhöz, ahonnan kijött az a halott, hát este lett immár, sötét. Azt mondja a királyfinak :

— Térítsd bé a kocsit a temetőbe !

— Hát miért térítsem én a temetőbe?

— Itt maradtok az éjszakára, s akkor reggel elmehetsz.

Gondolta magába a királyfi, hát hogyha ottmarad aztán a temetőben a szellem. Béhajtott, s a lovakat kifogta a temetőben, s ők bémentek a halottházba, s ott virradtak meg. Ő látta, nem akart tőle elmaradni az a szellem. Hát ő táviratot küldött haza, hogy jöjjön oda húszt katonát fegyveresen.

Meg es érkeztek a katonák.

— S mit parancsolsz, felséges királyfi?

— Hát én azt parancsolom — azt mondja —, hogy itt van egy sír, vagyon ott négy karó. Vegyétek fel azokat a karókat, s ezt a halottat, ahová parancsolom, oda üssétek. Csak üssétek, ahogy kitelik a karotokból.

Azt mondja :

— Hát mit üssünk? Nem látunk semmit.

— Ahová én mutatom, oda üssetek. S mikor kifáradtok, akkor es négy fogja utána, de üssétek.

Hányszor reá üttek, örökké nyögött az a halott. Utoljára azt mondotta : ne üssék tovább, mert már nem kíséri, ott marad. Mikor mind a húsz katona eljárta, szerre elverték, akkor azt mondja a királyfi:

— Na, most tegyétek vissza a koporsóba, s lökjétek bé a sírba, s takarjátok bé.

Betakarták a sírt, s avval elindultak haza. Eljöttek haza, immár azt hitte megnyugodott tőle. Mikor hazaértek az udvarra, hát ő es ott volt újra. A menyasszonyát bévitte az édesanyjához, bémutatta, s ő megfordult, s elment a paphoz, s ő elmondotta a papnak, hogy ő hogy járt avval a halottval. Ő felszabadította a veréstől, s érte az adósságot megfizette, s most nem tud tőle mentődni. Rábeszélte úgy, ahogy volt, templomba megesküdt, mindheába, nem marad el tőle.

Na, azt mondja a királyfinak, csak legyen nyugodtan, hogy ő menjen el esküdni a királyi palotába. — Mert újból akartak itthon esküdni. — Azt mondta :

— Csak gyere nyugodtan esküdni, csak hadd hogy jöjjön. Ha jó, jöjjön.

Mikor a fiatal pár odatérdelt, hogy esküdjenek, hát ő es odatérdelt. A pap elvett egy övet, és reatette a legénynek a fejire, elkezdett felőle imádkozni. Ő tudja, hogy mit imádkozott. S akkor keresztet vetett a legényre, s megszentelte s megtiményezte. De mikor a szentelt vizet elővette a pap, s kezdette szentelni, akkor félrelépett az oltártól az a szellem. Hátral állott. S mikor a timényezőt elővette, s újra olvasott reá, akkor kiment a templomból. Úgy elment, hogy többet sohase ment a legényhez közel. Úgy megjedett, a timényezéstől. Pap még a házhoz es elment, a palotába, elvitte a timényezőt és a szentelt vizet magával, s ki es szentelte a palotát, ki es timényezte. De többet soha oda nem ment. Akkor azt mondja a pap a királynak :

— Királyfi, kár volt, hogy kiváltottad a veréstől, mert ez egy elkárhozott lélek. El volt kárhozva. A sok ivás, a sok adósságot megcsinálta, hát sose gondolt Istenre, csak az ivásra, hogy rosszat tehessen. El volt kárhozva.

Így aztán másodszer megesküdték, megtartották a lakodalmat. Tetszett az öreg királynénak, olyan volt, mint ő, annyi színbe tudott változni.

Máig es élnek, ha meg nem haltak. Itt a vége. Így járt a szegény királyfi a jóságával.

HAMUPIPŐKE

Volt egyszer a velágon egy szegény embör. Annak volt egy leánya. A szomszédjában mög volt egy özvegyasszony, annak mög volt két leánya. Az özvegyasszony szerette volna, hogy az özvegyember feleségül vögye. Át is izent neki, hogy ha elvöszi, a leányát sajátul tartja. A szegény embör gondolkozott, a vége mégiscsak az lött, hogy az özvegyasszonyt elvötte. A mustoha az árva leánnyal mindig rosszul bánt, ahol csak löhetött, mindönütt ellenére tövött. Jött a vasárnap. A két leányával készült a misére. Azt mondja Hamupipőkének :

— Itt van egy nyolcada borsó! Még misén löszünk, a hamuból ki is szödd, mög is főzd, mög ki is tálald !

A mostoha a két leányával elmönt a misére, Hamupipőke mög otthon maradt. Ahogy magában nekikészült, hogy a borsót a hamuból kiszödjé, egy csapat galamb röpült be hozzá. Leejtöttek három diót, oszt hozzáfögtak a borsó kiszödéséhez. A három diót az anyja küldte. Az egyikben ezüst-, a másikban arany-, a harmadikban gyémántruha volt, mög azonfölül mindön. Míg a galambok szedték a borsót a hamuból, odamönt az Isten, oszt küldte a leányt, hogy mönjön a misére, de amikor a pap a szentségöt nyújtja föl, jöjjön ki a miséről.

Hamupipőke fölöltözött az ezüst ruhába, de még mielőtt elindult volna, benézött a kútba. Mikor möglátta magát, örömében majd bele nem esött. A misén ott volt a királyfi is. Mikor Hamupipőkét möglátta, mindjárt a szívébe tünt. Le sem vötte róla a szömét. De mikor a pap a szentségöt felnyújtotta, Hamupipőke kimönt a templomból. A királyfi rögtön urána mönt, de a leány elmondta, hogy „Köd elöttem, köd utánam!” — oszt semmit sem látott.

A leány otthon levetközött. Az étel már készen volt, mert az Isten készítette mög. Jön haza a mostoha a két leányával. Azt mondja neki:

— Hú, mit láttunk mink ! Ezön a velágon nincs olyan gyönyörúség ! —

Oszt elmondták, millen szép lányt láttak.

Azt mondja rá Hamupipőke :

— Láttam én azt!

— Honnand?

— Az epörfáról!

A mostohának sem köllött egyéb, rögtön kiadta a parancsot, hogy az epörfát vágják ki. Ki is vágták.

A másik vasárnap lencsét kevert a hamuba, oszt mögparancsolta Hamupipőkének, hogy a lencsét szödjé ki, főzze mög, oszt tálalja föl. Megint magára hagyták. Isten odarepült az angyalokkal, azoknak mögparancsolta, hogy a Hamupipőke dolgát végezzék el, a leánynak mög mondta, hogy készüljön, oszt úgy tögyön, mint a múlt vasárnap !

Hamupipőke fölöltözött az aranyruhába. Ahogy elindult volna, most is benézött a kútba. Csak úgy cifrándozott a szöme a fényességtől! A királfi már várta. Mikor a pap a szentségöt fölnyújtotta, Hamupipőke otthagya a misét. A királfi az ajtó küszöbét már előre mögenyveztette, hogy a leány beleragadjon. De nem ragadt bele, hanem : „Köd előttem, köd utánam !” — sietött haza. Mire a mostoha a két leányával hazaért, készen volt mindön, mert az Isten mögen mindönt mögkészített. Mögen mondja a két leány : — Hú, mit láttunk !

Elmondják oszt, hogy aranyruhás leányt láttak a templomban !

Azt mondja Hamupipőke:

— Láttam én azt a csigaágasról!

A mostoha a csigaágast mindjárt levágatta.

A harmadik vasárnap a mostoha lisztöt kevert össze hamuval, azt hagyta hátra Hamupipőkének. A lisztet a hamuból most is az Isten szödte ki. Hamupipőke fölvette a gyémántruhát, úgy mönt a misére. De előbb benézött a kútba. Maga is möghátrázott, olyan szép volt. Mikor a pap a szentségöt fölnyújtotta, mögen el akart jönni, de a szentegyház ajtajánál a küszöböt a királfi úgy mögenyveztette, hogy az egyik cipellője beleragadt. A királfi most is utána mönt, de Hamupipőke azért csak hazamönt. A királfi fölkapta a cipellöt, oszt lóháton elindult a leányt keresni.

Otthon a mostoha két leánya most is dicseködött, hogy mit láttak ök ! Hamupipőke megint azt mondta, hogy ű is látott mindönt a háztetőről. A mostoha a ház tetejét is ledöltette.

A királyfi végigjárta az egész falut. Ahány leány volt, a cipellöt mindönütt fölpróbáltatta, de nem volt jó egy leány lábára se. Mikor a mostoha háza elé ért, Hamupipőkét tekenő alá dugták, úgy várták. Mert a két leány nagyon bízott a királfiára. Fölpróbálták a cipellöt, de nem volt jó egyik lány lábára se, hiába faragta le szekercével az anyjik a bokájukat.

Folyt a vér a lábikból, de hiába próbálták, csak nem volt jó a cipellő.

Egyször csak az udvaron mögszólalt a kakas:

— Teknő alatt a szép leány ! Teknő alatt a szép leány !

Hallotta ezt a mostoha, kergette is a kakast. De a királfi is hallotta. Azt mondja a mostohának :

— Ha a szép leányt elő nem adja, elzáratom!

Akkor bevezették a kis házba, a leány ott volt a teknő alatt. Fölpróbálik a cipellőt, a lábán ippen a legjobb ! Azt mondja a királfi Hamupipőkének:

— Szívem szép szerelme, én a tiéd, te az enyém a sírig!

Akkor Hamupipőke mögent fölvette a gyémántruhát, a királfi befogott a négylovas hintóba, háromszáz katona kísérte, úgy vitte haza a kastélyba.

Mögesküdtek. A mostoha két leánya mög ott maradt. Itt a vége!

HAMUPIPŐKE KIRÁLYFI

Volt egyszer egy gazda ; annak három fia. Azok közül volt egy olyan együgyű is, a legkisebbik. Egyszer is kimögy a gazda a szürüjére, látta, hogy a szalmája szét van szórva. Fogták, összerakták az első nap. Gondolta az öreg: talán valaki bosszúból csinálta, többször talán nem szórgya széjjel.

Másnap kimögy az öreg, megen csak szét van szórva a szalma. Akkor szólt az öreg a fiainak, hogy :

— Ez így nem jól van, kell, hogy őrizzék a szalmát.

Az első éjjel a legidősebb ment ki őrizni. Odaült a szalmakazal tövébe, és onnan vigyázott. Közben megéhözött, evöget. Egy kis egér jön elő, és ott cincogott körülötte. Fogta a sapkáját, rácsapott a kis egérre. Az egér eltűnt. Az idősebbik gyerökre álm ereszködött, és elaludt. Fölébredt, látja, hogy a szalma szét van szórva.

Másnap a fiatalabbik ment ki. Azt mondta, hogy ő majd megőrzi. De az is úgy járt, mint a bátyja. Este vacsora közben az egér megjelönt. és ő is rácsapott, az egér eltűnt. Elálmosodott. Mire fölébredt, a szalmakazal el széthurcolva.

Harmadik nap a legfiatalabb megy ki. Bátyjai majdnem megverték, mivel hülye is volt: hogy az tudná megőrizni a szalmát, ők meg nem?

De azért a Jankó elment. Este, vacsora alatt gyün a kis egér. Kezdött az egér cincogni, Jancsi észrevette, adott neki enni. Az egér megszólamlott:

— Te Jancsi, ha ügyes löszöl, és megfogadod a szót, akkor nem szórgyák el a szalmátokat. — Azt mondja az egér neki. — Megjelenik itt egy ló, az szokta mindig a ti szalmátokat elszórni. De te ne ijedj meg — azt mondja —, adok egy kötpszárt, azt vágd a ló nyakába, és ülj föl a hátára.

Jancsi meg is fogadta a szót: gyütt a ló, bevágta a nyakába a kötszárt, fölült a hátára és elkezdte nyargalni. A ló mindig csak a szalmakazalnak akart menni, a Jancsi elfékezte. A ló észrevette, hogy már nem bír a Jancsival, a szalmához sehogyan se fér. Egyszer csak megszólalt a ló :

— Mivel ilyen vitéz voltál, adok neked három sípot. Mellik sípot megfűjod, rögtön itt terem a ló a nyeröggel és huszárruhával.

Adott neki rézsípot, ezüstsípot és egy aranysípot.

Evvel Jancsi hazamegy, mondta az édosapjának:

— Én megőröztem a szalmát, nem szórták széjjel. Az apja azt mondja a többi testvérgyeinek :

— Látjátok, legbutábbnak tartottátok a Jankót, és mégis megőrözte a szalmát.

És többet nem is szórták el a szalmájikat.

Közben a királ lánya férjhöl akart menni. És a királlánynak az volt a kívánsága:

Volt a kastély előtt egy üveghegy, és az üveghegy tetején egy fenyő. A fenyő tetén egy pálca, és a pálca tetén egy aranypapucs, amel a kisasszony lábára passzolt. Aki aztat lovaglással, a papucst lekapja, ahho megy féjhöz.

Az országbul mindönhunnan mentek ilyen vitézők. Az ő bátyjai is elmentek, hogy megnézzék, hogy ki foggya azt a papucst levenni.

Jancsi is el akart menni, de a bátyjai nem eresztették. Jancsi gondolta magában : „Csak menjetök, én úgyis ott löszök!”

Bátyjai elmöntenek, Jancsi megfújta a rézsípot, megjött a rézló, rézöltön.

Jancsi fölötözött, fölült a paripára, és elmönt az üveghögy felé, nyargalt. Mikor látta a királkisasszony, gondolta magába: „Bárcsak ez vönné le !”

De bizony, Jancsi fele högyig föl vágatott, és onnan visszafordult.

Megjönnek a bátyjai, mondják odahaza Jancsinak, hogy mit láttak.

Jancsi azt mondja, hogy :

— Én is láttam innen a kúfalon.

Mérgükben bátyjai elpusztították a kőfalat, hogy a Jancsi ne lássa.

Másnap megenn kezdődött a verseny, Jancsi bátyjai megenn elmentek. Jancsi megfúttá az ezüstsípot, ott termött az ezütló meg az ezüsthuszárruha.

Mikor ment a királvár elé, a királlány észrevette, még jobban szerette volna, ha ez lett volna a győztes.

De Jancsi megenn csak fele högyig vágatott föl, és visszafordult.

Bátyjai meggyüttek, megenn mondták a Jancsinak, hogy milyen szépöt láttak.

Jancsi azt mondja :

— Én is láttam innen a fészörtetőrül,

Bátyjai mérgükben azt is elpusztították, hogy a Jancsi onnan se láthasson.

Harmannap megenn elmentek a bátyjai. Jancsi csak nyugodtan várt. Egyszer csak megfújja az arany sípot. Ott terem az aranyló meg az aranyhuszárruha.

A Jancsi felöltözött, és útnak kelt. A királkisasszony észrevette.

— Most már nincs más — azt mondja, mert az utolsó nap volt —, csak legalább ez venné le azt a papucsot!

Jancsi nekivágatott a begynek, és fölment a hegytetőig, az üveghegytetőig, és lekapta az arany papucsot. A hegynek a tulsó felén meg elmönt.

Bánkódott a királkisasszony, hogy hát hová tűnt el az a szép huszár, aki lekapta a papucsot.

A Jancsi hazament, közben gyűnnek a bátyjai, és mondják neki: milyen szép huszárt láttak ők, sokkal szöbb volt, mind a másik kettő. Fölvágatott az üveghegyre, lekapta az arany papucsot, a másik oldalán meg elmönt, a királkisasszony most bánkódik.

Jancsi azt mondja :

— Hisz én is láttam!

Bátyja kérdezi, hogy

— Honnan?

Jancsi azt mondja :

— Felmentem a házra, a háznak a sarkáról.

Mérgükben bátyjai azt is elpusztították.

Na, most a királ kiadta a parancsot, hogy az arany papucs elvívője jelöntközzön.

Hanem nem jelöntközött senki se. Akkor elkezdtek ház kutatást taratni. Közben ide is kerültek, ahun a Jancsi lakott. Kikutatták már az egész házat. Kérdözik, hogy vannak-e még többen. Bátyja azt mondja :

— Van még egy, de az nem mén sehová se, semerre se, mindig itthun van.

— De mindegy — azt mondták —, azért megnézzük.

Jancsinak volt egy kis tarisznyája, amit mindig magával hurcolt, abban volt az arany papucs.

Kikutatták Jancsit, a tarisznyára került a sor, hát megtalálták az arany papucsot.

Akkor néztek a bátyjai, hogy hogyan kerülhetett a Jancsihoz a papucs ! De hát mit volt mit tenni, el köllött vinni a Jancsit is, mert arról volt szó, hogy az lesz a királlálynak az ura.

Kérdezték akkor a törvényszék, az urak, hogy hol van az az öltöny, amiben akkor megjelent, vagyis levette a papucsot.

Akkor Jancsi azt mondta:

— Hogyha akarjátok, az is itt lesz mindjárt. — Megfujta a három sípot, és mind a három ló huszárruhával ott volt.

Jancsi fölötözött az aranyba, másik kettőt meg a bátyjainak adta, úgy mentek el a királi várhoz. Jancsi átadta a papucsot, és így királlány . . . megkezdtek az esküvőt. Volt ott olyan dinomdánom, ha abba nem hagyták az ivást, talán még mast is isznak.

A KIRÁLY, KI A LÁNYÁT KÍVÁNTA FELESÉGÜL

Volt egyszer egy király, annak a királynak egy olyan gyönyörű szép felesége volt, hogy a föld kerekéségén párját nem lehetett találni. Annak a gyönyörű szép királynénak a nap sütött a homlokán, két csillag a vállán. Egy gyönyörű szép leánygyermeknek adott életet a királynő, aki teljesen hasonlított szépségben az édesanyjához. Amikor a lány tizenhat éves volt, az édesanyja nagybeteg lett. A királynő a halálos ágyán meghagyta a férjének:

— Kedves férjem, te még fiatal vagy, úgyis tudom, hogy meg fogsz házasodni, de én meghagyom neked, hogy csak olyan nőt vegyél el feleségül, akinek az én cipőm, amely a szekrényben van, a lábára passzol.

A férje megajánlotta, hogy úgy fog cselekedni, amint a felesége mondta neki. A következő héten meghalt a gyönyörű szép királyné, és eltemették. A király betartotta az egyévi gyászt. Az egy év letelte után, mint fiatalember, meg akart nősülni. Mulatságokat rendezett erre a célra, hogy majd ott a cipőt a nők felpróbálják. De bizony nem került egyetlen egy nő sem, amelyiknek a cipő illett volna a lábára, összejárta a király a külföldi országokat, sehol sem talált olyan nőt kerek a világon, amely nőnek a lábára illett volna a cipő. Nagyon szomorú volt a király, hogy „Istenem, én megajánlottam a feleségemnek, hogy csak azt a nőt veszem el feleségül, akinek a lábára illik a cipő, de hiába, olyat nem találok!”

Nagyon szomorú volt a király. Következett a húsvéti ünnep, a király elment a templomba. A lánya gyengélkedőnek érezte magát, és nem ment el. A lány unatkozásában kinyitotta az édesanyja szekrényét, és kutorászott

ott egyet más benne. Egyszer a kezébe akadt az édesanyja cipője. Nézi a cipőt: „Ejnye, Istenem, ezt még édesapám nekem sem mutatta, milyen szép cipő, tán még az én lábamra is jó lesz.”

Leült a lány, és felpróbálja a cipőt, de az a cipő úgy pászolt a lány lábára, mint hogyha neki szabták volna, és a leány gyönyörködött ebben a szép cipőben. Sétálgatott a szobában, és egyszer csak belép az édesapja :

— Mit csinálsz, édes lányom?

— Semmit, édesapám. Maga még nem is mondta nekem, hogy ebben a szekrényben milyen gyönyörű szép cipő van. Nézze, apám, úgy illik a lábamra, mintha arra szabták volna.

Akkor a királynak megvillant a szeme:

— Hát, leányom, fájdalom kiejteni a számom, de te vagy az én menyasszonyom.

A leány összeesett, amikor meghallotta:

— Mit mondasz, apám? Hát hogy gondolod te azt?

— Hát úgy gondolom, édes lányom, hogy azt az édesanyád mondotta, hogy azt vegyem el feleségül, akinek ez a pár cipő a lábára pászol.

— Jól van, apám, ha így van, adjon nekem gondolkozási időt.

— Jól van, lányom, adok.

Ekkor bement a lány az ő szobájába, és hozzáfogott keservesen sírni.

Amikor eljött az este, akkor kiment a lány az édesanyja sírjához, letérdelt, és sírt. Fohászra emelte a száját, fohászzkodott, imádkozott, és kérte az édesanyját:

— Anyám, mondd, mitévő legyek?

Akkor a szomorúfűz ágon megjelent három fehér galamb, és elmondta a lánynak, hogy mit csináljon. Megköszönte a lány a jó Istennek, hogy meghallgatta kérését, fölkel, és elment haza. Másnap reggel kérdezte az édesapja :

— Na, leányom, meggondoltad magad?

— Apám, csináltasson nekem egy olyan öltöző ruhát, amikor én azt magamra veszem, az teljesen úgy süssön, mint júniusban a nap az égen, de az a ruha egy dióhéjba beleférjen.

Megcsináltatta a király a lányának azt a ruhát, de rémséges nagy költségbe került. Amikor a ruhát átadta a lányának, akkor azt mondta a lányának :

— Na, leányom, itt a ruha, most már meggondolod magad?

— Nem, apám, most már csináltasson nekem egy olyan öltözet ruhát, mint télen, amikor a hó fekszik a földön, és amilyen gyönyörűen süt, amikor a hold süti, a tele hold, úgy süssön az a ruha. De az is egy dióhéjba beleférjen.

Amikor a király megcsináltatta a ruhát, átadta a lánynak :

— Na, leányom, meggondoltad most már magad?

— Nem, apám, most csináltasson nekem egy olyan öltöző ruhát, mint amikor tiszta az ég éjjel, és sütnek a csillagok, úgy süssön az a ruha, és az is egy dióhéjba beleférjen.

Amikor kész volt a ruha, átadta a király a lányának, azt mondta a király :

— Na, meggondoltad magad, leányom?

— Még nem, apám, most csináltasson nekem girindszörből egy kis ködmönt.

Mikor az is kész, átadta a lányának :

— Na, leányom, meggondoltad magad?

— Még nem, apám, még egyet tegyen meg, és ha az meglesz, akkor a felesége leszek.

— Mi lesz az még, leányom?

— Hozassa össze az egész ország boszorkányait, azt csináltasson nekem egy kis széket, de az a kisszék csak akkora legyen, mint egy gyufás skatulya, és olyan tulajdonsága legyen annak a kisszéknek, ha én azt a kisszéket a farom alá teszem, és mondom neki, hogy: kisszékem hipp-hopp, ott legyek, ahon akarok, már ott is legyek.

Megcsináltatta a király, és átadta a lányának.

— Na, leányom, most már a feleségem leszel?

— Holnap reggel esküszünk, apám.

A király meglegegedetten elment a lakosztályára. De mikor mindezeket a dolgokat elkészítette a király, amit a lány kívánt, az ország kincse kevés volt, külországi kölcsönöket vett föl, sokat. Akkor este a királylány lement a konyhára, egy mosogató lánytól elkért egy öltöző piszkos ruhát, és felvitte a lakosztályára, és felöltözködött benne. Felvette a girindszörből készült kis ködmönt, elővette a kisszéket, a fara alá tette, és azt mondta:

— Hipp-hopp, kisszékem, ott legyek, ahol akarok; — és ő akart egy nagy messze országba, egy királyi főváros külső szélén leszállni.

Amikor az édesatyja felfedezte, hogy nincs lány, esküt mondott, hogy addig nem fog nyugodni, amíg a leányát meg nem fogja bosszulni, azért

hogy őt földönfutóvá tette a lány.

A lány abba a bizonyos fővárosba, ahova kíváncszott, leszállt, sétálgatott magának a főváros külső szélén, ott volt a királyi nyaralókastély. Itt egy gyönyörű királyfi uralkodott. A királylány abba a piszkos ruhába bement a királyi palota udvarába. Az udvarmesterrel találta magát szembe, és kérdezi az udvarmestertől, hogy nem volna-e öreá szüksége, nem fogadná-e meg valami szolgálatra.

— Phü, phü — azt mondja az udvarmester —, miért vagy ilyen bűzös? miért vagy ilyen szagos? Másnak nem fogadhatlak meg, mint pulykapásztornak.

— Jó lesz az a szolgálat — azt mondja a királylány.

Az udvar hátsó részén, ahol a baromfiak voltak, volt egy kis szoba, amely a pulykapásztoré volt. Elfoglalta az állását a lány, és másnap szépen kihajtotta a pulykákat legelészni. Egyik nap a másik után, így teltek a lány napjai.

Ez a királyfiú nősülni akart. Kihirdette az országba, hogy mindazok a lányok, akik gondolják, hogy érdemesek arra, hogy a királyfi elvegye őket feleségül, jöjjenek el. Egy nagy mulatságot rendezett a város egyik nagy termében, ahová meghívta őket. Délután lovagolt a királyfiú be a városba. A pulykapásztor erről tudomást szerzett, hogy a királyfiú nősülni akar, és amikor lovagolt be a városba, a pulykapásztor a pulykáival az úttest mellett volt. Amikor jött a királyfiú, elővette a lovaglópálcáját, és a lovát futásra kényszerítette. Odacsapott a pálcájával, kiesett a pálcá a kezéből. Odaszaladt a pulykapásztor, és fölkapta a pálcát, fölnyújtotta a királyfiúnak. A királyfiú nagyon haragudott:

— Te, te, te bűzös, miért mertél hozzányúlni a pálcámhoz?

A pulykapásztor nem szólt semmit. A királyfiú elment. A pulykapásztor hazaterelte a pulykáit. Bement az ő szobájába, magára zárta az ajtót, levetkőzött, szépen megmosakodott, megfésülködött, és magáravette a csillagszínű ruhát. És amikor már tudta, hogy a mulatság megkezdődött, fara alá tette a kisszéket, és azt mondta : — Hipp-hopp, kisszékem, én is a királyi mulatságban legyek. — És már ott is volt. A kisszéket a zsebébe tette, és bement a nagy terembe.

Amikor a pulykapásztor belépett a terembe, mindenkinek a szeme a lányon volt, mert olyan szép nőt még soha életükben nem láttak, nem ők, de senki a világon. Amikor a királyfiú meglátta ezt a szép nőt, rögtön odament,

és felkérte táncolni. Tánc után leültek egy asztalhoz, és hozzáfogtak beszélgetni. Kérdezi a királyfiú a lánytól:

— Mondja, kedves kisasszony, hová való maga?

— Én kérem — felelte a királykisasszony —, Botvári vagyok.

— Botvári — felelte a királyfi —, ezt még nem tudom, hol van. Hát mondja, kedves királykisasszony, szabad megkérni a kezét, lesz-e a feleségem?

— Igen, leszek.

Ismét táncolni mentek, táncolnak. Amikor elmúlik a tánc, egy óvatlan pillanatban kivette a zsebéből a kisszéket, a varázsszéket, és azt mondta :

— Na, hipp-hopp, kisszékem, otthon legyek.

Abban a pillanatban eltűnt a lány a teremből. Kereste a királyfi, az egész termet tüvé tették, sehol nem találták. Portásokat kérdezték, senki se látta. Nagy szomorúan a királyfiú a mulatságot bezárta, de egyben kihirdette, hogy holnap estére újra kezdjük. Szomorúan hazament a királyfiú.

Másnap estefelé ismét ment a királyfiú a városba, a pulykapásztor ismét itt legeltetett az út mellett. Amikor a királyfiú arra lovagolt, kivette a zsebkendőjét, leesett a kendő. Hamar odaszaladt a pulykapásztor, felveszi a kendőt, és felnyújtotta.

— Lány, lány, miért nyúltál hozzá? — mondotta a királyfiú.

De a pulykapásztor nem szólt semmit. A királyfiú elment. A pulykapásztor hazaterelte a pulykáit, bement az ő szobájába, megmosakodott, és felöltözködött a holdszín ruhájába. Elővette a varázsszéket, és azt mondta :

— Hipp-hopp, kisszékem, ismét a mulatságban legyek! — És már ott is volt.

De mialatt ő még meg nem érkezett, addig a királyfiú idegesen le és föl sétált a teremben, és várta, hogy mikor érkezik meg az a csodaszép nő. Amikor megérkezett, belépett a terembe. Nem tudott a királyfiú örömeiben mit csinálni, tessék, Istenem, ez még szebb, mint a tegnapi ! Odamegy mindjárt, meghajol előtte udvariasan, kezét nyújt neki, és felkéri táncolni. Tánc után helyet foglalnak egy asztalnál, és kérdezi a királyfiú :

— Mondja, kedves kisasszony, hová való?

Azt mondja a királykisasszony :

— Én kérem, Kendővári vagyok.

— Kendővári? A tegnapi Botvári, ez meg Kendővári, ezt se tudom hol van, nem tudom. Mondja kedves királykisasszony, szabad megkérni a kezét, lesz-e a feleségem?

— Leszek — azt feleli a királykisasszony.

— Na, akkor még táncoljunk egyet.

Elmentek, és megint láncollak. Egy óvatlan pillanatban a királykisasszony elővette a varázsszéket, és azt mondja :

— Hipp-hopp, kisszékem, otthon legyek. — Ismét eltűnt.

Bánatában a királyfiú nem tudott hová lenni. „Jaj, miért is nem tudtam én jobban vigyázni !” De hiába sópánkodott, ez már csak így volt. Berekesztette a mulatságot a királyfiú, és újra kihirdette, hogy holnap este újból kezdjük.

Nagy bánatosan hazament a királyfiú, erősen várt a következő estére. Elhatározta magában, hogy „most már vigyázni fogok”. Egy század katonaságot rendelt ki ennek az épületnek az őrzésére, és kiadta a parancsba, hogy senkit a kapun nem szabad kiereszteni, csak az ő parancsára.

Másnap este, mikor ismét lovagolt a város felé, a pulykapásztor megint csak ott legeltetett. Amikor közeledett a királyfiú, sarkantyúba kapta a lovát, vágta ment arra. A ló megbukott egy kicsit, és a királyfiúnak a sapka leesett a fejről. Odaugrott a pulykapásztor, felvette, és felnyújtotta a királyfiúnak.

— Jaj, jaj, jaj, miért nyúltál hozzá, te bűzös lélek!

A pulykapásztor nem szólt semmit. A királyfiú elment, a pulykapásztor pedig hazament. Bement a szobájába, megmosakodott, és felöltözött a napszín ruhájába. Mikor azt felvette, maga alá tette a kisszéket :

— Hipp-hopp, kisszékem, a mulatságon legyek.

Amikor bement a terembe, szemvakító fényesség lett a teremben. Amikor ezt a nőt meglátta a királyfiú, örömeiben nem tudott mit tenni. Gyorsan odament elébe, bemutatkozott neki, és felkérte táncolni. Táncoltak, tánc után leültek az asztalhoz, és beszélgettek.

— Kedves királykisasszony, szabad megkérni a kezét, lesz-é a feleségem?

— Leszek — azt felelte a királykisasszony.

— Hát, kedves királykisasszony, váltsunk gyűrűt.

Gyűrűt cseréltek. Gyűrűcsere után kérdezte a királyfiú :

— Mondja, kedves királykisasszony, maga hová való?

— Én, kérem — feleli a királykisasszony —, Sapkavári vagyok.
— Hm, az első volt a Botvári, a másik a Kendővári, ez meg Sapkavári, nem tudom én hol vannak ezek a helyek. Hanem maga ne hagyjon el, mert én meghalok magáért, ha elhagy.
— Dehogy, dehogy hagyom el, én is férjhez akarok már menni.
— Akkor gyerünk, kisasszony, oszt táncoljunk. Ismét táncoltak. Tánc után egy óvatlan pillanatban,
amikor csak félrenézett a királyfiú, elővette a kisszéket a királykisasszony :
— Hipp-hopp, kisszékem, otthon legyenek.

Amikor visszafordul a királyfiú, és nem lát senkit, nem látja azt a csodaszép nőt, a szíve majd megszakadt. Elájult a királyfiú. A mulatságot egyszer és mindenkorra bezárta, megszűnt, nem kell többet. A királyfiút betegen, kocsiban szállították a királyi kastélyba. Tanárok jelentek meg a királyi kastélyban, de a királyfin segíteni nem lehet, mert szerelmi beteg volt, ezen pedig orvossággal segíteni nem lehet. A pulykapásztor tudta, hogy a királyfiú nagybeteg és szerelmi beteg.

Reggel azt mondja a pulykapásztor az udvarmesternek :

— Kérem, én rosszul érzem magam, a hideg ráz, nem bírok kimenni, nem bírom a pulykákat kihajtani, tessék valakit adni a pulykákhoz.

Tizenegy óra felé a pulykapásztor lement a konyhára :

— Jaj, de nagyon fázok, jaj, de nagyon rosszul vagyok, engedjék meg, kérem, hogy megmelegedjek egy kicsit — mondotta a királykisasszony,
A konyhaszemélyzet megsajnálta a pulykapásztort:

— Na, húzódj oda az ajtó mellé, te bűzös.

Meghúzódott az ajtó mellett a pulykapásztor. Közben itt az ebédidő. Kitalálják a leveses tálba a királynak. Egy óvatlan pillanatban odahúzódott a pulykapásztor, és a gyűrűt, amelyet kapott cserébe a királyfitól, a leveses tálba csúsztotta. Amikor ezt a dolgot a pulykapásztor elvégezte, kiosont a konyhából. Az, inas beviszi a levest a király szobájába. Azt mondja a király az inasának :

— Na, szedjél egy fél tányér levest.

Amikor a leveses kanalat beletette a levesestálba az inas, az első merítésnél a kanálba került a gyűrű. Amikor kiöntötte a tányérba a levest a gyűrűvel együtt, elkiáltja magát az inas :

— Jaj Istenem, mi van ebben a levesben!

Azt mondja a királyfiú:

— Mutasd.

Odanyújtja a királyfiúnak a tányért, kiveszi a királyfiú a levesből a gyűrűt. Amikor meglátja a királyfiú a levesben a gyűrűt, egyet dobban a szíve, rebben a szeme, és azt mondja az inasának:

— Hívd föl gyorsan az udvarmestert, de gyorsan.

— Parancsoljon, őfelséged.

— Azonnal lezártni a kapukat, de egy percen belül, se ki, se be senki a palotából, rögtön gyere vissza fel.

Az udvarmester teljesítette a király parancsát, vissza felmegy a királyhoz.

Azt mondja a király az udvarmesternek :

— Azonnal kutasd föl a királyi palotát őrséggel, és valami idegennek kell lenni a királyi palotában. Azt az idegent azonnal hozzátok föl.

Fölkutatták az egész királyi palotát, de bizony idegent nem találtak.

Akkor azt mondotta a király az udvarmesternek :

— Ennekem kérdezd meg a személyzetet, hogy láttak-e valaki idegent a konyhában délelőtt, ki járt ott, azt mondjátok meg, mert ha azt nem mondjátok, börtönbe vettetlek benneteket mind.

Az udvarmester lemegy a konyhára, és kérdezte a személyzetet:

— Mondjátok meg, hogy ki volt ma délelőtt a konyhában, de megmondjátok ám, mert ha megmondjátok, akkor nem lesz baj, de ha nem, mindnyájan börtönbe megyünk.

Erre azt mondja a főszakács:

— Itt máma nem volt senki más, mint a pulykapásztor jött be, azt mondotta, hogy leli a hideg, beteg, engedjük meg, hogy melegedjen meg.

Megengedtük, és észre se vettük, amikor a konyhát elhagyta.

Az udvarmester rögtön felment a királyfiúhoz, és elmondta neki, hogy a konyhaszemélyzet mit mondott. Azt mondja a király az udvarmesternek :

— Eredj, és hozd elém azt a pulykapásztort. Mikor ment az udvarmester a pulykák felé, a leány meglátta, és rögtön beugrott a szobájába, és magához vette a dióhéjakat. Amikor odaér az udvarmester, azt mondja a lánynak :

— Mit csináltál, te bűzös, börtönbe akarsz vettetni? Gyere rögtön föl a király elébe.

Felmennek a király elébe. Ránéz a király a pulykapásztorra, erre azt mondja a lány a királynak:

— Na, nem engedem már tovább fájni a szívedet. Adj nekem gyorsan egy mellékszobát!

Rámutat a király egy ajtóra:

— Ott van, és eredj be.

Bemegy a leány, rázárja magára az ajtót, és leveti magáról azt a piszkos ruhát. Magára ölti a napszín ruhát. A királyfiú a kulcslyukon nézte, és amikor meglátta, hogy a pulykapásztor magára vette azt a gyönyörű ruhát, és hogy néz ki, nem bírta kivárni, hogy az a gyönyörű nő kinyissa az ajtót, hanem gyorsan betörte, és úgy ugrott a királykisasszony nyakába :

— Hát, édes szívem, meggyógyultam, keljünk egybe minél előbb, tartsuk meg az esküvőt.

Azt mondja a lány a királyfiúnak:

— Megesküszök veled, a feleséged leszek, mert szeretlek, csak azt fogadd meg, hogy teljesíteni fogod a kérésemet. Amint megesküdtünk, olyan szigorú őrséget tarts a kapun, hogy egy koldus, egyetlen vándor a kapun be ne jöhessen. Mert, ha egyszer is valaki beteszi a lábát, a mi boldogságunknak vége.

Megtartották a lakodalmat, és boldog életet éltek. Második évben egy gyönyörű szép gyermeknek adott életet a királynő, negyedik évben egy másik fiúnak, és szépen éldegéltek.

Amikor a második fiú egyéves lett, az udvarmester meghalt. Új udvarmestert nevezett ki a király, akinek megfeledkezett mondani a szigorú őrséget. Egy reggel, amikor fölébredt a király, megy a felesége lakosztálya felé, és ott látja a két gyermeket vérbe feküdvé, halva, mind a két gyermek, egy késsel el van vágva a nyaka. Bemegy a felesége szobájába, mely következett a gyermekek szobája mellett. A felesége aludt, a véres kés a kezében, és a kezei csupa véresek voltak, összecsapja a király a két kezét, az meg mit csinált? Felébred a felesége, látja a kezében a véres kést, és látja, hogy a keze csupa vér. Elájult az asszony. Akkor mondja neki az ura :
— Mit szimulálsz, mért követted el azt a gyilkosságot?

Azonnal őrséget hívatott a király, és börtönbe vettette a feleségét. A felesége sírt, kegyetlenül sírt, mert fájt neki két szép gyermeke, merthogy tudta, hogy büntelen, nem ő követte el a gyilkosságot, de nem hallgatta meg őt senki, mert a király fel volt bosszulva. Akkor a király összehívatta az ő minisztereit:

— Mondjátok, mit érdemel az az asszony, aki a két gyermekének késsel

elvágja a nyakát?

Felelték a miniszterek :

— A legkegyetlenebb halált.

Ott van a hátuk megett egy úriember, aki azt mondta a királynak:

— Király apám, bízsd rám a kivégzést, a legkegyetlenebb módon fogom kivégezni, mert én hóhér voltam.

A király rábízta az idegenre a kivégzést. Arra azt mondja az idegen :

— Adj nekem egy nagy hordót.

Kapott az idegen egy hordót, melyet televeretett szögekkel: a szögek belülről öt-hat hüvelyknyire kiálltak a hordóból:

— Na, most add ide az elítéltet — azt mondotta a királynak az idegen.

Felhozta a király a feleségét a börtönből. Azt mondta feleségének :

— Amiért gyilkosságot elkövetett, a legkegyetlenebb halállal fogsz kimúlni.

Erre azt felelte a felesége :

— Ha meg kell halnom, akkor a két gyermekemet add ide, hogy velük együtt menjek, hogy magam mellett érezzem, amikor meghalok.

Becsomagolta a két gyermeket az anya, és magához vette az idegen a királynőt, és fölmentek egy magoslatra, amely nem messze volt a királyi palotához. És amikor fölérnek a magoslatra, akkor mondta az idegen a királynőnek:

— Na, látod, a bosszúm utolért. Ösmersz-e? Én vagyok az atyád. Engem tönkretettél, földönfutóvá. De addig jártam, amíg megtaláltalak, most már meg kell halnod. Tedd le azt a csomagod, és most ülj bele ebbe a hordóba.

Azt mondja a lány az apjának :

— Hát hogyha egyszer már meg kell halnom, csak azt mutasd meg, hogy üljek bele ebbe a hordóba.

Lehajolt a lány apja, és mutatta a lánynak :

— Hát így ide.

Akkor a királynő lelökte az apját a hordóval, megrúgta, és egy szempillantás alatt halott lett a lány apja. Akkor a királyné felvette a csomagot a két gyermekével, és mélyen bement a király vadászati erdejébe. Ráesteledett. Gondolkozott ő, hogy ugyan hová menjen, ugyan hol fogja tölteni az éjszakát. Nem messze megpislantott egy kis házikót, oda megy. Bement a házba, nem volt senki a házba. Szegényesen be volt bútorozva,

két gyermekágy volt, és egy nagyobb ágy, és ami csak kell egy házba, minden volt a szobában. Letette két gyermekét az ágyra, és széjjelnézett. A lakásba volt egy spájz, hát ott kérem mindenféle van a világon, ide csak egy gazdasszony kell, aki tud főzni, itt főzhet, ami csak jólesik. Hozzáfogott, és csinált magának egy kis vacsorát, és úgy gondolkozott, hogy „Na, majd holnap, világosan el fogom temetni a két gyermeket.” Lefeküdt és elaludt.

Korán reggel, a nagyobbik fiú keltegeti az édesanyját:

— Anyukám, kelj föl, mert én már nagyon éhes vagyok.

Amikor a királyné fölkel, meglátja a gyermekeket élve, örömeben nem tudott mit tenni, sírt, és sírt, és látta, hogy a másik gyermek is már fönn van. Az Isten visszaadta az anyának a két gyermekét, aki nem volt bűnös. És az Isten rendelte ezt a kis házat is az ő fönntartásukra, az Isten gondolkozott nekik mindenről. Akkor a királyné belenyugodott a sorsába, és nevelgette a két gyermeket az erdő mélyén. Amikor az egyéves kisfiú is beszélni kezdett, azt kérdezi az édesanyjától:

— Anyám, hát csak mi vagyunk hárman a világon? Nincs több ember?

Milyen rossz nekünk ugye, anyám, hát nekem nincs apám?

— Dehogynem, fiam, van neked is, én vagyok az anyád, és a jó Isten az apád. — így töltötték az időt az erdőben.

A király nagyon szomorú lett, amikor magába tért, és nagyon megbánta, hogy elhamarkodta a feleségének a kivégzését. Meg is fogadta magában, hogy ő nem is nősül meg soha. De nagyon visszavonult életet élt a király. Két év leteltével a feleségének a távollétén, azt mondja a kocsisának :

— Fogjál be, majd elmegyünk az erdőbe.

Elmentek az erdőbe vadászni, de csak a király egyedül és a kocsisa. Vadászgatott a király, lőtt egy pár fácánt, pár foglyot, beljebb, beljebb mentek az erdő mélyére. Akkor egyszer azt mondja a kocsisának, forduljon, mert kimegyünk haza. De a kocsis eltévesztette az utat, és összevissza bolyongtak az erdőben, nem tudtak útra vergődni. De avval beesteledett. Amikor este lett, még nehezebb lett oda is menni, meg vissza is. Akkor meglát a király egy kis világosságot.

— Látod te ottan azt a kis világosságot? — mondja a kocsisának a király.

Feleli a kocsis :

— Látom, király atyám.

— Na, tartsál abba az irányba. Biztosan valami jágerem lakik ott.

Amikor odaérték, azt mondja a király a kocsisának:

— Eredj be, nézd meg, hogy ki lakik ott.

Bemegy a kocsis, és látja, hogy egy szép nő van odabenn meg két gyermek. De a jó Isten gondolata megtette hatását, hogy a király nem ismert a feleségére. Visszajön a kocsis, és mondja a királynak :

— Király atyám, itt egy nő van és két gyermek. Leszáll a király a kocsiból, és bemegy a lakásba.

Illedelmesen köszön, a királynő fogadja.

— Hát, mondja kérem, nem lenne szíves — mondja a király —, nem lenne szíves éjszakára helyet adni nekem és a kocsisomnak? Eltévedtünk az erdőbe, és nem tudunk hazamenni.

A királynő megismerte a férjét, és azt mondta neki:

— Szívesen, foglaljon helyet.

Mindjárt adott mosdóvizet a férjének, kényelembe tette a királyt, és ekkor azt mondta :

— Kérem, itt van egypár fácán és fogoly, ha elkészítené.

— Kérem, szívesen — feleli a királyné.

Készen volt a vacsora, és mindnyájan leültek az asztalhoz.

Elfogyasztották a vacsorát. A király el volt fáradva, és a királynő az ő saját ágát átadta a királynak, hogy feküdjön. A kocsisnak az ajtó mellett csinált helyet a királynő, és az is lefeküdt. A király pár perc múlva elaludt, a királynő a két gyermekével foglalkozott. Amikor a király elaludt, az egyik karját lecsúsztatta az ágy szélén, álmában. Arra azt mondja a királyné a fiának:

— Eredj fiam, tedd föl apádnak a karját, ne csüngjön.

Azt mondja a gyermek az anyjának :

— Anyám, hát te azt mondata, hogy az én atyám az Isten.

— Igen fiam, azt mondtam Isten az atyád, de az Isten után ez a második atyád.

Elment a gyermek, feltette az apjának a karját. A kocsis nem aludt, hallotta, hogy mit mondott az asszony.

Másnap reggel, mikor felkeltek, még a király mosakodott és öltözködött, addig a királyné elkészítette a reggelit. Megreggeliztek, és a király megköszönte az éjjeli szállást, elköszönt, és elment. Amikor már jó távol elhalasztották már a házat, azt mondja a kocsis a királynak :

— Királyatyám, én mondok magának valamit.

— Na, mi lesz az? Csak mondjad !

Azt mondja a kocsis :

— Királyatyám egyik karja lecsüngött az ágy szélén, és az a no azt mondta akkor az egyik fiának : fiam, tedd föl atyád karját, hogy ne csüngjön.

Erre azt feleli a gyermek : anyám, te azt mondtad, hogy Isten az én atyám. — Azt mondtam, fiam, az Isten a te atyád, de Isten után ez a második atyád. — És akkor elment a fiú, és feltette a királyatyámnak a karját.

— Igaz ez, fiam?

Feleli a kocsis :

— Esküszöm, király atyám, hogy igaz.

— Hát akkor gyerünk vissza rögtön — és visszamentek. A király, amikor visszament, belépett a szobába, Isten csodát tett, mert rögtön felismerte a feleségét. Térdre roskadt a felesége előtt a király, összetett kézzel kérte a feleségét, hogy bocsásson meg neki, amit ő elkövetett a felesége ellen.

Azt felelte a felesége :

— Kész a bocsánat. — Egymás nyakába borultak, és percekig zokogtak.

Akkor azt mondta a király a kocsisának :

— Eredj haza gyorsan, és a csukott társas kocsival gyere be azonnal.

Hazament a kocsis, és hamar megérkezett. Akkor már tudta az útát. A király a családjával együtt helyet foglalt a kocsiban, és amikor a kocsiban voltak, szemük láttára eltűnt a ház. Így mutatta meg előttük a jó Isten az ő jóakarátát.

Amikor hazamentek, akkor mondta a királynő a királynak :

— Látod, azt mondtam én neked, hogy szigorú őrséget tarts a kapun, te arról megfeledkeztél. És tudod, ki cselekedte ezt a bűncselekményt? Az én atyám.

És akkor sorolta fel férjének az ő élettragédiáját, melybe belenyugodott a férje. Boldog életet éltek, és élnek most is, ha meg nem haltak.

A TEHÉNNÉ VÁLT ASSZONY

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon es túl, éppen az Ópilincia vize mellett egy falucska. Abban a falucskában lakott egy meglehetősen gazdag ember és annak egy felesége, s neki volt egy fiók, akit Jancsinak hívtak. Jancsi egy vasárnap elment a játjához, s azt mondta :

— Hát hé, hívjuk a többit is, s menjünk a kis bükkbe játszani !

Ki is mentek, de mikor az erdőn mennének, egy patakhöz érnek. Jancsi azt mondja a többinek :

— Hé, amelyik a patakot átal nem tudja szökni, annak legyen az anyja tehen !

Mindegyik szerencsésen átalszökte, csak Jancsi nem. Mikor Jancsi belészökött a patakocskába, akkor a többi azt kiáltotta : — No, legyen anyád tehen, hé!

Jancsi hazafutott, mikor béményen a házba, hát azt látta, hogy az anyja eszi a szalmát az ágy fenekiből. Azt mondja az anyja :

— János hé, látod-e milyen szerencsétlenné tetted a te seját anyádot!

Jancsi sírni kezdett, az anyja pedig azt mondá Jánosnak :

— Hé, te osztán vállald fel a tehencsordát, s osztán én es oda járok, s őrizz engemet es.

Jancsi úgy es tett, mint anyja monda. Felvállalta a a tehencsordát, kihajtotta másnap a mezőre. Az apja pedig megházasodott, elvett egy özvegyasszonyt, kinek volt egy kilencszemű leányocskája. Jancsinknak úgy volt dolga, mint a kutyáknak. Mindennap vitt a kilencszemű leányka enni neki hamuban sült pogácsát, de Jancsi mégis olyan szép volt, hogy a napra lehetett nezni, de reá nem. Mostohaanyja ezt úgy irigyelte, hogy szinte kipukkadt mérgiben. Egyszer azt mondja a kilencszemű leánykának :

— Te, mikor delet viszel Jancsinak, ne jöjj mindjárt haza, hanem mondd Jancsinknak, hogy nezzen egy kicsit a fejedbe, aztán ő néz, de vigyázz, mert az ő anyja táltos, osztán meghagyja Jancsinak, hogy mondja, egy szemed aludjék el, két szemed aludjék el, mikor a nyolcat is elmondja, a kilencediket elfelejti, akkor nézd meg, hogy ő mit eszik, miért olyan szép piros.

Úgy is lett. A tehen rmondá Jancsinak:

— Ha idejön az a kilencszemű, s mondja, hogy nezz a fejibe, te nezz, s mondd : egy szemed, két szemed, három szemed, négy szemed, öt szemed, hat szemed, hét szemed, nyolc szemed, kilenc szemed aludjék el! De vigyázz, nehogy vagy egyet elhagyj, mert végünk van.

Mikor éppen a csorda összegyűlt délelni, hát egyszer jó a kilencszemű, Jancsinak odaadja a délebédet. Jancsi, mint máskor, egy kicsit félretette.

Azt mondja kilencszemű:

— Jancsink hé, gyere, nezz egy kicsit a fejembe!

Jancsi azzal nezni kezdett, azt mondá :

— Egy szemed aludjék el, két szemed, három szemed, négy szemed, öt szemed, hat szemed, hét szemed, nyolc szemed aludjék el. — De a kilencediket elfelejtette mondani.

Aztán Jancsi szépen a kilencszeműnek a fejit letette, s az anyjának a jobb szarvát kihúzá, s abból jól ett, s aztán kihúzta a bal szarvát, s a legjobb borokat itta, s aztán a pogácsát a kutyáknak adta.

A kilencszemű ezt mind nezte. Amient es hazament, mindjárt megmondta, hogy Jancsi miért olyan szép. Amient megtudta Jancsinak a mostohaanyja, hogy Jancsi miért olyan szép, egyszerre beteg lett, s azt mondta az urának, hogy ő addég nem es lesz jobban, még annak a tehénnek a húsából nem eszik.

— No, hallod-e — monda a gazda —, segítünk a dolgon. Leütessük azt a tehenet. Holnap behajtja Jancsi a csordát.

A tehen mondá Jancsinak :

— Hallod-e, Jancsi!

— Mit mond kied, anyámasszony?

— Hát azt, hogy holnap engemet le akarnak ütni, de én ütök, legyezek.

Egyszer megharagszik apád, s azt mondja : várjanak, koma, kihozom én a flintát, s lelövöm ! De te akkor mondjad : megfogom én, apám, legalább löje meg kied a kezem között! S mikor apád béményen, vesd kétfelé a lábadat.

— Értem, anyám-asszony !

Jancsi egyszer lássa, hogy megyen feleje a hütösség, s előre kiáltja :

— Jancsi hó, este hajtsd bé a csordát!

Jancsi pedig rmondá :

— Béhajtom, bíró ökelme, bé.

Jancsi este bé es hajtotta, az anyja es hazament vele. Jancsi békötötte a pajtába, s bément a fűttözni. Jancsi már hajnalban fel volt kelve, egyszer csak kinézett, s hát az ajtóban találja a mészárosokat. Kijött az apja es, kivezetik a tehent, de hát úgy rüg, úgy legyez, hogy ánumé. Aztán mondja a gazda :

— Álljanak meg kietek ! Kihozom én a puskát, s lelövöm egyszeribe!

— Édesapám, engedje meg, hogy én fogjam meg anyámat, s itt a kezemben haljon meg.

— Nem bánom, fiam — avval bémene Jancsinak az apja s a mészáros a

puskáért. Addig Jancsi kétfelé tette a lábát, s az anyja alája dugta a fejét, s úgy kopóra hajtotta, hogy éppen a hátára esett az anyjának.

Azt mondta az anyja :

— Hopp, hopp, ott legyek, ahol akarok !

S éppen leszálltak az aranyerdőben. Ott letelepedének, azt monddá az anyja :

— Tudod mit, Jancsi? Ha azt akarod, hogy fejünkkel ne játszodjunk, én elmenyek valamit keresni, de nehogy valamihez nyúlj, mert akkor vége életünknek.

Jancsi a mennyre és földre fogadá, hogy semmihez se nyúl. Amint elmene az anyja, Jancsi egyszerre elévevé furulyáját, s furulyáit. De egyszer gondolá : „Milyen jó lenne egy aranylevelet szakasztani egy ciherről, s azt a furulyára ragasztani.” Azomba le is szakasztott egy levelet, hát, uram Isten, akkorát csendült az erdő, hogy egy nagy kövér bika eljött.

— Hát Jancsi, hogy mertetek ide jönni, mikor itt még madár sem járt?

Mondd meg anyádnak, hogy holnap az aranyhídnál legyen verekedni.

Jancsi kezdett szomorán furulyáim. A könnye hullott. Az anyja hát jó :

— Hát te miért sírsz, fiam János?

— Hogyne sírnék, anyámasszony, mikor itt járt egy nagy aranybika, s azt izente, hogy holnapután legyen az aranyhídnál verekedni.

— Ne búsulj, fiam, valahogy lesz ! Látod, nem kellett volna hezzanyúlni.

Eljött a verekedési idő, megjelent a hídnál a tehen es, az aranybika es. Nekifut az aranybika, úgy megdöfi a tehent, hogy a tehen s...re esett. A tehen es megharagszik, úgy megdöfi a bikát, hogy a bika egyszerre beesik a lúd alá, s szerte es ment.

Mondá a tehen:

— Eredj, fiam, vedd fel a szerváját, mert hasznát veszed.

Esmét elmentek onnét az ezüsterdőbe. Elment az anyja élelem keresni, s meghagyta esmét Jánosnak :

— Ne nyúlj itt igazán semmihez, mert osztán itt vége életünknek!

Az anyja elment, Jancsi pedig furulyált, s megint leszakasztta egy ezüstlapit, s az erdő akkorát szól, hogy hetedhét országra hallott. Megint megjelent egy nagy ezüsbika.

— Hát hé, Jancsi, mit kerestek itt, mikor itt még madár se jár? Mondd meg anyádnak, holnap legyen az ezüsthídnál verekedni!

Jancsi megint keservesen furulyált. Hazaérkeze az anyja, s kérdé:

— Hát, fiam, miért sírsz?

— Hát, anyám, megint egy levelet találtam szakasztani, idejött egy nagy bika, azt mondta, hogy mondjam meg kiednek, holnap legyen az ezüsthídnál birkózni.

— Látod, fiam, hogy megmondtam, semmihez se nyúlj ! Most már igazán vége életemnek.

Eljött másnap dél, mind a ketten megjelentek az ezüsthídnál. Megdöfi az ezüsbika úgy a tehenet, hogy s...re esett. Felszökött a tehen, meghökölte magát, aztán úgy belelökta a bikát a híd alá, hogy az egyszerre szertement. A szarvát Jancsi a tarisnyába tette.

Innen elmentek a rézerdőbe. Megint meghagyta Jancsinak az anyja, hogy még odalesz, igazán ne nyúljon semmihez, mert itt vége lesz. Jancsi fogadkozott, hogy nem nyúl semmihez. Az anyja amint elment, Jancsi egyszeribe leszakított egy levelet. De akkorát csendült az erdő, hogy az állatok megbődültek. Ekkor osztán előállott egy igen-igen sovány rézbika, s azt mondta :

— Jancsi hé, hogy mertetek ide jönni, mikor itt ember még sohase járt?

Jancsi meg reá se nézett.

— No, mondd meg anyádnak, holnap a rézhídnál legyen verekedni.

Jancsi csúfokodva intett a fejével, s osztán elővette a furulyáját, s a legvígabb nótát furulyálta. Hát egyszer csak eléjő az anyja, s kérdi:

— Hát hé, miért van olyan jó kedved?

— Hogyne volna, mikor itt járt egy igen-igen sovány bika, s azt mondta, hogy holnap a rézhídnál legyen verekedni.

Másnapra virradt az idő. Elmegy Jancsi az anyjával a rézhídhhoz, hát ott van a sovány rézbika, s nekifut a tehen, s meghökölteti a bikát. A bika is nekifut, s beletaszítsa a tehent az árokba, úgyhogy az mind ízre tört. János nagy sírás közt a szarvát a tarisnyájába tette, s fel is fogadta, hogy addig ki nem húzza, míg erősen meg nem szorul, mert az anyja azt mondta volt, hogy addig elé ne vegye, míg úgy meg nem szorul, hogy tovább nem állhatja.

János hazafelé indult. De mikor a falu határára ére, gondolá, hogy hiszen miért ne venné elé, hiszen már honn van. Egyszerre a szarvakat kirántá a tarisnyájából, hát azokból mindenféle csorda jön ki, elkezdve az ökörtől a disznóig. Béfutott a faluba a bíróhoz, hogy rendeljen pásztorokat. Éppen ott volt a pap, a mester és a polgárok, lekacagták Jancsit, hogy mit tréfál. A pap

mondja, hogy ő felvállalja az ökrököt, a mester a lovakat, a bíró a juhokat, s egy hűtős a disznócsordát. Jancsi egyszerre azt mondá :

— Ne tréfáljon, bíró uram, tiszteletes uramék se, mert igazán őrizni kell.

— Jó, jó hiszen előrizzük a te csordáidot.

Egyszer csak kimegy a bíró az udvarra, hát lássa, hogy a határ el van lepve marhával. De vissza nem léphettek, ki kellett menni őrizni.

Nemsokára mindent megettek a marhák, ami a határon volt, Jancsinak azt mondták, hogy hajtsa el a marhákat. Jancsi mind csak térítgette, rittyegtetett, vissza akarta hajtani a szarvba, de nem mentek, Ígért sok pénzt annak, aki visszahajtja, de senki sem tudta. Egyszer csak eléállt egy vasfejű farkas, s azt mondja :

— Ha felfogadod, hogy soha meg nem házasodol, behajtom.

Jancsi felfogadta, hogy soha meg nem házasodik. A vasfejű farkas egyet rittyentett, s amennyi marha volt, mind bétakarodott a szarvba.

Jancsi éldegélt, ahogy lehetett, de egyszer elhatározta, hogy megházasodik. Meg is házasodott, de mikor legjavában folyt a vígság, Jancsi kinéz az ablakon : hát látja, hogy jő a vasfejű farkas a réten.

Egyszeriben megcsókolta a feleségit, s azt mondta :

— Én menyek, de ha hét esztendeig haza nem jövök, akkor menj férjhez.

Jancsi megindult az Opilincia víz felé. Mikor valami negyven mérföldet elment a falujától, hát ére egy házikót. Elmenyen az ajtóra, kopogtat :

— Eresszen bé, öreganyám!

— Ki vagy? — kérdi az öregasszony. — Miféle járásbéli vagy?

— Én vagyok — azt mondja Jancsi —, jó-jársbéli.

— Jere bé, jere, a szavadról esmérlek, hogy jó- járásbéli vagy, különben az ércfogú kutyámmal összeszaggatnálak. Jere, feküdj le, aludjál, mert még a vasfejű huszonnégy mérföld távolságra van tőled.

Egy kis idő múlva költötte:

— Kelj fel, kelj fel, mert a vasfejű tőled tizenkilenc mérföldre van. Ne ez a pirisznyedett pogácsa ! Ahol megszorulsz, törd meg !

Jancsi elbúcsúzott, elment. Ment, ment mendegélt, amig éppengés éppen negyven mérföldet ment. Ott megint elért egy házikót, oda es kéredzett bé.

— Ki vagy, s miféle járásbéli? — kérdi a vénasszony.

— Én vagyok, öreganyám, jó-jársbéli!

— Jere bé, jere, mert a szavadból látom, hogy jó- járásbéli vagy ! Jere, aludjál, mert még a vasfejű farkas tizennégy mérföldre van.

Jancsi lefeküdt, aludt. Egyszer költötte fel a vénasszony :
— Kelj fel, fiam, mert a vasfejű már csak tíz mérföldre van tőled.
Jancsi felkótt, s a vénasszony odaadott neki előbb két tojást.
— Ne, fiam, ahol megszorulsz, ezt törd meg!
— azután egy kendőt: — Ha vagy egy folyóhoz érsz, ints egyet evvel, aztán általmehetsz. — Jancsi megköszönte a szállást, osztán ment tovább. Ment, mendegélt, még egyszer hát az Ópilincia vízihez ért. De hát nagy, éppen meg is áradott volt, de a vasfejű farkast is már látta. Meg volt szorulva János.

Előveszi a pirisznyedett pogácsát, eltöri, hát egy nagy kutya lett belüle. Nevezi azt Fődnehezinek, mivel ha valamire reafeküdt, úgy megnyomta, hogy az alóla nem szabadulhatott ki. Azután eltörte egyik tojást. Hát lett belőle egy más nagy kutya, azt nevezte Jólhallónak, mert akármit beszéltek a világon, mindent hallott. Azután eltörte a másik tojást es, hát abból es lett egy másik kutya. Azt nevezte Jóllátónak, mert ami történt a világon, mindent látott. Akkor intett egyet a kendővel, hát a víz kétfelé vált, s ő a kutyáivál átalmant szerencsésen.

A túlsó parton ére megint egy kis házikót. Oda bémegyen, hát ott lakik egy vasfogú vénasszony.

— Jó estét, öreganyám !

— Isten hozott, édes fiam! No, ezután leszek anyád, s te légy a fiam.

— Nem bánom — azt mondja János —, megéldegélünk valahogy kettecskén.

János másnap elmenyen vadászni, lő egy nyulat, s már bizony délfelé járt az idő, s János hazafelé indult. Hát egyszer a Jólhalló azt mondja Jóllátónak :

— Faráter hé, éppen most mondá a vénasszony a fiának, a vasfejűnek, hogy feküdjék bé a küszöb alá, hogy egye meg onnét gazdánkot!

A Jóllátó megmondja a Fődnehezinek, hogy feküdjék reá.

Hazamentek, de a Fődneheze előre futott, s reafeküdt a küszöbre.

A vénasszony kiáltá:

— Ciba nye, ciba nye!

János pedig mondá :

— Hagyja el öreganyám, kutyának kutyabecsülete ! Bémentek a házba,

János sütte a nyulat, mikor megvolt, jóllaktak.

Másnap János megint elment vadászni, lőtt két nyulat. Egyszer fut a Jóllátó és Jólhalló a Fődnehezihez, s mondták :

— Faráter, a vénasszony befekteté a fiát a góc alá, hogy a gazdánkat enné meg.

Dél felé jár az idő, haza indultak. A Fődneheze előre futott, s nagy vizesen reafeküdt a vasfejűre.

— Ciba nye, ciba nye ! — kiáltá a vénasszony.

János es akkor ére haza, s rmondá :

— Hagyj el, öreganyám, kutyának kutyabecsülete ! Megsült a nyúl, jól ettek kettecskén.

Eljött másnap, Jancsi megint készült vadászni. A vénasszony sopánkodni kezdett:

— Édes fiam-uram, hagyja itthon ezeket a kutyákat, mert úgy félek, hogy, s érzem, hogy valami veszedelem jó reám.

— Bizony, öreganyám, nem jó szűvel teszem, de öreganyámért megteszem.

A kutyák nem akartak elmaradni gazdájoktól, de a vénasszony mégis valahogy bécsalta a pincébe, s a vasajtót rájuk zárta. János elment egyedül vadászni, de hát mikor legjobban vadászna, ott termett a vasfejű farkas.

— No, kutya, most játszom a fejeddel! Mit fogadtál volt?

— No hát, ha így állunk he — rmondá János —, engedd, hogy azon a fűzfán imádkozzam egyet, mert úgy es sokat szenvedtem.

János a vasfejű engedelmeiből felhágott a fűzfára, elég lassan mondá magában :

— Jólhalló, Jóllátó, Fődneheze, jertek !

— Háj háj — mondá a Jólhalló a többinek —, nem halljátok, hogy hív a gazdánk?

A Jóllátó pofon üti a Jólhallót.

— Mit hazudsz, mikor én nem hallom?!

Már most kiáltá János:

— Jólhalló, Jóllátó, Fődneheze, gyertek!

Mondá a Jóllátó :

— Én es hallom!

Ezzel mind a hárman ott teremtek Jánosnál, s kérdik :

— Mit poroncsolsz, gazdám?

Mondó János :

— Hót azt, hogy ezt a csúnya állatot szaggassátok ízig.

Azzal a kutyák fel es adtak rajta, felkoncolták.

János már most hazafelé vette útját, s mikor hazaért, hát a felesége éppengés éppen menni akart esketőre egy más férfiszeméllyel, mert a hét esztendője elmúlt volt, hogy János eltávozott volt. De mientes Jánost meglátta a felesége, egyszerre a nyakába szökött, s megcsókolta :

— Te az enyim, én a tiéd!

Megint újból ülték a lakodalmat. Aztán János békés életet élt az ő feleségivel, még máig es élnek, ha meg nem hóttak. Holnap legyenek annak a vendége, aki az én mesémet legjobban meghallgatta.

JÁNOS KIRÁLYFI ÉS SZÉLIKE

Hol volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, volt egyszer egy király, annak volt egy fia, úgy hívták, hogy János. Egyszer a király azt mondja Jánosnak :

— Eredj, fiam, hetedhét ország ellen világot látni, úgy aztán hamarább lesz belőled valami.

Útifüvet kötött hát János királyfi a talpa alá, hátára vett egy szőrtarisznyát, kezébe pedig egy nagy görcsös botot, avval elindult hetedhét ország ellen világot látni. Amint megy, mendegél, egyszer előtalál egy igen hosszú, vékony embert.

— Adjon Isten jó napot! — mondja a vékony ember.

— Adjon Isten neked is ! — fogadja a királyfi. — Ki vagy te? micsoda mesterséged van?

— Én bizony Villámgyors vagyok, ha megindulok futni, olyan sebesen haladok, mint a villámlás.

— Az bizony szép volna — mondja János —, ha te olyan sebesen tudnál futni, mint ahogy mondod.

Hát éppen akkor ugrott ki egy gyönyörű szép szarvas az erdőből, amint ezt meglátta a királyfi, azt mondja Villámgyorsnak :

— No hát, ha olyan futós vagy, ahol az a szarvas, fogd el!

Nem mondatja ezt Villámgyors kétszer magának, hanem felkapja hirtelen a gatyaszárat, utána rugaszkodik a szarvasnak, és akár hiszik kigyelmetek, akár nem, olyan igaz, mint az öklöm, bizonyítja a könyököm, ott voltam, ahol beszéltek, hogy három lépéssel elérte a szarvast.

— Nem állanái mellém kenyeres pajtásnak? — mondja neki a királyfi, mikor a szarvast odavitte.

— Dehogynem, nagyon örömet.

No, most már ketten mentek, mendegéltek, útközben amint egyről másról locsogtak, fecsegték, egy izmos, széles vállú emberre találtak.

— Adjon Isten jó napot — mondja a széles vállú ember.

— Adjon Isten neked is — fogadja a királyfi —, ki vagy te, micsoda mesterséged van?

— Én bizony Hegyhordó vagyok, a hátamon akármilyen nagy hegyet könnyen elbírok.

— Ejnye, próbáljuk meg — mondja neki János királyfi —, az bizony szép, ha igaz.

Ekkor Hegyhordó a hátára vett egy nagy hegyet, aztán könnyen vitte.

— Ez bizony szép, ez bizony szép, nem állnál hozzánk kenyeres pajtásnak?

— Dehogynem, nagyon örömet.

No, most már hárman mentek, mendegéltek ; egy darab idő múlva előtaláltak egy igen nagy mellű embert.

— Adjon Isten jó napot — mondja a nagy mellű ember.

— Adjon Isten neked is — fogadja János királyfi —, ki vagy te, micsoda mesterséged van?

— Én bizony Fúvó vagyok, s olyan erősen tudok fújni, hogy egy fúvósomra a háztetők, mint a pelyhek szállnak a levegőben ; a legnagyobb s legerősebb fák közül két-háromszázat ki tudok fújni a földből csak egy szusszanásra.

— Lássuk hát no — mondja neki János királyfi —, próbáld meg, úgyis amott van néhány nagy cserfa, ha legény vagy, fúdd ki.

Ekkor Fúvó oly erővel kezdett fújni, hogy azt a néhány fát, melyet neki János királyfi mutatott, mint a pozdorját repítette ki a földből, azok úgy megkóvályogtak a levegőben mint a gizgaz szokott a nagy forgószelemben, melyben a boszorkány járja a táncot.

— Nem állnái hozzánk kenyeres pajtásnak?

— Dehogynem, igen örömet.

No, most már négyecskén baktattak; rövid idő múlva megint elő találtak egy nyilas embert.

— Adjon Isten jó napot — köszön a nyilas ember.

— Adjon Isten neked is — fogadja a királyfi —, ki vagy te, micsoda mesterséged van?

— Én bizony Jólaláló vagyok, s olyan jól tudok célozni, hogy egy kőről lelövök egy borsószemet, anélkül hogy a kőhöz csak legkisebbet is hozzá érne a nyílvesszőm.

— Próbáljuk meg — mondja neki a királyfi —, vajon úgy áll-e, amint mondod?

Ekkor egy borsószemet rátettek egy kőre, hát úgy lelőtte róla, hogy a nyíl a követ még csak akkora darabon se érintette, mint egy bolhavesé.

— No, még ilyet nem láttam ám — azt mondja a királyfi —, nem állnái

közénk kenyeres pajtásnak?

— Dehogynem, nagyon örömet.

No, most már öten voltak. Amint így mentek, mendegéltek, egyszer előtaláltak egy kis terebély, zömök embert.

— Jó napot adjon Isten — köszön nekik akis ember.

— Adjon Isten neked is — fogadja János királyfi —, ki vagy te, s micsoda mesterséged van?

— Engem Péternek hívnak ; én ha a fejem a földre teszem, mindent tudok, amit az emberek gondolnak és cselekesznek.

— Nem állanái hozzánk kenyeres pajtásnak? — kérdi tőle a királyfi.

— Dehogynem, nagyon örömet!

Így mentek aztán hatan hetedhét országon is túl, az üveghegyeken is túl, még azon is túl, ahol a kis kurta farkú disznó túr, túlannan túl, innenen innen, hát egyszer elértek Tündérországba. Volt ottan egy igen-igen gazdag és hatalmas király, volt annak egy gyönyörűséges lánya, aki olyan rémítő szép volt, hogy már a képíró sem írhatott volna nálánál szebbet, s aki úgy repült mint a szél, még a lába sem érte a földet.

Kihirdette hát a király az egész országban, hogy aki az ő leányát futás közben elhagyja, annak adja feleségül; de aki nem bízik az inához, az meg se próbálja a futtatást, mert ha csak egy lépéssel is hátrább marad Szélikénél — mert hát így hitták a királykisasszonyt —, azt bizonyosan olyan helyre téteti, honnan a talpa se éri a földet. — Jöttek is sokan, szegények, gazdagok, nagyobb nál nagyobb urak, de mindnyájának csak arra ment az ügye, hogy utóvégre úgy járták a táncot, úgy verték össze a bokájukat egytől egyig, amint a szél fújta.

Egyszer a fülébe ment ez a hír a hat kenyeres pajtásnak is, nem tétováztak hát soká, hanem elküldték Villámgyorsat rögtön a királyhoz, hogy próbáljon szerencsét, s most mutassa meg, hogy mit tud. Bemegy hát Villámgyors sebtiben a király elébe, s azt mondja neki:

— Király uram, én szeretnék párost futni a királykisasszonnyal.

— Jól van, fiam — mondja neki a király —, hát majd holnap reggel jókor gyere el.

Elmegy hát Villámgyors másnap jókor reggel a királyi palotába ; hát uramfia ! annyi a tenger nép mindenfelé, kik azt nézni jöttek, hogy ki lesz már futósabb Szélike-e vagy az a hosszú, dángó ember; mondom, annyi volt a tenger nép, hogy végét-hosszát nem látta a szem.

Elkezdtek hát futtatni, de Villámgyors Szélikét három ugrással elhagyta, és sokkal hamarabb ért a tethelyre.

Nagyon megszégyellte a királyleány, hogy ez az idegen ember túltett rajta ; de mit volt mit tenni, már megesett, a megtörténtet pedig nincs az Istennek az a teremtése, aki meg nem történtté tegye.

— Jól van, fiam — mondja a király Villámgyorsnak —, látom, hogy te is tudsz valamit, de a lányomnak aligha valami baja nincs, mert nem hiszem, hogy máskülönben még csak a nyomába is hághatnál; hanem fussatok még holnap egyszer párost!

Villámgyors azt se bánta, megnyugodott abba is. Már jól feljött másnap a ruhaszárító csillag, midőn elkezdtek a futtatást; annyi volt most is a néző, mint a csillag az égen ; minden módon mesterkedett Szélike, de hiába, mert most is csak elhagyta Villámgyors, és sokkal hamarabb ért a kitűzött célhoz. A királyleány majd a föld alá bújt szégyenletében, de mit volt mit tenni, már megtörtént az egész.

— Na, fiam — mondja a király Villámgyorsnak —, fussatok még holnap egyszer párost, mert hogy ki a futósabb, tudod, harmadszoriban válik meg, mint a cigánygyerekek birkózása.

No, jól van, Villámgyors abba is beleegyezett. A királykisasszony pedig, hogy több kudarcot ne valljon, egy gyémántos kövű aranygyűrűt küldött neki ajándékba, melynek az a tulajdonsága volt, hogy aki azt az ujjára húzta, nemhogy futni, de még csak lépni is alig tudott. Péter megtudta ezt a gonosz szándékot, de senkinek se mondta meg másnak, csak Jólalálónak.

Másnap megint kiállottak Szélike és Villámgyors, hát Villámgyors, mert éppen az ujján volt a gyűrű, még csak lépni is alig tudott; ekkor Jólaláló nyilat hevenyében előkapta, és a gyűrű fejét — mert hát abban volt a varázs — olyan szépen kilőtte, hogy! Ekkor Villámgyors három ugrással utolérte Szélikét, és jóval előbb ért a célponthoz. A királykisasszonyt pedig ette a méreg, dúlt, fúlt, haragjában majd a nyelvét rágta, hogy az a semmiházi utóvégre is túltett rajta.

A hat kenyeres pajtás bement most a király elébe, s azt mondták neki, hogy nekik nem kell a királykisasszony, hanem annyi aranyat és ezüstöt adjon helyette, amennyit egyik pajtásuk elbír.

A királykisasszonynak pedig, amint meglátta János királyfit, mintha csak elvágták volna minden haragját; úgy megjuhászott, olyan jó és szelíd lett,

mint amilyen annak előtte volt; majd kilelte a szerelem-hideg, mert szó, ami szó, János nem volt ám valami hamvábaholt gyerek.

A király azonnal előhozott száz szekér aranyat és ezüstöt, azt felrakták Hegyhordó hátára, de még csak meg se kottyant; előhordatta hát a király minden drágaságait, késeit, tálaikat, kanalait, gyertyatartóit, egyszóval mindent, ami csak aranyból vagy ezüsből volt, és azokat is mind felrakták a többi arany fölébe, avval a kenyeres pajtások mind a hatan hátat fordítottak a tündérr király várának.

A tündérr király csakhamar megbánta, hogy azoknak a bokorból ugrott nem tudom kiknek odaadta azt a temérdek sok kincset. Feltette hát magában, hogy utánuk küldi a lányát, mintha azok lopva vitték volna el magukkal, azután pedig egy regement katonát küld utánuk, hogy koncolják föl azt a hat gazembert, a kincset pedig a királykisasszonnyal együtt hozzák vissza. De hamarabb felérte azt Szélike ésszel, mint az apja, mert mikorra ez kigondolta, már akkor ő hegyenvölgyön túljárt a hat emberrel együtt. Amint ezt megtudta a tündérr király, borzasztó megharagudott, s rögtön utánuk indított egy regement katonát; de Péter, amint egyszer fejét a földre hajtotta, észrevette, hogy micsoda szándékkal jönnek utánuk, azt mondja hát a többieknek :

— No, pajtásaim, most aligha itt nem hagyjuk a fogunkat, mert a király egy regement katonát küld utánunk avval a parancsolattal, hogy minket hatunkat aprítsanak össze, Szélikét pedig meg a nyert kincset vigyék vissza.

— De bákó vagy ! — mondja neki Fúvó. — Hogy olyan hamar megijedsz; az egész nem egyéb gyerekjátéknál ; üljetek csak le egy kicsit pihenni, mindjárt számot vetek én velük.

Hát ekkor elkezdett egész erejéből fújni, fújt, fújt szakadatlanul, amint csak Isten tudnia adta, hamarjában olyan nagy szélvészt kerekített, hogy a por az egész katonaságot lovastól mindenestől együtt eltemette. Mikor aztán gondolta Fúvó, hogy na, nem látják azok többet a csillagos eget, felhagyott a fúvóssal ; elindultak hazafelé. Mentek, mendegéltek, hát egyszer csak elértek a János királyfi apjának a várába, ott aztán elosztották egymás közt a töméntelen kincset, mindnyájan igen nagy urak lettek.

János királyfi pedig feleségül vette a gyönyörű szép tündér Szélikét, csaptak nagy lakodalmat; üstre főztek, teknyőre tálaltak ; csak a lé volt kilencféle, hát még a sok hús nélkül való lé !

A LEÁNYBÓL LETT FÉRFI

Egy királynak fiai nem voltak, csak jányai. Más országai király hadvezért kért tőle a családjából. Mert máskülönben hadat üzen, ha nem ad hadvezért. Az öreg király maga nem mehet, mert öreg. Három jánya közül a legöregebb vállalkozott, hogy neki katonaruha és hadnagyi rang — megnyíratkozik apróra, ű megyen el egy szép paripán, sarkantyús csizmásan ! Felöltözött, felült.

Egy vasorru bába kubikgödörből a vízből hányta vóna ki a juhokat, de nem bírta. Az elöltözködött kisasszony látta ott a vasorru bábát. A vasorru bába köszönt a királykisasszonynak, segedelemre híttá, bogy :

— Tessék jönni segedelemre, ezt a birkát kihányni.

— Hányja ki kend, én nem születtem munkába ! Azt felelte a vasorru bába :

— Térjen vissza, hiszen maga nőszemély, nem fogadják el ott, ahova megy.

Tovább ment gondolkodva. A vasorru bábának a szavától nagyon megborzadt.

— Ez is megösmert, hogy nő vagyok. Katonaságnál még doktor is van, az is meglát. Még tán meg is vizitálhat, hogy más országról való vagyok.

Visszament haza. A család közt azt mondta :

— Bátortalan vagyok, nem megyek.

Felöltözött a testvére ennek a ruhájába. Ez is találkozott a vasorru bábával. Meghívta a vasorru bába, hogy segítsék.

— Én nem segítek !

— Na ha nem segít, fiam, nem is lesz az útjában szerencséje.

A testvére mindent elbeszélte neki, hogy ű mért jött vissza. Hát ű is visszafele jött az apai házhoz. Felmondott ű is a szülének, hogy megbátortalanodott. A fiatal testvérük csak huszonegy éves volt. Ez mondta :

— Elmegyek én! Nem ficfából van az én szívem. A nektek készült katonaruha énrám nagyon pászol. Derékebb is, különb is vagyok nálatok.

Elindult. Megtanulta a vasorru bábát. A vasorru bábának még fele juha a vízben volt, a sárban. A bába mondta :

— Felséges kisasszony, legyik szíves, segítsék ezt a néhány darab birkát kihányni. Több egy hetinél, mióta ezekkel küzködök.

A királykisasszony mondta, hogy :

— Hogy menjek én evvel a szép ruhával abba a sáros vízbe?

A vasorrú bába mondta, hogy :

— Tessék levetkezni meztelenre. Maga is nőcseléd, mint én. Nem szégyelljük egymást. Ha megsegít az Isten, hogy a birkát kihányjuk, a másuk kubikba tiszta a víz, megmosakodunk, felöltözünk, felmenyünk az én házamhoz.

Felöltözés után felmentek a vasorrú bába kis lakására. Vasorrú bába azt mondta a királykisasszonynak :

— Itt ez a pálca, vegye a kezébe. — Irányt mutatott egy rekettyebokort. — Evvel a pálcával verje meg azt a bokrot. Egy rendkívül nagy nyúl fog belőle kiszaladni az én házam elibe. Jöjjön fel utána a királykisasszony.

A nyúl felszaladt, felment a királykisasszony is. Akkor mondta a vasorrú bába :

— Nem is titulázlak, fiam, megmutatom a szívességemet. Fogod tudni, hogy nem semminek lúnak.

Rákiáltott a vasorrú bába a nyúlra. A nyúl földhöz vágta magát, meghengergőzött, vált belőle egy rettentő szép aranyszőrű paripa.

— Ezen fogol menni, fiam. Gyere be csak a szobába.

Kinyitotta a vénasszony a sifont, sokkal finomabb és szebb katonaruhába öltöztette.

— Ez a ló, amit neked adok, tátos, tud veled beszélni. Mikor elérsz a másországi királyhoz, jelentkezel, hogy melyik országból jöttél, megmondod, hogy ki fia vagy. Ki ne valld, hogy te jány vagy.

Szívesen fogták minden katonatisztek. Mind gondolkoztak, hogy más országban milyen szép férfiembernek vannak. Bejelentették a királynak. Majd az ezredes beadta egy századhoz hadnagynak. De egypár hét múlva menni kellett a csatára. A századparancsnoka nagybeteg lett, hát a hadnagy ment el helyette. Amikor a parancsot megkapta, hogy már holnap indulni kell a legelső ezrednek, a legelső ezredbe ő az első századvezető. Lement az istállóba a lovához. Szomorú volt. Meglátta a lova, hogy szomorú.

— Mért olyan szomorú?

— Ha csak el nem hanyagolják, hát már holnap indulunk a csatába.

Éppen holnap el lett hanyagolva, de hát defelérozni kell a katonának a király előtt. A király a lakásából kijött a kiugró szobába családjával együtt. Legislegelő a másországi hadnagy volt a vezető. A királynak a jánya

nagyon megszerette. A király siratta a katonáit, hogy mi lesz velük, visszatérítette őket a jánya miatt, mert a jánya igen megszerette a vezért.

— Adjék hozzá, apám, anyám, meg kell hívni, megesküdök vele, ha kellek neki, mert az se kiskutya.

Meg is hitták a másországi hadnagyot. Nem tudott rázkódni az eskü elől, összeeskették a két jányt. Lakodalom estéjén éjfél tájon a felesége hehitta a hálószobába, hogy

— Feküdjünk le, lelkem.

Ölelte a nő a nőt, de bizon a hadnagy nem tudott vele semmit tenni, mert ű is jány volt. Megutálta a felesége. Már hajnalban apjának, anyjának mondta :

— Veszítse el, apa, köttesse a szilaj csikó farkára. Jobban megutáltam, mint ahogy szerettem.

— Várjunk, jányom, mit végez az Isten. Holnapután már megy a háborúba. Nekem becses vöm, hátha még el is hal a háborúba. Készakarva teérted nem sikkasztom el.

Másnap már a lovát nyergelték neki. Az istállóba kiment nagyon szomorún. Kérdezte a lova :

— Mi baja, kedves gazdám?

— Azon mán nem tud segíteni senki. Azért vagy már felnyergelve, menyünk a csatába. Mi leszünk az elsők, mi esünk el legelőbb.

Megbiztatta a ló, hogy csak le ne essen róla.

— Esni nem esek le ló hátáról — felelte —, tanultam lovagolni.

Elindultak. Mentek egy nagyon szép töltésen, és a töltésen találtak egy fészületet. A ló hamarabb meglátta az ellenséget. A hadnagy megijedt a hátán, mert a ló mérgesen elnyerítette magát. Nagy sebbel indult meg, a hadnagy a keresztet megkapta, hátha lemarad a ló hátáról, de a kereszt kitört, ijedtében a hóna alól el sem esett. Már nagyon közel voltak az ellenséghez. Látta az ellenség, hogy milyen szép paripán jön az első hadvezér, de az Úr Jézusnak az arca volt a keresztben. Az ellenséges vezérek ujjongatták, hogy grácia, grácia. Eljött az Úr nevében. Lerakták a fegyvert, megszűnt a háború. Jó egyezséget csináltak.

Megtért vissza haza az apjoka házához. Felesége meglátta. Azt mondta az apjának :

— Ott jön már az az elveszíteni való ember.

A király felelte :

- Nem vesztettem el, tudomásommal van, hogy ezt a nagy háborút ez szüntette be, inkább más parancsot adok neki.
Behívatta a király maga elibe.
- Derék ember vagy, fiam, ilyen nagy ellenséggel békét kötöttél. Egy parancsot adok neked. Elmégy a Naphoz, meg fogod tőle kérdezni, hogy miért jön fel az égbe olyan vígan, miért száll le olyan szomorún?
Akkor jött a Naphoz, mikor a Nap fölkelte. A Nap azt felelte :
- Éjszaka kinyugszom magamat, amit tennap láttam, elfelejtettem. Amikor felkeltem, nincsen semmi haragom, vígan kelek fel. De alighogy egy hajításnyira felhaladok, mán a sok isteni káromlást hallom, azért szállok le szomorún.
Hát megtudta a hadnagy, visszatért haza. Amikor a kapun bement lóháton, mán a felesége meglátta.
- Itthon van már, apa, tegyík vele valamit. Hát így nem mehetek férjhez.
Mondja a király :
- Majd beszéllek vele. Mit mondott a Nap, fiam?
- Azt mondja, hogy azért kél fel olyan vígan, nem lát éjszaka semmi zavart, de mikor magosra jön az égbe, mindenféle csak a nagy isteni káromlást folytatják. Azért száll le szomorún.
A király észbevette, hogy igazság és így van.
- Dehogy veszítem el! Fiam, mondok neked valamit. Nekem az oroszországi király egy elterhelt hajó kincessel tartozik. Már kilencvenkilenc tiszt urat küldtem, hogy adja meg a pénzem. Mind elvesztette, egyet se eresztett haza.
- Elmegyek, mert muszáj. Megfogadom az apám szavát. Tudom, hogy csak azért küldöz, hogy vesszek el. Minekutána kilencvenkilenc katonatiszt maradt oda, tudva én leszek a századik.
Nagyon szomorún ment az istállóba a lovához. Mondja a lova hogy : —
Mit szomorkodol megint?
- Nagy parancsot kaptam az apjokomtól. Addig küldöz bennünket, hogy elveszít. Most megint mennünk kell Oroszországba. Egy hajó pénzt, amit kölcsönadott apám, azt hazaszállítani. Elveszünk, elveszünk mi ott.
Felelt a ló, hogy ne féljen.
- Isten segedelme velünk lesz, hazahozzuk a kincset.
El is mentek, elindultak. Csakis ketten egy gályán, vizen. Már harmadik éjszaka kikötöttek az erdőszélen. Mondta a ló a gazdájának :

— Tessék bemenni ebbe az erdőbe, kedves gazdám, ne féljen semmit.

Találkozni fog egy emberrel. Fogadja meg segítségére napszámosnak hozzánk. Majd másikat is fog találni, azt is fogadja meg. Még harmadikat is. Nagy gálya ez, nem bírunk ketten vele.

Lejött mind a három napszámos vele. Ott a napszámosok közt egy nőcseléd azt mondta, hogy :

— Menjünk fel mindnyájan az erdőbe.

Ráakadtak egy gyönyörű szép lakásra, egy remete pap lakott benne. Nem volt odahaza a pap, betörték a lakásba, mindenféle ételét, bútorát megégették, összetörték drága könyveit. Semmi nélkül hagyták. Lementek a hajóra, megindultak utazni. A pap, mikor hazament a lakására, elájult, nagyon sírt.

— Semmim sincs! Mit tegyek?

Sírva mindenféle tudományát összeszedte. Átokkal is átkozta, aki ezt tette vele.

Meghallgatta az Isten a pap kívánságát.

— Ha fehércselédek voltak a kártevőim, váljanak férfinak, de ha férfiak tették, váljanak nőnek.

Utazik a hadnagy a barátaival. Egyszer meglátja, hogy hugyozik a lova. Azelőtt úgy hugyozott, mint a kanca, most meg a hasa alól hugyozik. A mindentudó nő volt a napszámosok közt. A másik kettő pedig férfi volt. Annak egyike kapzsi volt, a társa meg kengyelfutó. Suttogtak, hogy mi lett velök.

— Mi férfiak voltunk, és nő lett belőlünk.

Félrefordul a hadnagy pisilni, neki se kellett legugolni. Megtalálta a hívogatópálcát. Örvendezett. Rágondolt a szép feleségére.

— Ha hazafordulhatok életben, meg fog szeretni. Gondolom, hogy neki ez volt a baja.

Felelte a mindentudó :

— Már mindjárt odaérünk. Felséges uram, nagyon jól fognak ott minket.

Asztalhoz öltetnek, minden jóval fognak traktálni bennünket. De addig se nem eszünk, se nem iszunk, míg a pénzt be nem terhelik.

Úgy is lett.

— Nem eszünk, nem iszunk, pénzért jöttünk, régi tartozásért. Elfogadom kamat nélkül.

Olvasatlan volt tizenkét szekérrel. Arany és ezüst.

— Akarom látni, hogy mind le legyen szállítva! Azonnal hozzáfogni.

Éppen olyan hajón jöttem, amely elbírja a kincset.

Nem tudtak mit tenni, bepakolták. Most a mindentudó azt mondta a hadnagynak :

— Nem eresztenek el bennünket trakta nélkül. Én mindentudó vagyok, szembeülök vele az asztalnál. Minden jót együnk. Nagyon fog a vén király kínálgatni borral. Hiába koccantgat, fel ne vegye addig a poharát, míg én rá nem intek.

Rávárt a mindentudó, hogy a királyhoz tartozókból senki sincs odabent, akkor intett a hadnagyra, hogy felveheti a pohárt. Amikor összekoccantott a királlyal, a király azt mondta :

— Fenékig, öcsém!

A király amint rmondá, hirtelen megitta, hanyatt bukott, meghótt. A kengyelfutó felölelte a hadnagyot, szaladt vele a hajó fele a többi barátaival. Egy-kettőre eleresztették a hajót. Megindultak mentül sebesebben. Idő múlva mindentudó — mert szerencsére a víz három ágra szakadt — azt mondta, hogy :

— Ezen az ágán menjünk a folyónak, amerre én mutatom, mert jönnek utánunk huszárokkal, repülőgépekkel, mert a királyuk meghalt. Ha el nem bújunk, vége az életünknek.

Szerencsére a folyók mindenütt a nagy fák közt folytak. A lombos fák alá kötöttek ki, mégpedig sötét felleg sötétítette be az erdőt, a repülők se láttak semmit, visszatértek haza.

— A víznek mind a három ágát bejártuk, nem találtunk semmit. Biztosan elült velük a hajó. Másképp megtaláltuk volna.

A hajóval már odáig értek, ahol a napszámosokat fogadta. Mondta a mindentudó :

— Menjetek békével. Mi már itthon vagyunk. Víz után mennek, a gép is jó, huszonnégy óra alatt otthon lesznek.

Haza is értek. Kikötöttek. Felment, az apjának bejelentette.

— Itthon vagyunk hál' Istennek. Tessék kiadni parancsba, apa, őrzőt a hajónál senkit se hagyunk, meg ne rabolják a pénzt.

Felesége meghallotta. Rögtön beszaladt a szobába.

Így felelt a hadnagy :

— Édesapám, hisz feleségem a lánya, sétálni szeretnék vele menni.

— Hiszen, fiam, rendelkezhetel vele. Nagy örömmel esküdött össze veled. A tied az, én nem fogom pártját. Tudom, hogy te nem ölöd meg !

Magához ölelte a feleségét. Az rúgott, vágott, nem akart menni. Mondta a király :

— Fogd meg, fiam !

Meg is fogta. Lejutottak a sétakertbe. Mint egy királyi kertbe, mindenféle ülőhelyek voltak. Egy földből épült gyepes padkára nagy erejébe került, hogy a feleségét leültesse maga mellé.

— Lelkem, szeretlek én téged — mondta a hadnagy.

— Ne lökdösődj!

— Játsszunk egyet!

Megcsendesedett a felesége. Kicsi pihenés után talán ötször is játszottak. A felesége örömeiben az urának a nyelvét is a szájába vette. Megpihentek, jöttek a lakásba. Az új asszonynak a lába alig érte a földet, mert az ura nyakában csüngött.

— Lelkem, mért nem tetted elébb is? Most annyira megszerettelek, még az ágyat is én fogom a részünkre megvetni. Majd meglátod, milyen öröme lesz apámnak meg anyámnak. Rendkívül nagy Jakab-estét fog tartani. Minden jó barátját meg fogja hívni.

Mondta egy nagyherceg :

— Isteni dolog ez! Hogy ez a nagy utálkozás ilyen nagy szeretetre vált.

Mondta a nagy úr:

— Bár csak halálotokig tartana a szeretet.

Mindenki nagy szerencsét kívánt jó egészséggel nekik.

Voltam én ott. De nem juthattam közéjük, mert akkor többet is tudnék mondani. Most is élnek, ha meg nem hóttak.

HAJNALCSILLAG

Élt egyszer valahol, hetedhét országon is túl, egy király. Volt annak a királynak egy fia, aki már ide s tova legénysorba jutott volt, ő bizony — gondolja a királyfi — elmegy, s feleséget keres magának. El is indul világ belátni, magához való szép leányt keresni.

Összejárt toronyát-boronyát, s mégsem kapott magához való leányt, pedig két álló esztendőig örökké jött- ment, királytól ki, királyhoz bé.

Búsult, de erősen a szép, dali királyfi, hogy mégiscsak a felséges anyjának s apjaurának kell szót fogadnia, s azt a világcsúf, sánta, kancsi és vastag szomszéd királyleányt kell elvennie, amelyiket erőszakkal is, vagy akarja, vagy nem, csak a nyakába akarnak varrni. Amint így nagy búbánatba merülve, tenger gonddal mendegél, megszólítja egy hófehér hajú, szakállú, tisztos öreg ember :

— Ugyan miféle nagy világ gondja nyomhatja a vállad, ilyen fiatalon, te szép, szelíd királyfi?

— Hej, kedves öreg apámuram, nagy az én bajom, nem lehet már, úgy látom, segíteni azon.

Az öreg addig vigasztalja, kedveskedi, míg a királyfi elbeszéli az ő búbajának a sorát.

— Na, te szép királyfi, segíték én rajtad. Eredj el haza, s készíttess egy olyan erős bárkát, amelyikbe víz behatolni ne tudjon.

Amikor ez készen volt, elindult az öreg a királyfival hetedhét ország ellen, víz mentében. S úgy elmennek, hogy csak a jó Isten volt a tudója, hogy meddig. Amikor már szinte hogy az Óperenciás-tengerbe is beleértek, hát jutottak a selyemhíd lábához.

Azt mondja az öreg :

— Na, te szép királyfi, ebben a városban lakik a réz király. Annak van egy ország-világra szóló, híres szép leánya. Ennek a leánynak a szobalányai pedig innen a híd lábától szoktak úrnőjüknek vizet vinni minden áldott reggel. Te itt kiszállsz. Ebből a hajóból akkor arany-selyem-bársony sátor lesz, rubin asztallal benne, s azon arany-, ezüst-, gyémántcipellők. Az aranyszegeken meg arany-, ezüst-, gyémántköntösök. Te árulni fogod azokat. Meglátják a híres szép királykisasszony szobalányai, s elmondják majd úrnőjüknek. Az leizen neked, hogy vigyél fel hozzá belőlük. Hanem te

ne küldj semmit, csak izenj vissza, hogy jöjjön ő maga le, ha szüksége van reá. Amikor aztán lejön a leány, s a sátorban az asztalon belül lépett, öleld át, csókold meg, s monddad neki, hogy feleségül veszed. Akkor a sátor összecsapódik, ismét hajó lesz abból, s ne félj, nem érnek utói azután.

A szép királyfi kiszáll a hajóból. És lássanak csodát: minden, minden úgy történt, ahogy az öreg megjövendölte !...

Hej, nagy öröm volt a bárkában. Mert hiába, csak erősen megszerették egymást, már az első perctől kezdve ! Azért is vigadoztak, ettek, ittak. De az öreg sem nem evett, sem nem ivott, kint ült a bárkán esőben, hóban, viharban egyaránt, s ügylet a bárkára és a fiatalokra.

Egy estére kelve a bárkára száll három hattyúmadár, s azt mondja a legkisebbik :

— Be szép pár ember lakik itt a bárkában ! Be szépek, be kegyesek ! De mit ér az ő szépségük, kegyességük, mert alig hogy hazaérkezhetnek, hintót küldenek eléjük a fiú szülői, de az a hintó méreghalálba lesz edzve, s ahogy beléülnek, lángot vet, és halálnak halálával halnak meg. Aki ezt megmondja nekik, térdig kőbálvánnyá válik.

Telt, múlt az idő, továbbhaladt a bárka. A fiatalok Örvendettek, ettek, ittak. De az öreg sem nem evett, sem nem ivott, csak kint ült a bárkán. Azt kalauzolta szélben, fagyban, esőben, hóban egyaránt.

Egy idő megestülve ismét a bárkára száll a három hattyúmadár, s azt mondja a középső :

— Be boldog, örvendező egy pár van ebben a bárkában ! Be szépek, be kegyesek ! De mit ér az ő szépségük, amikor hazaérkeznének, két öltözet ruhát küldenek eléjük a királyfi szülői, de az a ruha méreghalállal lesz kivarrva, és amikor magukra veszik, lángot vet a testük, s tűzhalállal halnak meg. Aki ezt mondja nekik, övig kőbálvánnyá válik.

Avval csak telt, múlt az idő, haladott a bárka. A fiatalok vígan voltak, ettek, ittak. De az öreg sem nem evett, sem nem ivott, csak ült kün a bárkán, s azt kalauzolta hidegben-melegben.

Egy estére kelve ismét odaszáll a három hattyú, s azt mondja a harmadik :

— Be örvendő egy pár lélek lakik ebben a bárkában. Be szépek, be kegyesek ! De mit ér az ő szépségük, szerelmetes ifjúságok, mert amikor megérkeztek az apai kastélyba, beteszik őket az egyik palotába, a kedves márványszobába, hanem éjjel belopódzik a hétfejű sárkány, s az megöli

őket, büdös köves lánggal agyonfojtja őket. Aki pedig ezt megmondja nekik, egész testben kőbálványá válik.

Másnapra virradva bemegy az öreg a bárkába, s azt mondja a királyfinak:

— Három bűnöm lesz nekem a megérkezés után, de te, szép királyfi, ígérj bocsánatot előre is értök.

— Megbocsátom, édes jó pártfogóm, előre is ezt ígérem — feleli a királyfi. Alighogy hazaérkeznek, küldi a király a gyémánthintót, hogy a fia azon vigye haza menyasszonyát. Kiszállnak a bárkából.

Azt mondja az öreg :

— Én vagyok az első. — Avval kapta a nyilát, s egy pillantásra keresztüllötte a hintót, hogy az egyszerre széjjelpattant, tüzet fogott, s kocsist, lovat mind összeégetett.

— Hát ezt minek tette, kedves öregapám? — kérdi a királyfi.

— Megmondottam, hogy nekem is lesz három bűnöm ezen a vétkes világon, de te ezt engedd meg !

Hozzák a pompás királyi gúnyát, hogy öltözzék bele a szép fiatal pár.

Felkiált erre az öreg :

— Én vagyok az első. — Avval kapja az ő nyilát, s otthelyt keresztüllövi a királyi gúnyát, hogy az lángot vetett, s tüstént hamuvá lett.

— Hát már ezt is, kedves öregapám? — kérdi a királyfi.

— Megmondtam, hogy nekem is lesz három hibám ezen a bűnös világon, de te ezt engedd meg !

Megérkeznek a királyi udvarba.

Hej, én uram, én Istenem, hogy haragudott, dúlt- fült — tudják meg — a király s a királyné, hogy ez az engedetlen fiók sem jártában-keltében, sem az elkészített nagy, erős méregben nem vezett el az ő idegen jegyesével. Mert roppantul haragudtak reá, hogy mért nem vette el azt a rusnya királyi leányt, akit ők akartak. Sem a rézkirály gyönyörűséges leánya, kegyes viselete, sem az ő fiuk gyermeki kérése meghatni őket nem tudta.

Megestül az idő. Az öreg ember belopózik a márványszobába, s ott elbújik.

Hát teszik bé a fiatalokat is éjjeli szállásra. Hanem azok úgy elaludtak a hosszú út fáradalmi után, mint a holt.

Hallik éjfélkor a nagy zúgás, sivítás, hát jön a hétfejű sárkány, hogy elpusztítsa a fiatalokat. Az öreg sem volt rest, kirántotta hirtelen a kardját, s

amint a sárkány dugta fel a fejét, mind a hetet leszedte.

Hanem egy csepp vér a fiatal királyné arcára loccsant. Gondolja az öreg, hogy ő nem engedi azt odaszáradni, hát elkezdte a nyelvével letisztogatni onnan. Történetesen megébredt a királyfi, s meglátta. Nem tudta mire vélni a dolgot, s mit teszen az öreg, nagyot kiált reá, és azt mondja neki:

— Na, öreg, sokat tettél rövid napok alatt ellenem. Semmivé tetted lakodalmi kocsinkat, nászruhánkat: megengedtem neked. Hanem ezt, amit most tettél a feleségemmel szemben, nem bocsátom meg soha, nem.

A királyfi összegyűjti a tanácsurakat, előadja nekik a dolgot, s felszólítja, hogy ítéljenek az öreg felett, de még hamar és keményen !

A királyi tanács akasztófára ítéli a vén bűnöst. És nyomban ki is viszik a királyfi kívánságára a kivégző helyre.

Azt mondja az öreg ember :

— Készen vagyok én a halálra, úgy sincs kedvem élni ezen a bűnös világon, de egy a kívánságom: halálom óráján adjátok meg nekem, hogy mondjam el

tetteimet, s azután nem bánom, érjen a halál. Hogy lásd meg királyfi, nem bűnből tettem én, hogy a szép királyné arcát tisztáltam én. Te pedig azért, hogy nem állottál szódnak, hét évig bűnhődjél, amíg bűnödöt lélekből meg nem bánod.

— Jól van, öregapám, jót is tettél velem, legyen teljesebben ezen utolsó kérésed is.

Elmondja erre az öreg a három hattyú beszélgetését útközben a bárkán, s hogy mit mondott az első hattyú. Mikor addig ér, hogy : kőbálvánnyá váljék, aki ezt elmondja, az öreg térdig kőbálvánnyá változott.

Erre már megdöbbsent a királyfi is, kezdte a dolgot sejdíteni, s kérlelte az öreget, hogy ne mondja már tovább, ő ezennel megkegyelmez.

— Nem tartottad meg a szódat, késő a megbánás. — Avval csak elbeszélte a második hattyú intését is, s amikor addig ért, hogy : aki ezt elmondja, Övig kőbálvánnyá váljék, az öreg tüstént övig kőbálvánnyá lett.

A királyfi erre már egészen megriadt, mert világosan látta, hogy apja, anyja ellene volt, és csak ez az öreg egyedül az ő jóakarója. Kérni kezdte újra, ne mondja már tovább.

De az öreg azt felelte reá :

— Én elmondom az enyémet, s te lássad, hogy megbánjad a szószegésedet.

És elmondja a harmadik hattyú jóslását is, s elbeszéli, hogy amikor a sárkány fejeit levágta, vér cseppent a fiatal királyné habfehér arcára, s hogy ő a nyelvével azt el akarta takarítani onnan ; egyszerre csak egészen kőbálvánnyá változék az öreg.

Sírt, de rítt, de búsult a szegény királyfi, olyan keservesen, hogy az egész ország megsajnálta nagy keserűségét. Az apját, anyját klostomba záratta. Hiszen hogy legyen az ilyen király jó a maga népéhez, amikor még az ő szívéből szakadt gyermekéhez és szép szerelmes menyéhez is ilyen gonosz akarattal van!

Hét álló esztendeig örökké siratta az öreget. Minden istenáldotta nap elment a kőbálványhoz. Kérte nagy hangos sírással: engedjen meg neki. — Közben a fia is nagyra nőtt. Azt is vitte, annak is elmondta, panaszkolta az ő nagy bűnét, s mindig így végezte : ne ítélj hirtelen !

Hét esztendő múltán, amint a bálványnál ismét sírt a király, s oktatta a fiát, megbotlott a gyermek, megindult a vére, s a kőbálványra cseppent.

Erre nagy hirtelen szétpattant a bálvány, előállt az öreg, s azt mondta a királyfinak :

— Ne, te szép királyfi, amiért olyan istenes ember voltál, hogy a jótéményt nem felejtetted el, eljöttél hozzám, elsirattál minden istenáldotta nap, azért én, aki eddig is a jók őrzője voltam, megáldalak téged, hogy e földön semmi búbaj soha ne érhesse. Jó király a leszármazottadnak, s igazságos lesz a neved. Éljen boldogul, velem többet nem beszélsz, de ha látni akarsz, jöjj ki hajnalonként, s a keleti égen mindig láthatsz engem.

Avval felszállott az égre, s higgyék nekem, hajnalban már ott is ragyogott egy szép fényes csillag, minden csillagok közt a legfényesebb a keleti égen. Ha nem hiszik el, nézzék meg hajnalban : ott ragyog az ma is !

A királyfi pedig élt békén, áldottan a réz király szép, kegyes leányával, s tán még ma is élnek, hogyha meg nem haltak.

TÖBBET TUDOTT, MINT MEST' URAM

Egyszer hol volt, hol nem volt hetedhét országon, még azon is túl, egy gazdag embőr, ennek volt három fia. — Hogy volt három fia, hát az iskolába kezdte okot járatni. Mikor este hazajöttek, mind a háromtól megkérdezte, mit tanultál? A nagyobbik mindig azt mondta, hogy az A-t, a

középső a B-t, a küsebbik mindig azt mondta, hogy ő nem tanult sömmit, mert játszott. Kérdözte az apja, hogy miért?

Ő azt mondta :

— Azért, apámuram, mert én többet tudok, mint mest' uram.

Azért megbúsult az apja, azt mondta, hogy ha ez idejében el nem veszön, hát rossz embör lösz. Nekiáll biz az apja, elviszi a gyermeköt messze-messze egy nagy rengeteg havasba, ott egy fához lekötözi, otthagyja. Másnapra kelve éppen abba a havasba mönt a Vörös király vadászni. Egyszer délre mind elégyülnek, hogy ögyenek — hát a királynak egy tögöri jágerje nem jö meg, késik. Egyszer ugyancsak nagy késöre megérkozik. Szidni kezdi a király, hogy miért jö olyan késöre.

Azt mondja a jáger, hogy :

— Ne szidjon fölséges uram, mert egy csodát láttam, azt nézdögéltem.

Kérdi a király :

— Mi az a csoda?

— Jaj, fölséges uram, itt a havasban egy nagy fához egy gyermek van megkötve elevenen !

Mondja a király :

— No szaporán ! Addig ne is ögyünk, hanem hozzuk ide elé!

Elmönnek bizony, csakhamar eléhozzák a gyermeköt. A királynak mind elbeszéli a gyermek, hogy az apja miért akarta elveszteni. A király még jól megszidja, hogy hogy merte azt mondani, hogy többet tud, mint mest' uram.

Ahajt önni kezdenek. Mondja a gyermek :

— Fölséges uram ! Itt ne ögyenek, mert ha itt ösznek ez alatt a cserefa alatt, cl sem végzik, a mennykö mind széjjel üti ezt a fát.

Azt kérdi a király :

— Honnét tudod ezt te?

— Azt én jól tudom — azt feleli a gyermek.

A király bizony megfogadja, tovább mönnek önni. Hát még el sem végzik az ételt, egy akkora fölhő kereködik elé, mint egy lepödő, egyet villámlik : úgy megüti a mennykö a cserefát, hogy még gyökereit is mind kihányja. Megörül a király, hogy milyen gyermekre kapott. Egyszeribe haza kezdnek készülni. A király a maga hintójába ülteti a gyermeköt maga mellé.

Egyszer mint mönnének egy kert mellett, hát sok verebek vannak a kertön, síbolnak. A gyermek ezt mindegyre mosolyogta. Kérdi egyszer a

király :

— Te mit kacagsz, hé?

— Hát nem hallja, fölséges uram, minek örvendeznek, mit beszélnek azok a madarak?

— Hallom — azt mondja a király —, hogy síbolnak!

— Azok annak örvendöznek, fölséges uram, hogy csakhamar érkezik ide egy asszony, kinek egy véka köles van a fején. Mikor az ideérkezik, hát csodálkozni kezd rajtunk, megbotlik, a köles mind szertefut.

Már várta a király, hogy vajon mi lösz belőle. Hát egyszer jó az asszony, a biz az addig csodálkozik a király hintóján, hogy egyszer megbotlik, a kölest meg messze elszórja. Ő szödött fel a nagyjából amit lehetett, a többit pedig otthagya a verebeknek. Most méginkább megörült neki a király.

Egyszer, mikor szinte hazaérköznének, hát csak változni kezd a gyermek. Kérdi tőle a király :

— Hát hé ! Talán beteg vagy, hogy így változol?

— Nem vagyok biz én, fölséges uram, de erősen szomorú vagyok !

Azt kérdezi a király :

— Hát mért vagy szomorú?

— Azért, fölséges uram, mert az elmúlt éjszaka a királyi kastélyból egy vasas láda pénzt elloptak. Immár a királyné egy élős kést tart a kezében, hogy mikor fölséges uram hazaérkezik, avval egybe ölje meg magát.

Megbúsul most — szögény világ ! — a király, azt mondja a gyermeknek :

— Hát annak nem lehetne elejít vönni?

— Vagy elejít, fölséges uram, úgy, ha két jáger előre hazamönyön, beküld két inast, hogy egyszerre a királyné két kezit fogják hátra, osztán fölséges uram akkor mönyjön bé hozzá.

Úgy töszön, biz az. Elmönyön előre két jáger, megtanítja a két inast, hogy mit csináljon. Azok mikor megkötözték volna, a király bémönt, azt mondta a feleségének:

— Á, á, feleség ! ne búsulj azon : mást ad az Isten! Úgy is mü csináltassuk !

A királyné bizony helyrejő. A király mindjárt nagy vendégségöt csinál, hogy a felesége életben megmaradott. A gyemököt éppen maga mellé ültette. Egyszer bėjön a házba egy kopó, aztán egy pumikutya, veszeködtek egy csont felett, mert a nagy kopó erővel elvötte a pumitól. Ezt az asztal mellől erősen mosolyogta a gyermek. Kérdi a király tőle :

— Te mit kacagsz, hé?

— Hát nem hallja, fölséges uram, hogy az a két kutya mit hány egymás orrára?

Azt mondja a király :

— Hallom, hogy csaholnak, de egyebet sömmit sem !

— No — azt mondja a gyermek —, hogy a kicsi pumitól a nagy kopó elvötte a csontot, azt mondta neki: ezt te is erővel elvöved, pedig az éjszaka, mikor a láda pénzt vitték a tolvajok, nem állottál eléjükbe! Bezzeg én mindig csaholtam, úgyhogy miattam nem tudták a ládát elvinni, hanem a ganéba beléásták, még most is ott van.

Azt kérdi a király a gyermektől:

— Vajon most is ott van-é?

Azt feleli a gyermek :

— Meg kell nézni !

Egyszeribe lámpást gyújtanak, odamennek, ázni kezdik, hát megkapták a láda pénzt.

A király még mindjárt nagyobb vendégségöt csináltat, a gyermeket pedig a maga fiának fogadja, osztán a leányát, aki éppen akkora volt most, osztán olyan szép, hogy a napra lehetött nézni, de arra nem — nekiadja ; fele királyságát is neki ígéri, holta után pedig az egészet.

Egyszer, sok idő múlva, meghal a király, az egész királyság reá maradt. Egyszer azt mondja a feleséginek:

— No feleség, én elmögyök az én országomba, de nemsokára visszajövök.

A felesége is mindönképpen el akar mönni, de ő nem engedte, nehogy a felesége megtudja, hogy ő miféle tőkéből való.

Megindul biz ő lóháton, egy serög pénzzel. Éppen egy röggel érközik az ő faluja határához. Hát találja a nagyobbik bátyját, hogy hajtja a marhacsordát — egybe köszön neki, megkérdezi, hogy ez s ez az embör él-e még? Hány gyermekei vannak? Hát a harmadik hová lőtt volt el? A bátyja mindönt elbeszéli szóról szóra. Onnan elmönt tovább, hát találja a küsebbik bátyját, hogy hajtja a disznócsordát. Annak is köszön, megkérdezi, mindön. Az is éppen azt beszéli, mint a bátyja. Azt kérdi tőle a király :

— Hát apádurad hogy élhet?

Azt mondja a disznópásztor :

— Hát az biz az a söprükötésből éldögél napról napra!

Elmőnyön biz ő haza, hát az apja akkor is éppen a söprűket köti. Köszön az apjának is, megkérdezi, hogy hogy-mint van. Az apja is fogadja, de egy világért sem üsmerte meg, hogy az a fia volna! Beszéd közben eljő, hogy hány gyermekei vannak. A szögény öreg apja azt mondja :

— Csak kettő, mert a harmadik még gyermekkorában elvészött!

Azt kérdi a király :

— Hát ugyan bizony az hogy vészött el?

— Haj ! — megsóhajtja magát az apja. — Irtózom is elbeszéli, mert az Isten most is érette látogat. Hallja csak : három fiamat az iskolába járattam, a két nagy mindég tanult valamit, de a küsebbik sohasem egy szót es. Azért megbúsultam, elvittem egy havasba, ott megkötöttem egy fához, otthagytam. Haj, nézze az úr én ebben a faluban legelső hatökrös gazda voltam, de már hogy büntetött meg az Isten bűneimért! Söprűkötéssel élök!

A király bizony egyszeribe kiadja magát, hogy ő az ő fia, elbeszéli, hogy ő onnan hogy szabadult meg. Azt mondja osztán az apjának :

— Látja, apámuram : akit az Isten különös talentummal megáld, annak nem kell mest' uramtól tanulni. De én attól apámuramra sohasem haragudtam, nem is fogok haragudni. Most pedig kied, édösapám, azt a sok söprűt hányja el, csak éppen egy párt hagyjon a maga számára.

Az apja egyszeribe két páron kívül mind elhányta a söprűt, a fia pedig egy véka pénzt ad neki. Avval elbúcsúzik, elmőnyön a mezőre, ott felkeresi előbb a nagyobbik bátyját, osztán a küsebbiköt. Mind a kettőnek ad egy-egy véka pénzt, avval tőlük is elbúcsúzott, otthagytá őket. A két bátyja azt sem várta, hogy este lögyön, még délután hazaeresztötték a csordát. Egy esztendő alatt mind olyan gazdák löttek, hogy többet tartott egyik-egyik nyolc ökörnél. A király pedig hazamönt, boldogul élt a feleségével, még mái napig is élnek, ha meg nem haltak. — Holnap lögyön a kietők vendége !

SÁNDOR KIRÁLYFI ÉS LAJOS KIRÁLYFI

Hát volt, hol nem volt, hetedhét országon es túl, volt egy jó gazdaember. Volt egy fiacskája, Sándor a neve, de olyan gyönyörű szép gyermek volt, hogy párját nem lehetett látni. Szép es volt, de jószívü gyermek volt, okos gyermek. Az iskolába adta az apja, s ott es mindenki szerette. Iskolatársai es

szerették nagyon, s a tanítóknak es nagyon tetszett, olyan jóra menendő gyermek volt.

Egyszer mondja a gyermeknek a tanító :

— Mondd meg apádnak, adjon fennebbvaló iskolába, met belőled még lehetne valami!

Hazamegy a gyermek, s mondja az édesapjának, hogy mit mondott a tanító.

— Ó, fiam, beszéljen a tanító, neki könnyű, de nekem te csak egyedül vagy, s öregségemre mit csinálok? Sok földek, sok munka van, s hát én öregségemre egyedül maradjak? Nem, kijárod az elemi iskolát, s én nem fellebbeztetek téged sohuva !

Nahát, egyszer az ember megy a templomba, s a tanítóval találkozott.

Azt mondja neki a tanító :

— Ó, bácsi, miért nem adja a gyermeket fennebbvaló iskolába? Kár érte, hogy nem adja oda.

Nahát, az ember odatért, reáadja.

— Holnap fiam, béviszlek a városba.

Elvitte egy paphoz a gyermeket. Azt mondja :

— Tisztelendő úr, itt hagyom ezt a fiút, hogy valamit faragják belőle, én megfizetek érte.

Ottmaradott a gyermek, s a gyermeket elvitte kolostorba az a pap.

Mikor négy esztendeje volt, a gyermek immár hazajött. Immár levizsgázott, s lehetett, ami akart, fel volt szabadítva. De úgy megörvendeztek a szülei, mikor hazajött, hogy nem tudták, mit csináljanak vele. Azt mondja az anyja :

— Milyen ebédet csináljak neked, amit legjobban szeretsz?

— Hát, édesanyám, csinálj, amilyent akarsz, mi nektek jó, az nekem es jó lesz.

Hát csinált egy jó ebédet az édesanyja, s leültek ebédelni. Erőst szép gyermek volt, nézte mindig az anyja, erőst szerette. Hát egyszer egy madárka becsirikolt az ablakon, s a gyermek elnevette magát. Azt mondja az apja :

— Mit neveltél, fiam?

— Azt a madárkát.

— Nem azt nevetted, fiam, mondd meg, mit neveltél?

— Hát mit mondjak édesapám? Ingemet ne kérdezz, s ne kívánj arra, hogy

azt én megmondjam, mert ha ezt megmondom, én meghalok.

— Fiam — azt mondja —, ne hazudj akkorát, hogy meghalsz, azért még nem holt meg senki.

— No, de én meghalok.

— Hát ha meghalsz, fiam, eltemetlek, de mondd meg.

Azt mondja :

— Édesapám, ha így van kedved, én megmondom, így es meg kell haljak, úgy es. Azt mondja ez a madárka, így csirikolt, hogy belőlem lesz meg akkora úr egyszer, hogy édesapám fogja a mosdólavort előttem, amíg megmosdom, s édesanyám tartja a törülközőt, hogy megtörülközzem vele.

Ügy megharagudott az apja, mintha tüzet vettek volna rá.

— Miféle? Hogy akarsz te akkora úr lenni? Ezért iskoláztattalak ki? Ezért fáradtam érted, hogy még rajtam felül akarsz kerülni?

Többet nem szólott semmit az apja, ennyit mondott, többet nem. Másnap reggel felkeltek, s azt mondja :

— Na, fiam, máma elmenyünk.

Béfogott két lovat az ember, s bémenyen.

— Öltözz fel, fiam !

— Hová menyünk, édesapám?

— Ne kérdezz, fiam, csak elmenyünk.

Felöltözött a gyermek, s kimentek, s felültek a kocsira. A tenger nem volt messze tőlük, elvitte a gyermeket, s belévette a tengerbe, tiszta meztelen. S akkor megserítette a kocsit, s visszament. Kérdezte a felesége:

— Hol hagytad a gyermeket?

Azt mondja :

— Jó helyen van.

— Hát miért, hová tetted?

— Hadd el, ahol van, jó helyt van.

— Hát talán csak nem ölted meg a gyermekedet?

— Én nem öltem meg, hanem belevettem a tengerbe.

— Jaj, te lelketlen, a magad gyermekedet beléölted a vízbe?

— Ne jajgass, hogy azt még meghallja valaki. Hát még azt mondta, hogy akkora úr akar lenni, hogy rajtam felül kerül?

Hát az asszony éjjel-nappal csak sírt. De a gyermek nem halt belé a vízbe, hanem keresztülúszott a vizen, úgy adta az Isten, úszni jól tudott. S

amikor a partjához ért, kivette magát a szárazra, de ő nem tudta, hogy mi tájban van, nem ismerte a helyet. Homokos volt az a hely, a nap szépen sütött, ő oda leült a meleg homokba. S ott ő elgondolkozott.

— Hát, Istenem, miféle hibát tettem az édesapámnak, hogy ő ezt tette velem?

S ő ott elkezdett sírni. S míg ő sirogat, jött egy kocsi. Megállott a kocsi, s az ember leugrott, s elkezdte rakni a homokot a kocsiba. S míg ott dolgozott, meghallotta a gyermeksírást. Odamenyen, s azt mondja :

— Te mit csinálsz itt, fiam?

Azt mondja :

— Ülök.

— Hogy kerültél ide, miért jöttél?

— Én messziről jöttem, bácsikám, engem a víz hozott ide, de hogy hol vagyok, nem tudom.

Hát ő nem mondta meg, hogy az apja vette a vízbe, hanem, hogy hajótörést szenvedett. Aztán ő kijutott.

— Nem tudom eltájékozni magamat, hogy hol vagyok.

Azt mondja :

— Nem vagy rossz helyen itt, itt vagy Angolországban. Fiam, eljönnél-e velem?

— Hová?

— Elviszlek, itt a főváros nem messzire, én a királynak a szolgája vagyok, én az angol király szolgája vagyok, elviszlek oda magamval. S a királynak megmondom, hogy hol találtalak tégedet, s valami állásba bétessen.

Mindjárt felvette a kocsira, s palástját réa adta, hogy ne fázzék a gyermek. De amint mentek azt mondja :

— Ez a király olyan bölcs király, hogy a kereken való királyok hozzámennek bölcsességet tanulni.

Nahát, elvitte a gyermeket magával. Beértek a kastélyba, s jelentette a királynak, hogy ne, milyen fiút kapott a tengerparton, s elhozta magával.

Azt mondja a király :

— Eredj, hívd bé, hogy lássam meg, ki s mi !

Behívja a gyermeket, kérdezi a király :

— Honnat való vagy, fiam?

Hát ő elmondta, hogy honnan való, hajótörést szenvedett, s a víz vette ki oda a tengerpartra. Hát olyan okosul beszélt a gyermek, hogy a királynak nagyon megtetszett.

— Na, fiam — azt mondja —, itt fogsz maradni nálam, béteszlek asztali inasnak.

Ez nagyon megtetszett neki, met ügyes legény volt, s úgy értett ahhoz, megtetszett minden fogása neki.

S akkor es ott volt egy királyfi, csakes bölcsességet tanulni. Nahát, volt annak az angol királynak egy leánya, s a királyfi, aki ott tanulta a bölcsességet, nagyon szerette volna a leányt, szerelmes volt belé, de a leány nem szerette őtet.

Nahát, ő, ez a Sándor odakerült. Nagyon szép volt a leány, de válogatós volt, s mint forgott ott Sándor az asztal mellett, nagyon megtetszett neki Sándor. Sándor észrevette, hogy a leány szerelmes belé, de úgy csinált, mintha nem értené meg. Nem sok üdöre rá, hát azt mondta neki a leány :

— Sándor, hogy van, hogy te rám sem akarsz nezni? Ha tudnád, hogy vágyik a szívem utánad !

Azt mondja Sándor :

— Királykisasszony, köszönöm szépen, látom, hogy szeretnek, de ez nem tud megtörténni, hogy szerelmeskedésbe essünk, mert ez nem lehetséges.

— Hát nem tetszem neked?

— Dehogynem tetszik, de hát ez nem tud megtörténni.

— Hát akkor mondd meg, miért nem?

— Én megmondom, miért nem, azért, mert én nem vagyok királyfi nemzetből való. Azt a fölséges király meg nem engedné, akkor jobb, ha ne is váltsak szót, mert nincs kijövele.

A leány többet nem szólt, ami csak nehezire esett, hogy így mondta Sándor.

Hát nemsokára odakerült egy Lajos királyfi, az es a bölcsességet tanulni ment. Úgy hasonlítottak egymáshoz Sándorral, mintha egy anya szülte volna őket. Beszédjük, szépségük úgy hasonlított, hogy nem lehetett egymástól őket kiválasztani.

Nahát, azt a Lajos királyfit bétette a király pohárnoknak. Hát ők mindig ketten dolgoztak Sándorval. Csodálkozott a király, hogy ezek nem testvérek, mégés úgy húznak egymáshoz.

Egyszer látta Sándor, hogy a királyleány mindig őt nézte, s mondta neki:
— Királyleány, itt van Lajos királyfi, ő királyi nemzetből való, azért nem szól az édesapja, ha megtudja, hogy maguk szerelmesek, egymástól nem húzza vissza, mert királyfi.

— Heába — mondja —, királyfi, hasonlítanak egymáshoz, s mégis Sándort szeretem jobban.

Hát Lajos királyfi annyiból különbözött, hogy szemérmes volt, nem volt olyan bátor, nem szeretett annyit beszélgetni, Sándor meg erőst kétszín volt.

Hát egyszer a király csinált egy bált. Meghívta az egész szomszéd királyokat a bálra. Itt a királyfi, aki legelőször ott volt, hát egyszer számát vette, hogy Sándorba szerelmes a királykisasszony, s kérte a kifonóba. Éjszaka hazament a szegény ember, ment be az ajtón, csendesesen lefeküdt a padra. Megvirradt, a szegény legény kicsi ennivalót rendezett elő az idegeneknek. Azok el is használták. Akkor elmentek az idegenek, ahová este először bementek volt. Azt mondta Krisztus Urunk :

— No, te szegény ember, mit kérsz a szállás utasításáért?

— Én nem kérek semmit, bár én is adhattam volna.

— No, ha nem kérsz, én adok, látod azt a nagy hegyet odaki ? Az oldalában egy sereg juh, az legyen a tiéd, élj boldogul, csak tartsd meg, amit idáig es megtartottál.

Odáig a szegény ember istenfélő ember volt, semmiben módja nem volt, a szegényeknek valami alamizsnát mégis mindig adott. Azért mondta Krisztus Urunk, hogy tartsd meg, amit idáig megtartottál.

Akkor elment a másikkhoz, kinek csak két gyermeke volt. Ott is felkérdezte :

— Szegény ember, mit kérsz a szállás utasításért?

— Én nem kérek semmit, bár én is adhattam volna.

— No, ha nem kérsz, én adok. Látod azt a nagy mezőt ideleinn?

— Igen.

— Az legyen a téed, van rejta százhusz ökör, azokkal szánts, vess, élj boldogul, csak te is tartsd meg, amit idáig megtartottál.

Akkor elment vissza, ahol szálltak a legényhez :

— No, te szegény legény, mit kérsz a szállásért?

— Én nem kérek semmit, szüvesen adtam, amit adhattam.

— No, ha nem kérsz, mi volna neked a legszükségesebb?

Azt mondja a legény :

Nahát, megköszönte neki Sándor az ígéretet, s fogadta, hogy el fog menni, ha hívja. De ennek a közin, hogy itt voltak ők hárman, hát az a régi királyfi erőt bízott, hogy neki adja a király a leányát. Hát ő meghallotta azt, s a királyleánynak azt mondta :

— Nézd csak, Lajos úgy szeret téged, hogy ki nem lehet mondani, de szégyell szóba állni veled, szeresd őt. Egyformák vagyunk, szeressétek egymást!

Csináltatott egy aranygyűrűt Sándor. S Lajos nevében odaadta neki.

— Nézd, királyküsasszony, Lajos küldött ajándékba a nevednapjára egy gyűrűt.

— S miért nem hozta el ő?

— Hát szégyelli, s azt mondja, adjam oda az ő nevében, s ha elfogadod a gyűrűt, ő es beszél veled.

Nahát, elfogadta a gyűrűt, megköszönte, s azt mondta : — Szeretnék beszélni vele.

— Megmondom neki, jöjjön el, s beszéljen.

El is ment Lajos. Addig dolgozott Sándor, hogy őket eszehozta, s addig, hogy megszerették egyik a mást. S akkor észrevette a legény, hogy Lajosba szerelmes a leány. S akkor nekitámadt a királynak, a leány apjának :

— Hát hogy volt a szóban, maga azt mondta, hogy még az es megtörténhetik, hát most mégis Lajos király akarja elvenni?

Azt mondja a király :

— Nézd csak, fiam, én nem tudok a leányomnak szeretni, hát ha ezt szereti jobban, én mit csináljak? Majd beszéljek a leánnyal, s ha téged szeret jobban, én nem bánom, menjen hezzád férjhez.

Akkor ennek a közin jött Sándornak egy távirat, hogy jöjjön gyorsan Franciaországba. S akkor Sándor mondja, hogy hívatják.

aratás alkalma volt, Istenével kévéket arattak. Gyűjtöttek es valamennyi kévét. Akkor azt mondta Krisztus Urunk Szent Péternek :

— Péter, vigyük el ahhoz az emberhez, akinek adtuk volt azt a nagy mezőt es az ökröket.

Akkor a szegény emberből hét esztendő alatt rémítő nagygazda lett.

— S vigyük el oda a kévéinket, ott es vágunk egy- pár kévét, ha adnak.

El es mentek oda. Kérték Isten nevében, legyen szüves egypár kéve alamizsnát adni. Azt felelte a nagygazda : — Nekem nincsen elhányó

kévém, most es kinn van tizenkét szeker gabona, most mindjárt érkeznek haza.

Azt mondta Krisztus Urunk:

— Ha kévét nem ad, engedje meg, hogy a csűrében, amit gyűjtöttünk, csépeljük ki.

Azt se akarta. De a felesége azt mondta, engedje meg, hogy ha kévét nem es ad, bár csépeljék ki a gabonájukat. Mondja a nagygazda :

— Nem bánom, de jönnek bé a béresek, s akkorra, ha ki nem csépelitek a szemet, mindenfélét kisöprök a csűrből.

Azt mondta Krisztus Urunk:

— Ez a cséplés, a mienk, hamar lesz.

Bévitték a csűrbe a néhány kévét, kévéknek a fejiket esszerakták, akkor Krisztus Urunk vett egy szál gyufát, meggyújtotta. Az kék lángon úgy látszott, mintha égett volna, pedig egy szál sem égett el, hanem a kék láng elválasztotta, errefelé ment a szalma, másik felé a pelyva, harmadik felé a szem. Ekkor a szemet zsákba tették, és akkor otthagyták a szalmát, pelyvát a nagygazdának. Megköszönték, hogy megengedte, hogy kicsépeljék.

— Eredj, fiam, aztán majd visszajössz !

Mindjárt esszeszedte magát, s elment. Hova ment, hova nem, de Sándort odahívja magához.

— Édes barátom — azt mondja —, sokszor jót tettél velem, most még segíts rajtam, ha akarsz !

— Mit?

— Nézd, milyen bajba estem. A király azt mondta, hogy álljak ki Fendrikkel párbajra, s azé lesz a király leánya, amelyik legyőzi a másikat.

Azt mondja Sándor :

— Kedves barátom, ez egy kicsit baj.

— Miért?

— Koszkor találtad.

— Nézd, Sándor, most mit tegyünk?

— Éppen erre a napra van elhatározva az esküvő napom. Hát akkor hogy tudjak én cserélni veled, hacsak nem esküdsz meg te az én jegyesemvel! Úgyse üsmernek meg minket.

Azt mondja Lajos : — Igen, akkor ittmaradok.

— De azt es megmondom, esküdj meg vele, de légy irántam hűséggel.

Azt mondja Lajos királyfi neki:

— Attól nincs mit félj, mert úgy kapod, ahogy hagyod, én megtartom a hűségemet irántad.

Így meglett az egyezés. Lajos ottmaradott, Sándor meg elment ide az angol királyhoz. Lajost se üsmerték meg, hogy nem Sándor, ott se üsmerte meg, hogy nem Lajos, olyan egyformák voltak az a két legény. Másnap kellett es állni ki a párbajra.

Na, eljött az a nap, hogy szembe kell álljanak. Páncélba öltözött Sándor királyfi, szép kardot, lovat szerzett. De annyian voltak, hogy a város népe mind ki volt gyűlve, hogy melyik győzi le a másikat. Ült a király es ott egy trónban, s a leánya mellette, s nézték. hogy melyik erősebb. Hát összeültek ott a ló hátán, kardval nem tudta egyik se legyőzni a másikat, az első ütközetben. Mikor másodszor újra eszeütköztek, úgy odavágott Sándor, hogy a kezét levágta kardostól, s leesett a keze. Az a Fendrik leserült a lováról, leesett. S akkor meglett a nagy ujjongás, hogy Lajos királyfi nyerte meg a leányt.

Akkor hazamentek, s hogy hazaértek, hát immár újra menyen a királyhoz Sándor királyfi, hogy az édesanyja olyan beteg, kell menjen.

— Na, fiam, ha olyan beteg, akkor eredj, hogy lásd, hogy mi a baj, csak sokat ne időzz, hogy megtartsátok a lakodalmat.

Így lett, s aztán Sándor esszeszedte magát, s elment Franciaországba, s ott immár meg voltak esküdvé, Lajos királyfi a feleségével. Nahát, Sándor királyfi Lajos királyfit kihívta, s kérdezte, hogy telt el a lakodalom.

— Megtörtént, nincs mitől félj. Úgy kapod, ahogy hagyta.

— No hát, jól van — s akkor bément Sándor, s elment Lajos.

— No, Sándor, megtetted velem, hogy kockára tetted az életedet értem, s megküzdöttél avval a vitézvel, hát akármilyen bajba esel, csak nekem szólj, ott leszek segítségedre, minden bajban, s ha valamit kér tőlem valaki, a Sándor király nevében, mindent megadok. Most itt van a gyűrűm, odaadom emlékül, s add ide a tehédet!

Gyűrűt cseréltek, s Lajos erősen szépen megköszönte neki ezt a jóságát. Na, azzal elment haza. Lajos királyfinak megörvedett a leány, hogy meglátta.

— Na, látod — azt mondja —, jó, hogy kitaláltam, hogy mit csináljunk, hogy baj ne legyen.

Szóval ok éltek Istennek, megesküdték.

Igen, de Sándor ! Sándor elment haza, hát ő mindjárt a feleségével másképpen beszélgetett. Hát csudája volt, hogy akkor éjjel a kardot Lajos közre tette, élivel közre tette. Ez megszúrta a szemét a menyecskének, s úgy három éjjel háltak. Altkor ment csak haza Sándor. Hát a menyecske haragudt, s Sándor számát vette, hogy haragszik a menyecske. De nem tudta, hogy miért. Szól, kecség neki, kétszínkedik, gügyög, de a menyecske csak fordul falra tőle. Eljő este, lefeküsznek, s akkor es segget fordított az urának. Nem akart vele beszélgetni.

— Miért haragszol rám, angyalom?

— Te nem törődtél velem mostanáig, én es úgy, nem törődök veled. Mondd meg most nekem, mire való volt, hogy te a kardot mostanáig közre tetted?

Elkacagja magát Sándor, azt mondja :

— Nézd, csak próbáltalak téged.

— Hát mivel?

— Hogy ne félj, többet nem teszem.

— Vagy teszed, vagy nem, meg vagy utálva, s gyűlöllek.

S az úra kacag, meg kétszínkedik neki.

— Nézd, Sándor — azt mondja a menyecske —, mikor nekem kedvem volt rád, elvetted a kedvemet, s nekem többet kedvem nem lesz, de még jó élet se lesz köztünk.

Azt mondja Sándor királyfi.

— Ó, te még ebből helyrejössz. Fiatalok vagyunk.

— Úgy es akartam, de én azt megbosszulom, hogy a kardot közre tetted.

Gondolta magában Sándor, kicsit haragszik, majd helyrejő. De kezdett félrejárni az asszony, belészeretett az udvarmesterbe. Kezdte enni a fene az udvarmestervel. Mikor Sándor elaludt, felkelt, s elment az udvarmesterhez. Sándor számát vette, hogy a felesége félre jár tőle. Sándor kiment utána, s megleste, utána nezett, s megtalálta, az udvarmestervel ette a fene.

Kihallgatta, hogy mit beszélgetnek. Azt mondja a felesége az udvarmesternek; hogy ő Sándort megéteti, étőt ad neki, beléteszi az ételbe, hogy haljon meg, neki nem kell, s azt Sándor hallta. Gondolta magában, ő úgyse teszi ezt, csak mondja. De bizony megtette, az ételébe valami étőt tett, de Sándor erősen kemény szívű volt, hát nem halt meg, hanem csak lebetegedett. S úgy eldagadozott, hogy irtó csúf lett belőle. És még valami

seb es kihányta, szeme megnőtt, olyan paraszt lett, hogy nem mondta volna meg senki, hogy ez a Sándor király.

Akkor nekifogott a felesége, elment külföldre, s egy nagy törvényszék az egész királyokat törvényezik ott, s ott feljelentette az urát a királyné, hogy válasszák el őket, mert jár tőle félre az ura. Az urára fordította, hogy valami gamaccságba esett, s ő nem akar vele élni, s az orvosok se kezelik, azt mondják, ragályos betegség, s neki nem kell az ura, s ők azt mondták, hogy hajtja el az urát, ne éljen vele.

Elhajtotta, el kellett bujdosson Sándor király. Elég, hogy az orvosok se kezelték, azt mondták, ragályos betegség.

Azzal elűzte onnan a kastélyából. Sándor király elment egy nagy erdőbe, ott sétált, borongott, erre- arra, de az élelem elfogyott, nem volt, mit egyék. S beteg volt, s enni úgy tudott, bélpoklot kapott, s mindig éhes volt, annyira volt menve, hogy az úton es elkerülték a népek, olyan csúf volt, hogy féltek a nyomába lépni. Hát ő kezdett gondolkozni, hogy mi lesz vele. Se meghalni nem tudott, se nem élt, se nem halt, csak szenvedett. Hát gondolta magában, hogy ő elmenyen Lajos királyfihoz, s addig meg sem áll, elmenyen oda. El es ment, addig ment ő, s kéregetett ennivalót. Nem üsmerte senki, kicsoda, olyan paraszt lett belőle.

Amint odaért, este volt, immár lámpa égett, s Lajos királyfi evett a feleségével. Roppant az ajtó, hát azt mondja, hát tessék, bėjöhet. Hát bélép, egy hátizsák a hátán, egy pálca a kezében, jó estét köszön, s ők fogadják. Hát azt mondja :

— Felséges király, ide jöttem, legyen olyan szüves, hogy a Sándor király nevében adjon szállást éjszakára, mert beteg vagyok.

Ő meghallta, hogy a Sándor király nevében kéri, pedig undorodtak tőle, olyan paraszt volt, mégis befogadták.

— Tessék, üljön le! — de nem üsmerték, kicsoda. Leültették, s azt mondja Lajos királyfi a feleségének, hogy hozzon bé neki vacsorát, hogy egyék. Mindjárt parancsoltak a szakácsnénak, hogy adjon enni, s félreültették egy másik asztalhoz, hogy ott egyék. De egyszer azt mondja :

— Ó, felséges király, felkérem a Sándor király nevében, engedje meg, hogy egyem megokval egy asztalnál.

Hát azt es megengedte. Hát odatették magikhoz a tányérját. S akkor ott ettek, hát kitöltötték a bort es, azt mondja a király :

— Na, maga es igya meg ezt a bort!

— Felséges királyfi, engedje meg, hogy magikval koccintsak, de a poharat cseréljük meg, hogy én igyak a maga poharából, maga az enyémből a bort.

Esszenéztt Lajos király a feleségével, s azt es megengedte. Odaadta a koldusnak a poharát. De mind csak azért, mert Sándor király nevében kérte. Kicserélték a poharakat, s mit csinált, mit tett, a gyűrűt az ujjáról lehúzta, s belevette a pohárba, hát azt a gyűrűt, amit Lajos adott volt neki oda. S akkor pohárt cseréltek a királlyal. Koccintottak, akkor itták meg a bort. A gyűrű hezzákoccant Lajos király fogához, s akkor nézi, s látja, hogy egy gyűrű, kivette, s nézi, hát az ő gyűrűje. Azt mondja :

— Ó, hogy került ez a gyűrű magához?

— Én nem tudom.

Mindjárt hívja a pohárnokot, hogy honnan hozta a bort.

— Felséges király, abból a hordóból, ahonnan a másikat.

— És a pohár?

— Hát a konyhából, ahol másszor.

— Hát hogy került az a gyűrű ide?

— Én nem tudok felőle.

És akkor újra réánéz arra a betegre. Akkor azt mondta :

— Én tettem belé.

— De hogy került magához ez a gyűrű?

Azt mondja :

— Ó, Lajos, kedves barátom, nem üsmersz ingemet? Nem jut eszedbe, hogy mi gyűrűt cseréltünk, megfeledkeztél rólam?

Gondba esett Lajos királyfi.

— Hát ki vagy te?

— Nem üsmersz, ugye?

— Hát honnan üsmerjelek, ha sohase láttalak mostanáig?

— Ó, dehogynem láttál — azt mondja —, de sok jót tettem veled, nem emlékszel rá? Hát én vagyok Sándor király.

De a felesége elájult, mikor kiszólta ezt, hogy Sándor király. Akkor felmosdatták a feleségét.

— Mi van veled? Mi lelt Sándor?

Azt mondja Sándor :

— Látod-e, Lajos, kedves barátom, a jóságomval tettem ezt magamnak.

— Hát miért? Mondd el, na !

Hát kezdett aztán panaszkodni:

— Te elmentél tőlem, s én kezdtem a feleségemvel beszélgetni, s csak fordult félre tőlem. Este félrefordult tőlem, s nem akart velem törődni, édesgettem, s azt mondta, mert a kardot közre tettem, meggyűlölt. Immár többet ingem nem szeret, bosszút áll. Bosszút es állt, kezdett tőlem félre járni, az udvarmestervel szerelmeskedni. Felkelt éjszaka mellőlem, s elment az udvarmesterhez. Elmentem utána, s éppen meghallgattam, mit beszélnek, s ette ott a fene őket, s mondta ő, hogy ingem megétt. Meg es étetett úgy, hogy haljak meg, de mivel kemény természetem van, hát nem tudtam meghalni, hanem csak kínoz. Ne — azt mondja —, hogy lebetegedtem, eldagadoztam, s még az orvosok sem fogadnak el, hogy kezeljenek. Hát azt mondják, ragályos a betegség, s még aztán es elkerültek a népek. Annyira vagyok menve, hogy a feleségem feljelentett a külországi törvényszékben, hogy én voltam megtelve gamaccsággal, s elválasztották tőlem, száműzött az országból ingem. Látod, tisztán magam tettem a jóságomval.

Hát ezek sírni kezdtek feleségestül, Lajos királyfi.

Na, azt mondja Lajos király neki:

— Nézd csak, Sándor, beteszünk egy szobába úgy, s hozunk orvost melléd.

Azt mondja :

— Heába, ne hozzál, mert nem kezelnek az orvosok, mert azt mondják, ez ragályos betegség, hanem egyebet gondoltam.

— Én es így gondoltam, Sándor, beteszünk egy külön szobába, tiszta szobába, tiszta ágyba, s böjtöt fogadunk mind a hárman, hátha az Isten segít rajtad.

Mindjárt ment a felesége, s vetett neki szép fehér ágyat, lepedőt, s mindent tiszta fehérret. Sőt megferesztették szépen, úgy belétették az ágyba.

Nahát azt mondja :

— Így lesz, Sándor, imádkozzunk mind a hárman, hátha meggyógyulsz.

Mikor három napja volt, akkor pénteken egy éjszaka álmodt látott Sándor: meglátta, hogy egy öreg ember odament az ágyhoz, s azt mondta neki:

— Sándor király, nagyon beteg vagy, neked orvosságod nincs ebből a betegségből egyéb, csak mondd meg Lajos királyfinak, hogy neki van három gyermeke, a három gyermeket vágja el, s a vériket csapja belé

egy tányérba, s azzal a vérrel Lajos király maga kezével mosson meg, egészen tetőtől talpig. S az lesz az orvosságod.

Mikor ezt látta Sándor király, azonnal felébredt, s gondolkozni kezdett:

— Istenem, hogy mondjam én meg? Hogy kívánjam én ezt, hogy saját gyermekét elvágja értem, hármat, nem es egyet. Hát inkább haljak meg, nem szólok semmit.

Akkor más éjjel meglátta álmában Lajos király es az öreg embert, ezt így mondta neki es az öreg ember :

— Vágd el a három gyermekedet, az lesz az orvossága, s mosd meg vele.

— Akkor Lajos király se mondta meg a feleségének, se Sándornak. Aztán eljött a vasárnap, azt mondta a királyné az urának :

— Ma böjtölünk, mit csináljunk, elmenjünk a templomba, vagy ne?

Azt mondja Lajos királyfi:

— Te eredj, de én nem menyek. Ne hagyjuk Sándort ilyen betegen egyedül!

Akkor a kocsiba fogtak, s a felesége elment a templomba. Lajos királyfi otthon maradt. Nem szólt senkinek semmit, csak bément egy kamarába, s a három gyermekének a nyakát elvágta, s a vériket egy tányérba kifogta. S akkor elment bé Sándor királyhoz, s azt mondta neki:

— Na, most Sándor, én téged megmoslak tetőtől talpig, próbálom, hogy meggyógyulsz-e?

S meg es mosta, s ahogy mosta, azonnal a maga erejétől felkelt:

— Jaj, Lajos királyfi, kedves barátom, még a körmöm se fáj.

Olyan szépen helyrejött a szépsége, a sebek lementek róla, mintha nem es lett volna. S így meggyógyult.

Egyszer jó haza a királyné a templomból. Hát látja, hogy Lajos királyfi, Sándor királyfi ülnek az asztal mellett, s beszélgetnek, s amikor elment, meg se tudott mozdulni az ágyból. S olyan szép lett, mint ahogy volt azelőtt, míg ezt nem pacilta. Bémenyen s kezd kacagni:

— Mi van, Sándor, meggyógyultál?

— A jó Isten visszaadta az egészségemet.

Jaj, nagyon örvendett, azt se tudta, mit csináljon. Azt mondja :

— Hogy, mi használt neked a böjt-e vagy az imádság?

— A böjt es meg az imádság es.

Azt mondja Lajos király :

— Feleség, mit szóltál volna te ahhoz, ha valaki azt mondta volna, hogy a gyermekeinket vágjuk el, mind a hármat, s a vérivel mossuk meg, mert

attól meggyógyul.

Azt mondja a királyné, kicsit gondolkozik :

— Hát, tán, tán, ha valaki mondta volna, hogy biztos meggyógyul, azt es megengedtem volna.

Azt mondja Lajos király :

— Immár meg es van.

— Hát miféle?

— Hát, amint mondom, gyere csak bé a kamrába !

S bevitte a feleségét, de bément Sándor es, hogy megmutassa, hogy a gyermekeit elvágta. S hát a három gyermek esze vannak körbe fogódzva, s énekeltek, s táncoltak. Feltámadtak a gyermekek, s akkor az anyjik, s apjik reájuk borultak. Csak egy pántlikácska volt a nyakik körül. No, akkor megörvendeztek, eszevissza csókolták őket, s vendégeket hívtak, örvendeztek együtt.

Egyszer azt mondja Sándor :

— Jó volna nekem hazamennem, megvigyázkodni, az én feleségem mit csinál!

— Ne menj, Sándor, haza, ülj veszteg itt, maradj velünk!

— Nem nyugszik a szüvem.

— Akkor eredj, de gyere vissza.

Elment haza Sándor, s mikor hazatért, a felesége haldoklott az ágyban, úgy el volt dagadozva, olyan volt, mint egy hólyag az arca, meg az egész teste. Bémenyen Sándor.

— Mi van veled, kedves feleség?

— Jaj, Sándor, Sándor — azt mondja —, te meggyógyultál, de én meghalok.

Azt mondja, hogy :

— Mi bajod van?

— Meghalok, ingem az Isten vert meg, azt a betegséget én csináltam, visszaadta nekem, mert én mcgétettelek, de én úgy, hogy meghalj, most az Isten visszaadta nekem. Bocsáss meg nekem, mert én hibás voltam.

— Én megbocsájtok, nem haragszom, hogy az Isten ingem meghozott.

Az asszony még akkor nap meghalt. Nagy pompásan eltemettette, s akkor gyászolta egy kevés ideig, s aztán elment Lajoshoz. Tárgyalni kezdtek, hogy kit kérjen meg feleségül. Azt mondja :

— Sándor, van nekem egy hugom, vedd el azt, én rosszat nem akarok

neked. — Hát megkérte a Lajos testvérét, s elvette. S azzal immár úgy éltek, mint két galamb.

Egyszer azt mondja Sándor a feleségének:

— Feleség, vagyon nekem anyám, apám, s úgy szeretném meglátni őket.

De kicsit messze vannak.

— Nem baj, de fel kell keresni.

Mindjárt Sándor behívott két katonát, s írt egy levelet a szüleinek, s megírta, hogy (nem írta, hogy a fia írja, csak a nevüket leírta), hogy vasárnap az ebédre várják a francia királyt. Mert az menyen vendégségbe. Megírták, hogy hová menjenek, melyik országba, melyik községbe, az apjának leírta a nevét, a házsámot s utca számát. A levelet tőlük elküldte, hogy várják vasárnap ebédre a francia királyt, mert itt lesz feleségestől.

El es mentek a katonák, tengeren keresztül utaztak, bementek az ő országokba. Na, elment a két katona, rátalált a házikra, de azok es tisztí rangban voltak. Bémennek, köszönnek, ez s ez az ember itt lakik-e? Azt mondják, itt. Immár öregek voltak.

— Nem sokáig ülünk itt, itt van a levél, felolvashatják, s szájjal es megmondjuk, azt üzeni a francia király, vasárnap az ebédre várják, mert jó feleségestül.

Úgy megijedt az öreg, még reszketni es kezdett. Nahát, mit keres ott nála, a francia király? Összeneznek a feleségével, miért jöhetnek ide?

— Hát nem tudom, de az szent, hogy itt lesznek. Megserültek, s elmentek a katonák. Jaj, de bánatnak

ereszkedik az öreg ember. Azt mondja az asszony :

— Öreg, vajon nem fedeződött fel valami a titokból? Hátha azért jönnek, hogy ezt piszkálják?

— Jaj, tán csak nem? Hát miért jó ide a király?

Elég, hogy immár azt kezdték búsulni, hogy főzzenek, hogy süssenek, hogy a király elejébe tegyék. Hát szakácsot fogadtak. Sütték azt a drága süteményeket, mert volt miből, jó gazdák voltak, csak erőst búsultak, hogy mi lesz ennek a vége.

Hát eljött a vasárnap. Várják, hát egyszer megérkezik a király a hintón, hát leszáll. Mennek bé. Immár az asztal meg volt terítve szépen. Bémennek, hát nem tudják, hogy fogadják őket, mit csináljanak velük. Hát kezdik tessékelní, üljenek bé az asztal mellé, egyenek s igyanak.

— Köszönjük szépen, hamarább szeretnénk ettől a portól megtisztítódni.

Na, hamar vizt tettek egy laborba. Azt mondja az öreg ember a feleségének:

— Keresz egy finom törülközöt!

Megmosakodtak, a király es, a felesége es, az asszony állt, s nyújtotta nekik a törülközöt, megtörülköztek, s akkor béültek az asztal mellé. Jól megebédeltek, s ittak. Egyszer azt mondja a király :

— Hát csak ketten vadnak, öregek?

— Ketten, bizony, ketten vagyunk.

— Hát gyerekük sincs?

— Nincs.

— Nem es volt?

— De volt egy, de meghalt az es.

Azt mondja a király:

— Hát miféle betegsége volt, hogy meghalt?

De akkor úgy megijedett az öreg, hogy rágta esze a pipaszárát. Az asszony meg döfte az urát:

— Hát csak lázas lett, s meghalt.

— Hát — azt mondja — maga nem hazudik nekem? Akkor úgy megijedett, hogy felállt a hajaszála.

— Nem szoktam hazudni — azt mondja.

— Pedig úgy látszik, hogy maga hazudik.

— Dehogyan hazudom.

— Maga nem a tengerbe vette a fiát?

Hát az Isten megőrizte, hogy kétségbe nem esett.

— Lássá, maga azt mondja, hogy betegségben halt meg a fia, de maga a tengerbe vette belé.

Akkor úgy megállott a szó, hogy a szeme es megállott.

— Mit szólna hozzá, ha a fia hazajőne, s még élne?

Azt mondja :

— Ó, az nem jő haza, mert azt a föld nyuha is felfogta, mert rég volt, hogy meghalt.

— Pedig látja, a maga fia él, elhiszi, hogy él?

— Hát nem hazudtatom le, mert király a fejünk felett, de én úgy tudom, hogy még a csontja es por lett.

— Nézze — azt mondja —, maga a tengerbe dobta belé, azért, hogy a madarak csirikoltak, hogy belőle egyszer akkora úr lesz, hogy az

édesapja tartja a lavort elébe, még megmosdik, az édesanyja meg a törülközőt. De — azt mondja — ezért maga a tengerbe dobta, de azért nem halt meg, s még ma es él, s látja, ezt megmutatom, hogy maga tartotta a lavórt előttem,

és édesanyám a törülközőt, s ezért nem lett volna muszáj beledobja a tengerbe, de én maguknak megbocsájtok, én vagyok Sándor király, Franciaország fejedelme. Ez a feleségem, s kend nekem édesapám s édesanyám, s most eljöttem látogatásikra, hogy még élnek-e, s meg akarom mondani, hogy eljönnek-e velem, hogy ott legyenek velem, amíg meghalnak.

Hát az ember semmit se mert szólni erre, hanem leborult a fia elébe a földre. Bocsánatot kért, hogy bocsásson meg neki, mert ő nem tudta, hogy mit csinált. S akkor azt mondja az anyja :

— Fiam, elmenyek, tőled nem maradok el. — De az ember azt mondta, nem menyen el.

— Immár leéltem éltem napjait, immár meghalok a magaméban itt.

Az édesanyja azt mondta, elmenyen, az ő keze alatt akar meghalni.

— Édesapám, megbocsájtok neked, ha nem akarsz, erővel nem viszlek.

S így elbúcsúzott az apjától, s az anyját elvitték. Az édesanyja velik volt, amíg meghalt, szép pompásan eltemette, s ők még élnek, lehet mai napig es, holnap legyenek a Lajos vendégik !

CSONKA PAJTÁS ÉS SÁNTA PAJTÁS

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy király. Annak volt egy gyönyörű szép felesége, de az az asszony nagyon gyönyörű volt. Egyszer nagyon beteg lett. Azt mondja az urának:

— Én most meghalok, de addig meg ne nősülj, míg olyan szépet nem találsz, amilyen én vagyok, hogy hasonló legyen hozzám.

Az ura szót is fogadott neki, megesküdött, mielőtt meg akart halni. Meg is halt az asszony. Nagyon bús lett a király, azt mondja:

— Milyen ez az élet egyedül?

A királynak volt egy nagyon jó szakácsa, azt mondja :

— Felső királyom — azt mondja —, mi van veled, hogy mindennap soványabb és öregebb vagy?

Azt mondja :

— Nagy a gondom, mert megesküdtem a feleségemnek, hogy addig nem esküdök meg, míg hozzá hasonló szépet nem találok.

— Na, azon sose búsulj! Majd én segítek rajta.

Azt mondja a király:

— Na, halljuk !

— Elmész — azt mondja —, Óriásországba. Az óriáskirálynak egy olyan szép felesége van, mint a te első feleséged volt. Leánya, na, nem felesége. De — azt mondja — nehéz próbákat kell ott kiállni. Ha elindulsz, vigyél magaddal három regiment katonát.

Úgy is tett a király. Előrendelte a katonákat, elindult. A katonákat Óriásország végén hagyta, ő csak egyedül ment be Óriásországba.

Ahogy bement a királyi palotába, ott volt három aranyoszlop, és ki volt írva, hogy aki bízik az erejében, az az elsőhöz kösse a lovát, aki nem, az pedig a legfelsőhöz. Hát ő nem bízott az erejében, a legfelsőhöz kötötte a lovát.

Ahogy odakötötte, egy nagyot csendült az aranyoszlop. Kijött az óriáskirály leánya, de éppen olyan volt, mint az ő felesége. Beszaladt a leány, azt mondja :

— Édesapám, megint jött egy bátor vitéz, aki a legfelső oszlophoz kötötte a lovát. Úgy látszik, hogy nem bízik az erejében.

— Jól van, édes lányom, majd kipróbáljuk.

Bemegy a király, mondja, hogy mi járatban van.

— Jó, királyi pajtásom, én neked adom a leányomat, csak ha kiállod a próbát, amit a leányom kíván.

Azt mondja a király, mindent kiáll.

Behozzák a királykisasszonynak a puskáját, amely akkora volt, hogy önála tízszer nagyobb volt, hogy tegye a vállára. Behozták a tarsolyát, azt kösse fel. De bizony annak akkora súlya volt, hogy ő elveszett benne. Kihozták a királykisasszonynak a lovát, amely akkora volt, mint egy ház, hogy üljön a hátára. Az úgy ficánkolt, hogy nem bírt a hátára ülni.

Azt mondja az óriáskirály:

— Ilyen gyávának csak nem adom a leányomat. Hát a király nem ment haza. A szakács hiába várta.

Csináltatott a szakács magának királyi ruhát. Ő is elővett hét regiment katonát, elindult Óriásországba, ő is kint hagyta Óriásország végén a katonákat. Mikor bement a királyi palotába, a legelső aranyoszlophoz kötötte a lovát. Szintén nagyot csendült az aranyoszlop. Kiszaladt a királykisasszony :

— Na, végre — azt mondja —, jött egy bátor vitéz, aki bízik az erejében !

Az ő volt királya, a szakácsnak, az volt az óriáskirálynak az igáskocsisa. És ott az egyik aranyoszlopon lógott egy király szintén, aki ment szerencsét próbálni.

Behívja a király a szakácsot, aki királyi ruhában volt, azt mondja : — Mit akarsz, pajtásom?

— Lányodat akarom feleségül venni.

— Jó, csak ha kiállod, amit a leányom parancsol. Erre behozták a leánynak a puskáját. De ő nem

ijedt meg tőle, hogy nagy, feltette a vállára. Behozták a leánynak a tarsolyát, azt is ! Kivezették a lovát, ő csak felugrott a hátára, és úgy kiugratott a paripán, hogy többet a király nem is látta.

Sírt az óriáskirálynak a leánya :

— Na — azt mondja —, most az egyszer jött egy bátor vitéz, azt sem láthatom többet.

De erre, mire sírt, már vissza is ment. Azt mondja :

— Na — azt mondja —, most megtartjuk a lakodalmat.

Azt mondja az öreg király, hogy még most nem, egy-két hetet várjanak.

Ahogy jár feljebb, alább, betéved az igáskocsis istállóba. Megismeri ott az ő gazdáját. Azt mondja :

— Rögtön vedd rád az én királyi ruhámat, én rád veszem a te kocsisruhádat. Én már meg is kértem a királykisasszonyt, össze is mátkásodtam vele. Te csak menj, és legyél ott vele!

Úgy is tett a király. Minden gondolkodás nélkül rávette a szakács királyi ruháját, felment a palotába, de semmit nem vettek észre. Meg is volt az esküvő, azt mondja az óriáskirály :

— Na, most — azt mondja — elmehetnél, fiam, haza, és megnézhetnéd az országodat.

A király lement az igáskocsis istállóba, megkérdezte, az igáslovak gazdáját, hogy most mit csináljon?

— Csak menj haza, felséges királyom. A király majd neked ígér egy szép aranylovat, aranyhintót, de te ne fogadd el. Te csak kérd az igáslovakat és az igáskocsist.

Úgy is tett a király. Felment a palotába, na, most már indulnak haza. Azt mondja neki az apósa :

— Amelyik lovakat akarod, azt fogasd be.

Azt mondja :

— Én csak az igáslovakat akarom, mert az én országom nagyon messze van. Meg — azt mondja —, az igáskocsist.

Azt mondja:

— Miért az igáskocsist — azt mondja —, hát van itt másik ember is.

Erre a király egyet lőtt, és lelőtte az oszlopról azt az embert, aki fel volt akasztva, úgy, hogy a lábát találta el neki. Azonnal kibicegett, kíváncszorgott és elment.

El is indultak szépen haza, az igáskocsis is ment velük. Azt mondja a királynak :

— Kedves királyom, majd a feleséged egy rózsáskertnél, három rózsát kér, de te ne állj meg, csak hajtass tovább.

Kiértek a faluba, odaértek a rózsakerthez. A királyné könyörgött az urának, hogy szakítson neki három rózsát, de az azt mondta, hogy :

— Csak hajtss tovább. Nem érünk rá rózsát szedni. — Mert még annyi ereje lett volna a királykisasszonynak, hogyha azt a három rózsát leszakította volna, hogy nem bírtak volna vele.

Így a kocsis tovább hajtott. Mikor hazaértek, a kocsis tovább kocsis lett. A király meg a királyné összevesztek. Azt mondja a király:

— Te János — azt mondja —, én nem bírok ezzel az asszonnyal.

Mert erősebb volt nálánál, megverte az urát. Erre felkészült János a királyi ruhában. Felment, jól összeverte a királynak a feleségét.

Pár nap múlva egy öregasszony betévedt a királyi kastélyba, aki elárulta a királynénak, hogy nem az ura verte meg, hanem a kocsis. Erre a királyné nagyon dühös lett, de nem szólt semmit, mert az öregasszony azt mondta neki, tegye betegnek magát.

A király elutazott országgyűlésre. Mire visszaért, felesége nagy, halálos beteg volt. Kérdezte, hogy mi baja? Az meg azt mondta, hogy meghal. Odahívtak mindenféle tudós doktorokat, de senki nem segített rajta. Azt mondja a királyné :

— Meggyógyulok, kedves uram, ha a kocsisnak levágatod a bal karját, kiveteted a szívét, és megsütted nekem. Ha én ezt megeszem, mindjárt meggyógyulok.

Nagyon búsult a király. Bemegy az istállóba, de nagyon szomorú volt. Kérdezi a kocsis:

— Mi bajod, királyom? — de az nem felel semmit.

— Tudom, mi a feleséged kívánsága, csak teljesítsd neki. Én azt nem bánom, ha a bal karomat le is vágatod, csak a szívemet ne vágasd ki. Jó lesz az én szívem helyett egy éves malacnak a szíve is.

Azt mondja a király :

— Nem haragszol meg rám, János?

— Nem.

Le is vágta neki a bal karját, levágott egy éves malacot, megsütötte a szívét, és Jánosnak a karját. Felvitte a feleségének. Az meg azt mondta :

— Nem kell nekem se a szíve, se a karja, csak ha elpusztítod a háztól. Majd most adok én neked.

Elővette a királyt, oszt jól megverte. Felkészítette kondás ruhába, oszt a malacokat kellett neki őrizni a legelőkön. A királynak jó mestersége volt.

Ez a Csonka, ahogy ment, összetalálkozott azzal a Sántával, akit lelőtt az oszlopról. Azt mondja :

— Hova, merre, földi?

Azt mondja :

— Bujdosok földi.

— Hát — azt mondja — legyünk akkor jó barátok. Össze is csaptak szépen, egymást el nem hagyták. Együtt mentek mindenhova. Bementek egy nagy erdőbe, ott csináltak egy nagy fakalitkát. Ott dolgoztak ketten. Egyszer azt mondja a Sánta :

— Te — azt mondja —, úgy elkelve nekünk egyszer egy asszony, aki sütne, főzne ránk, meg mosna.

Azt mondja a Csonka :

— Tényleg — azt mondja —, hozzunk egyet.

— De honnan?

— Majd én mindjárt megmondom. Csináljunk egy fakocsit, ha nekem nincs is egy kezem, de azért egyikkel tudom húzni, mert a lábam jó.

Meg is csinálták a kocsit. Sánta beleült a kocsiba, a Csonka meg húzta. Bementek egy királyi városba. Ott álltak a templom előtt, ahol a koldusok. Azt mondja a Csonka:

— Most vigyázz, mert jön egy királyné három leányával, az minden szegénynek ad. Mikor a legkisebb királykisasszony adja a pénzt, akkor ragadd el, aztán tedd a kocsiba, én meg elfuttatlak benneteket.

Úgy is volt. Mikor a legkisebb királykisasszony adta a pénzt, akkor a sánta elkapta, beletette a kocsiba, Csonka meg elszaladt velük. Oda értek az erdőbe, az ő helyükre. A királykisasszonynak tetszett a kis ház. Azt mondja neki a Csonka :

— Ne félj, mi téged nem bántunk, csak süssél, főzzél ránk.

Tetszett a királykisasszonynak ott. Nagyon szép kövér meg piros lett.

Egyszer odatévedt egy vén boszorkány, elkezdte senyvesztetni a királykisasszonyt. Fogyott a királykisasszony, soványodott, haloványodott. Azt mondja Csonka : — Sánta pajtás, vetted-e észre, hogy a mi királykisasszonyunk szemlátomást elfogy? Pedig milyen jó étele, helye van neki.

Azt mondja :

— Látom — azt mondja —, figyelem. Én nem tudom, mivé lett ez a szép leány.

Azt mondja :

— Majd én meglesem, én belül bújok el a szobába — a Sánta mondta —, te meg maradjtél kint. Majd valamit észreveszek, akkor neked szólok.

Jól is van. Eljött a másnap. Mint hogyha ők elmentek volna, a leány nem vette észre. A Sánta elbújt a kunyhóban, a Csonka meg kint bújt el.

Egyszer jön a vén boszorkány. Amint ránézett a leányra, az csak elesett, ő meg ráfeküdt, a boszorkány, aztán szívta a jó drága piros vérét. Sánta meglátta, előugrott. Megfogta a vén boszorkányt, ütötte, szorította, zúzta, de annak semmi se volt, mert a szuszt nem tudta belőle kiszorítani. Bejött Csonka is, mind a ketten ütötték a szülét.

— Ne üssetek, ne üssetek! Elvezetlek benneteket egy olyan forráshoz, ahol egyiketeknek lába nő, a másiknak keze.

Nem is bántották.

Ahogy odaérnek a forráshoz, a Sánta mindjárt bele akarja mártani a lábát, de a Csonka nem engedte neki.

— Várj, majd kipróbáljuk, hogy nem hazudott-e? Fogott egy szép zöld ágat, beletette a vízbe, az tisztára elégett.

— Látod — azt mondja —, most beletetted volna a lábad, az is tisztára elégett volna.

Megint ütötték tovább a szülét. Azt mondja a szüle :

— Ne bántsatok, elvezetlek most az igazi forráshoz.

Elvezette a második forráshoz. Abba megint bele akarta a Sánta mártani a lábát, de a Csonka nem engedte neki. Ezt is kipróbálta, beletett egy szép zöld ágat, az úgy meggörbült, mint egy kulcs. Azt mondja:

— Látod, mostan a te másik lábad is meggörbült volna, mi lenne veled?

Ütötték tovább a szülét. Azt mondja a szüle:

— Ne bántsatok, ne bántsatok ! Most az igazihoz elvezetlek benneteket.

Mikor a harmadik forráshoz értek, oda megint csak be akarta tenni a Sánta a lábát, de a Csonka nem engedte neki. Ezt úgy próbálták ki, hogy ebbe egy száraz ágat tettek. És az a száraz ág egy szép zöld ág lett. Csonka mindjárt beletette a kezét, a Sánta meg a lábát. A Sántának lába nőtt, a Csonkának meg keze.

Akkor a szülét megint csak tovább ütötték, nem engedték el. Addig ütötték, míg csak a szuszt ki nem szorították belőle. Mikor a szüle meghalt, akkor visszavitték az első forráshoz, aztán beledobták. Azt mondták :

— Mit kínlódjunk vele, miért temessük is? Hadd égjen a fenébe. — Mikor beledobták, jaj, nagy csoda történt. A víz a forrásból mind kiapadt, a szülét nem égette szét. Visszavitték a második forráshoz. Mikor abba is beledobták, a víz abból is mind kiapadt. Elvitték a harmadik forráshoz. Mikor abba beledobták, elégett a szüle. Akkor majd kővé meredtek,

hogy hát most ami volt az első, az lett az utolsó. No, de ők örültek, hogy meg van a lába is meg a keze is mind a kettőnek.

Mikor visszamentek a kunyhóba, a királykisasszony hétszerte szebb lett. Kérdezték a királykisasszonyt, hogy melyiket szereti jobban? Azt mondja, hát ő mind a kettőt egyformán. De mégis melyikhez húz jobban? Hát csak nem akarta megmondani a királykisasszony. Azt mondja :

— Ne fárasszunk tovább, majd holnap megint megkérdezzük.

Elmentek tovább dolgozni.

Eljött a másnap. Megint megkérdezték a királykisasszonyt, de az csak megint azt felelte, amit az előbb. Nem akart egyiknek sem véteni. Azt mondja Csonka :

— Csak egész bátran mondd meg, nem sértődünk meg, ha engem választol, vagy a barátomat.

Azt mondja a királykisasszony :

— Hát akkor én téged választalak, Csonka pajtás.

A Sánta ezen nagyon elszomorodott. Azt mondja neki Csonka :

— Ne szomorkodj, majd neked is keresünk egy asszonyt.

Hát még jó darabig ott voltak abban az erdőben.

Egyszer a Csonkának valami eszébe jutott:

— Te Sánta — azt mondja —, bemegyünk most a városba, csináltatok neked is meg magamnak is királyi ruhát, meg a királykisasszonynak is.

Be is mentek a városba. Megcsináltatták a ruhát, felöltöztek. Azt mondja a királykisasszonynak :

— Te jól sűrűn fátyolozd le az arcodat. — De nem mondta meg neki, hogy hová mennek. Egyenest a királykisasszonynak az anyjához mentek, az egy özvegy királyné volt.

Ahogy odaérnek, hát a legöregebbik leánynak akkor volt a kérője. A Sánta mindjárt megkérte a középsőt. Azt mondja :

— Nincsen még egy lány?

Azt mondja :

— Volt, de ellopta két koldus.

— Hát hogyan lopta el?

Elmesélte a királyné, hogy hogyan és mikor. Erre levetette a királykisasszony a fátylat. Mikor meglátta a királyné, hogy megvan mind a három leánya, akkor azt mondta :

— Na, legyen a tietek! Meg legyen a tietek a királyság, mert én örömben

meghalok.

Királyné meghalt, ők meg nagy lakodalmat csaptak. El is felezték szépen a királyságot, meg is egyeztek.

Egyszer azt mondja Csonka :

— Elmegyek én a volt királyomhoz. — De a felesége is nagyon szeretett volna menni. — Ne gyere te, picikém, te csak maradjál itthon, majd én egy pár nap múlva visszajövök.

El is ment a király. Ahogy beér az ő volt királya városába, hát a falu végén meglátja a királyt, hogy őrzi a malacokat.

— Jó napot, felséges királyom.

Azt mondja :

— Adjon Isten, de én nem vagyok király. Én kondás voltam, meg kondás is maradok.

— Az nem lehet, mert te nem voltál kondás, nem is leszel kondás. Gyere föl, ülj a hintómba !

Fel is ült a hintóra. Bevitte szépen a városba. Bementek a királyi palotába, felmentek a királynéhoz. A királyné káromkodott az urára, ütötte, verte, hogy hogy mert hazamenni. Azt mondja a csonka király :

— Hallgass — azt mondja —, én vagyok az a csonka, aki téged megvertelek vala.

A királyné nagyon megijedt. A Csonka bizony elővette, jó alaposan elagyabugyálta, kedvezett is az urának a királyné. Jó meleg vízben megfürdette, felöltöztette királyi ruhába.

Ez meg szépen visszament az országába. Úgy éltek, mint a vad gerlemadarak, ha meg nem haltak.

BÍRÓ JÁNOS

Hát hol volt, hol nem volt, egyszer volt Tiszán innen, Tiszán onnan, Dunán túl, még azon is túl, ahol a kandisznó seggen túr, meg azon is túl, ahol a kankutya könyökön b...ik, még azon is túl, az óp...rancos tengeren is túl, a tüzes tengernek a hetvenhetedik szigetjén, bizony isten még azon is túl, volt egy irtózatos kis kert. Abban a kis kertben volt egy rettenetes nagy kert. Abban a nagy kertben lakott egy öregember, annak egyetlen fia. Elhatározta, hogy nem hagyja dolgozni, hanem a világ legerősebb emberének fogja nevelni. Úgy hívták, Bíró János. A fiú a sutban nevelkedett, mindig a hamuba ült, puha dologba, huszonegy éves koráig, addig ki nem szólíhatta senki az ő ülőhelyéről. Közben nagyon szépen tudott klánétozni, úgy hogy másfelől is jöttek hallgatni. De hát nem a világ erősének nevelték, hanem világhírű klánétosnak. Amikor elérte a huszonegyedik évét, olyan zivatar keletkezett, ami összedűtötte a házakat. A házat csinálták, a háztetőt, de még mindig a sutba ült akkor is, hogy még akkor sem ment onnan ki. Óriási erős vastag mestergerendát tettek, amit nyolc ember nem bírt a hátára föltenni. Akkor ő nevette a sutból, hogy nyolc ember, és egy darab fát nem bír a hátára föltenni. Az apja igen bosszús lett:

— Az anyád kutya ezért azért, hát még nevetsz, te rongy fickó? Elérted a huszonegy évet, ki a hamuból, majd ni, segíteni föltenni a gerendákat.

A fiú csak föláll a hamuból, megfogta a gerendákat, úgy odatette a helyére, kis híja, hogy a fal össze nem dőlt.

— Na, te rongyember, tovább nem engedlek a sutban ülni, szedd össze magad, és menj világot próbálni, eredj szolgálni.

A fiú sértve vette magát, összeszedődött, sütött neki az édesanyja valami kis útravalót, és ment, mendegélt, igen messze ment. Beér egy városba. Abban a városban voltak a kirakatban ilyen kókuszábok, ő ezeket nézegette, micsoda gyönyörű munkák ezek, mintha csak élőlények volnának, ő ennek a gyárába szeretne menni dolgozni, hogy ilyen dolgokat csináljon. Találkozik egy öreg emberrel:

— Mondja, édes öregapám, hol lehet ezeknek a báboknak a gyára?

Végignéz az ember a fiatalemberen, azt mondja :

— Hát te a kókuszáb-gyárba szeretnél menni?

Azt mondja :

— Igenis, oda.

Még egyszer végigtekintett rajta, gondolja magában az öreg, majd az ördögbe fogsz menni bábot csinálni!

— Ott ni, látod azt a nagy vaskaput?

Azt mondja :

— Látom.

— No, eredj oda be, ott van.

Hát hova küldte az öreg bácsi a fiút, mint egy kardgyárba. Ahogy bemegy a fiú, hej, hogy csitteg- csattog minden, csinálják a kardokat, szuronyokat, töröket. És azt kérdezik mindjárt:

— Mi járatban vagy, fiam?

Azt mondja, hogy :

— Munkát keresek.

— Na, ilyen emberre van nekünk szükségünk. Szeretnél-e kardmester lenni?

Nem tudott már a fiú hova fordulni, kénytelen volt elfogadni. Feleli neki a kardmester :

— Jól van, kedves fiam, leszel kardmester. Három nappól áll az esztendő, egy-egy tányér pénzt kapsz egy napra. Ha beválsz munkásnak, megjavítjuk a fizetésedet.

Mindjárt az jutott az eszébe, „ha kitelik az esztendő, három tányér pénzt viszek haza az édesanyámnak. Mert bizony öregek lettek a szüleim, nagyon sokat nélkülöztek engem, nagyon megérdemlik, az öreg napjaikra kisegítem őket.”

Hát lett is belőle olyan mester, már a harmadik nap olyan kardot csinált, hogy még a kardmesternek is ő csinált kardot. Olyan formás és olyan takaros kardokat tudott csinálni, hogy az összes munkást meghaladta munkájával. Fizetésén kívül ő magának is csinálhatott egy kardot. És az oldalára kötötte a harmadik nap este, hogy tudja bebizonyítani az édesapjának, hogy ő milyen mester, és magához vette a három tányér pénzt, elvitte haza a szüleinek.

Amikor hazaér, a kardját felakasztotta a konyhába, és bemegy a szüleihez :

— Adjon Isten jó napot, kedves jó szüleim.

Azt felelé az édesapja :

— Adjon Isten neked is, már hazajöttél? Ennyi ideig tartott a szolgálat?

— Eddig, édes jó szüleim, azért jöttem haza, mit kerestem eddig, haza tudjam hozni maguknak segítségükre.

— Hát hol szolgáltál?

— Ebben és ebben a városban, kardmester lettem.

— No, méghozzá kardmester?

— Ott van a kardom a konyhában felakasztva bizonyítékául annak, hogy kardmester vagyok.

— Már kimegyek, megnézem, milyen kardod van.

Körülnézi az öreg. Az ő idejében ő is huszár volt, megnézi a kardot, bizony csinos és takaros kard volt. Kimegy az udvarba, ott volt egy tizennyolc-húsz év körüli kiszáradt akácfató. Megcsóválja az öreg a kardot, össze akarja vele aprítani azt az akácfatövet. Belevágja a fába, darabokra szakadozott a kard. Akkor kapja az öreg a kardnak a hüvelyét, és megy a fiúhoz, mint a sakál:

— Hát milyen kardmester vagy te, nézd meg, ezt a tuskót nem tudtam vele összeválni. Eltakarodj a házamtól, és tanulj kardmesternek, ha akarsz kardmester lenni.

A fiú nagyon szomorú lett, elköszönt a szüleitől, és vissza ment abba a városba, hogy még csinálhasson magának egy kardot. Amint megy, félúton egy rettenetes nagy erdőn kellett keresztül menni. Amint megy az erdő közepén, útjába kerül egy tiszta világtalan vadnyúl.

Azt mondja a nyúl:

— Hallod-e, Bíró János, ennek az erdőnek a másik szélén van egy forrás.

Ha engem abba a forrásba belemerítesz háromszor, látni fogok. És adok neked egy olyan darab acélt, ha kardot fogsz csinálni, beleteszed, ne félj, nem töri többé el a te édesapád.

Úgy is történt. Megfogja a kis nyulat. Neki igen föltűnt, hogy egy vadnyúl beszélni tud övele. Felfogja a kis nyulat, és viszi a forráshoz.

Belemártja egyszerre a forrásba, azt kérdezi a nyúltól:

— Látsz már?

Azt mondja :

— Mintha szitán néznék keresztül.

Beledugja másodszor :

— Na, látsz már?

— Most már meg a vashegyen is keresztül látok.

Akkor kapja a nyulat, még egyszer beledugja :

— Na, még jobban látsz?

— Na kedves Bíró János, amiért ezt megtetted velem, nesze itt van egy kis darabka acél. Elmész a kardműhelybe, igen várnak rád, és szegődd ki magadnak, hogy magadnak is csinálhass egy kardot, és ezt a kis acélt tedd bele a kardba, csináld bele, ne félj, nem töri el édesapád többet. És ha bajod van valahol, a világnak akármely részén vagy, fújj rá arra a kardra annyiszor, ahányszor a vízbe mártottál, és segítségére leszek.

El is nevette magát a fiú, milyen segítségről is lehet szó, ahol egy ilyen hitvány állat még segíteni tudna ! Elköszönt a kis nyáltól, és ment a kardműhelybe.

Amikor belépett, nemhogy föl ne fogadták volna, hanem még éljenezték a többiek, fogadták munkára. Három napból állott az esztendő, minden napra három tányér pénzt kapott. És kiszegődte magának, hogy egy kardot csinálhasson saját részére is. Szívesen megadták neki. Gondolta a kardmester, ha tízet csinálsz magadnak, sem baj, csak még csináld meg azt a dolgot, ami szükséges. Úgy is történt. Kitöltötte az esztendőt, megkapta a kilenc tányér pénzt, és csinált magának egy kardot. Amikor kész lett a kard, úgy belevágódott a hüvelybe, olyan szikrát vetett, hogy az egész műhely tele volt a szikrával. Akkor az oldalára akasztotta, és megindult hazafelé. Kicsit büszke volt rá, igaz, hogy micsoda kardmester lett öbelőle.

A kard kiugrott hüvelyéből, és úgy sétált rajta körül, hogy valaki az ő gazdájához hozzá ne érhessen. Ment az erdőn keresztül, közelment minden vastag fához, mintha útjában lett volna neki, csak úgy próbára. A kardja úgy metszegette ki azt az irtózatos vastag fákot, és a kardlappal hogy megérintette, olyan magasságba mentek föl a fák, hogy mire leesett a földre, ő nyugodtan ment, és már jól elhaladt, hogy nem érintette a fa.

Egyszer csak hazaért. Megint felakasztotta a kardját a konyhában, beviszi a szüleinek a kilenc tányér pénzt. Amikor belép az ajtón :

— Adjon Isten jó napot, kedves jó szüleim.

— Adjon Isten neked is, te híres kardmester, hát hazajöttél? Hamar kitöltötted az esztendőt.

— Azért jöttem haza, kedves jó szüleim, most már kilenc tányér pénzt kaptam egy évre, hogy hazahozhassam maguknak a segítségükre.

— Jól van, tedd le a pénzt, és hol a kardod?

— Odakünn van a konyhában fölakasztva.

— Már megyek, megnézem, milyen kardmester vagy.

Az öreg megfogja a kardot, nézegeti, bizony gyönyörű szabású és tetszetős kard. Akkor kimegy az udvarra, megforgatja a kardot. Mielőtt bele akarja vágni a tőkébe, szép nagy gyümölcsfái voltak a kertbe, akkor azokat is kezdte metszegetni ki. Szalad be az ember nagy ijedten a fiához :

— Gyere, kedves fiam ki, mert a kardod minden fátat kivagdalja.

De mire az öreg bement, a kard is belevágódott a hüvelybe, olyan szikrát vetett, hogy az konyha tele lett szikrával. Akkor azt mondja az öreg a fiának:

— Látom, kedves egy fiam, most már kardmester vagy. Te a kardoddal most elmehetsz világot próbálni. De nagyon vigyázz magadra, és nagyon kérlek arra, ne felejtkezz el rólam sem.

— Ne féljenek, kedves jó szüleim, a legelső pénzem vagy keresetem hozom haza, kiségitem magukat úgy, mint maguk segítettek engem eddig.

Akkor összeültek, útravalót készített neki az édesanyja, elbúcsúzott tőlük, oldalára kötötte a kardját, és megy, megy, hetedhét ország ellen. Még azon is túl. Túl, túl, még azon is túl, ahol a vadkandisznó seggen túr. Még azon is túl. Túl, túl. Bizony mondom jóval túl. Megy, az útszélén egy nyalka juhászlegény áll. Odaköszön neki:

— Adjon Isten jó napot, juhász pajtás.

— Adjon Isten neked is, ösmeretlen pajtás.

— Mi vagy te itten?

— Én vagyok a királynak a juhásza. És te mi vagy?

— Én meg vagyok a világnak a vándora.

— De tetszik nekem az a szó, amit mostan mondtál — feleli a juhász.

— Nekem meg az tetszik, az a ruha, ami terajta van.

Szép fehér lobogós ingujja volt a juhásznak, bő gatyája, piros lajbija, sarkantyús csizmája.

— Hát azt mondom, vándor pajtás, cseréljünk hivatalt, te legyél juhász, én pedig leszek vándorlegény.

— Nagyon helyes, vetközzünk le.

Megcserélték a ruhát, elmondta a juhászfiú, mi a teendője, hova kell hajtani a juhot este, és kik fogják várni. Szóval mindent elsorolt neki, amit tennie kell. A juhászlegény felöltözött a vándorlegény ruhájába, a vándorlegény magára szedte a szép bő ruhát. Addig is olyan szép volt Bíró János, hogy párját kellett keresni szépségére és derékségére és bátorságára.

Akkor elköszöntek egymástól. Igen, de a kardot nem adta a vándorlegény. Így ni, kardos juhász leszek! És a vándor ment az úton tovább, a juhász pedig kedvét töltötte a juhok között. És a juhok közt volt egy szamár, ez a juhászlegényé volt. A vándorlegény, amikor elhaladt az útkanyaron, futásnak eredt, hogy vissza ne tudja kiabálni a juhászlegény.

A juhászlegény maga elé fogja a falkát. A legelő közepén volt egy olyan nagy fa, hogy az árnyékában legelt háromszázezer darab juh reggeltől estig. Elment a juhászlegény a fa alá, kibontja a tarisznyáját, a sok gyaloglás után elfáradt, és megéhezett. Fölnéz a fára, és gondolja, hogy „jó volna egy kis száraz fáért fölmenni oda, de ki tud arra a fára fölmenni?” Mire azt ki is gondolta, a kardja fölpattant, és olyan gyorsan lecsapkált annyi kis száraz fát, bizony olyan tizenhárom szamárnak is elég lett volna elhúzni, mint amilyen neki volt. Sütött szalonnát. Szalonnasütés közben lefeküdt, és elaludt. Egyszer csak kerekedik egy fekete felleg északról. Nézi a juhászlegény a felleget, mi történik most, ha jön egy nagy eső? És ő csak leheveredett vissza. Egyszer csak a kardja kiugrik a hüvelyéből, úgy talpon csapta őt, csúszott vagy négy méterre hason, mert már közel volt a veszély. Széjjelnéz, látja, hogy jön egy hatfejű sárkány feléje. Elordítja magát:

— Ej, te kutya gazember, Bíró János, annyi voltál anyádban, mint egy köleskása-szem, már tudtam, hogy veled meg kell vívni ! Hanem hajtsál a számba : harminc darab juhot öt számba, a hatodikba pedig ülj be te.

A kard csak kipattan a kezéből, egy pillanat alatt egy csapásra levette őt fejét. Azt mondja a sárkány :

— Bíró János, kérlek, hagyd meg azt az egy fejemet, adok neked egy világot.

Azt mondja :

— Hol van az a világ?

— Látod azt a hegyoldalt amott?

— Látom.

— Ott van az a nagy kő, látod?

— Látom.

— Azt felfordítod, ott van egy ajtó, azon bemegy, ott az én világom.

Akkor lecsapta azt az egy fejét is, és kétfelé vágta a szívét, és a szívéből kiugrott egy rézgyűrű és egy rézkulcs. A juhászlegénynek sallangos zacskója volt, rákötötte dísznek a sallangra, és nem is sokára estefelé fogja

a juhokat, és hajtja hazafelé. Kivette a klánétját. Olyan szépen tudott klánétolni, hogy még a juhok is táncolva és ugrálva rohantak hazafelé.

Amint hajtja a juhokat hazafelé, a királynak volt három szép leánya, kijöttek bámulni hogy milyen szépen klánétol a juhász. Tudomására adták a királynak, hogy a juhász hajtja a juhokat hazafelé. Nagy feltűnést keltett, mert még a királynak ilyen juhásza sosem volt, hogy haza tudta volna hajtani a juhot. Mindennap elveszett egy juhász. Mennek elébe, és kérdik tőle :

— Hajtod, fiam, hazafelé a juhot?

— Hajtom, felséges király atyám, juhász vagyok, ez az én teendőm.

— Nagyszerű juhász vagy, fiam — feleli a király —, én mondom neked.

A királykisasszony, a legfiatalabbik, belenéz a juhászfiú szemébe, tetőtől talpig látta magát benne. Nagyon szép fiú volt, tudta magát kellemeztetni a királykisasszony előtt. Melléhúzódik a juhászfiú mellé, úgyhogy az apja észre ne vegye, és kéri a juhászfiút:

— Kedves juhász bácsi, tessék szíveskedni nekem adni azt a gyűrűt, amelyik oda van kötve a zacskóra.

Ő ugyan nem nagyon kínálhatta, mert az neki emlékgyűrűje volt, és dísznek tartotta ott. Addig hízelgett a királykisasszony, melléje húzódt, és leszakította a zacskóról. Rögtön ráhúzta az ujjára. A juhászlegény nagyon restellte a dolgot, de gondolta magában, „csak nem fogok vele igen huzakodni azért a gyűrűért, maradjon ott”.

Behajtotta a juhokat, és aztán bement a konyhába. Vacsorát a királykisasszony maga vitte elébe. Annyira szerette volna a juhászlegényt, amikor ránézett, mintha csókolta volna őt. No, aztán eljött a másnap reggel, elkészítették a napra való eledelt a tarisznyába, maga elé fogta a birkát, kihajtotta a legelőre. Amikor elért a legelőre, kihúzta a kardját a hüvelyéből, és ráfűjt négyszer úgy, amint a kis nyúl magyarázta neki, amikor a forrásba dugta. Ott termett a kis nyúl azonnal:

— Mi bajod van, Bíró János? Segítségedre jöttem.

— Semmi más, kedves nyulacskám, mondd meg nekem, hogy mi vár reám itten.

— Nagy feladat, de nagyon vigyázz magadra, nem történik semmi bajod, ha rám hallgatsz. Még két ronda sárkánnyal kell megívnod, de győztes leszel, ha rám hallgatsz. Ma délben fog jönni egy tizenkét fejű sárkány. Amikor közel jön hozzád húsz méterre körülbelül, hajítsd felé a

kardodat, majd a kardod fogja tudni, mi a teendője. Holnap délben ismét el fog jönni egy huszonnégy fejű sárkány. Az már, ha száz méterre lesz, hajítsd felé a kardot, mert ha közel engeded magadhoz, olyan tüzet fog rádereszteni, amitől megégsz. Majd a kardod fogja tudni, mi a teendője. Még egy évre fognak marasztalni, maradj. Kérjed a fizetésednek a dupláját, majd a többi a te dolgod. Isten veled, mennem kell, ismét nagy segítségre hívtak másfelé.

El is tűnt a kis nyúl. Alighogy elment a kis nyúl, ismét jött egy fekete felhő. Rettenetes dühöngéssel, villámlás, csettegés, recsegés, ropogás közben megközelítette a juhászt. Amikor közel ért hozzá, clordítja magát: — Te földi féreg, Bíró János, annyi voltál anyádban mint egy kásaszem, már tudtam, hogy veled meg kell vívnom, megölted az Öcsémet, de most vége az életednek.

Várt a juhászlegény, hogy jöjjön közelebb. Amikor körülbelül húsz méter távolságra volt, fogta a kardját, feléhajította. Egy csapásra levette mind a tizenegy fejét. És akkor a sárkány megszólal:

— Bíró János, hagyd meg ezt az egy fejemet az életemmel, adok neked egy világot.

Azt mondja :

— Hol van az a világ?

— Ott, ahol az öcsémé.

Akkor kapja a kardját, azt az egy fejét is lecsapta. Kétfelé vágja a sárkányt, kétfelé hasítja a szívét, csak kipattan a szívéből egy ezüstkulcs és egy ezüstgyűrű. Azt a két tárgyat ismét rákötötte a zacskója sallangjára. Nem is sokára fogja a juhokat, hajtja hazafelé. Felült a számárnak a hátára, elővette a kedvenc klánétját, és gyönyörű szépen klánétozott, azt fújta rajta :

Én vagyok egy híres juhász legény

Számár hátán járok, mint egy szegénylegény . . .

A királykisasszony meghallotta, már jó messzire szaladt elébe :

— Adjon Isten jónapot, juhász bácsika.

— Adjon Isten, felséges királykisasszonykám.

— Tetszik hajtani hazafelé a juhokat? Jaj, de szereti a juhász bácsit a felséges királyatyám. Azt mondta, még az életében ilyen derék juhászlegénye sosem volt. Nagyon szereti a juhász bácsikát a felséges királyatyám. De tessék elhinni, juhász bácsika, hogy én is, igazán tessék

nekem adni azt a szép gyűrűt. (Tehát én is nagyon szeretem, azt akarta mondani.)

— Minek az a felséges királykisasszonykának? Ez egy értéktelen tárgy.

— De nagyon értékes az, juhász bácsika.

Nem akarta adni a juhászlegény, mit fog ő egy királykisasszonnyal cseresznyézni, nem adta. Addig hízelkedett, odasündörgött mellé, megkapta a gyűrűt, és elszakajtotta. Ráhúzta az ujjára.

— Így ni, juhász bácsi, ez mind a két gyűrűm a magáé volt. Én is majd a magáé leszek, juhász bácsika.

Elhajtja haza a juhot. Kinn áll a király. Feleli a király a juhászlegénynek

:

— Hazahajtottad a birkát, fiam?

— Haza, felséges királyatyám.

— Királyi szavammal mondom neked, nagyon derék juhászlegény vagy, amiért már két napig megőrizted a birkákat.

— Nem derékség az, felséges királyatyám, ez a juhász kötelessége.

— Jól van fiam, hajtsd be a birkát.

Behajtotta a birkát, és akkor bement a konyhába. A királykisasszony saját maga vitte elé a vacsorát. Finomabbnál finomabb ételeket, italokat, hogy legyen kedve a juhásznak szépen klánétozni.

Harmadik reggel is kihajtja a juhokat a legelőre. Már amikor kihajtott, néz napkelet felé, olyan fekete felhő jó fel, amilyent ő még az életében sosem látott. (Még én se!) Tudta, hogy mi jön. Amikor már a sárkány száz méterre volt, akkor ordít felé a huszonnégy fejű sárkány :

— Gyere ide, te gazember, hadd nyeljelek el. Megölted a két öcsémet, de most vége az életednek !

Amikor száz méterre lehetett, felécsapta a kardját, egy-két csapás, és huszonzárom fejét levette. Akkor a sárkány könyörögve fordult a juhászhoz

:

— Hagyd meg nekem ezt az egy fejemet az életemmel, adok neked egy világot.

— Hol van az a világ?

— Ott van, ahol a két öcsémé.

Akkor kapta a kardját, azt az egy fejét is levágta. Kétfelé vágta a sárkányt, és kétfelé hasítja a szívét. Kipattan belőle egy aranykulcs és egy aranygyűrű. A kulcsot és a gyűrűt ismét rákötötte a zacskója sallangjára, és

akkor elment ahhoz a kőhöz, ahol magyarázta a sárkány, hogy az ő világa van. No de hát milyen kő volt ott? Olyan, hogy száz ember sem bírta volna elfordítani. Ott gondolkodott, hogy mit cselekedjen. Igaz-e ez, vagy hazugság? De mire meggondolta a dolgot, a kardja kiugrott a hüvelyéből, alácsapódott a kő alá, és úgy elfordította onnan, mintha csak ott sem lett volna. Látja, hogy ott van egy rettenetesen nagy vasajtó. Fölnyitja a vasajtót, és van egy óriási nagy létra lefelé. Amikor leért a sötétbe ismét talált egy ajtót. Próbálja kinyitni, de nem tudja. Akkor ott mindent gondol magában : „Van három kulcs, hátha jó lesz ehhez valamelyik?” Próbálja, hát a rézkulccsal kinyílt az ajtó. Mikor az ajtó kinyílik, csodáknak csodája történt. Ugyanolyan világrészre talált, mint itt van a föld tetején. Olyan világos van, és annyi katonaság van, hogy még ő annyit az életében sosem látott. És csak odarohannak hozzá, fölkapták őt, fölemelték, és kezdték éljenezni:

— Éljen, éljen, új királyunk van.

Aztán kértek tőle enni a katonák. Azt feleli Bíró János : — Van itt a tarisznyámba egy kis enni való, de hát annyi ember mit fog azzal csinálni?

Azt felelik neki :

— Nem kell nekünk a tarisznyából, felséges királyatyám, hanem ott van az a rézpálca, csapjal arra a rézasztalra, lesz nekünk mit enni.

Úgy is történt. Rácsapott a rézpálcával a rézasztalra, különbnél különb ételek és italok termettek rajta. És aztán kérdi a tiszt uraktól, hogy mi van még itt látnivaló?

— Itt van egy istálló, felséges királyatyám, abban van egy ló, ami azé a hatfejű sárkányé volt.

Kiadta a parancsot Bíró János, hogy szemenszedett búzát és szűrt vizet adjanak a lónak. És aztán egy magasrangú tiszt mellé állott, és az elsorolta, hogy mi van még hátra. Elvezette a tizenkét fejű sárkány országához. Az ezüstkulccsal kinyitotta az ajtót, ott még százszorta több katonaság volt, mint itt. Azok is fölkapták Bíró Jánost, a levegőbe emelték, és éljeneztek :

— Éljen, éljen, új királyunk van !

Akkor kértek tőle enni. Azt feleli Bíró János:

— Menjetek át amazokhoz, van ott mit enni.

— Nem megyünk mi oda, felséges királyatyám itt van ez az ezüstpálca, csapja rá az ezüasztalra, nekünk is lesz mit enni.

Úgy is történt. Rácsapott az asztalra, különbnél különb ételek és italok termettek az asztalon, és akkor a legmagasabb rangú tiszt hozzá áll, és elvezeti az istállóhoz, és mutatja a lovat. Az istállóba volt egy rézszőrű paripa, ebben az istállóban egy ezüstszőrű paripa. És kiadta a parancsot nekik, hogy a lónak szemenszedett zabot és szűrt vizet adjanak, míg ő ki nem jön ide vissza. És kérdezősködik, hogy van-e még valami látnivaló.
— Van bizony, felséges királyatyám. Itt van az ajtó, itt az aranyvilág, ott van a zacskódon az aranykulcs, avval kinyithatod.

Amikor oda bement, ott is fölkapták, a levegőbe emelték, és éljeneztek :
— Új királyunk van ! — és kértek tőle enni.

Azt mondja nekik a király :

— Menjete be oda ama világba, van ott mit enni.

— Nem megyünk mi oda, felséges királyatyánk, itt van ez az aranypálca, csapjál arra az arany asztalra, lesz nekünk is mit ennünk akkor.

Úgy is történt. Rácsapott az aranyasztalra az aranypálcával, különbnél különb ételek és italok termettek az asztalon. És akkor kihívták az istállóba, és bemutatják a lovat. Gyönyörű szép aranyszőrű paripa volt benne. És akkor kiadta a parancsot, hogy szemenszedett búzát és szűrt vizet adjanak neki, egyenek és igyanak mind a három világban, míg vissza nem tér.

— A legnagyobb békesség és csendesség az ójhajom.

Akkor elköszönt tőlük. Úgy csmászkaált, eltöltötte itt az időt a világokban, mikor innen megszabadult, már majdnem jó este volt. Maga elé kapja a birkákat, és hajtja hazafelé. Felült a szamarára szépen, és haladt hazafelé. Meghallotta a királykisasszony a klánétszót, már jó előre szaladt elébe.

— Adjon Isten jó estét, kedves juhász bácsika.

— Adjon Isten jó estét, felséges királykisasszonyka.

— Hajtja hazafelé a birkákat, juhász bácsika?

— Hajtom.

Meglátja a királykisasszony a gyűrűt, megint odasimul a juhászlegényhez, és szépen kéri tőle:

— Tessék nekem adni, juhász bácsika, azt a gyűrűt.

A juhászlegény már sajnálta jobban, mint emezeket, mert szebb volt a gyűrű. Nem akarta adni. Addig csavargott mellette, hogy elszakította minden sallangostól, és az ujjára húzta. Gondolta a juhászlegény : „Ha elkaptad, legyél veled boldog, nem fogok veled huzakodni érte.”

És akkor a királykisasszony azt mondja a juhászlegénynek :

— Kedves juhász bácsika, egy nagy újságot mondok magának. Holnap a legidősebb nővéremnek a zsebkendője ki lesz tűzve tíz méter magasba, és ki van hirdetve a világnak minden részén, vitézeknek, szegényeknek és boldogoknak, aki felugrat érte bármilyen nemű állaton, a felséges királyatyám hozzá adja feleségül. Tessék szíveskedni sok zabot adni a szamárnak, holnapután a középső nővéremé lesz kitűzve, a harmadik nap az enyém, és ha jól fogja zabolni a szamarat, mikor az én zsebkendőm ki lesz tűzve, hátha el tudná kapni a juhász bácsika. Akkor én magának volnék a felesége.

— Jól van, királykisasszonykám.

Akkor elmegy haza, és ott várja a juhászt a király. Nagy összejövetelt tartott, hogy olyan juhásza van, amilyen földkerekségen több nincs, megmentette az országát a sárkányoktól. És most már lehet juhász bárki, mert a három sárkány országa az ő országával volt határos. És akkor kéri a király a juhászlegényt :

— Fiam, kitöltötted az esztendődet, nem azt a bért kapod tőlem, amit kiszegődtél, hanem százszor annyit, még attól is többet (nekem is jó volna), de most tégy eleget királyi szavamnak, még egy évet maradj. Arra ezerszer annyit fogok neked fizetni, mint amit most kaptál.

A fiú elfogadta az ajánlatot, gondolta, hogy a kedves szüleinek jó kis összeget fog szolgálni, amiből meg fognak élni lassan.

Úgy is történt. Másnap reggel kihajtja a birkákat. A királykisasszony, mielőtt kihajtotta volna, egy nagy kosár zabot vitt a szamárnak, hogy majd jól tudjon ugrani. És mondta a királykisasszony a juhászlegénynek, hogy gyakorolja odakint a legelőn a számaron az ugratást, mert a harmadik nap az ő zsebkendője lesz kitűzve, nagyon szeretné, ha azt a juhászlegény kapná el a számarról.

Kihajtja a juhokat, és elmegy a világba körülnézni. És kivezette a rézszőrű paripát, fölnyergelte. Ráfujt a fiúra.

Azt feleli a ló :

— Ej, kedves gazdám, de sokat hajtott éhen-szomjan az a kutya sárkány.

Azt feleli Bíró János:

— Ne félj, kedves lovam, szemenszedett búzát adatok neked és szűrt vizet inni.

Akkor ráfújt a fiúra a ló, tiszta rézsínű ruhában termett, és felült a lovára, és azt mondta neki a ló :

— Hogy menjek, kedves gazdám, mint a szélvész, vagy mint a villámlás?

— Csak úgy, kedves lovam, hogy se tebenned, se énbennem semmi hiba ne történjen.

Akkor fölugrott a lovára, kettőt ugrott, hármát lépett, már ott állott a királyi palota mellett száz méterre. Nagy tömegben ott volt mindenféle nép, hercegek, grófok, bárók, válogatott szegénylegények, mindenki ugratott a zsebkendőért. Kinek keze, kinek lába kitört a nagy ugratásban. A sárkánynak a lova pedig csak ott cikázik Bíró Jánossal ide-oda, Bíró János az egész dolgot neveti. A királynak a legkisebb lánya ki-kiszalad az útra közbe, nézi, hogy nem jön-e a juhász a szamárral hazafelé. Egyszer azt mondja a ló:

— Itt az idő, kedves gazdám, mehetünk?

— Mehetünk, kedves lovam.

Ugrott egyet, fölszállott a levegőbe, elkapta a királykisasszonynak a zsebkendőjét, és zsebre csapta. Elnyerítette a ló magát:

— Köd előttem, köd utánam, senki se jöhessen a nyomomba! — és a nagy ködben a nagy felhőben eltűnt.

Elment a világba, leszállt a lóról, leszerelte a lovát, kiadta a parancsot, és aztán ment, felöltözött a juhásruhába, hajtotta hazafelé a birkákat. Felült a szamarára, kezébe fogta a klánétot, és szépen fujdogálta. A királykisasszony már jó messzire ment elébe.

— Adjon Isten jó estét, juhász bácsika.

— Adjon Isten, felséges királykisasszony.

— Jaj, nem jött haza, juhász bácsika! Hisz jó hogy nem jött ugratni, de tetszett volna látni, ugrattak a néném zsebkendőjéért. Volt itt nevetség, kinek keze, kinek lába kitörött. De volt itt egy rézvitéz egy rézszőrű paripán, az csak felugratott a lovával, kikapta a néném zsebkendőjét, és elvitte. Kedves juhász bácsika, holnap a középső néném zsebkendője lesz kitűzve, csak tessék a szamarát tanítani az ugrásra, mert holnapután az enyém lesz kitűzve, és aki elkapja, a felséges királyatyám ahhoz ad feleségül. Ha juhász bácsika elkapná, magának lennék felesége.

— Majd meglátom, felséges királykisasszony, hogy hazajöhetek-e, mert nagyon sok a dolgom annyi birka mellett.

Másnap reggel kihajtotta a juhokat a legelőre. Elment a világba, és kivezette az ezüstszőrű paripát. Mikor kivezette, megszólalt a ló :

— Ej, kedves gazdám, de sokat hajtott éhen- szomjan az a kutya sárkány.

Feleli Bíró János :

— Ne félj, kedves lovam, szemenszedett búzát adatok neked és szűrt vizet inni.

Akkor ráfújt a fiúra, tiszta ezüstruha lett rajta. Ezüstszőrű paripára ráült, és azt kérdi tőle a ló :

— Hogy menjünk, kedves gazdám, mint a szélvész vagy mint a villám?

— Csak úgy, kedves lovam, hogy se tebenned, se énbennem semmi hiba ne történjen.

Egyet-kettőt ugrott a ló, fölszállt a levegőbe, egy pillanat alatt a kis paripája mellett állt ugyanúgy vagy száz méterre a tömegtől. Volt ám ugratás a zsebkendőért! A királykisasszony ki-kiszaladt az útra, figyelte a juhászt, hogy nem jön-e a számaron hazafelé. És egyszer megszólal a ló :

— Itt az idő, kedves gazdám, mehetünk?

— Mehetünk, kedves lovam.

Felszállott a levegőbe, elkapta a zsebkendőt, zsebre nyomta, és azt felelte:

— Köd előttem, köd utánam, senki ezután ne mehessen.

Úgy is történt. Elment a világába, leszerelte a lovát és ő magát, és átöltözött. Bizony eltelt az idő. Maga elé fogja a birkát, hajtotta hazafelé. De hogy a második zsebkendőt elkapták úgy, mint az elsőt, a király rettenetesen dühös lett:

— A legidősebb lányomnak a zsebkendőjét elvitte egy rézvitéz, és nem köll neki a lányom feleségül. Milyen vitéz lehet az, vagy hova való lehet? Kitűztem a második lányomnak zsebkendőjét, azt elkapta egy ezüstvitéz, hogy ki lehet ez, és nem kell neki a lányom feleségül. No megállj, százezer bosszú ellene ! Megvállik a holnap nap.

Hajtja a juhász hazafelé a juhokat. Megy elébe a királykisasszony :

— Jó estét, kedves juhász bácsika. Tetszik hajtani hazafelé a birkákat?

— Hajtom, kedves királykisasszony.

— Nem tetszett hazajönni, juhász bácsi. Hisz az nem is baj, hogy ugratni nem tetszett. Hanem tetszett volna látni sok mindent itt. Kinek keze, kinek lába kitört az ugratásnál. De tetszik tudni, juhász bácsika, volt itt egy ezüstvitéz, ezüstszőrű paripán, az lekapta a zsebkendőjét a középső

nénémnek, és olyan kod lett utána, senki se láthatta, hogy merre ment. De holnap, juhász bácsi, tessék hazajönni, az én zsebkendőm lesz kitűzve, hátha el tetszik tudni kapni a zsebkendőmet. A számár gyakorolta az ugrást odakint a két napon?

— Felsőges királykisasszonykám, igen nagy a füle a számárnak, a levegőbe nem tud ugrani, inkább csak a farát emelgeti föl.

— De holnap tessék hazajönni azért, juhász bácsi, jó?

— Hazajövök, ha csak az időm engedi, felsőges király kisasszony.

És mikor behajtotta a birkákat, bement a konyhába, megvacsorált. A királykisasszony maga vitte be a vacsorát, de bizony, amikor látta a juhászlegényt, mindig környékezte a pisilés, annyira szerette a juhászlegényt.

Következett a harmadik nap. Kimegy a juhász, kihajtja a birkákat, elmegy az aranyvilágba. Kivezette az aranyszörű lovat, és akkor ráfűjt az aranyszörű paripa. Bíró János tiszta aranyruhába termett. Még a legkisebb szőre szála is aranyos volt, mi a fején volt. Akkor azt feleli a ló :

— Ej, kedves gazdám, de sokat hajtott éhen- szomjan az a kutya sárkány !
Azt feleli Bíró János :

— Ne félj, kedves lovam, szemenszedett búzát adatok neked és szűrt vizet inni.

Felült a hátára a paripájának, és azt mondja a lova :

— Hogy menjünk, kedves gazdám, mint a szélvész vagy mint a villám?

— Csak úgy, kedves lovam, hogy se tebenned, se énbennem semmi hiba ne történjen.

Akkor fölszállt a levegőbe, egyet-kettőt ugrott, már ott is volt a király palotájához száz méterre. Az a királykisasszony nem csinált egyebet, csak kiszaladt az útra, meg beszaladt, meg kiszaladt, meg beszaladt (szúrta a seggit az abrak), meg kiszaladt, meg beszaladt. Látta azt az aranyvitézt, de még csak arra sem nézett, csak a juhászlegényt várta. Egyszer megszólal a ló, azt mondja :

— Kedves gazdám, itt a fülemben van egy aranyhajszál, vedd ki, és kösd a jobb karodra, mert a király kivont fegyverrel áll az ablaknál, és az a feltétel, ha elkapja valaki a zsebkendőjét, ha aranyosember is, lelövi a lováról.

Úgy is történt. Az arany-hajszálat keresztülkötötte a jobb karján, és akkor azt feleli a ló :

— Lejárt az idő, kedves gazdám, mehetünk?

— Mehetünk, kedves lovam.

Akkor felszállott vele a levegőbe, elkapta a zsebkendőt, zsebre csapta, és továbbszáll. Csakhogy abban a pillanatban egy fegyverdörrenés történt, a király rálőtt az aranyvitézre, megsebezte a jobb lábán lévő nagy lábujját. És felszállott a zsebkendővel. Azt kiáltotta :

— Köd előttem, köd utánam, senki nem láthassa merre megyek.

El is tűnt. Elment a világba. Leszerelte a lovát, átöltözött, lehúzta a csizmáját. Igen rossz volt a menés, mert a király ellőtte a nagy lábujját, szóval erősen megsebezte. Felül a szamarára, és hajtja hazafelé a juhot. Megy elébe a királykisasszony :

— Jaj, kedves juhász bácsika, nem tetszett hazaérni, elkapták a zsebkendőmet, elvitte egy aranyvitéz, és oda is van. A felséges királyatyám rá is lőtt, de nem találta sem a vitézt, sem a lovát.

— Nem tudtam hazajönni, felséges királykisasszony, mert annyi a birka, oszt bizony nagyon sok a munka. Én pedig szolgál vagyok. A rám hivatott munkának meg kell felelni.

Behajtott a birkákat, és bement a konyhába. Akkor azt mondja a szakácsnénak a juhászlegény :

— Szakácsnő, nem kaphatnék-e egy kis lábvizet? — mert a csizmája már tele volt vérrel.

A szakácsné adott is neki lábvizet. Míg ő mosogatta a lábát, kisurrant a szakácsné, és megsúgta a királykisasszonynak, hogy a juhász bácsinak nagyon véres a lába. Akkor bejön a királykisasszony, megnézi a lábát:

— Mi lelte a lábát, juhász bácsika?

— Fölszúrta — azt mondja — egy nagy csatak, és most azért áztatom ki.

A királykisasszony bement, megsúgta a felséges király apjának, hogy a juhász bácsinak nagyon véres a lába. Parancsolja a király, hogy menjen be hozzá a juhászlegény. A juhászlegény megmosta a lábát, és felhúzta a csizmáját, és bemegy a király elé :

— Parancs, felséges király atyám? Megérkeztem parancsára !

— Fiam, hallom véres a lábad, húzdd csak le a csizmádat, azt, amelyik belől van.

S a juhászlegény beszédközben megfordult, úgyhogy a bal lába volt a király felé. Lehúzta a csizmát, nincs semmi baj.

— Na, fiam, most húzdd le arról a lábadról, amelyik amarról van, a jobb

lábadról.

Akkor megint beszélget a juhászlegény, úgy alkalmazza, hogy a jobb lába legyen a király felé, ismét lehúzta a bal lábáról. Akkor azt feleli a király :

— Na, fiam, most húzd le mind a két csizmádat.

Látja, hogy a fiú meg van zavarodva.

— Mondd, fiam, mi történt a lábaddal?

— Felséges királyatyám, mit tűröm-tagadom, ellőtte a felséges királyatyám.

— Mikor? És hol vannak azok a paripák, amelyeken ide jártál?

— Ha akarod, felséges királyatyám, meglátni, holnap gyere el velem, és bemutatom.

Úgy is történt. A királykisasszonynak a szíve a fenekére ugrott, aztán vissza a helyére, aztán megint a fenekére, nem tudta, hogy hányadán van, most csak azt kérdezte a juhászlegénytől:

— Kedves juhász bácsika, melyik zsebkendő volt szebb, az enyém vagy a két nénémé?

Annyit felelt a fiú :

— Majd megtudjuk holnap, mert a zsebkendő nincsen nálam.

Másnap reggel kiment a király a juhászlegénnyel oda, de már a birkákat nem hajtotta. Elvitte a három világba, megmutogatta a királynak, és elsorolta, hogy történt annak a megvásárlása. A király a kezét a fiúnak a vállára tette, és megígérte neki az összes királyságát, a három lánya közül egyet feleségül. És akkor aztán meg lett a nagy öröm a királykisasszonynak, megesküdtek, a juhászból király lett. Aki nem hiszi, menjen el, nézze meg, ott uralkodik az aranyvilágban. Ma napig is éldegélnek, ha meg nem haltak. Az én mesém ennyi volt, füle-farka benne volt. Aki evett ma kását, ennek mondjon társát.

A TÁLTOS LEVÁGOTT FEJE

Volt egyszer egy király. Ez a király megnősült. Egy nagyon gyönyörű felesége volt neki. Egypár esztendőre a királyné egy gyönyörű kisleánynak adott életet. De ez a kislány, ez olyan szép volt, hogy a világon annál szebbet látni nem lehetett. Szép aranyhaja volt neki, gyönyörű szép arca, gyönyörű szép termete. Amikor a lány tizennyolc éves volt, egy királyfiú rettenetes nagyon megszerette a királykisasszonyt. Megkérte, a királynő már volt is látogatóban a királyfiú szüleinél, és megbeszéltek, hogy nem kell, hogy a királyfiú eljöjjön az ő lányukért, majd ők elküldik a lányukat ahhoz a királyhoz. Így meg is egyeztek.

Telt, múlt az idő. Egy napon azt mondja a királyné a lányának :
— Hát, édes lányom, el fogsz menni ebbe és ebbe az országba, ahhoz a királyhoz, majd ennek a királynak a fia lesz a te férjed, én már megbeszéltem velük, s úgy beszéltük meg, hogy te fogsz elmenni, készülj el az útra.

Egyik szobalánynak mondotta a királyné :
— Te el fogod kísérni a leányomat.

A királyné bement a szobájába, és elővett egy tűt, és elővett egy picike üveget, a bal kezén a nevetlen ujja hegyét megsúrta a tűvel, a királyné három csepp

vért cseppentett egy kis üvegbe, aztán bedugta, és átadta a leányának, és azt mondta :

— Édes lányom, erre nagyon vigyázz, nehogy elveszítsd, vagy hogyha lefekszel akkor is veled legyen — de több magyarázatot nem adott róla a királyné.

Másnap reggel elkészült a királykisasszony és a szobalány. A szobalánynak egy jó nyerges lovat felszerszámoztak, a királykisasszonynak pedig a királynő saját táltos lovát szerszámozták föl. A királykisasszony fölült a táltosra, a lány pedig az ő lovára. Elbúcsúzott a királykisasszony a királynétól és az édesapjától, és elindultak. Mentek, mendégéltek. Természetes, nagyon hosszú volt az út, és amint mennek, egyszer a határban elértek egy kút.

Azt mondja a királykisasszony a szobalánynak :

— Szállj le a lovadról, ott van az a kút, és hozzá nekem egy pohár vizet, mert szomjas vagyok.

Arra azt mondja a szobalány :

— Szállj le magadnak, és eredj, igyál, hogyha szomjas vagy.

Nagyon bántotta ez a szó a királykisasszonyt. Leszállt a lováról, ment a kúthoz, fölhúzott egy veder vizet, merített a poharával a vederből, és ivott. Arra az a három csepp vér abban a kis üvegben megszólalt. Azt mondja :

— Ha ezt a királyné édesanyád látná és tudná, az egész nap sírna.

Avval visszament a királynő, fölült a lovára, és mentek tovább. Majd átértek a másik országba. Már nem túl messze voltak a királyi fővároshoz, mikor ismét szomjas lett a királykisasszony. Elértek egy kúthoz, és azt mondta a szobalányának :

— Nagyon szomjas vagyok, szállj le a lovadról, eredj, hozzá nekem egy pohár vizet.

Arra azt mondja a lány :

— Szállj le, és eredj, és igyál, hogyha szomjas vagy.

Leszállt a királykisasszony a lováról, és elmegy a kúthoz. Belenézett a kútba, kihúzta a veder vizet, de amint belehajolt a vízbe mélyen, a kis üveg a három csepp vérrel a kebeléből beleesett a kútba. Merített a pohárral a vederből a királykisasszony, és ivott. Akkor visszamegy a lovához. De már akkor a szobalány tudta, hogy az erejét elvesztette a királykisasszony, mert a szobalány olyan fél-boszorkány volt. Azt mondja a királykisasszonynak :
— Hát most térbetyülj ide le elémbe, és esküdj meg, hogy soha el nem

fogod mondani senkinek, hogy te egy királykisasszony vagy. Vetkőződj le.

Míg a királykisasszony levetkőződött, addig a szobalány levette magáról az ő ruháját, átadta a királykisasszonynak :

— Most öltözködj fel ebbe.

Ő pedig fölöltözködött a királykisasszony ruhájába, és fölült a táltosra, a királykisasszony pedig a szobalány lovára, és mentek tovább. Nagyon szomorú volt a királykisasszony, nagyon-nagyon gondolkodott, hogy most mi fog vele történni.

Egyszer csak elérték a királyi fővárost. Elérték a királyi palotát, amely a város végén volt. Megálltak a királyi palota előtt, és a királyfiú ott volt kíséretével együtt, és leemelte a szobalányból lett királykisasszonyt. Akkor azt mondja a szobalányból lett királykisasszony a királynak :

— Kérem, itt van a szobalányom, adjanak neki valami munkát.

Azt mondja a király :

— Én munkát nem tudok adni néki, mert nekem személyzetem van elég, odaadom pulykapásztornak.

És akkor odaadta pulykapásztornak. Szólt az udvarmesternek a király :
— Udvarmester úr, a mai naptól kezdve ez a nő fogja őrizni a pulykákat.

A pulykaólnál volt egy kis szobácska, az udvarmester úr odavezette a királykisasszonyt. A királykisasszony sírva elszaladt a lótól, és másnap reggel kihajtotta a pulykákat. A királykisasszony, aki szobalányból lett, pedig már másnap megesküdött a királyfiúval, megtartották a nagyszerű menyegzőt. De a királyfiúnak mindig olyan feltűnő volt, hogy hogy lehet ez, hiszen az sokkal szebb nő volt, akit ő látott, mint ez, vagy talán a nap sütötte meg?

Másnap azt mondja az esküvő utáni nap, azt mondja a szobalányból lett királynő a férjének :

— Jaj, édes férjem, azt a lovat, amelyiken én jöttem, azt fejeztesd le, mert engemet ez úgy bánt, hogy el se bírom felejteni, ennek a lónak a viselkedése. Az engemet az úton, míg ideértem, úgy összerázott, hogy még most is fájnak a csontjaim.

A király rögtön küldött a gyepmesterért, hogy fejezze le a lovat. A királykisasszony ezt meghallotta, és elment a gyepmester elébe, és azt mondta a gyepmesternek :

— Gyepmester úr, nézze, én adok magának egy nagy összeg pénzt. Ha

lefejezi ezt a lovat, a lónak a fejét a királyi palota hátulsó kapujára szegezze föl.

Megörült a sok pénznek a gyepmester úr, zsebretette, és azt mondta a királykisasszonynak — szóval, úgy gondolta, hogy pulykapásztor —, meg fogja csinálni.

Úgy is volt. Bement, jelentkezett a királynál. A király kiadta a parancsot, hogy fejezze le a lovat. Kivezették a lovat, szóval a táltost, és a gyepmester lefejezte a táltost, a fejét a hátulsó kapura kiszegelte, a lovat pedig elvitte, és elásta.

Másnap reggel, amikor az igazi királykisasszony hajtotta ki a pulykákat a rétre, odaér a hátulsó kapuhoz, ránézett a táltos ló fejére, és azt mondta :
— Hej édes kis táltoskám, gondoltad volna te azt, amikor engemet idehoztál, hogy ilyen sorsra jutsz?

Arra megszólalt a táltosló feje, azt mondja :

— Drága királykisasszonykám, amikor én tégedet hazulról a hátamon elhoztalak, úgy jöttem veled, hogy mégcsak meg se biccenjek, gondoltad te azt, hogy egy pulykapásztor leszel?

Avval a királykisasszony csak kihajtotta a pulykáit a legelőre és legeltette. Este, mikor ment haza, a kapuban, megismételte a táltos ló fejéhez szólni, és a táltosló feje megválaszolt a királykisasszony kérdésére.

Teltek, múltak a napok, és minden áldott nap beszélgetett a királykisasszony a táltosló fejével. Egy alkalommal nem vette észre a pulykapásztor, hogy az öreg király az udvar hátulsó részéhez volt közel a kapuhoz. Valami kicsi kis épület fedezte a kaputól, hogy a királykisasszony nem látta,. Amikor odaért a pulykapásztor, mondja :

— Hej, édes kis táltosom, amikor engem hazulról a hátadon hoztál, nem gondoltad te azt, hogy itten ilyen sorsra jutsz!

És akkor megszólalt a táltos feje :

— Drága királykisasszonykám, te sem gondoltad ezt, amikor én tégedet a hátamon hazulról hoztalak, s még csak meg sem biccentem, hogy bajod ne történjen, hogy itt a királyi palotában pulykapásztor legyél.

Azt az öreg király végighallgatta, hogy a pulykapásztor hogy beszél a táltos ló fejével, és a táltos ló hogyan válaszol a pulykapásztornak. Fölhívta a pulykapásztort a király a szobájába, és azt mondta neki:

— Hát, fiam, mondd el nekem most, amit a táltos fejével beszéltél, mert én hallottam, tehát mondd el nekem is, hogy ki vagy és mi vagy.

— Királyatyám, én azt neked nem mondhatom meg, mert én halálra esküdtem, hogy én azt senkinek a világon el nem mondom.

Akkor azt mondja a király a királykisasszonynak:

— Jól van, nem erőszakolhatlak, ne mondd el, ha egyszer halálra megesküdtél, hanem gyere velem.

A király elvezette a királykisasszonyt, vagyis a pulykapásztort egy kemencéhez.

— Na bújj belé, majd a kemencének az ajtaját rád csukom, és panaszold el abba a kemencébe az életsorodat.

A kemencének egyik részén volt egy kis hallgatólyuk, odament a király, és odatartotta a fülét. Hallja amikor hozzáfog a lány a beszédéhez. Azt mondja a királykisasszony :

— Édes Istenem, azt mondta nekem az édesanyám, a királyné, hogy ő már megbeszélte az én vőlegényem szüleivel, hogy a vőlegényemmel Ők úgy egyeztek meg, hogy én fogok elutazni hozzájuk, és akkor itt meg fogjuk tartani az esküvőt, és itt lesz nekem gyönyörű szép életem. De édesanyám odaadott nekem egy kis üveget, amelyben valami kis piros dolog volt és azt mondta, hogy rejtsem el, mert hogyha én azt elveszítem, akkor elveszítem a boldogságomat. Én a keblembe rejtettem, és mikor jöttem az úton, nagyon megszomjaztam, mondtam a szobalánynak, hogy szálljon le a lováról, és hozzon nekem egy pohár vizet, ő azt mondta, ha szomjas vagyok, szálljak le, és igyak. Én leszálltam a lovamról, és elmentem a kúthoz, felhúztam egy vödör vizet, ittam, arra megszólalt az a kis piros dolog az üvegben, és azt mondta nekem : hej, ha ezt, királykisasszony, a királyné tudná, egész nap sírna!

— Fölültem a lovamra, és mentem tovább. Amikor már beértem ebbe az országba, ismét megszomjaztam, mondtam a szobalánynak, hogy hozzál egy pohár vizet. Ő megint csak azt mondta, ha megszomjaztam, menjek és igyak. Leszálltam a lovamról, mentem a kúthoz, és ittam. És amikor behajoltam a kútba, hogy felhúzzak egy veder vizet, a kis üveg beleesett a kútba. Ittam egy pohár vizet, és amikor visszamentem a lovamhoz, akkor a szobalány leszállt a lováról, na, most már térbetyüljek le, és esküdjek meg életemre, halálomra, hogy én soha senkinek el nem mondom azt, amit ő énvelem csinált. Én megesküdtem, és akkor a szobalányom azt mondta, vetkőzzek le, ő is levetkőzött, és ő vette fel az

én ruhámat, énnekem meg fel kellett öltözködni az övébe. Tehát ez az én szomorú sorsom.

Akkor odaugrott a király, kinyitotta a vaskemence ajtaját:

— Na, gyere ki, édes lányom.

Kibújt a királykisasszony a vaskemencéből, és a király fölvezette a szobájába. Azonnal levetkőztette a királykisasszonyt, gyönyörű ruhát hozatott néki. Királykisasszony megfürdött, megfésülködött, a király felöltöztette a szobalányokkal, és akkor behívta a fiát:

— Na, gyere be, fiam, nézd meg a te igazi menyasszonyodat.

Amikor meglátta a királyfiú a gyönyörű szép királykisasszonyt, örömeben nem tudott hova lenni:

— Ez az édesapám, ezt a gyönyörű szép nőt láttam én. Csodálkoztam én nagyon, hogy nem az a szép nő, akit én ott láttam.

Akkor leültek az asztalhoz, és a királykisasszony mindent elmondott a vőlegényének, amit övele a szobalány véghezvitt. Akkor a szobalányból lett királynét a királyfiú megkötöztette, és máglyán elégettette. A kis táltos, amikor a szobalánynak a teste égett, megrázkódott, és ismét táltos lett, és a királyi palota udvarán egy nagyot nyerített. Akkor mondta az igazi királykisasszony a királynak :

— Kérem, a lovam, aki engem idehozott, nyerít az udvaron, vezessék be az istállóba, lássák el, adjanak neki enni, mert az a ló nagyon éhes.

A király rögtön intézkedett. Akkor megkezdődött a menyegző, ami igazán hosszú ideig tartott, mert egy fél évig senki se dolgozott, csak ivott meg evett. Akkor a fiatal királyi pár fölült a táltosra, és hazamentek a kedves szüleikhez. Odahaza elsorolta a királykisasszony az édesanyjának, édesapjának, hogy a szobalány mit cselekedett vele, de a méltó büntetést megkapta.

A fiatal pár visszautazott. Gyönyörű szép életet éltek, és a mai napig is élnek, ha meg nem haltak.

A TÁLTOS KANCA ÉS A LIBAPÁSZTORLEÁNY

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény özvegyasszony. És állandóan libapásztorsággal foglalkozott.

Egyszer, nemsokára született neki egy leánygyermek. Hogy kitől született, azt még ő maga sem tudta. Alighogy megszületett a leány, mikor háromnapos lett, úgy hajnaltájban kihajtja újból az asszony a libákat a mezőre. Egyszer csak azt veszi észre, hogy a libák erősen gágognak, és repdesnek. És nemsokára megpillantott kelet felől egy sugaras fényességet, mintha egy csillag ragyogott volna. Az a csillag mindjobban, mindjobban közeledett hozzá, nagyobb és nagyobb lett. Egyszer csak letoppan elejbe, és abból a fényes sugárból fehér felhők közül kibontakozott egy gyönyörűségecs szép leány. Tizenkét hattyúszekeren jött oda. Üvegszeker volt az. És a szekéren valódi gyöngykoszorúk voltak. Villámokat szórtak a kerekei, és a hám és a gyeplű felszerelése valódi vert ezüstből és aranyból voltak. Leszállott a hintajáról, és egyenesen a libapásztor asszonyhoz tartott.

Azt mondja az asszonynak :

— Nem azért jöttem, hogy tégedet megkárosítsalak, hanem azért jöttem, hogy leányodat megkereszteljem. Mert én Tündér Erzsébet vagyok. Akkor, amikor a könyekes fűzfa alatt aludtál, mikor egy kicsit meleg szél meglebbentett, a meleg szélből fogantad a leányodat, ami az én hatalmamból származott, mert a leányod által akarok én téged boldoggá tenni.

— Most már menj, és hozd ki a leányodat gyorsan, mert nap feljötte előtt nekem innend el kell mennem.

Akkor a lúdpásztor-asszony gyorsan békutott a kicsi földi viskójába, megfogta a leánykáját, és kivitte Tündér Erzsébethez. Ekkor Tündér Erzsébet levett a hintajáról egy hétszínű gyönyörű fürösztő medencét. Akkor elévett hét kulacsot, és mindenik kulacsból töltött egy kicsit a medencébe. Akkor felmarkolt egy fél marok port az útról, és aztot es beléhintette a medencébe. Akkor keresztet húzott a varázsvesszejével reá, és a kisleánykát belefektette. Ekkor azt mondja a leánykának :

— E napságtól a te neved Tündér Juliska. Bírálkodjál a természetben.

Légy büszke, viselj hét szépséget, és legyen hétféle tudományod : Az első szépséged legyen a leánygyermeki bájosságod, a második szépséged a szemed ragyogása, a harmadik szépséged az arcod tündöklése, a negyedik szépséged a beszéded hatalma, az ötödik szépséged a termeted szépsége, a hatodik szépséged a szerelem szépsége, a hetedik szépséged a boldogságod szépsége. Hét ország királyfia kerejsen tégedet, és hét ország felett hatalmad legyen.

Mindezek a szépségeid a tizennyolcadik korod után váljanak hasznodra. Legyen hét tudományod : első legyen a varázslás. Úgy önmagadat mint állatokat tudj elvarázsolni, második legyen a táltos fogalom, harmadik legyen a szíved érzete, hogy érezzél meg mindent, negyedik legyen, hogy tudj parancsolni embernek és állatnak, ötödik legyen, hogy tudj uralkodni minden boszorkány hatalmán, hatodik legyen, hogy a legnagyobb gúnárlibád legyen a te táltos paripád, a hetedik tudományod legyen, hogy minden hajnalban a hajnalcsillag tavában, ami a hét szépség vize, fürödhessél. Tizennyolc éves korodban olyan legényhez menj férjhez, akinek a paripája olyan táltos legyen, mint a tejéd. Azt a paripát arról fogod megismerni, hogy hétszín szőre lesz és hét lába, és a te paripádnak es hétszín szőre és hét lába lesz. És csak annak adhatod oda a kezedet, a te szerelmedből. Most már viszem anyádat magamval, Isten veled és velünk es.

Ekkor a leányka édesanyja már meg se tudta csókolni a leányát, inert Tündér Erzsébet bétaszította a hintájába, és reá zárta az ajtót. Ekkor a leánykát kivette a medencéből, az út porába leírta a leányka nevit, és arra könnyen feltette. Akkor a medencét betette a hintóba, ő és felült a hintóba, és a selyemostorával egyet harsintott. Akkor a hattyúk felrepültek a levegőbe, belébolondultak a fejr felhőkbe, és amilyen gyorsan jöttek, olyan gyorsan el es tűntek.

Egyszer felébred a leányka. Alig volt háromnapos, mégis akkora volt, mint egy hétesztendős leányka. Vigyázkodott ő jobbra-balra, nem látott egyebet, csak egy sereg lúdat. Mikor felkelt a helyéről, látja, hogy valami írás van alatta. Olvassa az írást, hát az van odaírva :

„A te neved Hétszépségű Tündér Juliska. Örözd a libákat napszálltáig, és napszálltakor, ahova megy a gúnár, te es odamégy szállásba.”

Ő örözte estig a libákat. Napszálltakor a lúdak sorba álltak, a gúnár ment elől, és a lúdak utánna. Ő es csendesen ballagott utánnok, addig, amíg elértek egy kicsi földi viskóhoz. Ott a leányka bément a viskóba, hát látja, hogy az asztal meg van terítve, és a legfinomabb ételek vannak rajta. De mivel, hogy nem volt senki sem a konyhóban, asztal mellé ült egyedül, és evett, amennyi neki kellett. A maradékot kilódigálta a libáknak. Alighogy lefeküdt aludni, megjelent álmában Tündér Erzsébet, és azt parancsolta neki:

— Kicsi keresztleányom, Juliska, fogd azt a rézkígyó vesszőt, háromszor

jártasd meg a fejed felett körzetben, és gondolj a táltos paripádra. Akkor menj ki az ajtóba, ott lesz előtted egy gúnár, arra húzál a bal kezével egy körösztet. az vet egy kecskebukát, és lesz belőle egy hétszínű, hétlábú, táltos paripa. Azután, ha valami bajod lesz, csak mondd a lovadnak, és ő segít rajtad. Most pedig hajnalban, mikor a libák gágogni kezdenek, gyorsan menj ki, és tedd, amit parancsoltam. Mikor azt megcsináltad, ülj föl a paripa hátára, és fogd meg jól belé, ő majd elviszen a hajnalcsillagra. Ott van egy arany hegy. A hegy közepében egy forgó ezüst tó, és a lovadval együtt ugorjál oda belé. Mikor a víz hetet sirült véled, akkor rántsd meg a kantárszárát, a ló kiugrik a vízből, és visszajő ide. Aztán peding hajtsd ki a libákat a mezőre. Most már több parancsot ne várj, azt csináld minden hajnalban éjfél tizenkettőtől hajnal három óráig.

Ekkor Tündér Erzsébet eltűnt előle. A leányka megijedt előbb, mert mindent csak képzeletnek hitt. De mikor meglátta, hogy a rézkígyó vessző ott van az ágyán, akkor hitte el az álmát. Akkor felkelt az ágyáról, és kezdett gondolkodni, hogy es látta az álmát? Eszébe jutott, hogy a rézvesszővel hármat kell sürcszen a feje felett, és a gondolata akkor teljesülni fog.

Ekkor a rézkígyó vesszőt vette kezébe, háromszor megforgatta feje felett, és akkor mondta :

— A keresztanyám nevében, az asztalom meg legyen terítve.

Ekkor már párolgott az asztalon a legjobb étel. Ő gyorsan evett, akkor a rézvesszővel kiment az ajtó elé, belésuhintott a levegőbe, és akkor a libák mind odafuttak. Akkor fogta a bal kezébe a vesszőt, a gúnár fejére húzott három keresztet, evvel vetett egy kecskebukát, és lett belőle hétszín-szőrű, hétlábú paripa. Akkor Juliska felszökött a hátára, megrántotta a kantárszárát, por előtte, por utána, mire a tized kiszólta volna, akkor a hajnalcsillagon, az aranyhegy tetején voltak. Ott meglátta az ezüstsínű forgó tó vizét, abba beléugratott a lovával. Akkor hetet sirült a víz, megint megrántotta a kantárszárát, a táltos kiugrott a tóból, a másik pillanatban megint a kunyhó előtt voltak.

Akkor leszállt a paripáról, és bément a kunyhóba. Megint háromszor megforgatta a feje felett a vesszőt, és mondta magában :

— Keresztanyám nevére, az összes libának ennivalója legyen !

És a másik pillanatban volt annyi búza, zab, rozs, árpa, mindenféle szemes gabona, hogy ő vékaszámra hordhatta ki a szárnyasainak. Akkor jól megetette a libákat, akkor fogta a rézkígyó vesszőt a kezébe, és füttyörészve hajtotta a libákat a mezőre.

Így telt, múlt az üdő addig, amíg ő tizennégy éves nem lett. Mert tizennégy esztendő korában híre futott hét ország határán, hogy ebben a mezőben egy hétszépű leányka őrzi a libákat. Azok mindig elrepülnek előle, és parancsára mégis mindig visszajőnek. És olyan szép az a leány, hogy a napra lehet nézni, de reá nem.

Ezt megtudták a királyfiúk es, akik csak hét országig ellaktak. De akik valamennyien odamentek, azok mind vakon jöttek vissza, mert a leány szépségétől elvesztették a szemök világát.

Így telt-múlt az üdő megint sokáig. Egyszer csak azt veszi észre, hogy egy hétszín-szőrű, hétlábú paripa nyargal arrafelé egy királyfival. Az nem vakult meg a szépségétől. Egyenest odahajtott a leányhoz. Ekkor már Juliska tizennyolc éves volt. Köszönti a leányt illendőképpen. Fogadja az es, és mindjárt felismerte, ez lesz az ő vőlegénye. Sokáig elbeszélgettek egymással, és a királyfiú azt mondja egyszer Juliskának :

— Ne öröjzd többet a libákat, gyere el az én országomba vélem, és a feleségem leszel. Tejbe, vajba és mézbe foglak fürösztetni.

De azt mondja Juliska :

— Én addig nem mehetek, amíg az én kunyhómban meg nem esküszünk, és ha megesküdtünk, azután elmegyek véled.

Ekkor a királyfi elbúcsúzott tőle, felszökött a lova hátára, és széleseben elvágtatott kelet irányába.

Ennek a királyfinak a hazájában, az ő saját palotájában lakott egy söprűn járó boszorkányos asszony, akinek akkora volt a gonoszsága, hogy ő maga sem bírt véle. Mikor a királyfi hazaért, kikérdezte, hogy :

— Hol jártál, királyfi?

Elmondta, jártában-keltében reatalált egy libapásztor leányra, és úgy megszerette, hogyha az a felesége nem lehet, meg fog halni.

Mikor ezt megtudta a vén boszorkányos asszony, szörnyen elcsudálkozott rejta, és azt mondta a királyfinak :

— Ó, királyfi, ne vesd el az eszedet, és ne add oda a szívedet egy libapásztor leánynak, mert a te királyatyád és anyád reám bíztak, hogy én házasítsalak ki tégedet, met én voltam neked születésedtől a dajkád.

És én nem engedem meg, hogy egy libapásztor leányt végy feleségül. Akkor es inkább ott van az én leányom. Az nagyon szeret tégedet.

De a királyfi csak rázta a fejét, és ondorodott még akkor es, ha a boszorkányos asszony leányának a nevit még csak hallotta es. Mert olyan csúnya volt az a leány, hogy nem volt kíváncsi még nezni se. Mert ripacsos volt a pofája, és olyan volt a haja, mintha egy nagy borsika nőtt volna ki a fejéből, és akkora csipák voltak a szemeiben, hogy keresztelő gyertyáknak béillettek volna. Általában örökké gyűlölte a királyfi dajkájának a leányát, met még beszélni sem tudott jól. Mégis az, az átkozott cafrang addig mondott, hogy ne vegye feleségül a libapásztorleányt, met az olyan leány ördögös leány es lehet.

A királyfi tűrte egy darabig, de egyszer kimenyen az istállóba, elmenyen, hogy megpucolja a lovát. Ekkor a hétlábú paripa a királyfinak a füléhez hajlott, és azt súgta a királyfinak :

— Ne hallgass a dajkásra, mert ő neked károdat akarja. Inkább halj meg, mintsem az ő leányát vedd feleségül. Hanem most még azt tanácsolom neked, hogy jövő péntekig szereld fel magadot jól mindenvel, és megyünk a leány után, és vigyázz, hogy a boszorkányos asszony ne hogy megtudja, hová mész.

Úgy es tett a királyfi, ahogy a táltos paripája mondta. Gyorsan felszerelt mindenvel, és kérte a dajkától a fehérneműt. Kérdezi a dajka :

— Hová akarsz menni?

Azt mondja a királyfi:

— Elmenyek körútra az országomba, hogy nézzek széjjel a nagyvilágban, de lehet, hogy nem jövök vissza vaj egy esztendeig.

Azt mondja erre a dajka :

— Mán nálam nélkül nem mehetsz olyan messze útra. A királyfi eleget apellálta, hogy ő csak egyedül akar menni, hogy neki nem kell semmi társ, nem tudott kitérni a boszorkányos asszony elől. Kénytelen volt ő es elengedje a leányával együtt.

Fel es szerelt egy nagy hintóval, és a fiú úgy gondolkozott, hogy ő menyen majd a lova hátán, és majd elhagyja a hintót.

Mikor felszereltek, és befogtak a hintóba, a dajka azt parancsolta neki, hogy ne üljön nyerges lóra, hanem menjen vélek a hintón. A királyfi nem hajlott a dajka szavára, hanem ült a paripája hátára, és ment elől, mint egy vitéz.

Egyszer azt súgja a lovának :

— Jó volna elhagyni ezeket a hátulsókat, mert gyűlölöm még nezni es ökök.

Mondja a ló neki:

— Nem lehet, édes gazdám, mert ez az átkozott vénasszony úgy megvarázsolt engemet, hogy a kocsitól messze nem járhatok.

Így kénytelen volt dajkájával együtt menni a libapásztorleányhoz.

Mikor már közeledtek a libapásztorhoz, észrevette a dajka, hogy a királyfi nem országnézni ment, hanem a lúdpásztor-leányhoz. Akkor leszökött a kocsijáról, felmarkolt egy fél marok port az útról, szájához tartotta, valamit mondott a pornak, és a ludak felé hintette. Akkor a lúdak felrepültek a levegőbe, és olyan gágogást csaptak, hogy az egész terület zúgott belé. Ezt észrevette Juliska es, de még hamarabb a táltos lova. Ekkor a táltos lova vetett egy kecskebukát, lett belőle darázs, és elrepült szembe a hintóval, és az öregasszonyt a leányával együtt úgy esszecsibbette, hogy nem volt épség a testükön.

Ezt észrevette az öregasszony, hogy ez a libapásztorleány, megint lenyúlt a földre, felmarkolt egy fél marok port, és úgy akart, hogy a darázsra hintse. De ekkor a darázs vetett megint egy kecskebukát, és lett belőle egy mérges oroszlán, és reá szökött az eregasszonyra. Ekkor az eregasszony porral meghintezte az oroszlánt, és az úgy megszelídedett, hogy nem tudta bántani sem az eregasszonyt, sem a leányát.

Ekkor meglátta Juliska es, hogy a táltosával mi lett, gyorsan elővette a rézkígyó vesszejét, és odasuhintott a hintó felé. Ekkor az oroszlán megszabadult az eregasszony varázslatától, és visszafutott Juliskához. Vetett egy kecskebukát, és megint lett belőle az a hétlábú ló, ami volt. Akkor elévette Juliska a rézkígyó vesszejét megint, s szembesuhintott a királyfival, mert az a lovával éppen feléje tartott. Ekkor a királyfi es megszabadult az öregasszony varázsa alól, odafutott lovastól Juliskához, egymás nyakába borultak, és csókolták egyik a más.

Ekkor a vén boszorkányos asszony bosszújában vetett egy kecskebukát, és lett belőle egy borzasztó nagy fekete felhő, és elhúzódott a királyfi és Juliska fölé, s úgy szórta le a szerelmes párra a tüzes villámot, mint a záporosó. De Juliska csak suhintott egyet a rézvesszővel arrafelé, és még egy villám sem hullott rájuk.

Ekkor az eregasszony a felhőből földrengést csinált, de Juliska csak megérintette a vesszejével a földet, s ahol ők voltak, ott semmi baj nem

történt.

Akkor megint a vén boszorkányos asszony a felhőben vetett egy kecskebukát, lett belőle egy óriási nagy sas, és a Juliska lúdait a szárnyaival kezdte verni a levegőből. Juliska megint suhintott a vesszejével a levegőbe, és még egy lúd se esett le a földre.

Akkor látta a vén boszorkány, hogy nem tud haladni a mesterségivel, akkor megint vetett egy kecskebukát, s lett belőle az az eregasszony, ami volt. Szépen beült a leányához a hintóba, és elmentek a királyfihoz és Juliskához.

Látta a boszorkányos asszony, hogy a leány, amelyiket a királyfi ölelget, hét szépség felett uralkodik, azért most szépen akart beszélni vélek. A királyfit még egyszer figyelmeztette, ne vesse el az eszét, és ne vesztegesse oda a szívét egy libapásztor-leánynak.

De a királyfi mit se törődött véle, hanem felült Juliska lovának a hátára, Juliska pedig az ő lovának a hátára. Ekkor Juliska megérintette mindkét lovat a rézkígyó vesszővel, egyet suhintott a levegőbe, s akkor az összes lúd repülni kezdett utánok.

Ők szépen ellovagoltak a Juliska viskójához, ott azonnal meggyújtottak hét szál gyertyát, letérdeltek eléje, és elmondták egyik a másnak a holtomiglan- holtáiglant.

Mikor készen voltak az esküvővel, akkor megint felültek a lovaikra, és elmentek a királyfi országába.

És a vén boszorkány ezalatt, amíg ők utaztak hazafele, ezer meg ezerféle képpen akarta elposztítani a királyfit, hogy nem az ő leányát vette el feleségül. És amikor hazaértek, bélátta a boszorkányos asszony, hogy nem tud semmi bajt csinálni nekik, hanem azt tette fel magában, hogy elvágja a leány táltos paripájának a nyakát, és elveszi tőle a rézkígyó vesszőt. Akkor aztán az ő keziben lesz a hatalom.

Egyszer egy szép napon a királyfi künn volt a virágos kertben a feleségével együtt. A boszorkányos asszony es felöltözött szép ruhába, és álomport vitt magával ki a kertbe. Akkor szedett két csukros virágot, azokat megálomporozta, egyiket odaadta a királyfinak, a másikat a feleségének. A királyfi és a felesége kezdték szagolni a virágokat, felszipantották az álomport, és egyszerre mind a ketten elaludtak. Akkor a vén boszorkányos asszony nekiállott, levetkeztette a királynét a ruhából, és azt bevitte magához.

Felöltöztette a leányát belé, és a leánya ruháját feladta a királynéra. A királynét feltette a királyfi lovának a hátára, és megparancsolta a lónak, hogy úgy vigye el ezt az alvó asszonyt, hogy senki ember többet ne lássa. Levágta Juliska lovának a fejét, és azt felkötözte a királyfi lovának a nyeregkápájára. Ekkor a paripa elvágatott. Visszavitte Juliskát a régi helyére, szépen lefeküdt a földre, és Juliskát lerázta a hátáról a táltos kanca fejével együtt. Akkor a táltos reafuvintott háromszor Juliskára, háromszor a ló fejére, és azok felébredtek. Azt mondja akkor a táltos paripa :

— Viseld gondját ennek a lófejnek, mert az öregasszony esszetévesztett minket, én vagyok a te lovad, és a királyfi lovának a fejét vágta le az öregasszony. Te csak maradj itt nyugodtan, majd én elhozom neked a rézveszőt es. És annak a lófejnek soha enni ne adj, mert én gondoskodni fogok róla. Hanem most gyere velem ki a kapudig. A kapu félfájában van egy nagy szeg. Állj fel a hátomra, s a ló fejét akaszd belé abba a nagy szegbe. Aztán szállj le a hátamról, menj bé a viskódba, és aludjál.

Azt a leány gyorsan meg es cselekedte, aztán egyszerre eltűnt. Juliska búsult egy darabig, de aztán beléegyezett, hogy a táltos paripája szavát meg fogja tartani. Így múlt el hét nap. A hetedik nap hajnalán megérkezett a táltos paripa, és hozta a királyfit es magával meg a rézkígyó vesszőt es.

A királyfi átaladta a vesszőt Juliskának, azután a nyakába borult, és csókolták egyik a mást. És elmondta nagy búsán, hogy az az átkozott vén boszorkányos asszony őt hogy elaltatta :

— És amikor megébredtem, rögtön ráismertem az álkirálynéra, és akkor megesküdtem a napra, inkább meghalok, mintsem vele éljem le napjaimat. Mikor látta a dajkám, hogy megismertem a leányát, megfogott a szolgálkával, és bévettetett ingemet egy vaspincébe. És hét napig ennem nem adott. Akkor szerencsémre jött a te drága paripád. Az úgy esszerűgódta a palotát, hogy mind dirib-darabra szakadt. És éngemet kiásott a pincéből, és magával ide hozott. És most itt vagyok a te karjaid között.

Ekkor Juliska kiment a szabadba, belésuhintott a levegőbe, a rézkígyó vesszejével, és ott termett azonnal a táltos. És azt parancsolta neki, menjen gyorsan a királyfi palotájához, és hozza el a királyfi paripájának a többi testrészletjét. Még ki sem mondta a leány az utolsó szót, már a paripa nem volt sehol.

Attól harmadnapra úgy hajnaltájban, hát hallja Juliska, hogy az ajtó előtt nagy dobogtatás van. Kifutnak mindketten a viskóból, hát látják, hogy ott

van a paripa a fej nélküli tártosval.

Ekkor parancsolta a királyfinak, menjen, és vegye le a kapufájáról a tártos lovának a fejét. A királyfi nem várta, hogy kétszer mondják, már ott es termett a lófejvel. Akkor parancsolta, hogy illejsze a régi helyére. Mikor ez es megtörtént, akkor Juliska megérintette a rézkígyó vesszővel a ló nyakát és a fejét es, és kívánta, hogy a lófej forrjon esze a nyakával. Másodszor meg azt kívánta, hogy elevenedjék meg. Akkor es megérintette a vesszővel. És harmadszor azt kívánta, hogy sokkalta szebb és erősebb paripa legyen, mint amilyen volt. Alighogy kiszólotta a harmadik szót, már a ló hánya a cigánykereket, nagy örömben, hogy még egyszer visszakapta többi testrészletjét.

Ekkor azt parancsolta Juliska a két tártosnak, hogy most menjenek el azonnal a királyi palotához, a boszorkányos asszonyt a leányával együtt addig verjék a palota romjaihoz, amíg mind mákszemmé szakadnak, és azután ok jöjjenek vissza.

Ekkor a lovak egyszerre eltűntek, s ezalatt Juliska megint elővette a rézvesszejét, hármat suhintott a levegőbe, és gondolt az ő sok szép libájára. Alighogy kigondolta, már nagy lúdgágogás ütötte meg a fülét. Felnéznek mind a ketten a levegőbe, hát látják, hogy a lúdjai már le akarnak szállani. Akkor megint egyet suhintott a levegőbe, és egyet ütött a földre a vesszővel, az azt jelezte a ludaknak, hogy a levegőből szánjanak a földre. A másik percben az összes lúd a földön volt.

Ekkor vette észre, hogy az ő lúdjai nem es valóságos lúdak, hanem valami tündérmadarak, mert rézből, ezüsből és aranyból voltak a csőrök.

Ekkor megint háromszor megsirítette a vesszőt a feje felett, és gondolta, hogy a keresztanyja nevében legyen megfelelő étel és ital az asztalon. És a másik percben, mikor ránézett az asztalra, annyi volt azon a finomabbnál finomabb étel, milyent még emberi szem nem látott.

Akkor az asztal mellé ültek ketten, és vígan lakomáztak.

Alighogy vége lett az evésnek, máris dörgetett a két tártos paripa. Kinéz Juliska, hát látja, hogy ott vagynak a tártos paripák. Akkor azoknak es enni adtak. Aztán az egyik paripa örözte a libákat, a másik meg ökököt.

Így telt-múlt az üdő sokáig, addig, amíg Juliskának született hét gyermeke.

Juliska mindennap felvitte a két tártosval a hét gyermeket a hajnalcsillagra az aranyhegy tetejére, az ezüst forgó tóhoz, és megfürdette

őket a hét szépség vizében. Ez mindaddig tartott amíg a legkisebb gyerek es hétnapos lett.

Ekkor Juliska a rézvesszővel beleírta a keresztanya nevét az út porába, és kívánta, hogy jöjjön el a gyermekei megkeresztelésére. Alighogy kigondolta ezt, fehér felhő ereszkedett le elejébe.

Abból egy fénysugár bontakozott ki, és a sugarak közül nemsokára kivált tizenkét hattyú egy üveghintóval, és kiszállt belőle Tündér Erzsébet, és hozta magával Juliska édesanyját es. Alig ismert rá az édesanya a leányára, olyan szép volt az arca. Akkor gyorsan kivette megint a hétszín medencéjét a hintóból, kivette a hét kulacsot, a kulacsokból vizet öntött a medencébe, felvett az út porából egy fél marokval, és azt es beléhintette a medencébe.

Akkor szerre beledobta a gyermekeket, a legnagyobbikat megkeresztelte Napnak, amíg él a világon, mindég ragyogjon az égen.

A másikat megkeresztelte Holdnak, hogy amíg a világ tart, mindig világítson éjszaka a vándoroknak és az árváknak.

A harmadikat megkeresztelte Hajnali csillagnak, aki hirdesse a virradatot.

A negyediket megkeresztelte Vacsoracsillagnak, hogy örömet hirdessen a napszámosoknak.

Az ötödiket megkeresztelte Tündércsillagnak, hogy világosítson a tündéreknek.

A hatodikat megkeresztelte Szivárványcsillagnak, hogy hirdesse a békét a rossz üdők után.

A hetediket megkeresztelte Vezércsillagnak, hogy vezesse a hatnak a szándékát.

Akkor a gyerekek egyszerre felszálltak az égre, mindegyik elfoglalta a kijelzett helyét, amit Tündér Erzsébet nekik parancsolt.

Ekkor a hétszín medencét megint betette a hintájába. Megint beültette Juliska anyját es a hintóba, Juliskát és a férjét es.

Ekkor az ő vesszejével belésuhintott a levegőbe, a táltos paripák vetettek egy-egy kecskebukát, lett belőlük két nagy gúnár. A lúdak es mind odarepültek, körülfogták a hintót.

Ekkor megfuvintott egy kicsi sípot Tündér Erzsébet, és a hattyúk menni kezdtek föl a levegőbe. Húzni kezdték magok után a gyöngykoszorús üveghintót addig, míg felértek a fejr felhőbe. És akkor repülni kezdtek

Tündérország felé. A két gúnárliba ment elől, a többi libák kétfelől a hintó mellett repültek, és le sem szállottak addig a levegőből, amíg Tündérországba nem juttak. Mikor hazaértek Tündérországba, ott volt egy porcelánhegy tetején egy rézkígyó farkán forgó vár. A várnak a falazata kereken ezüst volt. A palota belseje arany volt, és a bérendezése gyémántgyöngyökből volt.

Onnan nem messzire volt egy üveghegy, azon volt egy libasarkon forgó vár, aminek hét szépsége volt.

Oda tette Tündér Erzsébet az új párokat, és az ő palotája tetejéről a másik palota tetejére vezetett egy olyan hidat, ami hétféle kincsből volt esszerakva.

És aztán azon sétált az új párok, azután éltek boldogul Tündérországban. Még most es élnek, ha meg nem haltak.

PETERKE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember, aki olyan szegény volt, mint a templom egere. Semmi birtoka nem volt, sem lakása, amiben lakják, de annál több gyermeke volt. Mert nem tudta másképpen megolvasni a gyermekeit, hanem a napszámos munka béréből megvett egy mázsa diót, azt megolvasta, minden gyereknek csak egyet adott belőle, mégis még tizenkettő sírva maradt. Mert azok még nem kaptak volt a dióból.

Abban a faluban, ahol ő lakott, a következő újszülöttnek még komát se kapott, mert ott már mindegyik a komája volt. Így más faluba kellett menni komáért. Elhatározta a szegény ember magát, hogy lemenyen komakeresni a következő szülött gyermekének.

Vándorbotot vett a kezibe, és meg sem állott, amíg egy erdő széléhez nem ért. Ott tött egy nagy tüzet magának, elévette a hamuban sült pogácsáját. Alig, hogy enni kezdte, mintha az égből pottyant volna le, elibe termett egy ősz hajú öreg ember. Köszönti illendőképpen :

— Jó estét, kedves öregem, nem engedné meg, hogy itt maradjak a tüze mellett?

— Én hogyne, szívesen, hisz mind Isten teremtései vagyunk.

Még szívességből azt es megtette, hogy kiment az oldalba, a fenyőfa-bokrok közi, tördelt fenyőfa-ágokat, és bévitte az ősz hajú ember alá. Oda szépen lerakta a bojtokat egymás tetejébe, oda leültette az öreg embert, újból elévette a harapnivalóját, és megkínálta véle az idegent.

Elfogadta, és evés közben elmondta szegény öreg, hogy mekkora nagy búja és bánatja van. Mert annyi gyermeke van, mint a resta lika, és nincs birtoka hezza. Még az sincs, amiben lakják. Felesége megént boldog állapotban van, és ő elindult komakeresni, met már az ő községiben nem kap komát. És még hezza, ha megszületik a gyermek, hakár fiú, hakár leány legyen, azt se tudja, minek kereszteltesse. Mikor elmondta a panaszát, azt mondja az idegen szakállos ember:

— Hát akkor nem muszáj tovább menj, földi testvér. Igaz, hogy öreg vagyok, de én elvállalom a gyermeked megkeresztelését. Azt nem muszáj, megmondd, hogy mikor születik meg a gyerek, met én jobban tudom, mint te. És én majd viszek nevet es neki. Most pedig menj haza, útközben mindig az út porába nézz.

Most már lefeküdtek, hogy kinyugosszák magokat. Alighogy megvirradtak, felébredt a szegény ember, vigyázkodik jobbra, balra, hát sehol sem látja az idegen szakállast. Hanem a tarisznyája úgy meg volt rakva élelemmel és pénzzel, hogy alig tudta felbillenteni a helyiből. Nem es mert egy darabig hezzanyúlni. Azt hitte, hogy ez csak próba. De meglátott egy kicsi írást a tarisznya tetején, amire ez volt írva :

— Ezt vidd haza gyermekeidnek, hogy legyen, amit egyenek, amíg én odamegyek.

Az ember felvette a hátára a tarisnyát, és kezdett ballagni hazafelé.

Útközben mindig csak a porba nézett. Egyszer csak megpillantott az út porában egy kicsi gyémánttojást. Előre azt hitte, hogy valami tükördarabka, de mikor felvette, meggyőződött rajta, hogy valódi gyémánttojás. Alighogy hazavitte a tojást, azonnal beváltotta pénzbe, és annyi pénzt kapott érte, hogy minden gyermekének jutott egy zsákkal.

Ekkor megvásárolt magának egy szép lakást, egy nagy gyümölcsöskerttel, minden gyermekének ruhát és lábbelit csináltatott, és berendezte magát élelemmel. Eközben érkezett a feleségének a szülési ideje. Alighogy megszületett a gyermek, mind azon törte a fejét, hogy vajon megkapja-e őt az új komának való. Met már nem a zsellérházban lakott. De alig, hogy kigondolta ő ezt, kopogtatás hallatszott az ajtón. Belőlről jött a

hang, hogy szabad. Hát belépett az ajtón egy facipős, szakállos ember. Azonnal ráismert a gazda, hogy ez lesz az új komának való. Köszönti őt illendőképpen, azok es fogadják, és kérdi a gazda az öreget:

— Ugyan bizony, hogy az isten csudájából kapott meg műnköt? Hisz most más házban lakom. De ezt csak mind kelmednek köszönhetem, hogy a fennvaló jó Isten fizessen meg érte. Mert mióta kint aludtam az erdő szélében, azóta sem én, sem a családom éhséget és nyomorúságot nem érzett. Mivel háláljam meg ezt magának?

Azt mondja akkor az öreg :

— Más hálára nincs szükségem, csak bízzál az én atyámban és énbennem, majd én gazdaggá teszlek téged.

— Jó, jó, de még azt se tudom, hogy ki es volna tulajdonképpen kigyelmed?

Azt mondja erre a szakállas :

— Én Jézus vagyok.

Ekkor a gyerekek mind réafuttak, ölelték és csókolták Jézust.

Másnap el es vitte az új koma a gyermeket keresztelni. Mikor hazavitte újból a gyermeket, átadta a szülőknek, és megmondotta a gyermeknek a nevét.

— Ennek a gyermeknek a neve Peterke. Most adok neki egy borjút emlékül. De vigyázzanak, nehogy a borjú elveszen, met akkor más nem kapja meg, csak a keresztfiam, mikor nagy legény lesz belőle.

Ekkor az öreg keresztet húzott a családra, és amilyen gyorsan jött, olyan gyorsan el es tűnt. Utána csak a borjút látták.

Másnap kirukkolt a reglőre az egész gyermek az egy borjúval, és úgy örözték, mint a két szemek világát. Méges, mikor délre harangoztak, a borjú sehol se volt. Eleget keresték mindenhol, még az egérlyukakba es bénéztek utána, de sehol sem kapták meg. Így telt-múlt az üdő, mindaddig, míg Peterke elérte a húsz évet. Ekkor azt mondja Peterke :

— Most tarisnyájszatok fel éngemet, met én addig meg nem állok, míg a borjúmat meg nem kapom.

Fel es tarisnyázták a legényt, bátyjai mind ajánlkoztak, hogy ők es elmennek véle, de ő nem egyezett belé. Azt mondta, hogyha egyedül nem kapja, akkor még ezer ember se kapja meg. Ekkor útnak indult Peter, és meg sem állt, amíg egy olyan rengeteg erdő szélébe nem ért. Ott

letelepedett egy pusztásra, elővette az élelmit, s kezdett ellegetni, úgy egyedül magában.

Egyszer csak odatoppan egy nyerges sánta róka, s kérdi Petert, hogy adna neki valami ennivalót. Peter nem tagadta meg tőle, odahívta magához, és amije csak volt, mindenből adott a rókának. Mikor elvégezték az evést, akkor azt mondja a róka :

— No, kicsi gazdáin, jó tett helyébe csak jót várhatsz. Most ülj fel a hátamra, elviszlek a vámkapuig. Egy nagy óriás a vámos. Mikor odaértünk, te szállj le a hátamról, és menj gyalog a kapuig. Tőled kérni fog a vámos, add neki a tátosbikádat. Met a te borjúd a húsz esztendő alatt felszaporodott ezernyolcszázra. Közöttük van egy tátos bika es, és még él a borjúból öt tehén es. Tőled az óriás kérni fogja a tátosbikát. Te ígérd oda egész bátran, met ő meg tud szökni az óriástól. Mikor átjutottál a vámos kapuján, addig mész az erdők között, míg elérsz egy nagy favállut, egy kicsi pusztás szélében. Csapd ki a váluból a vizet, és te feküdj bele a váluba. Mikor odamén a tátosbika, hogy vizet igyék, te a bal kezerveddel simogasd meg a szarvait. Akkor majd ő bömbölni kezd, ekkor odafut az egész tehén. Akkor ő áll elől a tehének elejébe, a tehének pedig mennek utána. És mikor elértél a vámoskapuig, engedd, hadd fogja ki az óriás a bikát. Ekkor te hajtsd át a tehenedet. A többi a te dolgod.

Ekkor odaértek a vámoshoz, megállott a róka a kaputól nem messze. Ott leszállott Peter a hátáról, és ahogyan a róka parancsolta, mindent úgy csinált. Ekkor a róka egyszerre csak eltűnt előle. Ő elment a kapuhoz, hát látja, hogy ott van egy nagy óriás. Köszönti illendőképpen, az óriás azt gondolta magában, hogy valami kis egérke cincog a lábánál, mert csak akkoracska volt Peter hezzáképest. Kérdezi tőle :

— Mi járatban vagy te, kicsi emberizing?

Peter felkiabálta az óriásnak :

— Én a teheneim után jöttem. Legyen szíves, engedjen át a hézok.

— Vaj igen, te vagy a tehének gazdája. Akkor csak úgy engedlek át, ha nekem adod azt az állatot, amelyik leghamarabb a vállura megyen.

— Jó, hát legyen a magáé. Csak a többit engedje át a kapuján.

Ekkor az óriás felnyitotta a nagy vaskaput, és átalengedte Petert. Peter alig ment egy mérföldet, egy kicsi tisztás pusztára ért, és meglátott ott egy nagy vállut. Gyorsan lecsapta a vizet róla. Mikor mind kifolyt belőle a víz,

ő hanyatt beléfeküdt a váluba. Egyszer csak hallja, hogy valami keményen dobogtat és akkorán bömböl, hogy az egész táj zúgott belé. Ő csak várt nyugodtan. Menyen a bika a válluhoz, akar inni, s hát nincsen víz benne. De mikor meglátta Petert, a szarvával fel akarta vetni a vállut. Peterke kinyújtotta a bal kezét, gyorsan megsimogatta a szarvát, és a bika azonnal megszélídedett. És ekkor megszólalt. Azt mondja Peterkének :

— No, edes gazdám, te eladtál éngemet egy róka tanácsára. De nem baj, met én ügyes megszököm onnan, csak te légy nyugudt. Maradj hátul, és hajtsd a teheneket.

Ekkor a bika újból bömbölni kezdett, hányta föl a lábaival a földet, olyan kalákát csinált. Ekkor a bika állott elől, szép csendesen menni kezdett az úton, a tehenek meg utána. Peterke csak harsogtatott egy nagy ostorral hátul addig-addig, míg elértek a vámos kapujáig.

Ott az óriás megfogta a tátos bika szarvát, és bévitte egy nagy vasketrecbe. Ekkor Peterke átolhajtotta a teheneket, és alig ért az erdő szélére, már megint hallotta a bika bömbölését, és már nemsokára ott es volt a bika. Megint előlkerült a tehenek eleibe, és vezérelni kezdte a teheneket. És addig mentek, amíg hazaértek. Ekkor ugyan megtelt az udvar, istálló, kicsi kert, nagy kert, minden tehénnel, hogy egyebet se lehetett az udvarban látni, csak teheneket és bikákat.

Nagyon megörvendtek a szülők, hogy megkerült a Peterke borja és annak a borjai.

Másnap kiment Peterke, hogy hajtsa ki a mezőre őket, de azt mondja neki a tátos bika :

— Édes gazdám, ne a reglőre hajts minket, hanem a vásárra, és add el az egészset, csak engem és az öreg tehenet hagyd meg, amelyiket Jézus adott volt borjú korában. És amikor eladtad az egészset, csak mü ketten maradtunk meg, akkor meglátod, hogy tizenkét ember vezetni fog egy másik nagy bikát. Ügyes alig bírnak véle. Mikor feljöttek a város közü, kezdjed kérni a bikát. Ők azt fogják mondani, hogy az nem neked való, mert még tizenketten es alig bírnak véle. De te mondd azt nekik, hogy te egyedül hazavezeted, csak adják neked. S ők fogadni fognak véled, hogyha te egyedül el tudod vezetni, akkor fele árban neked adják. Akkor te menj a bikához, menj szembe véle, a bal kezerveddel simogasd meg a szarvait, akkor fogd meg a láncát, mondd azt az embereknek, hogy csapják el. Mikor elcsapták az emberek, akkor a bikát vezesd hejzám, és kösd hejzá az én

fejemhez. A többi majd az én dolgom. Te fizesd ki a pénzt, és münköt hárman hajtsál haza. Amikor hazaértél velünk, majd más tanácsot adok neked.

Ekkor Peter kibocsájtotta az egész marhát az útra, és elhajtotta a vásárra. A bika ment elől, és a tehenek utána. El es kelt az összes tehen, még a borját — az öreg tehenet — es meg akarták venni. De azt nem adta el. Mikor megmaradt az egy bika és a tehen, akkor meghallja, hogy nagy bikabömbölés van. Egy másik felőlről vezetett tizenkét ember egy bikát, úgy es alig bírtak véle. Az emberek már verejtékbe voltak borulva, szidták és átkozták a bikát, hogy miét nem döglött volt belé az anyjába, hogy ne ismerték volna meg.

Peterke mihelyt meglátta, azonnal odament az idegen bikához. Kérni kezdte a gazdától, hogy nem adnák-e el neki, mert neki es éppen egy ilyen bikája van annak kéne társnak, unatkozik egyedül.

Azt mondja a bika gazdája :

— Ugyan hova beszélsz, te fiatal legény? Hát nem látod, hogy tizenketten vezetjük, s mégis alig bírunk véle?

Azt mondja erre Peterke :

— Csak adják nekem, mert én egyedül es elvezetem.

— No jó. Ha el tudod egyedül vezetni, akkor fele árban neked adjuk.

Akkor Peterke szembement a bikával, az ugyan türkölt neki, de ő nem törődött avval, bal kezével megsimogatta a szarvait, s a másik pillanatban úgy megcsendesedett a bika, hogy Peterke keresztülbújt alatta. Felült a hátára es, béült a két szarva közé es, de a bika még meg sem mozdult, mintha fából lett volna faragva. Ekkor leszállt róla, megfogta a láncát, elvezette az ő bikájához. Ott összekötötte a fejüket, akkor megfordult, és megkérdezte még egyszer a bika gazdáját, hogy mennyit kér a bikáért, ő csudájában az se tudta, hogy mit szóljon, hanem minden alku nélkül fele árban odaadta. Peter ki es fizette a bika árát.

Mikor hazahajtotta őket hármokat, békötte az istállóba mind a hármat. Egy kicsit haragudt az apja és az anyja, hogy immár nem fognak több tejet inni. De az öreg tehen annyi tejet adott, hogy egészen megfőrdhettek volna benne.

Másnap megint kiment Peterke az istállóba, kérdi a bikát:

— Mit parancsolsz, kicsi bikám?

Azt mondja a bika neki:

— Na, kicsi gazdáin, most te menj el a királyhoz, és mondd azt neki, hogy adja neked a leányát feleségül. Ő majd azt fogja mondani, csak úgy adom neked a leányomat, hogyha egy nap ezer hold birtokomat fel tudod szántani. Akkor te mondd azt neki, csináltasson vasból egy olyan ekét, hogy ezer borozdát hujzon egyszerre. És ahhoz való tajigát. Mikor ez készen lesz, csináltasson egy ötven méter szélességű jármot vasból, s egy arra való tézsallát. Mikor ez es készen lesz, csak mondja meg neked, hogy mikor foghatsz bé. És mutassa meg, hogy hol kell szántani, a többi majd a mű dolgunk.

Peter úgy es cselekedett. Mikor készen volt az eke és tajiga, akkor ő kihajtotta a bikáit, befogta a tézsallába ököket, és kiment a szántóföldre, amit a király megmutatott volt neki, és úgy állott a fogadás a királlyal, hogy ha Peterke nap feljöttétől naphaladatig le tudja szántani a földet, akkor övé lesz a királyleány.

— Jól van, felség, majd megpróbálom.

Ekkor Peterke kiment a szántóföldre, de már a nap messzire fel volt jöve. Alig jött el a dél, már a felénél többet leszántottak. Ezt látta a király a kastély ablakából, gondolta magában, ez a hitvány legényecske még majd csúfot űz rajta. Akkor kiküldte a délebédet a legfényesebb szolgától, és azt mondta neki, hogy játszódjék addig a szántó legényvel, amíg az elalszik. És amikor elaludt, akkor jöjjön haza.

A szolgáló úgy es tett, ahogy a király neki parancsolta. Mikor jól megebédeltette, kezdett véle szerelmi dolgokról beszélni. Kezdte csókolni Petert, Peter se állotta meg, hogy meg ne csókolja a szolgát. És addig játszódtott véle, amíg ő elaludt. Ekkor a szolgáló hazament. Nagyon örvendett néki, hogy a király szavát teljesíthette.

Peterke csak délután ébredt fel. Még akkor es azt hitte, hogy véle van a szolgáló. És véletlenségből megölelte a bikájának a fél lábát. De mikor kinyitotta a szemeit, látja, hogy a szolgáló sehol sincs. És a nap mindjárt szentül el. És még a földet nem szántotta le. Ekkor felsóhajtott.

— Ó, Istenem, vajon most mi lesz vélem?

Azt mondja erre a tátos bika :

— Jól aludtál vala, édes gazdám, most már mi lesz a szántóföldvel? Máskor ne ereszkedjél úgy esze a szolgálókkal. Most még segítünk rajtad, de máskor erősen nyisd ki a szemedet, hogy mit csinálsz.

Ekkor azt mondja a tátos a másik bikának :

— Fuvázkodj meg, bikatárs, fúdd vissza a napot délre.

Az meg es fuvázkodott, és olyat szusszant egyet, hogy a nap visszazökött egy jó darabot. Akkor azt mondja megint a táltos :

— No hát, ha csak ennyit tudsz, bikatárs, akkor kár, hogy a szarvaiddat a fejedden hordod.

Ekkor megfuvázkodott a táltos, s olyat szusszant, hogy a nap visszazökött frustuk időre. S ameddig megint dél lett, addig megint leszántotta a földet. Ekkor énekszóval ment haza.

Mikor ezt meglátta a király, mérgében majdnem megpukkadt, hogy most azért a kicsi munkáért oda kell a leányát adni neki.

Ekkor a király megint gondolt egy másikat. Azt mondta Peterkének, hogy ha egy szekéren ki tudja vinni, ami a királyi kapukon belül van, mindenféle ingó tárgyat, akkor a leánya tényleg az ő felesége lesz.

Akkor Peterke megkérdezte a bikát, hogy most ő ehhez mit szóljon. Ekkor azt mondja a táltos neki :

— Menj, és mondd meg a királynak azonnal, hogy csináltasson egy ötszáz méter hosszú szekeret, száz méter szélességben, de valódi vasból legyen az egész, egy ahhoz való vasjármot és a szekér két oldallemézét, a többi aztán a mű dolgunk.

El es készült nemsokára, amit Peterke kívánt a királytól, de akkor behívta az egész bátyját Peterke a királyi udvarba, és amelyik mit megfogott, szekeret, ekét, tajigát, boronát, tyúkot, ludat, jércét, melyiknek mi csak a kezibe esett, mindent felhordtak a vasszekérre. Kihordták a kastélyból cs a bútorokat, még a királykisasszony perneforumát es felrakták. Mikor már nem kaptak semmit sem, sem a kastélyban, sem az udvarban, akkor azt mondja a táltos Peterkének:

— Eredj, menj fel a kastély hídjába, ott még van egy nagy láda pénz, azt es hozd le a bátyáidval, s tedd fel a szekér tetejére. Aztán fogd meg a kisasszonyt, ültesd fel magad mellé a szekér tetejébe.

Ezalatt a király sok fuvarost gyűjtött, úgy meghordatta agyagsárral az udvarát, hogy a szekér derékig süllyedt belé. Úgy megrakta a vasszeker mejjékit sárval és ki a kapu felé az utat, hogy ott lehetetlenség volt a két bikának kivinni a szekeret.

Mikor Peterke, felült a szekér tetejbe, a királyleány mellé, elővette a huszonnégy ágú ostorát, és szólítani kezdte a bikákat. Akkor meg sem

tudtak mozdulni, akkora sárban állottak. Ekkor azt súgja a tátosbika a másiknak :

— Fuvázkodj, bikatárs, fuvints olyat, hogy faggyon meg ez a sár.

Hát az olyant es szusszintott egyet, hogy a sár megkörmözött tőle. Azt mondja akkor a tátos :

— Máskor a szarvaiddat hordd hátul, ha csak ennyit tudsz.

Ekkor olyant fuvintott a tátos, hogy a sár úgy megfagyott, mint a ciméntes beton. Akkor azt mondja megint a társának :

— Fuvázkodj meg, bikatárs, mikor én hármat köhintek, egyszerre kapjuk ki a szekeret a fagyos sárból.

Meg es fuvázkodott: mikor a hármat köhintette a tátos, akkor a vasszekér a király kapujában volt. Azt mondja ekkor a király Peternek :

— Peterke fiam, hozz vissza mindent, nehogy meglássa a város népe, hogy egy szekéren ki lehet vinni az én perneforumomat, mert akkor a szégyen öl meg éngemet. Maradj itt te es nálunk, még ma megesküdhettek a leányommal. Csak a szégyenvel ne öless meg.

Peter akkor olyat rikojtott, és kijátotta :

— Ujjuju, most visszük a menyasszonyt!

Nem es hallotta meg a király szavát. Ekkor azt mondja megint a király neki:

— Peterke fiam, térítsd meg a bikáidat, reád íratom fele királyságomat.

De ekkor Peterke még nagyobbat rikojtotta. Ekkor a király letérdelt eleibe, és azt mondta neki:

— Rád íratom az egész királyságomat, csak a szégyenvel ne öless meg.

Ekkor Peterke hujdázni kezdte a bikákat, és megtérítette őket, visszavitetett mindent a kastély udvarára a bátyjaival, mindenfélét helyrerakatott, és még aznap megesküdtek a király leányával.

Ekkor odaszállította az édesapját és anyját, oda az egész bátyját és testvérét, mindegyiknek lakást adott a királyi udvarban, és mindegyiket biztosította a megélhetőségvel.

Azután mikor meghalt az öreg király és királyné, reá maradt az egész ország. Bátyjait megtette mind hadvezérnek, és aztán éltek boldogul, még máig es élnek, ha meg nem haltak.

CSIHÁN KIRÁLYÚRFI

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, még azon is túl, kidőlt kemencének bédőlt oldalában egy jegenyefa, annak a jegenyefának volt hatvanhat ága, s azon mindön ágán hatvanhat varjú. Aki az én beszédömöt meg nem hallgassa, vájja ki a szömit.

Volt egy olyan kevély molnárlegény, hogyha tojásra lépett volna, az sem törött volna el. De szorgos volt a malom, megunta volt az éhözést, s azt mondta :

— Én Istenem, vigy ki ebből a malomból!

S volt annak a molnárlegénynak egy furuja s egy fűrész s egy bárdja. Mönyön ő hetedhét ország ellen köröszkül, de úgy meghallgassa az Isten az ő beszédjét, hogy ő suhutt malmot nem talál magának. De addig jár, addig bolyong, hogy itt a Gagy vizin, Martonoson alól talál egy rözsnyice malmot. Még a csihán is benőtte volt — úgy láttam, mint most. Építötte, s addig építötte, amíg nem maradt egyebe, csak a harisnya korca maradt meg, s a harisnya szíja benne.

Mikor fölkészítötte volna azt a malmot, várt volna örlöt, de nem mönt senki sem. Hanem egy királynak volt tizenkét jágere, azoknak, uram, a kopói hajtottak egy rókát. Azt mondja a róka a molnárnak :

— Dugj el ingömöt valahova, te molnár, mert jótétel helyibe jót vársz.

— Uddég, te róka, hát én hova dugjalak el tégödöt, mikor látod, hogy csak a testöm s a lelköm s ami gúnya rétam?

Azt mondja egyszer a róka :

— Te molnár, úgy látom, hogy a válu előtt egy rossz zsák van, vesd rám.

Mikor azok a kopók ide találhatnak jöni, a söprúvel hajtsd el rólam.

Mikor azok a vadászok jönnének, kérdözik :

— Te molnár, nem láttál-é egy rókát?

— De honnét láttam volna, mikor lássátok, hogy csak a testöm s a lelköm van !

Elmönnek a jágerok is onnat, mikor elmöntek volna, egy kis üdö múlva hát azt mondja a róka :

— Te molnár, köszönöm neköd ezt a barátságot, hogy te ingömöt megtartottál, s az én életömöt fönn tartottad eddig. Hát — azt mondja egyszer a róka neki —, te nem házasodnál-é meg?

— Édes kicsi rókám — azt mondja —, ha én kapnék úgy feleségöt, aki magától idejönne, úgy megházasodnám, de különben nem tudok kapni, mert nem tudok guzsajasba mönni ilyen anyaszült mezítelen.

Elbúcsuzik a szegény róka ahajt a molnártól. Nem telik egy fertály óra, monyon a róka vissza a molnárhoz, viszön egy darab rezet a szájában.

— Nesze, te molnár, tedd el ezt a rezet, mert ide hátrább hasznát vöszöd.

Eltöszi a molnár, menyön esmég a róka. Hogy elmönyön, viszön egy darab ezüstöt újra a szájában.

— Ez is tedd el, mert ide hátrébb hasznát vöszöd. Nem házasodnál-é meg? — azt mondja.

— Én biz én, édös kicsi rókám, jó szüvel házasodnám minden órában, mert az életöm ott van.

Eltűnik a róka esmét, aharról viszön a szájában egy darab gyémántot.

— No — azt mondja —, te molnár, nem kérlek többet, hogy házasodjál, megházasítlak én téged. Hoc ide azt a darab rezet!

Odaadja a molnár a darab rezet, kapja magát a róka, s fogja a szájába, megindul hetedhét ország ellen körösztü. Mindaddig utazék, amég a Sármán királyt föltalálja. Bémönyön a Sámán királyhoz, és köszön :

— Adjon Isten jónapot, fölségös király, Sármán király! — azt mondja a róka. — Fölségös király, életöm-halálom kezedben, azt hallottam, hogy egy leányod van férjhez adó. Hát én követ vagyok, mint fogadott.

Csihán királyúrfi küldött ingömöt, hogy add neki a leányodat feleségül.

— Jó szüvel odaadom, édes kicsi rókám, meg nem húzom. Még adnám jobb szüvel, ha látnám, kinek adom, de így se vonom meg.

Elmátkásítsa a róka azon este egyszerre. Hogy elmátkásítsa, hát napot tösznek, hogy melyik nap mönjenek utána.

Jól van, elbúcsúzik a róka a királytól, elviszi a jegygyűrűt a molnárlegénynek.

— No te molnár, te többet nem vagy molnár, mett te vagy Csihán királyúrfi. Hanem ezön a nap s ezön az órán légy készön.

Azt mondja egyszer a róka :

— Hozd ide te, Csihán királyúrfi, azt a darab aranyat, hogy vihessem a Sármány király öfelséginek, hogy ne gondolja, hogy te valami hitvány embör vagy.

Köszön a róka esmét a Sármán királynak:

— Adjon Isten jó napot, fölségös királyatyám! Felségös királyatyámnak küldte Csihán királyúrfi ezt a darab aranyat, hogy költsön a lakodalomra aprópénzt, mert neki mind ilyenök vadnak.

Így gondolkozik a Sármán király : „Bizony, talán nem adám rossz helyre a leányomat, mett én király vagyok, de neköm is ilyen darab aranyaim nem hevernek !”

Evvel a róka elbúcsuzkodék, elmönyön haza a Csihán királyurfihoz.

— No, te Csihán királyúrfi, megérgözém szerencsésön. Holnap járj abba, hogy induljunk !

Megérgözik röggel a róka a Csihán királyurfihoz.

— Készön vagy-é te, Csihán királyúrfi?

— Készön biz én — azt mondja —, mett én mehetök, készön vagyok.

De megindúlnak hetedhét ország ellen köröszkül. Mikor mennének ehejt a rugonfali csere mellett, azt mondja a róka a Csihán királyurfinak :

— Te Csihán királyúrfi, látod-e eme fényös kastélyt?

— Hogyne látnám, édös kicsi rókám.

— Abba van a te feleségöd ! — azt mondja.

Azt mondja a róka egyszer:

— Te Csihán királyúrfi, vesd le te talán, ami rétađ gúnya van, azt is, rakjuk belé eherrébb egy faoduba, égessük el azt is, hogy ne lögyön.

— Azt bizony jól mondod — azt mondja —, ez se lösz, s majd ilyen sem.

Azt mondja egyszer a róka :

— Te Csihán királyúrfi, mönj bele abba a vízbe, s förödjél meg amúgy ügyesön.

Azt mondja egyszer a Csihán királyúrfi a rókának :

— No, meg vagyok förödve.

Azt mondja neki a róka :

— Ülj veszteg, hadd mönnyek én előre bé a királyhoz.

Bémönyön a róka sírva.

— Jaj, fölségös király, életöm-halálom kezedben van, megindultam Csihán királyúrfiival, három társzekérrel, hat lóval, hintóval. Csihán királyurfit elig tudtam anyaszült mezítelen kifogni a vízből.

Összecsapja a Sármán király a kezeit:

— Hol hagytađ a kedves vejemöt, édös kicsi rókám?

— Itt s itt hagytađ, fölségös király, az erdőn.

Egyszeribe a király két lovat hintó eleibe fogat, egyszeribe a legénykori gúnyát előkeresi a király, egyszeribe kiviszik a hintóba, felülteti az inas, kocsist, a rókát melléje. Fáinul kimönnének az erdőre. Leszáll a róka a hintóról, az inas vöszi a gúnyát a karjára, viszi a Csihán királyúrfihoz. Azt mondja az inasnak :

— No, öltöztess föl azt az úrfit, te inas !

Fölöltözik fáinul Csihán királyúrfi, félreint a róka.

— Jössz te erre, te Csihán királyúrfi! Nehogy te nézgesd magad abba a gúnyába, mert majd azt gondolja a király, hogy neköd vaj különb gúnyád volt, vaj ilyen sem.

Jól van, fölöltözködik, de hogy fölöltözött, hát beléültek a hintóba, mönnek haza a Sármán királyhoz. Mikor megérkeznének, a Sármán király kapja az ölibe a vejét.

— Lögyön hála Istennek, kedves vejemre való lévendő, megmarasztott az Isten tégödöt abban a nagy vizekben.

Jól van, de egyszeribe papot, hóhért hívatnak, megeskötik őket.

Eltelik a nagy lakodalom, ott ülnek egy hónapig, kettőig. Azt mondja egyszer a felesége.

— Édös kéncsem, mönjünk már a tiedbe is.

Kimegy Csihán királyúrfi a ganéra pisilni, de a róka ott hevert a gané oldalában. Mikor ott pisilt volna, hát a könnye hullott a monyára. Azt mondja a róka :

— Mi lölt, Csihán királyúrfi?

— Elég lölt — azt mondja —, mert édös feleségöm azt mondá, édös kicsi rókám, hogy mönjünk már az enyémbe is.

Azt mondja a róka :

— Készülj te, Csihán királyúrfi, s mönjünk.

Bémönyön a feleségéhez.

— No, édös feleségöm, készülj, s mönjünk.

Egybe hat lovat, hintót elő. A király három társzekeret kinccsel, pénzzel megrakat, hogy szegénységöt ne érjenek.

Azt mondja egyszer a róka Csihán királyúrfinak :

— No, Csihán királyúrfi, amerre én mönyök, arra jöjj.

Megindulnak hetedhét ország ellen köröszkül. Amikor mönnének, érnek egy ökörcsordát. Azt mondja a róka :

— Te pásztor, nehogy azt mondd, hogy a vasfogú bábáé ez a csorda, hát azt, hogy a Csihán királyúrfié, mert ajándékot fogsz kapni !

Abba helybe hagyta a róka őket, s eltűnik. Odalösz a róka. Ők abba helybe megálltak, de a róka igenousen fut a vasfogú bábához.

— Adjon Isten jónapot, anyámasszony!

— Isten hozott fiam! — azt mondja. — Szöröncséd, hogy anyádnak szólítottál, mett ma a máknál a csontod apróbb lött volna.

— Jaj, édesanyám — azt mondja —, hagyjuk el a haszontalanságot — azt mondja —, mett jó az átkozott francia.

— Édes fiam, dugj el valahova.

Tudott a róka egy feneketlen tót, elviszi a martjára.

— No, édös öreganyám, itt mosogassa a lábait, ameddig én visszajövök.

Otthagyja a róka a vasfogú bábát, mosogassa a lábát. Mönyön a Csihán királyúrfi eleibe, hát még abba a helybe állnak, ahol elhagyta volt.

Megkáromolja magát:

— Ördögadta, miért nem hajtál arra, merre én mönyök. Hajts már most utánam !

Ahajt beszállnak a nagy kastélyba a vasfogú bába életjire. De ott már mindön volt, ami egy gazdának kellött. Nyugusznak, ott már volt mindön. Hát eszibe jut a kicsi rókának, hogy még a vasfogú bába nincsen jó helyt.

— Hallám, édes fiam, hogy megérkeztek a csöngős-pöngős lovak, hát tégy el ingom innét más helyre.

Hozzásurlódik a róka, s belébukik a vasfogú bába a tóba, Csihán királyúrfinak marad mindön vagyonya. Elémöne a róka, azt rmondá Csihán királyúrfinak :

— Most boldog napra születél, s arra lettél, mert belétövélek a gazdaságba!

Örömeben Csihán királyúrfi lakodalmat hirdet esmég azon a városon, hogy Báncidától fogva Zsákhajnáig tál, tányér elég volt, de istenös embör, aki egy csöpp levet kapott.

Gondolja magában a róka, hogy ezután a lakodalom után tögye magát, hogy már beteg lött, hogy hagylám, látnak-e hezza, a sok jótétel után. Olyan beteg lösz a róka, hogy nyög, jajgat, erősképpen. Mönyön a panasz bé a Csihán királyúrfinak, nem tudnak nyugodni a rókától. Azt mondja egyszer Csihán királyúrfi:

— Fogjátok meg, vessétök a ganéra !

Kivetik a ganéra a rókát. Egyszer kimönyön Csihán királyúrfi pisilni a ganéra, elkezd a róka :

— Te Csihán királyúrfi, vaj te csihánból lött molnár, akarsz-e olyan gazda lönni, amilyen voltál a csihán- malomban?

— Jaj, édös kicsi rókám, nehogy te azt tödd velem — azt mondja —, mert királyi hitömrre fogadom, avval az étellel-itallal tartlak, amivel én élök !

Béviteti a ganéról, s avval az étellel-itallal tartotta, amivel ő élt, s még máig is élnek, ha meg nem hóttak.

A RÓKASZEMŰ MENYECSKE

Volt egy öreg király, annak három fia. Az öreg már olyan öreg volt, hogy nem volt képes kimenni az udvarából, és templomot ípíttetett az udvarába, hogy hát ű ottan a saját udvarában menjen az Isten házába. Mikor a templomtorony elkészült, egy reggel egy madár szólalt meg a torony tetejiben. Mikor az öreg király meghallotta a madár szólását, annyira megifjodott, mint egy húszéves legíny. Rögtön szólt a fiainak, hogy fogják meg a madarat. Fel is ment a legidősebbik. Mikor tette volna rá a kezit, a madár elrepült. Utána nízett. A messzi távolban látott egy erdőt, úgy látta, mintha az erdő szílibe szállott volna le egy fára. Lement a toronyból, és azt mondta az öregapjának :

— Édesapám, láttam, ahova repült, menyek utána.

— Segíjjen az Isten, fiam, mentől gyorsabban hozzad a házunkhoz — azt mondja az öreg király, mire a királyúrfi elment. Bétarisnyált magának jól, lúháton, fegyverrel, kopóval. Jó estire érkezett az erdő szílibe. Tüzet rakott magának, s kezdett vacsorázni. Vacsorájá közben ott szaladt el egy róka. Azt mondja a királyúrfi:

— Eredj, kutyám, fogd meg azt a rókát, ne futkározzon itten körülöttem.

A róka azt kiáltotta :

— Légy kűbálvány kutyástól együtt!

A királyúrfi rögtön kűbálvány lett kutyástól, lovastól.

Második reggel a közbelső királyúrfi ment el a torony tetejibe a madárírt, és ű is csak azt látta, amit a bátyja. Mikor lejött a toronyból, azt mondta:

— Édesapám, láttam, hova repült, menyek utána.

Az is bétarisnyált magának, lóra ült, kutyát, fegyvert vitt magával. Mikor az erdőbe írt, jó este volt. Ű is vacsorázni kezdett. Vacsora közben ott szaladt a róka ugatva :

— Eredj, kutyám, fogd meg azt a rókát, ne csihogjon az itt — az is azt mondja.

A róka azt kiáltotta :

— Légy kűbálvány te is kutyástól, lovastól együtt.

Harmadik reggel szintén szólott a madár. Felment a legkisebbik királyúrfi. Mikor a tenyerit tette volna rá, a madár elrepült. Szintén ű is csak azt az erdőt látta, mint a két bátyja, hogy a madár odament. Lejött ű is a

toronyból, tarisnyát tétetett, lovat nyergeltetett, kutyát, fegyvert, s útnak indult. Mikor odaírt, öreg este lett. Ű is tüzet tett, és vacsorált. Vacsorája közben ott szalad el a róka ugatva, ű pedig azt feleli:

— Édes kis rókám, ne ugass, gyere ide hozzám vacsorára.

— Szívesen elmennék — azt mondja a róka —, de filek a kutyádtul.

— Sose filj — azt mondja a királyúrfi —, megkötöm a kutyát.

Vett egy spárgát elé, s azonnal megkötötte a kutyát a bokorhoz. Hogy a vacsorát elvigezték, azt mondja a róka:

— Királyúrfi, azt hiszed, hogy a madár itt van ezen a fán?

— Persze hogy azt hiszem — azt mondja. — Láttam, hogy ide repült.

Látszott, a fán valami csög, azt hitte, hogy az éppen a madárfiszek.

— Jaj, kérlek szípen — azt mondja a róka —, az a madár még innen messze van, hanem ne búsulj, mert elhozzuk. Az a madár a Veres király országában van, ami a hetedik országszíl. Annak a királynak a kertjében egy körtifa van. A körtifa odvas, a madár benne van abban az oduban, odafíszkelt, oda költ.

Na, aztán megindulnak űk, útra kerekednek. A rókából is lett szípen egy szíp fiatalember, lovat vásárolt ű is magának, és megindultak ketten. Nagyon sok idő múlva megírkeztek abba a városba, amelyikben volt a Veres király palotája. Na, beszállásolnak űk egy vendéglőbe. A lovat bennhagyták az istállóba, és mennek, hogy szétnízzenek a városba. Mikor megközelítik a kertet, megmutatja a róka :

— Ni, királyúrfi, ez az a körtifa. Nagyon vigyázz, mert a madarat megfoghatod könnyen, de mikor lejössz a körtifárúl, a körte egísz erőszakkal bújik a szádba, s ha meg tanálod harapni, olyant csendül a fa, hogy az egísz királyi őrség azonnal talpon lesz.

Éppen írkezett szípen le, már a legalsó ágon volt, de muszáj volt leheletet vegyen. Egy körte csak a szájába csapódott, meg tanálta harapni. Az őrség azonnal talpon volt, a királyúrfit bizony szípen elfogták. Szerencsire a róka kívül maradt a kerítésen, ű is ember kípíben.

Azt mondja a Veres király annak a királyúrfinak :

— Ni, látom, hogy királyúrfi vagy. Most fel kéne hogy akasztassalak, mert eljöttíl a kertembe lopni, de — azt mondja — megkegyelmezek neked egy feltétel mellett.

Azt kérdi a királyúrfi, hogy:

— Mi legyen az a feltétel?

Azt mondja a Veres király :

— A Veres-tengernek a partján van egy gyönyörű, szíp ípület. Abban az ípületben — azt mondja — van egy királykisasszony, ha el tudod lopni, elhozod nekem, szabadon bocsátlak.

Azt mondja a királyúrfi:

— Egy életem, egy halálom, megpróbálom.

Kimegy ű aztán, a róka mindjárt hozzá csatlakozik. Azt mondja a róka :

— Ugyi — azt mondja — megmondtam. Most szintén nagyot vállaltál el, de most már nem bízom rád, magam vállalom el. Teírted megteszem, mert igaz voltál hozzám, nem mint a bátyáid.

Mentek űk, mendegéltek. Elírtek egyszer a Veres-tengernek az innenső partjára, de az a szíp ípület meg a kisasszony túl volt. Törík erősen a fejüket, hogy mehessenek keresztül, pláne a királyfi jobban. Leszakaszt a róka egy parti laput, azonnal egy csónakot csinál belőle, evezőt. Beleülnek mind a ketten, átmennek a tengeren. Mikor a tulsó partra értek, megrúgja a róka a csónakot, a csónakbul lett egy pár aranycipő, a rókábul pedig egy öreg suszter, de olyan öreg volt, hogy olyan volt a szakálla, mint a kender, fehér. Elkezd a róka ott sétálni az aranycipővel a szép palota előtt. Rákiált a kisasszony, látja az aranycipőket:

— Te szegíny suszter — azt mondja —, hozd föl azokat az aranycipőket, hadd vegyem meg.

—Bocsánatot kírek — azt mondja az öreg suszter —, én nagyon öreg vagyok, nem tudok oda fölmenni. A cipő vagy tanál, vagy nem tanál. Méltóztassík lesétálni a kisasszony, s próbáljuk fel itt.

Azonnal leszaladt a királykisasszony, felpróbálja a cipőket. Hát uramfia, úgy talál a lábára, mintha onnan nőtt volna ki! Mikor rendezi a királykisasszony a lábán, az öreg suszter csak elkiáltja magát:

— Hipp-hopp, kis cipőim, ott legyünk mind a hárman, ahol én akarom.

Azonnal a tengernek a tulsó partján lettek. Mikor a tulsó parton vannak, azt kérdi a királykisasszonytul:

— Mi — azt mondja — azért jöttünk, hogy elvigyük a királykisasszonyt a Veres királynak, ösmeri-e?

Elkeseredik a kisasszony :

— Hogyne ösmerném! De én ahhoz nem megyek, inkább meghalok, öngyilkos leszek!

Kérdi a róka :

— Felséges kisasszony, hogy hát aki itt van velünk, szintén királyúrfi, hát ezt se szeretné?

— Dehogynem — azt mondja a kisasszony —, egész boldognak éreztem magam, azt hittem, ennek a ríszíre vagyok megszöktetve.

— Egyet se búsuljon, kisasszony, ennek lesz a felesége. Leszek én felesége a Veres királynak.

Megindultak szépen hazafelé, de mikor megérkeznek a Veres király városába, bészállnak szintén abba a szállodába, ahová menetközben kötötték a lovakat. Átalbucskázott a róka a fején, lett belőle egy kisasszony, éppen mint a másik, hogy akárki rájuk nízett, nem tudta őket megkülönböztetni egyiket a másiktul. Azt mondja aztán a királyúrfi az igazi kisasszonynak :

— Édes lelkem, légy türelmes. Most - azt mondja - béviszem ezt a kisasszonyt a Veres királynak, aztán az ő dolga a többi.

Mikor meglátta a Veres király a kisasszonyt, huj, de nagyon megörült. Azonnal összeszedette a minisztereket, minden jóbarátját, kezdenek lakodalmat csinálni. Marasztalják az ifjú királyt is, aki a menyasszonyt vitte, de az nem marad, mert nagyon siet hazafelé.

Mikor asztalnál ülnek, azt mondja egy úr a többi közül:

— Ez a felséges királyné kifogástalan, de egy kis hiba mégis van benne.

Azt kérdik az urak :

— Ugyan, kérem, hát mi lehet? Ha még ebbe is hibát lehet keresni, akkor kibe nincs?

Csak azt mondja a nagy úri ember, hogy:

— Ebben, uraim, semmi egyéb hiba nincs, csak az, hogy rókaszemű.

Ki ne szígyellje meg magát, mikor egy menyasszonyt annyira lekissebbítenek, szemibe odavágják, hogy rókaszemű? Szépen lehúzta magát az asztal alá a menyasszony, átalvette magát a fején, lett belőle egy nagy lompos farkú róka, kiszaladt a szobából, s menekült, amerre csak tudott szaladni. Mire a vendígek magokhoz tírték, futottak erre is, arra is, hogy fogják el, már csak a hült nyoma volt. Visszament a róka a vendíglőbe.

— Na — azt mondja a királyúrfinak —, pakoljatok, s induljunk!

Összeszedték magukat, s mentek szípen hazafelé hárman. Mikor az erdő szíliben mentek el, ahol neki a királyúrfi vacsorát adott, azt mondja a róka a királyúrfinak:

— Látod — azt mondja — azokat a kűbálványokat?
— Hogyne látnám — azt mondja a királyúrfi.
— Tudod — azt mondja —, hogy azok a te bátyáid, a te két bátyád lovastól együtt.
— S hogy kerültek azok oda? — azt mondja a királyúrfi.
Azt mondja a róka:
— Bizony barátom, azok reám uszították a kutyáikat, és én varázsoltam őket kűbálványnak. Szeretnéd, ha ílnének?
— Hogyne szeretném — azt mondja a királyúrfi —, hiszen mindenki a testvirít köteles, hogy szeresse.
— Jól van — azt mondja a róka —, én feltámasztom, de te majd meg fogod bánni.
— Soha nem bánom meg — azt mondja a királyúrfi.
Erre a szóra a róka odamegy a két kűbálványhoz, megcsapdossa őket az ű vesszőjével, s azt mondja :
— Keljetek fel, és íljetek!
Azonnal talpra állott mind a kettő, és rendes emberalakot vett fel mind a kettő.
Elindultak űk aztán hazafelé. Még egy jódarabig ment velük a róka is.
Egyszer aztán azt mondja a róka:
— No — azt mondja —, drága királyúrfi, többet nem menyek véletek.
Elbúcsúztak egymástul, a róka megköszönte a királyúrfi szívességét, amennyi jót tett véle, s elment másfelé. Mentek űk aztán négyen hazafelé. A két bátyjába mindjárt béállott a gyűlölet:
— Hát illik az, hogy a legkisebbik házasodjon meg legelébb?
űk, azt mondja, ha lelípnék a földrűl, se kapnak olyan gyönyörűt.
Elhatározták, hogy megölik. A legnagyobbik királyúrfi hátramaradt, a fiatal pedig észre se vette, csak neki suhintott a kardjával, s leütötte a fejit. Haj, de a róka tudta, hogy így lesz. Szalad a róka, és látja, hogy a feje még messze van hengeredve a testtűl. Nincsen szegínynek forrasztó füve, tudta pedig, hogy az használ. Szalad erre, szalad arra szegíny, látja egyszer, hogy jű egy kígyó egy csomó forrasztó fűvel a szájában :
— Hoppá — azt mondja a róka —, te kígyó, adjál egy kis forrasztó fűvet.
— Dehogy adok — azt mondja a kígyó —, hét esztendeig kerestem, ott majd te is fogsz kapni.

Megtapodta a róka a kígyónak a farkát, az pedig visszafordul nagy büszkén, hogy megmarja a rókát. Kifúta a forrasztó fűvet a szájából, a róka felkapta, elszaladt véle oda a királyúrfihoz. Szípen bedörzsölte a levágott nyakat mind a két oldalról, visszaillesztette. Hétszerte különbül állott, mint annak előtte! Hej, aztán a királyúrfi rögtön megíbredt:

— Jaj — azt mondja —, mennyire el valék aludva!

— Te el valál aludva örökre — azt mondja a róka —, ha én nem volnék, te aludnál, míg a világ s még két nap. Ugye, megmondtam — azt mondja a róka —, hogy a bátyáid megölnék, s elveszik a felesígedet. Látod, úgy is történt. Ezentúl vigyázz magadra, többet nem menyek véled, áldjon meg az Isten!

Elbúcsúztak egymástól, a királyúrfi útnak eredt. Gondolja a róka magában :

— Mennyi jót tettem evvel az emberrel, vajon meg tudná hálálni?

Fogta magát a róka, kerülőúton a királyúrfi elébe került, lefeküdt, tette magát, hogy meg van dögölve. Mikor odaérkezett a királyúrfi, látta, hogy egy róka az úton megdögölve fekszik. Egészen megesett a szíve :

— Vajon nem az én rókám?

Forgatta, nízegette, de hát kirem szípen, a róka mind egyforma, nem esmerte meg. Már azt gondolja magában, ha az, ha más, legalább rokona, a földszínen nem hagyja, mert vétkeznék. A királyúrfi a kardjával gödröt ás, beléteszi a zsebkendőjét. Mikor akkora volt már a gödör, hogy a róka könnyen beléfért, ráfektette a rókát, felül szintén betakarta a másik zsebkendőjével, puha muhart rakott rája. Már kezdte volna békéldelni, a róka csak kiszökik a lyukból:

— Na — azt mondja —, kedves királyúrfi, látom, hogy te is igaz voltál hozzám. Most már itt hagylak, többet egymást nem látjuk. Vigyázz magadra, áldjon meg az Isten!

Avval a róka eltűnt, akárcsak egy szellem.

Hazaérkezik a királyúrfi az ídesapjához, a kicsi madár még mindig a kebeliben volt. Fölteszi az óra tetejibe. Elkezd a madár gyönyörűen szólani. Felugrik az öreg király, teljesen megfiatalodva:

— Kedves fiam — azt mondja —, melyik hozta ezt a madarat?

— Ezt, édesapám én hoztam — azt mondja a kisebbik. Elmondja, hogy hogy járt a bátyáival.

Azt kérdi az öreg király a kicsi királyúrfitól:

— Hát mit kívánsz a két bátyádnak?

— Megérdemelnék, hogy megölessen, de nem teszem. Felsőleges atyám adjon nekik pínzt, amennyire szükségük van, adjon paripát, számúzze őket, boldoguljanak, ahogy tudnak. Itt nem akarom látni őket soha!

A két királyúrfit kiűzik az országbul, a kisebbik elvette a feleségét. Papot hívtak, megesküdtek, s még ma is ílnek, ha nem hóttak meg.

A SÍRÓ-NEVETŐ SZEMŰ KIRÁLY

Hát volt egyszer a világon egy király, annak a királynak az egyik szeme mindig sírt, a másik mindig nevetett egy reggeli álom után. Volt a királynak három fia, legények voltak már. Egyszer tanácskozott a három fiú :

— Jó volna megkérdezni egyszer az atyánkat, hogy az egyik szeme miért sír mindig, a másik miért nevet.

Azt mondja a legidősebb testvér :

— Majd délben az ebéd címmel, majd én fogom bevinni az első tál ételt, a középső a másodikat, a legfiatalabb a harmadikat, s akkor egyenkint meg fogjuk kérdezni apánkat, hogy miért sír egyik szeme mindig, és a másik miért nevet mindig.

Elkövetkezett az ebédidő. Elsőnek bement a legidősebb, bevitte az első tál ételt, letette az asztalra, és elment az ajtóig. Az egyik kezével megfogta az ajtókilincset, visszafordult, és azt mondotta atyjának:

— Atyám, miért sír a te szemed mindig az egyik, és miért nevet a másik?

Arra a király nem felelt semmit, fölkapta az asztalon lévő kést, és utána vágta a gyerek után. A gyerek kiugrott, a kés beleállt az ajtóba. Fölkelt a király, kivette a kést az ajtóból, és az asztalra tette. Majd kérdezte a két testvér a bátyjuktól:

— Na, mit mondott atyám?

— Menjetek be, majd megmondja nektek is.

Bemegy a középső, leteszi a tálat az étellel az asztalra, és ment az ajtóig, megfogta az ajtókilincset, visszafordult, és kérdezte az atyját:

— Atyám, miért sír a te szemed mindig az egyik, és miért nevet a másik?

Erre a király fölkapta a kést, és utána vágta a gyerek után, és a kés a középső fiú cipője sarkába beleállt, és a gyerek kivette a kést. Arra kérdezi a legfiatalabb:

— Na, mit mondott atyám?

— Eredj be, majd megmondja néked is.

Akkor a legfiatalabb fiú bement, bevitte a tálat, letette a tálat az asztalra, és az asztal mellett megállt, és azt mondotta az atyjának :

— Atyám, mondd nekem, miért sír a te szemed az egyik mindig, a másik meg miért nevet?

Arra szó nélkül fölállt a király, és pofonütötte a fiát. A fiú összeesett, és fölállt, és újra kérdezte az apját. Arra azt mondotta az édesapja :

— Látom, hogy vitéznek születtél, fiam, néked megmondom. Egy éjjel azt álmodtam, hogy nem tudom hol, de valahol nagyon messze van egy gyönyörű szép kert, gyönyörű szép gyümölcsök vannak a gyümölcsöskert közepén és egy szép nagy almafa. Ha én abból az almából ehetnék, mindig élnék, akkor az országot semmi baj nem érhetné, és én nyugodtan uralkodnék. Ha a másiktól ehetnék, akkor semmiféle kellemetlenség a családi életemet nem érné. Szóval, fiam, ha bírod, hozd el nékem azt az almát.

Avval fiú kiment, és odakinn a testvérei kérdezték:

— No, mit mondott atyám?

— Hát gyertek be a szobába, majd elmondom.

Bementek a szobába, leültek az asztalhoz, és elmondotta nekik, hogy mit mondott az édesapja. Akkor a legidősebb testvér azt mondotta :

— Engem illet, hogy elmenjek az almáért először, mert én vagyok a legidősebb.

Azon a napon elkészült. Jó mennyiségű pénzt vett magához, fölnyergeltette a lovát, fölült rá, és elment. Ment, mendegélt faluról falura, városról városra, amikor egypár hét után egy este beért egy kisvárosba. Bement egy kocsmába, leült az asztalhoz, és megvacsorázott. Akkor azt mondta a kocsmárosnak :

— A lovamat etesse meg, és itassa meg, nékem pedig egy szobát, hogy kipihenjem magamat.

Bement a szobájába a királyfiú, utána bement a kocsmáros, és azt mondja a királyfiúnak :

— Királyfiú, nem unatkozik?

— De, egy kicsit — azt mondja.

— Kockázzunk egy kicsit, királyfiú.

— Nem bánom — feleli a királyfiú.

Leültek kockázni, és éjfél tájra a kocsmáros elnyerte a királyfiúnak minden pénzét, lovát és utoljára önnön- magát is föltette a királyfiú a kockára, és őt is elnyerte a kocsmáros. Másnap reggel a királyfiú hajtotta ki a disznókat a legelőre.

Odahaza hiába várták az idősebbik fiút a két testvér, nem jött. Egy napon azt mondotta a középső testvér:

— Hát öcsém, elmegyek. Úgy látom, a bátyám nem jön.

Elkészült a középső testvér, jó mennyiségű pénzt vett magához, a lovát fölnyergelte, elbúcsúzott és elment. Ő is ment faluról városra, pár hét leteltével elért ő is abba a bizonyos községbe, amelyikben a bátyja volt. Bement a kocsmába, és megparancsolta a kocsmárosnak, a lovát etesse meg, itassa meg, adjon neki vacsorát és egy szobát. Megvacsorázott, bement a szobájába, és erre azt mondta a kocsmáros:

— Királyfiú, nem kockáznánk egy kicsit? Nem volna olyan unalmas az idő.

— Nem bánom — feleli a királyfiú.

Hozzáfogtak kockázni. Éjfél után egy órára a királyfiúnak nem volt egy fillérje se. Föltette a lovát. A kocsmáros azt is elnyerte. Föltette önmagát, a kocsmáros most őt is elnyerte. Másnap reggel a bátyjával együtt hajtották ki a disznókat a legelőre. Amikor összetalálkozott a bátyjával, elmondták egymásnak, hogy:

— Mi ügyes király fiúk vagyunk, nagyon ügyesen elhibáztuk a munkánkat, ahelyett hogy az almát vinnénk az atyánknak, itt őrizzük a disznókat!

Pár hét leteltével hiába várja a legkisebbik királyfiú a két bátyját, nem jönnek. Búsan sétálgatott a királyi palota előtt. Egyszer jön vele szembe egy idős asszony. Azt mondja a királyfiúnak :

— Miért olyan szomorú, királyfiú?

— Hiába mondom én meg magának, maga úgyse tud rajtam segíteni.

— Hátha tudok, csak mondja meg.

Annyira faggatta az öregasszony a királyfiút, amíg a királyfiú aztán megmondta :

— Hát nézze, öreganyám, ezért vagyok olyan szomorú, mert az atyám álmodott háromféle almafáról, és azóta az egyik szeme mindig sír, a másik mindig nevet. És énnekem megmondotta, és én meg megmondottam két bátyámnak, és azok elindultak az almáért, és még

mindig nem tértek vissza. Most már nékem is el kéne mennem, azon gondolkodom olyan nagyon.

— Na látja, királyfiú, ne gondolkozzék semmit se, itt van ez a selyemgombolyék, menjen ki vele az édesatyja ménéséhez, álljon meg a ménés előtt, és gurítsa el azt a selyemgombolyékot. Amelyik ló előtt az a selyemgombolyék megáll, arra üljön föl, és elhozhatja az almát az édesatyjának.

Megköszönte a királyfiú az öregasszony ajándékát, magához vette a selyemgombolyékot, és ment az édesatyja ménéséhez. A ménés előtt megállt, elgurította a gombolyékot, körülfutotta a ménest, és visszajött. Fölvette a gombolyékot a királyfiú, zsebetette. Távolban pihentek a csikósok, és odament a királyfiú:

— Halljátok, az atyám ménéséből hiányzik egy ló.

Azt mondja a számadó :

— Nem hiányzik, királyfim

— Nékem ne mondd, hogy nem hiányzik.

Erre feleli a csikósbojtár:

— Igaza van a királyfiúnak, hogy hiányzik, mert ahol a vízparton egy ló ottmaradt, mert nem bírt jönni.

— Na gyere, menjünk oda — mondotta a királyfiú.

Elmennek, és megtalálják a lovat. A ló fekszik, a ló nem akar fölállni. Odamegy a királyfiú, és megrúgta a lovat, akkor se kelt föl. Mégegyszer megrúgta, akkor se kelt föl, arra azt mondja a csikósnak:

— Emeljétek föl.

Fölemelték a csikósok a lovat, és gurította a gombolyékot a királyfiú, és az megállt a ló előtt. Fölvette a gombolyékot, és zsebre tette, és azt mondta a csikósnak :

— Na, takarítsátok meg ezt a lovat tisztára.

A csikósok megtakarították a lovat tisztára, fölszerszámoztatta a királyfiú a lovat, fölült a nyeregbe, és a rossz ló ledobta a királyfiút.

— Az előbb még alig lehetett fölemelni, azt le tudott dobni! — felelte a királyfiú.

Újra fölült a királyfiú, de amint a hátán volt, abban a pillanatban már a földön is volt. A királyfiút megint ledobta.

— Hát nem ülök én erre rá — mondotta a királyfiú.

Arra felelte a kis ló :

— De csak ülj rám, kis gazdám, azért dobtalak le kétszer, mert te engem megrúgtál kétszer; visszaadtam a kölcsönt.

Akkor fölült rá a királyfiú. Megrázkódott a ló, és egy gyönyörű táltos lett belőle. Fölrepült a levegőbe, és ment a királyfiúval. Mikor elérték azt a várost, ahol a két bátyja volt, a város szélén lerepült a táltos, és bementek abba a kocsmába. A királyfiú rendelt a lovának abrakot, magának vacsorát és egy szobát. Amikor megvacsorázott, bement a szobájába. Bement a kocsmáros is, azt mondja a királyfiúnak :

— Királyfiú, kockázzunk egy kicsikét, nem lesz olyan unalmas az idő.

Arra azt mondotta a királyfiú :

— Honnan vette maga azt a bátorságot, hogy egy királyfiúval maga kockázni akar. Rögtön takarodjon ki ebből a szobából.

A kocsmáros szégyenkezve kiment, a királyfiú lefeküdt, elaludt. Reggel fölbred, megmosakodik, fölöltözködik, megreggelizett. A lova már akkor rendben volt, kifizette a ceppet, fölült a lovára, a ló ment, míg el nem hagyták a várost. Amikor a várost elhagyták, akkor a kis ló fölrepült, és repültek. Annyira mentek, hogy elhagytak mindent, nem létezett már találni se várost, se falut, semmit. Nagy erdő fölött repültek, amikor egyszer egy rémséges nagy sassal találkoztak, amely megfelel egy ló nagyságának. Azt mondja a királyfiú :

— Jó napot, sas pajtás.

— Jó napot neked is, királyfiú — felelte a sas —, ha nem szólítottál volna pajtásodnak, tüstént elnyeltelek volna lovastul együtt. Tudom, hová mész, csak eredj, mert jó úton mész. Hanem, ha jössz visszafele, erre gyere, és hozzál nekem is egy almát.

Ment tovább a királyfiú, nemsokára találkozott ismét egy sassal, de sokkal nagyobb volt. Akkor is azt mondja a királyfiú:

— Jó napot, sas pajtás.

— Jó napot néked is, királyfiú. Szerencséd, hogy úgy mondtad, mert másképp lovastul együtt elnyeltelek volna. Tudom, hogy hová mész, eredj, mert nagyon jó úton jársz. De ha jössz visszafele, erre gyere, és hozzál nekem is egy almát.

Ment tovább, nemsokára elérte a tenger szélét. De ott találkozott egy olyan nagy sassal, aminek a nagysága olyan nagy volt, mint egy kis falusi ház.

— Adjon Isten jó napot, sas pajtás — mondotta a királyfiú.

— Adjon Isten neked is, királyfiú — felelte a sas —, ha pajtásodnak nem szólítottál volna, rögtön elnyeltelek volna lovastul együtt. Vártalak, mert tudtam, hogy megérkezel. Szállj le a lovadról, és engedd el a lovadat. Itt van ez a hordó. Ezt a hordót abból a forrásvízből merd tele, majd én addig hozok nyulakat.

Elment a sas, és egy másik nagy hordót telerakott nyúllal. Akkor fölvette magára a sas a két hordót, és középre állította a királyfiút. A ló ottmaradt. Arra azt felelte a sas a királyfiúnak :

— Ha jobbra tartom a számat, akkor önts bele egy veder vizet, ha balra tartom, akkor tegyél egy nyulat bele, mert ez egy olyan nagy víz, hogy azt egyszerre keresztülrepülni nem bírom.

Akkor fölszállt a sas, és repült, és amikor jobbra tartotta a száját, egy veder vizet öntött a szájába a királyfiú, amikor balra tartotta, egy nyulat dobott a szájába. Oda hosszan tartott a repülés, már fogytán volt a víz is, a nyúl is, nem nagyon messze voltak a széléhez, amikor elfogyott a víz is meg a nyúl is. Nagyon nagy nehezen bírta keresztülrepülni a sas a vizet. Amikor átértek, akkor a sas összeesett.

— Na fiam, itt vagyunk. Hanem most már vigyázz ; nagyon rám figyelj, mert ha nem figyelsz, én is itt pusztulok el, mert nálad nélkül visszarepülni nem bírok, és te is. Most eredj ezen az úton egyenest, de bármi jön elédbe, az úttestről le ne menj. Eredj, és ez az út bevezet abba a kertbe, amelyik kertben van az az alma, amit megálmodott az apád.

Elindult a királyfiú az úttesten. Nem messze ment, amikor két tüzes ember két tüzes karddal vívtak az út közepén. Megállt a királyfiú, és nézte őket, amint vívnek. Amikor csapásra fölemelte mind a kettő a kardját, átszaladt közöttük a királyfiú. Ment tovább. Egyszer csak látja, hogy két tüzes bika birkózik egymással az úttest közepén, fejfel szaladtak egymásnak. Megállt a királyfiú, és amikor a két bika egy kicsit széjjelment, hogy ismét összemennek, a királyfiú elszaladt közöttük.

Akkor beért a fiú a kertbe. Voltak ott kertészek, volt ott mindenféle ember, csak épkézláb ember nem volt egy se. Az egyik süket volt, a másik vak volt, a harmadik sánta volt, negyedik béna volt, csak egészséges ember nem volt. Egy gyönyörű szép aranykastély volt a kertben. A királyfiú bement az aranykastélyba.

Amint bemegy az első szobába, egy rézbőrű királykisasszony az asztalnál áll. Hét személyre meg volt terítve az asztal, és hét személyre való

hideg étel volt az asztalon. Hívta a királykisasszony a királyfiút, hogy üljön le mellé, és tízóraizzanak, de a királyfiú csak a fejével intett, és ment a másik szobába. A másik szobában egy gyönyörű ezüsthajú királykisasszony ült az asztalnál. Itt kilenc személyre volt megterítve, és kilenc személyre való hideg sült volt az asztalon. Hívta a királykisasszony, hogy üljön le melléje, és tízóraizzanak meg. A királyfiú nem fogadta el a meghívást. Átment a másik szobába. A másik szobába volt egy gyönyörű szép királykisasszony, aranyhaja volt, de a szépségtől ragyogott a szoba. Arra azt mondta a királykisasszony :

— Na, ha eljöttél, királyfiú, ülj le mellém, és tízóraizzunk meg.

Itt tizenkét személyre volt megterítve, tizenkét személynek való hideg sült volt az asztalon. A királyfiú leült, és megtízóraiztak. Akkor azt mondta a királykisasszony :

— Nagyon régen várlak, azt hittem, el se fogsz jönni. Tudd meg azt, hogy a jelen perctől kezdve én vagyok a menyasszonyod.

A királyfiú örömeiben nem tudott mit csinálni, mikor ezeket a szavakat hallotta. Fömlállt, és megcsókolta a királykisasszony kezét. Gyűrűt váltottak, és akkor azt mondta a királykisasszony:

— Nagyon sok küzdelmen át fogsz menni, mert néked most muszáj visszamenned, de tőrjél, szenvedj, mert a boldogságod meglesz néked is, meg nékem is.

Körülfogta a királykisasszony a királyfiút, és kimentek a kertbe. Amikor kimennek a kertbe, látja a királyfiú, hogy egyetlen ember se nem néma, se nem vak, se nem sánta, mindenki épkezláb. Kiadta a királykisasszony a parancsot, hogy:

— Abból a háromfajta almából, amit nektek már említettem, hogy arra vigyázzatok, mindegyikből szedjeteK egy zsákkal.

Három zsák legfinomabb felvágottal meg volt töltve, a szolgálakkal együtt kiküldte a víz partjára a sashoz. Akkor a királyfiú elköszönt a királykisasszonytól, és elment a sashoz. Azt mondja sas a királyfiúnak:

— Hát elég ügyesen végezted a munkádat.

Arra az időre a sas már megtöltötte a hordót vízzel, a másikat nyúllal, fölvette a hátára a három zsákot a gyümölcscsel, és a két zsákot a felvágottal, középen állt a királyfiú, és repült a sas. Mikor jobbra tartotta a fejét, egy veder vizet öntött a szájába, mikor balra, akkor egy nyulat, de közben a

fölvágottat is megetette a sassal, míg átértek. Szerencsésen átértek a vizen. Mikor átértek azt mondta a sas a királyfiúnak:

— Na, királyfiú, abból az almából adjál egypárat nékem is.

Adott háromféle almából a sasnak a királyfiú, és akkor adott neki a sas egy sípot:

— Itt van, királyfiú ez a síp, ha bajba kerülsz, fújd meg ezt a sípot, azonnal ott termek a segítségedre.

Akkor a királyfiú rendbehozta a lovát, a lóra fölpackolta a három zsák gyümölcsöt, elbúcsúzott a sastól, és ment hazafelé. Amikor elérték a középső sast:

— Adjon Isten jó napot, sas pajtás.

— Adjon Isten néked is, királyfiú. Na, szerencsésen jártál?

— Szerencsésen, sas pajtás.

— Hát hoztál almát?

— Igen, hoztam.

Adott a sasnak a háromféle almából, és akkor azt mondta a sas:

— Itt van pajtás, adok neked egy sípot, bármilyen bajod lesz, fújd meg ezt a sípot, azonnal ott termek segítségedre.

Elbúcsúzott a sastól a királyfiú, és ment tovább. Elérte az utolsó sast:

— Adjon Isten jó napot, sas pajtás.

— Adjon Isten neked is, királyfiú. Na, szerencsésen jártál?

— Igen, sas pajtás.

— Hoztál almát?

— Igen, hoztam.

Adott a sasnak mind a három gyümölcsből, és a sas is adott neki egy sípot, és azt mondta :

— Bármilyen bajba kerülsz, fújd meg ezt a sípot, és segítségedre leszek.

Elbúcsúzott a sastól a királyfiú, fölrepült a kis lova a levegőbe, és abba a városba, ahol volt a két bátyja, lerepült a kis ló, és bementek abba a bizonyos kocsmába. Az almát bevitte a királyfiú az ő szobájába, a lovát odaadta, etessék és itassák meg. Ő leült a szobájába, és odarendelte a vacsoráját. Mert az alma mellől nem akart sehova se távozni.

Megvacsorázott, és akkor bement a kocsmáros:

— Hát, királyfiú, a múltkor összeszidott, amiért fölszólítottam, hogy kockázzunk, most nem volna kedve kockázni?

— Hát ma nagy kedvem van, jöjjön.

Hozzáfogott a királyfiú a kocsmárossal. De már tíz órakor a kocsmárostól mindent elnyert, visszanyerte a két bátyját is. Akkor kiküldte a kocsmárost, és ő pihent reggelig. Reggel azt mondotta a kocsmárosnak :

— Na, maradhatsz a kocsmádba.

A két bátyjának pedig azt mondotta :

— Üljetek a lovatokra, és gyertek haza velem.

Amikor mennek, útközben egy gyönyörű szép erdőhöz érnek. Meleg volt. Azt mondja a legidősebb testvér:

— Pihenjünk meg itten jó fa hűvöse alatt.

— Nem bánom — felelte a másik két testvér. Leszálltak a lovukról, a lovakat elengedték legelni, ők pedig lepihentek. A legkisebb királyfiú hamar elaludt, a két idősebbik meg hozzáfogott beszélgetni:

— Most mit mond az atyánk, hogy a legkisebb fiú viszi haza az almát? Vágjuk el a nyakát, és elvisszük az almát, és azt fogjuk mondani atyánknak, hogy mi vittük az almát.

Így is volt. A kisebb öccsüknek elvágta a nyakát, a három zsák gyümölcsöt magukhoz vették, lóra ültek, és igyekeztek hazafelé. Mikor hazaértek, azt mondták az édesatyjuknak :

— Itt van, apám, amit kívántál, nem egyet hoztunk, hanem mindegyikből egy zsákval.

Evett az apja a három zsák gyümölcsből. Attól a perctől csak úgy volt a szeme, mint azelőtt. A két fiú nyakába borult, és megcsókolta őket, és megköszönte nekik. Erre azt mondta :

— Hát én, ha a legkisebb fiú hazajön, azonnal megöletem, mert őnéki mondtam azt, hogy hozza el az almát, és nem ő hozta, hanem tik hoztátok.

A legkisebb királyfiúhoz, amikor odament a táltos lova, látta, hogy el van vágva a nyaka, és halott. A patájával kibontotta a királyfiú zsebét, és a ló belefújta a sípba. Megjelent rögtön a sas. Akkor a sas belefújta a másik két sípba, és ott volt mind a három sas. Két sas rögtön elrepült, és hoztak forrasztó fűvet, az egyik forrasztó, a másik pedig élesztő vizet. Az egyik megkente a királyfiú nyakát, összeforrt, a másik pedig életvizet öntött bele, és a királyfiú életrejött. A három sas visszament, a királyfiú fölült a lovára, és ment haza.

Amikor beért a királyi palota udvarára, jelentették a királynak, hogy megjött a legkisebbik fiú. Magához hívatta a király az udvarmesterét, és azt

mondotta néki:

— Eredj ki az erdőbe, vidd ki a fiamat, lödd agyon, és vedd ki néki a két szemét, a szívét és a máját, és hozd el nékem.

Amikor az udvarmester a királyfiúval kiment az erdőbe, és megmondotta a királyimnak, hogy milyen parancsot kapott a királytól, arra azt mondta a királyfiú:

— Nézze, atyám nem tudta most, hogy mit csinál. A parancsot azért maga ne teljesítse, mert ha maga az atyám parancsát végrehajtja, akkor vége atyámnak és vége az egész országnak is.

Akkor mondotta az udvarmester:

— De ha én most magát nem lövöm agyon, akkor hogy vigyem el a szemét, szívét és a máját?

— Ahol van-e, nézze udvarmester úr, ott topog egy medve, lölje agyon, vegye ki annak a szemét, szívét és a máját, és vigye el az atyámnak.

Azonnal lelőtte a medvét az udvarmester, és a királyfiú segítségével kivették a medvének a szemét, szívét és máját, és akkor azt mondotta a királyfiú az udvarmesternek :

— Na, nézze udvarmester úr, énrám nagy szükség lehet. Amikor a végső pont megjön, akkor jöjjön maga azon az erdőn keresztül. Legelőször a rézerdő, azután ezüst-, én az aranyerdőben leszek. Ott talál egy kis házikót, abban fogok lakni. Mert ez be fog következni, amit most magának mondtam.

Elbúcsúzott a királyfiú az udvarmestertől, az udvarmester elment haza. Egy tálcára tette a medve szívét, szemét és máját, és tálcán bevitte a királynak. A király

rá sem nézett, azt mondotta az udvarmesternek, hogy dobja a kutyáknak. Az udvarmester a kutyáknak dobta, és a kutyák megették.

A királyfiú ment, mendegélt, átjutott a rézerdőn, ezüsterdőn, és bement az aranyerdőbe. Este volt, amikor az aranyerdőben elérte azt a kis házikót. A lovát megkötötte egy fához, ő pedig bement a szobába. A konyhába ment. A konyhában főzött vacsorát egy vak öregasszony. Ő szépen bement a szobába, ahol az asztalnál ült egy öreg vak ember. Leült a királyfiú az asztalhoz észrevétlenül, és hallgatott. Az asszony meghozta a vacsorát. Öntötte a tálba, és bevitte, letette az asztalra. A királyfiú nem szólt semmit, vette a kanalat, és megette a tálból a vacsorát. Arra azt mondja az asszony a vak embernek — mert hallotta a kanál cserdülését:

— Hát miért nem eszel már?

— Hát behoztad már?

— Hát ott van az asztalon.

Kotorászik a vak ember, megtalálja a tálát, megtalálja a kanalat.

Kotorászik a tálban, de nincs benne semmi ennivaló.

— Te asszony, hát üres tálát hoztál az asztalra?

— Hát már hogy vittem volna üres tálát, hát beleöntöttem!

— Hát gyere, és tapogasd meg, hogy nincs benne semmi se.

— Ejnye na, ejnye na — feleli az öregasszony. Bemegy és megtapogatja a tálát. Hát tényleg nincs benne semmi.

— Hát így van ez, ha vak az ember — mondotta az öregasszony —, biztosan melléje öntöttem.

— Hát akkor eredj, hozzád egy kancsó bort föl, az lesz a vacsora.

Lement az öregasszony a pincébe, és hozott egy kancsó bort föl. Amikor az asztalon már nyújtja a kancsót a vak ember felé, a királyfiú elvette a kancsót, és az öregasszony azt hitte, hogy a férje vette el. A királyfiú a bort a kancsóból megitta, amikor mondja az öreg : — Hol van már az a bor?

A királyfiú az üres kancsót a vak ember kezébe nyújtotta. A vak ember szájához viszi a kancsót:

— Nincs benne semmi, te asszony, teringettét neki, hát ma este bolonddát teszel te engem, a kancsót üresen hozod ide? Mindjárt a fejedhez ütöm, jaj, csak láthatnám, hol a fejed !

Akkor megszólalt a királyfiú :

— Ne pöröljetek, öregapám, öreganyám, mers én ettem meg a vacsorát, és én ittam meg a bort.

— Hát ki vagy te, fiam? — felelte az öregember.

— Én egy vitéz vagyok, és a sors ide vetett.

— Nagyon helyes, fiam — azt mondja —, hogy a sors idevetett, Isten idevezérelt hozzánk. Mi mind a ketten vakok vagyunk, és jó lesz, ha valaki segít rajtunk. Hozzál még egy kancsó bort föl, te asszony.

Lement az asszony, és fölhozott egy kancsó bort. Elbeszélgettek, és lefeküdtek. Reggel, mikor fölkeltek, azt mondja az öregember a királyfiúnak :

— Hát nézd, vitéz fiam, itt van ebben a karámban ezer birka, azt a birkát ereszd ki legelni. De az aranyerdő szélében van egy gyémántrét, oda ne

engedd a birkákat, mert a sárkányok kiveszik a te szemedet is úgy, mint a miénket kivették. Mert a mi szemünket a sárkányok vették ki.

— Na jó, kedves öregapám, majd vigyázni fogok rájuk, hogy ne menjenek a gyémántrétre.

Kiengedte a királyfiú a birkákat az akolból, de bizony meg sem álltak a gyémántrétig, egyenest odamentek. Nem is bírt volna velük a királyfiú, hát hagyta, hogy menjenek. Akkor elővette az egyik sípot a zsebéből a királyfiú, és belefúj, és megjelent a sas.

— Mondjad, sas pajtás — felelte a királyfiú —, most mitévő legyek én, légy segítségemre.

— Egy pillanat múlva itt leszek — felelte a sas, és öt perc leteltével már ott is volt a sas. Átnyújtott a királyfiúnak egy hegedűt, és azt mondta néki:

— Itt van ez a hegedű. Akinek te evvel a hegedűvel muzsikálsz, annak muszáj táncolni, míg te muzsikálsz. Hát most már te tudod, hogy mit kell csinálni.

Avval a sas elment, a királyfiú pedig átment a gyémántrétre. Leült egy fa alatt, és nézte, hogy a birkák milyen jól legelnek. Egyszer csak megjött a hétfejű sárkány nagy zúgással, bűgással, és rákiáltott a király fiúra:

— Hogy mertél te az én atyám vérrel szerzett gyémántréjtére jönni?

Azt mondta a király fiú:

— Azért jöttem, hogy elmuzsikáljam néked azt a nótát, amelyiket már régen óhajtottál.

— Muzsikálj hát, na.

Rákezdett a fiú muzsikálni, a sárkány meg táncolni. Táncolt a sárkány, már el volt nagyon fáradva, és kiáltott: — Ujuju, hadd el már !

De a királyfiú nem hagyta abba, addig muzsikált, míg a sárkány össze nem esett. Akkor kirántotta a kardját, és mind a hét fejét levágta. A fejeket egy zsákba tette, amit vitt magával, a zsákot fölvette a vállára, és a birkákkal együtt este hazament. A birkák jól voltak lakva, engedelmeskedtek, bementek az akolba. A királyfiú bezárta őket. Bement a királyfiú a konyhába, és a sárkányfejeket földobálta a padlásra. Bement a szobába.

— Adjon Isten jó estét, öregapám és öreganyám.

— Adjon Isten neked is, édes fiam — felelte az öreg —, na, megőrizted a birkákat?

— Meg, apám.

— Hát azt nagyon csodálom, édes fiam, hogy meg tudtad őrizni őket. Hát itt a jó vacsora az asztalon, fiam, már ki is van tálalva, vacsorázzál, fiam. Itt a kancsó is, teli van borral, igyál, ha elfogy, hoz majd bele az öreganyus. Hanem mondd, fiam, mit dobtál föl a padlásra? Hallottam a zuhogást.

— Mit dobtam volna, öregapám? Lólábszár csontokat találtam, és összeszedtem ; majd jó lesz az télen, korcsolyát csinállok belőle, aztán majd korcsolyázok.

Aztán a királyfiú vacsorázott, az öreg pedig fölment a padlásra, és megtapogatta. Nagy félelemmel jött el a padlásról, azt mondja a konyhában a feleségének :

— Jaj, fiam, jó ételt készítsél ennek a vitéznek, és jó ágyat vessél néki.

Tudod-e, a hétfejű sárkánynak a fejei vannak a padláson?

Megtapogattam őket. Ez nagy vitéz lehet.

Mikor megették a vacsorájukat, és borozgattak egy kicsit, és beszélgettek, és pihenni tértek.

Reggel fölbrednek, megreggeliznek, a királyfiú kiengedte a birkákat. Azok meg sem álltak, csak a gyémántréten. Leült a királyfiú egy fa alá, és pihent. Egyszer csak jön a kilencfejű sárkány nagy zúgással, nagy bűgással. Akkor leszáll a királyfiú előtt, és azt mondja a királyfiúnak:

— Hogy mertél ide jönni az én atyám vérrel szerzett gyémántrétjére? Vége az életednek !

— Dehogy vége az enyémnek — feleli a királyfiú —, hallgasd csak meg ezt a nótát. Mert én ezt néked húzom.

— Húzd, na — felelte a sárkány.

A királyfiú muzsikált, a sárkány meg táncolt. Annyira táncolt, hogy már alig tudott levegőt szedni, és kiáltotta :

— Ujuju, hadd el már!

De a királyfiú nem hagyta abba, addig muzsikált, míg a sárkány össze nem esett. Kirántotta a kardját, és mind a kilenc fejét levágta, zsákba rakta, és este hazament a juhokkal együtt. A juhokat bezárta az akolba, ő bement a konyhára, fölment a padlásra, és szórta ki a fejeket a zsákból.

Mikor az öreg hallotta a szobából a zuhogást, azt mondja a feleségének :

— Jobb vacsorát csináltál, mint tegnap?

— Jobbat hát.

— Hallod te, megint zuhog a padlás, biztos a másik sárkány fejeit hozza.
De majd, ha vacsorázik megtapogatom.

Avval bement a királyfiú a szobába :

— Adjon Isten jó estét, öregapám és öreganyám.

— Adjon Isten neked is, királyfiú — felelte az öreg. — Na, kész a vacsora, édes fiam, ülj le, vacsorázzál. Mit dobáltál megint föl a padlásra, hallottam, hogy zuhogott?

— Megint találtam lólábszárcsontokat, öregapám.

Nem szólt az öreg semmit, míg a királyfiú vacsorázott, fölment a padlásra, és megtapogatta a sárkányfejeket, és azt mondja a feleségének :

— Édes fiam, nagyon a kedvében járj ennek a fiatalembernek, mert ez nagy vitéz lehet.

Megvacsoráztak, egy pár kupa bort megittak, és beszélgettek, azután lefeküdtek.

Reggel fölkel a királyfiú, megreggeliztek, kiengedte a juhokat az akolból. A juhok meg se álltak a gyémántrétig, ott legelésztek. A királyfiú pedig leült egy fa alá. Egyszer csak jön de még nagyobb zugással a tizenkét fejű sárkány. Amikor leszáll a tizenkétfejű sárkány, azt mondja a királyfiúnak:

— Hát most már vége az életednek, miért az én atyám vérrel szerzett gyémántrétjére betetted a lábad!

— Helyes, te csúf állat — felelte a királyfiú. — Muzsikálok olyan nótát, amióta megláttad ezt a napot, azóta nem hallottál olyat.

— Hadd halljam, no — feleli a sárkány.

Rázendített a királyfiú, muzsikált, a sárkány meg táncolt. De ez nagyon erős volt, délután is járta még, délutánra járt már az idő, mikor kiabálta, hogy:

— Ujujuju, hadd el már!

Akkor összeesett a sárkány. Kirántotta a kardját, és mind a tizenegy fejét levágta. Amikor a tizenkettediket akarta lekapni, azt mondotta a sárkány:

— Hadd meg ezt az egy fejemet, te királyfiú, megmondom, hogy hol vannak az öregapádnak a szemei és az öreganyádé.

— Na meghagyom, csak mondd meg.

— Itt van ez alatt a fa alatt, amelyik alatt ültél, a túlsó oldalon kapard el a földet, találsz egy skatulyát, a skatulyába papírba bele van csavarva a

négy szem, és mellette egy skatulya, és abba a zsír. Avval a zsírral kend meg a szemeket, tedd helyre, és látni fognak az öregek.

Elment a királyfiú, kikaparta a skatulyát a fatövéből, megnézte, hogy úgy van-e mint a sárkány mondta, és mikor látta, hogy igaza van a sárkánynak, zsebre tette a skatulyát, és odament a sárkányhoz, és azt mondta a sárkánynak:

— Megtaláltam a skatulyát a szemekkel, de azt az egy fejedet már nem hagyhatom meg, csúf féreg. —

És abban a pillanatban levágta a sárkánynak a tizenkettedik fejét.

Zsákba tette a fejeket, és elvitte haza. Földobálta a fejeket a padlásra, és kérdezi az öreg:

— Na, mit hoztál, fiam?

— Lólábszárcsontokat szedtem, öregapám.

— Hm — mondotta az öreg —, már nagyon sok lólábszárcsontot találtál.

— Nem baj, apám, jó lesz az.

Megy a királyfiú a konyhába, az öregasszony ott főzött. Azt mondja az öregasszonynak :

— Ej, öreganyám, szeretne maga látni?

— Hogyne szeretnék, édes fiam, de boldog volnék, ha még egyszer láthatnék.

Elővette a skatulyát a királyfiú, a szemeket elővette, megkente zsírral, és azt mondta :

— Várjon csak, öreganyám, álljon meg kicsit.

Megállt az öregasszony, odaillesztette az egyik szemet, már látott is, és odaillesztette a másikat is, és az öregasszony örömeiben átölelte a királyfiút, és megcsókolta. Akkor bemegy az öreghez a királyfiú:

— Na, öregapám, szeretne-e látni?

— Nagyon szeretnék, édes fiam.

— Na, várjon csak.

Kivette a két szemet, az egyiket megkente, odaillesztette. Míg avval dolgozott, a másik szemet a macska megette. Teringette, hát megette a macska a másik szemet! Megfogták a macskát, megkötözték és kivették a macskának az egyik szemét, azt bekente zsírral a királyfiú odaillesztette az öregnek, és látott az öreg.

— Nem baj, hogy macskaszem is, fontos, hogy látok. — Nyakába borult a királyfiúnak az öreg, és megköszönte, hogy visszaadta látóképességét.

Megvacsoráztak, és akkor éjfél körül elborozgattak. Lepihentek. Másnap reggel az öreg a királyfiúval lement a pincébe, megmutatta a királyfiúnak az ő négy táltos lovát. A királyfiú is levezette az ő táltos lovát, és akkor azt mondta az öreg :

— Na látod, fiam, most fölszabadítottad a gyémánterdőt, ez a te birtokod, mert én is nagy vitéz voltam valamikor, de olyan nem voltam, mint te, mert az én szemem kivették a sárkányok.

Attól a naptól kezdve eljárógatott a királyfiú vadászni. Az öreg mama finom ételeket készített, és így múltak a napok és hónapok.

Mikor már egy éve letelt, hogy a királyfiú Tündérországra volt (mert az az alma, mit a királyfiú hozott, az Tündérország fejedelménőjének a kertjéből való volt). Akkor a tündér-királykisasszony az évforduló napján Tündérország tündérkastélyából a királyfiú atyja palotájáig egy aranyhidat készíttetett, amely aranyhíd pillanatok alatt készen volt. És egy tündért küldött a híd közepén lovagolva a király palotájához. És azt mondotta a királynak a tündér, hogy azonnal küldje a fiát a királykisasszonyhoz, aki hozta néki a háromféle almát. A király azt mondta a legidősebb fiának : — Na fiam, eredj.

A legidősebb fiú reszketett, félt, mert tudta, hogy nem ő vitte az almát. Azért az apjának nem szólt semmit. Fölnyergelte a lovát, és vágatott a híd közepére. Sok időbe tellett, míg odaért. Amikor a tündér-királykisasszony palotája elé ért, a tündér-királykisasszony úgy pofonvágta a királyfiút, hogy leesett a lováról, és azt mondotta néki:

— Menj vissza, és mondd meg atyádnak, hogy azt a fiút küldje el, aki az almát vitte, mert ha nem küldi, vége az országának és neki is.

Visszament a királyfiú, és mondotta az édesatyjának a királykisasszony üzenetét:

— Hát mit csináljak, hát nem ti hoztátok el az almát?

— Hát nem, királyatyám, most bevallom, úgyis vége az életünknek. Az öcsénk hozta el az almát, mi elloptuk tőle az almát, és elhoztuk neked.

— Hát most már nem gyilkoltatlak meg benneteket, úgyis vége az életünknek — felelte a király.

Akkor a tündér-királykisasszony még egy postát küldött az öreg királyhoz. És azt üzenete a királynak, ha három napon belül azt a fiát el nem küldi, amelyik fia vitte az almát, az országát elpusztítja, ott élő ember senki sem lesz.

Akkor a király gyászba húzatta az egész országot, gyászolt mindenki, és előkészült a halálra. Másnap bement az udvarmester a királyhoz, és azt mondotta :

— Királyatyám, most elárulom magának nagy bűnömet.

— Mi az a nagy bűnöd, fiam? Már úgyis mindegy, nem sokáig élünk.

— Hát királyatyám, én a királyatyám legkisebb fiát nem lőttem agyon.

Erre a király fölugrott, és a nyakába borult az udvarmesternek. Örömeben nem tudott mit csinálni.

— Nem lőtted agyon?

— Nem, királyatyám.

— Na és tudod-e, hogy hol van?

— Tudom, királyatyám.

— Azonnal eredj érte, és hívd haza.

Elment az udvarmester azon az úton, melyik utat őneki megmagyarázott a királyfiú annak idején. Ment az udvarmester, és amikor beért az aranyerdőbe, éppen kinn sétálgatott a királyfiú az öreggel, amikor meglátta az udvarmester.

Mondja az öregnek a királyfiú : — Na, öregapám, eljött az idő, hogy elbúcsúzzunk egymástól, mert úgy látom, odahaza baj van, mert jön az udvarmester.

Erre odaér az udvarmester, illedelmesen köszönt, és azt mondja a királyfiú :

— Na, mi van, tán szükség van rám?

— Mégpedig nagy — feleli az udvarmester. — Ha nem jön a királyfiú, vége az egész országnak, meghalunk mindnyájan.

— Na ugye, megmondtam, hogy nagy szükség lesz még énrám. Hát csak ballagjon haza, udvarmester úr, majd én elkészülök, és elmegyek.

Az udvarmester elköszönt, és elment. A királyfiú pedig bement, megfürdött, és szépen fölöltözködött királyi ruhájába, elköszönt az öregembertől és öregasszonytól, sírtak mind a ketten, annyira megszerették. A királyfiú kivezette lovát a föld alatti istállóból, fölszerszámozta, fölült a nyeregbe, és repült a királyi kastélyig. A királyi kastélyban ott várta az édesatyja, édesanyja és két bátyja. A kis, a legkisebb királyfiú a lovával ráment a hídra. Kiáltott az édesapja:

— Gyere ide, édes fiam.

Arra azt felelte a királyfiú:

— Akit te megöltél, az neked nem édes fiad.

Arra szólt a két bátyja : — Hát gyere ide, öcsénk.

— Amelyik testvér a másik testvért megöli, az annak többé nem testvére.

Megindult a királyfiú a hídon, és lovagolva ment. Amikor ment, a híd a háta mögött úgy tűnt el. Amikor átért, a királykisasszony ott várta a híd másik oldalán. Leugrott lováról a királyfiú, megcsókolta a menyasszonyát, és bementek a tündérpalotába. Megtartották az esküvőt, és gyönyörű tündéréletet éltek. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ÖREG HALÁSZ ÉS NAGYRAVÁGYÓ FELESÉGE

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy öreg halász. Volt neki egy nagyravágyó felesége.

Egyszer elment az öreg halász a tengerre halászni. Hamarosan fogott egy gyönyörű szép nagy pontyot. És csodák csodája, egyszer csak megszólal a ponty:

— Te szegény halászember, engedj el engem! Úgy megjutalmazlak, hogy nem bánod meg soha életedben. Minden kívánságod teljesül.

Hát az öreg halász a nagy könyörgésre a pontyot visszaengedte a tengerbe. Hazamegy, kérdezi a felesége :

— No mit fogtál? Hoztál-e valamit?

— Fogtam én egy nagyon szép pontyot.

— Hát miért nem hoztad haza?

— Úgy könyörgött szegény, hogy engedjem el. Minden kívánságunkat teljesíti.

— Hát akkor eredj vissza hozzá, és mondd meg neki, hogy egy nagyon szép házat szeretnék.

Mert csak egy kis kunyhóban laktak a tenger partján.

Visszaballagott a halászember a tenger partjára. Odaállt a víz szélére, és hangosan mondta:

— Hallod-e, te ponty! Az én feleségem azt üzeni, hogy a tenger partján teremts egy szép kis házat!

— Eredj haza, jó ember! Úgy van, amint kívántad!

Hát valóban, ahogy hazaér, gyönyörű szép házuk lett. A felesége ott sürgött-forgott a konyhában. Egy ideig nagyon boldog volt. De egyszer csak megint azt mondja a felesége :

— Hallod-e, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, mondd meg neki, hogy a házat meguntam, adjon most egy kastélyt, és hogy grófok lehessünk!

Ismét elment az ember a tenger szélére. Azt kiáltja :

— Hallod-e, te ponty? Az a ringy-rongy, az én feleségem mindig pöröl vélem!

Egy kis idő elteltével felbukkan a hal, azt kérdi:

— Hát mit akar a te feleséged?

— Kastélyt akar, meg hogy grófok legyünk!

— Eredj haza, úgy van, amint kívánta!

Hát ahogy hazaért, látta a gyönyörű szép kastélyt, és a felesége mint grófnő kényelmeskedett egyik szobából a másikba.

— Most már csak meg vagy elégedve? — kérdi a halász.

A felesége nagyon boldog volt.

Másnap reggel, alighogy megébrednek, azt mondja az asszony :

— Hallod-e, eredj ahhoz a pontyhoz, és mondd neki, hogy királyné szeretnék lenni, és palotában lakni.

A szegény halászember, mit volt mit neki tenni, ismét elballagott szomorúan a víz szélére. Azt kiáltja:

— Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem mindig pöröl velem.

Eltelik egy kis idő, előjön a hal, és kérdi:

— Hát most mit akar a te feleséged?

— Királyné szeretne lenni, palotában lakni!

— Eredj haza, úgy van, amint kívánta!

Ahogy hazaér a szegény ember, nem győz csodálkozni: a gyönyörű palota, a sok fényes katona majd elvette a szeme világát. Mind vigyázzba vágta magát a szegény halász előtt, mikor elhaladt előttük. Mikor végre bejutott a hosszú lépcsőn, sok szobán keresztül, kérdi a feleségét:

— No, asszony, meg vagy-e már elégedve a sorsoddal?

— Meg — feleli az asszony boldogan.

Alighogy megvirradt másnap, azt mondja az asszony:

— Hallod-e, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, és mondd meg neki, hogy most már császárné szeretnék lenni, és olyan palotát, várakat akarok, amilyen a világon sincs.

Hát csak addig erősködött, hogy vissza kellett mennie a szegény halásznak a víz szélére. Mondja nagy szomorúan :

— Hallod-e, te ponty! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl velem.

Zavaros lett a tenger vize, hullámozott, és csak sokára jött elő a ponty mérgesen:

— Hát mit akar a te feleséged?

— Most meg császárné szeretne lenni, és olyan palotát és várakat, amilyen

a világon sincs.

— Igaz, hogy ezért sem dolgozott — mondja a ponty —, nem is érdemli, de menj haza, úgy van, ahogy kívánta!

Hazament a szegény ember. Alig tért magához a nagy ámulatból, olyan fényes paloták, várak és udvari népség volt mindenütt. Azt kérdi a feleségétől:

— Most már csak meg vagy elégedve, mert én többet nem megyek vissza a pontyhoz!

Az asszony nagyon boldognak is látszott.

De másnapra kelve ismét csak azt mondja az urának :

— Hallod-e, eredj vissza ahhoz a pontyhoz, és mondd neki, hogy én a világ úrnője szeretnék lenni! Azt akarom, hogy mindenki nekem hódoljon, és leboruljanak az emberek a lábam előtt. A birodalmam a világ egyik végétől a másikig érjen!

Hiába tiltakozott, szabódott a szegény halász, csak vissza kellett mennie. Mondja nagy szomorúan:

— Hallod-e, te ponty ! Az a ringy-rongy, az én feleségem, mindig pöröl velem.

Ott kellett állnia nagyon sokáig. A tenger haragos lett, hányta a habot, tajtékozott, és úgy hullámozott, mint még soha. Egy helyen zavaros lett a víz, és nagyon-nagyon sokára felbukkant a hal.

— Mit akar a te feleséged?

— A világ úrnője akar lenni, és hogy a világon mindenki a lába elé boruljon.

— Jól van — mondja a hal —, ha azt hiszi, hogy munka nélkül élhet, és másokon uralkodhatik, hát legyetek ismét halászok. Eredj haza, megtalálod őt a halászkunyhóban!

Úgy is lett. Ott találta a szegény halász a kis halászkunyhóját és benne a feleségét. Ettől kezdve szorgalmas és ügyes asszony lett. Sokat dolgoztak, jól éltek. Még talán máig is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ÁGY ALATT KINŐTT FA

Volt két szegény ember. De olyan szegény emberek voltak, hogy alig volt mivel betakarózzanak. Hát kérték az Istent, hogy ők es egyszer legyenek urak. Hát addig kérték az Istent, hogy csak meglátták, hogy az ágy alatt kinőtt egy fa. Mikor meglátta, hogy a fa kinőtt az ágy alatt, az ágyat félrevették, s a fa nőtt elé- felé, elért a padlóig. Elrontották a házat, a fa nőtt fel, addig, míg nem látták a hegyit a fának. Azt mondja :

— Te ember — azt mondja —, menj fel ezen a fán, hátha az Istent megtalálod.

Fel es menen az ember, hát meg es találta az Istent.

— Uram, Istenem — azt mondja —, csinálj belőlünk es bojárokat! Legyünk mi es urak.

Hát az Isten azt mondja neki:

— Menj lefelé — azt mondja —, majd meglesz minden.

Mikor leszállott az ember, a felesége várta a fa tövén, akkor hát olyan urak lettek, amikor tükörbe belenéztek egymás közi, nem ismerték egymást, olyan nagy urak lettek.

No, avval nem elégedtek meg. Azt mondja :

— Ember, még egyszer menj föl a fára, még kérjed az Istent, csináljon belőlünk királyokat.

El es menen fel, azt mondja :

— Én Istenem — azt mondja —, feljöttem, kérésem van még.

— Mi, te ember?

— Csináljon belőlünk királyokat.

Az ember vissza es fordult, amikor lejött, akkor már szállott a mozsikás, a mindenféle katonaság ment. Hát királyok lettek.

Hát avval nem elégedett meg, még egyszer az asszony azt mondja neki:

— Te ember — azt mondja —, még egyszer menj fel a fára, még kérjed meg az Istent — azt mondja —, hogy még egyszer csináljon belőlünk egyet!

— S mit te?

— Mondd meg neki — azt mondja —, hogy tebelölled csináljon istent, s belőlem istennőt.

Amikor az Isten meghallta ezt, akkor azt mondja :

— Eredj le — azt mondja —, majd az es meglesz! Mikor leszállott
vissza az asszonyhoz, hát éppen olyan lett, amelyen elindultak: két koldus.

AZ ÖZVEGYASSZONY FIA

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl egy özvegyasszony, volt annak egy legényke fiacskája, meg azon kívül egy kis házacskája és kertecskéje. Hanem mind a ház, mind a kert, nemhiába hogy özvegyasszonyé volt, de ugyancsak özvegyasszonyos is volt ám ; a ház tetejét soha senki meg nem bajdorgatta, se a falára soha senki egy marék sár nem sok, de annyit se vetett, a kertben pedig övig ért a gyimgyom. Egyszer a fiú azt mondja az anyjának:

— Édesanyám!

— Mi baj, édes fiam?

— Nincs semmi, hanem hát azt gondoltam én magamban, nem tudom mit szól kend hozzá, hogy elmegyek szolgálni, majd szolgálok egy vagy két darab jószágot, úgy is jó mező van a kertben, élélhet ott könnyen.

— Jó lesz biz a, fiam, nem bánom, ha elmégy is, legalább te is lendítesz valamit a gazdaságon.

Az özvegyasszony másnap süttött tarisznyát, varrt pogácsát, avval fiát feltarisznyázva útnak eresztette. Nem sok idő múltán egy borjút szolgált a fiú, azt hazavitte, ismét elment, megint szolgált másodikat, harmadikat és negyediket is. De hiába volt olyan jó meg olyan sok fű a kertben, nem tartott az meddig se,

mert az a négy borjú, alig telt bele vagy három hét, úgy meglingázta, hogy csak itt-ott maradt belőle, más pedig nem volt, amivel tartásák. Azt mondta hát az asszony a fiának :

— Már, fiam, vagy akarjuk, vagy nem, el kell adnunk a borjúkat, mert tovább nem tarthatjuk. Itt meg itt úgyis vásár lesz, hajtsd el őket a vásárra, tudom, hogy jó pénz üti érte a markunkat.

Elindult hát a fiú a négy borjúval a vásárra ; csak hajtja őket, csak hajtja, egyszer elébe kerül egy nagy szakállú, ősz öregember, odamegy hozzá s megszólítja :

— Hova hajtod, fiam, a borjúkat?

— A vásárra hajtom biz én, ide meg ide.

— Ugyan, fiam, mit mondanék én neked! Adj ezért a furulyáért nekem egy borjút.

— Nem adok én, bátyám uram, mert otthon mindig azért perel édesanyám,

hogy egyre furulyálok.

— Mindegy az fiam, azért csak adj érte.

— De ha nem lehet, csak nem lehet.

— Na, fiam, még egyszer mondom, adj érte egy borjút, meglásd, nem olyan furulya ez mint a többi.

A fiú eleinte gondolkozott egy kicsit, aztán azt mondja:

— Na nem bánom, hát adok; üsse a kő, egy borjú úgylis se előre, se hátra.

Itt az öregember kiválaszt egyet a borjúk közül, avval útnak ered ; egy kis idő múlva hátranéz a fiú, hogy messzire haladt-e már az öreg? hát tetted, vetted, borjústól együtt sehol sincs. Avval a fiú csak megy, csak mendegél, hajtja a három borjút a vásárra, hát egyszer megint elébe bötönik az a nagyszakállú ősz öregember.

— Adjon Isten, fiam, hova hajtod a borjúkat?

— Én bizony, öregapám, eladni hajtom a vásárra.

— Nézd csak, fiam, ezt az egeret, adj nekem ezért egy borjút!

— Nem adok én, öregapám, hisz van otthon a kamorában annyi, hogy még tán sok is; édesanyám mindig is dül-fül a macskára, hogy nem szeret egerészni, hanem ahelyett mindig csak a katlant lakja.

— Adj érte, fiam, hidd el, nem bánod meg.

A fiú csak gondolkozik egy darab ideig, csak gondolkozik, utóvégre azt mondja :

— Na, nem bánom hát, ahol van, vigye kend.

Az öreg megint kiválaszt egyet, avval odább áll; a fiú pedig hajtja a két borjút a vásárra ; amint egy parittyahajtásnyira halad : egyszer csak megint elébe kanyarodik az öregember :

— Nézd csak, fiam, ezt a futóbogarat, add nekem ezért az egyik borjúdat.

— Nem adom én, öregapám, hisz édesanyám most is holdujságon meszelt, oszt annyi is nálunk a sok futóbogár, hogy semmit sem tudunk tőle tartani.

— Hej, fiam, tudom, hogy nem bánod meg, ha ideadod, mert nem olyan futóbogár ám ez, mint a többi.

No jól van. A fiú azt is odaadta, most már csak egy borjút hajtogatott lassacskán a vásárra; de az öregember nemsokára megint elébe került.

— Nézd csak, fiam, ezt a zacskót, ebbe álmom van belekötve, add ide érte a borjúdat.

— Minek adnám, öregapám, hisz anélkül is úgy elaluszunk mi édesanyámmal együtt, csak a fejünket lehajtsuk, mint a tej.

— Csak azt mondom én neked, édes fiam, hogy add ide, hidd el, nem bánod meg.

A fiú elgondolta, hogy minek is már az az egy borjú, annak az árával bizony nem sokra megy ; azért odaadta. Ekkor azt mondja neki a nagyszakállú, ősz öregember :

— Na fiam, hoci csak egy kicsit a furulyát; az egeret meg a futóbogarat pedig tedd le a földre.

A fiú mindjárt odaadta a furulyát, amazokat pedig letette a földre; ekkor az öregember elkezd furulyálni, nosza az egernek sem kell ám egyéb, oda ugrik a futóbogár nyakába, az meg az egerébe, úgy megbilleggették magukat, úgy táncoltak, hogy a fiú majd meghalt neveltében. Ekkor a nagyszakállú, ősz öregember, aki senki más nem volt, mint az Úr Jézus Krisztus, azt mondja a fiúnak:

— Na fiam, most már tudod, hogy mire való mindegyik ; ha pedig az álomzacskónak azt mondod: aludjam én eddig vagy addig, vagy ez s ez aludjék eddig meg eddig : hát az úgy történik meg, amint te akarod. Most tedd el mindnyáját jó helyre, s menj haza: otthon anyád, tudom, hogy meglazsnakol, hanem semmi az, hadd verjen mindaddig, míg valaki ki nem vesz a kezéből, te pedig akkor szaladj el, aztán kiáltsd vissza : na, édesanyám, nem jövök addig vissza, míg király nem leszek, azután menj egyenest amerre látsz, s vidd magaddal, amiket a borjúkért adtam.

Úgy is lett. A fiú hazafelé fordította szekere rúdját; mikor hazaért, kérdezte tőle az anyja:

— Na fiam, hát eladtad a borjúkat, mennyiért keltek el?

— Nem adtam én, édesanyám, hanem elcseréltem.

— Hát mit adtak értük cserébe? Hol van?

A fiú előszedegeti a furulyát, zacskót s más egyebet, amiket a borjúkért kapott; amint az asszony ezeket meglátta : nosza, kinyitotta ám a száját, s mondta, amint csak a torkán kifért:

— Ejnye, kutyafofanású bolondja, hát hova tetted te az eszedet, hogy azt a drága marhát ezekért a hitvány hiábavalóságokért odaadd?

Avval se kérd, se hall, hanem aló szemeszöktében megy neki a gyerekek, mint bolond tehén a fiának, ugyancsak ütlegeli ám a piszkafával egyre-másra. A szomszédasszony nem tudta elgondolni, hogy micsoda nagy patália van az özvegyasszony házánál, átjött hát, hogy megnézzze: amint meglátta, hogy az özvegyasszony miképp járattja a fiával a táncot, azt mondja :

— Ugyan, szomszédasszony, mire való már az? Hisz úgy agyonveri kend azt a szegény gyereket.

— Nem is ártana a veszett órájúnak, mikor most is milyen nagy kárt tett.

De a szomszédasszony nem hallgatott az anyja beszédére, hanem a fiút kiszabadította a keze közül, mire az illa-berek, nádak erek, szélről kötötte a derest, avval aló, mikor kívül volt a kiskapun, visszakiáltotta az anyjának:

— Na, édesanyám, nem jövök addig vissza, míg király nem leszek — avval ellóghecelt.

Ment aztán hetedhét országon is túl, az üveghegyen is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farkú disznó túr, tulonnan túl, innenen innenen, aztán elért egyszer egy nagy királyi városba.

Volt az ottani királynak egy gyönyörűséges szép lánya, aki mindig olyan szomorú volt, úgy lesütötte a fejét, mintha az orra vére folyna, összehívatta hát a király egész országból a doktorokat, kuruzslókat, bűvös-bájosszonyokat; s megkérdezte tőlük, hogy mivel lehetne annak elejét állani, hogy az ő lánya ne lenne mindig olyan szomorú — azok azt mondták, hogy ha találkoznék valami, aki a királykisasszonyt csak egyszer megnevettetné, többé nem lenne az olyan szomorú.

Kihirdette hát a király az egész országában, hogy aki a lányát meg tudja nevetetni, annak adja feleségül. Jöttek is mindjárt hercegek, grófok, válogatott cigánylegények a király udvarába, hogy a királykisasszonyt megnevettessék; beszéltek ott furcsábbnál furcsábbat, csináltak mindent — de biz ott egy se ment semmire, a királyleány csak olyan szomorú volt, mint annak előtte.

Amint ezt meghallotta Palkó — mert hát így hívták az özvegy fiát —, feltette magában, hogy ő bizony elmegy, szerencsét próbál, ha nyer : úgy is jó, úgy se lesz benne száz forint kára. El is ment. Amint odaért a király udvarába, előkereste furulyáját, az egeret meg a bogarat letette a földre, s elkezdett furulyálni. Avval az egér derékon kapta a bogarat, s úgy megtáncoltatta, hogy jobban sem kellett. Amint a király meg a

királykisasszony meghallották a szép furulya szót, kiszaladtak az udvarra ; ahogy a királykisasszony meglátta az egér meg a bogár táncát: olyan jóízűt nevetett, hogy könnybe lábadt a szeme.

Mindjárt felhívták Palkót a palotába, s ott szép királyi bíboros bársonyos ruhába öltöztették ; a király tüstént papot, hóhért, vaskalapot hozatott; a pap összeadta, a hóhér seprőzte, az istennyila kerülgette, de soha meg nem ütötte.

Amint eljött az este, a király egyik inasa azt mondta Palkónak, hogy ad neki száz aranyat, ha reggeli hat óráig alszik : Palkó kapott az alkalmon, s mindjárt kezét fogott vele, aztán azt mondta a zacskónak:

— Na, zacskó, aludjam én most reggeli hat óráig.

Nem sok idő múlva Palkó meg a királykisasszony, már mint a felesége, aludni mentek, alighogy lehajtotta Palkó a fejét a párnára, már aludt, mint a tej.

Reggel panaszra megy a felesége a király elébe :

— Királyatyám, nem kell nekem ez az én uram, mert mindig alszik.

— Ó, kedves lányom, még két éjszaka van hátra, ha akkor is egyre alszik, majd tegyünk róla.

Másnap megint azt mondja az inas Palkónak, hogy ha reggel négy óráig alszik, ad neki száz aranyat; megígérte, hogy alszik, hisz mi van abban? úgy sincs valami sürgetős dolga, amiért fel kellene kelni; azt mondja hát a zacskónak :

— Na zacskó, aludjam én most reggeli négy óráig.

Estére kelvén alighogy lefeküdtek, megint úgy elaludt Palkó, mint a juhászbunda ; a feleségének pedig, mihelyt megvirradt, első gondja is az volt, hogy ment az apjához, s azt mondta neki:

— Királyatyám, nem kell nekem ez az én uram, mert mindig alszik.

— Ó, kedves lányom, még egy éjszaka van hátra, ha akkor is mindig alszik, majd tegyünk róla.

Harmadnap is azt mondta az inas Palkónak, hogy aludjék reggeli két óráig, ad neki száz aranyat; most is rálett, hanem amint reggel a felesége megint panaszra ment, hogy az ő ura mindig alszik egész éjszakán át: a király rögtön ráadatta Palkóra a szűrét, s belevettette a legmélyebb tömlőbe.

Csak búslakodik Palkó a kulcs lyukán belül, csak búslakodik, egyszer odajön az ablak vasrostélyára egy személy, pálinkát és kenyeret nyújt be

neki. Kérdi aztán Palkó, hogy hát odafenn a királyi palotában hogy vannak?

— Hej, múlatnak ott nagyban, mondja a személy, az inas azt mondta a királynak, hogy ő is megtudta volna nevetetni a királykisasszonyt, hanem csak várt, mert fogadása tartotta ; — most tehát a király övele esküdtette össze a lányát.

No jól van, gondolta magában Palkó, majd csapok én avval az inassal egy peteket; avval azt mondja az álom zacskónak:

— No, zacskó, most meg az inas aludjék reggeli hat óráig, amiért meg nem adta az első száz aranyat.

De még ez nem volt elég, hanem mikor besötétedett, elküldte a bogarat is, hogy az inasból hordja ki, amit megevett.

A ház ajtaja, amelyben az inas a királylánnyal együtt hált, szerencsére éppen nyitva volt s a bogár bátran mehetett be rajta. Reggelre kelve a királylánynak első gondja is az volt, hogy az apjához futott panasza, ott az inast letette a földtől, mennytől; ez is csak olyan álmos, mint a másik volt, de amaz, ha nagyalható volt is, legalább nem keverte össze magát, mint ez.

— Ó, édes lányom, még két éjszaka van hátra, ha azalatt is összekeveri magát, majd tegyük róla.

Azután a király maga elé hívatta az inast, már mint most a vejét, s megpirongatta jól, hogy miért nem vigyáz magára? s minek alszik oly soká — és mit tudom én, mi mindent beszélt még neki.

Palkó másik este megint mondta az álomzacskónak, hogy az inas aludjék reggeli négy óráig, amiért meg nem adta a másik száz aranyat; azonkívül újra elküldte a bogarat is, hogy hordja ki az inasból, amit megevett. De most nem tudott ám bemenni a szobába, mert az ajtó erősen be volt zárva. Visszament hát a tömlöcbe s elhívta az egeret, hogy rágja ki az ajtót; az egér el is ment, olyan takaros kis lyukat rágott rajta, mint a peták, a bogár bemászott a szobába, mikor aztán dolgát végezte, visszament azon az úton, amelyiken jött.

Másnap reggel mihelyt felébredt a királyleány, szaladt az apjához, s azt mondta : hogy neki bizony nem kell ez az ilyen olyan, hozassa vissza azt a másikat, az legalább ha álmos volt is, de nem keverte össze magát, mint ez a mostani.

— Ó, lányom, még egy éjszaka van hátra, ha ezalatt is úgy tesz, mint eddig volt, majd tesztek róla.

Harmadik este megint azt mondja Palkó az álomzacskónak :

— Na, most az inas aludjék reggeli két óráig, amiért nem adta meg a harmadik száz aranyat.

Amellett elküldte most is a bogarat, hogy az inassal végezze el a dolgát. Reggel, amint felébredt a királyleány, első dolga is az volt, hogy az atyjához szaladt panaszra.

— Királyatyám, nem kell nekem ez a mostani uram, hozassa vissza azt a másikat : az legalább, ha álmos volt is, nem keverte össze magát mint ez a mostani.

A király tüstént felhozatta Palkót a tömlöcből, az inast pedig a helyére tette. Csaptak aztán nagy lakodalmat, hogy hét országra szólott a híre. A lakodalom után kérdezte a király tőle, hogy miért aludt mindig oly soká?

— Mert magam akartam.

— Hát az inas miért aludt annyi ideig?

— Mert én akartam.

— És miért pocskolódt minden éjszaka ?

— Mert azt is én akartam.

— Szeretném látni — mondja neki a király.

— Az könnyen meglehet, felséges királyatyám.

Avval megparancsolta az álomzacskónak, hogy a király aludjék reggeli nyolc óráig. Úgy is lett. Mikorára a király felnyitotta másnap a szemét, már akkorra a koldus is a harmadik faluban járt.

Azután nemsokára kászolódni kezdtek ; a király előparancsolt egy regement katonát, avval felrakodtak egy üveges hintóba, s elindultak a Palkó édesanyjához.

Mikor odaértek, az anyja alig ismert rá ; azután áthívták a szomszédasszonyt, ki Palkót az anyja kezéből kiszabadította, s ráírták a kis házat, az anyját pedig elvitte a királyi palotába. A király pedig, minthogy már igen öreg volt, átadta a királyságot Palkónak, aki még most is uralkodik, hogyha él, s meg nem halt. Estére legyenek a kendtek vendégei!

A KICSI KÍGYÓ, A MACSKA ÉS A FÉREG

Volt egy árva gyermek, neki csak anyja élt.

Küldi két krajcárra ecetért a fiút.

Hozának egy macskát, megverték a fiúk.

— Adjátok a szegényt nekem!

— Mit adsz érte?

— Édesanyám küldött két krajcárra ecetért,

Egyiket nektek adom.

Viszi haza a macskát,

Anyja jól megverte: ennek is kell enni!

— Felit adom macskámnak! iszen fiatal még!

— No, te akkor étlen maradsz.

— Béosztom magamat.

Elküldi az anyja négy krajcárra sóért.

A fiúkat találja. Hoznak egy kis kígyót,

Essze van rongálva.

— Ne bántsátok szegényt, adjátok nekem!

— Igen, van es mivel megvedd ezt a kígyót!

— Anyám adott négy krajcárt, hogy vegyek sót. Kettőt Nektek adok érte.

Hazaviszi a kis kígyót.

— Hát ezt miért hoztad?

— Látod anyám, fiatal még. Még valami lesz belőle.

Elküldi az anyja öt krajcárra pálinkáért,

Hozának egy férget, essze van rongálva.

— Adjátok nékem a férget, ne bántsátok!

— Igen, van es mivel megvedd ezt a férget!

— Hiszen a csak kicsi állat!

Hazaviszi a férget.

— No, most van mit táplálj!

— Hadd el, anyám, majd béosztom én magamnak.

Mindennap ett a fiú. Azoknak es adott.

S még maradt neki es. Felnőttek mind hárman. Azt mondja a kígyó :

— Menjünk el apámhoz.

— De hogy merre menjünk? — azt mondja a fiú.

Útat ki mutat meg, te csúszó és mászó?

— Hadd el, kicsi gazdám, az én fejem útmutató. Én feltekeredem a te nyakacskádra,

Amerre a fejem, hogy előre mutat,

Arra szegődjél csak, mert mi úgy elmegyünk.

Úgy es tesznek ketten, elmennek szépecskén,

A kígyó előre nyújtogatja fejét,

Lába viszi ötet, merre kanyarodik.

Mennek, mendegélnek, egyszer csak elérnek

Egy nagy sűrűségbe. Azt mondja a kígyó :

— Engedj nekem fiam, Mert én most, én téged megtanítlak, hogy járj.

Menünk az apámhoz, nagy bazsilikushoz,

De vigyázz magadra, mert ő örömében

Mindjárt elnyel téged, de megint visszavet.

Kérdi tőled, mit kérsz? ígér néked mindent,

Ezüstöt, aranyat, mindenféle kincset,

De néked, gazdácskám, legyen annyi eszed:

Ne kérj gazdag kincset, kérd a varázsgyűrűt.

— Te kígyó, mi van abban?

— Abbizen, gazdácskám, amit te felgondolsz,

Rögtön megtörténik. A nyelve alatt van.

A bazsilikusnak, az édesapámnak.

Igaz, rosszul adja, de te nehogy tágíts,

Odaadja mindjárt, ahogy engem meglát.

Úgy es teszen a fiú, semmit se tágított,

A nagy bazsilikus a fejét kidugja

S azt mondja :

— Nem adom, nekem legfőbb kincsem.

— Add át, édesapám, mert fiad még jobb lesz.

Ez nevelt fel engem, az édes gazdácskám.

— Nesze, itt van, no hát! De ezzel csalódom.

Tudom, hogy megcsalnak véle egyszer-kétszer.

De vigyázz magadra, viseld gondját ennek,

Mert biz e jó szerszám!

Hazamegy a fiú az édesanyjához.

Rozzant kis hajlék volt, amibe belépett.

Gondolta meg magát:

— Most már én magamon immá segíthetek.
Szép ház áll ott szembe, abban egy szép leány,
Annak volt egy kedvese, a veres kapitány.
No hát állj meg leány, én viszlek le téged,
Nem a veres kapitány!

Gondolja meg magában :

— Ez a mü küs házunk

Legyen különb, mint a veres kapitányé.

Még ötszörízigen. Gyűrűm nyelvem alatt,
Azt es megteheti.

Reggelre virradnak, hát van egy palota,
Akin az embernek szeme-szája elállott.

S a fiú különb volt, mind egy ezredes.

Anyja álmélkodik, hogy szemét kinyitja, Nem tudja, hogy hol van.

— Fiam, hol lehetünk? Hisz ez bárói ház

— Nem, anyám, csak nyugodjál! Nekem van egy gyűrűm;

Poroncsolj csak kávét, értsd meg, rögtön hozzák!

Úgy tesz öreg anyó, rögtön, mindjárt hozzák.

Van cseléd tizenhat, madarak a gángba

Énekelnek, füttyörésznek.

Meglátják ott szemközt:

— Hej, az a kis kunyhó

Milyenné vált! Ötször nagyobb mint a miénk!

De kiáll a fiú. Nem es az a fiú,

Gondolják a többiek. Jó reggelt kívánnak.

— Édes fiam, hogy vagy?

— Én bizony jól, szomszéd.

— Látom, hogy jól vagytok, de ennyi kincs honnét?

— Nekem van, nekem van, mert amit gondolok, Mindjárt megtörténik.

— Jaj, édes fiam, igen szépen kérlek,

Ez a mü szép házunk legyen, mint a tiétek!

— Igen szomszéd, igen, csak egy a kérésem:

Leányát adja nékem.

Velem boldogul él, megviseli magát.

— No hát, no hát, no hát, csapjunk mü egy csudát!

De amit én mondtam, történjék meg mindjárt.
Azonnal átadom a leányt én neked.
Elaluszna szépen, hát különb palota van
Ellenben szomszédnak.
Megy által a fiú a jó szomszéd úrhoz.
— Én megtettem, apám, amit maga kérdett,
Most én kérdem magát, adja át a leányt.
— No hát, édes fiam, rögtön megkeresem.
A leány csak nyúzva menen a legényhez,
De kedvet jót mutat, s esszepárosodnak.
No, veres kapitány, most te mit gondolhatsz?
Úgy vagy, mint a koró a mező közepén.
A leány es vissza húzná a fejét
És kibújna a nagy gazdag palotából.
De méges gondolja :
— Talán jobb meghúzd a fejedet egy kicsit,
Míg az üdő érkezik, amely megszabadít.
Egyszer a többek közt férje jól békáfol,
Kérdezgetni kezdi:
— Miféle dolog ez,
Hogy amit te gondolsz, rögtön megtörténik?
— Édes fiam, ne bánts, mert ha én kimondom,
Tü az én fejemet mindjárt megbántjátok.
— Nem úgy, fiam, nem úgy, mondd csak el rendibe,
Hiszen a te jó nőd talán nem árul el?
— Nem hiszek én néked, mert biz te csalfa vagy,
Kétszíniséggel kivájsz tőlem mindeneket.
— ó, én édes férjem, nem bántalak téged,
Mondd ki csak hamarébb, nem lesz bántásodra,
— Asszony, asszony, asszony, a fejemet bírod.
Kimondom hát méges, legyen a te károd.
Van egy varázsgyűrűm az én nyelvem alatt,
Az megcsinál mindent, amit én gondolok.
Hanem azért fiam, édes feleségem,
Miattam te, míg élsz, boldog lehetsz örökké,
Csak nőnek nem hiszek, mert te káromra jársz,

Te veres kapitányt még most es szereted.
Ha kikapod tőllem, én rögtön mehetek,
Földönfutóvá én azonnal válhatok.

— De én, édes férjem, téged nem árullak.
Éltessen az Isten sok számos éveken,
Hogy boldogan éljünk családunk körében.
Hozdd bé hát a kávé. Furuzs, aztat kérdem,
Csináld meg az ágyat, édes szobalányom.
Lejárt már az üdő, kilenc felé vagyunk,
Nyughassunk békével, míg majd felvirradunk.
Lefeküsznek szépen, s kezdenek játszani
Az a fiatal pár, egymást csiklandani.
Addig csiklandozza a nő az ő férjét,
Míg a varázsgyűrű kiszökik helyéről
S egyet nagyot koppan.

— Hadd el, édes férjem,
Csak a kemencéről, csak a gyórtatartó.
A macska elfutott, az ütte le onnat.

— Nem úgy, asszony, nem úgy! Itt valami történt.

Mondám, ugyebár, hogy fejemet elteszed?
Vedd fel szépen, vedd fel, addsa ide nékem
Azt a varázsgyűrűt, mert az az én kincsem.

— Néked én drágább mindeneknél vagyok,
Hadd a gyűrűt nékem, próbáljam meg én es.

— Legyen hát a tiéd, de csak károdra lesz.
Tudom én jól, hogy ti mostan elteszitek,
De van még egy macskám, és egy kicsi férgem,
Visszahozzák azok, ne féltsen engemet.

Azzal elalusznak. Mikor megvirradnak
Az asszony s a fiú — a régies kunyhó!
Úgy maradtak szépen, mint volt régi időn.

A fiú megtudta, hogy ő meg van csalva ;
Nem volt mit csináljon — az idő sorra jár.
A nő veres kapitánnyal szegődött el szépen.
Gyűrű hatalmával óceán tengeren.

Nagy óceán felett, egy vár láncon függött:

Veres kapitány és a nő benne élett
A fiú megtudja, hogy hova ment nője,
Kérdi a macskáját:

— No hát, édes macskám,
Tán megöregedtél? Legyél segítségül
Az én bajaimban.

— Csak ne búsulj, gazdám! Meg-megindulhassunk,
De háromízigen meg kell hogy mi térjünk,
Mert a nagy óceán hobokkal van teli.
De mit es nézünk, mit! Még vagyon egy férgünk,
Vigyük el, gazdácskám, hátha hasznát vesszük!
Elindulnak hárman, mennek, mendegélnek,
Óceán martjára sötétben érkeznek.

Azt mondja a fiú:

— Ó, édes jó macskám, már most mit csináljunk?
Arany függő várhoz, hogy mi eljuthassunk?
Adj tanácsot, macskám, el vagyok búsulva
S nincsen honnan várjak segítséget, nincsen.
Elöttem csak a víz, szinte közepéig,
Aranyfüggő várnak lombja odaérik.

— Nem úgy, gazdám, nem úgy! Én téged tanítlak,
Próbáljunk csak úszni.
De meg kell térjenek, nem tudnak evezni.
Fonnak ők egy jászolt, azon megpróbálják,
De csigolyavessző vizet átereszti.
Vissza kell térjenek, nem akarnak halni.
Megint tanácskoznak, mitévők legyenek,
— Hadd el, édes gazdám — a macska azt mondja —,
Mert én kisegítlek.

Közel volt a nádas, fonnak ők egy gyékényt,
Azon próbálnak hát aranyvárhoz jutni,
Nem lehet, nem lehet, a nád gyenge, hajlik,
Vissza kell jöjjenek egészen a martig.

— No macskám, no macskám, édes kicsi macskám,
Adj tanácsot mostan, mert a szüvem reped.
Elére most végem, segíts rajtam, kérlek.

— Megmondtam, ugyebár, édes kicsi gazdám :

Háromszor kell térti, negyedszer próbálni!

Elmenyen' a macska a nádasba vissza, Mondja a gazdának :

— Édes jó gazdácskám! Köss egy kéve nádat, ülj rá mint lóhátra,

Lovat szoktad ülni. Végy ölödbe engem,

Férget kebeledbe, itt tán elmehetünk

Függő várhoz érve.

El es érték szépen a nagy függő várat,

Aranyláncon függött óceán közepén,

Veres kapitány ott benne büszkén élhet,

De most ostromolják, csellel mit tehetnek.

Tanácskoznak szépen. Azt mondja a macska :

— Várjuk el setétig, akkor már tehetünk,

Amit nekünk tetszik.

Azt mondja a féreg :

— Biz jól gondoltátok, mert én akkor teszek,

Mit tü nem es tudtok! Kirágom az ajtót,

Egy kis likat rágok, ahol én békérek.

Ajtót nyitok nektek, tü es béköhettek,

Csakhogy csúszva s mászva, léptetek ne hallszék.

Ajtó csikorgása tőlem nem hallatszik.

De mi ott ne! mi a? Talán bor, s paprika?

Farkom es van hátul? Van víz es? — Bémártom,

Ugrok egyet elől, bé a paprikába,

Azután én sóba, borsba, egybe-másba!

A farkamat így én jól megvastagítom,

Veres kapitánynak száján végig húzom !

Prüsszent egyet-kettőt, még hurut es tőle,

Édes jó gazdácskám, varázsgyűrű, nesze!

— Jól van, férgem, jól van, ez kellett énnékem,

Már most nem búsulok, itt van az én kincsem!

Gondolja magában :

— E függő palota

Aranyos láncostól, minden szerszámostól

Távozzék most vissza az én kis kunyhómra.

A veres kapitány, az én csalfa nőm is

Véle együtt vissza. Aludjanak szépen,
Ahol most alusznak, míg áthívom őket,
Az ő apját s anyját. Csalfaságnak vége.
Eltörött a lába!

Azt mondja a macska :

— Hadd el, hadd el, hadd el,
Majd meglátják ötöt!
Eljő édesapja,

Ez a csalfa nőnek egyet rittyent kettőt,
Az álom kiszökik a nőnek szeméből.

Azt mondja az apa :

— Hát te mit csináltál?

Nem megmondtam néked, hogy ne kelljen kettő? A veres kapitány a
veszélyre felkel,

Megfogja a fiú, nyomban megnyuvasztja,
A macska es szökik, torkát megszakítja.
A nőt vitték, vitték, óceán martjára,
Onnan elvitték őt egy nagy sziget tájra,
Egy kis burdét ástak a csalfa nő számára,
Ott hagyták őt szépen — ezt megérdemlette.
Csalfaságnak bizon ez mindig a bére.
Nem hazudtam én se, mástól hallottam es,
Én mástól hallottam, bocsássatok tü es.
Arra kérlek tüktököt, higyjétek el nékem,
Mesémnek itt vége.

AZ ARANYSZÁLON FITYEGŐ KASTÉLY

Hol nem volt, volt a világon egyszer egy szegény emberke. Egy királyi városban lakott, a város végén egy kis házikóban. És volt neki egyetlenegy fiacskája, iskolába járt. És ahogy járt iskolába a gyermek, elment az iskolába, az alatt az idő alatt egy lovas taligás ember odament, és megállt a kis ház kapuja előtt. És bement oda a taligás, és kérdezte, hogy van-e gyermeke?

— Van — azt mondja —, éppen tízéves, iskolában van.

Nem adná-e neki oda azt a tízéves iskolás gyermeket, ő megfizetne úgy, hogy boldogan élhetnének idehaza, nem kellene nekik sohasem dolgozniuk. Na, és itten annyira, annyira, hogy ők nem adják a fiút, az az egyetlenegy fiuk és ez az egy fiú. De annyira rimánkodott a taligás, hogy csak adják oda, a fiúnak is kedve lesz elmenni, és majd mikor emberre fog válni, majd haza fog jönni.

Meg is egyeztek, a taligás a szülővel, és bevárta a delet. Mikor délben jött az iskolából haza, a fiút a kapuban várta a taligás.

— No, ülj fel, fiam, erre a bricskára, taligára, és eljössz velem, majd nemsokára visszajövünk.

A fiú nem akart, hogy elmenjen, de a taligás elővett holmi egyet-mást, és azt mondta:

— Nézd, ezt is neked adom, meg azt is, nézd, anyáddal is beszéltem meg apáddal is.

S a fiú felült a taligára, és azzal elmentek. Hajtott az ember erősen, mentek, mentek be az erdőbe. Beérnek az erdőbe, ott mennek az erdőbe messze be. Egyszer elérnek egy nagy magas hegyalját. Mikor odaérnek, nagy kőszikla van, és kiveszi a zsebéből a lakatot a taligás, megfordítja benne a kulcsot. Kiugrik tizenkét óriás:

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

— Csak annyit, hogy a sziklát nyissátok ketté, és majd bemegyünk, s akkor majd szinte összezárjátok.

A fiúcska már szepegett, hogy hova ment ő. Nem tudta mire vélni. De már itt mit volt tenni, mit nem, muszáj menni. Behajtotta lóval együtt taligával a taligás a sziklanyíláson, és ezzel becsukódott a szikla. Mennek befelé a hegy mélyébe, látja a fiú, hogy hej, micsoda mindenféle szép

gyönyörűségek vannak ott, fényesebbnél fényesebb dolgok, folyóvizek, kútak. Egyszer elérnek egy kastély elébe. Kastély nagyon fényes volt, szinte csak úgy tündökölt, az ember szemét vette el a fény. Fiú már nagyon meg volt győződve, hogy milyen helyen van ő. Na, oszt mikor leszálltak a taligáról, azt mondja a taligás a fiúnak:

— Na, fiam, mi itt fogunk lakni. Itt van ez a kastély, és itt van ez az istálló, ezt a lovat bekötöd az istállóba, és annak fogsz adni enni, itatni, etetni és pucolni. Trágyát hányni nem kell. Ennivaló az van, amit szemed-szád kíván, mindenféle, s itt van ez a szoba, ez lesz a te szobád, és ebben fogsz aludni.

A fiú mindezeket megértette, és mindennap így cselekedett. Telt-múlt az idő, és egyszer azt vette észre a fiú, hogy ő is legénykort ért. Erősnek és derék embernek érezte magát. De hát ő mindig csak pucoljon meg etessen? Meggondolta a dolgot, hogy valahogy ő onnan szeretne kiszabadulni. De hogy hogy, nem tudta hamarosan meggondolni. Egyszer egy éjjel, mikor aludt, megálmodta, hogy másképp nem tud elmenekülni, csak ha a lakatot a gazdájától ellopná. De hogy is lopja ő azt el? Ez nehéz dolog, mert a lakatot ő mindég az orra lyukában tartotta. Tehát ha aludt is, ott volt neki az orra lyukában. Ha fogja kivenni az orrából a lakatot, felébred, akkor nagy baj lesz, és még meg is ölheti őt. Hát a fiú gondolkozott, nagyon sokat gondolkozott, hogy hogy kéne azt. Hát egyszer a gazdája kiment a folyóhoz, s rájött az álom, S hogy ott aludt a folyóparton, ő elment oda, és hirtelen elvágta a gazdájának a nyakát. Na, de most már megölte, a lakatot kivette az orrából, megfordította a lakatban a kulcsot. Kiugrott tizenkét óriás :

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

Akkor megijedt a fiú, nem tudott mit mondani, csak annyit mondott:

— Nem parancsolok semmit, csak pihenjeteK.

Akkor felfordította a lakatban a kulcsot, és az óriások visszamentek.

Telt-múlt az idő, egyszer másnap megint háborkodott, megfordította a lakatban a kulcsot, kiugrott a tizenkét óriás : — No, mit parancsolsz, édes gazdám?

— Nem parancsolok semmit, csak pihenjeteK.

Szintén második nap megfordította a lakatban a kulcsot. Kiugrott belőle a tizenkét óriás :

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

— Csak annyit parancsolok, hogy ami ékszer van itt és arany, ezüst és egyéb értékek, ezeket mind szedjétek össze, és rakjátok fel a taligára, és engem eresszetek ki innét a hegy mélyéből, és ezt a taligást pedig élesszétek fel, de maradjon itt, mi pedig innen elmegyünk.

Úgy is tettek, óriások egy-kettőre megtették, mire kimondta, már rendben is volt.

A taligást felélesztették, és bevitték a szobájába, és rácsukták az ajtót. Az óriások pedig megnyitották a hegy-barlang száját, kösziklát, és kimentek, és visszapattantak az óriások a lakatba. A lakatot meg a fiú vitte magával, és az ékszert is. A taligás nagyon bánkódott, mert már nincs lakat, nincs erő. Nem tudott mihez fogni.

Élt, élt, élt, de nagyon keservesen tudott éldegélni. A fiú pedig hazament a taligával, lóval, ékszerrel, mindenfélét, aranyat, gyémántot, ezüstöt elvitt, de a lakat volt a legfontosabb.

Hazament a fiú, beköszönt az apjához, anyjához. De alig akartak ráismerni, olyan derék hatalmas szép fiú volt. Első éjjel csak nyugodtan aludt ő, de másnap felöltözött nagyon szép ruhába, és elment a városba. S a királykisasszony találkozott éppen a városon, mikor jött ki éppen a királylakon a királykisasszony. A fiúnak is megállt a szeme a királykisasszonyon, a legkisebbik királykisasszony volt, de ám a királykisasszonynak is a fiún a szeme. Hát szólni nem szóltak egymáshoz, csak néztek egymásra. Elmentek egymás mellett, és egyik a másika után nézett. Hazament a fiú, és mondta az apjának meg az anyjának, hogy ő megházasodik. Kérdezték tőle, hogy kit akar elvenni feleségül.

— Hát a királykisasszonyt.

— Á, királykisasszony tchozzád nem megy — azt mondja —, azt ne is próbáld, mert a király a fejedet fogja vétetni. Ha már megszabadultál a hegy mélyéből, akkor csak vigyázz magadra!

Másnap megint még hétszerte szebb ruhába felöltözött a fiú. És elment szintén ugyanakkor, mikor a királykisasszony jött ki, és szinte ugyanott találkozott vele. De már ekkor egymásnak köszöntek. S mind fogadta egyik a másikának a köszönését.

Hazament a fiú, szintén az apjának anyjának azt mondta, hogy el fogja venni a király kisasszonyt feleségül. nem bánja, akármilyen is fog történni.

Harmadik napon felöltözött a fiú királyi ruhába, és elment szinte ugyanakkor, mint az első két napon, és ugyanúgy találkozott a

királykisasszonnyal. De már akkor szót is váltottak együtt, és bementek a neveiket:

— Én ennek a királynak vagyok a leánya.

És a fiú bement, hogy :

— Ennek és ennek a királynak vagyok a fia.

A leány kapta magát, hazament. Nem sokáig sétált a városban, és az apjának mindjárt el dicsekedett, hogy milyen egy szép, derék fiatalemberrel találkozott, hogy azt nagyon megkedvelte, és el is menne feleségül hozzá, ha őt megkérné.

— Jól van, leányom, én beleegyezek, csak tudjam, hogy ki ez, vagy mi ez.

Persze, negyedik nap a fiú felöltözött csinosan, és elment, és ugyan találkozott a királykisasszonnyal. De már akkor szórakoztak is, és sétáltak is, és egymásnak már szerelmi vallomást vallottak. Hát azt mondta a királykisasszony :

— Jól van, kérlek, gyere el, és az apámtól kérj meg, én elmegyek hozzád feleségül.

A fiú megbeszélte odahaza az apjával, hogy ő elveszi a királykisasszonyt feleségül, elmegy, és megkéri a kezét, de a királlyal kell beszélni. Akkor a fiú felöltözött szépen, s elment a király kastélya elébe. Király kisasszony meglátta az ablakból, hogy megy, azonnal lejtött, és karon fogta, és úgy mentek fel a királyhoz.

Bemutatta magát, hogy ő kicsoda. Már akkor nem mondta, hogy királyfi vagyok, azt mondta meg, a saját nevét, hogy ő kicsoda, és hogy ő nagyon megszerette a királykisasszonyt, hogy ő elvinné feleségül, ha a felséges király atyám hozzám adná.

— Hát hol laksz? — azt kérdezte tőle.

— Itt lakom a városban, a város felső végén, szélén — azt mondja —, egy házikóban.

— Már csak a lányomat — azt mondja — ugyan abba a házba, ismerem azt a házat — azt mondja — nem adom, mert — azt mondja — nincs megszokva sem a munkához, sem olyan házban lakni. Hanem másképpen gondolkozzál, fiam, mert a királykisasszony nem lehet a te feleséged, mert te szegény embernek a gyermeke vagy, hiába szeretitek egymást.

A fiú gondolkodott, s hazament. Este, mikor elaludt az apja meg az anyja, kiment a fiú az udvarra, és kivette a lakatot a zsebéből, és

megfordította a kulcsot benne, és kiugrott belőle a tizenkét óriás és:

— Mit parancsolsz édes gazdám, hiszen olyan régen várjuk a munkát, hogy rettenetes?

— Csak annyit parancsolok, hogy a kis ház helyébe, ahol itt lakunk, olyan kastély legyen, hogy hétszerte különb, hétszerte szebb legyen, és hétszerte magasabb legyen, mint a királylak. És mindenféle személyzettel, úgy inassal, mint szobalánnyal, lovással, lovakkal mindennel, ami egy királyi palotába kell, mindennel el legyen látva.

Reggel kész volt minden. Akkor a fiú megfordította a kulcsot a lakatban, vissza az óriások, megköszönték a parancsot.

Reggel felkel az apja meg az anyja, hát csak néz nagyot, hát hol laknak? Nézték lefelé, hát az égben laknak? Csodálkoztak, mi történt velük, ki vitte el őket a házból, nem tudtak mit szólni. Felkelnek, nem az a ruha van, nem az az asztal, nem az a bútor, minden más volt, mint egy királynál. Ekkor nem tudtak mit gondolni, hanem azt mondja az öreg :

— Menni kellene be a fiúhoz — azt mondja —, és beszélni vele. Hol van?

Hát nincs sehol. Nyitják az ajtót, szalad az inas:

— Mit parancsolsz, felséges királyunk?

Megijedt az apa, hogy mi van.

— Fiammal akarok beszélni — azt mondja.

— A királyfival?

— Igen.

Mindjárt az inas szaladt, szólt a királyfinak, hogy a felséges királyom akar beszélni a királyfival. Megy a fiú, a királyfi az apjához, és csak nagyot néznek egymásra, hogy nem úgy van a felkelte, mint az estéli lefekete volt. És akkor azt mondja az apja a királyfinak :

— Fiam, mi történt, mi van itt?

— Semmi édesapám, hanem el ne árulják magukat. Legnagyobb rendben, legnagyobb csendben kell megtenni. Semmit nem kell dolgozni ezután, az inas, szobalány, szakácsné mind sütnék-főznek, és ha valami kell, az inasnak szól, és lemegy, és a lovásznak a parancsot kiadja, az inas befog, és lehet menni kocsikázni, ahova kedvük tartja. Minden van rendesen, mint másoknál, látják, hogy kell öltözni és minden. S ekkor még hozzám majd többszörösen bejönnek, az én szobámba, és ott majd elbeszélgetünk, egy-egy órát. Mert az ebéd, reggeli vagy vacsoránál semmiféle sem fogunk beszélgetni ezekről.

Felkel reggel a király, az igazi király, kinéz az ablakon, hát majd seggre esik, hogy szembe vele a város végén miféle az a nagy fényes épület, mi

történt az éjjel, mi lett ott? Nem tudott a király mit tenni, mit gondolni, hanem kénytelen volt befogatni, és kocsival ment arra. És megállt a kastély előtt, és csak bámult, és bámult, és csak bámult, de bemenni nem ment be, mert nem tudta, mi van, ki az, nem ment be.

Na nem baj, hazament a király lakására. Persze, a királykisasszony sem tudott semmit, csak nagy fényességet, a nagy kastélyt látta. Délután, szokott idő szerint gyönyörű ezüstsínű paripán ment a királyfi, lovászával lovagoltak az igazi király kastélya előtt elfele. De a királykisasszony még csak meg sem merte szólítani a királyfit, mert nem tudta, hogy az-e vagy mi az, ki az, mert tiszta ezüstsínű paripa, és ezüstruhában volt. Hanem a királyfi lehajolt a lováról, és a királykisasszonnyal kezét fogott. És a királykisasszony nagyon megörült, és az apja pedig ezt az ablakból nézte. S mondta neki, hogy este el fog jönni uzsonnára. Királykisasszony nagyon is megköszönte, és nagyon hálásan várta is.

Hazamentek a lóval a királyfi és a lovász. Az este hét órakor egy négylovas hintó megállott a királyiak előtt. Kiszállt belőle a királyfi, és ment fel a királyi kastélyba. Már tárva-nyitva állt a szobaajtó, vendégfogadó, minden ajtó, és ment fel. Királykisasszony elébe ugrott, és mindjárt kezét fogott vele, de a király is azonnal, és mindjárt helyet parancsoltak neki. És jött oszt az ennivaló és innivaló. Mikor már mulattak, jókedvvel volt a királyfi, bátran azt mondja a királynak :

— Hát, felséges királyatyám, ekkor és ekkor azt mondta, hogy nem adja a leányát hozzám feleségül, hanem abba a kis kunyhó lakásba. Most már van házam is és berendezésem, minden, inas, szobalány, lovász, kocsis, minden, tehát most már feleségül hozzám adja felséges királyatyám a leányát?

— Még mindig nem, csak oly feltétellel adom hozzád, ha az én kastélyomtól a te kastélyodig olyan márványút lesz, egész a te kastélyod kapujáig és kétoldalt pedig gyönyörű szép fákkal és a fákon sólyommadár fog dalolni, és három helyen hídon fog átmenni, és szép tiszta víz fog lenni a folyóban.

A fiú nem mondta, azt sem, hogy úgy lesz, azt sem, hogy nem lesz. Hazament a fiú, elköszönt.

Éjjel, mikor lefeküdtek, mindenki, lement a kastélyudvarra, titkos helyre, és kivette a zsebéből a lakatot, megfordította benne a kulcsot. Kiugrott belőle tizenkét óriás.

— Mit parancsolsz, édes gazdám? Olyan régen várjuk a munkát, és nincs mit tennünk.

— Hát éppen elég dolog lesz, hogyha meglesz az reggelre.

Azt mondja egy óriás közülük :

— No, kedves gazdám, mondja, hogy mi lesz a dolog.

Elmondja neki, hogy :

— Az én kastélyomtól a király kastélyáig márványkőút legyen, kétoldalt, egymást ne érintse, a fák legyenek, és minden fán párjával sólyommadár énekeljen, és három helyen a királylakig folyó legyen, szép tiszta víz, és híd legyen. A híd mind tiszta arany készülékből legyen.

Reggelre, uram isten, teremtőm, mi történt, még hétszerte szebben és jobban és különbül, mint a királyfi parancsolta, megvolt minden. Reggel mikor felkeltek, több helyen ülések voltak, gyönyörű aranyszékekből, és minden száz lépésre beosztva testőrök álltak, olyan derék hatalmas emberek voltak, hogy csak ránéztek, már rettegett a nép tőle, gyönyörű ruhákba felöltözve, a hidaknál pedig, a karzaton olyan tükrök voltak, hogy még a felséges királyatyámnál se volt olyan. A hidak a vízen úgy inogtak, mozogtak, mindig, mintha mindig ment volna, jött volna.

Felkel reggel a király, kinéz az ablakon, hát uram isten, teremtőm, seggre esett a király, hogy mi történhetett ; „Már mégiscsak valami ez, annak a királyfinak, annak a szegény királyfinak nagy hatalma van. Ha nem adom hozzá a leányom, az is baj lesz, hozzáadom a leányom, elviheti olyan helyre, hogy sose fogom látni többet.” Gondolkozott a király, mit tegyen. Nem baj, majd el fog jönni és megbeszéli vele a dolgot. „Ha neki ilyen hatalma van, akkor majd megkérdezem tőle, hogy milyen erőkből van neki ez a hatalma. És ha nem fogja megmondani, azzal fogom megijeszteni, hogy nem adom hozzá a leányomat.”

Úgy is volt, délután a királyfi, aranyparipával, aranyruhában, lovászával mentek lovagolni. Minden testőr vigyázzba és tisztelegve a hidakon, amikor ment keresztül, a tükörben látta magát. A sólyommadarak énekeltek. Odaér a kastély elé. Éppen jött a királykisasszony ki a kastélykapun. És kezet fogtak, és beszélgettek, és megígérte, hogy este el fog menni uzsonnára. Király várta is. Eljött az este, megállt nyolc clovas hintó a királyi kastély előtt. Kiszáll belőle a királyfi, és azzal felment a király palotájába. Nyitva voltak az ajtók, várták a királyfit. Mindjárt kezet fogott vele a király, királykisasszony és a többi királykisasszony is. Már szerették volna a

többiek is, irigyelték, hogy a legkisebb királykisasszonynak milyen lovagias udvarlója van. Ittak, ettek, mulattak. Mulatós közben azt mondja a király a királyfinak :

— Hát, fiam, a leányom nem adom hozzád, ha meg nem mondd, hol van neked ez a hatalmad, hogy miben van, hogy te mindent teljesítsz, amit én mondok.

A királyfi azt mondta :

— Felsőges királyatyám, meghalni kész vagyok, de ezt nem mondhatom meg.

— Kár volna neked, fiam, meghalni, hanem hozzád adom a leányomat, de csak úgy, oly feltétellel, hogyha neked is lesz annyi katonaságod, mint nekem van.

Azt mondja a királyfi:

— Felsőges királyatyám, nekem annyi katonám van, amennyit én akarok, mikor szükség van rá. De én katonaságot nem tartok, mert a katonaság, az felsőges királyatyám, nem tudná teljesíteni azt a ruhát, azt az élelmezést, amit az én katonaságom viselne ruhát és étkezne.

— Jól van, fiam, hát ha ilyet ki mertél mondani, akkor szeretnék látni holnap tizenkét órára, nem mondok sokat, ezer katonát, a te kastélyod udvarán, és én elmegyek oda egyedül, és majd meglátom, hogy hogy fog engemet a katonaság fogadni.

Ezzel a királyfi azt mondja a királynak:

— De a királykisasszonyt is hozza a felsőges királyatyám magával és a királyné asszonyt is.

Meg is ígérte magát a királyné és a királykisasszony is, hogy elmennek, tizenkét órára ott lesznek. De egyúttal meghívta fél kettő órára az ebédre is őket. A király meg is ajánlta magát, hogy elmennek. Királyfi hazament. Reggel felkelt nyolc órakor, megreggelizett, s elment az ő titkos helyére a kastélyudvaron, és megfordította a lakatban a kulcsot. Kiugrott belőle tizenkét óriás:

— Mit parancsolsz, édes gazdám? Olyan keveset parancsolsz, olyan keveset veszel elő bennünket.

— Mert hagylak, hogy pihenjete, majd ha szükség lesz, majd többször foglak benneteket háborgatni.

Azt mondja az óriás :

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

— Hát csak annyit, hogy annyi katonaság legyen ezen a kastélyudvaron, ebből legyen a katonaságból tüzérség, lovasság, gyalogság, rádiós, mindenféle és katonazene, szinte ami csak a katonai felszereléshez szükséges.

— Mennyi emberből álljon az, kedves gazdám?

— Csak úgy, hogy a kastélyudvaron két oldalt legyen az állás, a közepe szabad legyen végig a kastélyudvaron körül egészen. Mert fog jönni egy király és egy királykisasszony és egy királyné nálam vendégségre.

Azt mondja az óriás :

— Na, kedves gazdám, most fordítsd meg a lakatban a kulcsot, és pont tizenegy órakor fordítsd meg, akkorra kész lesz minden, mi is mint testőrök a kapunál leszünk. Csak mi annyival fogunk biztatni, hogy mi ebben a ruhában leszünk, de a katonaság mind tiszta ezüstruhában lesz, ezüstlőval, ezüstszerszám, mindenféle ezüst lesz, mindenféle ágyú, muníció, minden, de minden. Az emberek, a katonaság mind egyforma lesz, abban kisebb nem lesz, mind egyforma.

Akkor az óriások eltűntek, lakatban megfordította a kulcsot, és eljött a tizenegy óra. Tizenegy órakor elment a királyfi, le a titkos helyre, le a kastély udvarán, hát uram isten teremtőm, mi történt! Legelől a tizenkét óriás, és utána jött a huszárság, tüzérség, rádiós, gyalogság, már annyi, mintha komendérozva lett volna az egész udvar körös-körül, a közepén pedig körút tágasság volt. A tizenkét óriás pedig a kastély kapunál álltak, hat egyik oldalon, hat a másik oldalon.

Jön a tizenkét óra. Jön a királykisasszony és a királyné négylovas hintón. Behajtanak a kastélyudvarra, mindjárt fogadja ott egy generális a királyt. Leszáll a kocsiról, királykisasszonyt levették a kocsiról a testőrök, a királynét is. Nagyon megtetszett a királynak és a királynénak, de még a királykisasszonynak hétszerte jobban.

Ekkor a királyfi odament gyémántruhában, gyémántlőval, minden, de minden gyémánt volt, (úgy láttam, mint most). Még a katonaság is, mind a királyfit nézték, csak az óriások nem, ők a kapunál tették az ő szolgálatukat. Kérdezte a király, hogy miféle egrecérozást tudnak ezek?

Azt felelte a generális :

— Amit felséges királyatyám parancsol.

Egy katonazenekar állt egy magaslaton, és odaintett a generális, hogy a felséges királyatyámnak egy fogadalmi nótát játszanak el. Lejátszották neki,

amit a felséges király atyám parancsolt. Azt húzták neki, hogy „Isten áldd meg a magyart...” Vége lett a zenének, akkor a király kívánsága volt, hogy a tüzérség lőjön. Lőttek pár golyót ki, s mindjárt megszüntette a király a lövést, mert úgy csengett az ágyújuk, hogy az egész világrészre hallatszott.

Király és a királyné nagyon meg volt elégedve, a királyfi katonáival. Akkor felmentek a király lakására, és mindjárt mentek fel az ebédlőbe, finomabbnál finomabb borok voltak, finomabbnál finomabb sütemények, amit csak szem kívánt, minden volt, mindenféle a világon. Ott volt szobalány, szakácsné, inasok, nem olyan, mint az övék, még hétszerte különb. Bemutatkozott a királyfinak is az apja, az édesanyja, hétszerte különb ruhában voltak, meg ékszerrel, mindennel ellátva, mint ők voltak. Akkor a királyfi azt mondta a felséges királyatyámnak :

— Felséges királyatyám, most már katonaságra szükség nincs, tehát azokat én eleresztem.

Azt mondta a király, hogy szeretné látni, hogy hova ereszti el. A királyfi azt felelte :

— Nem, felséges királyatyám, azt nem fogja tudni, se meg nem láthatja, se nem fogja tudni, hanem kint a karzatban állhat, én egy szót sem fogok szólni, csak én lemegyek a kastélyudvarra, és egy pillantás alatt minden el fog múlni innen.

— No, fiam — azt mondja —, ha ezt megteszed, akkor a leányom feleséged lesz.

A király, királyné, királykisasszony kimentek a peronra, és királyfi lement, és elment az ő titkos helyére, kastélyudvarra, a lakatot kivette a zsebéből, megfordította a kulcsot benne, mire megfordította a kulcsot háromszor, már egy katona, se egy testőr, senki nem volt az udvaron. Ettől rettenetesen megijedt a király, hogy mi lehet ennek a királyfinak ekkora hatalma. Felment a királyfi, s erősen kérdésre vont a király a királyfit. De ő azt mondta, ezt nem lehet megmondani, felséges királyatyám, készebb a halálra, de ő azt nem mondja.

— Jól van, fiam, most már megteheted a lagzit, de a királykisasszony nagyon fiatal, tehát két évig még csak mint magánéletet lehet élni.

A nagy lakodalom meg is lett, sok vendég volt, igazán mondom, mert én is ott voltam.

Hanem a lakodalom után a királykisasszony, már a fiatal királyné nagyon szerette volna a királyfival, hogy

szerelmet is vallani, nemcsak hogy színből, hanem már az ágyban is. A fiatal királyné addig fecsegett a férjének, le is feküdtek, és szépen játszogattak. Na, még majd aztán volt még szerelmes a fiatal királyné a királyfiba! Megbeszélte a dolgot a fiatal pár, hogy ők külön mennek lakni, az apja, anyja, lakjanak abban a kastélyban, és ők más kastélyt építenek. Itt nagy volt a fiatal királynénak a kívánsága, hogy olyan kastélyba menjenek, hogy oda ne menjen se az ő apja, se a másiké, csak ők ketten volnának. A királyfi — már nem királyfi —, a fiatal király egy este szépen, mikor lefeküdt a felesége, kiment a titkos helyre a kastélyudvarra, s megfordította a lakatban a kulcsot. Kiugrott belőle tizenkét óriás. Azt mondja :

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

— Én meg a feleségem a levegőbe, hajszálon fityegő várba legyünk, de az tiszta arany legyen, és amerre a szél fújja, arra hajtsa azt a várat. De oda senki fel ne tudjon menni, ha csak egy kötélhágcsót eresztenek le felülről, mert az magasan a levegőben fog fityegni.

Mire kimondta ezeket a fiatal király, már is a levegőben voltak, semmi hiba, semmi sértés nem történt.

Reggel felébred a király, nézi a kastélyt, a kastély úgy van, éppen ahogy volt, nézi, hát az ő kastélyától jobbra a levegőben lett egy vár. Hát akkor nem tudott szóhoz jutni, hogy mi történhetett, hogy mi van, mindjárt befogatott, és szaladt is a kocsival át a leánya lakásába. De már ott nem találta, csak a két öreget. Az inas, szakácsné, szobalányok mindenféle úgy volt, ahogy voltak. Kérdezi, hogy hol van a fiatal királyné és a fiatal király? Hát ők nem tudják hova lett, merre lett, nem mondták, hogy hova mennek. Na, most szalad az izéhez a vár alá, de az magasan a levegőben lógott. Hát oda hogy kell felmenni? Persze, szeretett volna, de nem tudott semmi esetre, mert a két fiatal figyelték, hogy ott van lent az apjuk. Szeretett volna igen felmenni a király.

Látta a két fiatal, leeresztették neki a kötélhágcsót, és bele is ült a kötélhágcsóba a király, és szempillantás, és fenn volt. Nagyon megörült az öreg király, hogy őhözájuk senki, de senki nem mehet, csak ha ők akarják. Még ott volt a király, addig egy szél elkezdett fújni, meghajtotta, hogy a tengerre is ráhajtotta a várat, de az semmi esetre se ment se lejjebb, se feljebb, egyformán volt csak a levegőben. Hát a király nagyon reménykedett, hogy csak még egyszer eresszék őt le, oszt menjen ő oszt haza. No, oszt a szél megcsendesedett, no oszt a vár visszajött abba az

irányba, ahol volt, és leeresztették a kötélhágcsón, és azzal hazament. Elsorolta az öreg király odahaza, hogy még ilyen berendezést, mint az ő lányáéknál van, hát rettenetes.

Teltek múltak a napok, hetek, órák. Már akkor a fiatal király nem is hordta a zsebében a lakatot, hanem volt a falon egy kis tükör, a tükör mellett volt egy kis szeg ütve, és arra ráakasztotta. De ő azt nem mondta a feleségének, hogy ez ilyen lakat, vagy olyan lakat. Na, majd egy szép napon azt mondja a feleségének :

— Hécskám, én már unom magamat, elmegyek vadászni egy kicsit.

Úgy is volt. Lement a kötélhágcsón, és elment vadászni, az erdőbe. Lőtt is ő ott nyulat is, ezt is, azt is.

De még ő az erdőben vadászni járt, addig az alatt az idő alatt egy férfi kiabált ott a vár alatt, hogy:

— Aranyozott fésűt vegyenek, arany csontfésűt vegyenek!

No de hiába volt neki neki minden, de a fiatal királyné igen kíváncsi volt, hát ő vesz abból. Leeresztette a kötélhágcsót, és felhúzta az árust. Persze, bementek abba a szobába, ahol a lakat volt a falon. A fiatal királyné válogatott is az arany csontfésűkben, választott is magának egypár darabot. Még bement a másik szobába a pénzért, addig az ideig levette az árus a lakatot a szegről; benne volt a kulcs is. Mikor aztán kifizette az árust, leeresztette, akkor az lement a földre, megfordította a lakatban a kulcsot, kiugrott belőle tizenkét óriás:

— No, mit parancsolsz? — nem mondta, hogy édes gazdám.

— Hát csak azt parancsolom, hogy ez a vár, ami itt fityeg a levegőben, én is benne legyek, és ezzel a királynéval a tengernek a túlsó partján a levegőben legyen, úgy fityegjen ott éppen, mint itt.

Ekkor ott is volt már. Együtt mentek, repültek.

No, hazajön a fiatal király, nem látja a várat, mikor az erdőből visszajött. Gondolkozott, mi történhetett? Valami idegen felment a várba, és csak a lakatot valaki elvitte. Nem tudott semmit. Elment haza, az édesapjához, kérdezte, nem tudnak neki valamit felelni? Elment az apósához, nem tudott mit felelni egyik sem. Azt mondja az öreg király :

— Hát fiam, ha a leányomat meg nem keríted, hát én fejedet vétetem. Ha ti azt gondoltátok, hogy olyan helyre mentek lakni. Elszakadt a hajszál, és elvitte a szél, lehet, a tengerbe a várat.

Mindent gondolt a fiatal király, de nem tudott mit mondani. Hát most mit tegyen? Vett magához élelmet, egy kevés pénzt, és azzal útnak indult.

És ment, ment, mendegélt, hetedhét ország ellen is ment. Egy zöld erdőbe beért. Mikor beért egy zöld erdőbe, akkor gondolkozott, hogy merre induljon. Egy út volt előtte keresztezve, és gondolta, hogy azon nem szabad talán menni, ő pedig kitért a keresztezésnél, és ment tovább. Mikor ment napok hosszát, éjjeleket, egyszer elért ő a Holdhoz. Épp akkor kelt fel a Hold. Persze ő embert látott, és köszönt.

— Adjon Isten jó estét, kedves öregapám.

— Adjon Isten, fiam, hát hol jársz te itt, ahol madár sem jár, és te itt jársz?

— Én, kedves apám, itt járok, mert a feleségemet keresem, ekkor és ekkor egy hajszálon fityegő várban lakott, és én elmentem vadászni, és mikor jöttem haza, már akkor nem találtam a várnak helyét sem. Tehát azt ígérte az én édesapám: meg nem keresem a feleségemet, akkor még az országból is kitilt, és ha nem találom meg, karóba húzza a fejemet. Tehát én azért jöttem, hogy megkeressem a feleségemet.

Akkor leültette a Hold, és azt mondta neki:

— Én, fiam, besütök a világon minden zegzugot, de én ezt nem láttam, és nem tudok róla semmit. Hanem pihenj meg, fiam, az éjjel, és reggel el fogsz indulni, és el fogsz menni a Nap anyjához. Hanem, mielőtt indulnál, én akkor majd adok neked tanácsot, és adok neked egy sípot és egy egeret. Ez lesz neked az útitársad.

Reggel felkelt, és odaadta neki az egeret és a sípot, s azzal elköszönt a Holdtól, és útnak indult. De nem mondott neki a Hold semmit.

Ment, ment, mendegélt, ment ő éjjel, nappal. De semmit sehol az erdőségben nem talált. Mikor elment, és túl fáradtságban kimerült, már nem tudott hova lenni, elért ő egy kis kunyhóhoz éjfél után, és beköszönt oda :

— Adjon Isten, kedves édes öreganyám. Én soha erre nem jártam, bocsásson meg, hogy háborgatom, hanem a feleségemet keresem. Tehát szeretném tudni, hogy hová lett, és merre van. Mert ő hajszálon fityegő várban lakott, és én vadászni voltam, s mire hazajöttem egyedül, semmit nem találtam, tehát annak a keresésére jöttem.

— Jól van, fiam, én a világon mindent besütök, minden zegzugot, de én ezt a várat nem láttam. Hanem el fogsz menni a Szélanyához, ha a Szélanya nem tud neked útbaigazítást adni, akkor, akkor veszve vagy. Hanem

reggel felkelsz, és adok neked egy macskát, az a macska veled fog menni, és ez téged mindig útba fog igazítani, lesz segítségedre.

Ekkor elköszönt a Nap anyjától és elmentek.

Mentek, mendegéltek, az egér és a macska és a királyfi. Mentek ők, mendegéltek, majd el is érkeztek ők egyszer egy szélhordta kunyhóhoz. Már éhesek is voltak, de a királyfi azt mondta, mindegy, ők oda bemennek, és megkérdezik, hogy ki lakik itt. Be is ment, és köszönt:

— Adjon Isten jó napot, kedves öreganyám. Ebbe és ebbe a járatban vagyok, a feleségemet elrabolták egy hajszálon fityegő várral, és a szél elvitte valamerre, de nem tudom, hova és merre. Tehát a keresésére jöttem, nagyon szeretném, ha a feleségemet megtalálhatnám.

— Hát, fiacskám, látom, hogy már több helyen jártál, és csak ideküldtek, hogy én adjak neked utasítást. Fiam, én a világon mindenféle zezzugot be is fújok, be is járok, mert én vagyok a Szél. És én a legkisebb lyukat is, bundát is és ruhát átfújok. Tehát azt is tudom, hogy hol van ez a vár, amibe a te feleséged nagyon búsan éldegél egy taligás emberrel.

A fiú, a királyfi, nagyon nagy búslakodással gondolkozott. Kérdezte volna a helyzetet, de nem is merte, hogy merre van, és hol van az ő felesége. Mindegy, a királyfi azt mondja a Szélanyának:

— Kedves öreganyám, most már tessék megmondani, hogy merre van, és hol van az a vár, amiben a feleségem lakik?

Azt mondta a Szél anyja:

— Hát fiam, oda nehéz lesz eljutni, és még talán ha el tudnál is jutni, át a tengeren, de hogy fogsz felmenni a várba? És hogy fogod tudni a feleségedet megmenteni ?

Azt mondta a királyfi:

— Kedves öreganyám, nem baj, csakhogy tudok valamit róla. És én, ha az életembe kerül, akkor is elmegeyek.

— No, fiam, ha ilyen bátor lettél, és látom, hogy szereted a feleségedet, máskor gondosabb legyél. Mást nem mondok neked, csak nagyon vigyázz magadra. S reggel felkelsz, és adok én neked egy kutyát. Tehát lesz három állatod. A három állattal elmész, s a tengeren át fog menni a kutya és a macska és az egér. Majd ők tudják az ő szolgálatuknak a teljesítését.

Úgy is volt. Elköszönt a legény a Szélanyától, megkapta a kutyát, megköszönte, és hűségesen elindult, s mentek, mentek mendegéltek. Majd

mikor odaértek a tenger partjához, látta nagy messziségről még, a tenger felé hajtotta a szél a várat.

Persze, a fiatal királyné tekintése szerint meglátta az ő kedves férjét, de nem tudott semmit segíteni, mert levegőben fityegtek. A szél megállt, visszament a vár, a tenger szélére elért, s akkor gondolkozott, hogy tudja az ő feleségét megmenteni.

Azt mondja az egér :

— Majd a kutya jól tud úszni, a macska hátadra ül, én pedig a macska hátára, tehát mind a hármunkra szükség van. És átmegyünk a tengeren. A gazdánk itt marad.

Átment a három állat a tengeren. És meg is találták a hajszálon fityegő vár irányát. No de most hogy menjenek ők fel, azon gondolkoztak. Persze, a kutya hozzáfogott rettenetesen ugatni, a macska pedig nyávogni. Tehát ez mind a kettő háziállat, a macska és a kutya, és akkor a fiatal királyné ezt meghallotta, hogy micsoda szép kutya van lent a földön, és milyen szép cica van ott, szólt a férjének:

— Hécskám — azt mondja —, de szép kutya van lent és milyen szép macska, hát honnan kerülhetett az ide? Én úgy szeretném őket, hogy rettenetesen, ide fent volnának.

Azt mondja a férje :

— Nem bánom, küldd le a hágcsót, aztán feljön a kutya is és a macska is.

Úgy is volt, még nemhogy az volt elég, hanem még a szobalányt is leküldték. A kutya és a cica annyira simult a szobalányhoz, hogy talán jobban szerette őket, mintha nem tudom mi jelent volna meg. Fel is mentek, de az egér a kutya fülébe bebújt, és azt nem tudta a szobalány se, hogy az egér ott van. És mikor felmentek olyan hűséges volt a cica és a kutya, hogy azt még a taligás se tudta kitapasztalni. De már az egér, mikor a szoba ajtaján bementek, már ő kiugrott a kutya füléből, és bement az ágy alá. Persze, az egérnek több esze volt, mert ő tudta, hogy őrá a legnagyobb szükség van.

Ők ott vendégeskedtek, kutya, macska és a fiatal királyné és a taligás, és már késő éjfél után rájuk jött az álom, és le is feküdtek. De ajtót nem zártak be, mert biztonságban érezték magukat. Ők levegőben vannak, és őhözájuk senki sem férhet.

Ekkor, mikor elaludtak, az egér felmászott az ágyra, és elkezdett a taligás orrán ugrálni keresztül. Eközben a taligásra annyira rájött a prüszkölés,

hogy prüsszkölt. Prüsszkölés alkalmával a kis lakatot az orralyukából kifújta. A macska és a kutya kinyitotta az ajtót, és azonnal az egérrel együtt kisurrantak a várból.

— Na, de most hogy menjünk le?

Azt mondja a kutya a macskának :

— Láttad, hogy hogy húztak fel bennünket? Eresszük le magunkat, ők alusznak, akkor úgyse fognak tudni semmit.

A macska mindjárt a lakatot nem adta át, hogy nála volt.

— Megállj, én eloldom, jól tudok mászni a kötélhágcsón, és leereszkedünk rajta.

Meg is történt, hamarosan a kötélhágcsó készen állt. Le is mentek, semmi észrevétel nem volt. Mikor leértek a föld színére, akkor elkezdtek tanakodni

— Most már én viszem a lakatot.

Azt mondja a kutya :

— Nem úgy van, testvérek, hanem én vagyok a legnagyobb, én fogok vigyázni mindenre, hogy a lakatot el tudjuk vinni a gazdánkhoz, és azért jöttünk, hogy ezt a kezébe szolgáltassuk.

Azt mondja a macska :

— Majd én a hátadra ülök, te úszni fogsz, az egér az én hátamra ül, tehát ő kicsi állat, ő nem tudja a lakatot megfogni, hát majd én a karmaim közé fogom a lakatot, és így át fogjuk vinni.

Megegyeztek a három állat együtt. Nekilendültek a víznek, és úsztak is keresztül. Mikor már majdnem a széle felé voltak, örömeben a macska kapott az egérhez, hogy megeszi. Elejtette a körme közül a lakatot, beesett a lakat a tenger fenekére. Na, kérem, itt kiúsztak ők, és azonnal találkoztak a gazdájukkal, de nagy szomorúan panaszkodtak, hogy mi történt ott, és mi volt velük. Ekkor kiszálltak a partra, és mentek a gazdájukhoz nagy szomorúan, és ott panaszkodtak, hogy hogy és mint jártak.

Azt mondja a kutya és a macska :

— Nem baj, édes gazdám, ha már idáig megtettük ezt a dolgot, akkor bizonyára továbbra is meg fogjuk csinálni, hogy a kis lakat a kezébe kerüljön.

Nem is sok időbe telt belé, két-három nap játszása volt a tengernek, és kihajított a tenger játszása egy halat a partra. A macska megkapta a halat, és azt mondta neki:

— Na, ne bánts te kis cica, mit kívánsz, én cselekszem.

A macska azt mondta, hogy:

— Én nem kívánok semmit tőled, és nem bánlak téged, csak van itt a tenger fenekén egy kis lakat, azt hozd ki nekem ide.

Megköszönte a kis halacska a cicának a jóságát, és azzal vissza bement a tengerbe, és addig kutatott, addig járt, egyszer jön egy hal kifelé. Mégpedig nagy cethal volt. Mikor kijön a víz színére, a cica éppen ott volt.

— No, mit hoztál, miért jöttél?

— Hát a halaknak királya parancsolta, hogy van a tengerben egy lakat, amit beleejtettek, és éppen én akkor arra úsztam, és a lakatot én elnyeltem. És most a halak királya azt a parancsot adta, hogy a lakatot kivigyem, mert erre nagy szükség van. Tehát kihoztam, itt a lakat az én gyomromban, most én azt kiokádok neked, és add a gazdád kezébe, mert te voltál a hibás, miért kaptál az egér után. Ha nem kaptál volna az egér után, a lakat nem esett volna a tengerbe. Tehát itt a lakat, és vidd, és add a gazdád kezébe.

Akkor elköszönt a cethal és a cica egymástól. Nagy örömmel futott a cica a gazdájához, odaadta a lakatot a gazdájának kulccsal együtt. Akkor a gazdája felelősségre vonta őket, hogy miért is esett a tengerbe ez a lakat. Az egyik is, másik is tiltakozott az elárulástól. Azt mondja a kutya:

— Én átvittelek bennetelet, át is hoztalak benneteket, és én nem bánthatlak titeket, tehát énvelem semmi ok nincs, hanem a macska és az egér között van, miért szerették volna egyik a másikat megbántani?

A macska jött kérdésre. Persze, a macska bevallotta hogy :

— Az én hátamon ült az egér, és mindig samralt a hátamon, hát már láttam, hogy nem messze van a tenger partja, örömben, meg éhes is voltam, elfelejtkeztem, hogy a lakat a körmöm között van, kaptam az egér után, beesett a tengerbe a lakat. Én már nem tudtam mit tenni, mikor kijöttem, mint a kutya barátom azt mondta, hogy mi a lakatot megkerítjük. Az egér kérdésre nem vonódhat.

— Nem baj — azt mondja a királyfi —, akárhogy történt, mint történt, csak az a fontos, hogy a lakat itt van, és ti is itt vagytok. Most szempillantás alatt itt lesztek velem.

Akkor a fiatal királyfi felvette a lakatot, és megfordította benne a kulcsot. Rögtön kiugrott belőle tizenkét óriás, s azt kiáltja mind a tizenkettő :

— Mit parancsolsz, édes gazdám, hű gazdám?

— Nem parancsolok semmit, csak annyit, hogy ez a három állat, és én, és a feleségem abba a várba, ami ott fityeg a levegőben, együtt legyünk, és azt a gazember taligást a tenger közepén hajítsátok le, hogy az többet ki ne szabaduljon. És mi pedig ott a királylak előtt, ahol voltunk, reggelre ott fityegjünk. Mire a felséges királyatyám felkel, kinéz az ablakon, már lássa, hogy ott vagyunk. (Most egy kicsit hadd szerelmeskedjenek, mert már együtt vannak.)

Reggelre már ott is voltak a királyiak előtt, a hajszálfityegő vár már ott fityegett, szépen fújdogálta ide-oda a szél. Reggel felkel a király, meglátja az ablakból, kinézett, hogy a vár visszajött abba az irányba és abba a helybe, ahol fityegett és ott lóg.

No, most a király mit tegyen, hogy tudjon velük közvetíteni, hogy szeretne velük beszélni, hogy mégis ő az-e az, hogy ki az. A király kiadta a parancsot, hogy a katonaság azonnal olyan állványt csináljon, hogy a várba fel tudjanak menni. Persze, megcsinálta a várat a katonaság, de hogy csinálta, a szél mindig lengette, lengette mindig tovább vitte. És az állvány annyira meghajolt, hogy már teljesen, legalább is száz-százötven méternyire már elhajlott, és mégsem tudták érinteni a várat. Akkor a király kiadta a parancsot, hogy vagy horoggal vagy dobó eszközzel a várba dobjanak valamit, és fogják meg, és vonják vissza. Úgy is volt, volt a hadseregbe nagyon jó dobó, és egy vékony hosszú zsinóron súllyal feldobta a várhoz, és meg is kapta horoggal a várat, és visszahúzták, s ekkor leállították a várat, és teljesen szabadon fel lehetett menni. Ekkor a király felment, és bement a várba. Kit látott ottan, mint az ő kedves leányát és vejét és a kutyát, macskát és az egeret. Mind az öten egy szobában voltak.

Mikor belépett a felséges király a szobába, nyakába borult a leánya, s azt mondta neki:

— Édes atyám, nem a férjem a hibás, a férjem semmi rosszat nem követett el, hanem sőt nagyon sokat szenvedett értem. Én voltam a kíváncsi, és én húztam fel a kötélhágcsón egy árust, aki kiabálta, hogy aranycsonthajtút vegyenek. Hiába mégis kíváncsi voltam rá, és én leeresztettem a kötélhágcsót, és felhúztam. A férjem pedig elment az erdőbe vadászni, idehaza nem volt a férjem, soha nem mondta nekem, hogy a lakat milyen lakat. Figyelem nélkül hagytam az árust, a szobában benthagytam, és én meg felmentem a szobába a pénzért, hogy kifizetem a vásárt. Az alatt

az idő alatt a lakatot levette a szegről, és egy szempillantás alatt már nem is voltunk itthon. Tehát a férjem nem hibás. A férjemet ne tessék édesapám, azért háborgatni.

— Jól van fiam, én mind meghiszem ezt, hanem nekem most ugyanazt a katonaságot, mikor voltam veletek a férjed szülei házában, ugyanazt a katonaságot akarnám látni, mert szükségem van rá. Jól van, fiam, én elmegyek, és nem fogom látni, és nem fogom nézni, nem vagyok rá kíváncsi, hogy mit fogtok csinálni, de a katonaságot akarnám látni.

A fiatal király kiment a vár peronjára, és megfordította a lakatban a kulcsot háromszor. Kiugrott belőle harminchat óriás, akkor ezek mind azt mondták :

— Parancsára, felséges királyatyám, olyan régen nem parancsoltál semmit, tétlenül hagytál itt bennünket.

— Semmi egyebet nem parancsolok, csak tiszta aranyruhában, arany legyen minden legkisebbtől, legnagyobbig, még a patkószög is, mindegyik minden a világon. De annyi legyen a katonaság, hogy a földet ne lássák az összes város területén.

Ezek mind megtörténtek. A király, az öreg, észre se vette. Bemegy a fiatal király, s jelenti neki:

— Felséges királyatyám, parancsára minden megvan. És még nemhogy úgy lehetett lemenni a hajszálon fityegő várból, ahogy felmentek, hanem kétoldali

garádicson lehetett jönni és menni is fel. A király akkor nézett csak nagyot, hol van az ő vejének ez a rettenetes nagy hatalma? Szerette volna a kincset elvenni és a lakatot. Csakhogy már a fiatal király a lakatot és a kulcsot a zsebéből soha ki nem tette. Ekkor azt mondta az öreg király :

— Na, fiam, mindent látok és tudok most már. Hanem most már új lakodalmat és új esküvőt akarok csinálni a lányomnak, és most minden részéről a világnak össze fogjuk hívni az országoknak a fejedelmét, és csinálunk rettenetes nagy lakzit.

El is jöttek királyok, grófok, bárók, hercegek és sok szegény földművesek. Mert engem is meghíttak, mert én voltam az első, s én szolgáltam ki az összes vendégeket. Még lábamon nem is tudtam gyorsan térni, hanem talluseprűt kötöztek össze, és hónom alá kötözték, és úgy jártam ott közöttük, mint a madár, mert kicsi voltam. Sokszor a szárnyaimmel a sok szép királykisasszonyokat meg-meglebbentettem. Többször mondták, hogy: jaj, de szentelen! De én nem figyeltem rá, mert nekem volt egy szegény kisjány szerelmesem. Pedig jaj, de sokan szerették volna, ha szórakoztam vón velek. Ekkor azt mondja a fiatal király:

— Hát ha már köztünk járkálsz is, de a királykisasszonyokkal ne viselkedj ilyen gorombául.

Én pedig azt feleltem :

— Ha királyatyám sokat szenvedett, fáradt, én pediglen sokat tudnék mesélni, mert csak úgy lehet megélni.

Azt felelte a fiatal király:

— Jól van fiam, tehát csak szorgalmasan tedd a tehendődöt.

Eközben engemet egy barátom megrántott, és azt mondja nekem:

— Hallod-e, testvér, már mióta itt kucsongok, és nem kapok enni, sem innya.

Én ügyes voltam, és mindjárt elrepültem a konyhára, és hoztam neki egy tál húst s egy üveg bort. Persze, eközben odaadtam neki a húst, megette, és megitta a bort, és akkor azt felelte nekem, nagyon szeretne ű táncolni, ha megtenném, és egy jó nótát huzatnék neki, csárdást. Én pediglen figyelmeztettem arra :

— Jó, én kedves barátom, én megteszem ezt a kívánságodat, csak látod, itt van a kastélyépületek sarkánál több zsákba összekötözve Tisza, Duna, Dráva, Száva, ez mind egy folyó, és befolyik a tengerbe. Tehát vigyázz a jókedvedből, nehogy kerüljön valami kellemetlenség.

Ő nagyon keveset hajtott az én szavamra, persze, sarkantyúja meg volt neki terzsábul, szalmakocogó jókedve volt, és összevágta a bokáját. Kirepedt a zsák, Tisza, Duna, Dráva, Száva, és akkor rettenetes víz kiömlött és úszkált az én kollegám lefelé, és kiabált hogy:

— Kedves barátom, ha Istent hiszel, hát fogjál vissza, húzzál ki ebből a rettenetes folyóvízből.

S akkor azt mondom egy jó barátomnak:

— Kedves barátom, légy szíves nekem valami jó erős horgot csinálni, hogy fogjam ki az én kollegámat.

Az én kollegám azonnal csinált is horgot, háromágut, be is löktem én neki, de kettőt elszopott hamarosan, a harmadikon ügyes mozgással ki is rántottam. S mikor kihoztam, azt mondta nekem:

— Nem bánom, akármilyen történt velem, csak hogy még egyszer életbe lehetek, kedves barátom!

(Még mondjam, vagy fejezzem be már?) Na, akkor mostan nem akarok többet mondani igazán. Ide adta a csontot, de a hús nem volt rajta. Na de nagyon jó volt, mert hogy a csontot rágtam, egy kutya kikapta a kezemből a csontot, és ugrott keresztül a kerítésen. Persze, megkapta az én barátom a kutya farkát, és az kínjában egy nagyot fosott, ő azt hitte, hogy a csontból a velőt kapta meg :

— Nem bánom, ha már viszed is a csontot, az a fő, hogy itt van a velő.

És kezdte nyalogatni. Én odamentem, mint Fejes József, mesemondó, s azt mondtam neki:

— Máskor ne légy ilyen híres legény, mert aki ilyen híres legény, az mindig jár.

Vége van.

A KATONA MEG A TÚZVAS

Volt, hol nem volt, volt a nagy világon egyszer egy obsitos katona. Ez a katona jártában, keltében béténferedik egy városba, hol éppen javában állott a sokadalom. Addig kódorog ott elé-hátra, amíg belődörődik a fazekasok sorába is. „Ejnye, na — kap észbe az obsitos, amint meglátja azt a sok kisebb, nagyobb csuprot —, mennyit jövök-megyek erre-arra, s még egy fia csuprom sincsen, amivel útközben ivóvizet meríthessek, ha megszomjazom. Én aztán, tudja meg az Isten is, kérek egyet ezektől az Isten nevében.

Kért is tüstént, nem is csak egytől, de az összetől rendétibe, csakhogy azok egy garason alól, csak köszönömre semmiért sem adtak. Hiszen a hitvány obsitos adott volna most már garast is, hogy a fejébe vette, hogy neki egy csuporra igazában szüksége van, csakhogy nem volt a szegény fejének még egy vak krajcárja se, mert obsitot adtak ugyan, de krajcárt adni hozzá elfeledtek.

Méregbe jön az obsitos ezen, s azt határozza, hogy ő aztán, ha addig él is, megbosszulja magát a fazekas céhen. Megy el mellette egy szegény ember, egy kétkerekű taligába fogott szamarat vezetgetve maga mellett. Azt mondja az obsitos az embernek : — Álljon csak meg egy keveset, mert ő annak a szamárnak hírt hozott, hadd mondja meg neki.

— Tessék, édes vitéz úr, tessék, hogyha úgy van kedve — mondja a szegény ember.

A katona egy miccentés alatt egy ütöt égő taplót lop a szamár fülébe, s avval ez megvan. Az ember éppen a fazekasok közé ment egy szamárterhe fazéokra alkudni. Hanem aközben égetni kezdte a tapló a szamár fülét, de jární kezdte a fazéksoron végig istenesen a csürdöngölőt, egyik soron le, a másik soron fel, amíg valahogy kihullott a tapló a füléből, hogy a szegény fazekasoknak alig maradhatott ép fazeka. A szegény agyonijedt embert törvényre viszik, hogy már csak fizesse ki a kárt, ha már megcsinálták.

— Édes jó uraim — mondja a bácsi —, régi marha ez nálam, soha ilyen bolond dolgot nem tett, most egy vitéz úr súgott valamit a fülébe, hát attól támadott ilyen veszekedett jókedve. Jó volna azt a vitéz urat idekeríteni, mert tisztában ő a hibás, nem én.

Na annyi, hogy a katonát is tanácsba viszik, hogy mi átokkal babonázta úgy meg azt a szamarat?

— Semmivel én a világon — mondja az obsitos. — Jöttem haza Debrecenből, s azt ízente a szamar nénje, hogy a jövő héten lesz a lakodalma, s mondanám meg a hugának, hogy szívesen látja, hát én csak azt súgtam meg neki. Nekem igaz azt felelte vissza, hogy ő most útban van, nem ér rá lakodalomra menni, hanem ehejt eljár egy pár csürdögölőt a nénje lakodalma örömére. Ha a fazekasok között tette a bolondja, én arról, nagy jó uraim, egyet sem tehetek.

Csak annyi, hogy elbocsáták a katonát, s ő avval tovább indult a maga útjára. Estére ér egy kis házikót, kinek a kapujában állingált egy vénasszony, s nagy örömmel hívogatja:

— Jöjjön, kedves gyermekem, jöjjön, rég várom már, jöjjön.

Az obsitos néz szereden-széjjel, hogy kinek szólhat ez a kegyes hívogatás.

— Magát, kedves gyermekem, magát — mondja az asszony —, jöjjön csak, jöjjön.

Több hívást sem várva, bémegy a vitéz úr a vén néni lakására, s ott ellátja az öreg étellel, itallal. S csak mikor jóllakott, kérdezte meg, hogy miért is van ez a nagy szívesség?

— Semmi egyébért — mondja a néni —, hanem ha a pincéből kihozna egy tűzvasat.

— Ki én osztán tizet is, lelkem öreganyám, hol van az a pince? — kérdi az obsitos.

Rámutat az anyó egy likra, hogy ott a bejárat, egy kötélén béereszti, s majd ki is húzza.

— A pincében a mestergerendán van az a tűzkő — mondja a néni. —

Vannak a pincének oldaljáratai is. Az egyikben kád rézpénz. A másikban kád ezüst, a harmadikban kád arany. Fenevadak őrzik, de ne féljen tőlük, mert ártani nem tudnak.

Megkapja a tűzkövet, zsebre is rakja, s avval bé az első oldalszobába, ott a kád rézpénz egy farkas őrizete alatt. Megy a másodikba, ott a kád ezüst, de egy fenenagy tigris őrzi. Bémegy a harmadikba is, s hát ott majdnem szemvilág vesztést kap a teli kádban levő arany, gyémánt s kárbunkulusok fényességétől, de őrzi is egy akkora oroszlán, mint egy nagy határdomb. Ő biza, gondolja, ha addig él is, megrakja magát ebből a sokféle drágaságból,

hiszen itt jut is, marad is. A fertelmes vad oroszlán guvogatta is a szemét, csattogtatta is a fogait, de egyet se bántotta. Meg is rakta magát olyan úristenesen, hogy alig mászott a teher alatt. Na, vissza a jött úton, s az öreg mámi segítségével kijött a pincéből. Mikor kijöhetett, kérdi a mamitól:

— Ugyan, lelkem öreganyám, szám ne sértse, mitől is lenne jó ez a tűzkő?

Csakhogy az öreg mámi sehogy se akará megmondani, így szólt: — Mindent tudni főfájás.

Hát úgy meghessinti ezekkel a szavakkal az obsitost, hogy már az valami. Nagy mérgesen kardot ránt, s most már komolyan kérdezte, de az öreg csak a vállát vonogatta.

— Aj, azt mindenséges nemjóját — elkezdi az obsitos, s nagy hirtelen való pulykamérgében úgy lecsillanté a fejét a nyakáról, hogy helyből meg is bánta, de ez már megvolt. Akkor azután el vissza a városba, s élt a sok drágaságból olyan úristenes életet, hogy még a király se különbet. De hiába, hallák-e, mert amiből csak mind vesznek, de hozzá soha nem tesznek, egy időn túl csak elfogy. Így járt az obsitos is. Úgy elfogyott a sok drága kincs, hogy nem maradtott egy pakk gyufára való pénze se. Nagy vikotája közben eszébe jut a tűzkő, hát elővette, hogy egy ütet taplóra tüzet csehellen vele, s ha lehet, bár avval gyújtson estéli világot magának. De alig volt ideje hármát csehíteni, megszólal mellette a határdombkora nagy oroszlán, s azt mondja, hogy:

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

Úgy megijedt az obsitos a nagy fenevadtól, hogy szeresül azt sem tudta mit mondjon, csak úgy, nagy hebegve mondotta:

— Hát ha csakugyanvalóst akarsz valamit tenni érettem, hozz nekem pénzt, aranyat s mi egyebet.

Hanem ahogy ezt kimondotta, alig egy néhány minuták alatt már ott is volt az oroszlán egy merő zsák arannyal, drágasággal.

Bezzeg, hogy feleszénkedett a vitéz úr is erre. Most már tudta, mire való is hát az a tűzkő.

Jól van, hát újból élte világát az obsitos. Egyebet se tett, evett, ivott, sétált, pipált, mint egy jó kezes. S amint nap nap mellett eljárt a királyi palota előtt, s örökös-örökké ott látta hintálni a királyi leányt az ablakban egy rengő bölcsőben, úgy megtetszett neki a királyi leány, hogy ő osztán egyet se renyekedett tovább ott magában hanem elhatározta, hogy az a leány vagy az övé lesz, vagy mi, tudja meg az Isten is.

Alig ér haza a tűzvassal, elécsehinti az oroszánt, s azt a parancsolatot adja ki neki, hogy: a királyi leányt a királyi palotáról lopja ide, de még úgy, hogy senki az egész élő királyi palotán észre ne vegye. Meg is tevé az az ilyen-olyan oroszánja olyan ügyesen, hogy amíg a kisasszony farajai aludtak, nemcsak ellopta, de éppen olyan ügyesen vissza is vitte, hogy a farajai csak azt látták, nincs királykisasszony, s idő-rátelve újra van királykisasszony. Ettől kezdve az obsitos oda is szállíttatá minden áldott éjjel egykét órára, hogy gyönyörködjék a leány szépségében. Mikor a farajok látták, hogy a királykisasszony minden áldott éjen csak köd előtttem, köd utánam odalesz egy darabig, egyet se vállalták érte a felelősséget, hanem a királytól audienciát kértek, s a szabadra belépve a király elé, elmondották a királynak, hogy s mint áll a dolog a lányával, s ők érette tovább felelősséget nem vállalnak.

Aj, hallák-e, hogy megdobban az a hitvány vén király, amikor hallja, hogy mit teszen minden éjen az ő egyetlen leánya. Helyből tanácsot gyűjt, hogy ítéljenek felette, akármilyen kemény ítéletet, mert neki mától kezdve többet nem lánya a lánya.

Azt mondja egy térdigérő szakállú öreg tudós:

— Már, felséges király, lassabban a testtel. Én addig ugyan egyet se ítélek, amíg meg nem tudom, hogy mi az igaz az igazból. Hanem öröket állítani, de még a bölcső fenekét is kifúrni. Korpát tenni belé, s mikor a bölcsőt viszik, elszítál a korpa, annak a nyomán azután tisztán megtudjuk, hogy hova, merre hordozzák azt a lányt.

Jól van. Kiállanak az örök a rákövetkező éjen. Igen, csakhogy az oroszán olyan ügyesen ellopta ezen az éjen is azt a lányt, hogy az örök csak annyit vettek észre, hogy volt s nincs királyleány, s egy kis idő múltán újra van leány.

— Na! — elkezdi a király, mert ő is az örök között volt. — Elhíhetitek, sokat jártam, sokat láttam, de ilyen ügyibevaló szemvilágvesztést soha, hogy annyi derék ember elől úgy elvigye, úgy vissza is hozza, az a nem tudom kicsoda. Aki ezt megteszi, akárhogy s mint, egyet sem ügyefogyott senkifia. S ha ő is úgy, akár királyi szómat adom, legyen az övé a leányom.

Mennek az elhullott korpa nyomán egyenest az obsitoshoz. S ott azt mondja a király :

— Na, vitéz katonám, kinek annyi ügyessége van, mint neked ehejt, az nem

utolsó legény ezen a királyi városon, azért, ha a leányomnak sincs kifogása ellene, neked adom, itt a kezem rá.

Persze hogy akarta az a leány is, hallák-e, mert valahogy esék, de megbabonázta az obsitos, aki különben is elég derék egy szál fiú volt, hogy belé lehessen szerelmesedni. Hát izibe királyi lakodalmat csaptak, s olyan egy pár izé lett belőlük, hogy Totó Samu se különb az ő kancsi sántájával ahajt. Így volt, megvolt, higgyék, hallják, ha nem hiszik, nyomászhatják s — anyyi.

A CSACSI KIRÁLYKISASSZONY

Volt egyszer, hol nem volt, az innenen innen volt, a túlnanon túl volt a világon egy községben egy szegény ember, annak a szegény embernek három fia. Szép, derék fiúk voltak. Azt mondotta nekik az édesapjuk: — Fiaim, én nagyon szegény ember vagyok, keservesen neveltelek föl benneteket, s most menjete világot próbálni.

Elment a három fiatalember, szolgálatot kerestek, faluról falura. De olyan helyre szerettek volna szolgálatba menni, ahol mind a hármukat egy helyen megfogadják. De olyant nem találtak. Közben beértek egy városba. A város szélén egy huszárkaszárnya volt. Megálltak a kerítés mellett, és nézték a huszárokat, amint lovagoltak a kaszárnya udvarán. Azt mondja a legkisebb testvér:

— Nézzétek, testvéreim, azok is mind olyan szép derék szál legények, mint mi vagyunk. Gyertek, menjünk be, hátha minket is megfogadna ez az uraság.

Amint a kapuhoz érnek az őrhöz, szól az idősebb:

— Adjon Isten jó napot.

— Adjon Isten maguknak is — feleli az őr —, mi járatban vannak?

— Látjuk, hogy mind olyan derék szál cselédek vannak, mint mi vagyunk. Szeretnénk mi is beállni szolgálni.

Azt mondja a kapuőr:

— Menjetek be, ott áll az udvaron a kapitány, és szóljatok néki, azt hiszem, fölvesz benneteket, jól megtermett emberek vagytok.

Bemegy a három szegény fiatalember, és megállnak a kapitány úr előtt. Azt mondja a legidősebbik:

— Adjon Isten jó napot, gazduram.

Feleli a kapitány:

— Adjon Isten nektek is, mi járatban vagytok, fiaim?

— Semmi másban, csak abba, hogy szeretnénk mi is itten szolgálatot kapni.

Azt mondja a kapitány:

— Látom, derék szál emberek vagytok, beveszlek benneteket. De tudjátok meg, hogy béretek nem nagy lesz. Kaptok ilyen szép lovat, ruhát, kardot, puskát, és minden napra hat koronát.

Azt mondja a legidősebb:

— Az kevés.

Azt mondja a középső:

— Hát abból anyánknak, apánknak semmit se küldhetünk.

Azt mondja a legkisebb:

— Az kevés nekem reggel egy deci pálinkára. — Mert a legkisebb nagyon részeges volt.

Elindultak, hogy majd jönnek kifelé, de nagyon megtetszett nekik az a szép huszáruha, és visszafordultak. Azt mondja a legidősebb a kapitánynak:

— Hát kapitány úr, itt maradunk.

Orvosi vizitre kísérték őket, az orvosi viziten bevált mind a három. Megkezdték a kiképzést. A két hónap kiképzés letelt. A két idősebb szorgalmasan tanult, és bekerültek az altiszti iskolára. A legfiatalabb, amikor az ujonckiképzés megvolt, legelőször kiment a városba, mindjárt szerzett egy szép szobalányt, és addig mulatozott, míg a készültség nem ment érte. Készültség bekísérte. Letöltötte az ötnapi egyest, kiment a városba. Megint nem jött haza, míg a készültség érte nem ment, és ez így ment továbbra is.

Közben kitört a háború. A háborúba mindenkinek el kellett menni. A két idősebbik testvér az altiszti iskolából szakaszvezetői ranggal jöttek vissza a századhoz. A harctéren a két idősebbik testvér hősiesen harcolt, a kitüntetéseknek minden darabját megkapták, és amikor befejeződött a háború, a harcterről hadnagyi ranggal jöttek vissza. A legkisebbnek nem volt semmi, amikor hazajöttek.

Annak a kaszárnyának, amelyikben volt a három fiú, udvarán volt egy kápolna. Abban a kápolnában minden éjjel egy katonának őrt kellett állnia. És aki katona őrt állott, azt többé nem látta senki se. A legénység egyet gondolt, és egy kérvényt irattak, melyet beterjesztettek a

hadügyminiszterhez, melyben kérték, változtasson a hadügyminiszter úr az őrálláson valamiféleképpen, mert a legénység mind elpusztul. A hadügyminiszter úr írt a kaszárnya parancsnokának, hogy a mai naptól kezdve a tiszt urak álljanak őrt a kápolnában. Mivelhogy ők tanult emberek, meg fogják találni akkor a dolognak a kulcsát, hogy mégis, miért tűnnek el onnan a katonák.

Hát az első éjjel a harc után lett hadnagy, a három testvér közül az idősebbik ment őrszolgálatra. Elbúcsúzott a testvérétől, de a legkisebbtől nem, mert akkor is az egyesben volt. Este, amikor átvette a szolgálatot, sétált le-föl a kápolnában. Amikor ütötte az óra a tizenkettőt, nagy robaj lett a kápolna padlásán, és egy ősz ember leugrott a kápolna közepébe. A fiatal hadnagy kirántotta a kardját, és dühösen támadta az öreget. Az öreg félreugrott, és akkor azt mondta :

— Állj, fiam, látom, hogy vitéz embernek születted, ezért téged megjutalmazlak. Itt van, neked adom ezt a köpönyeget, ha magadra veszed, oda mehatsz, ahova akarsz, mert nem lát senki.

Evvel eltűnt az öreg. A fiatal hadnagy magára vette a köpönyeget, és kiment a kápolnából. Kiment a kaszárnyából is, mert nem látta senki. Bement a városba, és elment egy szállodába. Ott levette magáról a köpönyeget, kért magának egy szobát, levetkőzött és lepihent. Másnap reggel mentek korán a kápolnába, látják, hogy nincs hadnagy, eltűnt.

Azon a napon a középső testvér, a másik hadnagy soros volt az őrtállásban. Amikor eljött az este, lement a kápolnába, le-föl sétált, amikor egyszer eljött a tizenkét óra. Megzörren a padlás, és leugrott az öreg, és a hadnagy még erélyesebben támadott, mint a bátyja. Félreugrott az öreg, és azt mondotta néki:

— Ne legyél olyan nagyon dühös, állj, mert bátyád él, itt és itt van, ebben a kávéházban, ennyi és ennyi számú szobában, neked se lesz semmi bajod, megajándékozlak a vitézségedért. A bátyádat is megajándékoztam, itt van, adok néked egy csákót, ha a fejedre teszed, annyi katonaság lesz körülötted, hogy az egész világot legyőzheted.

Avval az öreg eltűnt. A hadnagy eltette a csákót, és szép csöndesen, észrevétlenül kiment a kaszárnyából, és ment abba a bizonyos szállodába, amit mondott néki az öreg, és fölkereste a bátyját. Felköltötte, és amikor bement, kezefogott a bátyjával:

— Na, bátyám, hát hogy vagy?

— Hát most egyelőre pihenek, öcsém. Tán órálláson voltál te is?

— Igen, ott voltam, kedves bátyám.

— Na és adott-e az öreg valamit?

— Adott hát, adott, adott. Nézd ezt a csákót, ha fejedre teszed, annyi katonaság lesz körülötted, hogy az egész világot legyőzheted. Hát te mit kaptál, bátyám?

— Én kaptam egy köpönyeget, ha azt magamra öltöm, azt a köpönyeget, oda megyek, ahová akarok, és nem lát senki.

Evvel levetkőzött a fiatal hadnagy, és lefeküdt ő is.

Másnap korán reggel mentek a kápolnába, hült helye volt a hadnagy úrnak.

A legfiatalabb testvér meghallotta az egyesbe, hogy az ő két bátyja elpusztult a kápolnaörségen.

Önként jelentkezett kihallgatásra. A kihallgatáson kérte magát, hogy ő fog őrt állani az éjjel, ha egyszer a két bátyja már elpusztult, hát hadd pusztuljon el ő is. Az a bizonyos hadnagy, amelyik soros volt akkor éjjelre, meg sok pénzt adott a legfiatalabb testvérnek, amiért őt azon éjjelen fölváltotta.

Elment a fiú, egész nap ivott, egyik kocsmából ki, be a másikba. Amikor eljött az este egy literes üveget teleöntött pálinkával, és részegen, alig bírt a lábán állni, úgy ment a kápolnába, és lefeküdt a kápolna közepén.

Elszunnyadt, de nem sokáig szunnyadt azon a hideg kövön. Fölébredt, akkor vette az üveget, és ivott, és ez így ment óránként. Amikor eljött a tizenegyedik óra, akkor nagyot húzott az üvegből, és azt mondta:

— Hadd iszom, már csak egy óra az élet! — És már akkor el sem aludt, hanem ivogatott. Ütötte a toronyóra a tizenkettőt, megzörren a padlás, leugrott az öreg. De a legfiatalabb testvér meg sem mozdult, csak úgy ültőhelyből mondta:

— Ugyan, ugyan, Isten irgalmasságából, miért nem nyugszol?

Arra azt felelte az öreg:

— Nagyon szépen köszönöm, fiam. Én egy elátkozott tábornok vagyok, és úgy átkoztak el, hogy nyugtom ne legyen addig, míg nekem egy élőlény nem fogja mondani, hogy Isten irgalmasságából békességgel nyugodjak. Te most megszabadítottad a lelkemet, és mától kezdve örökké pihenni fog a lelkem. A két bátyádat megajándékoztam, és élnek, ebben és ebben a szállodában vannak, ennyi és ennyi szám alatt. Hanem most téged is

megajándékozlak. Itt van, adok neked egy bukszát, három fiókja van néki. Egyikben rézpénz, másodikban ezüstpénz, harmadikban aranypénz, és te ezt rázhatod, míg élsz a világon, mert a pénz sose fogy el belőle.

— Hát köszönöm szépen, most már iszom, míg a világ világ lesz!

Akkor az öreg eltűnt, és a legfiatalabb testvér föltápászkodott. Hiába, be volt rúgva, mégis ügyesen átugrott a kaszánya kerítésén, és elment, fölkereste a két bátyját. Fölköltötte őket:

— Szerbusztok, bátyáim, ilyen búsan vagytok?

— Hát mit csináljunk, öcsém?

— Hát most hozzáfogunk mulatni.

— Hát van pénzed?

— Pénzem az van, hanem mondjátok, mit kaptatok ti az öregtől? Mert én is a kápolnából jövök.

Feleli a legidősebb:

— Én kaptam egy köpönyeget, melyet ha magamra veszek, akkor nem lát senki.

Feleli a középső :

— Én meg kaptam egy csákót, ha magamra teszem, annyi katonaság lesz körülöttem, hogy a világ ellenségét legyőzhetem.

— Semmi az, fiúk, nézzetek ide, mit kaptam. Kaptam egy bukszát, az egyik fiókjában rézpénz, a másikban ezüst, a harmadikban arany, és míg élek, mindig rázhatom, sose fogy ki belőle. Na, most egy- kettő, öltözzetek, aztán majd pincérek, ételeket, italokat, egy banda cigányt, aztán most már hadd mulassunk.

Minden úgy volt, ahogy a legfiatalabb testvér parancsolta. Három éjjel, három nap mulattak. Amikor jól kimulatták magukat, a cigányokat kifizette a legfiatalabb testvér, a pincéreknek megadta a borralalóját, és akkor kiküldött mindenkit a szobából, az asztal közepére egy nagy rakás aranyt rázott a bukszából, és ekkor lehívta a szálloda tulajdonosát, és azt mondta néki:

— Na, megelégszik evvel a pénzzel a ceħ nevében?

Nagyon megörült a szálloda tulajdonosa, mert még annyi aranya életében nem volt:

— Megelégszem, uram, nagyon is megelégszem.

Akkor elköszönt a három testvér, és gyalogszerrel indultak hazafelé. Egyszer odaérnek egy mezővároshoz. Bementek egy szállodába, rendeltek maguknak szobát. Lementek az étterembe, megvacsoráztak, aztán félrementek, leültek egy asztalhoz, és hozzáfogtak pezsgőzni. Az asztalok mellett egy másik asztalnál ült egy magyar gróf meg egy gazdag zsidó, ferblit játszottak. A kártyázás ment, a magyar gróf nagyon veszített. Annyira ment a kártyázás, hogy a zsidó elnyerte a magyar grófnak minden vagyonát. Utoljára föltette a saját feleségét is a kártyára, és azt is elvesztette. Ezt látta a legkisebbik testvér, a bukszából telerázta a zsebét pénzzel, arannyal, belemarkolt és adott a magyar grófnak egy marék aranyat. A harmadik marék aranyánál megfordult a kocka, kezdett nyerni a magyar gróf, úgyhogy visszanyerte a magyar gróf a birtokát és a feleségét, és elnyerte a másiknak minden pénzét és minden vagyonát. Akkor fölállt a magyar gróf, és azt mondta a legkisebbik testvérnek:

— Hát, uram, amiért megmentette az életemet, mert öngyilkos lettem volna, ezt a vagyont magának átadom.

Arra felelte a legkisebbik testvér:

— Nekem nem kell, tartsa meg magának, több vagyonom van nekem, mint maguknak kettőjüknek.

— Tehát akkor mégis fogadjon el valami ajándékot, amiért énvelem ilyen jót tett. Hová utaznak, uraim? — felelte a gróf.

— Hazautazunk — felelték a fiúk.

— Hát csak így gyalogszerrel? Holnap reggel, amikor fölébrednek, itt egyszerre egy szép csukott hintó, négyfogatu.

Akkor elbúcsuzott a gróf tőlük, a fiúk pedig pezsgőzés után lefeküdtek. Másnap reggel, mikor fölébredtek, a szálloda előtt áll a négyfogatú hintó, és amikor lement a három testvér, a kocsis átadta nekik a hintót. Akkor a három testvér közül egy fölült a bakra, és hajtott, kettő beült a kocsiba. Amelyik megunta a hajtást, föl váltotta a másikat. Így elérték a királyi fővárost. Egy nagy szállodába betértek, a lovak elé rozvájterokat állítottak, ők pedig rendeltek szobát maguknak. Lementek az étterembe, és hozzáfogtak pezsgőzni. Közben hallották odalenn, hogy a királykisasszony kihirdette az egész világon, hogy ő ahhoz megy férjhez, aki este leül vele kártyázni ferblit, és annyi krajcárja lesz reggelig, amennyit a királykisasszony reggelig el tud nyerni. Erre feleli a legkisebb testvér:

— Már meg a király veje leszek, mert énvelem nemcsak reggelig

kártyázhat, hanem míg él a világon.

Rögtön fölment a királyhoz, és bejelentette, hogy ő kártyázni akar a királykisasszonnyal.

— Rendben van, nyolc órakor kezdődik a kártyázás.

Nyolc órakor fölment a fiatalember. Egy nagy üres terembe mentek. A teremben nem volt semmi, csak egy asztal és két szék. Leültek, és hozzáfogtak kártyázni. Egyet nézett a királykisasszony, hogy akik övele eddig kártyáztak, azok nagy társzekerekkel szállították oda az aprópénzt, ez meg nem hozott magával semmit. Megkezdődött a játék, és a buksza győzte. Már tizenegy órakor a két széket és az asztalt kitették a nagy teremből, és a pénz tetején ültek, és így kártyáztak. A királykisasszony tisztában volt vele, hogy ez a buksza valami varázsbuksza. Tizenkét órakor azt mondta a fiatalembernek:

— Édes szívem szép szerelme, én a tied, te az enyém, hagyjál fel a kártyázással.

— Ha te úgy akarsz — felelte a fiatalember —, én nem bánom. Abbahagyták a kártyázást, és bementek a királykisasszony szobájába. A királykisasszony kiment, felköltötte a szobalányt, és azt mondta neki, csináljon két feketét. Az egyik feketét erősen álomporozza meg, a másikba egy cseppet se.

— Amelyik meg lesz álomporozva, azt tedd énelém, amelyikben nem lesz, azt tedd a fiatalember elé. De azt megmondom, hogy azt el ne hibázd!

Mikor a parancsot kiadta a királykisasszony, bement a szobájába, leült, és beszélgetett a fiatalemberrel. Azt mondotta a királykisasszony:

— Hallod, édes szívem szép szerelme, megiszunk egy-egy feketét, és akkor te átmész egy másik szobába, lefekszel és én is, és majd holnap megtartjuk az esküvőt.

— Helyes — felelte a fiatalember.

Már ott volt a feketekávé, behozta a szobalány, és letette egyiket a királykisasszony elé, a másikat a fiatalember elé. Arra azt mondja a királykisasszony:

— Édes szívem, annyira szeretlek, cseréljük meg a kávékat.

— Ha te úgy akarsz — feleli a fiatalember — én nem bánom — és megcserélték a kávéjukat. Amikor a kávéjukat megitták, a fiatalember úgy elaludt, hogy semmit se tudott maga felől. Akkor odament a

királykisasszony, és kivette a zsebéből a bukszát, a fiatalembert két inással megfogta, és kivitte a királyi palota elé, beletették az árokba.

Másnap délelőtt fölbredt a fiatalember az árokban. A fejéhez kap: istenem, mi is van velem? Eszébe jut minden. A zsebéhez kap nincs buksza. Mindjárt tisztában volt mindennel, hogy a királykisasszony elaltatta, hogy a bukszát elvehesse tőle. Nyomban szaladt föl a két testvéréhez:

— Kedves bátyám, pórul jártam.

— Hogyhogy?

— Hát a királykisasszony ellopta a bukszámam, elaltatott, elvette a bukszámam, engem pedig kivetetett a királyi palota elé, és az árokban ébredtem föl. Hanem add ide, kedves bátyám, a köpönyegeidet, majd elmegyek a bukszámért.

— De aztán vigyázzál — felelte a bátyja — a köpönyegemre.

— Ne félj semmit.

Fölvette a legfiatalabb testvér a köpönyeget magára, és elment a királyi palotába. Fölmént nyugodtan, egész a királykisasszony szobájáig az ajtóig. Éppen szellőztették a szobát, nyitva volt az ajtó és az ablak. Hirtelen szél kerekedett, a legkisebb testvérről a szél lekapta a köpönyeget, s a királykisasszony lábai előtt esett le a köpönyeg. A királykisasszony fölkapta a köpönyeget, és a fiatalembert kilökdösték a palotából. A legkisebb testvér visszament a szállodába a két bátyjához.

— Hát bátyám, oda a köpönyeg.

— Hát mit csinálsz te velünk, hát tönkre akarsz tenni bennünket is?

— Ne törődjeteK vele. Add ide, bátyám, a csákódat is, majd elmegyek a köpönyegért meg a bukszáért.

Odaadta a bátyja a csákóját, és mondják neki :

— Vigyázz rá.

Amint ment a fiatalember, közeledett a királyi kastélyhoz, a fejére tette a csákót, nagy katonaság lett a városban, határban mindenütt, hogy mindenki megijedt. Nagy büszkén ment fölfelé a lépcsőn a legkisebb testvér. Már a király, királyné, lány kinn álltak, és várták a fiatalembert, hogy mit akar. Büszkeségében, amint ment a legfelső lépcsőt megtévesztette, hasra esett, a csákó legurult, a katonaság elmúlt. A királykisasszony felkapta a csákót, és őt ismét kilökdösték a királyi palotából. Visszament két bátyjához:

— Na, én jól megcsináltam, se buksza, se köpönyeg, se csákó.

— Tudtuk mi azt — felelte a két bátyja —, hogy így csinálsz velünk. Hát tudjátok mit? adjuk el a négy lovat meg a hintót, és az árán kifizetjük a szállodai ceppet aztán gyérünk, ballagjunk haza.

Eladták a négy lovat, kifizettek mindent, alig maradt egy kis költségük. Gyalogszerrel ballagtak hazafelé. Amikor elhagyták a királyi várost, azt mondta a legkisebb testvér a két bátyjának:

— Kedves bátyám, mondjátok meg az anyámnak meg az apámnak, tisztelem őket és csókolom, és bocsássanak meg miért esetleg ellenük vétettem, és néktek is két bátyám, és Isten veletek.

— Mit akarsz csinálni? — felelte a két bátyja.

— Hát fölakasztom magam, minék az élet nekem. Dúsgazdag voltam, és újra olyan szegény lettem, mint a templom egere. Ezt nem bírom, na Isten veletek.

Kezet fogott a két bátyjával, ott volt egy erdő, és bement az erdőbe. Nézegette a fákat. Hogy melyik fára volna jó fölakasztani magát. Amikor megáll egy fa alatt, kinyúló ága volt a fának: itt alkalmas hely lesz. Odaáll egy öregember.

— Mit akarsz, te fiam?

— Hát majd fölakasztom magam, apám.

— Á, ne tedd azt fiam, fiatalember vagy még, ráérsz meghalni. Tudom én mi a te bajod. Elrabolták a csákót, bukszát és a köpönyeget. Hanem nézd, adok néked két kosár gyümölcsöt. Az egyik körte, a másik alma. Ennek a két kosár gyümölcsnek az a tulajdonsága van, ha valaki egy körtét megeszik, azonnal csacsivá változik, és akkor változik vissza, ha ebből az almából eszik egyet.

A fiatalember nagy örömmel megköszönte az öregembernek a jóságát, elköszönt. Karjára vette a két kosár gyümölcsöt, letakarta, és rögtön szaladt a királyi palota felé, arra az oldalára, amerre a királykisasszony szobaablakja az utcára nyílt. Ott letette a két kosár gyümölcsöt, és kitakarta. A gyümölcsnek olyan tulajdonsága volt, ha valaki ránézett a gyümölcsökre, és nem evett belőle, az azt hitte, hogy mindjárt meghal. Amint letette a fiatalember a két kosár gyümölcsöt, rögtön kinézett a királykisasszony az ablakon. Meglátja a gyümölcsöt, odahívja a szobalányát:

— Menj, és vedd meg attól az embertől azt a két kosár gyümölcsöt.

Lemegy a szobalány, és azt mondja :

— Hogy ez a két kosár gyümölcs, bácsi?

Azt mondja a legkisebb fiatalember:

— Az alma nem eladó, mert már azt eladtam kosarastól együtt, a körtének pedig ezer forint darabja.

Hü ha, szaladt föl a szobalány, elmondja a királykisasszonynak, hogy az alma már el van adva, és a körte darabja ezer forint.

— Itt van — mondja a király kisasszony — kétezer forint, és hozzá két körtét, nekem enni kell belőle.

Leszaladt a szobalány, és átadta a kétezer forintot a fiatalembernek. A fiatalember adott neki két körtét. Amikor a két körtét átadta a fiatalember, leterítette a kosarat, és mint aki jól végezte dolgát, elment egy szállodába, kibérelt egy szobát magának, és várta a következőket, mert pénze most már volt kitartásra.

A szobalány fölvitte a körtéket, azt mondta a királykisasszony:

— Az egyiket edd meg te, a másikat én.

Amikor megették a két körtét, két szép csacsi lett a szobában.

Összerugdoztak mindent, ágyat, tükröt, ami volt a szobában, mindent és kiabáltak hogy:

— I-á, I-á, I-á!

A nagy csacsiordításra beszaladt a király. Nem találja a lányát az egész kastélyban, se a szobalányt, csak a két csacsit. Tisztában volt vele, hogy valaki elvarázsolta a lányát és a szobalányt.

Hát mit csinált a király? Csináltatott az udvaron egy gyönyörű szép kis istállót és abba a szép kis istállóba bezárta a két csacsit. Akkor a király kihirdette az egész világon, ha létezik valaki olyan tudománnyal, aki az ő lányát még egyszer visszavarázsolja, hogy lány lesz, annak adja a lányát és fele királyságát.

Hát jártak oda vitézek, tudósok nagyon sokan, letelt egy hét, két hét, ameddig a testvérnek a pénze volt, addig várt. Hát amikor már fogytán volt a pénze, egy napon fölment a királyhoz, és azt mondja a királynak :

— Hát, király atyám, én megpróbálkozom ezekkel a csacsikkal, hátha vissza tudom varázsolni őket.

— Hát jól van, fiam, próbálkozzál meg velük.

— De nékem be kell menni közéjük.

— Hát eredj, fiam.

Bevitt a fiatalember magával egy jó kamcsikát. És amikor bement, magára zárta az ajtót és elővette a kamcsikát, a kamcsikával úgy elverte

mind a két csacsit, hogy a vér patakzott a hátukról. Akkor kijött és azt mondotta a királynak:

— Hát király atyám, tisztában vagyok a dologgal. A királykisasszony és a szobalány csak akkor lehetnek még egyszer lányok, ha énnekem adja a királyatyám azt a köpönyeget, azt a csákót, meg azt a bukszát, amit a királykisasszony és a szobalány egy fiatalembertől elvett, mert máskülönben soha, de soha lány nem lesz többet egyik se.

— Azonnal átadom — felelte a király.

Fölment a királykisasszony lakosztályára, és megkereste a három tárgyat, levitte, és átadta a fiatalembernek. Akkor a fiatalember megpróbálta mind a hármat először, hogy az-e. Amikor meggyőződött arról, hogy azok a tárgyak, akkor magához vett két almát, és bement az istállóba. Akkor elővette a kamcsikát, akkor úgy megverte a két csacsit, hogy félóráig kiáltották :

— Iá, I-á, I-á!

Akkor odatartott nekik egy-egy almát, de míg a csacsik az almát ették, addig a fiatalember vette a köpönyegét, és erősen fogta, hogy a szél le ne vigye róla. Akkor kinyitotta az ajtót, és kijött úgy, hogy őt nem látta senki.

A királykisasszony sírva borul az apja nyakába, és sírt, azt mondotta az apjának:

— Kiadtad ennek a gazembernek a bukszát, a csákót és a köpönyeget, úgy megvert, patakzott a vér mindenemből!

— Majd meggyógyulsz, édes lányom, fő, hogy megint lány vagy.

A fiatalember vette magát, és elment. Az úttesten, amikor már jó messze elhagyta a királyi fővárost, akkor vette le a köpönyeget magáról. Két-három napi utazás után, az útszelen volt egy grófi kastély. A grófi kastély egyik ablakán nézett le a két idősebbik testvér, mert éppen a két idősebb testvér ennél a grófnál gazdatiszti állást kapott. Meglátták öccsüket, amint jön az országúton.

— Nézd csak — feleli egyik a másiknak —, az a mi öcsénk. Szaladj le hamar, és hívd föl.

Leszaladt az egyik, és fölhívta az öccsüket. Mikor fölment az öccsük, nyakába borult a két bátyjának, és megcsókolta őket.

— Na nézzétek, visszahoztam a vagyontokat. Itt van neked a köpönyeg, itt van, neked a csákódat hoztam vissza, nékem meg jön a buksza.

Akkor leültek és beszélgettek. A grófnak volt három lánya. Akkor a három testvér megmutatta a grófnak, hogy mi van a birtokukban. Erre a gróf nagyon megörült, és a három lányát a három fiúhoz adta feleségül. A három testvér elhozatta édesanyját, édesapját, és a grófi kastélyben boldogul éltek. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

AZ ARANYTOJÁS

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy igen szegény ember. De olyan szegény volt, hogy egy erdő aljában volt egy kis lakása, s három gyermek, s a felesége. S abból tartották magukat máról holnapra, hogy az ember fát szedegetett össze az erdőben — bár csak én lennék az —, közel volt a város, bévitte a hátán a városba, ott kicserélte kenyérvél, borval, puliszkával, amivel bírta.

Úgy telt-múlt az idő. Egyszer, amikor ment hazafelé, hátán a fával, nézegetett fel a fákra, mert szerette gyűjtögetni a madártojásokat, úgy megették. Hát csak lát egy fán egy igen szép fészket, fel es hágott a fára, hogy lássa, nem kapogat-e tojást benne vagy madárfiat, s talált is benne egy igen szép nagy tojást. Akkora volt, mint egy lúdtojás, de olyan színe volt, amelyet még sohase látott. Elvette, magához vette a fát, és hazament. Azt mondta a feleséginek :

— Nézd, te feleség, amíg hazajövök a városból azt a tojást főzd meg a gyermekeknek, hogy egyék meg.

Veszi a feleség a tojást, csudálkozik réttá, látta, hogy a tojás valami különös tojás, még sohasem látott olyat. Azt mondja az embernek :

— Kár ezt megegyük, inkább vidd, és add el a városban. Talán az árával bírsz venni valamit, tojást, babot, krumplit, többet es, mint egy tojás.

Bé es kötötte a felesége, vette a fát a hátára, a tojást a keblibe, s bément a városba. Miután eladta a fát, akkor bément a tojással a szálába, ott a többi árulók között ő is kiterítette a servetet, rátette a tojást, és kezdte árulni. De a többi árulóktól mind megvették a tojást, de az övét csak nézték, mind csodálkoztak rajta, és senkit sem talált, aki megvegye. Egyszer délfelé csak jó egy hintó, két szép lóval, megáll az es, és nézi a tojást.

— Te szegény ember — azt mondja —, mit kérnél ezért a tojásért?

— Minek csúfolódom velem — azt mondja a szegény ember —, tudod, mit ér meg egy ilyen tojás.

Aki venni akarta az ő tojását, az a városi prefektus volt, s az jól ismerte, hogy a tojás gyémánttojás. Mivel abban az időben az aranyat pungsázmra mérték, nem olvasták, vetett egy punga aranyat neki, elvette a tojást, és avval elment. Kibontja a szegény ember a pungát. Mikor belenéz, meglátja, mennyi arany van benne. Nem mert hozzányúlani, mert azt gondolta, hogy

csak az ördög volt, aki azt a sok aranyat adta neki, csak vetette a keresztet, és imádkozott, s miután rábiztatták a többi emberek, megmondták, hogy ki volt a vevő, akkor elvette a pénz, és kiment a városból. Mindjárt megvett egy lovat, s egy kocsit egy fuvarostól, vett a gyermekeinek kalapot, nadrágot, élelmiszert, mindennel megrakta azt a kocsit.

A felesége nem győzte várni, sose késett úgy el, de most nézték az utat mindig, hogy mikor jön. Meg is látták, hogy jön, de nagyon csudálkoztak, hogy métt jön kocsival, s métt hoz annyi mindent, felrabolt valakit talán? Nagyon becsületes emberek voltak, s féltek, nehogy valami bajuk történjen. Mikor megmutatta az ember, hogy mennyi mindent vett, csudálkoztak, hogy miből vette.

— De nemcsak ennyi — mondta az ember —, hanem nézd meg, hogy mennyi aranyam maradt — és kiöntötte az asztalra a sok aranyat. Nem gondolták ők, hogy a tojás megérte ezt a sok pénzt, hanem úgy gondolták, hogy ez a nagy úr megsajnálta őket, tudta, szegény emberek, s azért ajándékozta meg avvel a sok pénzzel. De azért meghagyta az asszony, hogy mikor megy az erdőbe, nehogy közel menjen ahhoz a fához, nehogy még egy tojást hozzon onnét, hátha valami ördögi dolog.

Telt-múlt az idő, szegény ember nem bízta magát arra a kevés pénzre, hanem mint addig es minden nap, ment az erdőbe, fát szedett, és vitte a városba eladni, de még arra se gondolt a tojás felé, a fészkes fához, hogy menjen. Egyszer csak, ő se tudja, hogy hogy, abba kapott hírt, hogy ott van a fa alatt akaratlanul es. Mett elgondolta magában; „Ha már itt vagyok, felmegyek a fára, s megnezem, van-e tojás. Ha van, elhozom.” Talált is még olyan szépet, mint a másik volt, amit elvett, és hazavitt. Mondja a feleséginek, hogy még hozott egy tojást, de a felesége mind azt mondta, hogy inkább dobják el, nehogy valami baj történjék. De ő csak elvitte a városba, kiterítette a servetet, kiterítette a tojáskáját, és várta a vevőket. De mint a múlt rendbe es, az ő tojását senki sem akarta megvenni. Egyszer csak jön még az a hintó. Meglátta az úriembert, és elhatározta, hogy mikor odaér az a vevő hozzája, megmondja, hogy ne csúfolódjék vele.

Oda es ért a vevő, és kérdi most es, hogy:

— Mit akarsz, te ember, a tojásért?

Azt mondja a szegény ember, hogy:

— Neked adom a tojást, de csak úgy, ha annyit fizetsz, amennyit megér, mett nem vagyok én koldus, hogy ajándékot adj nekem.

Az úr, mivel tudta, hogy igen keveset adott a tojásért, tudta, hogy többet megér. Azt gondolta, hogy az áruló keveseli a fizetést. A szegény ember pedig azért mondta, hogy kevesebbet fizessen, ne adjon neki annyi pénzt, azt hitte, nem ér meg annyit a tojás. Akkor az úr kivett három punga aranyat.

— Na — azt mondja —, evvel meg lehetsz elégedve, és ettől tovább hordd hozzám a tojást, ne még hordd a piacra, mindig kapsz három punga aranyat érte.

Megörvendett a szegény ember, vásárolt mindent, és avval hazament. Elnevezte a feleséginek, hogy a tojás valami értékes dolog, megéri azt a pénzt, és az az úr úgy mondta, hogy mindenkor vigye oda hozzá. De a szegény ember elhatározta, hogy többet nem mászkál azon a fán, mett már nem szegény ember volt. Elmentek ketten a feleségivel, és addig lesték, amíg elfogták azt a szép madarat, ami tojta a tojást. Lefogták és hazavitték. Csinált az ember egy szép kalitkát, és beletette a madarat. De mit mondott a szegény ember a feleséginek.

— Többet nem lakunk itt az erdőn.

Megvett a város szélében egy szép házacsát, és beköltöztek. Volt három fiúgyermeke, beadta azokat az iskolába, és elgondolta magában, hogyha az a madár meg talál itt dögleni, akkor ők éhen posztulnak, s egy kis boltot nyitott a város szélében. Mivel hallotta, hogy messze földről jobb bolti anyagokat lehet hozni és olcsóbban, és gondolta, hogy a tojását is el tudja jobban adni, mert volt már vagy száz darab, rábízta a boltot s a gyerekeket a feleségire, s elment messze földre anyagot hozni.

Egyszer a gyermekek hazajöttek az iskolából délután, és játszottak kint az udvaron. Bétaláltak abba a kamorába, ahol a madár volt bérekesztve a kuskába. Nézegetni fogják a madarat, hogy milyen szép szemei vannak, milyen szép tolla. Egyszer csak lássák, amint a szárnyát megemelik, hogy a szárnya alatt írva van valami a madárnak. Törték a fejüket mind a hárman, de ők sem bírták felolvasni hogy mit írna ott a madár szárnya alatt. Azt mondja a nagyobbik gyerek:

— Menjünk, hívjuk el a tanítóbácsit ide, ő talán fel bírja olvasni.

Anélkül, hogy megmondták volna az anyjuknak, elmentek a tanítóbácsihoz, és elmondták, hogy van nekik egy madaruk, valamit ír a szárnya alatt, jöjjön olvassa fel nekik.

A tanítóbácsi el es ment, és nem szóltak semmit az édesanyjoknak. Bémentek a kalickába, s a tanító nezi, hogy mit ír a madár a szárnya alatt. Hát azt írta a szárnya alatt, hogy aki megeszi ennek a madárnak a fejét, abból király lesz, aki megeszi a taraját, ahányszor lefekszik és felkel, mindig kap egy punga pénzt a feje alatt, és aki megeszi a máját, táltos ember lesz.

Megijedt a tanító, azt mondta, hogy semmi se, csak olyan rózsás-virágos, amilyen a madárnak a tolla, és gondolta hogy, hogy csinálja, hogy megegye a madárnak a fejét és a taraját és a máját, hogy övé legyen mind a három. Bement a boltba, mintha vásárolni ment volna, vásárolt is cukrot és mást is. Leült, és elbeszélgetett a gyerekek édesanyjikkal, úgy mint ma, úgy mint holnap, s úgy mint fogott beszélni. Fiatal ember volt, felesége nem volt, pînă a spus femei, că e' s' amorisat de dînsa (amíg azt nem mondta az asszonynak, hogy beleszeretett; a gyerekek miatt, mondja románul).

Folytatták azt a dolgot. Minden este odament a tanítóbácsi, beszélgettek, kávéztak, s egyszer csak nem ment el a tanító vagy két nap. Valami képüleg beteggé tette magát, és azt izente az asszonynak, hogy menjen, járja meg, mett ő nagyon beteg. Azt mondta az asszonynak, hogy ő azért beteg, mett egy éjjel azt álmodta, hogy nekik van egy igen szép madarik, még abból nem bír enni, addig nem gyógyul meg. Talán meg is hal beléje. Eleget mondta a szegény asszony, hogy:

— Nem lehet azt, hogy levágja, mett az ember hazajön, s megkérdezi, hogy mi van vele.

De a tanító azt mondta, ha ezt nem csinálja meg, akkor vége mindennek. Akkor azt mondja az asszony, hogy vasárnapra, mise utánra meg lesz készítve a madár.

Oda is ment a tanító vasárnap jó reggel. Volt szakácsnőjük, odaadták a madarat levágni, s meghagyták, hogy minden aprólékosztól megfőzze. Aztán ők, s a gyerekek es elmentek a templomba. De a gyerekek mise idején éhesek lettek. Azt mondja a legkisebb, hogy:

— Menjünk haza, bácsikám, éhes vagyok.

Anélkül, hogy észrevette volna a tanító s az édesanyja, kimentek a templomból, és hazamentek.

— Rózsi néni, adjon nekünk valamit — mondták a szakácsnénak —, nem bírjuk várni anyukát, még hazajönnek.

Bényúlt a szakácsnő a fazékba, kivette a fejét legelőbb is látta, hogy jó nagy taréja van, leszakasztotta a taréját. A fejét odaadta a nagyobbiknak, taréját a középsőnek, és most kereskedett, hogy mit adjon a legküsebbnek. Gondolta, annak nincsenek olyan jó fogai, kivette a máját, s odaadta a legküsebbiknek.

Akkor a legküsebbik amelyik a máját ette volt meg, azt mondja:

— Testvéreim, szaladjunk — mert táltos volt —, szaladjunk, mett a tanítóbácsi hazajön, azonnal megöl minket.

— Mi van veled? — azt mondja. — Te bolond lettél? Én tudom, hogy a tanítóbácsi münköt szeret.

Akkor elnevezte a legküsebbik, hogy mit írt a madár a szárnya alatt, hogy ő már táltos lett, de a másik kettő sehogy sem akarta hinni.

— Nacsak gyorsan — mondta a legküsebb —, amíg a tanítóbácsi haza nem jön. — mondja a középsőnek: — Feküdj le egy keveset, tedd a fejed a párnára, és meglátod, hogy mikor felkelsz, találsz egy punga aranyat a fejed alatt.

Meg is próbálta a középső, s úgy is lett, ahogy a táltos mondta. Akkor hirtelen elloptak egy kenyeret, ruhát vettek magukra, s elfutottak a háztól. Elhatározták, hogy addig mennek, míg a táltos mondja, hogy király kell legyen a bátyjukból, és mentek sokat eléfelé.

Jól mentek, mert a táltos tudta, merre menjenek. A pénzes meg pénzezte, volt pénzik, és úgy mentek, mendégéltek, mind messzebb. Szavak, amik ettől eléfel még szebbek és még hosszabbak...

Esztendőket mentek, nevelkedtek a gyerekek, de egyszer az, amelyiknél mindig pénz volt, mit gondolt magában:

— Én többet nem megyek veletek, én tüktöket mindig tartsalak pénzzel — mán elhitette magát, hogy ő gazdaember. El is értek egy úthoz, ami kétfelé ágazott, és ott el es váltak egymástól. A táltos és a királynak való mentek egyfelé, és ez a pénzes gyerek ment másfelé.

De hagyjuk el, még menegessenek eléfelé, menjünk haza a tanítóhoz és az édesanyjikhoz, nezzük meg, mit csináltak.

Alig várta a tanító, hogy jöjjenek ki a templomból. Mikor hazaért, gyorsan kérte, hogy tegyék elé az asztalt. Elétette a szolgáló a levesestálban a madarat. A tanító legelebb es a fejít és a máját kereste, de csak megijedt, mikor meglátta, hogy a fej s a máj nincs sehol. Se fej, se taréj, se máj.

— Egyél — biztatta az asszony —, azt mondtad, hogy meghalsz, ha nem

eszel ebből.

De a tanító azt kiabálta, hol a feje, hol a mája. A szolgáló azt mondta, hogy a gyerekek hazajöttek éhesen, s odaadta nekik az aprólékot. Megharagutt a tanító, földhöz vágta a levesestálat, a madarat elrugdosta, s azt kiabálta, hogy hozzák eléje a gyermekeket rögtön. Szaladtak is rögtön, keresték is, pénzt ígértek, aki őket megtalálja, de a gyerekek már jól elhaladtak volt. Láta a tanító, hogy nem sikerült, megharagutt, és többet sosem ment a felé a bolt felé.

A gyerekek: a két gyerek a táltos és a királynak való, mind mendegéltek napkeletnek. Azt mondja egyszer a táltos a bátyjának:

— Na, menjünk a városba, ami előttünk van, ott holnap királyválasztás lesz, és téged fognak királynak választani.

Mikor odaértek, ott nagyon sok nép volt összegyűlve, a királyi palota körül. Ők es felhágtak a kerítésre, hogy onnét jobban lássák, hogy megy a királyválasztás. Ott az a szokás volt a királyválasztásban, hogy volt egy galambjik, egy táltosgalambjik, s akinek felszállt a fejére, az volt a király. El is engedték a madarat, a madár körüljárta magát, szóval a galamb, és elment egyenesen a mű királynak valónkhoz, a gyerekhez, és felrepült a fejire. Akkor az urak, kik királynak akartak lenni, kiabálni fogtak, hogy nem jó, zavarják el azt a gyereket onnan a kerítésről, és újólág engedjék el a táltos galambot. De a galamb, amint elment, addig kereste, amíg megtalálta a nagyobb gyermeket, a királynak valót, és rászállt a fejire. Eleget kiabáltak az urak, hogy nem lesz jó így, de a nép, a közönség azt mondta, hogy akit a galamb megválasztott, az meg van választva.

Vették a gyereket, bévítették a palotába, és kirikoltották, hogy ő a királyuk, a másik testvér, a táltos, lesz a királyi segéd. De nemsokára meglátták, hogy jó királyt választottak, mert abban az időben a királyok kellett hogy elintézzenek mindent, és a táltos, hogy táltos volt, nagyon jól el bírt bírálni, törvényezni mindent, s akármilyen bűnnel, törvénnyel mentek hozzá, ő tudta, melyik a bűnös, s el bírt intézni mindent úgy, hogy el is ment a hírik hetedhét országon túl, hogy a két legokosabb király a világon.

Mivel a gyermekeknek már jól van dolgik, menjünk nézzük meg a pénzes gyermeket, hogy hol van, s mit csinál.

Amint elvált a testvéreitől, nyugatra haladt, bé is ért rögtön egy városba. Hogy volt pénze elég, mindenfélét megvett, ami csak tetszett neki, édességet, játékot, ami csak volt. Essze járt az egész várost. Ahogy járt

gondolta, hogy szállást kell keressen ő es, hogy legyen vaj egy szobája. Elment a város szélébe, ott egy szegény suszternál megkapta a szállást, egy öreg suszternál. Megegyezett vele, hogy mit fizessen hetenként, és ott hált. Reggel felkelt, s indult el csavarogni a városba. Úgy ment mindennap, de a suszter csak csodálkozott, hogy mit megy minden nap, miféle foglalkozása van a városban. És este, mikor hazajött

a gyerek, kérdezte tőle, hogy hova jár, mit dolgozik a városban? Elnevezte a gyerek, hogy mennyi pénze van neki, honnét van annyi pénze, s hogy egyebet nem csinál, csak sétál, hogy mindent meglásson. Megkérte az öreget, hogy mondja meg, hogy mit láthatna, hova mehetne, hogy még szépet lásson. Akkor az öreg suszter kinevezte neki, hogy hova menjen, csak azt meghagyta, hogy egyetlenegy helyre ne menjen a városban, van egy nagy ház, ha odamegy, akkor szerencsétlen lesz belőle.

Azt mondja a gyerek:

— Hát miért ne mennék oda, van nekem pénzem elég, nem bírják tőlem elvenni.

El is ment az első nap is, második nap is, minden nap odament, megjártatta. De csodálkoztak, hogy miféle gyerek lehet az, hogy mindennap elmegy hozzájuk, mert nagyon sokat kellett fizetni, egy punga aranyat kellett adni, aki bement hozzájuk. S elhatározták, hogy kérdezzék meg, honnan van az a sok pénze, ők szépen fogták, beszélgetni, csalogatni, hogy honnét van az a sok pénze. Ő akkorát hitt nekik, hogy mindent megmondott, hogy honnét van neki az a sok pénz, mit ett ő meg. Mikor szintén elment, a lányok elhatározták, hogy olyan italt főzzenek neki, hogy amit ő megett, azt kivesse a bélből, és az legyen az övék.

Mikor este odament, már meg es volt egy jó kávé főzve neki, ölbe vették, szeretgették, és kávé adtak neki. De a legényke attól a kávétól rosszul lett, és hánytatni fogta. Kivetette a szájából a taréjt, amit megett volt. A lányok megfogták, kivitték a szobából, a legnagyobbik s legszebbik felvette, s megette a taréjt, és a fiú nagy szomorúan elballagott hazafelé a suszterhoz.

A suszter, mikor meglátta, hogy olyan szomorúan jön, mindjárt gondolta, hogy valami baj van véle.

— Mi bajod van, fiam? Másszor mindig olyan jó kedved volt, amikor hazajöttél. Miért vagy olyan szomorú?

— Édes öregem, ne, mi történt velem — s elnevezte mind, ami történt.

Próbálta, lefeküdt, felkelt, de többet nem volt aranypunga a feje alatt.

Azt mondja az öreg suszter:

— Nem baj, semmi, ülj mellém, fogj egy széket, s tanulj mesterséget.

De nem akart a gyermek, hallotta hírit annak a két testvér okos királynak, gondolta, hogy azok az ő testvérei lesznek, és azt mondta az öregnek:

— El fogok menni azokhoz a két királyhoz, azok biztosan az én testvéreim.

Feltarisznyázta az öreg, két kenyeret tett a tarisznyájába s szalonnát. Elbúcsúzott az öregtől, s elindult. Gondolta, megtalálja a testvéreit. Ment földeken, erdőkön, vizeken. Egyszer egy este egy mezőn setétedett meg, ahol semmi lakást nem látott. Úgy esett az eső, mint most, mintha most is látnám. Gondolkozott, mit csináljon, merre menjen. Látott messze távolságban egy világosságot, és elhatározta, hogy akármi legyen is, ő oda fog menni.

Mikor odaért, hát egy nagy víz széljin egy kis házikó van, akibe egy öreg ember, egy halász van. Béengedte az öreg halász, s megvacsoráztak, s lefeküdtek. Azt mondja az öreg:

— Nézd csak, én reggel elmenyek a városba, hogy eladjam a halat, amit fogtam, te várjál meg addig, itt egy óráig, fogjál halat, és ha találsz valamit, készítsd meg, amíg én hazajövök.

Mikor reggel a gyermek felébredt, az öreg elment. Vette a horgot, s kiment a víz martjára, s halászni kezdett. Addig vette a horgot jobbra-balra, hát egyszer érzi, hogy nagyon nehezen jön ki a horog a vízből. Hát mikor kivette, egy gyönyörű szép halat fogott. Bévitte rögtön a szobába, és felhasította, hogy készítse meg. Mikor mosta, talált benne egy olyan csontot, mint egy kanál. Mit gondol a gyermek, az öregnek úgy sincs vizespohara, jó lesz evvel vizet inni. El is megy a vödörhöz, megpróbálja, hogy lehet vizet inni avvel a csontval. De csudálatos, az egy olyan csont volt, hogy mikor a vizet merítette vele, rögtön arannyé vált a víz benne. Örült a gyermek nagyon, próbálta egyszer, kétszer, ahányszor megmerítette, mindig aranyat öntött ki belőle. Nem még várta haza az öreget. Nem még készített ételt. Nem gondolt más semmit, csakhogy visszamegy a suszterhoz, s megint elmegy a széplányokhoz. Elfelejtette a testvéreit.

Mikor visszajött a suszterhoz, látta a suszter csodálkozott, hogy minek jött vissza. A gyermek örömmel jelentette, hogy megint van pénze.

Azt mondja az öreg:

— Hát mit gondolsz, mit akarsz immár csinálni?

— Én egyebet nem, csak megjáróm a lányokat, de okosabb leszek, mert vigyázok a pénzre.

Eleget mondta a szegény öreg, hogy vegye a szerszámokat, tanulja meg nála a suszterságot, de a gyermek nem akarta. Megfogadta, hogy immár vigyáz a pénzre, hát nekifogott a suszter, s akkor éjjel csak merte a vizet a vederből a csonttal, hogy gyűjtsön egy csomó pénzt, mert tudta, hogy a lányok csak el fogják venni a gyerektől a kanalat, legyen miből megéljen.

Ment a gyermek ma, holnap oda a lányokhoz. A lányok megint észrevették, hogy van valami szerencséje a gyermeknek, még szépen fogtak beszélgetni neki, addig, míg a gyerek még hitt nekik, és megmondta a titkot. Elé is vette, és megmutatta azt a szép csontot. Akkor a lányok lefogták, elvették a csontot, és kirúgták az ajtón. Megint visszament a gyermek nagy szomorúan a suszterhoz, és elmondta, hogy mi történt vele.

Azt mondta a suszter:

— Ne, most van egy kevés pénzünk, vegyünk szerszámokat, tanulj mesterséget.

De akkor a gyermeknek megint eszébe jutottak a testvérei, és azt mondta:

— Nem akarok többet ittmaradni, elmegyek a testvéreimhez.

Pénzt tett a zsebibe, kenyeret a tarisznyába, s elindult esmét hosszú utazásra, de mindig abban járt, hogy arrafelé ne menjen, ahol eddig volt, mert szégyellte a halásztól, hogy vele találkozzék, és ment több heteket, hónapokat. Egyszer egy igen nagy sűrű erdőben bésötétedett. Nem volt mit csinálni, gondolta magában, itt kell megháljon. Lefeküdt egy fa tövébe, és jól aludt reggelig. Reggel, mikor megébredt, olyan éhes volt, a kenyere elfogyott volt, körülnézett, és látott egy fügefát, annyi füge volt rajta, odament, és enni kezdte a fügét. Ott eddegélt. Egyszer csak azon vette észre, amint eddegélt a fügéből, hogy valami változás van itt, és egyszer csodálatosan egészen számárrá váltott, mert az olyan füge volt, hogy aki evett belőle, az számárrá lett. „Na — gondolja magában —, most már befejeztem, ülhetek itt az erdőben. Ha itt állok az erdőben, megesznek a vadak, ha kimenyek, akkor meg vaj egy szegény ember befog az hámba, és akkor jaj lesz nekem.” Elbújt egy bokorban, és gondolkozott, és még éhes lett, füvet nem evett, próbálta harapni, de nagyon keserű volt, abból a fügéből többet nem bírt enni, nem mért enni, egyszer

csak lát egy mászlin fát. Elbámulta magát, hogy mi folyik abból, akármi, egye meg. De csodálatos, amint enni fogott, azt vette észre, hogy esmét gyerek lett, mint azelőtt volt. Nagyon megörvendte a fiú magát, rögtön vesszőt szedett, és két kosarat csinált, egyiket teleszedte fügével, a másikat mászlinval, és ahogy tudott, gyorsan sietett vissza a suszterbácsijához, nem ment a testvérekhez.

Mikor a suszter meglátta, megkérdezte, hogy mi van véle. Gondolta, megint valami szerencse találta meg.

Azt mondja a fiú:

— Csak azért jöttem vissza, mert jó fügét találtam, hogy neked is adjak belőle.

Adott is az öregnek egyet-kettőt, számár lett az öreg is, és elkezdett kopacsolni, mint ezek a gyerekek itt a szobában, és ordítani. Akkor a gyerek mászlint adott nekie, és újra ember lett a suszter.

Azt modja a suszter:

— Miféle ez, mit csináltál velem? — Mikor megint emberré lett.

Azt mondja a gyerek:

— Semmin sem csudálkozzál, menj el a városba, pénzed még van elég, vegyél meg tizenkét kapasztrut, ilyen lófejféket, egy jó nyeret és egy jó ostort, én meg elmegyek a leányokhoz. Te egy jó óra múlva legyél ott a leányoknál ezekkel a szerszámokkal.

Ő elvitte a fügéskosarat, odament a leányok kapujához, bényitott a kapun, és kiabálja:

— Egy kis fügét vegyenek !

Hát a leányok kiküldték a szolgálót, hogy az összes fügét vegyék meg tőle, ne kajbáljon ott. Mikor a fügét bevitték, odaért a suszter is a kapasztruval s a nyereggel, s a leányok mind szamarak voltak. Feltette a nyeret a legszebbikre, vette az ostort, s elindult, hogy most már megy a testvérekhez. Hajtotta, verte mind a szamarat, amelyiken ült, de jó vastagokat húzott rá, mert tudta, hogy milyen rosszakat csinált neki. Mikor közeledett a városhoz, ahol a királyok voltak, a testvérek, akkor mondja a táltos a királynak:

— Királyatyám — azt mondja —, érkezik a bátyám tizenkét számaron.

Az egész város csodálkozott, és kimentek a szamaras ember elé muzsikaszóval, és kész örömmel fogadták bé, nagyon örültek ezek a testvérek, hogy van pénzüik is, mert a számár, ahányszor lefeküdt, és felkelt,

mindig pénz volt a feje alatt, és a kanalat is megkapta volt. Azt is odavitte volt, úgy, hogy a szamarakat rábízta az istállósra, tizenegy darabot, de az egyet, amelyiken ő ült, azt ő gondozta. Jól megverte este, reggel. Most már meggazdagodtak nagyon, és elment a hírük, hogy a három legeszesebb és leggazdagabb királyok.

Most hagyjuk el őket, és nézzük meg, hogy mi van az édesapjukkal.

Szomorú volt, hogy nincs se madara, se gyerekei, kilelte a faluban, hogy mi történt, hogy a felesége barátkozott a tanítóval, s törvénybe adta a feleségét s a tanítót, hogy a törvény büntesse meg. De ő nem volt megalégedve semmiféle törvénnyel. Abban az időben úgy volt szokás, hogy a bűnösöket odaadták a panaszosnak a kezébe, s az hordozta őket törvényből törvénybe. Elhordozta minden okos királyhoz, de sehol sem volt megalégedve a büntetéssel, amit hoztak rájuk. Akkor elhatározta, hogy elmegy a három okos királyhoz, mert hallotta hírüket, de ő nem is gondolta, hogy az ő gyermekei azok.

Mikor úgy volt, hogy odaérnek, akkor mondta a táltos a testvéreinek:

— Jön édesapánk, édesanyánk és a tanítóbácsi es.

És esmét nekifogtak, hogy szép muzsikával és katonasággal fogadják bé. Nagy parádét csináltak. Csudálkozott az öregember, hogy métt fogadják úgy, de mivelhogy tudta, hogy eszes királyok, nem kérdezte meg senkitől.

Mikor odaért a királyokhoz, elnevezte a panaszát, hogy neki volt egy felesége, neki volt három gyermeke, mit csinált a felesége a tanítóval. Ő már sok felé járt, de sehol sem volt megalégedve a büntetésvel. Büntessék meg ők legjobban, ahogy tudják.

Ott olyan volt a szokás, hogy a király egy emelvényen ült, az egyik testvér egyik lépcsőn, másik a másikon, úgy törvényeztek. Akkor azt mondta a táltos, hogy állítsák a bűnös asszonyt a grádicsához egyfelől, a tanítót a másikkal, és kérték a jó Istent, hogy a jó Isten büntesse meg, ahogy jobbnak lássa. Akkor mind a kettő márványszoborrá vált, ott ahol állottak, ami nagyon illett, és díszítette a feljáratot. Elcsudálkozott az ember, és meg volt elégedve ezzel a büntetésvel, és készült útnak indulni hazafelé. De a királyok nem engedték, azt mondták, hogy még akkor éjjel háljon meg velük, vacsoráljon ott, és úgy menjen el. Este vacsoránál a királyfiak kijelentették az édesapjuknak, hogy ők az ő gyermekei, amit a szegény ember csak akkor hitt el, mikor a gyermekei elmondták, hogyan

éltek az erdőben, hogy gazdagodtak meg, és hogy jöttek el ide, mire a szegény ember is elhatározta, hogy ottmarad a gyermekeivel.

Mondják reggel a két királyfiú annak a szamarasnak :

— Tudjuk, mi van a szamarakval, vedd elé azt a mászlint, adj a szamaraknak.

Ezt azonnal meg is tette a legényke, a szamarak leányokká váltak, kiválasztottak egy-egy szép leányt és megnősültek, és olyan mulatságot csináltak, hogy még engem is meghívtak.

A GRIFFMADÁR

Volt egyszer, ha nem lett volna, én se mondanám, volt egy rettenetes nagy hegy. Annak a hegynek a tetején elterült egy mesebeli ország. Ennek az országnak a kellős közepében állott a királyi palota. De nemcsak a palota, hanem király is volt benne, a királynak pedig egy délceg szép fia volt. Ez a királyfi erősen szeretett vadászni. Egyszer a királyfi a többek között, ahogy az erdőben kóborgott, fölhalált nézni egy fa tetejébe. Látott egy akkora madarat, hogy ő azt hitte, hogy felhő. Kapja a puskáját, célba veszi, hát csak halljatok csudát, a madár megszólalt:

— Ne lőj meg, királyfi, hanem vigyél haza. Az egyik szárnyam most fáj, de ha meggyógyul, jó tett helyébe jót várj.

Hazament a királyfi, befogatott a béresekkel két szekérbe. De úgy értsétek, gyerekek, az egyik szekér után kötötték a másikat, és az elsőbe hat ökröt fogtak. Kimentek az erdőbe az alá a fa alá, amelyiken a madár állott. Mondja a királyfi: — Na, te madár, ereszkedj le a szekerekre, mert hazaviszlek. De mielőtt leereszkedel, mondd meg a nevedet.

— Hát tudd meg, királyfi, én is olyan királyfi vagyok, mint te, csak hogy az én apám a griffek királya.

— Úgy, akkor te griffmadár vagy?

— Igen eltaláltad királyfi, én griff vagyok.

Leereszkedett a griff a szekérre, de ropogott alatta a két szekér, mint mikor kokast pattogatnak. Volt az ökröknek mit húzzanak. Ahogy hazaérték, a griff- madarat a csűrös kertbe vitték. De megszólalt a griffmadár :

— Királyfi, nagyon éhes vagyok, adjál, hogy egyem.

— Mondjad, mit ennél?

— Van a te apádnak egy falka birkája?

— Van az én apámnak tíz is — feleli a királyfi.

— No, hozzál nekem csak egyet.

Vittek is. A királyfinak szeme-szája tátva maradt, mikor látta, hogy az egész falkát egy szempillantás alatt megeszi. Másnap kérte a másik falkát, harmadnap a harmadikat.

— Ejnye — mondja a királyfi —, ha mind így megy, te kifosztasz az összes jószágunkból.

— Ne sajnáld, királyfi — mondja a griff —, megmondtam neked, hogy jó tett helyébe jót várj. Adj még egy falkát, mert a szárnyam már kinőtt.

Adott is a királyfi még egy falkát. Azt is szempillantás alatt mind felfalta.

— Na hallod, királyfi, most ülj a hátamra, hunyd bé a szemedet. Így ni.

Föltreppent véle a griffmadár. Olyan magosan járt, hogy mi nem is láthatjuk. Szállott a griffmadár hegyeken, völgyeken, vizeken keresztül. Egyszer csak leereszkedik, mondja a királyfinak :

— Látod azt a rézpalotát?

— Látom — mondja a királyfi.

— Na, eridj bé, ott lakik az én nagyobbik bátyám, s mondd meg, hogy itt az öccse. De addig meg nem láthatja, amíg neked nem adja azt a szennyes inget, ami az ágya fejében van.

Be is ment a királyfi, mondja, hogy:

— Itt van künn a kicsi griff, ha a bátyja látni akarja, megláthatja, de csak akkor, ha nekem adja — azt mondja — a szennyes inget, ami az ágya fejében van.

Felbőszül erre a nagyobbik fiú.

— Inkább sose lássam az öcsémet, de azt az inget senkinek se adom.

Kimegy a királyfi, mondja a griffnek, hogy mit mondott a bátyja.

— Na, nem baj, ülj fel a hátamra.

Fel is ült a királyfi, a griff meg felreppent. De mikor a palota felett repült el, olyat rúgott a bal lábával a palota tetejire, hogy az úgy összeomlott, hogy kű küvön nem maradt. Megint szállott a griffmadár jó messzire. Egyszer csak leereszkedik, és mondja a királyfinak:

— Látod azt az ezüstpalotát? Abba lakik az én közbölső testvérem. Menj bé hozzá, mondd meg, hogy én itt vagyok, de csak akkor láthat meg, ha nekem adja azt a sódarálót, ami az ágya fejében van.

Megharagszik erre a griff, mikor a királyfi elmondta neki, és azt felelte :

— Inkább sose lássam az öcsémet, de azt a sódarálót senkinek sem adom.

Kimegy a királyfi, mondja a griffnek, hogy mit mondott a bátyja.

— No, nem baj, ülj fel a hátamra.

Fölszállott a levegőbe, de akkor akkorát rúgott ennek a palotának is a tetejibe, hogy az is összeomlott. Szállott a griff tovább. Hogy meddig mentek, azt nem tudom, de egyszer megint leereszkedtek. Ahogy földet értek, mondja a griff a királyfinak :

— Látod azt az aranypalotát? Abban lakik az én édesapám. Eredj bé hozzá, és mondd meg neki, hogy itt van a kisebbik fia, de csak akkor láthatja meg, ha neked adja azt a kis könyvet, ami az ágya fejiben van.

— Jaj, nem bánom, ide nem menyek bé, mert apád meg is verhet.

Bátorította a griff, hogy ne féljen, csak menjen be. Bé is ment a királyfi, de az öreg griff olyan öreg volt, hogy már csak az ágyban feküdt. Mikor a királyfi elmondta, hogy künn van a kisebbik fia, mindjárt megtelt az öreg griffnek könnyel a szeme.

— Na, csak eredj, fiam, hívjad bé — mondja az öreg griff.

— Nem hívhatom — mondja a királyfi —, addig nem láthatja a fiát, amíg nekem nem adja azt a kis könyvet, ami az ágya fejiben van.

— Nem baj, fiam, gyere, vedd ki, itt van a párnám alatt.

A királyfi ki is vette, zsebre tette, kiment, és mondja a griffnek:

— Megkaptam a könyvet.

— Ha megkaptad, tedd el. Most gyere, menjünk bé.

Bementek a palotába, mikor a két griff meglátta egymást, úgy csurgott a szemükből az örömkönny, hogy a királyfi megijedt, hogy ütöt elviszi a víz. Mikor a nagy ölelközésnek vége volt, evéshez láttak és mondja a királyfi:

— Na, kedves griffem, te jól elhoztál, de én most már nem tudok hazamenni.

— Nem baj, majd elviszlek én, de három napig itt maradsz.

Mikor a három nap eltelt, mondja a griff:

— Na, királyfi, ülj fel a hátamra, hogy vigyelek haza. De azt a kis könyvet ki ne nyisd addig, amíg haza nem érsz. Megértetted?

— Meg — mondja a királyfi.

El is indultak, de mikor már közel jártak a királyfi országához, olyan kíváncsi volt, hogy mi lehet abban a könyvben, szépen kivette a zsebiből, hogy a griff ne vegye észre, és kinyitotta. Hát halljunk csudát, ahogy a könyv kétfelé nyílt, százával jöttek ki belőle az aranyszőrű paripák, juhok, birkák. Meg se tudjuk számolni, annyi hullt ki abból a kis könyvből. De egyik erre, a másik arra, szanaszét szállottak. A griffmadár azon a percen letette a királyfit a földre, és azt mondta neki:

— Nem fogadtad meg a szavamat, most szedd össze, ha tudod, a jószágodat. Csinálj, amit tudsz. — Fölröppent, faképnél hagyta a királyfit.

Emez elkeseredve, elszomorodva azt se tudta, hogy merre menjen. Ahogy így búnak eresztette magát, egyszer csak, nem tudta hogy hunnan, az égből pottyant, vagy a földből nőtt ki, csakhoggy áll egy ember előtte, és űtet megszólítja:

— Sose búsulj, királyfi, amiért azok a jószágok szétszéledtek. Majd összeszedem én neked, csak azt ígírd meg nekem, hogy sose nősülsz meg.

Meg is ígírte a királyfi, össze is szedte ám az ember. Annyi volt a ló, a birka, a juh, hogy szerit-számát sem lehetett tudni. Volt nagy öröm a királyi palotában, és az egész országban. A nagy öröm között a királyfi megfélekedzett, hogy ű mit ígírt, eljegyezte a szomszéd királylányt.

Jegyváltás után összegyűltek a vendégek az esküvőre. Az ám, de ahogy az udvar teli volt vendéggel, látja a királyfi, hogy jó az az ember, akinek ű megígírte, hogy sohase nősül. Akkor nézi meg jobban, hát látja, hogy két füle mellett két szarva, hátul pedig egy hosszú farka. Mi is felismerjük, ez a valóságos ördög. Megijed a királyfi, föl pattan egy lóra, elkezd vágatni, az ördög pedig utána. Mikor egy kocsmához ér, megveri az ablakot, bekiált:

— Kocsmáros, adj egy liter bort.

— Jöjjön be, királyfi — mert megismerték.

— Nem mehetek — mondja a királyfi —, mert kerget az ördög.

— Nem baj — mondja a kocsmáros —, van nekem egy olyan kecském, ami hét mértföldre megérzi az ördögöt, és akkor mekeg.

A szép biztatásra bemegy a királyfi, ott is aludt akkor éjjel. Reggel ahogy megreggelizett, elkezd mekegni a kecske.

— No, meneküljön, királyfi — mondja a kocsmáros —, mert most már jön az ördög.

Mikor indulóban volt, szalad a kocsmárosné, ad a királyfinak egy törülközöt.

— Itt van, királyfi drága, ha valahol megmosdik, ezzel megtörülközik.

Megköszönte a királyfi, lóra pattant. Hét nap, hét éjjel szakadatlanul vágatott. Akkor megint egy kocsmához ért, és bekiáltott.

— Hé kocsmáros, adj egy liter bort, mert nagyon szomjas vagyok.

Kiníz a kocsmáros, az is felismeri a királyfit, és kiszól:

— Jaj, királyfi drága, milyen poros, fáradt lehet. Jöjjön bé, pihenjen meg nálunk.

— Nem mehetek — mondja a királyfi —, mert engem az ördög kerget.

— Jöjjön bé — mondja a kocsmáros —, mert nekem egy olyan tehenem van, amelyik hét mértföldre megérzi az ördögöt, és akkor bög.

Bé is ment a királyfi, megvacsorázott. Akkor éjjel ott aludt. Reggel korán, mikor a hajnal hasadt, már ébren volt. Megreggelizett. Mikor az utolsó falatot nyelte le, nagyot bődült a téhén. Mondja a kocsmáros :

— Na, most már jön az ördög, meneküljön, királyfi, ahogy csak tud.

Mikor felült a lovára, szalad a kocsmárosné. Ez is, mint az előbbi, egy törülközővel ajándékozta meg.

— Fogadja el, királyfi, majd ha valahol megmosdik, megtörülközőzik.

Elköszönt a kocsmárostól, megint hét nap és hét éjjel szakadatlanul vágatott. Ekkor hasonlóképpen egy kocsmát ért. Itt is bekopogott:

— Hej, kocsmáros, adjon egy liter bort, mert nagyon szomjas vagyok.

Ez a kocsmáros is felismerte, hogy királyfi, és hívta be.

— Nem mehetek — mondta a királyfi —, mert az ördög kerget.

— Jöjjön be, királyfi — mondja a kocsmáros —, mert van nekem egy olyan ökröm, aki hét mértföldre megérzi az ördögöt.

Be is ment a királyfi, itt is aludt. Reggel korán felkelt, mert már tudta a másik két helyről, hogy milyen korán jön az ördög. Alighogy megmosdott, hozza a kocsmárosné a törülközőt. Megtörülközőzik, de a reggeli mellé már nem ülhetett, már az ökör úgy bömbölt, hogy majd szétrepedt az istálló.

— No, csak meneküljön, királyfi.

Menekült is. Mikor jódarabig vágatott, akkor veszi észre, hogy a törülköző nála maradt. Odatette a másik kettőhöz. Hét nap, hét éjjel meg csak vágatott, de akkor már nem ért kocsmát, se falut, se házat, hanem egy erdő közepin tanálta magát. De olyan fáradt volt, hogy nem tudott odább menni. Lovát elbocsátotta, hogy legeljen, ű pedig lefeküdt. A három törülközőt a feje alá tette, ű pedig úgy elaludt mint a bunda.

Reggel mikor fölébred, látja, hogy a nap már magosan van az égen. Keresi a három törülközőt, amit a feje alá tett. Hát halljatok csudát, nem találja sehhol. Hanem mit lát? A három törülköző helyett olyan három kutyát, hogy megijedt tőle, mikor meglátta. Megszólal az egyik kutya :

— Ne félj, királyfi, mi nem bántunk téged, hanem meg akarunk őrizni az ördögtől. Osztán tudd meg a nevünket — mondja a nagyobbik kutya. —

Én Hegynél nehezebb, vasnál erősebb vagyok.

A másik : — Én Messzelátó.

A harmadik: — Én Messzehalló.

Erre megbátorodott a királyfi, megfogta a lovát, csak úgy kantárszárnál fogva, vezette ki az erdőből. Ment, mendegélt. Egyszer egy kis kunyhóhoz került. Gondolta, „már hetek óta járkálok, jó lesz fődél alá húzzam magam”. Bé is ment. Benn a házban egy vén öregasszonyt talált. A vén bonya kezd nyájaskodni:

— Mi járatban van, királyfi?

A királyfi azt felelte, vadászaton jár, szeretne egy kicsit pihenni.

— Na lássa, nálam pihenhet. Itt ez a nagy erdő, ide kijárhat vadászni.

Ott is maradt a királyfi, jól találta magát. Mindennap kijárt az erdőbe a három kutyájával, vadászgatott. Egyszer a többek között azt mondja az öregasszony :

— Ó, királyfi, ne vigye ezeket a kutyákat. Ezek úgylis nehezek, nem tudnak szaladni a vad után. Hagyja itthon őket, majd én vigyázok rájuk.

Elbízta magát a királyfi, otthun hagyta a kutyákat. Kiment magányosan vadászni. Alig egy jó óra hosszat járkált az erdőbe, hát csak egyszer meglátja, hogy jön az ördög. Megijed a királyfi, elhajtja a puskáját, fölmászik egy fára. Az ördög pedig a fa alá menyen :

— Na királyfi, hiába menekültél előlem, úgylis megtalálalak.

— Nem baj. Tudom, most végzel vélem, de engedd meg, utoljára énekeljem el az én énekemet.

— Hahaha — nagyot kacag az ördög —, éntülem énekelhetsz tízet, nem egyet, mert úgylis tudom, hogy a kutyáidat akarod hívni, de azokat az én anyám bérekesztette egy vaskamrába. Azok onnan ki nem jönnek soha. A királyfi nagyon megijedt, de azért mégis elkiáltotta magát:

— Hegynél nehezebb, vasnál erősebb, Messzehalló, Messzelátó kutyáim gyertek, mert bajban vagyok.

Mondja a Messzehalló:

— Kelj fel, Hegynél nehezebb, vasnál erősebb, vesd magad a kamra ajtajának, mert hív a királyfi.

Az csak nekivetette az oldalát az ajtónak. Hát halljunk csudát, egyet reccsent, kettőt roppant az ajtó, oldalastól együtt kidúlt. A Messzelátó rögtön meglátta a királyfit a fa tetején. A három kutya odaszaladt. Az ördög menekülni akart, de a kutyák megfogták:

— Mit csináljunk véle, édes gazdám — kérdi a nagyobbik kutya.

— Hát biz avval egy kicsit labdázatok, akkor harapjatok egyet-egyet.

Úgy is csináltak. Elkezdtek véle labdázni. Messzehalló harapott egyet, Messzelátó is egyet, ami maradt még belőle, Hegynél nehezebb, vasnál erősebb mind megette. Akkor a királyfi leszállt a fáról, elindult hazafelé. Az első kocsmánál elmaradt az egyik kutya, a másikonál a másik, a harmadikonál a harmadik. Kibálja a nevüket, füttyüli őket, de a kocsmáros utána szól:

— Édes királyfi, ne hívja őket, mert a három kutya a három törülközőből lett, és az pedig a mienk, a három kocsmárosé.

Így osztán a királyfi hazament, tovább folyt a lakodalom, megesküdtek, holnap legyen a ti vendégeitek.

A VARJÚKIRÁLY

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy szegény embör. Annak a szegény embernek gyermeke elég volt, de volt neki két marhája és egy darab földje. Elmönt az embör, a földet szántsa meg. Amint szántogassa a földet, hát egyszer egy hatlovas hintó mönyön arrafelé. Megállítsák a lovakot, hát ki ül benne, mint a varjúkirály. Azt mondja neki:

— Te szegény embör, hát segélj rajtam most az egyszer — azt mondja —, add neköm azt a két tehént.

Azt mondja a szegény embör :

— Hát én hogy adjam — azt mondja —, evvel neköm dolgozni kell.

— Add neköm — azt mondja —, mert a katonáim már egy hónapja, hogy húsfélit nem kaptak, én annyit adok neköd érte, hogy többet ér, mint ez a két tehén.

Addig beszélt, hogy oda is igéri neki a két tehént.

Ahajt a hat lóval, hintóval megindult, elmönyön onnan, hát egyszer annyi varjú mönyön oda, úgy kárognak ott a varjak, éppég mint a fölhő, úgy möntek oda. Ahajt szépon megötték a tehenököt élve. No, immár az embör búsult, hogy ő hogy mönjön haza marha nélkül, mit csináljon.

Gondolja magában, ő nem mönyön haza a feleségéhez marha nélkül, mert a felesége megszidja. Kapta magát, s megindult hetedhét ország ellen. Ment högyekön, völgyekön, árkokon, bokrokon körösztil. Addig mönyön ő, hogy egyhelyt elsötétödött. Hát valami pásztorokra talált. Tűz mellett füttözödtek, s főzték az ételt.

— Nos, no, hova mönyön, bácsikám? — azt mondják.

— Én elmönyök — azt mondja — fekete városba, a varjúk királyához.

— Nos, no, éppen a mü gazdánk — azt mondják.

— Azt mondta nekünk, hogy mikor egy ilyen s ilyen embör idejő, lássuk el étellel, itallal, s eresszük útba. No — azt mondják —, üljön le ide mellénk né, készül az étel.

Leült oda melléjük, megkészült az étel, ott ivutt, jóllakott. Azt mondja az öregebbik pásztor, hogy

— Na atyafi, ezön az úton csak mönjön mindönütt, addig mönjön — azt mondja —, amíg elér egy majort, egy juhászt — azt mondja.

Addig mönt, hogy el is érte a majort, a majorházat. Bémönyön a majorházba, köszön, s a major fogadja.

— Ej, bátyámuram, merre utazik, hova indul?

— Én — azt mondja — fekete városba, a varjúk királyához.

— Éppeg az én gazdám — azt mondja —, azt mondta neköm, hogy ha ilyen s ilyen embör itt jár, lássam el étellel s itallal, s eresszem útba. Hát üljön le — azt mondja —, mindjárt készön az étel.

Leült, készön is lött az étel. Jóllakott, ött, ivutt, jóllakott.

— No, bátyámuram — azt mondja —, ezön az úton csak mönjön. Addig mönjön, amíg elér egy disznócsordát, útba eresztik ott is.

Mönt, möndögélt az embör, addig mönt, el is érte a disznócsordát. Köszön, s fogadja a pásztor.

— Nos, no bátyámuram — azt mondja —, hova utazik, merre mönyön?

— Én fekete városba — azt mondja — a varjúk királyához.

— No, az az én gazdám — azt mondja. — Azt mondta neköm, hogy ha ilyen s ilyen embör itt jár, étellel és itallal lássam el, eresszem útba. Hát akkor üljön le, s mindjárt kész az étel.

Leült az embör, megkészült az étel, ött s ivutt, jóllakott. Azt mondja a disznópásztor neki:

— Nos, no, bátyámuram — azt mondja —, maga el akar mönni a varjúk királyához — azt mondja. — De fogja ezt a fészét, magának odaadom. Mikor — azt mondja — elmönyön a varjúk királyának a várához, az a vár pulykalábra van építve, az úgy forog, hogy nem látszik a forgástól, úgy forog. De ezt a fészefokát úgy nyomja neki a vár falának, hogy szikrázzék. Akkor — azt mondja — megáll a vár. Akkor mönjön bé. Akkor a varjúk királya magát jól fogadja, étellel, itallal ellátja. De — azt mondja — magának sok mindönt ígér a tehenökért, de maga sömmit el ne vállaljon tőle egyebet, az ágy fölött van egy sódaráló, azt a sódarálót kérje el.

Jól van, el is mönyön, hát a vár úgy forog, hogy nem is lássa a szömivel, úgy forog. Nekinyomja a fészefokát úgy, hogy szikrázott, hát a vár kezd lassudni, kezd csöndösödni a vár.

Megállott a vár, a várkapu megnyílott, s bélépött a kapun. Hát meglátta a varjúk királya.

— Tessék béjőnni — azt mondja.

Bémönt a szobába, leültette az asztal mellé. Hát nem volt más sönki benn a szobában, csak a

varjúkirály s az embör, ketten voltak csak. Mégis az asztal terült meg, különbnél különb italok voltak rajta, különbnél különb ételök voltak rajta. Na, üljenek oda s ögyenek, s igyanak. Mondja a varjúk királya neki :

— Én jól tudom — azt mondja —, a tehenök áráért jöttél — azt mondja —, hát már most mivel fizesselek ki? Adok — azt mondja — egy zsák aranyat.

— Neköm nem kell — azt mondja az ember —, én el se bírom — azt mondja —, de agyon is ütnek mellette, mert azt mondják, hogy loptam, s agyon is ütnek miatta.

Azt mondja a varjúk királya :

— Én katonát adok melléd.

Elkacagja magát az embör :

— Hát én mit érök a te katonáiddal — azt mondja azt egy tyúkféle is elkergeti.

Azt mondja a varjúkirály :

— Hát te honnat tudod, hogy a tyúk is elkergeti az én katonámat? Neköm olyan katonáim vadnak, mint te amilyen embör vagy, olyan katonáim vadnak — azt mondja.

Nekiáll, s az ablakot megnyissa, bérepül egy varjú. Köröszkül bukik a fejin, olyan huszár lött belőle, olyan derék huszár, hogy annál különb a világon nem létezött.

— Na látod-é — azt mondja —, ez az én katonám.

— Már én nem bánom, fölség, akármiféle, neköm azt a sódarálót adja ide.

— Nem — azt mondja —, neköd adom az egész disznócsordát — azt mondja.

— Neköm nem kell — azt mondja —, hát én mit csináljak véle? Ha meglássák, hogy hajtom, hát azt mondják, loptam. Neköm nem kell. Neköm csak a sódaráló kell.

— Nahát — azt mondja —, ha mindönesetre csak az kell, én megtöszöm, azt is odaadom — azt mondja. — Akárhova mönj — azt mondja —, csak gondolj reja, abban a helyben terített asztal lösz, csak ögyél, s igyál.

Jól van, fölkészül, a sódarálót vöszli a hátára, megindul hazafelé. Amint mönyön, találkozik a disznócsordával. Azt mondja a kanász:

— Na, elkaptad a sódarálót?

— El — azt mondja.

— No — azt mondja —, Isten veled. Az Isten segít, jó utat, ahol sár nincs!

Mönyön tovább, találkozik a majossal.

— Isten veled, jó utat, ahol sár nincs.

Mönyön tovább, találkozik a pásztorokkal.

— Isten veled, jó utat, ahol sár nincs.

Mönyön högyekön, völgyekön, árkokon, bokrokon köröszül, egyszer beleér egy erdőbe. Ő biza megehült, reagondol a sódarálóra. Hát abba a helybe terített asztal van, étel s ital rajta amennyit megehetik s megihatik. Amint öllöget, s illogat, hát egy zsíros bundás embör mönyön oda egy bottal.

— Te jól élsz, földi, bezzeg jól élsz — azt mondja.

— Jól biz én, földi, gyere, ülj le tés, ögyél s igyál.

Azt mondja a zsíros bundás embör neki:

— Azt a sódarálót add neköm ezért a botért — azt mondja —, né!

— Hát én hogy adnám — azt mondja —, hát én a bottal mit csináljak?

— Evvel jól csinálsz — azt mondja —, mert evvel a világot elveröd, ha akarod. Csak azt kell mondd, hogy üssed, édös botom, üssed!

Addig beszélt a zsíros bundás embör, hogy odaadja neki a sódarálót a botért.

Jól van, hát az embör meggondolkozik, ő hogy mönjön haza avval a bottal csak, a gyermekök otthon étlen vadnak. Azt mondja a zsíros bundás embörnek, hogy :

— Te, add vissza a sódarálót neköm, otthon a gyermekök megehültek — azt mondja —, valamit kéne ögyenek, a botot nem ehetik meg.

A zsíros bundás embör nem akarta visszaadni a sódarálót. Azt mondja az embör hogy:

— Üssed, édös botom, üssed!

Hát a zsíros bundás embört ütni kezdi főbe, hátba, ahogy érte. Azt mondja az embör:

— Visszaadom a sódarálót, neköd hagyom a botot is, csak hadd meg az életömöt!

Visszaadta a sódarálót, nekiadta a botot is.

Elmönyön haza az embör, vitte a botot is, a sódarálót is. Felesége azt mondja:

— Hát hol voltál annyi ideig — azt mondja —, te szántani möntél volt, hát hol vadnak a tehenök?

Azt mondja az embör a feleséginek?

— Eladtam a tehenököt ezért a sódarálóért.

Az asszony kezd kárpálódni, miért adta a tehenököt oda egy sódarálóért, ők avval mit csináljanak?

Azt mondja az embör a feleségének :

— Ne búsulj sömmit, feleség!

Az embör rejongondol a sódarálóra, hát a háznak a közepébe lött egy nagy hosszú fehér asztal, az étellel s itallal meg volt rakva. Odaült feleségestől, odaültek a gyermekök, öttek s ittak.

Az országban híre futott, hogy annak az embörnek milyen sódarálója van. Odagyültek a királyok, bárók, mindönfélék odagyültek csudára.

Szegényembör nekik jó asztalt terített mindegyiknek, étel, ital volt, jól öttek, s ittak mind az egész.

Aközben, asztalozás közben egy király levelet kapott. A király nézte a levelet, hát az van írva a levélben,

hogy jó a török császár, s még a pókás gyermeköt sem hagyja meg.

Meglátja az embör, hogy a király búsul.

Azt mondja az embör :

— Miért búsul, fölség — azt mondja. — Talán nincsen étel, ital elég?

— Vagyon mindön — azt mondja — étel is van, s ital is van, mindön van — azt mondja —, csak egy a baj!

— Miféle, fölségös atyám? — azt mondja. — Talán nem tudnék segíteni rajta?

— Nem — azt mondja —, mert magát nem érdekli.

— De mégis — azt mondja. — Hátha Isten után tudnék én is segíteni rajta.

Azt mondja a király:

— Annyi a baj — azt mondja —, hogy jó a török császár. Katonáival. Azt írja a levélben, hogy még a pókás gyermeköt sem hagyja meg.

Azt mondja az embör a királynak :

— Fölségös atyám — azt mondja —, nem nagy baj! Szömbe fogok én mönni véle!

— No — azt mondja a király —, ha szömbe mész véle, s legyözöd, van neköd három fiad, van neköm három leányom, én a három leányomat adom a három fiadnak feleségül.

— Jó, fölségös atyám — azt mondja. — Hát azok milyenkor jönnek, mikor jönnek azok?

— Már most megizente a hadat, már holnapután jönnek is.

— Na, fölségös atyám, csak lögyenek nyugton, ögyenek, s igyanak — azt mondja —, én szömbemönyök véle.

Kapta a botot a kezébe, s megindult. Úgy elmönyön högyekön, völgyekön körösztü, árkokon, bokrokon, ahogy csak elmehet. Egyszer eléri a határszélt, hát a határszélön ott vadnak a katonák, ennek a királynak a katonái. Azt mondja nekik :

— Hát mit öröztek tük itt?

— Mi örözük azt, amit örzünk — azt mondják —, de jába való, mert jó a török császár a katonáival. Olyan fölkészülettel jó, hogy mü jába állunk itt, mert müket is lever.

— Ne búsuljatok sömmit — azt mondja.

Átlép a határszéjjön. Mikor átlépöit a határszéjjön, meglássa a török császárt, hogy mönyön oda a katonáival.

— No, édös botom, te már egyebet ne csinálj, csak verjed ökö, le.

A botot a kezéből kiengedte, aj, de a bot aztán megindult, kezdte verni le ökö! Két nap alatt leverte az egészet. Úgy leverte, hogy nem maradt egy se belötök. Akkor visszament, hát még akkor is az asztalozás folyt tovább.

— Na, fölségös királyom — azt mondja —, én a török császár katonáit rendbetöttem, rendbe vannak téve.

Akkor nekilátott a király, a három lányát odavitte magához. Azelőtt volt, amilyen asztalozás volt, de osztán lött azután. Odaadta a három leányát a három fiúnak feleségnek, áteresztötte fele királyságát. Akkor aztán neki, ittak, s öttek, mulattak. Papot híttak elé, pap elől eskette, az ördög hátul söprüzte, s még a mai napig is élnek, ha meg nem höttak.

CSINOSOMPIROS

Hol volt, hol nem volt, egyszer volt a világnak a másik végén egy igen jó gazdaember. Annak a jó gazdaembernek volt egyetlenegy legény fia.

Elhatározta, ha ez az egy fia van, abból valami nyavalyának lenni kell. Ki

fogja taníttatni, ami neki fog tetszeni, arra. Ha már őneki ilyen vagyona van, kell, hogy legyen egy okos fia. A fiút, még katonának nem ment, odaadta kéményseprőnek. A fiúnak nem tetszett, mert tiszta lyukat sose kapartattak vele, se nem söpörtettek, mindig a legpiszkosabb lyukakat. Megtagadta a fia magát, nem tetszett neki ez az ipar, inkább elmegy, katona lesz. Nagyon tetszett neki a tiszt uraknak rangja is, és még mikor azt hallotta, hogy király is van, lehetne ő belőle még király is. Esze van hozzá, már minden iskolát kétszer bukott meg.

Úgy is volt. Felcsapott katonának. Alig mielőtt be akart menni, összeszedte magát, vitt egy összeg pénzt. Nagyon jól ment neki, míg a pénzből tartott, nemcsak a közlegények voltak társai, hanem a tiszt urak is. Mikor a pénz fogytán volt, írt az édesapjának:

— Apám, küldjél száz forintot, mert már örvezető vagyok.

Nagyon megörült az apja, persze nem tudta, milyen rettenetes magas rang az.

Mikor a pénze fogytán van, ismét írja az apjának, hogy küldjenek neki kétszáz forintot, mert már tizedes. Mikor ezt az édesapja hallotta, hogy tizedes, gondolta, hogy a király csak egy fokkal több, mint az ő fiának a rangja. Elküldte neki a pénzt.

Amikor a pénz fogytán volt, akkor írt az édesapjának, küldjék neki háromszáz forintot, mert már cugfirer. Az apja szívesen cselekedett a fiának a kérelme szerint. Az ő fia ranggal így halad, háromszor király lesz belőle!

Amikor a pénz fogytán volt, akkor ismét kért pénzt — de hát nem nevezem ki a rangokat, hát így nagyon sokat kellene beszélni. Hanem addig kérte a pénzt, hogy utoljára azt írta, hogy annyi pénzt küldjön, amennyit már tud, mert már király lett.

Összeszedte az édesapja az erejét, és ahogy tudta, nemhogy küldte volna a pénzt, hanem vitte szekéren. Amikor odaér a városhoz, ahol szolgált a fia, a fővártán be akart hajtani a lóval. Feleli a poszt neki:

— Ohó, bácsi, hova akar menni?

— Hát ide, ni, be.

— Nem úgy van az, ide nem szabad járni szekérrel. Nem szálloda ez vagy vendéglő.

— Hogyne volna szabad, hát az én fiam a király.

— Hát kicsoda a maga fia?

— Hát Csinosompiros.

— Csinosompiros a legutolsó baka a századnál, nemhogy király, bácsi! Hanem csak olyan a rangja, ami belül mászik a határon.

Az embert, mintha agyonütötték volna.

— Hát ne beszéljen így, öreg!

— Hát így van ez, bácsi!

— Hát látja, most majd tudom, mit kell cselekednem. Mihelyt hazajön, halálfia. Mán fogom a fegyverem, az első golyó az övé.

Megrántotta a lóva száját, visszafordult hazafelé. Rettenetes nagy dühvel és mérhetetlen méreggel tért vissza.

Most már a fiának nem volt hová fordulni, csak csavargott, gondolkozott, de azért a századbeli tisztek tiszteletben nem tartották, gondolták, hogy a pénze elfogyott. Annyit megengedtek neki, hogy kijárhatott a városba szabadon, éjjel vagy nappal. Hát ő bánatában egész éjszakát a városban csavarogta el. Egyszer ott állt a király palotája mellett. Látja, hogy itt nagy pocakos katolikus pap megáll az út közepén. Kiveszi a

zsebkendőjét, hármat int le s föl. Nézi. És mikor ez megtörtént, egyszer csak egy kötél ereszkedik le az ablakon. A papbácsi megragadja a kötélnak a végét, és aki a kötelet leereszti, annak a segítségével macskamódjára felkapaszkodott a falon. Elgondolta magában, „Na, így fogok én cselekedni holnap este.”

Úgy is történt. Abban az időszakban megjelent az utcán, nagyon vigyázott magára, hogy valahogy a pocakos bácsi meg ne lássa. Amikor megáll az út közepén, kivette a fehér zsebkendőjét, int hármat le, s föl. Akkor leeresztik a kötelet, ő ugyan nem tudta, hogy ki ereszti a kötelet. Ő csak azt tudta, hogy a királyi palotából való.

Felment a kötélre. Egy nagy betegsége volt a fiatalembernek. Abban az időben igen szerették a századoknál a babot főzni. Nagyon sok babot evett estére, annyira, hogy csikarása lett. Ahogy felment, hozzáfogott szórakozni, de nem tudott még beszélni sem, mert baja volt. Mondja a királykisasszonynak:

— Kell sürgőre mennem.

— Hát menj —, azt mondja kérlek, ott van az én éjjelim, és végezd a dolgodat.

Úgy is történt, és elvégezte a dolgát, és akkor hozzáfogtak beszélgetni. Beszéd közben erős kopogás hallatszik a földről, és intenek a kendővel hármat le-föl. Mondja a királykisasszony :

— El vagyunk árulva. Mondd, nem látott valaki, hogy jöttél fel?

— Senki sem.

— Na megállj, kitolunk veled, kedvesem.

Leereszti a kötelet, hogy ne érje el, annyira. Akkor a pocakos pap bácsi elmegy, és nyújtózik, ugrál a kötél végéért. És akkor fogja a fiú az éjjelit, ahogy nézett fölfelé a kötél után, ráöntötte az éjjeliben levőt a pocakos pap bácsira. Persze, annak ki lett adva az út, mert az rögtön észrevette a dolgot, elment haza. Na, majd este került rá a sor.

Itt a fiatalember, Csinosompiros igen jóba lett a királykisasszonnyal, szerelembe estek. Amikor ezek végeztek, akkor mondja a királykisasszonynak :

— Kérlek, légy szives, adj nekem egy kis pénzt, igen nagy szükségem volna rá.

Feleli a királykisasszony :

— Hát menj oda, tudod, hol a kasszám, és vedd el, amennyi kell.

De igen szabadkozott, mert honnan tudta volna ő, hogy a kassza hol van.
— Nem kérek, csak adjál te.

Majd mikor elmegy a királykisasszony a kasszához, akkor ő is odamegy a kasszához, na, aztán ő is segített belemarkolni a pénzbe. Nem törődött az életével, fontos az, hogy pénzre tett szert.

Amikor jól végeztek, akkor elköszönt a királykisasszonytól, leeresztette a kötelet. Olyan jókedvűen távozott; jól vacsorázott, jó pénzt szerzett.

Gondolta; „Most már helyben vagyok, pénzem van.” Elment haza, annyi pénzt vitt magával, mindenki higgye el, hogy nem győzte megolvasni azon az éjszakán.

Mi történt a palotában? Kap a királykisasszony egy levelet a pocakos pap bácsitól. És kérdi a levélben a királykisasszonyt, mi történt, miért kapta ő azt a gyalázatos megjelenést. Akkor csapta össze a királykisasszony a két első bokáját! Vége, rájöttek a disznóságra. Na de most, hogy tudja meg a királykisasszony, ki lehetett itt? Elment mindjárt, minden szolgálatvezető katonát felhívott és kérdezte, hogy ki volt ezen az éjszakán és a múlt éjszakán eltávozáson. Vagyis kimaradáson. Hát senki sem, mint Csinosompiros, aki szabad éjfélig és éjfélután. Akkor a királykisasszony maga elé hívatta Csinosompirost, és mondja neki :

— Te voltál ekkor és ekkor az éjszaka?

— Hát mit tűröm-tagadom, felséges királykisasszony, grácia a fejemre, én.

— Na, — azt mondja —, hát tudod, mit mondok neked? Százszor kell, hogy ismerjél az éjjel.

Meg is történt, de már a századik nem jó sikeres.

— Nem tettél eleget, fejedet vétetem. Írasd magadat kihallgatásra.

Másnap reggel kihallgatásra íratta magát. Mondja neki az őrnagy :

— Hát fejedet kell venni, Csinosompiros. Mi történt ? A királykisasszony fejedet veteti. Hiába, ennek így kell lenni.

— Hát miért? Hát ez csak csekélység.

— Mondd csak, hátha tudok segíteni a dolgon. Mi történt, mondd el.

Mondd el úgy, ahogy volt.

— Hát képzelje, őrnagy úr, ezt mondta nekem, ha száz diót egyszeri dobásra le nem ütök, fejemet véteti. De hát én leütöttem a száz diót, de a századikban nem volt dió. Én arról nem tehetek, azért veteti a fejemet.

— Azért csak? Na, megállj, megpróbálok beszélni a királykisasszonnyal. El is ment a királykisasszonyhoz, és kezdi neki beszélni:

— Felséges királykisasszony, nem szabad egy embert ok nélkül kiirtani az élet sorából, így hogy ő mondja, ilyen csekélységért.

— Hát ő hogy mondta?

Most arra volt kíváncsi a kisasszony, hogy nem árulta-e el.

— Hát énnekem úgy mondta, hogy a királykisasszony kívánsága az volt, hogy egy dobásra üssön le száz diót. És le is ütötte a száz diót, hogy a századikban bél nem volt, hát arról ő igazán nem tehet, felséges királykisasszony. Ha ez a felséges királyatyám fülébe kerül, ő sem hagyja helyben. Sőt még más király sem.

Akkor kezd a királykisasszony gondolkodni. Igazán okos fickó lehet ez, hogy tudta kitalálni, hogy én diót hagytam neki ütni.

— Hát menj haza, és mondd meg neki, holnap este legyen vendégem, jöjjön hozzám kihallgatásra.

Úgy is történt. Elmegy hozzá.

— Hát Csinosompiros, most még van egy feladat. Ha itt nem teszel eleget annak, csakugyan az akasztófán leszel.

— Parancsolj, felséges királykisasszony.

— Nézd, amennyi szőröm van, olvasd meg, ahol csak találsz rajtam.

Kezdi felülről, olvasta a haját, hóna alatt, még lejjebb is ment, pontosan olvasott. Amikor már felét megoldvasta volna, akkor elkapta a királykisasszony.

— Nem lettél eleget, Csinosompiros, írasd magad holnap kihallgatásra.

Elment másnap, kihallgatásra íratta magát. Felelé az őrnagy neki:

— Hát csak baj van, Csinosompiros.

— Hát nem tehetek róla — azt mondja —, el kell pusztulni, felakasztanak, ártatlanul.

— Hát most mi van megint?

— Hát képzeld, őrnagy úr, annyi galambja van, amennyit még szem nem látott. És azt mondja nekem, olvassam meg a galambot. Már mikor félig megoldvastam, akkor egy röggel közéhajított. Felrepültek. Nahát, ki tudná megoldvasni akkor?

— Á, azt nem lehet. Na megállj, felmegyek én a királykisasszonyhoz, beszélek vele.

Jelentkezett a királykisasszonynál. Kérdi, hogy mi újság.

— Azért jöttem felséges királykisasszonykám, hogy nem szabad ily lehetetlenséget elkövetni.

- Milyen lehetlenséget?
- Hát ami Csinosompirossal történt.
- Hát ő mit mondott? — Attól félt, hogy el fogja árulni a fiú. — Hát ő mit mondott neked?
- Hát azt mondta, hogy a felséges királykisasszonynak az volt az óhaja, hogy olvassa meg a galambot pontosan, ami van a palotán. És mikor észrevette a felséges királykisasszony, hogy már megolvasta volna, akkor egy kővel közé tetszett hajítani a galambok közé, és mind felrepült, összekeveredtek. Hát ezért nem lehet egy embert felakasztani. Abba még külállamok is beletekintenek, hogy egy királykisasszony így irtja a katonákat ki.
- Na jól van, küldd fel még holnap hozzám reggel kihallgatásra.
És most fel is megy a fiú.
- Na, Csinosompiros, jól feleltél, jól jártál, de még most van egy kérdés. Három zsákot tele kell beszélned. Ha ezt meg nem teszed, fejedet vétetem.
Kezdi a fiú a beszédet:
- Első nap eljöttem a felséges királykisasszonyhoz, elkövettem, ami tetszett nekem — Akkor bekötötte a zsákot. — Második nap eljöttem, elkövettem, ami tetszett. — Akkor bekötötte a második zsákot. — Harmadik este úgy jöttem, hogy a felséges királyatyám meg ne tudja. — Akkor bekötötte a harmadik zsákot.
- Jól van, jól beszéltél, meg van az életed mentve. Most élhetsz velem, úgy mint feleséggel, és most fogom kérni a királyt, felséges királyatyámat, arra, hogy feleséged lehessenek.
Úgy is volt. Másnap jelentette felséges királyapjának :
- A században van egy fiú, akit hívnak Csinosompirosnak, annak szeretnék a felesége lenni. De ha ezt nem adod, felséges királyatyám, akkor dobj villára, mert attól elmaradni semmiképpen nem tudok.
Felelé a király:
- Jól van, hívd elém azt a vitézt.
Mondja a király a vitéznek :
- Van nekem száz darab nyulam. Ha azt megőrzöd három nap, akkor feleségül adom hozzád a lányomat. De ha meg nem őrzöd, fejedet vétetem.
Úgy is történt. Eljön reggel, kiolvassa a nyulat a király, mire a századikat olvassa, az első talán már az Óperenciás-tengeren túl van. Akkor ő

megkapta a tarisznyát, a napra való kenyeret, és megindult menni az erdőn. Ahogyan megy, mendegél, van egy öreg koldus bácsi az útszélen.

— Adjon az Isten jó napot, öregapám.

— Adjon az Isten neked is, gyermekein.

— Köszönöm, édes öregapám. Ha nem is igyekszek, oda érkezem.

— Mondd fiam, miért vagy ilyen szomorú?

— Hogyne volnék, édes öregapám, nyúlásztor lettem. A király kiolvasott nekem száz darab nyulat, de bizony mondom, mire a századikat kiolvasta, az első tán már az Óperenciás-tengeren túl járt. Hogy kezdjek én most hozzá, azt a száz darab nyulat összeszedni? És este hajtsam haza, mint a juhokat.

— Na fiam, ne szomorkodj, olyan szomorú vagyok én éppen, mint te.

— Hogy lehet az, édes öregapám?

— Hogyne volnék szomorú, mikor hét községet bejártam, és egy falat kenyeret nem kaptam.

— Annyi baj, édes öregapám, ihol ez ni. Ami van a tarisznyában, legyen csak a magáé. Én reggel megfröstököltem, este vacsorát kapok úgyis, zsíros madzagot, de már mindegy, lakjon jól.

Oda is adta az öreg koldusnak az összes elemózsiáját, ami a tarisznyájában volt.

— Na, fiam, köszönöm neked a szívességedet. Nézd, nem lesz zsíros madzag a vacsorád, itt van ez a síp, belefűjsz, ott terem a nyúl előtted mind, s nem lesz annyi puskás ember, ki egyet el tudjon tőled lopni. Csak arra kérlek, el ne aludj.

Megígérte a fiú, hogy aludni nem fog. Megköszönte a sípot, az öregnek a szívességét, és elköszönt tőle. Mielőtt el nem köszönt volna, azt mondja az öreg koldus:

— Vigyázz magadra, gyermek. A királynak van két leánya, az egyik a vastoronyban, a másik pedig a palotában. Tehát melyik a palotában van, ha az jönne hozzád, jól járnál, de a vastoronyból jön, fog kérni tőled egy nyulat. Fog neked ígérni mindent, amit csak a szádon ki tudsz ejteni, de semmiért ne add oda. Egy nyulat másért csak úgy, ha egy kis p...t ad, és akkor fiam kötzd oda neki a nyulat oldalára az ő parancsa szerint, és mikor gondolod, hogy félúton halad hazafelé, belefűjsz a sípba, ne félj, visszajön a nyulad. Ellenben ő is vissza fog jönni a nyúlért. De tudod, mit adj neki? A korbáccsal elverheted.

Úgy is történt a dolog. Belefűjt a sípba, hát mind a száz nyúl ott terem előtte. Olyan jámborok voltak, mind simogatta őket, hajtotta őket a legelőre. Nagyon örült, hogy ő micsoda pásztor lett.

A király észrevette a dolgot, mert a nyulak már nem az Óperenciás-tengeren túl mentek, hanem ki a másik fülkébe. Ki se mentek a portáról. És tíz órakor pedig mind elszökött. Kiment a pásztorhoz. Azt mondja a király:

— Ha én egy ördög vagyok, de Csinosompiros száz ördög. Most annak ellene kell állni, nehogy egy közvitéz megnyerje a lányomnak a kezét.

Elment a lányához a vastoronyba, és felkérte a leányát:

— Eredj ki, lányom, Csinosompiroshoz, kérjél tőle nyulat, ne legyen meg a száz nyúl, mert ha a száz nyúl meglesz, a húgod kezét nyeri el.

Úgy is lett. Felült a lóra a királykisasszony, és kivágtatott a nyúlpásztorhoz, Csinosompiroshoz. Látja a fiú, hogy megy a szép királykisasszony oda, odaköszön neki:

— Jó napot, nyúlpásztor.

— Adjon az Isten jónapot, felséges királykisasszonyka.

— De szép nyula van, bácsi!

— Van, felséges királykisasszonyka.

— Tessék nekem adni egyet belőle.

— Nem lehet, kérem.

— Igazán, nyúlpásztor bácsi, tessék egyet adni belőle.

— Nem lehet, felséges királykisasszony.

— Igazán, tessék már egyet adni no, belőle.

— Nem lehet, felséges kisasszony.

— Hát tessék adni egyet, megfizetek érte. Mit kér?

— Rendben van, felséges királykisasszony.

— No, mit kér érte? Aranyat, ezüstöt, meg tündöklő köveket?

— Nekem semmi nem kell, felséges királykisasszony. Tessék szíveskedni nekem adni egy kis zsírozót.

— Ne kérjen ilyet, Csinosompiros. Ez magát nem teszi boldoggá.

— Ha a kívánságomnak eleget tesz a királykisasszony akkor adok egy nyulat.

Addig rimánkodik a királykisasszony, addig, hogy az apjának eleget tegyen, kell hogy eleget tegyen. A nyúlpásztornak is, az apjának is eleget tegyen. Széjjelnézett, nem látta senki, átadta magát. Akkor az megfogott egy nyulat, és az ő mondata szerint kötözte a lónak az oldalára.

Vágtatott a királykisasszony nagy örömmel, ilyen vígan, még sosem ült a nyeregben, mint most. Eleget tett az összes vágyának és a király parancsának. Mikor már majdnem hazatért a nyúllal, Csinosompiros belefűjt a sípba, hát nemhogy őróla a ruhát lerúgta, hanem még a ló oldaláról a bőrt is, és eszeveszetten futott vissza a nyúl. A királykisasszonynak se kellett több, megy vissza a nyúlért.

— Hát pásztorbácsi, visszajött a nyúl. Hát — azt mondja — adja vissza.

— Én már nem adom.

— Hát hogylene adná.

— Én nem adom — azt mondja —, ha visszajön, többet vissza nem adok a nyájamból nyulat.

— Hát akkor adja azért a fizetésért, amiért az előbb adta.

— Nem lehet.

Akkor kezdett közbe vágtatni a nyulak közé, majd egyet elkap belőle, és elvágat.

Kapja a korbácsot, és odahajigálta a lónak, hogy érte a királykisasszonynak az oldalát is. Elment haza, nyúl nélkül.

Eljön az este, hajtja hazafelé Csinosompiros a nyulakat. Olyan jámborak, úgy kellett őket csapkodni, hogy menjenek jobban. Nézi a király, vérben forgó szemekkel, hát már nem száz, gondolja a király magában, már nem száz nyúlpásztorom volt, hanem sok száz, és azt még egy sem tudta megtenni, mint ez a vitéz. És odaszól neki:

— Adjon az Isten jó estét, fiam, Csinosompiros!

— Adjon az Isten, felséges királyomnak.

— Na, hajtod hazafelé a nyulakat, fiam?

— Hajtom.

— Na, ereggy be fiam, vacsorázz, én majd behajtom őket.

Elment be, megvacsorázott, és közben, vacsora után ellátogatott a jövendőbelijéhez, a másik királykisasszonyhoz. Feleli neki a királykisasszony :

— Derék fiú vagy, szívem szép szerelme. A felséges királyatyám ma lejárt egy pár csizmát, nem volt maradása. Jött, ment, bosszankodott, hogy te ilyen hős fiú vagy. Vigyázz magadra holnap, a felséges királyné anyám fog menni a nyúlért.

Úgy is történt. Másnap reggel a király olvassa neki a nyulat, mire az utolsót olvassa, a századikat, már a kilencvenkilencediket sem látta.

Megpakoltatta a

tarisznyáját, és ballagott ki a legelőre. Megint találkozik a koldussal.

— Adjon az Isten jó reggelt, édes öregapám.

— Adjon az Isten neked is, kedves fiam, Csinosompiros.

— Hogy telt le a tegnapi napod?

— A mondata szerint, édes öregapám.

— Na fiam, van egy kis ennivalód?

— Van, édes öregapám! Mutassa a tarisznyáját, és pakoljunk át.

— Vigyázz, fiam — feleié az öreg koldus —, mert ma a királyné fog kijönni lóháton. Az is ugyancsak nyulat kér. Ígér az neked birtokot, királyságot, de semmiért se add oda neki, csak ugyanazért, amiért a lányának adtál. Amikor odaadtad neki a nyulat, az ő tetszése szerint, kösd az oldalára, és mondd neki, hogy felelni nem felelek a nyúlért, több nyulat nem kaphat.

Úgy is történt. Egyszer csak látja, hogy lovagol a királyné hozzá.

Messziről kiáltja :

— Adj' Isten jó napot, nyúlpásztor!

— Adjon Isten jó napot, felséges királyné anyám.

— De sok szép nyulad van, fiacskám.

— Van.

— Adjál nekem egyet belőle.

— Nem lehet.

— Igazán, adjál nekem egyet belőle.

— Nem lehet, felséges királyné anyám.

— Adjál igazán egyet, fiam belőle.

— Nem lehet, felséges királyné anyám.

— Adjál egy nyulat, fiam. Adok neked három véka aranyat.

— Nem kell nekem, felséges királyné anyám, semmi aranya, attól félek, valaki meglátja nálam, meg is ölhetnek érte.

— Hát akkor miért tudnál adni, fiam, egy nyulat nekem? Istenem, hát egy nyúl nem a világ.

— Hát felséges királyné anyám, azt nem mondom.

— Mondd fiam, egész bátran.

— Hát egy kis zsírozóért.

— Na, fiam, hát ez az óhajod, megkapod. És adj egy nyulat.

Azzal is végzett, és akkor megfogott egy nyulat, és a lova oldalához kötözte. De azt mondja neki:

— Felséges királyné anyám, ha a nyúl visszajön, többé nem kap. Igen vigyázzon rá. Mert ez elszökhet a többi közé egymagában, és nehéz elvinni.

— Ne törődj vele, fiam.

Tetszés szerint a lova oldalára kötötte. Olyan jókedvben tért vissza a királyné; kapott egy nyulat, és eleget tett a kedvének is. Mikor már majdnem hazaért, akkor Csinosompiros belefűjt a sípba. Lerúgta róla a ruhát is, csak úgy füstölt a lónak az oldala is, rögtön ott termett a nyájban. Na aztán vágatott a királyné utána. Kiáltja:

— Fiam, visszajött a nyúl.

— Én megmondtam, hogy nem tetszik tudni elvinni.

— No, de fogd meg, és add ide, én megfizettem érte.

— Az kevés, felséges királyné anyám.

— No, még egyszer akarod? Csak nyulat adjál.

— Már nem lehet, felséges királyné anyám, nyulat többet nem adhatok.

Odakerült a dolog, hogy a királyné kapkodott a nyúl után, de bizony ő a korbáccsal hozzálátott, és elveszítette a nyulaktól. Na, elment haza. Várja a király, hogy hol a nyúl. Kérdi a feleségét a király :

— No, nem kaptál tőle egy nyulat?

— De nem ám. Nem ad semmiféle áron, még ilyen jó pásztorod sosem volt. Csúfra megnyeri a leányom kezét.

— Na, megállj! Majd hozok én tőle holnap.

Jön az este, hajtja haza Csinosompiros a nyulakat. Lesi a királykisasszony, az ablakon keresztül, örül, hogy megnyeri a kezét. A király pedig ment, olyan mérges szemekkel nézte, hogy felfalta volna a fiút.

Feleli neki:

— Jó estét, Csinosompiros. Hajtod haza a nyulakat?

— Hajtom, felséges királyatyám.

— Derék fiú vagy, fiam. Ilyen pásztort szeretek én, aki eleget tesz a kötelességének. Na, eredj, vacsorázz meg, én ide beolvasom a nyulakat.

Úgy is történt. Elment vacsorázni. Már este elkészítették neki a tarisznyát. Persze, a királykisasszony készítette, aki az ő jelöltje volt. Finomabbnál finomabb ételeket, italokat rendezett neki, és másnap reggel kiolvasta a király a nyulakat. Már amikor a kilencvenkilencet kiolvasta, a

századik jön utána, de már egyet sem látott. Kapta a fiú a tarisznyát, elmegy a szokott helyére. Megint találkozik az öreg koldussal.

— Adjon az Isten jó reggelt, édes öregapám.

— Adjon Isten, kedves fiam Csinosompiros neked is.

— Hogy telt le a tegnapi nap?

— A mondata szerint, édes öregapám.

— Van egy kis kenyered?

— Van, édes öregapám.

Mutatja ide a tarisznyáját, odaadja az öreg a tarisznyát, mind egy falatig átpakolta. Feleli az öreg neki:

— Na, fiam, ma pedig kitelik az esztendő. Nagyon vigyázz ma. A király fog kijönni hozzád, szürke lovon. Ezüstnyulat fog tőled kérni. Fog ígérni neked eget, földet. A világon mindent. De semmiért se add a nyulat, csak úgy add neki oda, ha azt cselekszi a lovával, amit te cselekedtél a lányával. És aztán adj neki egy nyulat. De ő száz agárral fog visszajönni aztán, mikor visszamegy tőled. De ne félj semmit, egy nyuladat sem fogi meg. Meglátod, hogy jönnek az agarak, háromszor megfordítod a sípod, és úgy belefűjsz, ahány agár lesz, annyi felé fog szaladni, de egy nyuladat sem fog látni.

Úgy is történt. Belefűjt a sípba, ott terem a száz darab nyúl előtte. Nem sokára látja, hogy vágat a király szürke lovon felé. Messziről kiált neki:

— Jó napot, fiam, Csinosompiros. Megvannak a nyulak?

— Meg, felséges királyatyám.

— Tudod-e, mi az óhajom?

— Ha megmondja felséged, fogom tudni.

— Adjál nekem egy nyulat belőle.

— Nem lehet, felséges királyatyám.

— Igazán fiam, adjál egy nyulat.

— Nem lehet, felséges királyatyám.

— Adjál egy nyulat nekem fiam — rimánkodik —, tartományaimnak felét neked adom.

— Nem adhatok, felséges királyatyám.

— Semmiféleképpen?

— De van egy mód, amiért adhatok.

— Na mondd hát.

Azt mondja: — Adok egy nyulat, de csak úgy, ha megparáznítja a lovat, amelyiken jött.

— Ejnye, fiam, ilyet kívánni!

Addig rimáncodott a király, addig beszélt a király, semmiféleképpen nem tudott hozzájutni. Széjjelnézett, gondolta, nem látja senki. „Megteszem, úgy sem lesz neki erre ideje, hogy ezt valakinek elmondja” — úgy gondolta a király. Hát a kívánságát teljesítette, hát akkor azt mondja neki:

— Na, adok felséges királyatyám egy nyulat. De kösse oda magának, mert ha visszajön a nyúl, bizony innen többet nem vihet.

— Nem jövök érte többé.

Felkötötte a király a lova oldalára, azonkívül megfogta az egyik horgas inát is, és vágatott hazafelé. Mikor gondolta Csinosompiros, hogy már közel van a palotához, belefűjt a sípba. Szerteszét rúgta a lova oldalát, és abban a pillanatban vissza is jött. Dühbe eredt a király, elment haza. Hívta az összes agarait, majd ad ő a nyúlnak! Már mikor hazajött, Csinosompiros háromszor megfordítja a sípot, és belefűj. Már mikor a nyúlhoz értek volna a kutyák, hát mint az észnélküliek csak futkostak összevissza a határban. A király rimánsággal fordult, hogy ő megérdemli, hogy visszaadja a nyúlját. Nem lehet; elporolta a királyt, és elment haza.

Na, itten összehívott a király hercegeket, bárókat, és grófokat, válogatott cigánylegényeket, legyenek jelen, hogy történik a nyúlpásztornak a dolga, a bitófára jusson. Feleli a király:

— Na, fiam, Csinosompiros, hazahajtottad a nyulakat?

— Haza, felséges királyatyám.

— Gondolod, hogy eleget tettél a szolgálatodnak?

— Azt meghiszem.

— Nem úgy van ám! Csak akkor tettél eleget, ha nekem most három zsákot telebeszélsz.

— Ide a zsákkal, felséges királyatyám.

Odaadja a három zsákot, és akkor a szájához teszi a zsákot, és mondja :

— Első nap kijött a királykisasszony, kért tőlem egy nyulat. Adtam neki, de ő is adott nekem.

Akkor kapta, bekötötte azt a zsákot.

— A második nap kijött a felséges királyné anyám, adtam neki, de ő is adott nekem.

Akkor bekötötte azt a zsákot is.

— Harmadik nap kijött a felséges királyatyám, szürke lovon, úgy adtam neki nyulat, hogyha a ...

— Jól van fiam, tele van a zsákom, kösd be! Derék fiú vagy. — Már itt a király nem engedte mondani, hogy miért adott neki nyulat. Hát ő már bekötötte a zsákot. Eleget tett Csinosompiros a szolgálatnak.

— Na, fiam, megnyerted azt, amit kértél, éljél mint kiskirály, uralkodj a népek fölött. Fele királyságomat a nevedre iratom, és éljetek.

Papot hívtak, már egy óra múlva végére jártak a dolognak. Mai napig is éldegélnek, ha meg nem haltak. Itt a vége — de még egy kevés van hozzá.

Egyszer azt mondja Csinosompiros a feleségének :

— Menjünk el, kedves feleségem, az én atyámnál vendégségül.

Úgy is történt a dolog. Összeszedelődtek, elkészültek a kocsikkal, ruházattal, élelmiszerral, itallal, elmentek. Igen messze kellett menni.

Egyszer csak elértek egy nagy vadonat erdőbe. Az erdő közepén volt egy erdészlakás. Amire odaértek, beesteledett. Az erdésznek volt egy hírszerző kakasa. Az erdészné parancsára akkor kukorékolt, amikor ő mondta. Az erdőnek rettenetes nagy rablóbandája volt. Rablócsapatok többen.

Tudomást szereztek róla, hogy vendég van. A király vitt magával tizenkét katonát. Felállította posztoknak az erdészlak körül. Mi történt éjfélnek idején? Egyszer csak fegyverszó dörrenés van. A király, Csinosompiros,

rögtön észrevette a dolgot. Ahogy feküdt az ágyban a feleségével, ingben és lábravalóban ugrott ki az ablakon. Felesége meg az erdészné ruháját kapta magára. Míg itt a katonái harcoltak

a rablóbandával, addig ő futásnak eredt, és elment hazafelé az édesanyja lakására. Gondolta, hogy a felesége megszabadulhat. A rablók persze nem ismerték el mint királynét, összeszedtek mindenféle ruhát, elvitte a rablócsapat. A felesége pedig a következő napokban visszatért a szülei lakására. Azt gondolta, az ura elveszett. A királyné hozzákészült, nagyobb erővel, katonasággal megindult a férje után.

A férje, hogy elment haza, hajnalban ért haza. Éppen az édesanyja az udvaron volt. Beköszöntött neki :

— Adjon Isten jó reggelt, kedves anyám.

— Adjon Isten neked is, fiam. Jaj, tűnj el, fiam, apád szeme elől, mert csúfosan becsaptad, és mihelyt meglát, megígérte, hogy halál fia leszel. A puskája töltve van ; az a golyó a tied.

- Édesanyám, kérje meg édesapámat, hogy ne haragudjon rám, inkább leszek maguknak hű szolgájuk, leszek kanász. Én fogok járni a disznóval, csak arra az egyre kérem, hagyja meg az életem, és tessék adni valami ruhát rám.
- Na, bújj el itt. Amikor szólok, akkor lépj elő. Akkor az édesanyja elmegy a szobába. Fogja a férjének a fegyverét, és kiveszi belőle az élest, és egy vaktöltést tett bele, s akkor mondja a férjének :
- Ugyan, kedves férjem, mit szólnál hozzá, ha a mi szép gyermekünk hazajönne?
- Jaj, föl ne hozd többet, mert megháborodok. Mihelyst hazajön, a fegyverem el van készítve ; az a golyó az övé.
- Nézd, kedves férjem, az az egy gyermekünk van, kegyelmezz meg neki. Lehet az még olyan jó gyermek, mint eddig volt.
- Többet ne szólj róla, mert téged is agyonlőlek.
- Jó lesz kanásznak, kedves egy férjem, olyan jó szolgánk lesz, az az egy gyermekünk van, ne irtsd ki, kegyelmezz meg neki.
- Nincs kegyelem. Ami a golyó a fegyveremben van, az az övé. Akkor odaszól az édesanyja.
- Állj elő, fiam.
Kiáll a fiú, ugrik be az öreg. Célozni sem kellett neki, csak rálőtt. Persze vaktöltény volt, nem talált.
- Na, te gazember, szerencséd, hogy nem találtalak, de most már maradj a portán. De gyermekem sosem leszel, hanem kanász leszel, a legutolsó állat a világon!
- Úgy is történt. Hajtja a csapat disznót, de az egész nap egyebet nem csinált, azt amit katonáéknál: kommandérozott. Neki kettős rendre jobbra át, meg amire kiidomította a disznókat, úgy tudott defelírozni, mint a legidősebb katonák.
- Mi történik? Egyszer csak kap a királynétól egy levelet Csinosompiros édesapja.
- Kedves Csinosompiros úr! Készülj hozzá, mint királyné, vendéged leszek, átutazóban leszek, és szállást adsz nekem.
- Most csak azért írt Csinosompirosnak a felesége, ha fia elment, az öregnek nem is adja tudtára. Olvassák a levelet, rettenetes nagy

hozzákészülődés lett. A királyné jön, itt fog hálni, jaj. Megtudja a fia, megsúgta neki az édesanyja.

— Mutassa csak azt a levelet.

— Jaj, ne nézd a levelet, meglátja apád, agyonüt.

— Mikor lesz itt?

— Holnap.

Úgy is történt. Nagy pompával jött a királyné. Sok katonasággal biztosítva jött, és akkor beszállt az öreg Csinosompirosnál. Csinosompiros, a fiú pedig a disznóval volt ezen a napon is.

Hajtja este hazafelé. Kint áll a királyné és az ő megbízott tisztjei. Annyira át volt öltözve a fiú, hogy a fiatal királyné nem ismerte meg. Nem is nagyon nézett a kanászra. Hanem csak disznókat bámulta, mert a disznó úgy tudott minden komendót, mint a katonaság. Csinosompiros pedig addig abriktolta a disznókat, hogy a királyné rá ne vesse figyelmét, nehogy az apja előtt árulás történjen. No megtörtént a dolog.

Este nagy sütés-főzés történt. S rimánkodik a fiú az anyjának, hogy legyen szíves, engedje meg neki, hogy mikor a királyné elé viszik a tálát, ő vihesse. Nagy rimánkodásra megengedte neki az édesapja is, látja, hogy már az anyja inast kalapált a fiúból. Elviszi a királyné elé a vacsorát. Amikor már majdnem az asztalhoz ért, az egyik lábát beleakasztja a másikba, és a tál étellel hasra vágódott. Meglátja a Csinosompirosnak az édesapja és az édesanyja, azok majd elolvadtak, hogy mi történik most, mit fog a királyné mondani. Nem törődött vele Csinosompiros, másodszor is viszi az ételt, akkor is hasra vágódott. Harmadszor is viszi az ételt, akkor is hasra vágódott. Most megígérte az öreg, hogy nem hagyja neki vinni az ételt, mert még odakerül a dolog, hogy fejét véteti az öregnek a királyné.

Megvolt a vacsora. Lefeküdtek. A királyné maga feküdt egy ágyban, és kérte a királyné az asszonyt, hogy éjjel minden órában látogassa meg.

Mikor lefeküdtek, akkor Csinosompiros odacsúszott a feleségéhez. Tudtot adott az életéről. Megvolt a nagy öröm a királynénak. A királyné pedig hozzákészült, elvitte neki a királyi ruhát. Felöltözött a fiú királyi ruhába, ül az ágy szélén. A felesége fekszik. Egyszer megy az öreg anyja be. Leborul a király előtt, irgalomért és kegyelemért esedezik. Felelé neki a király :

— Édes öreganyám, nem vagyok rá méltó, hogy a fiadtól kegyelmet kérjél.

Az öregasszony majd elszédült. Felállt, s kiment. Mondja a férjének:

— Eredj már, a királyné mellett van egy király, és leborultam előtte, esdekelttem kegyelemért, és azt felelte nekem, édes öreganyám, nem vagyok rá méltó, hogy kegyelmet tőlem kérjen.

Úgy tett az öreg is. Az öreg is bemegy, látja, hogy ott ül egy király. Leborul előtte, és kegyelemért esedezik. Azt feleli neki:

— Édes öregapám, nem vagyok méltó a tiszteletedre, kegyelmet ne kérj tőlem, én vagyok a te fiad, Csinosompiros. A legfiatalabb király, királyi tartományban.

Meglett a nagy öröm, akkor lett meg a nagyszerű lakodalom. A disznókat levágták, a katonaságnak szétmérte, megfizette. A mai napig is élnek, ha meg nem haltak.

Az én mesém ennyi volt, füle, farka benne volt, aki ett ma kását, ennek mondjon társát.

A KECSKEPÁSZTOR

A világon volt egyszer egy kertész, aki a falusi szöllőt őrizte. Hát ott őrzi, őrzi azt a szöllőt. Akkor Krisztus Urunk a földön járt Péterrel. Mikor űk mennek, mennek, Péter már éhes volt.

Azt mondja Péter :

— Uram, Teremtőm, hát legyél olyan szíves, hát te eszel úton-útfélen, de én pediglen éhes vagyok.

— Eridj be — azt mondja — ehhez a szőlőpásztorhoz, aztán kérjél magadnak egy pár fürt szöllőt.

Be is ment, mondja a szőlőpásztornak — fiatal gyerek volt, egy tizenkilenc éves gyermek volt a szőlőpásztor —, azt mondja, hogy:

— Tessék adni egy kis szöllőt.

Azt mondja szőlőpásztor:

— Én nem adok, semmi esetre nem adhatok, de menjen, vegyen magának szöllőt, amennyi jólesik, én eskü alatt szolgállok, én nem adhatok.

Kiment Péter, azt mondja :

— Hallottad, mit mondott?

— Na látod, aki az Isten szavát megtartja, az nem is fog adni. Eridj, vedjél magadnak, amennyi kell, jóllakol, és akkor ki fogsz jönni.

Na, úgy is volt. Péter bement, odaállott a szélső tőkéhez, levett magának három fürt szöllőt, és azt

gyönyörűen megette. Mikor megette, akkor azt mondja neki az Úr Jézus:
— Péter, hát te megetted a szőlőt, de hát azért a szőlőpásztornak valamit adni kell.

Bemegyem.

— Na — azt mondja —, mit fizetek a szőlőért?

— Ó, hát nekem azt úgy sem tudják megvenni, amit én akarnék!

— Hát mit?

— Én nekem kéne — azt mondja — egy olyan pipa, hogy abból a dohány ki ne fogyjon, de mindig égne. És kéne nekem egy olyan klánét, hogyha én abba belefújnék, hát mindenki táncolna. És kéne olyan puska — azt mondja —, illeg-billeg a szarka a fán, én avval meglúném, de mindig teli volna.

— No eridj, fiam!

Elment Péter Krisztus Urunkkal. Egyszer megyen a szőlőpásztor a szőlőn körül, ahogy megyen, megtalálja legelőbb a pipát. Ott füstöl neki az ösvényen. Felveszi, szívja. Nézi, tele van, de abból a dohány ki nem fogyott.

— Ó, Istenem — azt mondja —, megadtad a kérésemet!

Megint megyen tovább, látja, hogy a klánét keresztül van fordulva egy gyalogösvényen. Felveszi a klánétot, belefúj. De ű nem nézett széjjel, hogy még a szőlő is mind lehullt a földre, mindenféle táncolt körül az egész szőlőben. Még megyen tovább, megtalálja a puskáját. Mikor megtalálja a puskát, látja, hogy ott billeg a szarka, oda lú, bele, lelőtte, leesett a szarka, de megvan töltve a puskája. Mikor felnéz, akkor látja, hogy milyen kárt, millió kárt csinált a szőlőben. Elindul, és szalad, szalad, és szalad, hogy eltűnjön, míg a gazdák észre nem veszik, hogy minden gyümölcsöt leejtett a földre. Szalad, egyszer sokára egy nagy városba odaért. A falu végén volt egy kocsmá. Oda bement, legalább megfrüstököl, már éjszaka van, még nem is evett máma ijedtében, megfrüstököl, vagy mit csinál, megvacsorál. Bemegyem, megiszik egy deci pálinkát, és akkor kérdezi a Kriszti. Az asszonyt Krisztinek hívták, Jákobnak hívták a kocsmárost.

— Jákob, ki van a kocsmában?

— Egy pásztorember van itt.

— Mondjad csak neki, hogy igyék meg még egy decit, de már ezt a mi kontónkra. Szólítsd csak meg, nem jönne el nekünk kecskepásztornak? Úgy is volt, megszólította kecskepásztornak.

— Elmegyek — azt mondja —, úgylis szolgálat nélkül vagyok.

— Na, adjál még neki egy decit — azt mondja —, a mi kontónkra.

Na meg is itta, be is ment osztán János — Jánosnak hívták a fiút — be is ment, osztán megvacsoráltatták. Reggel eljött az üdő, felolvasnak neki húsz kecskét, anyakecskét, aki fejőzik.

— No, János, magának ez lesz a foglalkozása, reggel kihajt, délben hazahajt. Itt lesz a Bodrog — azt mondja ???, ez a Bodrog, az az egész az enyém, ez a terület. Maga meg legelteti, megitatja, és hazahajtja.

— Jó lesz.

Úgy is volt, reggel megfejt Kriszti, mikor megfejte Kriszti a kecskéket, akkor János kihajtotta. Amíg feküdt, ettek szegény kecskék, amit tudtak, azután a puskáját kilőtte, azután hozzákezdett a kalánétjával. Összeállottak a kecskék táncolni. Nem ettek attólfogva, se nem ittak. Hazahajtja délben a kecskéket, megfeji az asszony. Azt mondja a kocsmárosné mikor megfeji a kecskéket megint:

— Jákób, mi oka lehet — azt mondja —, két liter tej rikzug, hátra !

— Nahát, nem ösmerik a pásztor, még nem ösmerték meg jól, biztos nem ettek jól.

Hazahajtja este, megint másfél liter tej, rikzug, hátra.

— Ez nem jó lesz így, Jákób ! Míg reggel János früstököl, te kimégy, és meglesed, hogy hogy étet vagy itat János odakünn.

Na jó, Jákób beleült egy nagy csipkebokor tövibe. János kihajtotta a kecskéket, gyönyörűen leült, ballagót tüzelt, elővette a puskáját, egyet lőtt, elővette a pipát, egyet pipázott, akkor aztán hozzákezdett klánétozni. A kecskék mind odasorakoztak hozzá, és ahogy odasorakoztak, táncoltak gyönyörűen. A kocsmáros meg a csipkebokorban: egyik oldalból a másik oldalra, egyik oldalból a másik oldalra, a fa is táncolt, lehúzta róla a ruhát, csak tisztán pucéran maradt odabenn. Alig várta, hogy elhagyja a klánétját Jancsi.

Mikor elhagyta, a ruhája ottmaradt, pucéran szaladt elfele.

— Jaj, Kriszti, Kriszti! — azt mondja. — Te még ilyen nem láttál! Van egy tilinkója annak a mi pásztorunknak, de nézd meg, csupaszon maradtam! Mind leszedte a ruhát rólam a csipkebokor!

— Na, én meg kenyeret sütök éppen, ráérek, de húzatok vele, ha megvacsorál, húzatok vele egy szép nótát!

— Jaj, Kriszti! Engem tegyél el, bújtass el abba a talluba, amiből a legtöbb

hordó van. Mert én ezt nem tűröm.

— Hát hiába, neked húzott, nekem is húzzon!

Na, jól van, eljött az idő, hazament János, már nem követelték a tejet, mindent. Jánosnak a vacsora ki volt készítve az asztalra, és akkor megvacsorál, Kriszti meg fűt odakinn a konyhába, erősen,. Azt mondja:

— János!

— Értem.

— Van magának egy tilinkója?

— Van én nekem, tudom, nem tagadom el — azt mondja.

— Húzzon nekem egypár nótát!

De tudta, hogy a friss kenyér az asztalról lerepül a földre egyenest, nem mert megfűjni.

— De nekem húzzon egyet — azt mondja.

— Nem húzhatok — azt mondja —, mert bajok lesznek!

— Semmi baj, ne törődjön vele maga, ha az uramnak húzott egyet, húzzon nekem is, ű már el van rejtőzve, a talluba fekszik hátul a padon — azt mondja — a legnagyobb hordóban.

Na jó, félretette a tányért, a lábát összetette, aztán kivette a szűrűjéből a tilinkóját. Hangosan belefűjt. Akkor a négy kenyér lerepül az asztalról a földre, Kriszti meg odakinn a piszkafával piff-paff az egész mindent leverte, annyira táncolt. Tudta ű azt, hogy így lesz, Jákob meg mindig mondta a pad hátuljáról:

— Lipit-lapat, lipit-lapat — míg a padkáról leesett tallustól együtt. Azt mondja :

— Látod! Tudtam én azt, hogy így lesz!

A felesége meg kiabál:

— Ha te tudtad miért nem mondtad! Hopp, hopp! hopp! Ha te tudtad miért nem mondtad! Hopp! Hopp! Hopp!

Annyira táncolnak, majd megbolondultak. Mikor Jani végre elhagyta a tilinkóját, akkorra szaladt a kocsmáros egyenesen a városházára az urakhoz, hogy akasszák fel a pásztort, meg jöjjenek, vegyék fel a kárt. Elmennek az esküdtek oda, hát látják, a kenyér mind a földön fekszik, az összes edény mind le van verve, hát mit csináljanak vele, felakasszák.

Nahát, viszik akasztani. Mikor az akasztófához viszik reggel a pásztort, mindenki számít erre, hogy pásztort még sohasem akasztottak abban a

községben, hát most már mi lesz ennek a végzete? Hát mindenki odament. Mennek az akasztófához, ez a rengeteg népség mind, mennek, kísérik szegény Jancsit kifele. Mikor kikísérik, az akasztófa alatt áll, azt mondja a bíró:

— Na, fiam! minden kívánságod meg van adva! Hármat felelhetsz, amit akarsz.

— Hát nekem, mikor az édesapám meghalt — azt mondja —, hagyott egy kis tilinkót, abba fújok bele, akármilyen szenvedéssel fogok meghalni.

Azt mondja a kocsmáros :

— Hej! Ne engedjék meg! Engem kössenek meg! Kössenek meg engem! Nem tűröm tovább! Engem kössenek meg!

Hát volt ott vagy négy levente fiú a közelibe, azt mondja:

— Kössétek meg!

Lehúzták a rúdról a nyakló láncot, oszt odahúzták egy üres szekérhez, a bürfához a kocsmárost odakötötték. Akkor hozzákezdett. Jancsi a tilinkót fújja. Az akasztófa alatt áll az a rengeteg népség, mind az egész hozzákezdtek táncolni. A kocsmáros meg mindég kiabált a szekérről:

— Tudtam én azt, hogy így lesz! Tudtam én azt, hogy így lesz !

Aztán a bürt mind lehúzta a bürfára a hátáról, ahogy a szekérbe belemászott, akkor meg a nép kiáltotta :

— Ha te tudtad, mért nem mondtad, happ, happ, happ! Ha te tudtad, mért nem mondtad, happ!

Mikor elénekli a nép, akkor a bíró azt mondta

— Fiam, eridj, amerre a két szemedet emelni bírod az egész világra.

Evvel aztán Jancsi útrakelt, a népek meg hazatértek, a kocsmáros meg meghalt, mert összehúzta az összes bélit a nyaklólánc. Hát ennyi volt ez mind, ez a hazugság.

ERŐS JÁNOS

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás- tengeren is túl, hetedhét országon egy sánta arasszal innét, volt egy szegény asszony s annak egy nagy mihaszna fia. Szőtt, font a szegény asszony éjjel-nappal, keze, lába meg nem állt a nagy erős munkában, de az a kötélrántó nagy kamasz legény bezzeg nem csinált semmit, csak heverdegélt a porban reggeltől estig, s örölgette a port egyik kezéből a másikba.

Hej, búsult a szegény asszony, csakhogy föl nem vetette a nagy bánat s a keserűség. Mi lesz az egyetlen magzatjából, ha ő egyszer behunyta a szemét! Hiszen olyan gyámoltalan, olyan világ restje, hogy még a kész Isten áldását sem akarja szájához emelni.

Egyszer azonban csak megszólal János, s kérdi az anyjától:

— Édesanyám, mit kopácsolnak oda ki olyan erősen?

— Ott bizony, édes fiam, házat építenek az emberek, s azon kopácsolgatnak.

Uccu neki, fölugrik János nagy serényen, hogy az édesanyjának szeme szája tátva maradt az erős álmélgodástól, s azt mondta:

— Megyek oda én is, édesanyám, hátha hasznomat vennék!

Amikor az építőkhöz érne, hát ezek éppen akkor erőlködnek egy kilenc öles szarúfával, de nem volt annyi lelkük s istenük, hogy fel tudják emelni, összeüti János a tenyerét nagy álmélgodva, s odakiált:

— Hát még azt sem tudják felemelni?

— Eltakarodj innét, te hamuörlő — rikkantott rá egy ember —, mert mindjárt a fa alá teszem a nyakadat !

— Nye te! Ne olyan mérgesen, mert kendteknek sem fele kár, amit megesznek (hanem egész), ha még azt a vékony karót sem tudják föltenni. Ide vele!

Azzal megfogd a szarufát, s úgy fellódította, akár csak egy botot.

No hiszen, lett egyszerre nagy becsülete Jánosnak! Ahol csak építettek, mindenfelé őt hívták legelő, ő adogatta fel a legnehezebb fákat, s annyi pénzt szerzett, hogy nem is tudta, mit csináljon, hová tegye.

De bezzeg örült az anyja is! Hogy neki milyen egy derék fia van. Hogy az őt eltartja halála napjáig. De bizony elment a paphoz, s annak is eldicsekedett, hogy így s hogy úgy... Fukar ember volt a pap, soha nem

tartott szolgát, de gondolta, Jánost mégis megfogadja jó olcsón. Úgyis éppen most vett egy rengeteg nagy bokros földet, ez az erős legény majd kiirtja. Mondja az asszonynak a szándékát. Hej, hogy megörült szegény feje! Futott haza, s tüstént vitte Jánost a paphoz. Az egyezés ugyancsak hamar ment. Az volt a kommencióba, hogy a pap ellátja Jánost anyjostól étellel, itallal, ruházattal, amikor pedig elmegy, kap még egy pár bocskorszíjat. Ezt pedig vagy a pap, vagy a János hátából vágják, már annak a hátából, amelyik megharagszik a másikra.

Újesztendő napján beállott János a paphoz, hogy megkezdje a szolgálatot. Másnap reggel már egy kicsi hideg puliszkát adtak elébe, s azt mondták, hajtsa ki a juhokat a ciheresbe, de estig haza ne jöjjön, s irtsa azt a ciherest. Hanem a tarisznya olyan lapos volt, mintha csak a mennykő csapott volna bele.

Nem búsult ezért János, kihajtotta a juhokat szépen, magukra hagyta, hogy legeljenek, ő pedig száraz ágat hordott össze, s olyan tüzet csapott, hogy csak úgy lobogott az ég felé. Mikor aztán jó parazsa égett, megfogott két bárányt, megnyúzta, felhúzta egy jó kemény cserfanyársra, megsütötte szép ropogósra, s úgy jóllakott, hogy a királlyal se cserélt volna.

Estefelé szépen hazaeregélt a juhokkal. Mikor hazaért, kérdi a pap :

— Hát mekkora helyet nyúztál meg, János?

— Én biz egészen, instálom — felelte János.

— Egészen-e, te? Mit nyúztál meg egészen?

— Hát azt a két tarka bárányt, instálom. De talán bizony haragszik is, tiszteletes úr?

— Dehogyan haragszom, dehogyan haragszom. Jól tetted. Tégy úgy máskor is, ha a feleségem semmit sem tesz a tarisznyádba.

A pap jól eldöngötte a feleséget, hogy ilyen szörnyű kárt csinált neki a fukarságával, pedig ő parancsolta meg, hogy semmit se tegyen a tarisznyába, de nem volt más, akin kitöltse a bosszúját.

Hát csak így telt el az egész tél. Amikor aztán kitavaszkodott, kimegy a pap, hogy lássa mennyire van János az irtással.

Hej, lelkem, istenem, nem volt annak egy bokor sem híja. János pedig úgy aludt a juhok mellett, mint egy bunda. Költi a pap, szidja, de János föl se vette, csak kérdi:

— Talán bizony haragszik, tiszteletes úr?

— Dehogyan haragszom, dehogyan haragszom, te

gazember, csak tartsd a hátadat, hadd hasítom ki belőle a bocskorszíjat, mert nem tartottad meg a kommenciót!

— Már akkor előbb a tiszteletes úr tartsa, mert kied se tartotta be a kommenciót. Az anyámnak nem adott egy betevő falatot sem, nekem is csak nagy ritkán.

Ezen bizony nem lehet kifogni, gondolja a pap, már csak kínlódik vele, míg a ciheres kiirtódik.

Másnap Jánost csakhogy föl nem vetette a csodálkozás, mikor látta, hogy a tarisznyában nagy fehér cipó, mellette szalonna, túró s még pálinka is van.

„No — gondolta —, mármost csakugyan az irtásnak kell látni.”

Előbb fejszével kezdte, de az lassan ment. Ő bizony, gondolja, egyet se kínlódik így, elhajítja a fejszét, két kézre fogja a bokrot, s úgy rángatta ki egyiket a másik után, mint az asszonyok a kendert.

Két nap alatt mind kitepte : fát, cserjét, bokrot, borsikát, aztán összehordta egy nagy csomóba, akkorába mint egy templom, s alája gyújtott.

Haj, szerelmes istenem, de lett ez tűz, akkora, hogy este nem akart besötétedni. Látják a nagy tüzet a faluban, megijednek az emberek: na, most ég az egész világ!

Félreverik a harangot, ki fejszét, ki csebret kap a kezébe, s futnak a tűz felé, mintha szemüket vették volna. Csak amikor odaérnek, látják, hogy a pap ciherese ég, s nem a világ.

János jót kacagott, az emberek nagy bosszankodva hazaballagtak.

Kérdi reggel a pap Jánostól:

— Van-e még sok kiirtatlan, János?

Felelé János:

— Egy szál sincs, tiszteletes uram!

— Hát aztán mit csináltál, hova takarítottad?

— Elégettem mind egy szálig. Hát nem látta este azt a nagy tüzet?

— Dehogynem láttam! De nekem azt mondták, hogy a szomszéd falu ég, te gazember!

— Talán bizony haragszik is, tiszteletes uram?

— Dehogy haragszom, dehogy haragszom!

Pedig úgy haragudott, hogy majd szétpukkadt haragjában.

Nem tudta már sem a pap, sem a papné, hogy mitévők legyenek ezzel az akasztófára való gazemberrel.

Éjjel-nappal azon törték a fejüket, hogy szabadulhatnának meg tőle. Egyszer mégis kieszelt valamit a pap. Behívátja Jánost, s azt mondja neki: — Nesze, itt van ennivaló, fehérnemű, vidd el az erdőre Miklós bátyádnak, aki már egy esztendeje van oda a disznókkal, s eddig bizonyosan lerongyosodott szegény. Ha megtalálod, a disznókat hajtsátok együtt haza.

Elindult János a rengeteg nagy erdőbe, hogy megkeresse azt a disznócsordát, ami nem volt soha. Mert azt már előre gondolhatta minden okos ember, hogy a pap csak azért küldi Jánost az erdőbe, hogy ott egye meg valami vadállat.

Ment, mendegélt János, bódorgott a sűrű rengetegben, bejárt minden helyet, ahol a pap magyarázta, hogy erre lehet, arra lehet Miklós bá', de nem találta sehol, de még csak egy élő lelket se látott.

Már egy hete kereste, s tépelődött magában, vajon ne menjen-e haza, hogy megkérdezze újra: hol és merre járhat az a Miklós bá'. Amint így tépelődnek magában, nagy csörtetést, ropogást, csemcsegést, csamcsogást hall, akár csak egy disznócsorda volna.

Hát csakugyan az volt! Egy nagy sereg disznó csörtet elő a sűrűben, s utánuk egy nagy feketeség lépeget, bizonyosan a disznópásztor.

Megörvend János, hogy mégis megtalálta a pap disznait, kiabál torkaszakadtából:

— Hé, Miklós bá', hé, megálljon kied, kenyeret hoztam, tisztát hoztam, mindent hoztam!

De Miklós bá' csak lépegetett elébb-elébb, s morgott. Medve volt az, nem ember, úgy láttam, mint ma! A vaddisznó-csordát kerülgette, hogyha megfoghatna egyet vacsorára. Megharagudott János erősen, hogy Miklós bá' még a fülét se mozdítja, odaszaladt, s jót ütött a lapockájára.

— Adjon Isten, Miklós bá'! Hát kend már szóba sem áll a szegény emberrel? A tiszteletes úr tisztát küldött, vegye föl hamar, hiszen minden leszakadt kendről!

Megijed a medve, nagy hirtelen felszalad egy fára, s onnét mormogott le Jánosra.

— Hát ne tréfálkozzék kend, jöjjön le arról a fáról, s vegye fel az inget.

De a medve meg sem mozdult, csak mormogott:

— Mam-mam-mam...

— Nem ma, hóhérom teremtette! — rikkantott János. — Hanem most mindjárt, Miklós bá’!

Hiszen beszélhetett ennek. Mérgelődött János, de nagyon, s mérgében úgy kikapta a fát tövestől, mindenestől, hogy csak végigdöndült a földön Miklós bá’-val együtt.

Nagyot nyögött Miklós bá’, s kínjában olyat ordított, hogy zúgott belé a rengeteg.

— Megmondtam, ugye, hogy ne tréfálkozzék. Ugye, megütötte magát? Hát vegye föl azt az inget, no!

Hiszen Miklós bá’ most már nem is tréfált, két lábra állt, s úgy pofon nyalintotta Jánost, hogy a szeme zöldet, vöröset látott.

De már most Jánost is elhagyta az istenes béketűrése.

— Mam-mam — morgott tovább Miklós bá’.

— Ma, bizony, ma, felvegye kend azt az inget, mert mindjárt megtáncoltatom! — ordított János.

No, annak ugyan ordíthatott, beszélhetett, szépen, csúnyán, akár csak a falnak. Miklós bá’ csak mormogott, s jobbrul-balról legyintgette Jánost.

— Ugye? Megálljon kied! — Azzal vette az inget s gatyát, megfogta Miklós bá’-t, szépen felöltöztette, s még jókat is ütött arra tagjára, melyiket nem úgy hajlította, amint kellett volna. Mikor az öltöztetéssel készen volt, karonfogta Miklós bá’-t, s vitte, hogy a disznócsordát hajtsák haza. Hanem azoknak bizony rittyegtethetett az ostorával, mert ez egy sem arra ment, amerre ő akarta, s ha valamelyiket meg találta sújtani, visszafordult, s nagyokat vicsorított rá az agyarával. Mikor látta, hogy így nem boldogul, levágott egy háromöles bükkfa karót, s kezdte oldalba kenegetni a disznókat. Használt is ez, csak egy szörnyű vadkan fordult meg egyre, s futott neki, hogy levágja.

— Állj meg, disznó — mondta János —, mindjárt megtanítlak emberségre — s azzal úgy fejbe vágta, hogy tüstént felfordult. Aztán odaadta Miklós bá’nak, hogy viseljen rá gondot, míg a többit összetereli.

Hanem Miklós bá’ úgy viselte gondját, hogy mind egy falásig megette, mire János visszakerült.

— Legalább felét meghagyhatta volna, de nem bánom no, csak segítsen hazahajtani a többit.

De a medve csak morgott:

— Mam-mam...

— Nem ma az árgyelussát, hanem most! — kiáltott János, s olyant csapott a medvére, hogy mindjárt megindult.

Másnap estére szerencsésen haza eregéltek.

Hej szűz Mária, szent József, a papot, ahogy meglátta azt a tenger sok disznót, mindjárt kirázta a hideg a nagy ijedtségtől. János pedig szépen berekesztette a pajtába a disznókat, Miklós bá'nak egyet megsütött vacsorára, aztán bement a paphoz, s azt mondta neki:

— No, tiszteletes uram, én hazahajtam a disznót, de én az olyan pásztort, amilyen Miklós bá', még földdel sem tartanám. Hiába istenkedtem neki, a tisztát is csak erővel adhattam rá, pedig már egy kötő sem volt rajta, minden leszakadt róla; nem kellett annak se a jó lágy cipó, se a jó sült hús, csak nyersen eszi, no de aztán meg is evett egy disznót egészen. Hazafelé pedig istenért sem akart jönni. Biz én, ha tiszteletes úrnak volnék, nem tartanám tovább.

— Nem is tartom, fiam, nem is! Csak kergesd ki még a falu határából is — biztatá a pap, csakhogy a medvétől megszabaduljon.

Kiment János, fültön fogta a medvét, kivezette a mezőre, s azt mondta:

— Fel is út, le is út, Miklós bá', menjen, amerre a szeme lát.

Ment is a medve, futott egyenest az erdő felé, mintha a szemét vették volna.

„No — gondolja a pap —, ettől csak megszabadultam, de már most mit csináljak azzal a tengersok vaddisznóval?”

Béhívatja Jánost, s mondja neki:

— János fiam, úgy szemlélem, hogy azok a disznók jó húspan vannak, öld le hajnalban valamennyit.

Fölkelt János jó hajnalban, sorba ölte valamennyi disznót, aztán elkezdte perzselni őket. Reggelre mind fölperzselte a papnak ami szalmája volt.

Mondja a pap, menjen el a megyebíróhoz, s kérjen kölcsön egy hát szalmát.

János elment, s a megyebíró azt mondta :

— Eredj, fiam, a kertbe, van ott egy nagy kazal, vigy abból annyit, amennyit elbírsz.

Hátrament János a kertbe, fölemelte a kazal egyik végét, bebújt alá, s az egészet elindította. A csúrnél azonban nem fért el, letette a kazalt, a csúrt egy kicsit félrébb billentette, aztán ismét hátára kapta a kazalt, s mikor az ajtó elé ért, bekiáltott:

— Köszönjük alásan, megyebíró úr.

— Hej — kiáltott a megyebíró —, megállj, te gazember, ne vidd el mind a szalmámat!

De János oda se neki, mint elvitte, s fölperzselte.

A vaddisznóktól most csak megszabadult volna a pap, de nem Jánostól.

Megint kieszelt valamit, hogy elpusztítsa. Volt az udvaron egy mélységes mély száraz kút, s ez akkora malomkövel volt beborítva, hogy tizenkét ember meg se tudta mozdítani. Azt mondja a pap Jánosnak:

— Vedd el azt a követ, a húst és a szalonnát rakd be a kútba, hogy meg ne romolják.

János csak úgy ellódította a malomkövet, aztán lement a kútba, hogy elrakja a sok húst, mit huszonnégy ember adogatott le. Egy darabig csak adogatták, de egyszer csak a pap a malomkövet visszataszította a kútra, s János csak várt, mikor adnak már húst, de mikor látta, hogy hiába vár, fölindult, hogy lássa mit csinálnak odafent.

Ahogy fölért, a feje megakadt valami nehézben. Nézi, s hát a malomkövet visszatették a helyére. „Jól van nó — gondolta János —, egy kicsit nagy karimája van ennek a kalapnak, de kinek milyen kalapja van, olyannal köszön.” A fejét bedugta a malomkő likába, szépen fölemelkedett az udvarra, s pálinkás jóreggelt kívánt a tiszteletes úrnak. Azt mondta:

— Köszönöm a kalapot, tiszteletes uram, de már nekem meg nem árt a nap, ha nem is viselek ilyen nagy karimájú kalapot.

Ette a papot a méreg, a bosszúság, évelődött, hogy hát csakugyan valóst nem tudja elpusztítani ezt a kötélrántó gazembert. Amint így évődnék, jön a parancsolat, hogy vagy maga menjen, vagy valakit küldjön a király seregébe, mert menni kell a franciára. Megörült a pap: no, most mégis megszabadul Jánostól. Adott neki egy nagy fehér lovat, négy hétre feltarisznyálta elemózsiával, még pénzt is adott neki, két darab húszast.

János mikor lovon ült, csak akkor kérdezte a paptól:

— Hát ott aztán mit kell csinálni, tiszteletes uram?

— Semmit, fiam, semmit, csak verekedni.

— No, ha csak verekedni, akkor az Isten áldja meg, tiszteletes uram, köszönöm a szívességét.

Elment János a háborúba, s mikor épen odaért, akkor volt a legnagyobb tűzben a két sereg. János leszállt a lóról, a fejét a lábához kötötte, maga pedig tüzet tett, elévette a tarisznyáját a tűzhöz tett egy kondér vizet, s

mikor az felforrott, puliszka lisztet öntött belé. Mikor éppen legjavában főtt a puliszka, az ellenség elkezd a tűz felé lődözni, s egy nagy ágyúgolyó éppen János mellé esett.

— Ide ne lövöldözzetek, hé! — kiáltott János — mert itt emberek vannak.

Hanem az ellenség nem sokat hallgatott Jánosra, s ágyúgolyó, puskagolyó úgy hullott körülötte, mint a záporosó. Megint odakiált János:

— Mondom, hogy ne hajigáljatok, mert ha megüttök engem, vagy a puliszkafőzőt eltöritek, rútul jártok. — Még ki sem mondta jóformán, mikor egy ágyúgolyó úgy elvitte a puliszkafőzőt tüzestől, mindenestől, mint ha nem is lett volna. De már most János is megelégette a tréfát, felszökik fektéből, kikap egy fiatal bükkfát, azzal neki az ellenségnek, üti, vágja, s úgy szertepaskolja, hogy ki elfutott, ki meghalt, de egy szál ellenség sem maradt.

— Ugye, megmondtam! — szól János, mikor vége volt a nagy attacknak. — Azzal elment, újból tüzet rakott, s olyan puliszkát főzött, hogy a párája éppen az égbe szállott.

Ahogy éppen javában falatoznék, jön a király. Megköszönte szépen, hogy megszabadította országát az ellenségtől, megtette hercegnek, s az egyik lányát neki adta feleségül.

A pap, ahogy meghallotta ezt, örömeben, hogy mégis megszabadult Jánostól, majd kibújt a bőréből. A János anyja pedig ugyancsak a nagy örömtől, hogy az Úristen így fölvitte a fia dolgát, rögtön szörnyet halt. János boldogul élt a feleségével, s most is él, ha meg nem halt.

JÁNOS SZOLGA

Volt egy szegény özvegyasszonynak három fia. Olyan szegények voltak mint a templom egere. Azt mondja az öregasszony a nagyobbik fiának:

— Eredj, fiam, szolgálj valamit, ne éhezünk, meg még székely is.

Elmegy a fiú. Útközben ahogy megy az úton, találkozik egy pappal.

— Adjon Isten szerencsés jó napot, tiszteletes úr!

Azt kérdezi a pap :

— Hová méysz, fiam?

— Biz én, tiszteletes úr, szolgálatot keresni.

— Éppen jó — azt mondja a pap —, én meg éppen szolgát fogadni akarok.

Minek hívnak? — azt mondja a pap.

— Engem bizony Pistának — felel a fiú.

Azt mondja a pap:

— Elég baj, én Jánost szerettem volna. De már mindegy, így is megfogadlak.

Megfogadja a fiút úgy, hogy amelyik hamarabb megharagszik, bocskorszíjat hasítsanak a hátából. Elmegy a fiú a pappal. Éppen cséplés ideje volt, de régi időben nem voltak azok a motorok, gépek, hanem csak másfél fával verték el, amit mi ma cséplőnek nevezünk. Nekifog így csépleni a két cséplő emberrel, csépelik a búzát fájinul. Jelzem, akkor az év is csak három nappól állott. Első napon csépel Pista. Ej, de mikor behívják a két cséplőt a frustokra, őt nem hívja senki. Nem hívták őt ebédelni se, vacsorára szintén nem hívták bé.

Megbosszankodik Pista:

— Tiszteletes úr — azt mondja —, étlen hát én nem tudok dolgozni!

Azt mondja a pap : — Hát, fiam, arról nem is beszéltél. Én neked kosztot nem adok.

— Én akkor nem ülök itt — azt mondja a fiú.

— Mi az — azt mondja a pap —, te haragszol?

— Na — azt mondja a fiú —, hát hogyan haragudnám, tiszteletes úr. Hát csak nem képzelem, hogy én itt dolgozom étlen?

Lefordít a pap a hátáról két bocskorszíjnak való bőrt.

— Most már elmehetsz Isten hírével — azt mondja a pap.

Elmegy a fiú haza, elmondja az anyjának, hogy milyen rosszul járt.

— Nem baj — azt mondja a közbülső —, megyek én. Hátha — azt mondja — én jobban járok majd.

Megy a fiú csak azon az úton, ahol a bátyja ment. A pap is elindult, hogy másik szolgát keressen. Találkozik a fiúval a pap.

— Adjon Isten szerencsés jó napot, tiszteletes úr.

— Hová méysz, fiam?

— Én bizon — azt mondja — béállanék cselédnek, mert — azt mondja — szegények vagyunk, nincsen, amiből éljünk.

— Haj, te fiam, de jó, hogy találkoztunk. Minek hívnak?

— Engem bizony Gyurinak.

— Kicsit baj — azt mondja a pap —, nekem János szolga kellett volna, de már mindegy. Adok én neked jó fizetést, de én kikötöm, hogy amelyik hamarabb megharagszik a másikra, annak az orrát levágjuk.

Hazamegy a pap a fiúval. A cséplés akkor is tartott. Béhívják a két cséplőt frustokra. Gyurit senki, ebédelni szintén nem hívják Gyurit. Megharagszik Gyuri, bészalad:

— Tiszteletes úr, csak nem gondolja, hogy én étlen dolgozom. Hát adjon valamit, hogy egyem.

— Fiam — azt mondja —, arról nem is beszéltél.

— Már ha nem beszéltem, én koszt nélkül nem dolgozom ! Azt nem követelheti tőlem senki!

— Így tehát haragszol, Gyuri fiam?

— Hát tiszteletes úr nem haragudnék? — azt mondja Gyuri.

— Hozsze, fiam, az orrodát — szépen levágja a pap Gyurinak az orrát.

Hazamegy még azon az estén.

— Na vigyen el az ördög, két marhája — azt mondja, a legkisebbik—, hagyjátok el, mert elbánok én avval a pappal, csak éppen akadnék rá.

Következő reggel elindul a kisebbik, hogy álljon bé szolgának csak azon az úton, ahol a két bátyja ment. A pap szintén elindult, hogy keressen szolgát. Találkoznak az úton. János még messziről kalapot emel.

— Szerencsés jó napot, tiszteletes úr.

— Áldjon meg az Isten, fiam, hát mi járatban vagy?

— Biz én, tiszteletes úr, szolgát keresnék — azt mondja a fiú.

— Minek hívnak? — azt kérdi a pap.

— Engem bizony Jánosnak.

— Ej de jó — azt mondja a pap —, éppen János szolgát keresek. Mindig

János nevű volt a szolgám, csak kettő volt más nevű, de azokkal nem mehettem semmire.

Azt mondja János:

— Tiszteletes úr, én nemcsak egy évre állok, mert az nagyon rövid. Én szeretnék kakukkszóig béállani, mert jó a tél, s otthon nincs mit enni. A tiszteletes úréknál biztos lesz munka.

— Nem baj, fiam — azt mondja a pap —, kakukkszóig is megfogadlak, csak azt kikötöm, hogy amelyik hamarabb megharagszik a másikra, levágjuk mind a két fülét.

— Semmi baj — azt mondja János —, tudom, énrám nem kerül sor.

Elmennek haza, nekifog János is csépleni a két cséplő emberrel. A két cséplőt behívják frustokra, Jánost senki se. Akkor még nem is volt nagyon éhes János. Azt gondolta, vár egész ebédig. Ebédkor behívják a két cséplőt, Jánost senki se hívja. Ő se rest, hamar széjjelnéz, lát egy üres zsákot, telimeri búzával, hátára kapja, s a szomszédban volt egy nagy vendéglő, odaszalad, s azt mondja:

— Vendéglős úr, adjon ezért a búzáért nekem ennivalót most azonnal.

Azt mondja a vendéglős :

— Fiam, én azért egy hétig adok, nemcsak most egyszer.

— Nekem csak most az egyszer kell — azt mondja János —, mikor megéhezem, hozok én megint. Van honnét, elég.

— Annál jobb — azt mondja a vendéglős. Adott neki ennivalót, finomat, jót, eleget.

Jóllakott János egy-kettőre s hazaszaladt. A két cséplő ember még ki se ment, ő már a csűrbe füttyörészett. Vacsorakor se hívták Jánost bé. Mondja a pap a két cséplőnek, jöjjenek hát bé, János kinn marad. Akkor is elszalad egy zsák búzával. Kapott érte jó

vacsorát. Frustokra hasonlóképen megint vitt egy zsák búzát. Nagyon magos kedve volt Jánosnak. Csodálkozott a pap, hogy nem haragszik meg már ez a fiú, hogy bírja az éhséget? Mikor a két cséplőt behívják ebédelni, utána néz Jánosnak a pap. Látja, hogy János mér egy zsák búzát, s megy véle. Kérdi a pap :

— János, hova viszed azt a búzát?

— Én, tiszteletes úr — azt mondja — viszem a vendéglőbe, hogy adjanak érte ebédet. Tán haragszik tiszteletes úr, amiért viszem? — azt kérdi János.

— Dehogy haragszom, nem szoktam én soha haragudni, de azért, légy szíves, hozd vissza. Adok én neked benn a konyhán ebédet — azt mondja a pap.

Ebédel János a konyhán, s kimegy, s végzi a cséplést a másik két emberrel. Mikor a cséplésnek vége lett, volt a papnak egy nagy rakás ganaja, trágyája :

— Te János — azt mondja —, ezt a trágyát ki kell most hordjad. Milyen jó most az út, az idő, ki kell most hordjad a földemre.

— Jól van, tiszteletes úr, én mind kihordom, csak meg kell valaki mutassa a földet, nehogy a máséra hordjam.

— Ó — azt mondja a pap —, szükségtelen, hogy valaki mutassa. Elmegy véled a vizslakutyám, az tudja, hogy hol a földem, s odahányod le a ganét.

Volt a papnak két jó lova. Befogja János a lovakat, megrakja a szekeret trágyával. Mikor kiérkeznek a faluból, volt ott egy nagy árok, a vizslakutya bészaladt az árokba, s ott kezdett hengergőzni. János szépen odahajt, és behányja a ganét az árokba. Mikor hazament, kérdi a pap :

— Nahát, lefeküdt a vizsla?

— Le biz az, tiszteletes úr, még hengergőzött — azt mondja János.

Rakta ő a ganét gyorsan. Tán ötvenszer is vitt akkornap, úgyhogy estére semmi se maradt. Gyönyörű őszi este volt, azt mondja a pap a feleségének :

— Gyere, Katica, sétáljunk ki a földünkhöz, lássuk, hova tette ez a fiú azt a sok ganét.

Elmennek, Istenem, ki a földhöz, de látják, hogy egy szem gané sincs a földjükön. Mikor jöttek visszafelé, akkor látják, hogy az árok van megtöltve az ő ganéjukkal. Azt mondja a pap otthon:

— Te János, hát hova hordtad azt a sok ganéjt? Egy szemet se vittél a földemre — mondja a pap.

— Hát b... a meg tiszteletes úr a kutyáját, azt mondja hogy oda hordjam, ahova a kutyája lefekszik. Tán haragszik, tiszteletes úr?

— Dehogy haragszom, nem is haragudtam soha, mióta vagyok a világon.

Előállt valami esős idő, sár lett a papi laktól a templomig is. Mikor elment a pap a templomba vasárnap reggel, azt mondja :

— Te János, ebbe a sárba rakjál valamit, mire kijövök, ne merüljön a sárba a cipőm bele.

Volt a papnak vagy huszonöt darab juha. János mind a huszonötnek levágta a fejét, odarakta őket szépen sorjába, egyikről lehetett lépni a másikra. Mikor jön a pap, látja, hogy az ő juhait mind oda vannak rakva a sárba, feje egyiknek sincs. Megy haza nagy bosszúsan.

— Te János, hát mért pusztítottad el a juhaimat?

— Hát mért nem mondta meg tiszteletes uram, hogy mit rakjak a sárba. Tán haragszik?

— Dehogyan haragszom, fiam, nem is haragudtam soha — azt mondja. Ő is féltette a fülét.

A következő vasárnap szintén elmegy a pap a templomba, de akkor ment a papné is. Volt nekik egy kis gyerekük, egy olyan hét-nyolc hónapos fiúgyerek. Azt mondja a papné :

— Te János, ha esetleg a gyerek sír, vedd föl, és takarítsd ki— akarta mondani, hogy ha esetleg odapiszkol, tegye tisztába, de hát nem így mondta, hanem hogy János takarítsa ki. Hozzá még azt is parancsolta Jánosnak, hogy fő a levesnek való, abba is vessen cellert, petrezselymet.

Volt egy kis kutyája a papnak, Cellernek hívták, egy kis macskája, azt pedig Petrezselyemnek. Megfogja János a kettőt elevenen, belényomja a fazékba. Egy kettőre megdöglöttek ott a forró vízben. Azonban kezdett a gyerek is kuncogni. Odaszalad János, fölhasítja a kis gyomrát a gyereknek, kimossa szépen egy tekenőben a kis belét. Visszatette szépen a bölcsőbe, bétakarta, hagyta, hogy aludjon tovább. Külső részét is megmosta, mindenét.

Kijönnek a templomból. Ő abban igyekezett, hogy a kutya s a macska alul kerüljön, a murok felül, mert tett ő azt is, a tyúkhús is felül került, mert úgy akarta János. A papné aztán belévetette a tésztát, ahogy kijöttek a templomból, a levesbe. Nekifogtak enni. A pap eszegette a csirkecombokról a húst, a csontot mind hányta az asztal alá.

— Hogy nem jő a Celler, hogy rágcsálja ezeket a csontokat, hogy szereti?

— Hát honnét jöjjön — azt mondja János —, hát ott van a fazékban.

Akkor megy a papné, fölkaparja, hát ott a kutya s a macska is megfőzve szőrösen. Majd megcsömöröltek mind a ketten. Azt mondja a papné :

— Aj, te Laci, hogy elaludt az a gyermek.

Megy, hogy nézze meg gyermeket, hát látja, hogy olyan mint a szűrt viasz, halott teljesen.

— Te János, mit csináltál a gyermekemmel?

— Hát megparancsolta a tiszteletes úr, hogy takarítsam ki. Én — azt mondja — kitakarítottam, amennyire csak tudtam. Tán haragszik, tiszteletes úr? — azt kérdi János.

— Dehogy haragszom, fiam, nem is haragudtam soha — azt mondja a pap. Eltemetik a következő nap a gyermeket, s annyi volt az egész.

Elkövetkezik a másik vasárnap. Akkor is ment a pap a templomba. Akkor már nem bíztak rá konyhai munkát, hanem azt mondja a pap:

— Te János, ne lopd itt az Isten áldott napját, csinálj te is valamit.

— Nagyon szeretek én dolgozni — azt mondja János —, csak mondja meg, tiszteletes úr, mit dolgozzam.

Azt mondja :

— Nem kell azt mindig megmondani. Nézz széjjel, mit dolgoznak a szomszédok, te is azt csináld.

Látta János, hogy a szomszédba van egy rossz ház, azt az ácsok felvállalták, hogy elbontsák. Éppen nekifogtak házat bontani. János se sokat teketóriázott, kap egy fejszét a kezébe, felszalad a hiuba kezdi verni le a lécet, zsindelyt, mindent le a házról. Mire kijött a pap a templomból, egészen kitakarta a házat, leverte a ház fedelét. Jön a pap, látja mit csinált János.

— Enyje, te János, hát mit dolgoztál?

— Sz' a tiszteletes úr mondta, hogy azt dolgozzam, amit a szomszédban dolgoznak. Tán haragszik, tiszteletes úr?

— Dehogy haragszom, nem is haragudtam soha — pedig nagyon is haragudott.

Volt a papnak a kertjében egy nagy, magas cseresznyefa, s volt neki egy öreganyja. Létrát támaszt a pap a cseresznyefa mellé, s azt mondja az anyjának :

— Édesanyám, másszon föl a cseresznyefára. Én aztán a létrát elveszem, hogy ez a fiú meg nem lássa. Kezden ott szólni, mint a kakukk, akkor tán el tudom hajtani a házamtól — azt mondja a pap.

Felmászott a vén bonya nagy nehezen a cseresznyefára, odahelyezkedik valami ág közé. A pap elviszi a létrát, hogy nehogy János gyanítson valamit. Ej, de János, leste az egész dolgot.

Egyszer elkezdi az öreg papné, a vénasszony, a fán:

— Kukukk — vagy négyszer-ötször utánozta —, kukukk, kukukk!

Meghallja János, szalad, Istenem, szalad bé a szobába, kapta a puskát. A pap éppen az irodában volt, nem vette észre, hogy János kiszaladt a puskával. Szépen csak célba veszi a bonyát, lelövi a fáról.

— A kutyafáját a kukukjának, hisz még hó van mindenfelől. Hogy mer szólani a kukukk, hiszen még nem jött el a tavasz!

Szaladt a pap a lövésre, a papné is. Mire odaszaladtak, az öregasszony már halott volt.

— Te János — azt mondja a pap —, hát mért lőtted meg anyámat?

— Beszéljen bolondot, tiszteletes úr! Én csak kukukkot lőttem. Hát hallott olyat, hogy már februárban kezdjen a kukukk szólani? Hiszen az éppen bolond, azért lőttem meg.

— Jaj, te János, elpusztítád a juhaimat, elpusztítád a gyermekemet, elpusztítád anyámat...

— Tartsa ide a fülét, tiszteletes úr, hadd vágjam le.

Kifizette a pap a szolgát, aztán elment Isten hírével, s máig is élnek, ha meg nem haltak.

A SZEGÉNY EMBER FIA

Egyszer volt, hol nem volt, messze-messze a Kece vize mögött, szinte a kemence mögött. Közben aztán volt egy szegény ember. Persze, a szegény embernek volt egy kisleány. Az embernek a felesége elhalt. Így a gyerek kicsinyen maradt árván. Az ember annyira szegény volt, hogy egy év alatt alig gyarapodott annyit, mint egy cérnaszál. Persze, nőtt a gyerek napról napra, közben egyszer azt mondja az apjának a gyerek:

— Apám — mondja —, mindig ilyen szegény volt, mióta a világon van?

Azt mondja aztán az ember:

— Hát, fiam — mondja —, én szegénynek születtem, szegényen kell meghalnom is — feleli rá az ember.

— Hát nékem, apám, dolgozni kell, tusakodni kell, és akkor — mondja a fiú — könnyebb lesz a megélhetőség.

Feleli az öreg :

— Nézzük — mondja —, mit tudnál te dolgozni? Azt mondja a gyerek :

— Apám, másszon fel maga a hiuba, és keresse meg az édesanyám kapáját meg a magáét.

Szóval az öregember őseinek valamikor birtoka volt. Az öregember így ráadta magát a lustaságra, és nem dolgozott. Azt mondja a fiú, mikor lehozta a két kapát: — Apám — mondja —, elmegyünk kapálni. Megvan az a gurb, ami nagyapámról maradt?

— Ó fiam, ott olyan tövisek vannak, hogy még ketten sem tudjuk azt hat nap alatt kivágni.

Feleli a fiú:

— Ne törődjék vele, apám, akármennyit vágunk! Csak vágjunk!

Szóval akkor a fiú elmegyén a keresztanyjához, megkéri a keresztanyját, legyen szíves, adjon neki egy karécska kenyeret, hogy legyen mit a tarisznyába tenni. Adott is neki a keresztanyja egy darabocska kenyeret. Nekifogtak, és kimentek kapálni. A fiú annyit kapált egy nap, amennyit tizenkét eke tizenkét barázdával szánt, hogy mindenik ekének tizenkét barázdája legyen. Mikor aztán vége volt a kapálásnak, akkor szépen leültek és vacsoráztak. Addig nem is ettek semmit. Szóval a nagy göröncsöket akkor kapálták, mert szaporán kapálták, mint én, mikor nekifogok. Feleli rá a fiú:

— Na, most lefekszünk és alszunk — mert kicsit messze volt a tanyájuk.

Lefeküdtek és aludtak reggelig. Reggel az öregember felkelt, pipára gyújtott, ügyesen sandalogtak hazafelé.

Ahogy hazaérkeztek, elment a fiú vissza a keresztapjához, megkérte ügyesen, hogy adjon neki két kupa búzát. Vagy kölcsön, vagy ledolgozza. Adott is a keresztapja neki két kupa búzát. A fiú beletette egy tarisznyába, és szól az apjának:

— Na apám, menjünk, és vessük el a búzát.

Nekilátott a fiú, és elvetette ügyesen a búzát.

Mondja az apja a fiúnak:

— Hát, fiam — mondja az apa —, most már el van vetve, hogyan boronáljuk el? Ez a göröncs alól sose kél ki!

— Kijön — azt mondja a fiú az apjának.

Szóval, amíg a fiú kicsi volt, hosszú ingben járt.

— Apám — azt mondja —, a nadrágszíját oldja el, és adja ide nekem!

Ráköti a legnagyobb bokorra a fiú a nadrágszíját.

— Na, tatukám maga csak a magszilt járja!

A fiú előveszi a nagy bokrot, kezdi huzigálni, elboronálja ügyesen a földet. Jönnek haza ügyesen.

Telik-múlik az idő, azt mondja egyszer a fiú az apjának :
— Jó volna kimenni, megnézni azt a búzát, kél vagy nem kél.
— Igen — mondja az öregember.

Kimegyen az öreg, már akkor messziről a búza virított, már kezdett sárgulni. Másoké, akik velük egyszerre vetettek, még ki se kelt a földből. Jön haza az öreg nagy örömmel, mondja a fiának:

— Fiam — azt mondja —, holnap, holnapután már lehet aratni!

Hozott is egy búzafejet az öreg a fiúnak mustrának, hogy lássa, milyen. Szóval, amikor a fiú látta, hogy a búza milyen, azt mondja!

— Na apám, akkor kimegyünk aratni holnap reggel, nem várunk, hogy túlérjen!

Akkor az öreg lefekszik estére, de a fiú nem alszik. Fogja magát a fiú, és megyen. Elmegy a világ kovácsához. Azt mondja a kovácsnak:

— Mester úr, van-e a készletében sarlója?

Azt mondja a kovács:

— Készletben nincs!

— De nekem fontos — mondja a fiú —, hogy reggelre készen legyen!

Nekiáll a kovács, rákiált az inasokra:

— Vasat elő, szenet, munkára!

Szóval, kérdik az inasok, hogy mennyi forma vasat hozzanak ki a raktárból. Az nem olyan volt, mint Samu, annak volt raktára.

Mondja azután a kovács:

— Milyen legyen a sarló? Rendes embernek való vagy fehérnépnek való ?

Rákiált aztán az öreg, a mester:

— Hozzatok — azt mondja — kilencven kiló vasat, rakjátok be a tűzbe!

Szóval tizenkettő fújta, tizenkettő forgatta a sarlót. Akkor készen volt a sarló. Na, most már nyél kell abba a sarlóba. De a kovácsnak nem volt készenlétben egy olyan nyele, nem volt kiesztorgálva. Szóval, volt egy nagy jegenyefája a kovácsnak a háza előtt. A fa vastagsága tizenkét méter volt. A fiú nekilátott:

— Nézze, mester úr, ebből a fából talán lesz. Egy kicsit vékony, de talán jó lesz!

Mondja azután a kovács :

— Na, rajta — mondja a kovács az inasoknak —, ki kell vágni!

Azt mondja a fiú:

— Nem kell azt kivágni! Amíg megcsinálják a fogát a sarlónak, én kivágom!

Nekiáll a fiú, rálöki egyik kezét a fára, kidönti a fát. Olyan hatalmas ereje volt. Letakarítja róla az ágakat, megnézi, hogy milyen hosszú kell, amennyit be tud fogni a markába.

Így elkészült a sarló.

Megyen a fiú a sarlóval hazafelé. Mikor aztán hazaérkezett az édesapjához, mondja az öregnek:

— Na, apám, most már munkához fogunk!

Már ez alatt az idő alatt élelmiszert beszereztek, így élelmiszertük már volt. Ügyesen betarisznyáltak, kimennek a tagba. Nekiálltak a munkának. Na, akkor nekifog az öreg rendes kis sarlóval. A fiú pedig lefeküdt egy fának az árnyékába.

Közeledett a reggeli ideje. Leültek és megreggeliztek. Persze délben, hasonlóképpen, mindig csak aludt a fiú. Az öreg dolgozott. Este azután mondja az öreg:

— Na, fiam, hát én mindig csak dolgozom, s te — azt mondja — most is alszol?

— Hagyja — mondja a fiú —, apám, én ráérek még!

No de az öreg olyan szaporán dolgozott, hogy egy kéve búzát vágott egész nap.

Azután megvacsoráztak. Szép holdvilág volt az éjjel. Az öreg elaludt, a fiú pedig felkelt. Látja az öreg, hogy a fiú felkel, iparkodik, hogy dolgozik, menni akar azután további munkára, hogyhát hadd vágja ő is.

— Na — mondja a fiú —, hagyja csak, apukám, maga máma dolgozott, most én dolgozok!

Az öreg egész nyugodtan aludt. Hát, kibágyadt abban a melegben! Veszi a kisfiú a kis sarlócskáját: mikor már kétszer meghanyasztotta, készen is volt a tag. Na, most már ügyesen volt, de ő is csak egy kévébe kötötte.

Mondja az öregnek:

— Na, apám, mindenki amennyit aratott, azt viszi!

Hát bizony, marhájuk nem volt. Beleüti az öreg a kis sarlóját a kévébe, s veszi a vállára. Persze, a fiú is hasonlóképpen csak úgy viszi. Nahát, azután mit csináljon a búzával? Hová rakja? Csúre nem volt. Megrakják azután egy asztagba a két kéve búzát. Azután nekiállnak. Azt mondja a fiú:

— Na apám, a gépelése ennek a búzának azután hogyan lesz?

De a fiú sajnálta odaadni a búzát gépelésre, mert mind aranyszemű volt. (Olyant kéne szereznünk is!)

Mondja azután a fiú az öregnek:

— Apám, másszon fel az asztag tetejére, és ott örködjék, nehogy vagy egy madár elkapjon abból vagy egy szálat vagy egy füvet, hogy elvigye!

A fiú kapja magát, veszi a sarlóját, és viszi a kovácshoz, ahol csinálták neki a sarlót. Mondja azután a kovácsnak:

— Nézze, mester úr — mondja azután a kovácsnak —, nekem ebből a sarlóból egy csépet csináljon!

Szóval, már a sarlóhoz is nem kicsi vas kellett, akkor mennyi kell egy cséphez? Nézi a kovács a raktárban, de nem volt készletben.

— Nincs, fiam — azt mondja —, annyi vas, de várj, ameddig rendelek!

Azt mondja a fiú, hogy csak gyorsan csinálja, ha lehet!

Meg is rendelte gyorsan. Jöttek a szekerek, amelyik hogyan tudott rakodni, hozták a vasat a gyárból. Hát már nem győzte tovább várni a fiú, hogy nem érkezik vas. Mondta azután a mesternek:

— Ejnye — azt mondja —, hogy nem érkezik már meg a vas, mester úr?

Mondja aztán a mester:

— Hát én már régen megrendeltem, de messziről jön!

Hát nemsokára megkapják a táviratot, hogy el vannak akadva a szekerek, nem tudnak jönni. Na, de most már hogyan szabadítsák ki a szekereket? Akármennyi ember ment, nem tudták kihúzni, olyan mélyre ment.

Hát egyszer megindul a fiú a szekerek elébe. Kérdezi, hogy melyik felől jönnek, melyik úton? Menne feljűk. Jöttek keresztül, ki a mocsáron. Hát ott a szekér úgy elsüllyedt, hogy a marháknak már csak a füle látszott.

Na, de megyen a fiú, megérkezik a szekerekhez. Mondják aztán a szekeresek:

— Jó fiú, ha leszel szíves segíteni!

Nem tudták, hogy elűk ment ő. Kérdi aztán a fiú:

— Hát kinek viszitek ezt a vasat?

— Ezt drágán visszűk a világ kovácsának! — felelték az emberek, — Hát már annak visszűk, a világ kovácsának.

Akkor megörűlt a fiú.

— Hagyjátok el, ez az én vasam, ami nekem jött!

Kitette minden erejét, megkapta a szekereket, és lökte ki a partra. Mikor aztán kikerültek a szekerek a szárazra, persze az emberek már zúgolódtak, a marhájuk ki volt éhezve, mint mikor én voltam Báródon.

Kapja magát a fiú, és lehányja az összes vasat minden szekérről. Kimegyen az erdőbe, teker egy gúzst, belekötí a gúzsba a vasakat. Amit kilencvenkilenc szekér nem bírt, a vasat, ő mind kivitte a hátán. Az volt a fiú ! Micsoda gerince volt! Annak kettő volt!

Megérkezett a vassal a kovácshoz, a mesterhez. Nekifog aztán a kovács, csinálja neki a csépet. Egykettőre megvolt az. Megyen haza a fiú az apjához. Kérdi aztán tőle:

— Apám, nincs valami baj? Nem vitt el valami madár a búzából?
— Nincs itt, fiam, semmi baj — azt mondja —, még rá se gyújtottam, úgy vigyáztam a búzára!

Nekiállnak ügyesen, s megnyesik a gyepet körbe, s leteríti szépen a búzát a fiú, és kezdi csépelni rendesen. Már neki annyi búzája lett abból a búzából, hogy nem volt hova tegye. Padlása, hombárja, mind teli lett.

Ők elvégezték az övéket, közeledett már a másik aratás, a másoké még csak akkor kelt, amikor ők az övéket learatták.

Hát persze, ott a szomszédban volt egy nagy gróf. Mondja azután az apjának a kisleány:

— Menjen el, apám, ahhoz a grófhhoz! Mondja neki, hogy hallottam, hogy ki akarja adni a búzáját részbe!

Ment is az öreg, ment a grófhhoz. Bemegy a grófhhoz. Kérdezi mindjárt a gróf, hogy mit keres. Feleli rá az ember aztán:

— Nézze meg — azt mondja —, én azért jöttem, hallottam, hogy a méltóságának sok búzája van, és ki akarja adni részre. Én — azt mondja — felvállalom az egészet!

Kérdi aztán a gróf:

— Mit csinálsz te annyi búzával? Mikor aratod le?

Mondja aztán a szegényember:

— Ne törődjék avval az úr, mikor aratom én le! Mikor meglesz a rendes idő, akkor aratom én le!

Hát azt mondja: — Kivel fogod learatni?

Azt feleli: — Én a fiammal!

— Hát — azt mondja — csak ketten?

— Csak — mondja az öregember.

— Te ember, ha mi szerződést kötünk együtt, akkor te tulajdonképpen két hét alatt nem fogod elvégezni azt a búzát. Akkor — azt mondja — én téged törvényesen felakasztatlak!

Felel rá az ember:

— Engem, uram — azt mondja —, jól van! És — azt mondja — hát hány hold lehet?

— Hát — azt mondja — valami kilencvenkilenc hold.

— Nahát akkor — azt mondja — mit csináljunk? Hogy kössük meg a szerződést?

— Hogy akarod? — azt mondja. — Koszttal vagy koszt nélkül?

— Hát — azt mondja az ember — koszttal!

Azt is mondta aztán a fiú az apjának, mikor elindult hazulról:

— Ne ijessze meg a grófot apa, hanem mondja meg neki, hogy nekem van egy kis tarisznyám, én azért a többit mind learatom, s elcsépelem neki.

Hát neki volt egy olyan rendes kis tarisznyája, amivel a gyermekek szoktak iskolába járni, hogy a könyvet hordozzák benne.

Megkötik a szerződést, hogy ha három hét alatt ő nem végzi be azt a munkát, amit a gróftól vállalt, akkor őt a gróf felakasztatja. Ő az életét tette erre.

Jön haza az öregember a szerződéssel:

— Kedves édesapám, aztán hogy járt?

Előveszi a fiú a szerződést, kezdi olvasni. Hát csak olvassa, amíg végigolvassa a szerződést.

— Rendben van, apám. Hát megmondta az úr, hogy mikor fogjunk neki a munkának?

— Hát én — azt mondja — elfelejtettem megkérdezni tőle — feleli az öreg.

— Hát olyan buták mind a ketten, maga is, az a gróf is — mondja —, hogy nem tudják, mikor kell nekifogni?

Fogja magát az öregember, és ment vissza. Hát közel ment, mintha csak ide ment volna Szabó Gyulához, Bikalra.

Meg van ijedve a gróf, hogy miért jött vissza az ember.

— Hát — újra azt mondja a gróf — nem áll a vásár?

— Dehogynem — azt mondja. — Áll!

Azt mondja a gróf:

— De nem tudom, mi a baj? Miért jöttél vissza?

Mondja aztán az ember, hogy nem tudja, mikor kezdjenek neki a munkának?!

Feleli az úr:

— Akár reggel is nekifoghatsz!

Megy az ember haza, mondja a fiának:

— Nézzed — azt mondja —, reggel neki is foghatunk a munkának!

Kapják magukat reggel, és mennek munkába. Az úr már nagyon várta őket. Azonnal lehívja őket a konyhára, s rendelt nekik italt. Nekifog inni a fiú, a csépet odatámasztotta a kastély oldalához. A sarlót persze letette a karjára, amint azt szokták. Nekilátnak, s ott esznek, isznak.

Parancsolja az úr azután, hogy fogjon be. Hát menet közben, míg befogtak, míg ettek, míg időt töltöttek ott a hámmal, míg mesélgettek, beszélgettek egymással, hát egyszer csak kezd a kastély ropogni.

Mondja aztán az úr a feleségének:

— Te, anyjuk, mi van ezzel a kastéllyal? Miért ropog ez a kastély így?

Azt mondja az asszony:

— Ebben lakott — azt mondta — az apámnak az apja, az őseimnek az ősapja, még ez sohasem ropogott — azt mondja.

Hát azt mondja aztán a méltóságos asszony:

— Bizony, hogy nem tudom — mondja —, biztosan valami egér került a padlásra!

Na, de már a fiú tudta, hogy miért ropog a kastély. Már a fiú látta, hogy egy-egy téglát kezd hulladozni róla, egy-egy kő karikázott ki a falból. Hát akkor azt mondja a nagyságos úrnak :

— Kimegyek — mondja — félre valahova, valami bajom van.

Hát ki is ment a fiú, elkapja a csépet meg a sarlót és leteszi a földre. Ha nem teszi le, eldönti a kastélyt. De már a kastély csak egy sarkán állott, a többi része már dőlt. Mire kilép az úr a kocsihoz, hogy felüljön rá, hát csak nézi a kastélyt, hát csak egy sarkán áll a kastély.

— Ejnye, anyjuk, a patkánykutyákat szedd össze azonnal!

Dobálja fel a hiuba őket, hogy fogják ki a patkányokat a hiuból.

Az úr megindul, és kiment a kocsival. Kimentek a tagba. Mind kezdi mutogatni, hogy melyik az ő tagja, melyik az ő táblája, meddig tart.

— Na — mondja az úr —, megértetted, hogy meddig az enyém? Tudod?

— Tudom, uram — azt mondja a fiú.

Ők gyalog mentek ki a tagba, mert nem merte feltenni a szerszámokat a kocsiba, mert a ló nem bírta volna el.

Mondja azután az úrnak:

— Méltóságos úr, a reggelit aztán nehogy elfelejtsék !

— Dehogyan felejtjük — mondja az úr.

— Hát — azt mondja a fiú — mi lesz a reggeli? Két kövér disznót levágni, azt ügyesen megsütni és két nagy hordó bort, egy hordó pálinkát, két bödön túrót, két kemence kenyeret. Az a reggeli és délben hasonlóképpen csakúgy és a vacsora is, csak hasonlóképpen.

Neki annyi volt az étele.

Közeledik a reggeli ideje, látja is, egyszer, hogy jönnek a szekerek, de ő ez alatt az idő alatt nem vágott meg egy szál búzát sem. Megérkeznek a szekerek. Leülnek, ügyesen megreggeliznek ketten az öreggel. A szekerek elmennek haza, vissza az udvarba, de ő lefeküdt ügyesen, és csak aludt.

Közeledik a dél, akkor hozzák az ennivalót megint. Megebédelnek ügyesen, és fekszik tovább.

Jön a vacsora. Mikor is megvacsoráztak, kérdi az úr a béresektől:

— Dolgozott-e valamit az az ember?

Felel aztán a béresgazda:

— Méltóságos uram — azt mondja —, a vacsora ideje elmúlt, kivittük a vacsorát, de még — azt mondja — a vacsoráig egy szál búzát sem vágott le!

— Á, az sem nagy baj — mondja a méltóságos úr —, majd meglátjuk!

Mondja egyszer a fiú az apjának: — Na csak nyugodtan fekdjék le — és elugrik tovább.

De a szegény öreg már izgatott volt, hogy mit csinál az az úriember velük?

Nekiáll aztán a fiú, hozzáfog a munkához. Reggelre mind levágta, össze is rakta mind egy asztagba. Olyan volt a szerződés, hogy ott fogják kicsépelni, mint úrihelyeken szokták, künn a traktorok.

Hát egyszer jön a reggeli. Mikor a béresek behozták a reggelit, kikocsikázott a méltóságos úr is, hogy lássa, mit dolgoztak az emberek.

Már mikor látta, hogy mit dolgoztak, annyi rengeteg búzát levágtak, kiesett a kocsiból ijedtében.

Odanyúl azután a fiúhoz az ostorral, karonfogja az úr, és viszi egy fa árnyékába. Meg volt ijedve az úriember.

Hát kérdi tőle: mi van vele? Meg volt ijedve erősen, alig bírt magához térni az úriember.

Mondja aztán neki, hogy:

— Itt fogjuk elcsépelni, és itt fogjuk elosztani, vagy odahaza?

Azt mondja az úriember:

— Hát itt. Hát itt szoktam mindig elcsépelni!

Hát persze, az úrnak nem volt saját gépe, hát ő abban a hitben volt, hogy valakitől elkérje a gépet, hogy a búzáját gépeltesse.

Azt mondja a fiú:

— Ne tessék másik gép után járni, én elgépelem mind, és jó is lesz!

Kérdi aztán az úrtól:

— Emlékezik, hogy hogyan volt a szerződésünk?

— Elgépelve — azt mondja — készen adni —, mondja aztán az úr.

— Igen — azt mondja —, nálam van a szerződés !

Belenyúl a zsebébe.

— Igen, úgy van — mondja az úrnak. — Nehogy a déllel elkéssék, mert délután nekifogunk dolgozni! Addig egy kicsit nyughassunk.

Nekifogtak délután. Nekifog a fiú, kezdi csépelni a búzát. Már egy-két órára délután nem volt mit csépeljen. (Az volt csak a csépelés, nem mint te, hogy két napig csépelisz egy zsák paszulyt.) Küldi aztán az öreget be az udvarba a fiú:

— Tessék — azt mondja — méltóságos úr kijönni, és a búzát elosztani!

Mindjárt ott rakják a másikat a szekérre, hívják az összes fogatokat, az úriember készíti, mennek mind a fogatok, a búzát hozzák haza.

— Na igen, méltóságos uram, én veszem ki a részt hamarabb — mondja a fiú. — Az enyém úgysem sok!

Hát így volt — azt mondja — a szerződés, hogy én a kis tarisznyámat töltöm meg!

Csak örült az úriember, hogy mi az a kis tarisznya búza vagy két kupa búza, neki meg maradt rengeteg sok!

Na azután kezdi önteni a kisfiú, előkéri a kis tarisznyáját. Hát amennyi búzája volt abban a táblában, amit ők levágtak, mind beletették a tarisznyába. A tarisznya még nem volt teli, még akkor sem.

Elgondolkozik az úriember, hogy mi van evvel a tarisznyával, mert a búzát mind belerakta, s a tarisznya nem volt még félig sem. Hát persze, neki az volt a vására az úriemberrel, hogy a tarisznyát töltse meg.

Elmentek haza az úriemberrel, és ami gabonája volt az összes magtárakban, mind belérakták a kis tarisznyába, és a tarisznya még akkor sem telt meg.

Feleli aztán a fiú az úriembernek: — Hát még mindig nincs tele a tarisznyám, nagyságos uram?

Feleli az úr:

— Már nincs mit csináljak, egy árva szem gabonám sem maradt, pedig ott mindig volt megmaradt gabonám esztendőkről esztendőkre.

Hát az úriember ezen egy kicsit elgondolkozott. Kapja a fiú a kis tarisznyáját a hátára, indulnak hazafelé az apjával ketten.

Hát volt egy gyönyörű stájer bikája az úrnak, de hát olyan dölyfös volt, hogy csigán engedték le, csigán adtak neki enni, ahhoz emberi állat nem mehetett közel. Gondolja magában az úriember, mit csináljon vele?

Azt mondja a feleségének :

— Hej — azt mondja —, én utánaeresztem azt a bikát, az megöli, s a búza visszakerül!

El is engedték a bikát a fiú után. A bika már messziről látta a fiút, már bömbölt. Már vágta a földet, nekiment, hogy megölje. Egyszer a fiú hátranéz, látja, hogy a bika jön utána.

— Haj, méltóságos úr, kell ám hús is a kenyérhez! — mondja a fiú.

Egyik kézzel megkapja a kis tarisznyáját, hogy ne essék le a válláról, másik kézzel megkapja a bika első lábát, és fellöki a búzának a tetejére.

Nézi aztán az úr, hogy viszi haza a bikát.

— Ott a másik bika — mondja az úr —, az dühösebb, az biztosan megöli!

Kiengedik a másik szilaj bikát is. A fiú azt sem várja sokáig, mihelyt odaérkezett, megkapja, és fellöki a búzának a tetejére.

Na, viszi őket haza, a bikákat elevenen s a zsák búzáját. De hová? Istállója nem volt, egy kis rongyos kalibája volt, amelyben laktak ők ketten. Hát a rengeteg búzát hová tegye? Meg volt gondolkozva ő is. Fogja magát, és egy nagy gödröt. Belekötötte a bikát.

Kezdi azután árulgatni a faluban. Úgyannyira eladogatta a búzáját, hogy nem maradt meg, csak amennyi saját magának kell. Így a fiú pénzre verekedett, hát borzasztó sok pénzt kikeresett abból a sok gabonából.

Fogta magát, házat épített, csúrt, mindenfélét. Nekiállt azután rendesen gazdálkodni. Nekiállott, csináltatott ekét, boronát, rendes gazda lett. Szántogatott azután a két bikával.

Így éldegéltek az öreggel. Még máig is élnek, ha meg nem haltak.

A PULIKUTYA

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét ország ellen, még az Óperenciás-tengeren is túl, mikor Krisztus Urunk a földön járt Szent Péterrel. Megindultak országról országra, faluról falura járogattak. Hát ahogy mentek faluról falura, rájuk esteledett. Nagyon sok házat betekintgettek, egyik helyen is kértek szállást, a másik helyen is kértek, de nem kaptak, mert koldusruhában voltak felöltözve. Egyszer megállottak egy nagygazda ember előtt, kigondolta magában Krisztus Urunk meg Szent Péter.

— Tekintsünk be — azt mondja — ennél a nagygazda embernél, hátha kapnánk szállást az éjszakára.

Be is ment a két kolduseMBER, mert koldusruhában voltak felöltözve. Nagyon szívesen fogadták őket. Vacsorát is készítettek, jó puha ágyba fektették őket.

Na, reggel mikor felkelnek, szintén früstököt készítettek nekik, és avval meghálálkodtak, megköszönték nekik az éjszakai nyugodalmat. Mikor kiértek az udvarról, akkor pedig megállottak a kapuba. Azt mondja Krisztus Urunk Szent Péternek:

— Hallod, te Péter, ennek a nagygazda embernek mindene van az égvilágon, csak az nincs, ami kéne. Ezt egy szép fiúgyermekkel megáldjuk. Ez amit kér, ennek minden megadatik.

Hát arra nem gondolt Krisztus Urunk se, Szent Péter se, hogy ennek a nagygazda embernek volt egy János szolgája. Ez pedig kihallgatta az ólajtóból, ott állott az ólajtóban, cseléd volt, és kihallgatta, hogyhát mit mondott a két ember.

No, majd egyszer terébe esett a nagygazda asszony, született neki egy nagyon szép fiúgyermek. Mikor megszületett a gyermek, alig volt két-három napos a gyermek, hát az ura elment valahova vagy a faluba, az asszony pedig otthon maradt magában a gyermekkel. János pedig gondolt egyet, megfogott egy tyúkot, és elvágta a tyúknak a nyakát, és az asszonynak bekente a száját vérrel, hogy ha az ura hazajön, azt higgye, hogy hát a gyermeket az asszony megette. János pedig elvitte azt a gyermeket magával.

Ahogy ment, mendegélt hetedhét ország ellen, még az Óperenciás-tengeren is túl, beért egy királyi városba. Azt mondja a gyermeknek: — Látod, fiam, milyen szép palotája van a királynak?

— Látom, apám.

— Na — azt mondja —, még te attúl is szebbet kérjél, a város végénél.

Kért is a fiú egy szép palotát. De még a király palotájánál is különb volt, és úgy el volt látva mindennel, mint a királyé.

Hát oszt híre futamodott a városban, hogy micsoda szép palota épült a városnak a végén az éjjel. Hunnan jöhetett ez ide? Hogy kerülhetett ide ez a palota, mikor még tegnap nem is volt itt semmi?

Hát oszt kiment a király is, megnézte, hogy micsoda gyönyörű palota van a város végén, és úgy el van látva, mint az övé, jószággal, cseléddel, mindennel, mint a királyé, és szolgálókkal, szobalyányokkal, mindennel.

Hát oszt a király megszerette Jánost, és hozzáadta a lányát feleségül.

Hát oszt, mikor elvette a lányát feleségül, az mindig kérdezte tüle, a Jánostúl a királyné, a királykisasszony :

— Hallod, János, mondd meg nekem, hunnen vetted te ezt a szép gyermeket, mikor te azt mondtad, feleséged nem volt sose?

— Hagyjál békét, ne kérdezd, majd megmondok mindent.

Na, elhallgatott az asszony ideig óráig. Egyszer megint kérdezte tüle. Mán a fiú nagy volt, iskolába járt, hintón vitték, hintón hozták az iskolából. Mi történt egyszer? Elfelejtkeztek rúla, mert az asszony azt mondta, hogy ű nem lakik meg Jánossal, hogyha nem magyarázza meg neki, hogy honnan

vette ezt a szép fiúgyermeket, mikor ű azt mondja, hogy neki felesége sose volt.

Avval János elkezdte neki mondani:

— Hallod feleségem, már elmúlt annak ideje, mindene, hát mán én megmondok neked mindent. Én laktam — azt mondja — egy nagygazda embernél. Krisztus Urunk mikor Szent Péterrel a földön járt koldusruhában, ott háltak nálunk, és azt mondta Krisztus Urunk Szent Péternek: „Te Péter, ennek a nagygazda embernek minden van az égvilágon, csak az nincs, ami kéne. Ennek a nagygazda asszonynak most születik egy fiú gyermeke, s az amit kér, annak mindene megadatik.” Én pedig, mikor megszületett ez a gyermek, háromnapos volt, elloptam tőle. Megöltem — azt mondja — egy tyúkot, oszt bekentem az asszonynak a száját vérrel, hogy az ura ha hazajön, azt higgye, hogy a felesége megette a fiú gyermeket. Én pedig ellógtam vele.

Na, ahogy beszélgetnek tovább, egyszer azt mondja az ember:

— Jaj, kedves feleségem, elfelejtkeztünk — azt mondja — a kocsisnak szólni, hogy menjen a fiúgyermekért. Mán az idő itt van, hogy a gyermeknek itthun kéne lenni, és még mindég oda van.

Mikor kinyitja az apja az ajtót, hát látja, hogy a fiú ott áll az ajtóban. A fiú kihallgatott mindent. Hívták befelé enni, de a fiú nem ment be. Lement az ólba, azt mondja a kocsisnak, a legszebbik paripát nyergeljék meg neki, mert ű most útnak indul.

Mikor felnyergelték a legszebbik paripát, azt mondja az apjának :

— Na, te János, most mán változzál át egy szép pulikutyának — avval a mostohaapja átváltozott egy szép pulikutyának —, és gyere velem.

Avval megindult a kisfiú hazafele jönni, mert neki neve nem volt. Ahogy jött, ráesteledett, beszállott a bírónál. A bírónál mindjárt vacsorát készítettek neki, de a királyfi nem engedte meg, hogy a kutyának vacsorát adjanak, hanem kimerített egy lapát szenet a spórból, és azt adta a pulikutya elébe.

Azt mondja a bíró:

— Még ilyent nem láttam, királyfi, életemben — azt mondja —, hogy ilyen szép kis pulikutya tüzes szenet egyék.

— Hát olyant hallott, bíró uram, hogy az embert elevenen eltemessék?

— Azt hallottam — azt mondja.

— Messzi van még ide?

— Elég jó távol van — azt mondja.

Na, reggel felkőtt a királyfi, megfrüstökölt, és útnak indult. A pulikutyának pedig tüzes szenet adtak.

Másnap egész estig megint jött a fiú. Megént este ráesteledett, avval beszállott a bírónál. A bíró mingyán vacsorát készített neki, a kis pulikutyának tüzes szenet adott a királyfi.

Azt mondja a bíró:

— Még ilyent nem láttam életemben — azt mondja —, hogy ilyen szép kis pulikutya tüzes szenet egyen.

— Hát olyant hallott, bíró uram, hogy az embert elevenen eltemessék?

— Azt hallottam, mert nem messzi van már hozzánk — azt mondja.

— Messzi van még ide?

— Nem olyan olyan messzi, holnap délire ott tetszik lenni, királyfi.

Hát reggel felkőtt a királyfi, és útnak indult, de a kutyának csak tüzes szenet adott.

Beért másnap délre a szülőfalujába, beszállott a bírónál. Azonnal ebédet készítettek neki, de a kis pulikutyának csak tüzes szenet adott, hogy onnan jő, forog fel a beszéd.

Azt mondja a bíró :

— Hát még ilyent nem láttam — azt mondja —, hogy ilyen szép kis pulikutya tüzes szenet egyék.

— Hát olyant hallott, bíró uram — azt mondja —, hogy az embert elevenen eltemessék?

— Azt hallottam, mert rajtunk történt.

— Megvan még az az ember — azt mondja —, aki azt az asszonyt elevenen eltemette?

— Meg — azt mondja.

— Na, legyen szíves bíró uram, jöjjön el velem.

Avval elmentek a nagygazda embernél. De a nagygazda ember úgy leszegényedett tizenhat esztendő alatt, hogy már a ház közepin csak egy kis pislákoló tűz égett. Odament a királyfi, bekötötte a lovát az istállóba. Avval az öregember elől elvette a tüzes szenet, és ebbe tette a pulikutyának.

Azt mondja az öregember, elkezdett mortyogni:

— Még ilyent nem láttam — azt mondja —, hogy egy ilyen szép kis pulikutya tüzes szenet egyék.

— Hát olyant hallott — azt mondja —, öregapám, hogy az embert elevenen

eltemessék?

— Azt hallottam, mert rajtam történt.

— Meg tudná maga mutatni, hogy hova temették?

— Én nem voltam kint — azt mondja — a temetőben, én nem tudom, hova temették.

— Elég szégyen! — azt mondja. — Vannak abból az emberekből még, akik voltak a temetésen?

— Vannak.

— Na, menjen csak, hívjon ide vagy hármat.

Arra az öregember elment, odahívta a szomszédokat, s kimentek a temetőbe. Megmutatták a fiúnak az anyját, hogy hun van, huva temették. Mikor a fiú megállott a sír szélénél, azonnal szólott:

— Gyere fel, te koporsó!

A koporsó azonnal feljött a földsínre.

— Nyílj meg, te koporsó!

A koporsó abban a pillanatban megnyílt. Még az anyja akkor is élt a koporsóban, és a fiúnak varrta az ingét, készítette el. Akkor karoncsípte az anyját, és hazavezette az apjánál.

— Na, öregapám — azt mondja —, elismeri ezt feleségének?

— El.

— Na te pulikutya változzál átal — azt mondja — János szolgának.

Avval a pulikutya átalváltozott János szolgának.

— Elismeri ezt — azt mondja — szolgájának?

— El.

.— Éngem elismer fiának?

— El.

— Na, ezért szenvedett az én anyám tizenhat esztendeig a földben. Na, János — azt mondja —, ülj fel erre a paripára, és eredj haza, élj a feleségeddel boldogul. Én pedig itt maradok az apámnál.

A fiú ott maradt az apjánál, még hétszerte gazdagabb lett, mint addig volt. Még mai napig is élnek szegények, ha meg nem hóttak.

Ez nem mese, hanem egy történet.

IGAZSÁG ÉS HAMISSÁG

Volt két egy testvér. Egy portán laktak, hát mindig harcoltak ezen együtt. Mert a nagyobbik mindig azt mondta a kisebbnek, hogy jobb a hamisság, de a kisebbik mindig azt mondta, hogy:

— Jobb az igazság, bátya!

Addig harcolnak, addig vitatták a szót:

— Ennek végi soha se lesz, hanem induljunk útnak! Keressük ki hát az igazságot.

Nem tértek addig együtt. Nahát, hozzákészültek az útnak. Tett mindegyik tarisznyába egész kenyereket meg üvegbe kis olajat, mit, ami volt a házoknál útra.

Mendegélnek jó darab ideig beszélgetve egyet-mást, hogy ez így, hogy az amarra. Így töltik idejüket. Egyszer aztán, mán darab ideig mennek, meg is éheztek. Azt mondja az öccse a bátyjának :

— Bátyám, együnk is mán.

— Nem bánom öcsém, én is éhes vagyok.

A bátyja mán gondolóra vette a dolgot a hamissággal, nem iparkodott a tarisznyabontással. De az öccse hát hamarosan kibontotta, meg is szelte a kenyeret. Azt mondja a bátyja :

— Öcsém, tudod-é mit gondoltam?

— Mit, bátyám?

— Nézzed csak — azt mondja —, a te kenyered is egész volt, de mán megszelte. De én még nem szeltem. Ne szeljük meg — azt mondja —, hanem ha mán előbb megszelte, előbb megesszük a tiédet.

— Hát jó lesz, bátyám — azt mondja.

Itt ettek az övéből. Jóllaktak, mendegélnek osztán beszélgetve.

Úgyannyira, hogy megint csak oszt majd megéheztek. Ettek megént.

Jóllaktak, beszélgettek egyet-mást. Megént elindultak aztán, beszélgettek humi egyet-mást egyikről, másik felől.

Utólagoson megént csak megéheztek. Napok múltak mán eddig, csakhogy már az országjokból is mennek kifelé más országba. Megint megéheztek. Ez az utasember dolga, a menés meg az evés, mikor eljön az ideje. Megént jóllaktak, beszélgetve megént útnak indultak. Ahon elesteledtek, megháltak. Nem jártak ők sehol szállás fele, nyár volt. Mennek

jó darab ideig, már más országba be is tértek. Ott oszt beszélgettek arról az ország sorsáról. Ismét csak eléheztek.

— Hát, bátyám, együnk is már.

— Együnk.

De mán csak annyi volt, hogy akkor el is fogyasztották.

Megént útnak indultak, mennek, mendegélnek jó darab ideig. Mán az öccse éhes is lett, de a bátyja ravaszsággal húzta-halasztotta. Azt mondja egyszer :

— Bátyám, együnk is mán.

— Hát együnk — azt mondja —, éhes is vagyok.

Az öccsének mán üres a tarisznyája, nem is kellett bontani egyéb, a kés után. De a bátyja, olyan hurkos tarisznya volt, kihurkolta, kivett annyit a kenyérből, hogy levágott egy kis pilist a végéből, oszt beburkolta. Hozzáfog enni. Erre csak várja nagy éhesen, hogy majd azt mondja: vágjál, öcsém, te is.

— Bátyám — azt mondja —, hászen adjál hát nekem is.

— Hát ugye, öcsém, jobb a hamisság, mint az igazság.

— Nem bátyám, jobb az igazság, mint a hamisság.

De hát nagyon éhes volt:

— Hát csak adjál valamit enni.

— Adok öcsém, ha ki hagyod a fél szemed ásni.

— Ejnye, bátyám, ha éppen arra viszen már a lelkiösméret, ha éppen ráestél, ne hagyj itt meghalni éhen, idegen helyen, ásd ki a szemem.

Kész volt kiásni a szemét az öccsének, úgy adott kéztől egy kis szelet kenyeret.

— No ládd, öcsém, most mán láthatod, hogy jobb a hamisság, mint az igazság.

— Nem, bátya, mindig jobb az igazság.

Elindultak osztán menni. Mentek jó darabig. De a bátyja tovább bírta, mert jóllakott. Ű meg se jól nem lakott, meg a szeme is fáj. Csak oszt megszólította megént:

— Bátyám, együnk mán.

— Együnk is, öcsém, éhes is vagyok.

Megint csak kihurkolta a tarisznyát.

— Hát bátyám, adjál hát nekem is.

— Hát ugye, öcsém, jobb a hamisság, mint az igazság?

— Nem, bátyám, jobb az igazság, mint a hamisság. Mindég legyőzi az igazság a hamisságot üdővel is.

— Hát adok — azt mondja —, ha ki hagyod a másikat is vájni.

— Ha rávisz a lelkiismeret, de ne hagyj itt éhen veszni. — Így adott oszt neki. Azt mondja osztán neki:

— Hallod, bátya, ha mán ezt tetted velem, ne hagyj itt elpusztulni éhen, vezess valahová, vagy községbe, vagy valahová, hogy tudjak vezetőt fogadni, mert így nem mehetek sehova.

Olyanformán lehetett valami városnál, a királyi lakás is ott volt. Elvezette aztán egy akasztófaig. Az meg körül volt kőkerítéssel véve, egy kapun mentek be hozzá. Hát ű gondolta, a bátyja — én nem vezetlek sehová, itt hagylak, majd találkozol valakivel valamikor. — Elvezette odáig a kapuig. Akkor azt mondja neki:

— Na, öcsém — megmutatta neki kézzel —, itt az egyik kapufélfa, itt a másik. Csak eredj, majd találkozol te valakivel.

Avval otthagya az öccsét, ő meg elutazott haza. Felesége kérdezte, hova lett?

— Azt én már nem tudom, elmaradtunk egymástól. — Ennyi volt a felelet.

Ez meg szegény világtalan ment körültaogatva, sehol résre nem tanált, míg a másik oldalon vissza nem jött a kapufélfához. Gondolkozott: „Istenem uram, itt mán nyílás van, csak az lesz, az a kapu, ahun voltam”. Megént visszament, de nagy terület volt. Addig járkált, addig járkált, megint visszajött a másik oldalon, ahol elindult.

— Na mán tudom, innen ki nem mehetek, csak itt, de megpróbálok keresztbe menni, nem akadok-e meg valamibe?

Felfogta oszt magának onnan kiszámította a járást. Egyenesen nekiment az akasztófának. Nem akadt volna meg semmibe, gondolta, hogy ki nem mehet, de hogy ott megakadt, hát ott maradt osztán. — Istenem uram, vajon mi lehet ez, hol lehetek én? — Fáj is a szeme, éhes is, gondolkozik, de csak letelepedett ott.

Ott imádkozgatott. Egyszer hallja a nagy suhogást. Hát jön a három holló. Akkor tudta meg, hogy hun van. Azt mondta a három holló közül egy:

— Haj, haj, haj ! De régen nem voltunk ezen az akasztófán.

Akkor tudta meg, hogy akasztófa alatt van. Na, de azt mondja tovább:
— Valljuk ki egymásnak, ki mit hallott, ki mit tud.

Azt mondja egy:

— Halljátok, én bizonyosan tudom, hogy hajnalra ez alatt az akasztófa alatt lesz olyan harmat, hogy akinek egy csepp szeme sincs, új szeme nő. Aki azt úgy tudná, mint én, nyertes volna.

Azt mondja a másik :

— Halljátok, én meg azt tudom, de igaz is, hogy ezalatt az akasztófa alatt fog nőni egy bokor fű, de az — azt mondja — olyan fű lesz, aki úgy tudná, mint én, abból fürdőt csinálnának, még aki nyomorékul születik a világra, kigyógyulna. — Azt meg hallgatja szegény.

Azt mondja a harmadik :

— Ej, halljátok — azt mondja —, milyen bolond ez a király. Ű az országban nem tud vizet használni, más országból hordatja hordóval. Hej, pedig milyen könnyű volna, a városának az északi oldalán van ez s ez a hegy, aki azt úgy tudná, mint én, ahun az a hegy van, a közepén megásná tizenkét szűzlegénnyel. Ott le van pecsételve egy malomkúvel az országnak az ere. De azt ha megásatná, onnan kilöketné, áshatna már akkor kútat hegyen-völgyön. Volna víz az országjába.

Elmondta mind a magáét, ekkor összecsapták a szárnyukat, elmentek.

A szegény mindig tapogatja maga körül a földet a keze. Egyszer mán érzi, nedves a keze, mindég nedvesebb, mindég nedvesebb. Ahogy nedvesedik a keze, dörzsölgeti a szeme helyét, mindég jobban, mindég jobban. Utoljára vette észre, hogy a szeme nő, hogy mosogatta. Mire a nap jött felfele, a szeme is megnőtt, de a világosságot is megkapta a szemének.

— No, hála legyen a jó Istennek, most mán szemem is van. De orvos is vagyok.

Mert ű osztán, hogy szeme lett, üveg volt nála, meddig a nap a harmatot fel nem szárasztotta, mindig simogatta a gyepet, és csepegtette a harmatot az üvegbe. Utoljára oszt felszáradt a harmat, hiába simította, csak száraz lett a keze. Megelégedett aztán evvel. Nézi aztán azt a bokor füvet, azt is takarosán feltépte, csakhogy megpakolta ű oszt a hurkosát, teli volt.

Kisétál ű aztán, szegény, öröme is volt, bánata is volt, mert éhes volt. Nézi aztán a kaputól, hogy merre vezet a legtöbb nyom, hát csakis a város fele legtöbb vezetett, arra indult el. Nemsokára eléri a város végét, ilyenforma kis ház van ott, mint ez az enyém. Bemegyén, próbát teszen,

hogy vajon igaz-é, hogy víz nincs az országban, mert ha vízhiány van, akkor mán észrevételt tesz.

— Jó napot adjon Isten, édes öreganyám.

— Isten hozta. Úgy látom, más országi ember, nem is vártam, de nem is tudom kinek szólítsam.

— Hát én — azt mondja — én egy külsőországi orvos vagyok, ha lenne szíves egy ital vizet adni.

— Jaj — azt mondja —, azt nem adhatok, mert mindég úgy reggel van a királynál a vízfaszolás, hát ki van számítva, hogy minden egyesnek főzésre, italra a víz. Úgy tudok adni másnak, hogy akkor magamtól húzom el. Hanem várjunk egy cseppet, mindjárt hozok.

Szaladt aztán a fiához nagy ricsajjal, hogy :

— Adjanak vizet, mert nálam bejött egy másországi orvos, vizet kért, de nem tudtam neki adni.

Mindjárt aztán a szó erről és arról is megyen idébb- odább, csak hogy a királynak is a fülébe csendült a szózat. Itt meg nagyon kapott rajta, mert mán egy jánya a hetedik évét töltötte befele a betegségbe éppen akkor, hogy meghallotta, hogy orvosról van szó. Mindjárt az istállóba futott a postakocsishoz, hogy fogjon be a hintóba. Hamar becsípték a lovat, de mindjárt az inas is egy butélia vizet, tálcán, poharat. Felült a kocsira, hajtottak az asszony után. El is érték, fel is vették a kocsira. Csak odafordult a kis ház elébe a hintó. Mindjárt leugrott az inas a hintóról, vitte a tálcán a poharat meg a butélia vizet. Beköszönt az emberhez.

— Na — azt mondja —, tessék, itt a víz, orvos úr !

Töltött egy pohár vizet. De éhes volt, de csak megitta, mert ezzel tudta meg a víz dolgát.

— Nahát, magáért jöttünk, tessék felülni.

Restellte is, hogy a hintóra kellett felülni, de csak felült. Mikor odaért haza, mán a király ott várta, ölnfögvást vette le a hintóról.

— Ejnye — azt mondja a király —, nem is tudom, hogy szólítsam?

— Hát én, kérem, egy másországi orvos vagyok.

— Hát aztán ilyen ruhában?

— Hát nálunk ilyen a divat.

— Aj, ezt nem helyesbítem, de hát nem baj, itt másképp fordítjuk a dolgot.

Mindjárt rendeltetett ruhát neki. Együtt früstököltek is. Kérdezi aztán a király:

— Hát orvos úr, egy jányom a hetedik évet tölti befele a betegségben.
Lehetne azon segíteni?

— Hát azt meglátjuk. Isten után, Isten segedelmével mindent meg lehet tenni. Hanem — azt mondja — egy üstöt, amelyben még víz nem volt meg egy kádat, tiszta újakat alapítani.

Majd aztán olyan kerthelyen, ahol hirtelen volt, mindjárt egy emberrel tüzet rakatott, ű nem csinált semmit, csak kormányzott. Hordatott aztán vizet az üstbe, tett osztán bele a fűből, megfőzte.

A kádat belevitette a kisasszony szobájába, mikor felfőtt a víz, az emberekkel oda behordatta azt a vizet. Langyos melegre elhűtötte. Akkor ű maga a kisasszonyt megfogta, és beletette. Nem volt egy öt percig, hiába le volt gyengülve, maga erejéből kiugrott a kádból. Elkurjantotta magát: — Mamám! Hozzanak ruhát, hét éve mán hogy nem öltöztem fel!

Hoztak aztán, felöltözött. Meglett a nagy öröm.

Akkor a királyhoz fordult:

— Felséged, ha mán idetörekedtem másországból, valamennyi nyomorékok vannak az országában, kurrencseljen az országába, jöjjön ide.

Volt aztán annyi, hogy se vége, se hossza nem volt. De csak belemártották az emberek, ő csak kormányzott, addig mindegyik benne volt, míg maga erejéből ki nem ugrott. De hamar kiugrottak. Csakhogy napról napra el is fogytak a nyomorékok.

— Na, felséged, hát nincs már több?

Kurrencseket küldött az egész országába, alig akadt szemenkint egy-kettő.

— Na, — azt mondja az orvos —, ezzel mán felhagyhatunk. Hanem felséged — feleli a királynak — hát annak mit fizetne, aki a világtalanokat kigyógyítja?

— Jaj, meg azt se tudom, hogy mi kincset tudok érte fizetni.

— Hát most már azt kurrencsolja, hogy a világtalanokat hordják.

Hát a világtalanokat hordták odafele, ű meg ült egy karszéken a gangon. Osztt vitték odafele a világtalanokat. Elrendezte ű a harmatot kisebb üvegbe, s egy talluszállal megkente. Egy csepp szeme se volt, annak a helyét kente. Hát odanézett új szemmel. Vezetni odavezették, de mán el, szemmel ment el mind. Az is volt egy-két nap, nap nap után. De utoljára az is csak elkopott, utoljára egy se került.

Így szombati nap volt az utolsó.

— Na, felséged, most már tisztában van az országa a vakoktól és a nyomorékoktól.

Ellenben ű szakasztott annyi pihenőt, hogy megnézte azt a hegyet, hogy úgy áll-é, ahogy a holló magyarázta. Hát csakis úgy állott. Akkor azt mondja a királynak, nem tudom, vacsora alkalmával vagy ebéd alkalmával:

— Hát felséged, hát annak mit fizetne, aki az országába vizet eresztene?

— Ezt a két esetet se tudom, hogy fizessem ki, de azért megint nem tudok mit mondani, hogy mennyit is fizetnék.

— Hát holnap a templomba menyünk, mondja meg a papnak, hogy holnap mise után tizenkét szűzlegény álljon félre, mikor kijövünk a templomból. Úgy próbálkozzanak félreállani, hogy szűzek legyenek, mert ha megvizsgálom, akkor akasztófa a nyakába, ha hibás lesz.

Eljött a reggel. Felvirradtak. Meg is früstököltek, templomba is beharangoztak. Be is mentek. Majd oszt mise alkalmával kimondta a pap, hogy tizenkét szűzlegény álljon félre, mire kimegyünk. Nahát, űk utoljára jöttek ki, a pap meg a király, meg ű. Ott

bámul a sok nép: mi lesz, meg csudálkoztak ezen a másországi orvoson, hogy milyen orvos, milyen tudományos, nem tudják kieszelni a fogalmát. Na, oszt mikor kijönnek, rájuk néznek. Feleli az orvos:

— Hát, fiaim, ti vagytok azok?

Felelik : — Igenis.

— Tizenketten vagytok. Hat ásót, hat pedig lapátot vegyen a kezébe.

Megindultak aztán az egész nép arra az északi oldalra. Nem tudták, mi miért, de csak mentek, amerre a pap ment, király ment meg az orvos. A fiatalemberek kiérnek a hegyhez.

Megállott a hegy közepén.

— Ássatok csak körül rajtam — majd odaértek, ahun ű állott. — Ezt is lökjétek ki.

Akkor a hat ásós félrelépett, a hat lapátos kihajigálta, amit feltört az ásó. Akkor ismét ásózzák, mikor kiásózták, megint lapátolják. Az félreállott, ismét az ásós lépett bele, de már az ásó nem megy, csak félig, a kűbe akadott.

— Itt van valami!

— Biztosan azért ássuk — az orvos mondja —, hogy lenni kell valaminek.

Akkor kitakarították azt, hát egy követ tanálnak.

— Na, ezt körül takaroson kitakarítani! Kitakarítják a követ.

— Tegyétek le a szerszámot, kézzel fogjátok meg ezt a követ, hajítsátok ki innen.

A sok nép csak bámulta, tizenkét fiatal legény kihajította a követ.

— Most mán a gödröt húzzátok be. Gyertek csak utánam, a hegy alá.

Ássatok itt csak gödröt.

Ástak három ásónyomot, a negyedikben mán bugyogott a víz.

— Na, felséged, áshat most már kutat akárhol egész országában!

Megindultak a vízerek.

Elmentek osztán haza. Ebéd várta őket. Megebédeltek, ebéd közben azt mondja az orvos:

— Felséged, én már hazafelé is utaznék.

— Hogyhogy — azt mondja —, hazafelé? Orvos úr, én nem azt akarom.

Azt akarom — azt mondja —, ha a jányom felgyógyította a betegségből, vegye is el.

— Ó, felséged, annyira járunk egymástól, mint az ég a földtől.

— Hogyhogy? Talán nem is szeretné a jányomat?

— Ó, dehogynem, mint a lelkeket, de már én azon túlestem. Nekem otthon feleségem van, gyereke van, én azt nem tehetem.

— Én meg azt hittem, hogy orvos úr nőtelen.

— Dehogy!

— Hát mostmár orvos úr, mit kér ezekért az esetekért?

— Én semmit se, amit felséged szán, azt fogadom el, én nem alkudtam semmire, nem is szabad.

Nahát, aztán hozzákészültek, megraktak aztán, azt már biztosan nem tudom, tizenöt vagy húsz szekeret pénzzel, hát még oszt rengeteg búzával szekereket, egy század katonát kíséretnek, meg azt a hintót lovastól, kocsistól, aki odavitte őket.

— Na orvos úr, be van elégedve?

— Nagyon be vagyok, nagyon be vagyok mindenekkel nagyon szépen meg is köszönöm.

— Én is köszönöm orvos úrnak a szívességet, mert nem tudom meghálálni a jó Istenemnek, amennyi sok bánatot levett a szívemről, és amennyi sok örömet hozott. Nem tudok örömben mit csinálni, hogy vízem van, milyen nagy nyűg volt ez a fejemen. Se nyomorék nincsen az országomban, se vak nincs az országomban. Még oszt a jányom is saslódott

hét évig az ágyban. Most már olyan nyugodt vagyok, a jó Istenemnek is, de orvos úrnak is köszönöm, hogy ilyen örömet hozott nékem.

Így aztán elkészültek. Megtudták, hogy hazafele megy az orvos, az egész ország odatódult, megköszönni szívességét. Elkészültek, mindentől elbúcsúzott, felült a hintóra, nagy tiszteekkel, katonaság kísérte. Ők meg mentek elöl a hintóval. Mennek csendesen, utazgatnak, ahol estelednek, meghálnak, addig- meddig, hazaértek. Mindég kérdezgették, melyik lesz a községe ennek az orvos úrnak? Mán mikor az ű községe jött sorba, azt nézték, melyik a legnagyobb palota a faluban, az lesz az orvosé.

Hát itt nem tudta senki, hogy miféle népek ezek. Csak ű oszt elrendezte ezt a nagy uraságoknál, ű esmert mindenkit, de űt senki sem. Avval elment a feleségéhez. Feleségének azt mondta :

— Na, hé, esmersz-é éngemet? Hát légy nyugodt.

Mindjárt ő szerzett, ahon pénz van, ott minden van. A feleségét elrendezte más helyre, oda meg aztán egy jó palotát készített a kis háza helyére. Azután osztán istállót, pincét a ház alá, csakhogy hamar ment ott minden, mert pénz volt. Ebből a szekerekből, mert a király odaadta neki, katonástól, de ő felkérdezte:

— Akinek itt van kedve, itt maradhat, aki akar, visszamehet.

Volt olyan aki visszament, a legtöbb ottmaradt.

Csakhogy kérdezte mindég az ángyától a bátyja, hogy kiféle, micsoda? De azt mondja:

— Nem tudok semmit, nekem nem szólt semmit se, megbűvítette a portáját istállóval, magtárral, kastéllyal, mindennel ellátta.

Itt osztán a porta elkészült hamarosan, elrendezett mindent, pénzt, marhát, búzát. Űbelőle aztán nagy uraság vált, lehet képzelni. Mikor már oszt készen lettek, már a feleségét se ismerte meg a bátyja, nagysága lett belőle, semmit se csinált, mindent a szakácsné, szobalány, minden volt már akkor. Volt aprítani a tejbe, a spájz se üres volt.

Vannak darab ideig, senki se ismerte fel a faluban. A bátyja meg nem is képzelte, hogy az legyék, ű ásta ki a szemét. Csak mindenkinek feltűnő volt, hogy szó nélkül odaalapított olyan egy kuriát. Mégis azért képzelődött némelyik, hogy idegen nem tehetne. Majd aztán el vannak mindenek felejtve, rendben van minden, tiszteket tartott, gazdákat, cselédeket. Akkor aztán a feleségének azt mondta :

— Na, hé, mindenek után hát csináljunk egy lakomát.

Hát ű oszt megparancsolta a cselédeknek, szakácsnénak, szakácsnak, hogy készüljenek hozzá. Hány családtag lesz, mindent elszámoltak. Meg is hívatta aztán a vendégeket. Majd aztán a feleségének megmondta :

— Héj — azt mondta —, hívd meg a bátyámat is.

El is készültek oszt űk is. Összejött estére a vendég, mulatoznak, olyan helyen, ahogy szokott lenni, ki mit csinál. Majd aztán leültek az asztalba. Hát ű az asztalba úgy iparkodott ülni, szembe a bátyjával. Vígadnak, mulatoznak, egyik egyet mond, másik másat mond, ki hogy tudott, beszélgettek daloltak, mint ahogy úgy szokták. Mindenekután osztán haladnak tovább, asztalbontás lesz. Akkor feleli a bátyjának, keresztül az asztalon:

— Ugyi, bátyám, hogy jobb az igazság?

Erre felugrott a bátyja :

— Hopp, hogy, öcsém, hát te vagy az?

— Én bizony, bátyám.

Ezt nagy gond ütötte: „Hogy történhetett ez, mikor a szemét kiástam, és csak úgy van szeme, mint volt?” Csak gondolóra vette a dolgot.

— Na, öcsém, ha te vagy, hát vigyél engem oda, ahol én hagytalak téged.

Oszt ki is ásod a szememet.

— Én, bátyám, nem viszlek, eredj, ha akarsz.

— De neked éngem muszáj elvinni, és a szemem kiásni.

— Na, én nem ásom ki a szemed.

Itt oszt nagy lett a beszéd a vendég közt, hogy űk osztoznak mind szebben-jobban, hát elmúlt a lakoma, hát muszáj volt űtet elvinni. Hát űk mentek többen, mert kocsival mentek. Odahajtatott az akasztófához.

— No, öcsém, ásd ki a szemem!

— Én nem ásom.

Vitt oszt magával egy katonát vagy az inasát, avval ásatta ki a szemét. Akkor felelte néki a kocsiról, még le se szállott:

— No, bátyám, itt az egyik kapufélfa, ott a másik, oszt eredj arrafelé, majd találkozol valakivel.

— Eredj, eredj, hazafelé tudom én mán, hogy van.

— Na, Isten veled, bátyám, velünk is. Azért, hogy te hamissággal követted el a dolgodat, segítsen meg az Isten tégedet is, úgy mint éngemet.

Űk oszt elmentek haza.

Ú oszt látta ott, hogy volt a környülállás még az előbb, elment az akasztófához és leült. Ott imádkozott. Úgyannyira, hogy közeledett az éjféli. Hall aztán nagy suhogást. Hát jött a három holló, rászállanak az akasztófa. Mondják egymásnak:

— Haj, haj, be régen nem voltunk ezen az akasztófán. Mondjuk meg egymásnak, ki mit tud, ki mit hall.

Feleli egy közülük:

— Hó megálljatok, itt baj van!

— Micsoda? — feleli a többi.

— A múltkoriban, hogy itt voltunk, valaki volt az akasztófa alatt, mert hallom a hírét, a királynál az országban nagy öröm van, se világtalan, se nyomorék nincs, meg vize van az országban! Nézzük meg, nincs-é valaki az akasztófa alatt?

Leszállanak, hát ott van a világtalan.

— Igen, hát te vagy itt?

Neki a három holló, diribből-darabra rugdosták ott. Ekkor mondták ki egymásnak, ki mit tudott, de már azt nem volt, aki meghallgassa.

Várta odahaza a felesége, majd hazakerül az ú ura is, úgy, mint az öccse. De kétséges volt előtte a dolog, kettős volt a magyarázat, vagy lesz igaz, vagy se. Mai napig is várja, csak nem lett igaz. Emezek meg most is élnek, ha meg nem hóttak.

A CSILLAGÁSZ, A LOPÓ, A VADÁSZ MEG A SZABÓ

Volt egyszer, hun nem volt, egyszer egy szegény ember. Annak volt négy fia. De valahogy olyan szegény volt, nem tudott nekik öröksíget adni. Azt mondta:

— Menjetek el, fiaim, szerencsét próbálni. Tanuljatok ki valamilyen mestersíget.

Elindult hát a négy fiú szerencsét próbálni. Mentek, mendegéltek. Elírték egy keresztúthoz. Az éppen négyfele ágazott. Mindegyik elindult a maga útján. Megbeszítették, hogy négy esztendő múlva, azon a helyen tanálkoznak, ha csak meg nem halnak. Telt, múlt az idő, a négy fiú kitanult. Az első fiú lett csillagász, a második volt lopó, a harmadik volt vadász, a legfiatalabb szabó. Elindultak hazafelé. Azon a keresztúton találkoztak. Mentek az öreg apjokhoz, hogy kitanulták a mesterségeket.

— Jól van, fiúk, én elhiszem. Meg is szeretnék erről győződni. Hanem, te fiam, csillagász, mit látol azon a fa tetején? Nízd meg!

— Hát látok én egy físzket, egy aranymadár ül benne öt tojáson.

— Na lopó, ha tenéked ez a mestersíged, lopd el azt az öt tojást a madár alól! De úgy, hogy az észre ne vegye.

Felmászott a lopó a fára. Sikertült neki a tojást észrevétlenül ellopni. Odaadta az apjának. Az öreg letette az asztalra. Mindegyik sarkára egy-egy tojást, az ötödiket a közepire.

— Na, fiam, vadász, ha ez a mestersíged, ezt az öt tojást egy golyóval lúdd kétfelé!

Meg is próbálta a vadász. Sikertült neki kétfelé lúni.

— Na, fiaim, te is jól kitanultad a mestersígedet.

— Na, most már te, fiam, szabó, terád vár a nagy feladat. Ezt az öt tojást varrd össze! De úgy varrd össze, hogy a madárnak, ami benne van, semmi baja ne legyen.

Összevarrta a szabó. Sikertült az összevarrás. De ez még nem biztos. Majd ha kikél, akkor tudjuk meg.

— Na lopó, vidd vissza a físzekbe a tojást!

Sikertült neki észrevétlenül visszatenni. Pár nap múlva kikőtt a madár, meg volt elígedve az anyjok is vélek. Csak egy kis piros csík volt a

nyakokon, ahun a szabó összevarrta.

— Hát, fiaim, jól kitanultátok a mesterségteket, most be is kell bizonyítani.

Íppen akkor hallották, hogy egy királynak elveszett a jánya. Kapja a csillagász a messzilátóját. Meglátta a királylányt a tenger kellős közepén egy sziklán ülni. A nagy sárkány az ölibe alszik. Tüstént mentek a királyhoz. Kértek tüle egy hajót, hogy avval megmentik a királylányt. El is írtek szerencsésen a sziklához. Azon tanakodtak, hogy lopják el a jányt. A szabó azt mondta, meg kell lúni, a csillagász azt mondta, nem lehet, mert a jányt írja a golyó.

— Hanem lopó, a tojást el tudtad lopni, ezt is lopd el!

El is lopta észrevétlenül. Bevitték a jányt a hajóba. Megindult a tenger szíle felé. Akkor vette észre a sárkány. Felíbredt. Oda a királykisasszony! Azonnal fölrepül. Gyerünk utána! Meglátta, hogy egy hajó közeledik a tenger szíle felé. Csak azon lehet a királykisasszony. A hajó felé repült. Észrevette a vadász. Azonnal szíven lútte. Leesett a sárkány a hajóra. Szerte-porrá ment a hajó. Alig maradt ípen pár szál deszka. Arra menekültek ki. Erre azt mondja a vadász:

— Így csak nem mehetünk, mert megfagyunk csupa vizesen.

Erre kapta magát a szabó. Kihalászta a roncsokat. Pár öltissel összevarrta. Megmenekültek. Nagyon boldog volt az öreg király, hogy újra látta a jányát. Erre azt kérte a legínyektől:

— Melyik érdemli meg feleségül?

Erre azt mondja a csillagász:

— Csakis én, én láttam meg, hogy a tenger közepin van.

Erre azt mondja a lopó:

— Csak én érdemlem meg, mert én loptam el. Hiába láttad meg, ha nem mertél írtemenni.

Erre azt mondja a vadász:

— Hiába hoztad el, ha én le nem lövöm a sárkányt, mindünket megevett volna.

Erre azt mondja a szabó:

— Csakis én érdemlem meg. Én össze nem varrom a hajót, minden megfulladtunk volna.

Csakhogy szórul szóra, majd összevesztek. Erre azt mondta az öreg király :

— Hát négyötökhöz nem adhatom a jányomat feleségül, hanem adok egy-

egy fél királyságot mindötöknek. Megelígesztek véle? Mert szíp a királykisasszony, de még szebb, ha békességben íltek. Kaptak egy-egy fél királyságot. Íltek boldogul, ha meg nem haltak.

A KÉRKEDEÉS JUTALMA

Egy parasznak volt három fia, és azokat mesterségre megtanítottatta; az egyik borbély lett, a másik kovács, a harmadik vitéz. Elmentek vándorolni; egynéhány esztendőig odavoltak, azután hazamentek az atyjukhoz. Az atyjuk nagyon megbetegedett, és magához hívatta mind a három fiát, és azt mondta nekik:

— Na, most melyitek tanulta ki legjobban a mesterségét? Beszéljétek meg nekem, hogy mit próbáltatok: amelyik legjobban kitanulta a mesterségit, az legjobban jár.

A borbély azt mondta:

— Atyám, én úgy kitanultam a mesterségemet, hogy mikor a nyúl legjobban futott, akkor borotváltam meg.

Az apja azt mondta:

— Fiam, te ugyan kitanultad a mesterségedet, magam is szeretem azt.

A másik, aki kovács volt, azt mondta:

— Én az én mesterségemet úgy kitanultam, hogy mikor a ló legjobban futott, a patkót felütöttem, és megint le is szedtem.

Az apja azt mondta : — Fiam, te is ugyan jól kitanultad a mesterségedet.

A vitéz gondolkozott, hogy mit mondjon az apjának, hát azt mondja :

— Atyám, hogyan jártam: egyszer kimentem sétálni a mezőre, oly nagy zápor jött, hogy iszonyatos volt, rajtam volt a legszebb ruhám, mind oda lett volna, hanem az volt a szerencsém, hogy a kardom velem volt, azt kirántottam, és úgy hadarásztam magam körül, hogy egy csöpp eső sem esett rám hazáig, szárazon mentem haza, a tiszték csak úgy csodálkoztak rajtam, hogy megláttak, hogy úgy tudok fektérozni; annyi ajándékot kaptam, hogy alig tudtam elvinni.

Erre az apjuk azt mondta:

— Ugyancsak jól kitanultatok mesterségteket, fiaim, már most az én pénzemre nem szorultatok, azt a szegényeknek adom.

Hát odahívatta a papot, és minden pénzt a papnak adta, hogy a szegényeknek osztogassa; a pap elvitte, és a szegényeknek osztogatta; a paraszt azután meghalt, a fiai nagy haraggal elmentek vándorolni, és akkor bánták, hogy mesterségekkel annyira kérkedtek. Így családokoztak meg szegények a kérkedés miatt.

A SZEGÉNY EMBER HÁROM FIA

Hun nem volt, volt a világon egy szegény ember, három fiacskája volt. És felment a királyhoz, azt jelentette:

— Felséges király úr, nekem van három fiam, ács vagyok. De nem fogom tudni felnevelni a magam karjaival, de hát nem tudnak még rajtam segíteni. Hát tessék valami utasítást nekem adni.

— Hát, te szegény ember, mivelhogy az én erdőm van közeledbe, eredj el az én erdőmbe, és csinálj ottan egy hidat magadnak. Van annak a városnak a kellős közepében egy sebes folyóvíz, és csinálj arra egy hidat, és ottan vámot fogol szedni, és így takarosán felneveled a három fiadat.

Úgy is volt. A szegény ember olyan finom mester volt, a három kisfiával kiment az erdőbe, odakint megcsinálták készen a hidat, úgy hogy minden fa belepászolt a másikba, még fedele is lett a hídnak, keresztül a sebes folyóvízen. Mikor készen lett a híd, akkor ű saját maga megkezdte. Egy nagy bográcsot odavitt a hídra, és csak négy krajcárjával — mert akkor még krajcárok voltak — négy krajcárjával szedte minden lélektől a vámot, és estére teli gyűlött neki a bográcsa. Na, most hazavitte. Azt mondja :

— Na meglátod, kedves feleségem meg gyermekeim, hallgassatok meg. Most ez a bogrács pénz mindenre jut, sóra, petróra, zsírra, mindenre, most mán csak főzögetni kell mindég. És mostmár, a két öreg itthon leszünk, tik pediglen hárman, fiam, tartsátok a szolgálatot.
— Jól van, édesapám.

Kiment Pista. Pista megszédte a bográcsot, éppen úgy, mint az apja, mert azoknak léleknek mindnek át kellett ott jönni, menni, aki azon keresztülment, mert a közepin volt a folyó a városnak. Tehát mindennap megvolt így. Még Gyuri is megszédte, csak már szegény Jancsi nem szédte, mert Jancsi elfelejtkezett arról, hogy bizony tessék csak vámot adni, de Gyuri megmondta meg Pista. Itt pedig Jancsi bámulta a halakat, a folyóban

a hidakjain. Akkor vette észre magát, mikor este volt, de menne már ű hazafele, de nincsen a bográcsban semmi, mert ha nem kéri valaki, nem is tett oda bele senki se.

Hát mit tegyen mán?

Megyen az Úr Jézus Péterrel estére a hídhöz. Azt mondja Péter:

— Fiacskám, bocsáss átal bennünket.

— Dehogy bocsátok én, senkit se. Hát én tudom, hogy kikapok én most úgy, hát én egy fillért se szedtem, hát mán engem az a nyolc krajcár nem fog megboldogítani, akkor is kikapok, ha nyolc krajcárt hazaviszek, akkor is, ha nem viszek haza semmit sem. De ha annak válhatok, akinek én akarok, még akkor átbocsátom magukat, bácsi.

— Na, fiam — azt mondja —, jól van.

Na, de odaadták neki a nyolc krajcárt, és átbocsátotta az Úr Jézust Péterrel.

Reggel kimegyen.

— Tudod, büntetésből te fogsz menni addig a percig, míg a bogrács teli nem lesz pénzzel. Ébredj, Jancsi, takarodj kifele, mihelyt megfrüstököltél, eredj kifele.

Kimegy Jancsi a hídhöz. Hát ahogy ű azt mondta, hogy annak váljon, aminek ű akar, bizony az Úr Jézus megadta neki. Ű egyet rúgott a híd karján, már a halak közt is volt. Egész nap itt úszkált a halak közt, mikor ott úszkált a halak közt, estére jött vissza, de megint üres volt a bogrács. Az Úr Jézus Péterrel meg jöttek hazafelé a hídon.

— Eressz átal, kisfiam, már esten van ránk.

— Ó, nem ereszték én senkit se. Kikaptam én az este is, de kikapok én most is — azt mondja. — Ha annak válhatnék, aminek én akarnék, akkor el is ereszteném.

— Annak, fiam — azt mondja Péter neki.

No, kinyitotta a kaput, átment, hazajöttek, átal erre az oldalra az Úr Jézus Péterrel.

Kimegyen másnap, egyet rúgott, egész nap a galambokkal repkedett összevissza, arra-emerre a határokon, mindenütt. A hídon meg senki se. Jöttek-mentek, jöttek-mentek. Hazamegy este megint, hát csak megint csak nyolc krajcárt vitt haza. Megverte megént az apja.

— Tudod, addig mindég te fogol, míg van ebből a pénzből, amit mi kerestünk, de mostan addig mindig te fogsz menni, míg meg nem tanulsz, tudd meg.

Akkor, mondom, galamb volt, akkor pedig megint nyúlnak szeretett lenni. Jött az Úr Jézus Péterrel.

— Ha annak válhatok, akkor még visszabocsátom egyszer.

— Annak — azt mondja.

Na, akkor áteresztette.

Harmadik nap kiment, akkor meg a nyulak közé ment, és egész nap a nyulakkal szaladgált mindenütt.

— Na, jól van, most már nem mérgeledök én teveled, fiam.

Lecsendesedik a város, kapta Jancsit, bevezette az istállóba, és rálakatolta az ajtót, hogyha lecsendesedik a város, akkor pedig Jancsit a bárdal levágja, oszt a hidlás alá fogja dugni, mert már az nem közjük való. Így fog vele tenni.

Úgy is volt, Jancsi be volt csukva az ólba, a többi pediglen vacsorált tisztességesen, amit az anyjok készített. Jancsi feküdt a dikón, de onnan aztán, éppen mikor tizenkét óra volt, hallotta a lomitolást, már az apja jött is a nagy disznóölő késsel kifele. De Jancsit sehunse látja az istállóba. Hát hun lehetett, és hun mehetett ki innen az istállóbul? Evvel osztán már akkor Jancsi az ablakban volt, galamb képében. Azt mondja:

— Mit keres itt, édesapám.

— Téged kereslek.

— Már engem ne keressen! Elvesző gyermeke voltam magának, én már galambbá váltam, és már én az ablakon is vagyok. Isten maradjon magokkal is, én meg megyek a nagyvilágnak.

Bizony ment Jancsi, ameddig reggel kivilágos reggelig, de mindig egyfelé repült. Mikor Jancsi elrepült, most már szeretné megtudni azt, hogy hol van ű. Hát látja, hogy egy gyönyörű nagy városban van, egy emeleten, legnagyobb emeleten, hát a királyi palotának a tetején. Arra ű azt feleli magában :

— Istenem, lemegyek — a másik oldalán a palotának lement, oszt azt fogja kérdeni a királytól, hogy adjék neki valami szolgálatot. Hátha megfogadja kis kocsisnak.

— Kell kocsis most helyette, prádés kocsis, Jancsi, már a nagy Jancsi helyébe, hogy tanítson magának egy prádés kocsist. — De hát nem

tudott jól értekezni vele, gyönyörű szép királykisasszony. — De menjen apámhoz és kérdezze meg, ott sétál a kertben.

El is ment az apjához.

— Én nem tudok, kisfiam, egyebet, látom, nagyon ügyes vagy, attúl is nagyon szép termeted is van, de kérdezd meg a jányomtúl, hogy kell-e neki, nekem nem, mert én a te kocsidra úgyse ülnék — azt mondja — mert elragadna veled a lú. De van a lányomnak négy lova meg kocsija — azt mondja —, ha ű visszatart, én nem bánom, nem ellenkezek vele. Elment a jányhoz.

— Na, jó — azt mondja —, Jancsi — mert beadta a nevét, Jancsinak hívják. — Hát Jancsi, maradj itten — azt mondja —, kiségitő leszel a nagy Jancsinak, az öregnek, és kocsikat fogsz pucolgatni, és ha én megyek, akkor pediglen teveled megyek.

Na, meg is fogadták. Emmán Jancsinak nem nagyon tetszett, az öreg Jancsinak. Négy lova van, még nem is volt fogva se a négy lú. Akkor Jancsi azt mondja neki a kis Jancsinak :

— Jancsi te, húzd ki a kocsit, a fekete kocsit, én elmegyek mostan a királyatyámmal.

Jó, ki is húzta a kocsit, ki is hozták a négy lovat, be is fogták, elment a királlyal. Visszajött. Másnap látja, hogy ű ügyesen dolgozik, fogdossa a lovakat, ezt a jány pediglen lesi onnen a kastély folyosójáru. Mikor készen van, elmentek. Hazajött a Jancsi, az öreg Jancsi, akkor azt mondja másnap : — Inas, eredj csak ki az istállóba, mondd meg, hogy fogja be a négy lovat a fiatal Jancsi a fekete kocsiba, kimegyek az erdőbe a halastóhoz.

Úgy is volt. Akkor takaroson kiment, mikor a négy lovat befogták — hát még nem is volt kocsiba sohase — közésuhintott a pattogó suhogóval Jancsi, úgy ment az a négy lú, a kastély elibe, mint a golyó. Mikor odaért, egy toppra megállott. Kijött a királykisasszony szépen felöltözve, és felült. — Na, Jancsi, egyenesen vígig a városon, az én halastómhoz, az erdő közepibe.

Úgy ment az a lú azon a városon végig, hogy akik rendőrök, mindenki nézte, olyan gyönyörűen ment, hogy még úgy lovat nem láttak menni. Mikor odaértek, Jancsi odaállította mindjárt egy nagy termetű fa alá a négy lovat, s kiakasztotta a négy száját, a lovaknak kiakasztotta, akkor elment a vízbe, beleugrott a vízbe. Ahogy a királykisasszony ott bámulja a szép halakat, minden, ű pediglen mindig ott a közelibe. Gyönyörű aranyhal volt.

— Jaj, Jancsi! Csak egy pillanatra jöjjön, Jancsi! Egy pillanatra győjjék.
Egy gyönyörű szép aranyhalat fognánk meg ketten. Csak Jancsi győjön
mán.

Ott csalta befelé a vízbe, hogy már egész derékig érő vízbe benn volt a
királykisasszony, felfogózott.

— Jaj, Jancsi lelkem, csak jöjjön, fogjuk meg ezt a szép tárgyat!

De hát Jancsi nem ment, mert hát ű volt a hal, a lú magában állott. Na,
majd egy kis idő múlva mán eltűnt a hal, mert akkor mán felült a kocsira
Jancsi.

— Jancsi, mondja meg mán, nem én fogadtam meg magát? Nem én
vagyok a maga gazdája?

— Felséges kisasszony! Tessék megengedni nekem, hát nem tehettem,
sehogy módon nem tudtam odamenni, mert azért, hogy mondtam már,
hogy ne adjanak nekem reggelire tejet, vagy kávét, mert olyan
hasmenésem van — azt mondja —, hogy majd kivégzett, ott
görnyedeztem a fa alatt.

— Jaj, hogy a halálos nehéz nyavalya törje ki azt a szakácsnékat ott
odahaza! Megparancsoltam, hogy magának csak paprikás szalonnát
meg kolbászt adjanak minden reggelre. Hát majd adok én nekik! Egy
ilyen tárgyat el kellett nekem veszíteni!

Na, jól van, másnap nem tudott aludni, nem tudott aludni a
királykisasszony.

— Inas, eridj csak ki az istállóba, mondd meg, hogy fogják be a lovamat, de
Jancsi üljön a bakkra, a fiatal Jancsi.

Úgy is van.

— Na, Jancsi, menjünk vissza a halastóhoz.

Elmennek megint a halastóhoz. Megint Jancsi megakasztja a négy lovat,
és akkor elibe ugrik egy bokorba a kis nyúl.

— Jancsi, de azonnal jöjjön! Nem minden tárgyat veszítünk el! Hopp,
mindjárt megfogtam. Jancsi, gyűjjön amarról elibe! Hopp, majd
megfogtam most is! — Majd megfogta, mert mindig ott ugrált előtte,
hogy ütet kacsogtatta. Jancsi, gyűjjön, jaj de gyönyörű, aranyos kis nyúl!
Hopp, megint majd megfogtam!

Na, mikor mán megunta, akkor elment a nyúl, vissza felült a bakkra.

— Jancsi, mondja meg, meg akar éngemet ölni a bánatba meg a szomorúságba meg mindenbe?

— Hát de még mindég benne vagyok, felséges királykisasszony — azt mondja — ebbe a hasmenésbe.

— Azonnal, amint hazamegyünk, a doktor jöjjön azonnal lefele. Telefonáltatok a doktornak.

Úgy is volt, hazamentek, mérges volt. Még mindég nem tisztult. Lehívják a doktort.

— Mán egy kicsi mértékben van — azt mondja a doktor —, már majd csak jobban lesz, erősödik a szervezete.

Na, harmadik nap megint kimennek. Megint csak Jancsi fog be. Mikor kimennek, akkor megint megakasztja, mikor már elment a halastó felé a királykisasszony, ekkor Jancsi megakasztotta a négy lovat, oszt akkor gyönyörű szép fehér galamb lett.

— Jaj, jaj, Istenem! Jancsi győjjék csak hamar! Jaj, már itt van ezen a vállamon, Hopp, ezen a vállamon van, Jancsi! de azonnal jöjjön! Jaj, itt van mán megint! Győjjön mán, fogjuk meg ezt a gyönyörű galambot.

Mikor mán jól kifárasztotta a királykisasszonyt, akkor pediglen megint a bakra ült.

— Tudja, Jancsi, most mán nem bánom, az akasztófára kerülünk, én meg a tömlöcbe kerülök, de ezt nem bírom. Hát mondja meg, hát ha mán olyan akármilyen hasmenése van, akármí történik magával, hát mikor én vagyok magának a gazdája, hát mindegy, ha nem érkezett megkötelőzködni, vagy valami, odaszaladt volna, még azt is eltúrtem volna, csak vajon egyet fogtunk volna meg valamit. Hát ez nem létezik!

Hazamentek megint. Sírva ment haza a királykisasszony. Semmiből se fogott, a három tárgyból, semmiből se fogott, mert Jancsi nem segített neki.

Úgy is volt. Nyugodtan búsul odabent, még enni se kellett, a királykisasszony búsul az ő szobájában. Azt mondja az inasnak :

— Eredj csak, inas, mondd meg a fiatal Jancsinak, hogy mikor a katonáknak elfújják a kilenc órát, azon a pillanaton gyűjjön az álomszobámba az én parancsomra.

Oda is ment. De először felöltözött szépen, és bement a hálósobájába. Benevezte neki azt, hogy melyik az ő szobája, és bement.

— Jó estét kívánok, kedves királykisasszony!

— Adjon Isten neked is, Jancsi! Te Jancsi, eredj csak előrébb! Akkor a

királykisasszony pediglen becsukta rá az ajtót. A revolvert pedig kivette a zsebiből, nekiszegezte Jancsinak.

— Jancsi! Mondja meg, ebben nem volna valami huncutság, ebben a dologban? Hát három tárgyat, mindig maga a hasmenésben van, hát magának el kellett azt szívelni, hogy én annyira kiabáltam, torkom szakadtából mindenfélét, és maga nem jött oda hozzám?

— Hát hogy mentem volna, királykisasszony, mikor saját magam voltam. Hát akkor nem volt kinek odamenni.

— És be is tudja ezt maga bizonyítani?

— Igenis, be tudom. Tessék csak behozatni a szobalyánnal egy lavor vizet, tiszta vizet, és én bemutatom magam mindenféleképpen.

— Na, hadd lássam hát! — Megnyomja a csengőt, szalad a szobalány.

— Tessék parancsolni, kisasszony kérem!

— Hozzon be nekem a nagyobbik lavorba egy tiszta vizet, és tegye az asztalra, és maga menjen dolgára!

— Igenis.

Mikorára elment a szobalány után az ajtóra, mán Jancsi ott úszkált, az aranyhal a lavorban.

— Na, most mán elhiszem.

Kivette, szépen megcsókolgatta, fogdosta az aranyhalat, a farka hegyiből elcsípett a kis ollójával egy picit. Na, mikor ezt eleresztette, mán akkor a nyúl ugrált egyik válláról a másikra. Megfogta a nyulat, szépen azt is megsimogatta, és annak is a farka bojtjából egy picit elcsípett. Mikor eztet elkövette, akkor mán a galamb volt ott a vállán. Azt is megsimogatta szépen az egésztestet, és akkor annak is kinyírt egy picit a szárnyából. Hát meglátszott Jancsin, mikor visszaváltott, hogy abból a göndör hajából honnét csipdesett el, mind a fején mutatta meg az izéket.

— Na, Jancsi — azt mondja —, mátúl fogva, mikor kilencet elfújja a hornista a katonáknak, magának mindig nyitva lesz az ágyamnál ez az ablak. Maga csak repüljön be szépen, és együtt alszunk. Addig, mindig, míg apámnak valami történik, nem történik, vagy harc, vagy párbaj, vagy valami, és maga fogja kiségiteni, csak maga tudja kiségiteni, de más nem. Akkor mán hozzámehetek magához, és akkor aztán megesküszünk együtt. Egy gyönyörű szép lakodalmat fogunk csinálni, és majd akkor meglátja, de addig nem tudunk, mert egy királykisasszony egy

parádés kocsishoz nem mehet. Nem engedi meg az ország. Ezt így fogjuk elvégezni.

Úgy is volt.

— Maga csak egész nyugodtan addig mindig kilenc óra után repüljön be, és hajnalban pedig len repüljön ki az istállóba, senki észrevételt nem fog venni.

— Köszönöm szépen, felséges királykisasszony.

Úgy is van. Egy pár hét múlva kellett neki párbajra menni a szultán a királlyal, az apjával. Leüzent az istállóba, hogy a két kocsis nyergelje fel a három lovat, mert a királyatyámnak menni kell párbajra.

El is indultak párbajra a két kocsis, meg a király. De nagyon messze volt a hely, úgyhogy három nap, három éjszaka mindig mentek, még akkor is csak egy városban háltak meg a vendéglőben ott a lovakkal együtt, minden, és még csak másnap délben értek oda, ahol a párbaj volt, másnap délben.

Akkor jutott a királynak eszibe, hogy az ő párbajozó kardja pedig otthon maradt. Akkor bement az istállóba, azt mondta a két kocsisnak:

— Ide hallgassatok, kocsisaim! Most mán baj van, de nagy! A kardom otthon maradt, otthon felejtettem, csak a lovagló kardot hoztam magammal, de ha reggelre, mikor indulni kell, ezt valaki elhozná, hát odaadnám neki az összes életemet — azt mondja —, fele királyságotam, vagy pedig az országot, akit elnyernék, de evvel a karddal nem tudok párbajozni.

— Hát majd megpróbáljuk ! — Így felelte a két kocsis.

Ezt tudta már a lány odahaza, hogy bizony a kard itt maradt, be is vitte a szobájába a kardot, mert ezért csak Jancsi jöhet, ezért nem jöhet a másik kocsis. Még a vacsoráját is odakészítette Jancsinak a szobájába.

Úgy is volt. Mikor besürvedett, nem látta senki, Jancsi kiment az istállóból, vállott egy gyönyörű szép galambnak, és meg sem állott, még be nem repült a szobába. Mikor berepült a szobába, tudta már a királykisasszony.

— Tudtam, mán itt a kard, az apámé, megláttam, hogy a kardja az ott maradt, az ő lovagló kardjával ment el. Na, most ülj le, és vacsorálj meg — azt mondja —, osztán tedd a kardot az oldaladra, és vidd el a kedves apámnak. Látod, mégis kiforrja, nincs olyan, hogy a jó Isten jóra ne hozza. Így mán most egymásé lehetünk, most mán megesküszünk együtt.

Elvitte a kardot. Mikor meglátta a másik kocsis, hogy Jancsi mellett mán hajnalban ott fekszik a kard, levágta a nyakát Jancsinak, és eltemette a szarvasganajnak a baloldalába, beleásta villával, hogy ű jelentkezzen meg a karddal, hogy ű vitte el a kardot.

Úgy is volt. Hazamennek, kérdezik, Jancsi hun van, nem jött-e meg?

— Elment még a jányokhoz az este, de még mai napig se jött elő idáig.

— Dehogynem, hát haza kellett volna annak mán jönni.

A király nem tud menni, menni kéne neki a párbajra, de nem tud menni, elébb elkörözteti a rendőrséggel, mindennel, esküdtökkel, hogy hát nincs valami lakásnál, de hát nem tanálják sehun se. Most meghagyta az előljároságnak, hogyha Jancsi elő fog jönni akármikor, azonnal csak mondja, várja meg űket itt, majd akkor aztán összekerülnek. De bizony űk már vissza is jöttek, a párbajt is megnyerte a király, vissza is jöttek, de még Jancsi akkor se került elő. De mán várni se tudják, a lovát is ott hagyták az előljároságnál, hogy ha megkerül Jancsi, hát akkor a lúháton gyöjjön haza, tudja ű, hova kell.

De arra azt felelte a királykisasszony:

— Apukám, én Jancsinak adtam ki a kardot, nem a nagy Jancsinak. Hát akkor hun van Jancsi?

— Hát igazán nem tudom, ű azt állítja, hogy elment a városba. De hát a városban mán nem találták sehun se, még mai napig sem jött elő.

— Hát én űhöz zá feleségül nem megyek, legfeljebb esztendeig várni fogok a fiatal Jancsi után, akinek a kardot kiadtam.

— Jól van, jányom, te nem tudol semmit se, lehet, hogy Jancsi mán el is pusztulhatott valahun, de mindegy. Hát csak ezt azért visszatartjuk, hogy mintha te menyasszony volnál.

— Én menyasszony leszek, de nem őneki, az biztos. Felizélték, párnára fektették a nagy, öreg Jancsit, mintegy király lett, a jányát elveszi. De bizon, mikor mán az esztendő eltelt, akkor mindig szomorkodott a szegény jány. Hát mégis már itt van az esztendő, még sincs.

Az Úr Jézus arra megyen Péterrel. Azt mondja az Úr Jézus Péternek:

— Te Péter, eredj csak, a szarvasba van Jancsi, költsd fel onnan, mert a kedvese mán annyit sírt, hogy nincs még talán egy anyyi hajaszála se a fején — azt mondja —, amennyit sírt, mert ű tudta egész határozottan, hogy ű Jancsinak, a fiatal Jancsinak adta ki a kardot, amivel az apja

megmentette az országot. De hát akkor költsd fel, hadd menjen hazafele, mert mán a lakodalom áll.

Úgy is volt, Jancsi felkelt, kitűrülte a szemét.

— Jaj, de édesdeden elaludtam !

— Bizony elaludtál volna te, fiam, meg talán tovább is, ha mink erre nem kerülünk. No, de eridj hazafele most mán gyorsan, váljál most mán csak a gyorsabb galambnak, és mentül hamarébb csak odahaza legyél férfivé, ahol fog kelleni. És akkor be fogol mutatkozni a nagy Jancsinak, a huncutságáért, ami huncutságot ű elkövetett. Ha ű nem sajnálta a te fejedet levágni, ugyan te se sajnáld a komisznak a fejit levágni. Most hívd ki űtet párbajra, mutassa meg a virtusságát, hogy fekke le tudja vágni az ember fejit, vagy állva.

Úgy is volt. Jancsi oszt mikor hazament, akkor osztán felöltözött a királyi ruhába, amit mán a szeretője elkészített neki mindenféle ruhát. Na, akkor kihívta a gyönyörűt a szobából.

— A párbajra gyere, ha fekke tudol párbajozni, tudjál te lábón is.

És Jancsi összedarabolta laskára. Így osztán elpusztult. Akkor osztán csináltak egy gyönyörű lakodalmat, akinek hét országra szólott a híre. Megfogták a három cinkét a fason, és főztek hét kád levet belőle, olyan zsíros volt, hogy a kanál megállott benne.

AZ ÚR JÉZUS KRISZTUS ÉS A PARASZTGYEREK

Hát utazott az Úr Jézus Krisztus Szent Péterrel, egyszer oszt egy községbe elesteledettek. Olyan helyre beküldte Pétert, hogy kérjen szállást, ahun három fiú volt. Kér szállást. A három fiú megosztozott a birtokon, a házon is. A nagyobbik meg a középső nem olyan legénysorba voltak, még csak ilyen felserdültek. Volt egy kis végi, egy kis oldalszoba, a legkisebbiknek azt adták, űk meg az első végibe laktak ketten. Hát először ott kért Szent Péter szállást. Hát mi volt nekik, üres volt a ház, háltak egy kis kákán, egyen- máson, reggel kitakarították a házat, azért azt felelték :

— Mink nem adhatunk szállást, mert itt két gazda lakik, hanem menjen be, bácsi, a másik házba, ott csak egy gazda lakik.

Bement osztán oda, beköszönt a kisfiúnak, olyan kis felserdült volt az is.
— Hát fiam, nem adnál nekünk szállást?

— Hányan vannak?

— Ketten.

— Én — azt mondja — szívesen adok, de látják a bútoromat, hogy hogy állok. Majd ha le akarok feküdni, behozom az ágyamat, elterítem itt a ház

földjén a szalmát, oszt lefekszek, hát ha elfogadják, akkor hozok be a maguk számára is.

Kiment osztán a Szent Péter.

— Hát gyerünk be, kaptunk — azt mondja —, ilyen meg ilyen szállás.

— Nem baj, csak nem az ég alatt hálunk, fedél alatt.

Bementek osztán, köszönt az Úr Jézus Krisztus is:

— Jó estét adjon Isten, fiacskám.

— Isten hozta édesapámat is, adjon Isten jó estét.

Még felugrott a fattyú, és odament hozzá, fogta a kezét, parolát adott néki, és megcsókolta a kezét. Feleli a fiú:

— Több esmeretséget adjon az Isten közöttünk.

Hát aztán hozzáfogott a fattyú magának vacsorát készíteni, leültette osztán üköt. Amit csinált magának, egy kis kolompért sütött vagy mit vacsorára. Kiugrott osztán, hozott egy kis szalmát kákával vegyest.

— Hát tessenek lepihenni. Én készítek itt egy kis vacsorát, mán ha tehetségem volna, úgy készítenék, hogy magoknak is jutna. De hát bizony gyenge lábon állok abba a dologba.

— Nem baj, fiam — feleli az Úr Jézus Krisztus —, van nekünk, csak hát csak jobban találjuk magunkat így házba, mint az ég alatt.

Beszélgettek, kérdezősködtek. Ű is elkészítette a vacsorát, megeszegette, amennyi volt, annyi volt, azt mán az ű hasa érezte. Csak akkor eredtek osztán beszédbe, mondtak egyet-mást. Feleli az Úr Jézus Krisztus egyszer beszéd közbe :

— Fiam, adjál egy kis vizet.

— Ej — azt mondja —, mán legyék szíves várni, hozok frisset. Így magának jó lett volna, de mán ha egyszer vendéget adott a jó Isten, egyébben nem

tudom ellátni, hát legalább egy kis friss vízzel. Elszaladok a kútra. De nem messze van, rögtön itt leszek.

Elpattant a fiú, de hamar is előjött, oda is adja a korsót az Úr Jézus Krisztusnak.

— Itt van — azt mondja —, édes öregapám, poharam, ilyesmim nincsen, én csak így szoktam innya.

— Jó van ez, fiam.

Ivutt oszt az Úr Jézus Krisztus, kiált a Péterre is.

— Most — azt mondja — nem kívánom.

— Na, nesze, fiam, igyál mán tésis.

— Köszönöm — azt mondja — nem vagyok szomjas.

— Ne köszönd, mert ez nagyon jó víz.

— Hát tudom én milyen — azt mondja —, mióta emlékszem életem sorjára, csak onnet iszunk.

— Fiam, nem olyan ézű ez most.

Csak szabadkozott, de az Úr Jézus Krisztus addig noszongatta, hogy elfogadta. Megkóstolja, nagyot gondolt.

— Mi dolog ez? Ha más hozta vón, azt mondanám, hogy bort hozott.

Akkor fogott hozzá a korsónak, oszt meghúzta. Mindján bátrabban beszélt a fiú. Odaadta Szent Péternek, Szent Péter elfogadta tülle, ő is ivutt.

— Ejnye, fiacskám — azt mondja, mikor jót ivutt —, honnan hoztad te eztet?

— Hát én, bácsikám — azt mondta — csak a kútbul hoztam.

— Lehetetlen, fiam !

Nahát, a beszéd alkalmával csak felvette az Úr Jézus Krisztus, megént ivutt belőle.

— Na, nesze, fiam. Most igyál belőle, ugyi hogy hát jó?

— Hát ez bizony jó, édes öregapám.

Bizony lecsutoráztak, nagy beszédbe estek, még a beszédbül harmadikszor körülment a korsó. Mán a fiú a nótát is hozza előfele, bátran beszélnek. A két gazda hallgatja az első házba nagy szomorán. Vacsoráltak-é, nem-é.

— Gyerünk be mán — azt mondják egymásnak —, jó lakója került az öcsénknek.

Bementek. Mindján kínálgatják őket is. Isznak, mulatoznak, még mán danolnak is. Kihítták a fiút.

— Honnan hoztad ezt a jó bort?

— Halljátok, egy istenem, egy lelkem, hogy én a kútbul merítettem. Hogy hogy lett az olyan, én mán azt nem tudom.

— Nem igaz, hazudhatol, te.

— Na, jó előre elmondtam nektek, hogy a kútbul merítettem.

De nem tudta véllek elhítenni.

— Na, menjünk be!

Bementek aztán, beszédbe eredtek, de mán bátrabban forog a korsó is körül, ahogy ültek karikába a földön. Majd a másik két gazda is rákezde a

nótát. Nótáznak, de a korsóba mindég egyformán van, hiába isznak, annak híja nincsen. Ezen még fennakadtak osztán a három gazda.

— Mán csak iszunk, amennyi jólesik, és híja meg nincsen. Ez nagy isteni szerencse. Még ilyet is lehet érni. Az ember hiába hiányosítja valamit, és mindég egészbe áll.

Beszélgettek osztán, mikor beszéltek, mikor daloltak, annyira, hogy mán a három gazda elálmosodott a bortul.

— Nahát, mán menjünk a nyugvóra.

Elcsendesedtek osztán, elnyugodtak.

Majd osztán megvirradtak. Elkészülősködtek a vendégek. A fattyúnak megköszönték a szállást., és útnak indultak. Elmennek a harmadik kapu ellen. Megáll az Úr Jézus Krisztus, azt mondja Szent Péternek:

— Hallod, te Péter, mit gondoltam?

— Mit, uram?

— Eridj vissza, hídd el azt a fiút nekünk szógának, mert azt most az a két bátyja megöli, mert mostmán faggatni fogják a fiút, hogy csakis honnet hozta a vizet. Hát ű nem mondhatja csak a valódit, hogy a kútbul hozta. Ezért osztán belevesznek, mert azok nem fogják hinni sehogy se.

Visszament osztán Szent Péter.

— Kis fiacskám, tudod, minek jöttem

— Majd megtudom, ha megmondja, bácsikám.

— Gyere te minálunk szógának.

Gondolkozott a fiú egy kicsit élete-sorsa felől.

— Ehen ni — azt mondja —, most tanálkoztunk, és milyen vígságba eredtünk! Jobb is lesz nékem, ha elmengyek, úgyse olyan nagyon van bűvön, amit egyek. Ott talán csak bűvebben fogok enni. Hát összekapom magam, bácsikám, csak elmengyek.

Hát olyan nagyon sok ez is-az is nem volt neki, avval:

— Na, menjünk, bácsikám!

Elementek osztán.

Mendegélnek hármacskán beszélgetve, mikor a fiú újít valamit, meghallgatják, majd osztán űk is beszélgettek egyet, a fiú hallgatta. Egyszer oszt egy nagy erdőségbe esteledtek elfele, kinéztek egy sűrű lombos ligetet.

— Hát itt mán hova is menjünk? Falut, várost messzi találunk, nem muszáj nekünk éjszaka kóborogni. Nyár van most, úton-útféleken meg lehet most húzódni, ki hon elesteledik, hát mink is csak itt maradunk. Hanem

szedjétek egy kis fát, tüzet fogunk rakni, majd sütünk egy kis szalonnát, meg fogunk vacsorálni.

Úgy is tettek, mindjárt elindultak. De ű mondta Szent Péternek: —
Bácsikám, csak tördelje összefeje, szedek én, hozok én.

Ügyes volt a fiú.

Nem is volt összeszedve, hogy nagyon keresni kellett volna, még inkább válogatni kellett, ami csak könnyen tört. Csakhogy összehordott jó csomót. Mán a tűz is ég. Mondja az Úr Jézus Krisztus :

— Elég lesz mán, fiam, ég ez reggelig is.

— Van itt elég, édes öregapám, hadd égjen, csak jó a tűz, ha nyár van is. Ha nem egyéb végett is, jobban esik a beszéd is, ha világos van.

— Hát abban igazságod van, fiam.

Nahát, hozzáfogtak sütni a szalonnát, meg is vacsorálnak. Elmúlt a vacsora.

— Na, Péter — mondta az Úr Jézus Krisztus néki —, mán most mondjál csak egy szép mesét..

Rákezdett, mondja a mesét, majd osztán be is végezte.

Azt mondja a fiúnak:

— Köszönd meg, fiam, ládd, milyen szép mesét mondott ez a bácsi.

Hát nem tudott mit ráfelelni, elhallgatta, elmúlt a mese.

Azt mondja az Úr Jézus Krisztus Szent Péternek:

— Péter, eridj csak abba a bokorba, vágjál le egy vesszöt...

Vágott egy vesszöt.

— Csapj rá a szógára, menjék, tanulja meg, melyik fán terem a köszönöm!

Rácsapott Péter a szógára, szógából csak lett egy aranyszarvas.

Nekiszaladt a sűrűnek, elment. Na, oda a szóga.

Lenyugodtak, elpihentek.

Majd meg is virradt. Előjött a szóga.

— Csapj rá, Péter!

Rácsapott, szóga lett belőle.

— Na, fiam, tudom, megéheztél, szedegessél fát, oszt früstökölteni lássunk.

Így a fiú nekieredt, hordta befele. Hozzáfogtak osztán, sütögettek, megfrüstököltek, aztán beszélgettek egyet-mást. Lassacskán elmúlt a nap. Majd estére megén vacsora körül látnak, megvacsorálnak. Elmúlik a vacsora.

— Na, Péter, mondjál egy szép mesét.

Elkezdte a Szent Péter a mesét, mondja, hallgatják. Majd osztán csendesen, szorul szóra elérkezett a végi. Befejezte Szent Péter a meséjét. Nem szól senki semmit. Várja az Úr Jézus Krisztus, hogy majd azt mondja a fiú, hogy megköszöni.

— Köszönd meg, fiam. Ládd, milyen szép mesét mondott a bácsi.

Hát nem tudta, hogy mék fán terem a köszönöm.

— Csapj rá, Péter! Menjen, tanulja meg, melyik fán terem a köszönöm.

Rácsapott Szent Péter. Egy arany vaddisznónak vállott, és útnak elment a sűrűségbe. Hon járt, hon szaladgált, azt mán még ű se tudja. Csakhogy neki reggelig jönni-menni kellett.

Reggel oszt hazakerült. Rácsapott újra, visszaváltozott szógának. Hozzáfogtak oszt früstök után jární. Megfrüstököltek, azutt osztán beszélgettek egyet-mást. A fiú beszélt a sorsárul, hogy hogy is volt a sora, hon szegényebben, hon még annál is alacsonyabban. Hát így múltak a napok. Majd osztán az Úr Jézus Krisztus is mondta az utazásokat, ezt is, azt is. Eltött a nap.

— Na, mán most vacsorázzunk, elértük az estét, hálistennek.

Hozzáfogtak sütni a szalonnát, vacsorálnak. Elmúlt a vacsora. Azt mondja az Úr Jézus Krisztus Szent Péternek :

— Na, Péter, mondjál egy szép mesét.

Mondott osztán, mesélgetett.

Mikor oszt befejezte, hát hallgat mindenki. Azt mondja a fiúnak :

— Hát köszönd meg, ládd, milyen szép mesét mondott az a bácsi.

Hát nem tudott rá semmit mondani.

— Csapj rá, Péter, a szógára! Menjen, tanulja meg, hon terem, melyik fán a köszönöm.

Rácsapott Szent Péter, egy arany sajómadárnak vállott. Felrepült a levegőbe, olyan szépen füttyörészett, jön-megyén, elment dógára.

Addig jött-ment, egy országon, félen, egy fatetén meghált. Odafele sok mesterek mentek vásárra szekérrel. Inasok is velük. Ű is ott tanált állni madár képibe. Osztt ezek a mesterek, egyféle, másféle, hozzáfogtak mesélgetni, ű meg ott hallgatta a fatetön. Majd oszt mikor a mesét befejezték, voltak ott apró inasok, zajongva:

— Köszönjük, bácsi, aj de szép mesét mondott! Áldja meg a jó Isten!
Köszönjük szépen, mondjon még csak egyet.

Hát ű ezt figyelembe vette.

Elmúltak a mesék, elmúltak a nagy köszönetések, elő is fordul a nagy virradás. Akkor oszt összecsapta a szárnyát, ment oszt nagy örömmel a szállások fele, hogy ő mesét hallott, meg a köszönetést megtanulta.

— Na, Péter, jön a szóga, csapj rá csak!

Rácsapott, mindjárt szógának vált. Hozzáfogtak osztán fröstökhöz látni. Megfrüstököltek. Így osztán hát beszélgettek estéig, egyik, egyet, másik másat. Elérkezett az este is.

— Hát szedjete fát, vacsorázunk.

Megvacsoráltak, tüzet raktak, szalonnát sütöttek. Befejezték a vacsorát.

— Na, Péter mondjál egy mesét.

Elmondta a mesét, befejezte, akkor osztán a fiú megvárta, hogy elmondja:

— Héj, köszönöm, bácsikám, de szép mesét mondott, mondjék még egyet.

— Elég egy is, fiam.

Mondja az Úr Jézus Krisztus Szent Péternek :

— Ládd, hogy megtanulta, hogy melyik fán terem a köszönöm.

Hát osztán beszélgettek, míg rájuk nem jött az álom. Tüzelgettek, mi, ki alhatnék volt, aludt.

Majd oszt felvirradtak.

— Rakjunk tüzet, früstököljünk meg. Mostmán elég volt itt a szállásunk, tovább utazunk.

Megfrüstökölnek. Csendesen ott összeszedődtek. Útnak indultak, mendegéltek mindaddig, egyszer két út jött elibek, egyik innet, másik onnat összejött egybe. Megállottak a középponton. Azt mondja az Úr Jézus Krisztus a szógának :

— Na, fiam, kitőtt az esztendő, már nekünk többet nincs szógára szükségünk. Hanem tudod, mit mondok neked? Indulj meg ezen az úton, aztán eridj, mink emezen fogunk menni. Hát a fizetésed az lesz: mikor neked arra van kívánságod, ha akarod, lehetel aranyszarvas, ha akarod, lehetel arany vaddisznó, ha akarod, arany sajómadár. Ez lesz a fizetésed, fiam, meg azt az egyet megmondom neked, ha mész az úton, veres embernél ne állj szógálni, mert az vagy megöl, vagy megcsal. Ezt az egyet betartsd.

Nahát, megköszönte a fiú. Adott neki az Úr Jézus Krisztus útravalót.

— Ne éhez meg, míg valahol meg nem telepedel.

De hát ű azt se tudta, örömébe, azért a jó fizetésért, hogy hálálja meg a jó Istennek. Hozzáfogott imádkozgatni, mert ezért meg kell szógálni. Ment lassacskán imádkozva. Lassan-lassan a városhoz közeledett. Jön egy lóhátas ember, köszön neki. Fogadja a lóhátas ember. Megsejti a fiút: ez valami ügyes fiú! Azt mondja neki : — Hova mész te, fiam?

— Én bizony megyek, bácsikám, szógálatot keresni.

— Hallod, fiam, állj be énnálam! Megfogadlak én.

— Nem állok, bácsi.

— Hát miért, fiam?

— Hát megmondta az öregapám, hogy veres embernél ne álljak szógálni, mert vagy megöl, vagy megcsal. Maga pedig veres.

— Á, fiam — azt mondja —, erre mind veres emberek vannak.

— Hát én nem bánom, mindaddig megyek, míg szökét nem találok vagy barnát.

Elyargal a lovász mellette, a másik úton hamarosan visszakanyarodott. Hazaszaladt, mert a királynál volt lovászmester, oszt egy lovász hiányzott, azt akart fogadni. Más lovat nyergeltetett, más ruhába átöltözött. Felült a lóra, megyen visszafele rá szembe. Nem üsmer rá a fiú. Köszön a fiú, fogadja.

— Jó napot adjon Isten!

— Adjon Isten. Hová mész, fiam?

— Én bizony — azt mondja — szógálatot keresnék, ha kapnék.

— Ilyen fickó kap, mint te, állj be nálam.

— Nem állok én.

— Mert nem állasz?

— Hát volt egy öregapám, azt mondta, veres embernél ne álljak szógálni, mert az vagy megöl, vagy megcsal.

— Ejnye, fiam — azt mondja —, erre akármeddig mész, mind veres emberek vannak.

— Mán én nem bánom, csak addig megyek, még szökét, barnát nem tanálok.

De mán a város közeledett. Megént elossant hátrafelé a lovász, másik útra visszakanyarodott, hazapattant.

— Nyergeljete csak más lovat!

Ű meg addig átöltözött. Hirtelen ment a dolog, kivezették neki a lovat, felpattant rá, hajtott sebesen, hogy a fiú ne közeledjen a városhon. Látta,

hogy a fiú még jó messze van, csendesebben megyen. Elér hozzá, köszön neki.

— Adjon Isten, fiacskám, hova mész?

— Hát szógálatot keresnék.

— Hát állj be énnálam.

— Nem állok.

— Miért, fiam?

— Volt egy öregapám, meghagyta, hogy veres embernél ne álljak szógálni, mert vagy megöl, vagy megcsal.

— Fiam, itt akármeddig mész a világba, erre mind veres emberek vannak.

— Félig-meddig, kicsibe igazságot is adok, de nem egészen, csak annyiba, hogy mán harmadikkal tanálkozok, és csak veres. Hát kétséges előttem a dolog.

— Hát fiam, no ugye. Mán nem mondhatom, hogy nem igaz, akármeddig mész itt, mind veres ember van. Hát állj be nállam.

Csak addig forgatta, hogy ne érijék a városba, hogy megfogadta legénynek. Itt oszt kimondta, hogy:

— Én a királynál lovászmester vagyok, ötön lesztek a kezem alatt. Egy felmondott, annak a helyén leszel, mert mindég az ötnek meg kell lenni. Adott neki felpénzt is, mindent. Egy kicsit kedve is volt, hogy gazdája van, míg a városhoz nem értek.

De mikor a városba beértek, mán is látja akkor, mondja a lovászmesternek:

— Na — azt mondja —, nem tudom, nem teljesül-é az öregapám szava?

— Miért, fiam?

— Már veszem észre, hogy meg vagyok csalva.

— Miért, fiam?

— Hász, azt mondta maga nékem, hogy erre akármeddig megyek, mind veres emberek vannak. Hát ilyen embernek is lehet hazudni? Hát úgy van itt, mint másutt, ki szőke, ki veres, ki barna a nép.

— Hát nézzed, fiam — annyi volt a felelet —, nem mondhatod, hogy én nem veres vagyok.

Nahát, elmentek osztán az istállóba. Ott aztán köszöntek egymásnak, ott vannak a többiek is:

— Szerbusz, cimbora! Szerbusz, cimbora!

Hogy lesz, mint lesz, szerbuszoltak. Akkor oszt a lovászmester átadta néki, megmutatta a lovat.

— E lesz a tiéd meg ez — amennyi volt —, eztet fogod gondozni. Gyere, odaadom a hozzávalót is.

Átadta a kefét, vakarót, mit. Na, így osztán űk megvoltak.

De nem sok ideig. Mert lejárt a király is hébe-hóba az istállóba, meg űk is, a lovászok, a konyhán étkeztek. Sejtették a fiúk, hogy igyes ember.

Felelte a lovászmesternek a király:

— E helyett az új lovászlegény helyett keríts másat, mert ezt beveszük magunknak inasnak, betanítatjuk. Úgy látom, hogy ez nem lovak közé termett. Ez urak közé született.

Na, a lovász mán megszompojtott, hun kerítsék ű új lovászt.

— Nem bánom én, ha a föld alul is.

Hamarosan tanált oszt a lovászmester, nem tótt bele egy három nap, mán negyedik nap rátanált. Beszóllott oszt a királynak :

— Hát tanálkoztam mán, felséged eggyel,

— Na jól van — azt mondta —, ezt pediglen küldd a konyhára, ezt meg betanítjuk. Itt még az inas tanítsa be, mutogasson meg néki mindeneket, mi lesz a dóga.

Majd osztán elküldte azt, és az új inast keze alá vette.

— Na, jöjjön csak véllem, hogy mutogassam csak meg, mit fog dógozni, mi jön utána a sorba, mikor mit kell csinálni, mikor eljön az óra.

Ott is betanult, hogy igyes volt, nem kellett neki még három nap se, majdnem jobban tudta, mint az óinas. Nagyon megtetszett osztán a királyi palotán :

— Nahát, amint veszem észre, sok inas tiblábózott mán itt, de még, úgy veszem észre, ilyen nem lépkedett, mert még a lábát se úgy emeli, mint azok. Nem tudhatom, de kikérdezem tülle, milyen ágybul származott, hogy neki az az ügyessége van. Paraszt ágybul származott-é vagy úri ágybul?

Felkérdezte osztán :

— Fiam, mondd meg csak, milyen ágybul származtál? Meg tudod-é mondani? Paraszt ágybul vagy pediglen úri ágybul?

— Kérem felségét, onnen fogja fel, a legeslegalsóbb ágybul származtam.

— Hát milyen lehet az a legalsó ágy, fiam?

— Olyan, felséged, hogy a földön heverészttem, szalmán meg a kákán. Hát

- mán annál alacsonyabb ágy nincsen, csak akit alól ásnak a föld alá.
- Ejnye, fiam — azt mondja —, mégis hát meg tudsz te felelni.
- Hászen, kérem, bocsánat, én csak a valódi igazat mondom. Másképp nem mondhatom, csak ahogy rajtam történt.
- Na, fiam — azt mondja —, nem tudom, meddig lesz nálam a lakásod, de én is azt veszem észre, mert még nem kísértem figyelemmel, csak most jöttem rá, hogy a lépés sem egyforma, a menés se. Mert csak egy próbát mondok néked, arról sejtettem. Van itt pedig sok, de arrul vettem észre. A többit nem győztem várni, hogy elvégezze a dógát, most utánanéztem a dolognak, figyelemmel kísértem, egyszer látom, hát mán rendbe van. Hát mikor csináltad meg?
- Mikor odaállottam, akkor mindján megcsináltam. Így megyen a dolog!
- Na, viseld egészséggel a szolgálatodat.
- Majd osztán mán üdő mulva, de nem sokára, hát még az inast a király jánya kísérgeti szemmel. Még szinte jólesik néki, ha felhozzák a nevét, annak örvend, ha a nevét hallja, ha nem is látja. Még mondja egyszer neki az apja :
- Vigyázz, jányom — azt mondja —, az inasba bele ne szeress.
- Nahát apuka — azt mondja —, ilyen inas nemigen lépkedett még a szobába.
- Nahát, osztán csak múlnak a napok, telnek az üdők, semerrül nem történik semmi hátránnya, minden nagyon jól van. De a lovászmester sajnálja, azt is fel-felhozza:
- Kezem alatt is sok inas megfordult, de csak kétszer-háromszor tette a lóra a kezét, még a mozgása se olyan volt a lúnak. — Mondta a királynak: — Bizony, felséged, én is sajnálom, mert ha olyanok volna a kezem alatt, egy tizedannyi bosszúságom se volna, mint így mérgelődök hon egyikkel, hon másikkal.
- Hát hiába — azt mondja —, mink is nagyon be vagyunk vele elégedve, többet tud mán a másiknál is. Mink is azt sejtjük, ezidáig, hogy még ilyen inas nem járt a szobánkba. Hogy oszt meddig lesz, hogy lesz, azt nem tudjuk.
- Én meg mindég azt vártam, felséged, hogy be fogják utalni nálam.
- Dehogy utaljuk, dehogy utaljuk.
- Múlnak az üdők, telnek az esztendők. Egyszer csak jön a királynak egy levele egy másiktul. Ide meg ide álljon ki a harcba. Itt mán hiba van a kréta

körül. Itt nagy csendesség volt, semmit sem sejtettek, hogy történt ez a dolog, de nem is halasztják. Ennek mán csak lenni kell valami okának. Hát az üdő is érkezett, hogy el kell menni. Nahát, osztán kiment véle a lovászmester meg az inas. Elkészülgettek, aztán útnak eredtek. Mendegéltek úk osztán, haladgattak lúháton, csakhogy mán majd másországbon értek, ahon a csatatér lesz. Mán ott elrendezte a katonáit oda.

Hát ott leszállottak egy helyre, a lovászmester mindjén a három lovat gondozza az istállóba, az inas meg a konyhán ott mélézött, hogy ügyes ember volt, a cselédekkel. A király meg benn volt a szobában, többen is voltak ott. Egyszer üdő múlva körülnézi a király magát, megtapogatja, de amit keres, sehon nem találja.

— Na, itt mán baj van!

De a többieknek nem szólott semmit se, csak kiment az istállóba a lovászmesterhez. Mondja a lovászmesternek :

— Na, hallod, itt nagy baj van!

— Micsoda, felséged?

— Hm — azt mondja —, itt oszt amilyen baj van, talán még azt is megtenném, fele királyságom, jányom nekiadnám, a győző gyűrűm otthon hagytam, ha aztat elhozná.

— Emmán nagy baj, emmán nagy baj, felséged — mán itt szurkálódott a lovászmester —, hol vagyunk a hazátul! Született-é olyan gyerek, aki azt megszaladja? Nincs rá eset.

Király meg csak befordult nagy szomorúan. A többinek nem szólt semmit, gondolta, még kikacagtatja magát. A lovászmester jön-megyén, töri a markát.

— Milyen nyertes ember volnék, ha mán én ezt megtehetném!

Mert nőtlen volt a lovászmester is, ű is meg szerette volna a dógot tenni. Jön-megyén a lovasz, bemegy a konyhára gondolkozva. Látja, az inasnak nagyon jó kedve van.

— Na — azt mondja —, neked jó kedved van.

— Van — azt mondja —, hát mit búsúljak? Tán lesz, mit enni, innya, azon nem töprenkedek, hogy éhen maradok. Én is kiségitő leszek az ételhordásban, ha másképpen nem, én is megszopok egy csontot, amirül leeszik a húst, meg kitürölök egy tánygyért, csak éhen nem maradok.

— Hallod, hallod, ne mélézz mán, gyere, sűgok neked valamit, mondok neked valamit.

Elhívta félre, mondja neki:
— Hallod, itt nagy baj van.
— Micsoda?
— Hm, ha te azt tudnád, nem kérdeznéd! Gondold meg — azt mondja —, eljöttünk hazulról a háborúba, osztán felséged nagyon szomorú lett.
— Miért?
— Hm, otthon hagyta a győző gyűrűt.
— Á! — összecsapta a bokáját — a csak kis gond, nem nagy bánat, legyen nyugodt, majd meghozom én.
Kicsit vigasztalódott a lovász, de nem mondta neki az ígéretet.
A lovász lement oszt az istállóra, ű meg kijött a konyhábul később.
Annyi üdő alatt ű oszt megtette, mintha kimegy az ember gondolkozva peselni. Nekigondolta magát aranyzarvasnak, szalad, ugrik, halad, lesuhintja magát, de mán evvel is nagyot haladt. Rágondol a vaddisznóra, hújj, hajigálja magát! Az is csak elfárad, de mán közel volt a határjokba.
— Hát nem muszáj nékem olyan nagyon megszorítani magamat, tudok én magamon könnyebbíteni.
Elgondolta az arany sajómadárra. Felcsapódott, összecsapta a szárnyát, nekifütyölte magát, rögtön otthon volt.
Még a királykisasszony stikkelt a szobájába, odaszállott az ablakra, elfütyölte magát. Mikor az azt meglátta, örömébe nem tudott mit tenni.
— Ugyan miféle madár — gondolta magába —, hogy tudnám bekecsegtetni a szobába?
Csendesen odahúzódott, az ablakot kinyitotta, de hogy az a madár meg ne ijedjen tülle, el ne repüljön.
— Hátha bejönne énnálam.
Kinyílt az ablak, bejött a madár. Jaj, örömébe súrlódik az ablak fele, észre ne vegye a madár, becsukta.
— No, madaram, az Isten nékem adott!
Simongatja a madarat. Micsoda madár ez?
Tyú! Egyszer csak rágondolta magát, hát az inast simongatja. Akkor mondja :
— Hát te vagy az?
— Én bizony! — azt mondja.
— Ejnye, be gyönyörű madár voltál, tudnál még olyan madár lenni?
Rágondolta magát, rögtön arany sajómadár lett belüle.

— Jaj, de gyönyörű farkod van — azt mondja —, nem fáj, ha kitépem?

— Nem.

Hát kitépte szép farkát. Na, akkor rágondolta magát, visszavált inasnak.

Kérdezte a kisasszony:

— Tudnál még valami más figurát?

— Hogyne — azt mondja. Akkor rágondolta magát aranyszarvasnak.

Akkor a gyönyörű szarvast simongatta.

— Nem fáj — azt mondta —, be gyönyörű szarvad van, ha letöröm?

— Nem — azt mondja.

Letörte mind a két szarvát, hát suta lett.

— Jaj, nem tudsz még valami egyebet?

— Dehogynem — azt mondja —, tudok én.

Akkor rágondolt az arany vaddisznóra.

— Jaj — oszt simongatta —, be gyönyörű sertéid vannak, nem fáj, ha kicibálom?

— Nem.

Kicibálta a sertéjét.

Akkor rágondolta magát, visszavált inasnak.

— Na, most mondom meg, minek jöttem. Felsőged itthon hagyta a győző gyűrűjét, azért jöttem — azt mondja.

Az is oszt kapta magát, a szobájába szaladni, rögtön megtanálta a mosdóasztalán. Előhozta.

— Na, itt van.

Zsebre pakolta. — Na, Isten véle, én vélem is.

De ott meg, ahonnét jött, csak azt gondolták, kiment széjjelnézni, peselni.

Rágondolta osztán magát, mikor kívül ment, az aranyszarvasra. Ugrált oszt, ment egy darabig. Kifárasztotta magát, de nem várta, hogy nagyon elfáradjék. Rágondolt az arany vaddisznóra. Akkor megén hajtsa magát, de sebesen. Avval se várta magát, hogy nagyon elfáradjon, megváltoztatta magát arany sajómadárnak. Füttyentett egyet, mindjárt az udvarra leszállott.

Rágondolta az inasra magát, azzal csak belépett, mintha csak kinn volt. Rákezdett mindjárt a cselédekkel jobbrul-balrul ugrándozi. Eszébe jut osztán a lovászmesternek az inasnak a szava.

— Be kén mán menni!

Hát ugrándozi az inas, ű meg ott búsonkodik.

— Hej, ha ezt meg tudnám tenni, milyen jó volna, fele királyság, meg a jány.

Jobbrul-balrul ott tűnölődik. Egyszer csak szól hozzá az inashon, ahogy ott figurázik :

— Haj, gyere csak!

Odapattan hozzá méházva:

— Minek híj?

— Hát mit mondtál az előbb? — súgja neki.

— Hász mán itt van!

Megjött oszt a kedve a lovászmesternek.

— Acide hát!

Zsebbe nyúl, odaadja neki.

Héj, annak se kellett több! Milyet nőtt a lovász! Alig van kinn egy kis korig az istállóba, mán megyen nagy búsan a király, suhajtozva.

— Hej, mi lesz most velem? Mi lesz most velem?

Azt mondja arra:

— Hát, felséged, egy kérésem van.

— Micsoda, he?

— Az ígéretet csináljuk meg, hát akkor meglesz.

— Micsoda ígéretet?

— Mit ígért az előbb?

— Ezt meg ezt ígértem.

— Nahát, akkor csináljuk meg, akkor meglesz.

Ott megcsinálta előtte a kontrektust:

— Aki a kezembe adja a győző gyűrűt, a jányomat ajánlom neki meg a fele birtokomat.

Megírta, a gyűrű kövébe benne volt a neve, avval lepecsételte.

A lovászmesternek meg mán a markába volt a gyűrű. Mikor a kezébe adta a kontrektust, ű meg akkor nyújtja a kézit.

— Tessék!

Kezébe nyomta a gyűrűt. Meglett a nagy öröme a királynak is, de a lovászmesternek is. Nem tudott örömébe mit csinálni, még a nyugalom se fogta. Majd oszt behítták űtet vacsorára, örömébe enni se tudott, hiába kínálgatták.

— Tessék, tessék, lovászmester úr! Talán beteg?

— Nem, jól érzem magamat, beteg nem vagyok, csakhoggy otthon nem

vagyunk, nem érzem magamat jól mégse. Majd a hónapi nap mi történik véllünk.

— Mégis a vacsorából olyasmit csészébe, papírba lehetett pakolni, vigye ki magának az istállóba, hátha megjön az étvágya.

Ett, amit ett, kóstolgatta, addig-meddig, elmúlt a vacsora. Keresztülestek rajta.

Ú osztán csak felállott, jó éjszakát köszönt.

— Megyek mán ki az istállóba, mert nekem a lovak közt a helyem, valami hiba ne történjen. Mert lehet képzelni, idegen helyen a jószág sem úgy viselkedik. Hát arra nagyon kell vigyázni.

Jó éjszakát köszönt, ki is lépett, örömébe nem tudta, hogy menjen kifele. Csak egész éjszaka mindég örvendett, hon bánatnak esett.

— Ez mán csak meg van, de egy görcs van előttem, ezt hogy bontom ki. Ezt volna mán jó kigondolni, hogy az inas, hogy kéne elsikkasztani? Mert még ha kijönne, hát én csak valahogy elrejténém, mert megfojtánám, és a lú farához lökném. Beszaladnék, jelenteném, hogy az inast megrúgta a lú, de meg is hótt. Mán akkor rendbe volnék a dógommal. De tudom, hogy nem jön ki. Megpróbálkozok véle, csalom ide ki, hátha rátudnám venni. Mán ha jó éjszakát köszöntem is, de ennek a daccára megyek vissza. Mondom néki:

— Héj, tudod-é, minek jöttem?

— Megtudom, lovászmester úr, ha megmondja — nagy büszkén feleli.

— Hallod, unom magamat, nagyon nyughatatlan vagyok, gyere ki hozzám az istállóba. Hátha nyugodtabban tudok nyugodni. Beszélgetek egyet-mást, tésis, hátha álom ereszkedik a szememre.

— Na, azt mán csak nem teszem, mert mán az én orrom a lúszagtul el van szokva — feleli az inas. — Mán én nem megyek. Ez az istállószag sért engemet nagyon. Mán bocsánat, engedjen meg nekem, abba, mindent megteszek, de azt sehogy se tehetem.

— Ejnye, ejnye — azt mondja —, de meg is nyugodnék, ha kijönnél.

— Mán nem tudom cselekedni, hogy kimenjek.

Kiment osztán nagy szomorún, elköszönt.

Gondolkozik magába, menésébe :

— Na, itt mán nem sikerült a tervem, mi történlik felőlem? Hogy is fog e nekem jóra kijönni? Így nem fogom tudni, kinek is fog e használni, amit

most én csináltam? Nem tudom osztán, magamnak vettem-é fejjét, vagy annak? Csak még valamékönknek bukni kell ebbe.

Ezen vergődött, ezen esgődött az eszméletje. Vagy egyiknek, vagy másíknak rossz fog lenni.

— Mert ha hazamegyünk is mind a ketten, majd a kisasszony megmondja, hogy ki volt otthon. Mán akkor én bukni fogok. Nem is tudom, mi fog véllem történelni, biztosan a fog ebbül kijönni, jó előre magamnak megástam a vermet, bele fogok bukni. Hogy is gondolkozzak, hogy is csináljam magamnak? Ezt is eszelem magamnak, elibe kén állani a királynak, kimondani a véleményemet: kérem, felséged, bocsánatot kérek. Feleli a király, hogy : mit? Hát egy példát mondok. Nem én hoztam elő a gyűrűt. Kérdezi a király : ki hozta elő? Az inas. Így se jó lesz. Mosmán akkor is meg fog rám neheztelni. Mit is csináljak, hova is csavarjam az eszem, hogy ez jóra jöjjön nekem? Sehogy se tudom elsütni magamnak, hogy mit csináljak?

Addig-meddig tűnődik, megint észbe kap.

— Mért nem is mondtam azt először — mondja magába —, itt legalább tiszta lettem volna, de így magamat tettem a zavarba. Édes, jó Atyám, tekints énrám, mostmán a királyom előtt sem lesz becsületem, ha ez a dolog létre fog jönni, hogy nem én hoztam a gyűrűt, hanem az inas hozta. Istenem-uram, nem tudom az eszem megállítani. Na, de hasztalan az én dógom, hiába ötölök-hatolok, csak a Jó Atya az igazságpontra fogja igazítani. Ühm, hasztalan az én fejtörésem, más parancsol abba! Hiába töröm én a fejemet, csak az igazságpontot más fogja előállítani. Mán mindegy e. Ebbe a zavarba bele kellett nekem esni. Ha odakerül a dolog, kiigazul világosra, hát nem tudom, életbe maradok-é? De mán mindegy, ennek mán csak így kell lenni. Mint a nótába van, hosszú szeretetnek csak el kell egyszer szakadni. Hm, hát fennhagyok mindenen. Uccu te, fenn is hagyhatok mán, hisz megvirradt. Adom mán a lúnak az abrakot, itt mán nincs tovább a gondolkodásra, csak hozzáfogni a dologhoz. Legyen úgy, ahogy a Jó Atya akarja. Végzem mán én a dogomat, majd megvigasztal valaki, vagy megszomorít, de inkább előfordul a szomorítás, mint a vígasztalás. Elvégzem a dógom csendesen, kefélgetek, pucolgotok.

Nyílik az ajtó, ki jön be az ajtón, mint a király.

— Na, hallod, megvan a nagy örömöm!

— Miért, felséged?

— Hm! elmúlt a csatatér.

— Hálistennek akkor.

— Na, jobb szeretem én ezt — azt mondja —, mint harcba keveredni, hát kibékültünk. De azért, amit megígértem neked, hű cselédem voltál, nem is mondhatod, sértettelek meg valamikor, nem cáfolom meg a szavam. Mert ha gondolnám, emilyen-amolyan cselédem lettél volna, hát én még megcáfolhatnám a szavamat. De azért, hogy sose bosszantottál meg, te se mondhatod, hogy rossz voltam hozzád.

— Nem, nem mondom én.

— Hát csak úgy készülj el. Útnak indulunk, de hazafelé. Majd otthon osztán majd lesz, várj, ahogy sose volt.

Megjött a lovászmesternek valahogy a kedve. Effelől már nincs semmi hiba. Pucolásába megint a fejébe csapott a gőz, hogy a görcs még sincs kibontva. Emmán lesz a hiba. E hogy bomlik ki simára? Ezen töprenkedett az egész pucolásba, a görcs kibontásába.

— Na, de meglátjuk utazás közbe, hátha fordul valami elő. Bízunk Istenre.

Az inas is kiugrott nagy hálálkodva, mert ő még hamarább odabenn megtudta.

— Hallja, lovászmester úr, jó reggelt adjon Isten! Jött ránk egy szép reggel. Nem búslakodhatunk, hanem nagy örömet nyertünk.

Feleli a lovászmester:

— Mit, hé? — azt mondja.

— Hm, ha kimondom — azt mondja —, örömébe kiugrik az ajtón, meg beugrik.

— Mondjad hát, mit teketóriázol!

— Na, ki is mondom hát. A felségünk kibékült a többivel, nincs háború, hazafele megyünk.

— Hejej, baszuti, előbb tudtam én azt már, mint te. Hát most ment el a felség, most magyarázta.

— Na — azt mondta —, akkor mink nyertünk a túrós lepénybűl, akkor minek beszélgessek tovább. — Összecsapta a bokáját. — Jaj, de nehéz ez a lúszag, megyek is már elfele, fel ne járjon éngemet.

Beugrott a konyhára, beköszönt. Sürvítének a konyhán, iparkodnak a früstökkel, ott is ott kezdi mélézni véllek.

— Na, mink betötöttük a háborút, hálá Istennek!

Mondják oszt neki:

— Örül ennek?

— Hogyne örülnék, mikor senkinek semmi hátránya nincsen.

Mondják a hetesnek, menjen, híjja föl a lovászmestert, hogy früstököljenek, mert mán odabe az urak javába esznek. Elmúlik a früstok, früstöknek ideje. Lehordták az asztalrul az edényt.

Cselédek is megfrüstököltek, hálát mondtak a szakácsok:

— Hála Istennek! Most egy kicsit volt melegünk, mert sok vendégünk lett, de azért a jó Isten megsegített bennünket, keresztülestünk rajta. Nem tudjuk meghálálni. Amennyi sokan összejöttek, nem is tudtuk, hogy fogunk ezen keresztülesni. Mer mán voltak vendégek egyszer-máskor, de hát füle-botját se hajtottuk, mert kevesen voltak, de most bizony sokan összejöttek a nyakunkra.

— Én is megvakartam a fejemet — feleli a szakács —, ott is viszketett, ahol nem csíptek. Mi történlik vélem, evvel a sok vendéggel, nem lesz-e valakinek panasza? No, de nem baj, hála Istennek mindenfelől jó hírt hallok magam felől.

Ezek is bevégezték itt a früstököt, a cselédek.

— Na, mán most magokra szól a felelet. Mit mondanak?

— Hála Isten, minden jó volt, semmi hiányság nem volt.

— Na, magam is azt akarom, aki a főztömbül részesült. Ugyan ki bírom mondani, hogy nehogy szót hallottam vón magam felől rosszat, de mindég ha hallottam, mindég jó hír jött felőlem. Most azért egy kicsit, ennyi vendég ide összejött, mán nagyon sokat kavartam ezen a konyhán, de eztet nem tudtam kitanálni, hogy hogy bontom ki. Mert az egyszeri szakács is megakadt, az is jól viselkedett, hát magam is azt gondoltam, hogy majd oda jutok. Azt találták neki mondani: Tudnál-e száz tál étkezetet előállítani? — Hát, hogy jó fejem volt, rámondtam: én, hogyne tudnék, még kétszázra is, ha arra van kedvek. Itt osztán éngem megfejeztek, hogy nem kell kétszáz, csak száz. Hadd lássuk hát a virtusságát, százfélét állítsék elé hát. De nem úgy! Errül tegyünk egy nagy fogadást. Ez furcsa kérdés nekünk is! Százfélét enni. No, de hát úgy lesz a fogadás, nem muszáj azért olyan túl jól lakni, csak kóstolgatni, hogy terhünkre ne essen. Na, de a szakács most kösse meg a gatyát, hadd lássuk meg hát a virtusságát.

Hozzáfogott osztán a szakács jobbrul-balrul csápolni, mint a hal, ahon mán a vízbül kiszurul. Mindég kitanálgatta ő, könnyen is ment néki, de mán

mikor a sok összegyűlt, mán akkor gondolóra vette a dógot. Ugrándozott ide-oda, hon ebbül, hon abbul is, mindég tött lefele a summa.

— Elöttem meg kevesbedett, de fejemre meg mindég nagyobb terhek estek, hogy mi is kéne mán. Ez mán volt! Ezen is fő a fejem. Igaz, hogy könyvelem, meg is nézem mán a könyvet. Valahogy tévedésbül kétszer ne készítsek egyet. Mert minden fel van jegyezve. Mennyi is lehet még hátra? Megolvasom. Van még itt! Igen, kigondolni nem sok, de megtenni nagyon nehéz, mert mán mindeneket kigondoltam, de mán nem tudom, hova hajtsam a fejem. Most ide ugrottam, most onnet ezt hoztam, majd menőbe egy másikat is tanáltam. Ez nagyon jól van, hálá Istennek. Igaz, hogy nem sok van mán, de ez a legtöbb az elmúlnál, ez a kevés.

Annyira-mennyire merült, hogy kilencvenkilcnecedikhen jutott, de mán a századikkal sehogy se tudta elsütni, hogy mi legyen ez. Még mán az istállóba is ugrál, hogy is találja ki a századikat.

— Bementem a tehénistállóba, kisbornyas tehenek voltak, addig még ott széjjelnézek, egy kis genge borjú hozzáfog piszkolni, de az olyan szép sárga, mint a citrom. A nekem nagyon megtetszett, még el is kacagtam magamat, mert ahogy piszkolt, nem szakadt el egymástul, fődet érte a végi, akkor szakadt el. Énnékem nagyon megtetszett, bizony felmarkoltam, és bepattantam vélle. E lett a századik. Elkészítettem. Na, amott is könyvelték, én is könyveltem. Kérdésre vették:

nahát megvan? Meg. Na, most mán felszóllaltunk, mind az egész, melyiknek milyen volt az ézi. De mán most ezt ízéljük a századiknak, annak volt a legjobb ézi. Ezt mondja meg hát a szakács, hogy mi lehetett az, hogy olyan kegyetlen jó volt. Hát — azt mondom —, mondanám is, nem is, mert mint a példabeszéd hozza magával, egymásnak el is mondjuk: hogy tudnál két ócskából egy újat csinálni?

— Csak ránéznek a szakácsra. Hát fejezze ki, micsoda az? Mondanám is, nem is. Ezt akárhogy, de ki kell mondani, mert ez volt a legjobb ézü, a legjobb falat. Hát, kérem, bocsánat az egész dolog, én kimondom, de senki meg ne undorodjék tülle. Ez van háromfélébül. Háromfélébül? Hát hogy lehet a? E kérem úgy lehet, hogy elébb a tehén megette a füvet, majd abbul téj lett, a teje pediglen a bornyúnak jutott. Ugrándoztam ide-oda a századik étkezésért, mán ki nem tudtam tanálni, hogy mi történlik. Ott megéntczen kis bornyak, tehenek voltak. Egy kis bornyú éppen hozzáfogott piszkolni, mikor beléptem, mán félig-meddig csüngött a fara alól. Bámulom ott egy

kicsit. Egyszer mán a fődet is éri, még akkor se szakadt el a farátul. Szemembe tűnt ez nékem, hogy ez milyen gyönyörű szép, én bizony ezt teszem századiknak! Olyan szép sárga volt, mint a viack, még ha, ahogy gondoltam, éhes ember meg is ehetne vón. Én oszt rá gondoltam, ez lesz jó századiknak. Csak felvettem én a fődrül, de az nem ragadt a kezembe, vittem be, mint egy madarat. Nem is soká kellett vele teketóriázni, mert mán főve meg volt, csak sütni kellett. A sütés meg nem sokat kívánt. Csakhamarosan betálaltam. — Na ! — erre rá mondta az egész — ki gondolta volna eztet, hogy olyan jó legyék? — összenéztek. — Igaz, hogy csak kóstoltuk, azért ez volt a századik, de egy se volt ilyen jó, mint ez.

Eddig volt a szakács mesélése.

Na, oszt a királynál összehánytak egy csomó ajándékot a szakácsnak, bekiáltották:

— Na, szakács úr, amiért sokat ugrándozott, a fejét ide-oda rángatta gondolkozásába, ez a magáé.

— Aláson megköszönöm a tisztelt uraknak a szívességét.

— Mink is köszönjük, végbevitte a dógát.

Na, mán most emezek is lovat nyergeltek, útnak eredtek. Az inas, a király nagy örömmel van, de a lovászmester bánatos gondolkozásába. Mi történlik vele? Mennek. Kérdezi a király:

— Hát mi a? Mi a hiba?

— Hát — azt mondja — örülök én is, hogy felséged nem esett a próbára.

— Mégis — azt mondja — olyan bús vagy.

— Hát én — azt mondja —, felséged, gondolkozok a jövőről, hogy is lesz velem.

— Na, amit megmondtam, az lesz. Itt nincsen hátrány nálam, amit elmondtam, nem cáfolom én meg. De errül az inas semmit se tudott, errül a beszédrül.

— Hát űk tudják az üvékét, én az enyémet. Űk az enyémet nem tudják, én meg az üvékét nem tudom.

Mennek, haladnak, ahol früstök van, früstökölnek, ahol ebéd van, ebédelnek, mikor hogy tőtik az időt. Közelednek mán a hazáho is. Mán a város nem messze van. Egyszer hátramarad az inas a lovászmesterrel.

— Hallja, lovászmester úr, kegyetlen szomjas vagyok.

— Na, hászen hogy is ihassunk?

— Mindján jön itt egy kút ránk nem messze, hát majd iszunk ott valahogy.

Mennek osztán beszélgetve, a király megyen előttük. Folytatják a beszédet, hogy hogy is lesz. Elérnek a kúthoz. Na, itt már volna víz!

A kúton túl egy kis domb volt, a király túlhaladt a dombon.

— De hogy itt hogy iszunk, nincs mivel.

A víz pedig nem mélyen volt, mert egy jó méternél szaporábban volt.

— Hogy találjuk ki?

Azt mondja a lovász:

— Hallod-é — megkötötték addig a lovakat —, a két lábad megfogom, oszt leeresztlek, igyál annyit, amennyit jól esik!

— Hát jó is lesz a!

Lebocsátja, iszik, iszik, egyszer oszt elbocsátotta:

— Igyál, amennyi jól esik!

Ú meg előtta a lovát, a nyeregbe, aló a király után.

Emennek a lova ottmaradt. Vergődött, elszakasztotta a kantárszárát, utánuk! Elérte már a királyt a lovász. E meg ott megyen cikázva, azt hitte a király, ott az inas. A lú, ahogy nekihajtott, előreszaladt, akkor látja a király, hogy a nyereg üres.

— A fene bele, mi történt evvel?

— Én nem tudom, mit csinált ott a domb alatt. Ott tüllem — azt mondja — elmaradt, én meg eljöttem. Hogy oszt mi történt véle, nem tudhatom.

De már majd otthon voltak. Gondolta a király:

— E bizony — azt mondta —, valami nem tetszett neki, megszökött.

Ráhárították, hogy megszökött. Evvel mentek oszt haza, hogy elszökött az inas.

Na, itt osztán lenyergeltetett a lovászmester, kiadta a parancsot a lovásznak, addig meg a király odafent elmesélte az esetet. Hát nagyon szomorú lett a jánya, de nem szólott semmit. Ránéz az apja:

— Hát, jányom, emmá mindegy, szavamat adtam. Tudod te aztat nagyon jól, nemcsak királynak, de más rendes embernek csúnya dolog, ha szavát megcáfolja. De a királynak meg sehogy se lehet. Amit a szájam kiereszt, jó vagy nem jó, annak úgy kell lenni. Ugye — azt mondja —, az egyszeri király is úgy járt, olvastad is a példát. Ellopta a bátyjátul a feleségét egy kis jánkával más országrul. Avval élte világát. Itt az ország azt gondolta, hütös felesége, mert nem tudta senki, nem volt a lakadalmába. Hát tudod te aztat, hogy a hamisság előbb-utóbb kiderül. Szent János, mikor uralkodott, arra

tanált térti. Szent János kiprédikálta, hogy lehet az ilyet tenni, másnak a feleséget ellopni, és avval világát élni. Még mind megjárta vón, ha más idegennyé lett vón, de önnön a testvérbátyjáié volt. Hát kicsoda ez az országba? — feleli Szent János. A nép csak összenéz. A király is ott volt feleségestül, jányostül. Kérdezi a néptül, mert külön trónon ültek azok, kicsoda az, aki ott félre ülnek? Rájok mondja a nép, ránéz: az a királyunk! Na, lássátok — azt mondja —, az követte azt a gazságot köztetek. Az lopta el a bátyjának a feleségét, amit az előbb magyaráztam, de most mán jobban értelmetekre adom, hogy evvel éli világát. Hát nem elég nagy gazságot vitt véle végbe? Még ha nem hozzá tartozandó lett volna, nem kerítette volna szűfájdalomba, de a saját bátyját kerítette bele.

Így oszt a nép nagyon a fejébe vette, hát nekik ilyen királyuk van? Nagy szégyen ütötte a fejét. Elmondta a magáét. Na — azt mondta —, hát történik ez máshon is, hogy nem tudják. Tudom, hogy tik se tudátok eddig. Ajaj, eszünk ágába se volt. Akkor felmondott a népnek, a nép oszt széjjeloszlott, elment haza mindenik.

A felesége nagyon megszégyellte. Elővette a királyt dorgálni: Hallod, fogasd meg azt az embert, és pusztítsd el! Nem lehet — azt mondja —, nem lehet. Azt meg lehet tenni, hogy megfogatom, de elpusztítani nem lehet. Mit gondolsz — azt mondja —, kihirdette az országbeli népnek, a városbeli népnek, ez most az egész országba cseng. Hanem börtönbe, azt tehetem. Meg is fogatta, és lezáratta.

Ű mán errül meg is feledkezett, mert idők múltak, napok hetek, évek. Csakhogy egyszer ű tartott egy nagy vendégséget. Itt meg az asszony mán nyughatatlan volt, hogy hogy pusztítsák aztat el. A jány pedig nagyon szép volt, meg jó táncolt. Az apja meg, nem apja volt ugyan, mert most úgyis kisült az igazság, hanem a bátyjának a jánya. Hát így a szóbeszédbe azt mondhatja ennek, hogy sógorom. Hát űk errül megfeledkeztek. Felötöztette az anyja nagy cifrán. Mulattak, szóllott a zene, mivelhogy szép is volt a jány, jó táncos is volt, belípett, hozzáfogott táncolni. Ha táncolt valaha szépen, de azok előtt az urak előtt kirugta a mejjét. Ez mindenkinek megtetszett. Még az atyjának is, mert mán csak atyja volt, ű nevelte.

— Ejnye, jányom, be kedvemre táncoltál, táncolj még egyet, amit kérsz, azt adok. — Még jobban hozzáfogott, a jánynak is megjött a terve. Az anyja meg a fórcimmerbe hallgatta, örült. Táncolt osztán. Eltáncolta. Elment hozzá, az atyjához.

— Na, atyám, hát az ígéretet!

— Nahát, mit kérsz?

Súgja:

— Szent Jánosnak a fejét venni.

Megszompozott a király, megcsóválta a fejét, hogy nem jót szóllott.

Azt lehetett érteni — mán csináljátok! Elment osztán a jány nagy örömmel, mán az anyja várta, egyszer ű is hallotta. Mán a hóhért elő is állította a bárddal. Ű megént a tálat elkészítette, mentek. Szent János a pincébe volt lezárva. Szent János megörült egy kicsit, hogy zörgött a kócs. Mán szabadlábra fogok kapni! De mikor kinyitották az ajtót, kit látott: a hóhér ment elől a bárddal. Akkor oszt megszompozott. Itt mán nem szabadlábra kapok, életemtől fosztanak.

Akkor megkapta a hóhér feje tetején a haját, megmarkolta, félrehajtotta, a bárddal le is csapta. Folyt a vér, alá tartották a tálat, belefolytatták a vért. Még osztán a királyné kihúzta a szájából a nyelvét, és tüvel szurkálta, hogy űket kivilágosította, hogy űk hogy élnek.

No, majd eljött az éjjel, mit csináljanak most mán evvel, nem tud senki felöle, legfeljebb itt van az a nagy folyóvíz, majd az éjszaka belelökjük. Eljött az éjszaka, éjszaka oszt belevették. Na, megett osztán a nagy öröm a királynénak. Na, senki ezt nem tudja. Mikor belelökték, felgyulladt a folyó, nagy világosság lett, nagy fényesség, nagy lett a félelem a városba, nagy riadás, hogy ég a város. Kapta magát a királyné menekülni lányostul ladikba, majd elmenekül. Azokat eltemette a hullám, az ura meg megháborodott, bele is halt.

Itt oszt Szent Jánosnak hozták a koporsót, nagy énekszóval az angyalok a mennyekből. Kifogták Szent Jánost, beletették a koporsóba, és űk azt el is szállították, azt mán űk tudják, hogy hova. Elmúlt a világosság, de se király, se királyné nem uralkodik tovább. Na, most mán nyugodtan lett a város.

Így kell a királynak megtartani a szavát, ha mán a száján kieresztette.

Az inas is ihatott azóta vizet a kútba. Mindég várja idáig a királykisasszony. Erölteti apja, anyja. Áll a lakodalom, készüljenek az esketőre. De a menyasszonynak mindég lett hiánya. Mindég húzta-vonta, halasztotta. Majd valamerrül az inas előkerül. A lovászmester nyugodtan volt, mert mán sok ideje elmúlt. Mán ha eddig nem jött, ezután se fog jönni, mert mán a kútba el is saslódott. Ű csak mindég evvel állott a maga esze szerint elő.

Majd osztán az Úr Jézus Krisztus arra utazott Szent Péterrel. Jó előre mondta Szent Péter:

— Na, hála Istennek!

Mert mán akkor beszélgették, hogy szomjasok voltak. Péter oszt megsejtette a kútát. Mondja osztán:

— Hálá Istennek, rendelt mán a Jó Atya, hogy kútát fogunk érni.

Hát ű még elébb iparkodott, mint az Úr Jézus Krisztus. A persze mindent előre tudott, ű meg előre iparkodott, hogy csak a vizet láthassa mán.

Belenéz a kútba, látja, hogy egy hótt ember van benne. Feleli vissza az Úr Jézus Krisztusnak:

— Mán nem iszunk vizet!

— Miért, Péter?

— Mert egy hótt van benne.

— Hótt? Hogy lehet az?

Volt ott egy csepp gallyforma, kezébe vette Péter, megpiszkálta. Ahogy megpiszkálja, felfele fordult arccal.

— Ó, mesterem, hász ez a mi szógánk volt!

— Ne mondd mán! No ládd — azt mondja, odaért —, ilyen a csalfaság.

Ugyi, hogy megmondtam neki! Emlékezel már?

— Igen — azt mondja —, hogyne emlékeznék, mikor kétfelé mentünk, hogy veres embernél ne állj szógálni. Mert a veres ember vagy megöl, vagy megcsal.

— Ládd — azt mondja —, hogy csak megcsalta, itt pediglen, ládd, a kútba ölte. Ilyen a csalfaság. Meg is csalta, de ű ölte meg is. Na, hamar csak utána, vegyük ki belőle.

Kivettek, osztán megsimongatta az Úr Jézus Krisztus. Felugrott az ű módja szerint.

— Jaj — azt mondta —, de elaludtam!

Feleli az Úr Jézus Krisztus:

— El bizony, fiam, de örökre. Mostmán jól jártál, hogy erre jöttünk, nyugodhattál vón itt mindörökké. Már most mondok neked egyet, azt úgy cselekedd meg. Odahaza a királyodnál áll a lakodalom. De az esküvő terád vár. Hát ha hazamensz, a legyen az első. Szakácsok találnak, az ételt hordják felfele a vendégnek. De te fogd meg az elsőt. Köszönts fel a vendégnek. Utána osztán kérd fel a vendéget. Hercegek, bárók, királyok! Egy kis figurát mutatnék!

— Lehet, lehet! — ki hogy felelte. — Mink az olyat nagyon szeretjük látni, s hallgatni. — Rágondolta magát az aranyszarvasra. Tágasság volt az asztalok közt, sétatér. Hozzáfogott sétálni. Ott lett oszt a nagy dicséret. Azt mondták:

— Ilyet nem láttunk soha ! De gyönyörű állat! Nem lehet kitalálni, mi kincset ér ez. Így se, de még ha szarva volna! Még akkor mi vón belőle! Elkiáltja magát a menyasszony:

— Megvan a! Mindjárt is előhozom.

Szalad a szobájába. Felkapta a két szarvat. Előpattan vélle. Csak odaállította előbb az egyiket, azutt a másikat. Odaforrott. Na még akkor lett ott a nagyobb izé. Nem azután láttak, hogy egyék, hanem megvolt a nagy csudálkozás, nagy bámulás, öröm. Minden előügyekezett a nép közt az egész palotán. Na, akkor rágondolta magát vissza inasnak. Összecsapta a bokáját.

— Hercegek, bárók, királyok meg voltak-é elégedve a figurámmal?

Nem tudta a sok nép örömeiben, hogy ejtse ki a szót, vígságában.

Ű meg oszt kiugrott a konyhába, ott is nagyot néztek rajta a szakácsok.

— Mégis maga valami egy ember! Még a moccanása is figuraságbul áll.

Hozzáfogtak oszt újbul tálalni. Ismét viszi felfelé a második ételt.

Felköszöntötte ismét a vendégeknek, elmondta a magáét:

— Jó étvágyat hozzá, de még egyszer felszólalok: hercegek, bárók, királyok mit mondanának erre, ha egy figurát mutatok?

Ki hogy szólította:

— Csak tessék! Többet ér a figurája, mint az étkezése, inkább nekünk se kéne, ha mindég ilyen forogna előttünk.

Akkor rágondolta magát az arany vaddisznóra. Hozzáfogott az asztal közt sétálgatni. Nem győzték rajta csodálkozni, hogy milyen gyönyörű állat, hol vehette magát? Nem is lehetne kimondani az árát, hogyha kivált sertéje vón.

Felsikoltja magát a menyasszony:

— Megvan a! — Elpattant a szobájába. — De már elő is hozom!

Előpattant, végighúzta azon az üres helyen, minden serény helyre állott.

— Na — azt mondták —, ennek fizethetetlen az ára, amennyi kincset ér ez, nem lehet kibeszélni.

Simogatták. Lefordult vissza az ajtó fele, mikor odaért, rágondolta magát inasnak. Összecsapta a bokáját.

— Hercegek, bárók, királyok meg vannak elégedve a figurámmal?
— Ó, ó mindég ilyet szeretnénk látni, többet ér az étkezésnél! Ha ilyet láthatunk, talán fél annyival is megérjük.
Akkor kiugrott a konyhára megént. A szakácsok megint körülfogták:
— Ó — azt mondták —, maga éppen csak egy figura köztünk, minden moccanása meg méla.
Tálalnak újból. Mikor kész lett, beköszönt a vendégnek: —
Csendességet kérek!
Elmondta a magáét, felköszöntötte, megént rámondta:
— Hercegek, bárók, királyok még mutatok egy figurát, ha hajlamok lesz rá meglátni.
Nagy örömmel szállott vissza a kiáltás:
— Miért ne vónánk, miért ne vónánk!
Akkor rágondolta magát az arany sajómadárra. Elfüttyentette magát. Felrepült abba a nagy palotába. Ott repkedik felül rajtok, ott füttyörészget, ott szállong fölöttük, hogy kézzel is érhetik. Simogatják, nem tudják, mit csináljanak, ki nem tudják mondani, mi kincset érhet az.
— Olyat látni földön élő ember közt! E csupán az égből szállott közénk, ez felejthetetlen lesz.
Na, egyszer osztán azt mondták :
— Ó, be szép állat, hát ha még farka volna.
Felsikoltja magát a menyasszony:
— Megvan a! De megyek is érte, elő is hozom!
Hamarosan vissza is tért. Odatartotta, odaforrott. Akkor felrepült megént repkedve farkával, meg-meg leszállott közéjük.
— Na, most mán még egyszer annyit mutat, mint az elébb. A világon, az országokba, ha összeszednék is, de nincs annyi kincs, hogy ennek az árát kifizessék.
Akkor közelebb ment a menyasszonyhoz, rágondolta magát az inaslétre.
— Hercegek, bárók, királyok meg vannak-e elégedve a sorsommal?
Nem tudják azok, hogy köszönjék az új jó sorsát. Akkor összecsapta a bokáját. Kezdené ugrani. Megkapta a menyasszony a derekát!
— Hercegek, bárók, királyok! Mit érdemel az az ember, aki ilyen egy párt elszakaszt egymástól?
Ott lett oszt a nagy ítélet. Kire szállott, mint a lovászmesterre. Avvót hát meghűlve.

Elmondták az ítéletet. El is múlt a lovásznak azonnal az életsorsa. Tovább nem uralkodott felül a földön.

— Mars gazember, a föld alá alá, ha te ezt tetted! Egyszer megcsaltad, másszor megölted. Ilyeneket tettél.

Na, oszt mentek az esketőre nagy örömmel. Nem volt mán híjja a menyasszonynak, hogy e nincsen, a nincsen, megesküdtek, hazamentek, jól lakodalmaztak. Nagy lakodalom is volt, a kutyák elindultak távojrul, hogy majd jóllaknak. Mire a hátulja odaért, az eleje megdőglött éhen, összeszövődtek hánt-vetett cigánylegények, felöltöztek nagy cifrán, hajadonfűtt, mezítláb, hogy milyen módjok lesz nekik a királyi lakodalomba. Én is ott ugráltam, ott pattogtam, én voltam a nagy vőfily. Táncoltunk, mulattunk, szalmasarkantyúm zabtaréja, csak úgy pengetem esszefele, szól, mint a csengő. Egy nagy zsák ott az ajtónál, sarokba oda van állítva, egy vendégódal rúddal görcsre van kötve, egy pórázzal meg van támasztva, hogy el ne dőljön. Ott szökdösök, ott ugrálok, forgolódom, valahogy a sarkantyúm a zsákot kihalította. Hőj! hozzáfogott onnét ömleni Tisza, Duna, hát engem ide hozott egy nagy gondra. Aki evett kását, mondjon ennek társát.

KÍGYÓK KIRÁLYA

Hol volt, hol nem volt, még a régi világban történt, mikor még a csipkebokor ibolyát virágozott, mikor hurkaeső volt, mikor tejpaták volt — ez es még akkor történt volt.

Volt egyszer egy szegény ember, annak egyéb gazdasága nem volt, egy kutyája, amelyiknek kilenc kölyke volt, és egy felesége, és volt még egy kis tanyája egy erdőszélben, ahol juhokat teleltetett, és nyaraltatott. A faluban csak egy kis kalibája volt, oda csak néha- néha látogattak el, mert a felesége es többnyire mindig vele volt.

Egyszer csak úgy történt a dolog, hogy a kutyája megbetegedett, és elbújdosott kölykezni. A tanyától nem messzire volt egy kőszikla barlang, és oda ment a kutya kölykezni. Az ember sokáig kereste, hívta, csalogatta, de a kutya egyáltalán nem jött. Ekkor a pásztorpálcát a kezébe vette, a juhokat maga elé terelte, és lebocsájtotta a sűrű erdőbe. Gondolta magában, hátha majd a juhok közé békerül a kutya. Met a kutya mindég a juhokkal szokott volt járni. Elért az erdőnek a másik szélére, azt veszi észre, hogy az

erdő ég, és egy nagy fáról keserves sírás-rívás hallszik. Hagyta a johokat, futott arrafelé. Hát meglátja, hogy egy háromágú fenyőfán egy fehértarás kígyó sír, olyan keservesen, mert égett a fának a töve, és a tüztől nem tudott megszabadulni sehogy se. Erre elővette a szegény ember a szurkászó kicsi fejszóját, és levágott véle egy vékony hosszú száraz fenyőfa rudat, megtakarította, és felnyújtotta a kígyóhoz az egyik végét, és azzal megszabadította a kígyót a tüztől. Ekkor azt mondja a kígyó:

— No, te szegény ember, megmentetted az életemet, jó tett helyébe csak jót várhatsz. Most szakíts le egy földieper lapit, és hozd ide hezzám.

Mikor a szegény ember ezt megtette, a kígyó elvette a lapit tőle, háromszor reafuvintott, lett belőle egy háromszínű síp. Egy része réz volt, egy része ezüst, egy része arany. Akkor azt mondta a szegény embernek:

— Itt van ez a síp előlegül. Jöjj el hozzánk a mi országunkba, én vagyok a kígyók királyának a fia, majd megfizet néked ezért a nagy jószágodért az apám. Te most figyelj ide, én megadom a tanácsot neked, hogy mit kérj az apámtól. Ígér neked rezet, ezüstöt, aranyat és fénylő gyémántokat, úgyhogy abból es boldog lehetnél, de te ne fogadj el semmi egyebet, csak amit én mondok neked. És azzal örökös boldog lesz. Ha megfogadod a szavamat jó, ha nem hallgatod meg, úgy es jó. És amikor eljársz a mi kastélyunkhoz — amott látod azt a nagy szirtes hegyet, annak az alja fehér márványkőből van, abban van az én apám kastélya. És amikor odáig értél, ott vigyázz erőst, mert minden szikla alól ezer meg ezer kígyó fut reád, te ne ijedj meg, csak vedd elé ezt a sípot, háromszor fúvintsál belé, és én ott termek. Én megmentlek téged a viperáktól, mert te még nem es láttál kígyót, mert olyan kígyók vagynak az én apám kastélya körül, mindenféle színű, fehér, fekete, rézhasú, ezüst- és aranyhasú kígyók. Úgy hiszem, engem meg fogsz ismerni a sok között, és ha engemet megismersz, akkor nem kell félned egytől sem. Akkor majd én bévezetlek az apámhoz, és én a kígyók nyelvén elmondom apámnak, hogy te mentettél meg engem a tűzhaláltól. Ígérni fog neked mindent, de ne végy el semmit, hanem kérd meg az apámat, hogy tanítson meg téged az állatok nyelvén beszélni, és azzal boldog lehetsz.

Ekkor elköszönt a tarás kígyó, és a másik pillanatban már nem es volt, úgy eltűnt. Ekkor a szegény ember visszatérítette a johait a tanyához, és

megparancsolta a feleségének, hogy vigyázzon rejuk, mert a kutyát még mindig nem kapta meg, és ő addig meg nem nyugszik, mig valahol meg nem kapja, de szóval sem mondta a feleségének, amit neki a kígyó mondott.

Feltarisnyázta magát, útnak indult, de nem a kutyát kereste, hanem a kígyók királyának a kastélyát. Három nap alatt reá es akadt a márványkősziklára. Még nem látott volt semmit se, semmiféle mozgó állatot, csak a sziklák között kezdett menni. Egyszer csak, kiszökik a kalap a fejéből. Akar ragadni a kalap után, de látja, hogy temérdek sok kígyó bonyolódott rea a kalapjára. Tekint mindenfelé, hát egyebet nem lát sehol, cifrábbnál cifrább kígyóknál. Volt közöttük piros tarés, zöld tarés, volt közöttük ezüst koronás, arany koronás, háromfejű kígyó és ötfejű kígyó es volt közöttük. De úgy megijedt, hogy alig tudta a zsebéből kivenni a kicsi sípot.

Ekkor belefuvintott háromszor, és egyszer maga előtt látta azt a fehér tarés kígyót, amelyiknek megmentette az életét. A kígyó és ráismert a szegény emberre, és örömeben reapattant a szegény emberre, és reatekeredett a nyakára, és úgy irányította az apja kastélyához. Mikor elérkeztek a kígyók királya kastélyához, a kígyó letekeredett a szegény ember nyakáról,

odapattant az apja elébe, és kérte az apját, hogy ne posztítsa el a szegény embert, mert ez az ember mentette volt meg az életét, mikor az erdő égett, ő szabadította meg a tüztől. Akkor jutalmat ígért neki.

— És azért jött, hogy valami csekélységgel ismerd el őt, én ismerem őt, egy talpig szegény ember.

Ekkor kérdezte a kígyók királya:

— Mi a kívánságod, te szegény ember, kérhetsz bármit töllem, mert nekem mindenfélében módodom van. Ha nem mersz kérni, én ígérek, adok tizenkét egész vágás szekér ezüstöt, egy annyi aranyat, egy annyi gyémántot, mert a fiam még azoknál es többet ér.

Azt mondja erre a szegény ember :

— Nincsen szükségem kincsekre, mert nem ismerem a pénzt, másképpen es a sok gonosz ember elcsalná, és ellopná töllem, hanem ha meg nem sértenélek, adj nekem láthatatlan kincset. Taníts meg engemet az állatok nyelvére beszélni.

Azt mondja erre a kígyók királya:

— Ó, te szegény ember, ha ezer esztendeig élsz, akkor sem tudod megtanulni az állatok nyelvét.

Ekkor a szegény ember letérdelt a kígyók királya elébe, és szépen kérte őt:

— Felsőgednél lehetetlenség nincs, mert magad mondtad, hogy mindenben módod van. Azért tudom, hogy meg tudsz tanítani engem.

— No, jól van, te szegény ember, szolgálj nekem egy esztendeig, egyéb dolgod nem lesz: van a kastélyom előtt egy nagy kővállu, és abba mindennap ötvenkét liter vizet tölts belé. Nálam csak három nap egy esztendő, és ha az esztendőt el tudod tölteni, másik évnek az első napján már tudni fogsz az állatok nyelvén beszélni.

A szegény ember vállalkozott erre, átvette a vidreket, és nekifogott a szolgálatnak, de akármennyi vizet hordott a válluba, mikor a második viderrel vitte, még egy csepp víz sem volt a válluban. És panaszkodtak a kígyók a királynak, hogy ez az ember szomjan akarja őket elposztítani. Pedig az ember se reggel nem evett, se délben, se estére, mindig hordta a vizet mégse tudta kielégíteni a kígyókat. Eszébe jutott a kicsi síp. Gondolta magában, beléfuvint. Hátha majd segítene rajta a kígyók királyának a fia.

Alig fuvintott belé a sípba, már megjelent a királyfi. Azt kérdi tőlle:

— Mi bajod van, te szegény ember?

A szegény ember még akkor es törölte a homlokát, és elpanaszolta, akármennyi vizet hord ebbe a válluba, mikor megérkezik a másik viderrel, soha nincs a vályuban még egy csepp se. Magyarázná, meg neki, hogy mi ennek az oka?

— No látod, te szegény ember, ilyen könnyű az állatok nyelvén megtanulni es, mint amilyen könnyű ezt a vállut megtölteni vízzel.

Ekkor azt mondja a királyfi:

— Hát nem vetted észre, hogy a vállunak a feneké lyukas?

Ekkor a szegény ember bédugta a vállunak a fenekét, és amikor a másik két viderrel belétöltötte, már tele volt a vállu vízzel.

Így telt el az esztendő. Mikor már eljött az újév, azt vette észre, bármit es beszélnek a kígyók, minden szavokat érti. Ekkor magához hívatta a szegény embert a kígyók királya, háromszor reáfuvintott a homlokára, és azt mondta neki:

— Ez napságtól fogva minden állatnak a nyelvén érteni és beszélni fogsz. Most pedig járj békével.

Feltarisnyálták egy békatokánnyal, egérsültvel,

sáskalakvárval, patkánypánkóval. Mert a kígyók ilyenből éltek. Ekkor a szegény embert elbocsátották, és még meghagyták neki, hogy ha valamijét elveszíti, mindég csak fúvintson bele a kicsi sípba, és ők majd segíteni fognak rajta. Ekkor a szegény ember elköszönt, és elment haza a tanyára az ő feleségéhez.

A felesége söprűnyélvel várta. Kérdezte, hogy hol volt ilyen sokáig? Nem érdemes egy kutyán annyi sokat keresni. Hiszen másnap már a kutya magától eléjött, nem es lett volna muszáj utánamenni. Az ember nem szólott semmit, csak hallgatott.

Így telt-múlt az idő egy darabig. Egyszer csak béményen az ember a faluba feleségével együtt bévásárolni. Az ember ment egy lóháton, az asszony meg egy csitkózó kancaháton. Mikor bévásároltak, és megtértek vissza a tanya felé, az ember a lovával elhagyta az asszonyt. Azt nyeríti egyszer a csitkózó kanca a lótársának:

— Mit fogadtál, amikor egy helyre kerültünk? Hogy éngemet se életben, se halálban el nem hagysz. Úgy látszik, nem nézel éngemet, csak a gazdáddal törődöl. Hát nem látod, hogy én es csitkózó vagyok, meg az asszonyom es bubát vár? Neked könnyű, met csak másodmagadval menysz.

Mikor ezt meghallotta az ember, hogy mit mond a kanca a lónak, akkorát kacagott, hogy még a ló hátáról es leesett. Mig felkelt az ember a földről, addig a kanca es béerte a lovat. Azt mondja akkor a kanca:

— Ha még egyszer elhagysz ilyen messzire, örökre megszököm mellőled.

Ekkor megint egy nagyot kacagott a gazda, de úgy, hogy alig tudott felülni a lovára. Kérdi az asszony:

— Mit kacagtál az előbb akkora nagyot? És még azelőtt, amikor a lovadról leestél, mit kacagtál?

Azt mondja az ember:

— Hallottam a vadlúdak csácsogását, azokat kacagtam.

De az asszony gyanús lett a dologban, mert ő nem hallott semmi csácsogást. Kérdezte megint az urát:

— Mondd meg őszintén, mit kacagtál?

De az ember nem beszélt többet, csak felült a lovára, és megint ment tovább. Elértek a tanyához, ott es kérdezősködött az asszony, hogy mét kacagott kétszer útközben? De az ember nem mondott sem jót, se rosszat, csak hallgatott. Már az asszony es megkezdte felejtetni a kacagságot.

Így telt-múlt az idő egy darabig. Egy pénteken reggel kicsapja az ember a johokat, egy darab sót vitt nekik, egy háromágú fenyőfa csutkóra, a három ága közé letette a sót, és a johok szokás szerint odafuttak. De két fehér berbécs nem törődött a sóval, hanem csak vájta a lábukval annak a csutaknak a gyökerét, hátrahőköltek messzire, és futtak megint neki a csutaknak. Döfték a fejükkel a csutakot, hogy dőljön ki a helyéből. Egyszer azt mondja egy szürke juh:

— Oda nem olyan berbécsek kellene, mint tük, hanem kétlábú berbécsek, aki fejszét tud fogni a kezébe, és ki tudja vágni a csutakot.

No, azt mondja erre az egyik berbécs:

— No, nem nyugszom meg, amíg ezt a csutakot ki nem düntöm, mert akkor örökre boldoggá vagyok, mert ha ezt tudná a gazdánk, hogy mi van ez alatt a csutak alatt, addig már rég kiásta volna, de nem kell megmondani senkinek, hogy ez a csutak mit rejteget.

Azt mondja erre a másik berbécs :

— Én megmondom gazdámnak, mert úgy akar, hogy pünkösdre megöljön, akkor legalább megmentem az életemet véle.

Azt mondja erre a másik berbécs :

— Én nem engedem gazdámnak, hogy ő ássa ki a csutakot, inkább úgy felütöm őt, hogy hetvenhetet bukázik, úgy se engedem neki azt a három szekert ezüstöt, azt a három szekert aranyat és azt a három szekert gyönyörű szép gyémántot, ha elpusztulok belé, úgy es kiásom én. Elviszem Tündér Erzsébetnek, akkor tudom, hogy még a világ, boldog leszek, mert akkor ezüst istállóba rekeszt, arany jászokban ad ennem, és gyémántköves láncval köt meg engem.

Ezt a gazda hallgatta hátul, de még szólni sem tudott, örömeiben akkorát kacagott, hogy a johok közé békázott. A johok elfutak tőle, de azt meghallotta megint a felesége, hogy az ura hanyatt fekszik, úgy kacag, hogyha gyökeres csutak volna a lábainál, még azt es kirugná.

Másnap vett a szegény ember csákányt, fejszét a kezébe, kezdte vágni ki a csutakot. Meglátta ezt a nagyobbik berbécs, csodálkozott, hogy a gazdája mit akar? Megvárta, míg a csutakot kivágta a gazda, akkor meglátta, hogy a földet kezdte kapálni, oldalból nekifutott a gazdájának, és a fejével úgy felütötte, hogy az oldalon békázott. Mikor az ember felkelt onnan, a johokat bekerítette a kosárba, és megfogta azt a berbécset, amelyik felülte volt őt. Ekkor a fülébe belékiáltotta állatnyelven :

— Vedd tudomásul, te berbécs, hogy a másik helyett pünkösdre tégedet öllek meg.

Akkor a berbécs úgy kezdett bőgni, hogy a könnye hullott, mint a záporosó, de a gazda mit se törődött vele, mert őt egyedül külön rekesztette, és egyedül kicsapta a kosárból.

Ekkor a johok kimentek egy kicsi erdő szélébe, ott bábújtak a bokrok alá és ott suttozták egymásnak, ha nem egyeb; a belice berbécs a mézárszékre kerül, azért rekesztették külön. Akkor a szegény ember kiásta a csutakot egészen, és kivette alóla azt a sok kincset, kicsidenként hazahordta, béváltotta valóságos pénznek, vett belőle szép kastélyt, tehenet, ökröt, lovat, bihalt, és azok mellé mind szolgálkat fogadott. És kicsidenként úgy meggazdagodott, hogy abban az országban nálánál gazdagabb nem volt.

De az asszony csak mind nem törődött, csak mindég azt kérdezte tőle, hogy miért kacagott akkora nagyot kétszer, mikor bevásárolni jártak, és miért kacagott olyan nagyot egyszer, mikor még a johok közé is bábukázott volt? De az ember akkor sem szólt semmit, csak hallgatott.

Így telt-múlt az idő egy darabig, de hogy nem mondta az ember neki, hogy miért kacagott volt, úgy elbetegítette magát mérgeben, hogy ágyban fekvő beteg lett belőle. És még álmában es mindég kérdezte az urát, hogy miért kacagott volt idáig háromszor, ha meg nem mondja neki, ő menten meghal. De az ember akkor sem szólt semmit, mert látta, hogy az asszonynak piros az arca és fortélyos betegség van benne. Így elhagyta, hogy betegeskedjék, met volt, aki helyette dolgozzék. De egyszer komolyra fordult a sora, hogy látta az asszony, hogy az ura nem törődik velle, akármilyen beteg legyen, úgyse mondja meg a titkát, akkor feltette magában, hogy ő vagy öngyirkos lesz, vagy éhezéssel posztítja el magát. Egy hétig nem evett semmit se. Ekkor megijedt a gazda, hogy most tényleg meghal. Reggel enni vitt a szárnyasoknak, azok vígan lakmároztak a búzán, éppen ott állt egy nyerges számár es. Látja, hogy milyen örömmel esznek a tyúkok. Azt mondja a számár a kakasnak:

— Nem szégyellitek magatokat, arcátlanok, olyan vígan lakmározni a búzán, hát nem látjátok, hogy asszonyunk az ágyban fekszik, és már az utolsó óráját járja, már csak hálni jár belé a lélek, és tük meg ilyen kedvetekre esztek? Én már két napja se nem ettem, se nem ittam, annyira sajnálom az asszonyomat!

Ekkor a kakas felszökött a favágó csutakra, esszecsattogtatta a szárnyait, és azt mondja a szárnak:

— No, te számár, nem hiába nagyok a füleid, de most es bébizonyítottad, hogy tényleg számár vagy, te egy fortélyos asszonynak a kedvéért miért böjtölsz? Látod, nekem tizenkét feleségem van, ha sasjárás van a levegőben, egyet kerintek, és az egész figyel, ha enni adnak, egyet-kettőt tottyintok, és az egész mellettem van. Én tudok parancsolni tizenkét feleségnek, gazdámnak csak egy felesége van, de annak sem tud parancsolni. Én ha az ő helyében volnék, eddig faggyas kötéllel vertem volna ki belőle a fortélyt. Úgy se engedném meg, hogy egy fejérnép az én fejemről kását egyék.

Ekkor megint esszecsapkodta a szárnyait, egyet nagyot kerintett, és az összes tyúkok feje az ég felé nézett.

— No, látod-e, te számár? Most megint bébizonyítottam, hogy én tizenkettőnek tudok parancsolni, és a gazdám egynek sem.

Ekkor egyet kukorékolt, leszökött a tyúkok köze, s tovább lakmározott.

Ezt hallotta a gazda a tornácból, hogy mit beszélt a kakas a szárnak. Úgy megszégyellette magát férfi létére, hogy azonnal bément a házba, és vizes edénybe készített szappanos vizet, abba beleáztatott új istrángot, és azzal verte meg az asszonyt. Ekkor azt kérdezte tőle:

— Megmondjam-é néked, hogy miért kacagtam volt?

Az asszony azt felelte, hogy meg.

Akkor mindég tízszer vert rá, addig, amíg az asszony azt mondta:

— Soha többet nem kérdezem tőled, csak hagyd meg az életemet.

Akkor megesküdtötte a feleségét, hogy soha többet semmi dolgába belé ne szóljon, mert ő az úr a háznál. Aztán meg es értették egymást, és éltek a legnagyobb boldogságban, és még most es élnek, ha meg nem haltak.

REST MISKA

Hun volt, hun nem volt, volt a velágon egy szegény özvegyasszony, annak mög egy fia. Azt úgy hívták, hogy: Rest Miska, merthogy mindég a kuckóban ült, meg hogy a velágon mindenre rest volt.

Egyszer azt mondja neki az anyja :

— Ergye már, fiam, a Dunára, hozz egy kis vizet, mert egy csöpp sincs a háznál.

Azt mondja Rest Miska:

— Én bizony nem mögyök, mert én azt nagyon röstellem.

De az anyja csak nem hagyott neki békét, hogy hozzon vizet, mert anélkül csak nem maradhat a ház. Rest Miska mégis fogta a vödört, oszt lemönt a Dunára.

Ahogy vizet mert a vödörbe, egy kis hal is belekerült. Avval mönni akart hazafelé. Még el se indult, odaszólt neki a kis hal a vödörbül:

— Hallod-e, Rest Miska, te most engöm mögfogtál, de kérlek, tögyél engöm vissza a vízbe.

Azt mondja rá Rest Miska:

— Nem töszlek én, mert én azt nagyon röstellem.

De a kis hal nem hagyta annyiban, mögen kérte, hogy engedje vissza a Dunába. Rest Miska rá se hallgatott, mert ő mindönt nagyon röstellett. A kis hal újra kezdte:

— Te Rest Miska, engedj engöm vissza a vízbe, möglásd, hogy hasznát látod.

Rest Miska mögfordult, kilöttyentötte a vizet a Dunába, vele mönt a kis hal is, oszt újra vizel mert. Mikor hazafelé indult volna, utánaszólt a kis hal a Dunából:

— Hallod-e Rest Miska, megköszönöm a jóságodat, hogy engömet visszaeröszöttél. Ne mondd, hogy nem füzetöm vissza, amit velem töttél: ezután ha azt mondd : „Happá, hérével, kis hal kedvivel!”, mindön kívánságod beteljesül.

Rest Miska vitte haza a vizet, de eszébe jutott, hogy mire mögy ü haza, mikor az anyja házánál egy kalány liszt sincs. Mögállt az ajtónál, oszt elkezdte:

— Happá, hérével, kis hal kedvivel, lögyön az anyám házánál mindönféle

önnivaló.

Avval bemönt a házba, letötte a vödör vizet, oszt önni kért az anyjától.

Az azt mondta neki, hogy ha önni akar, mönjön másfelé, mert az ő házánál semmi sincs.

Azt mondja rá Rest Miska:

— Én bizony nem mögyök sohá, mert én azt nagyon röstellem.

— Hát ha röstelled, akkor éhesön maradsz — mondta neki az anyja.

Rest Miska is megunta a dolgot, egyszer csak újra mondja:

— Happá bérével, kis hal kedvivel, lögyön ett egy nagy tál haluska.

Még ki se mondta, előttik az asztalon volt egy nagy tál haluska, de akkor már az anyja háza tele volt mindönfélével. Jóllaktak. Egyszer azt mondja az anyja:

— Fiam, egy darab fa sincs a háznál. Ergye, hozz fát, mert nem tudok főzni.

Azt mondja Rest Miska:

— Én bizony nem hozok, mert én azt nagyon röstellem.

De az anyja mögén addig beszélt nekije, hogy elindult a fáért. Mikor az udvarra kiért, mögen elkezdte:

— Happá hérével, kis hal kedvivel, lögyön ott egy szekér fa lóval.

Ahogy kimondta, már ott izs volt. Akkor kimönt az erdőre, oszt mögen mondta:

— Happá hérével, kis hal kedvivel, rakódjon mög ez a szekér fával.

Ahogy ezt kimondta, egy nagy tölgyfa mindjárt rá is dült a szekérre, de abban a minutában mindjárt föl izs vágódott. A szekér fát haza izs vitte. De az az egy szekér fa nem soká tartott. Az anyja újra küldte, hogy hozzon fát. Rest Miska most is csak azt mondta:

— Nem hozok én másodszor is, mert tudja kend, hogy én azt nagyon röstellem.

Azért mégiscsak el kellett mönni neki. Ahogy a szekérrel a királyi palota előtt eljön, mögláti a kiráلكisasszony, oszt elkiálti magát:

— Itt mögy a Rest Miska!

Miskának ez nagyon rosszul esött. Visszaszólt a királlánynak:

— Hasasodj mög.

Úgyis lött. A királ lánya szaporodott. A királ nagyon mögharagudott, oszt mindég csak azon faggatta a lányát, hogy ki a gyeröknek az apja. A leány hiába mondta, hogy ü nem tudi, mert ü nekije senkivel se volt találkozása, az apja nem hitt nekije. A tanácsosok mégis azt mondták a

királynak, hogy az lösz a gyerök apja, akinek a gyerök háromesztendő korában ómát ad. No, a királ ebbe beleegyezött.

Mikor a három esztendő elmúlt, odahíttak a királi palotába mindenkit, válogatott cigánylegényöket, a gyerek az ómát egyiknek se adta oda.

Csudálkozott ezön a királ, hogy:

— Hogy löhet az, mikor az országból mindnyájan itt voltak?

Mögparancsolta, hogy nézzönek utána, hogy csakugyan itt-e volt mindönki. Hát kitalálták, hogy mindönki ott volt, csak Rest Miska nem. Mindjárt el is hozatták a királhoz. A gyerök mög, ahogyan möglátta, odaadta neki az ómát. Azt mondi a királ:

— No hát te vagy az a hérös? Majd adok én nektök.

Avval a királ mindhármójukat: a lányát, a gyerököt mög Rest Miskát egy hordóba fenekeltette, oszt a Dunába dobta.

Ahogy a víz ott hintázza üket, éhösek löttek. Elkezdi Rest Miska:

— Happá hérével, kis hal kedvivel, lögyön ett egy tál haluska.

Ahogy kimondta, a nagy tál haluska ott is termött. Hozzá is fogott Rest Miska mög a gyerök is, de a királ lánya azt monda, hogy ü abból nem eszik, szörözzön nekije Rest Miska királi ételt. Azt mondja Rest Miska:

— Én szereznék, de mikor én azt nagyon röstellem.

De a királ lánya addig monda, hogy millen éhös, addig rítt ott nekije, hogy Rest Miska mégiscsak szörzött.

— Happá hérével, kis hal kedvivel, lögyön ett mindönféle királi étel.

Ahogy kimondta, ott izs volt. Így a királ lánya is jóllakott.

Hanem mögunta ám magát a királ lánya a hordóban. Úgy szorongottak ott egymás mellett, mint a kévébe a búza. Azt mondja egyszer Rest Miskának:

— Hallod-e, Rest Miska, tedd már mög azt, hogy kimönjünk ebbül a hordóból, mert én már nagyon möguntam ezt a hintázást.

Azt mondja rá Miska:

— Mögtönni mögtöhetném én, de mikor én azt ollan nagyon röstellem.

Miska hagyta, hogy hadd hintázza üket a víz még tovább.

A lány mögen elkezdött ríni, hogy Miska az ő szavát mög se hallgati. Akkor Miska is mögszólalt:

— Happá hérével, kis hal kedvivel, dobódjon ki ez a hordó a partra!

Még kis se mondta, a kívánsága mindjárt be is fogott teljesülni. Érezték, hogy már a víz nem hintázza őket, a hordó alatt föld van. De nem ért evvel a királ lánya sömmit, mert csak a hordóban maradtak. Mögen odaszólt Rest Miskához:

— Eressz már ki minköt ebből a hordóból, meguntuk ett az életünköt.

Miska csak annyit felelt rá:

— Kiereszthetnélek, igaz, de mikor én azt ollan nagyon röstellem.

A királ lánya mögen csak elkezdött ríni, mint a záporosó. Miskának is mögesött a szüve rajta, oszt elmondta:

— Happá hérével, kis hal kedvivel, dúljön széjjel ez a hordó!

Ahogy kimondta, a hordóból már ki izz gurultak. Ott voltak a földön, mind a hárman.

Hát eddig még csak mögvoltak valahogy. Ha eső esött, ha szél fújt, a hordóba se nem áztak, se nem fáztak. De hol lögyönek most, mikor sehol se egy ház, se egy gunyhó, ahol meghúzódhatnának. Azt mondja a lány Rest Miskának:

— Édes párom, Rest Miska, már látom, hogy veled köll möghalnom, csakis kívánj ide nekünk egy királi palotát, a Dunára mög egy lánchidat.

Azt mondja Miska:

— Nem kívánok én, mert én azt nagyon röstellem.

De azért, mikor látta, hogy így sokáig nem lösz jó, mégis elmondta, hogy:

— Happá hérével, kis hal kedvivel lögyön ett egy királi palota, mindennel ami ahhoz köll, mög lögyön a Dunán egy lánchíd.

Annyi üdő se köllött hozzá, amöddig én ezt kimondom, már ott volt a királi palota mög a Dunán a lánchíd. Akkor a királlány mög Rest Miska mögesküdtek, oszt csak éldögéltek.

Egyszer a királ möghalli, hogy az ű lánya meg Rest Miska is él, mög hogy millen szép királi palotában laknak. Azt mondja, hogy ű möglátogati őket. Ezt mögtudta a királ lánya mög Rest Miska. A királ lánya azt gondolta, hogy most avval gyűlöli mög az aptyát, hogy az füljön a Dunába. Azt mondja Rest Miskának :

— Hallod-e, Miska, az apám most minköt möglátogat, oszt a Dunán jön át, a lánchídon. Kévánd azt, hogy apám alatt a híd szakadjon le, oszt füljön be a Dunába.

Azt mondja Rest Miska :

— Én azt nem töszöm, mert én azt nagyon röstellem.

De a királlány nem hagyja magát.

— Nem tudod, hogy mit tött velünk, mikor a hordóba befenekeltetött?

Rest Miska egy darab üdő múlva csak elkezdi:

— Happá hérével, kis hal kedvivel, a királ alatt szakadjon le a híd, a királ mög fúljon a Dunába!

A királ alatt, hogy jött, a híd csakugyan le is szakadt, ű mög a Dunába belefúlt.

BABSZEM JANKÓ (2. VÁLTOZAT)

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy szegényember meg egy szegényasszony. Nem volt nekik egy csepp gyermekük sem, pedig az asszony mindig azon sírt-rítt, mindig azon kérte az Istent, hogy áldja meg őt egy fiúgyermekkel. Egyszer az ember kint volt a tanyáján, szántogatott két ütött-kopott girhes ökrön, az asszony meg azalatt ételt főzött neki.

Amint ott főzögetett, amint főzögetett, megint eszébe jutott, hogy milyen jó volna, ha most egy fia volna, aki kivigye az apjuknak az ételt:

— Ó, én uram Istenem — mormolja magában —, csak egy akkorka kis gyermeket adj, mint egy babszem, holtomig mindig áldalak érte.

Alig mondta ezt ki, ott termett egy babszemnyi kis fiú előtte a padkán, elkiáltotta magát:

— No, édesanyám, itt vagyok! Hanem már most nekem főzzön gombócot, mert olyan éhes vagyok, mint a farkas. Azután majd kiviszem édesapámnak az ételt, ha jóllaktam. De úgy főzzön kend, mintha huszonnégy kaszásnak főzne.

Főzött neki az asszony fél véka lisztből gombócot, kitálalta elébe. Babszem Jankó az utolsó falatig megette. Kérdezi tőle az anyja:

— No, fiam, jóllaktál?

— Dehogy laktam, édesanyám, még fél fogamra is kevés volt, azért főzzön még kend.

Megint főzött neki fél véka lisztből, megint mind egy falatig megette Jankó. Kérdezi megint az anyja :

— No, fiam, jóllaktál-e már?

— Dehogy laktam, édesanyám, tán még éhesebb vagyok. Jó lenne, ha főzne még kend.

Megint főzött az asszony egy véka lisztből, azt is megette a fiú. Kérdezi az anyja:

— No, fiam, jóllaktál-e már valahára?

— Ettem, édesanyám, ettem. Hanem már most hol van az az étel, hadd vigyem édesapámnak!

Kitálalta az asszony egy szilkébe az ételt, azt belekötözte egy kasornyába, s nagy sok ellenkezés után — mert eleinte nem bízott benne, hogy elbírja — odaadta Jankónak, hogy no hát vigye. Fejére kapta Jankó,

szaladt ki vele a tanya felé. Amint ment, mendegélt, előtalált egy hatökrös szekeret egy béressel. Jankó el volt fáradva; kapta magát, feltette az ételt hátul a szekérre, maga meg bebújt az egyik ökör fülébe. Amint így mentek, elkezdett a béres füttyülni. Csak hallgatja Jankó, egyszer aztán nem állhatja szó nélkül. Kiszól az ökör füléből:

— De hegyes, haj! De majd nem lesz az olyan hegyes, voltam a kovácsnál, hogy reszeljen el belőle.

Hallja ezt a béres, nézeget szét, hogy ki beszél, hozzá, de nem lát senkit. Megint elkezd füttyülni megint kiszól Jankó:

— De hegyes, haj! De majd nem lesz az olyan hegyes, voltam a kovácsnál, hogy reszeljen el belőle.

Megint fülel a béres; — de már itt csakugyan beszél valaki! — Néz mindenfelé, nem lát senkit.

"No — gondolta magában —, talán csak a szél volt." Megint rákezdte a füttyöt, megint kikiáltott

Jankó :

— De hegyes, haj ! De majd nem lesz az olyan hegyes, voltam a kovácsnál, hogy reszeljen el belőle.

Erre aztán megijedt a béres, nem mert többet füttyülni, hanem meglapult, mint a légy Szentmihály-nap után. Egyszer — jó idő múlva — szól az ökörnek:

— Csálé, Bimbó!

Jankó kikiált az Ökör füléből:

— Csak azért is hajszt, Bimbó!

Megint szól a béres:

— Hajszt, Csákó!

Megint kikiált Jankó :

— Csak azért is csálé, Csákó!

„De már itt sehogy se megy istenesen a dolog” — gondolja a béres. De azért még egyszer megpróbált szólni az ökörnek:

— Csálé Bimbó, hajszt Csákó!

Megint kikurjant Jankó:

— Csak azért is csálé Csákó, hajszt Bimbó!

De már erre a béresnek is inába szállott a bátorsága:

„Itt akárhogy, mint, de ördögnek kell lenni!” — uccu! mintha ostorral csapnák, megoldotta a kereket, elszaladt, hogy az agár se érte volna utol.

Jankó pedig az ökörhajtó ostort kezébe vette, elkezdett vele cserdíteni, hajtotta az ökröket az apja tanyája felé.

Az apja, amint ott szántogatott két ütött-kopott girhes ökrön, egyszer látja, hogy megy arra egy hatökrös szekér, de senki sincs körülötte. Az ostor is csak magától pattogott. Megijed, arra, szaladni akar, de Jankó elkezd utánakiabálni:

— Ne szaladjon kend, édes apámuram, csak én vagyok, a kend fia, ételt hoztam.

Erre aztán megállt az apja, elvette az ételt, hozzáfogott az evéshez. Míg ő evett, Jankó befogta a hat ökröt az ütött-kopott girhes ökrök helyére az ekébe, elkezdett rajtok szántani. Nem kellett neki segítség, még maga se csinált semmit, csak az ökör füléből pattogtatott. De azért úgy meg lett szántva a föld, hogy jobban se kellett.

Ezalatt arra ment egy nagy úr négylovas hintón; Jankó éppen akkor volt a fordulónál, mikor ott mentek el, nézi az úr a hintóból, hogy az ökör magától megy, az eke magától szánt, az ostor magától kongat:

Miféle csuda ez? — gondolja magában. — Eredj, Pista inas, kérdezd meg, hogy ki hajtja azt az ökröt, ki tartja az ekét, ki kongat azzal az ostorral, aztán hídd ide azt az embert, aki amott eszeget!

Előhívta Pista inas azt az embert:

— No, szegény ember — kérdezi az úr —, ki csinálja mindezt a csudát?

— Hát biz azt, nagyságos uram, csak a fiam, Babszem Jankó, aki az ökör fülében ül, onnan kongat.

— Adja el kend nekem ezt a gyereket, megveszem jó pénzen.

A szegény ember nem akarta. De akkorra Jankó is odament, biztatta az apját, hogy csak adja el, majd visszaszökik ő nemsokára. Így hát megalkudtak egy véka aranyban, ezüstben; a szegény ember — aki most már gazdag ember lett — befogta a hat címeres ökröt a szekérbe, rátette a sok kincset, hazament, olyan úr lett, mint egy kiskirály. Az úr pedig papirosba göngyölgette Jankót, beletette a dolmánya zsebébe, hazavitte, otthon meg se nézte, hanem papírostul beletette egy kis arany ládába, azt egy nagyobb ezüstbe, azt meg egy még nagyobb rézbe, azután mindegyik ládát bezárta hármassal. Másnapra aztán összehívta a tenger sok vendéget, nagy dínomdánomot csapott. Mikor vége volt az ebédnek, behozta a hármassal, mondta,

hogy mutat ő most valami furcsát, amelyet meg sohasem láttak. Bámultak a vendégek a ládára, mint borjú az új kapura, várták, hogy mi lesz már ebből? A házigazda lassan nyitotta egymás után a zárat, kivette a kis papirost, elkezdte kifelé göngyölgetni, csak göngyölgeti, csak göngyölgeti, egyszer csak szétesik a papiros, az úrnak kezében marad a — nagy semmi. Nevettek a vendégek, a gazda meg irult-pirult, dühös volt, szégyellte is magát, de hiába, arról már nem lehetett tenni.

Babszem Jankó pedig, aki még az út alatt kiszökött a papirosból, ment, mendegélt hetedhét ország ellen, egyszer előtalált tizenkét szekeret vassal megrakva. Az egyik szekér egy kátyúban megfeneklett, sehogy se tudták kihúzni, pedig huszonnégy ökröt is fogtak bele. Jankó is odamegy, mondja, hogyha neki annyi vasat adnak, amennyit elbír, kisegíti a szekeret; az emberek megígérték neki, gondolták magukban, hogy ez bizony egy nagy szeget se bír el. Amint az alku megvolt, megkapta Jankó a szekér rúdját, úgy kirántotta a sárból, mintha ott se lett volna, azután elkezdte az első szekéren, az utolsóig mindnyájáról leszedte a vasat, mind a vállára vette, azzal mintha teher se volna rajta, ballagott. Az emberek egy szó nem sok, de annyit se tudtak szólni a nagy bámulás miatt, csak tátották szemüket-szájukat, s mire aztán eszükre jöttek, Jankó már hegyen-völgyön túl járt, üthették bottal a nyomát.

Vitte aztán Jankó a sok vasat, ment vele egyenesen egy kovácshoz, arra ráparancsolt, hogy neki abból a száz mázsa vasból csináljon egy buzogányt, de jó erősen megcsinálja, mert neki olyan imilyen-amolyan munka nem kell. Megcsinálta a kovács, ahogy tudta. Mikor készen volt, felkapta Jankó, felhajította egyenesen az ég felé, azzal bement, hozatott magának egy akó bort, azt szép csendesen megiszogatta. Mikor a legutolsó pohárral is megitta, akkor esett vissza a buzogány, bement három ölnyre a földbe. Kihúzta Jankó, hát kétfelé volt esve. Megint ráparancsolt a kovácsra, hogy csinálja meg erősebben. Elkészítette a kovács, mikor készen volt, megint felhajította Jankó. Míg a buzogány odafent járt, azalatt Jankó megevett egy véka lisztből készült gombócot, megivott rá egy cseber bort. Mikor az utolsó falatot lenyelte, az utolsó pohár bort megitta, akkor esett vissza a buzogány. Lefürödött hat ölnyre a földbe. Kihúzta Jankó, nézte, hát megint ketté volt repedve. Megint ráparancsolt a kovácsra, csinálja meg azt, de ha most is kettéped, akkor jaj neki! Összeforrasztotta a kovács. Mikor kész volt, megcsóválta Jankó, felhajította, amint csak bírta, azzal bement aludni.

Mikor már jól kialudta magát, felkelt, kiment. Éppen akkor esett vissza a buzogány, lefűrödött tizenkét ölnyire a földbe. Kihúzta Jankó, nézegette, hát nem volt semmi baja.

Megörült Jankó, vállára kapta a buzogányt, ment vele hetedhét ország ellen. Amint ment, mendegélt, előtalált tizenkét zsványt, azok elébe állottak nagy fennyen, hogy majd így, majd úgy fosztják ki, de Jankó sem ijedt meg a maga árnyékától, rálegyintett a haramia vezérre a buzogány nyelével, hogy elnyúlt mint a béka, nem evett többet az Isten kenyeréből. Megijedt erre a többi zsvány, térdre estek Jankó előtt, hogy csak az életüknek kegyelmezzon meg, megválasztják vezérüknek. Megkegyelmezett nekik Jankó, a vezérséget is elvállalta, megitták rá az áldomást.

Még aznap este el is mentek lopni egy gazdag ember házához. Ott Jankó bebújt a kamra ablakán, kinyitotta az ajtót, azzal elkezdett kifelé hányni mindent, amit csak a kamrában talált; egész oldal szalonnát, disznóhúst, egész zsák búzákat, de amellet ordított torkaszakadtából:

— Nesztek szalonna, nesztek búza, nesztek disznóhús!

Hiába csitították a betyár pajtásai, hogy ne kiabáljon. Mindegy volt neki, még annál jobban kiabált, a nagy lármára felébredt a gazda, meg a sok béres, kocsis, a betyárok megijedtek, elszaladtak, otthagyták Jankót. Ez aztán szegény mit csináljon? Hová bújjék, hogy meg ne lássák? Ott volt egy nagy korpás zsák, abba ugrott bele, s meghúzta magát a korpa közt. Az emberek egy darabig keresték, hogy hová lett az a betyár, aki a kamarában volt, hogy aztán nem találták — mert egyiknek se jutott eszébe, hogy a korpa közt keresse —, hát csak megint lenyugodtak. Hanem az egyik béresnek eszébe jutott, hogy most egy bajjal adni kellene a tehénnek is, telemerített hát egy szakajtót korpával, vitte ki az ólba.

Itt, mi történt, mi nem — tudom, úgysis kitalálnák de csak elmondom ; Jankó is közibe keveredett annak a korpának, amit kivitt a béres, megette a tehén.

Másnap a szolgáló, mikor fejni akart, rálegyintett a tehénre :

— Farta, te!

Jankó is kikiált a jó meleg kvártélyból:

— Csak azért se farta, te!

Megint szól a szolgáló:

— Farta, te!

Megint kikiált Jankó:

— Csak azért se farta, te!

Megijed a szolgáló, nézeget mindenfelé, szénatartóba, jászolba, sehol se lát senkit. Még egyszer szól a tehennek:

— Farta, bocikám!

— Csak azért se farta, bocikám!

De már annyi bátorsága csakugyan nem volt a szolgálónak, hogy tovább is ott maradjon. Szaladt a gazdához:

— Gazd’uram, gazd’uram, jöjjön hamar, valamennyi ördög, boszorkány, mind az istállóban van!

Kimegy a gazda, nézeget széjjel, nem lát semmit. Szól a tehennek az is:

— Farta, te!

Kikurjant Jankó is:

— Csak azért se farta, te!

„No már itt — gondolja a gazda — csakugyan nem jól megy a dolog, itt boszorkánynak kell lenni”. Felkap egy seprűt a bal kezébe, egy másikat telehint sóval, keresztbe fekteti a küszöbön, egy koszorú hagymát az ajtó sarkára akaszt, azzal elkezd a seprűvel verni a tehenet.

— No már erre csakugyan elmegy az a kutya boszorkány!

De biz az a sok munka mind kárba vészett, mert akár mint verték a tehenet, Jankó csak nem tágított, mindig kiabált. Utoljára mit volt mit tenni? Le kellett vágatni a tehenet. A húsát elmérték, a belét odaadták egy szolgálónak, hogy vigye ki a folyó partjára, mossa ki. Kivette a szolgáló, elkezdte darabolgatni a beleket egy éles késsel.

Amint ott darabolgatja, észreveszi Jankó, hogy késsel forgolódnak körülötte. Megijed, elkiáltja magát a pacal közül:

— Meg ne szúrj, te!

A szolgáló majd hogy hanyatt nem esett ijedtében, elhajtotta a belet, futott haza, elmondta, hogy ő többet hozzá nem nyúl annak a tehennek semmijéhez, ha mindjárt felakasztják, vagy kerékbe törik is, mert akörül minden oly ördögös, úgy tele van ördöggel, boszorkánnyal, hogy meg olyat senki se hallott. De hisz ő többet hozzá nem nyúl egy ujjal sem, nem ő!

A belet pedig, ami ott maradt a vízparton, egy kódorgó éhes farkas megette Jankóval együtt. El volt aztán Jankó egy darabig szép csendesen a farkas gyomrában, hanem két-három nap múlva unni kezdte a dolgot. Nem

jól megy ez így sehogy, ki kellene innen valahogy jutni. De hiába volt minden okoskodás, ha egyszer benne volt a farkasban, amúgy könnyűszerrel bíz onnan nem jöhetett ki. Volt ugyan két kijárás — de az első — a farkas szája — veszedelmes volt, a hátulsón meg Jankónak nemigen volt kedve mászkálni.

Mit csináljon? Mit csináljon? Holta napjáig csak nem maradhat a farkas gyomrában! Utoljára aztán azt gondolta ki, hogy elkezd kiabálni:

— Elébe a farkasnak! Elébe a farkasnak!

A farkas megijedt a nagy kiabálástól, elkezdett szaladni, de mentől jobban vágatott, annál jobban kiabált Jankó. A farkas nem mert megállani, egyszer aztán csak felfordult, végignyúlt a földön, búcsút vett az árnyékvilágtól.

Erre aztán Jankó is szedtevette a sátorfáját, kimászott a száján, széjjelnézett, hogy melyik sarkán lehet a világnak? hát mit látott? nem mást, mint egy szép palotát. Nemigen gondolkozott sokáig, felment bele, hogy akárki lakik ott, megtudakolja, melyik szeglete ez a világnak? Akkor aztán, ha ezt megtudja, elindul valamerre.

Felment a palotába, benyitott a legszebb ajtón, belépett egy cifra szobába, hát ott látta az apját meg az anyját egymás mellett ülni a nagy uraságban. Megörült ő is, de még azok is, elmondták neki, hogy az egy véka aranyból ezüstből gazdagodtak így meg.

— De most már, kedves gyermekünk, ne is menj sehova, éljünk együtt holtunk napjáig.

Jankó is beleegyezett, otthon maradt. Tán még most is élnek a nagy uraságban, ha meg nem haltak.

A NEGYVEN RABLÓ

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény özvegyember, akinek korán meghalt a felesége, és két aranyhajú árva gyereket hagyott az urára. De olyan szegények voltak, mint a templom egere. Halászatval és vadászatval foglalkoztak. Avval biztosították a megélhetőségüket. De mikor a fiúk elérték a húsz esztendőt, azt mondta a nagyobbik fiú Balázs, Dénesnek, az öccsének :

- Öcsém, jó volna, ha elmennénk valamerre szolgálni, szerencse próbálni, met így nem élünk meg. Azonban itt van az üdő, hogy megházasodjunk. Zsellérházból nem házasodhatunk, édesapánk es immár tehetetlen, muszáj lesz elmennyünk valamerre.
- Jól van — azt mondja Dénes —, én es akarója vagyok, hogy elmenjünk. Megmondták az apjuknak, mi a kívánságuk, de azt mondja az apjuk:
- Még ne menjetek el, met olyan álmot láttam, hogy én nemsokára meghalok.

Maradtak a fiúk még egy hétig, ezalatt meg es halt az apjuk, és el es temették. Akkor nagy szomorán vándorbotot vettek a kezökbe, és elindultak világgá. Sokáig utaztak, míg végre reátaláltak egy cserepvetőhöz. Ott mindjárt munkát kerestek maguknak. Kaptak es olyan munkát, amiből egy kicsi pénzt meg tudtak takarítani. És ott töltöttek el hét esztendőt egy végbe.

Azalatt megismerkedtek két testvérleánnyal, azok es szolgálni voltak. Nemsokára feleségül es vették őket, akkor felszereltek, s eljöttek vissza hazájukba, hogy éljenek egy kicsi szabad életet. Balázs a pénzéből megvett a falu közepjibe egy kicsi kocsmát, és avval kezdte meg az életet. Dénes pedig megvett egy kicsi vízimalmot, és avval tartotta fenn a családját.

Így telt múlt az üdő sokáig, de mivelhogy Dénesnek nem volt semmi igahúzó marhája, Balázs pedig napról napra gazdagodott, Dénes kénytelen volt ő hordja a tűzifát a hátán. Egyszer, amint kiment az erdőre, megtalált egy szép piros tiszafát. No, gondolta magában : „Úgy hiszem, ez a fa engemet boldoggá teszen.” Le es vágta a fát, darabokra ródalta, és elvitte az uraságnak. Az uraság annyi pénzt adott érte, hogy ő abból tudott venni egy szamarat hámmal és gyeplővel és egy kicsi szekeret. Aztán egy szamarval hozta a fát. De egyszer, amint keresi az erdőben a fát, meglássa, hogy onnat nem messze egy országút az erdő széle mellett vezet el, és az erdőszéj felől

való részén akkora felhő van úton, mintha valami égiháború jött volna onnan. Akkor ő a szamarát biztonságba helyezte, és kifutott egy hegyes kősziklára, onnan nézte, hogy mi lehet az. Egyszer csak lássa, hogy a porfelhőből egy sereg lovas ember alakult ki. Nézte, hogy azok vajon hova mennek. Hát éppen egyenesen a kősziklának tartanak. Akkor ő a kőszikláról leszállott, békfutott a kőszikla alá, ott volt egy bukros fenyőfa, és arra felmászott. Ott meghúzódott. Egyszer csak hallja, hogy nagy beszélgetés van ott. Ő egy kicsi likat csinált magának a fa bokrosságán keresztül, hogy ne csak halljon, hanem lásson es. Hát lássa, hogy ötvenkét rabló van ott, és azok csapnak olyan nagy zajt. Egyszer hát előáll a vezér, szembefordul a kősziklával, és azt mondja hangosan: — Ajtócskám, mátyácskám, nyíljál meg, ajtócskám!

Erre megnyílt a kősziklában egy csapóajtó, akkor leszedték a lovak hátáról a zsákmányokat, met annyi mindent loptak, hogy azt se tudták mijök van, és behordták a kőszikla barlangba. Ott elraktározták, és aznapra ott es maradtak.

Az ember nem szállott le a fáról, várta, hogy lám, még mi lesz. Másnap reggel kijöttek a rablók a barlangból, a vezér volt az utolsó. Akkor felrakták a zsákokat a nyeregbe, és szembefordult a rablókval, és azt mondja a cimboráinak:

— Ide figyeljete, vitézeim. Máma elmegyünk, kelet felé tartunk az üvegvároshoz, met ott még megbecsülhetetlen kincs fekszik. És aztat kell kezünkbe kerítsük. És kiszámításom szerint tizenkét napon belül vissza nem jöhetünk. De ha valami veszedelem talál, akikül megmaradunk, a három kerek dombnál találkozunk.

Ekkor megint szembefordult a kőszikla csapóajtóval, és azt mondta az ajtónak:

— Ajtócskám, mátyácskám zárulj bé, ajtócskám!

Ezzel az ajtó bézuppant, ők pedig felültek a nyeregbe, és elvágattak kelet irányába. Ezt hallotta mind Dénes a fán. „No, gondolta magában, most mán én es szerencsés ember vagyok.” Mikor jó messze elmentek a rablók, lemászott a fáról, odavezette a szamarát a kicsi szekérvél a barlang ajtójához, akkor ő es szembeállott az ajtóval, elmondta azokat a varázsszókat, amit a vezértől hallott volt:

— Ajtócskám, mátyácskám, nyíljál meg, ajtócskám. Ekkor előtte es kitarult az ajtó. Ő gyorsan bément a barlangba, de olyan fényes volt a barlang

belseje a sok kincstől, úgy ragyogott, mint a fényes nap az égen. Met abban a barlangban a világon mi csak létezik kincs, réz, ezüst, arany, gyémánt és mindenféle tengeri gyöngyök, megbecsülhetetlen mennyiségben, azonkívül volt bársony-, selyem-, ezüst-, és aranyruhák, a legdrágább fajta ételek és italok és töménytelen sok hordó pénz. Azonkívül rémítő sok lábbeli fából, rézből, ezüsből, aranyból, vasból, királyi koronák és kardok, borzasztó sok fegyver és lőszer, legdrágább fajta edények ezüsből, aranyból, királyi bútorokkal volt zsúfolva. Elképzelhetetlen volt, amit látott Dénes. De neki nem volt ideje gyönyörködni benne, mert attól félt, nem-é, hogy vaj egy rabló lesi. És ha lesni találja, akkor ő itt hagyja a fogait. Ezért gyorsan esszeszedte több mindenféléből egy-egy kicsit, amit értékesebbnek talált, azt felrakta gyorsan a szekérére, és elvágtatott haza.

Gyorsan béállott az udvarára, nem szólt senkinek semmit, behordott mindent a pincébe. De mikor meglátta a felesége s a gyermekei, szemek-szájok tátva maradt a csodálkozástól. Akkor Dénes megvett vagy száz darab zsákot, vett két pár szép lovat, két nagy szekeret, és a fiával elment a szekerekkel a rablóbarlanghoz. A fiát posztba állította a kőszikla tetejére, ő a két szekérral állott a barlang elejibe, szembefordult a kőajtóval, és elmondta a varázsszavakat. Ekkor megnyílt az ajtó, gyorsan bérohant, bevitte a zsákokat, pénzből, ruhából, lábbeliből, edényekből, fegyverből, mi csak található volt, mindenből megrakta a zsákokat, azokat kihordta. Ötven zsákot tett egyik szekérra s ötvenet a másikra es. Akkor megint elmondta a varázsszótagokat, az ajtó bezárult, és ő a két szekérral gyorsan elhajtattott ki az erdő széléig. Akkor visszament egyedül, és a szekereknek a nyomát elvakolta. S akkor lekiáltotta a fiát a kőszikláról. Ketten elmentek a szekerekhez, ott megvárták az estét a szekér tetejére feltették a faágakat, hogy senki meg ne láthassa mi van a szekérben. Akkor szép csendesen hazamentek, az istálló alá ástak egy nagy pincét, és oda minden kincset belévermeltek. És azután a pénzből vett sok szép tehenet, és így éltek boldogul egy darabig.

Egyszer azt mondja az asszony:

— Hallá-é kend, nem volna-é jó megmérjük, mennyi aranyat hoztak? Hogy tudnók számontartani, hány vékaérő van.

Azt mondja a gazda:

— Jó es volna, hallod-e. Csak annyi a baj, hogy a mü vékánk litervékás, ide

pedig nagy véka kéne. Hát küldjük el a gyermeket a Balázsékhoz, met ő vetőmagot es árul, neki biztosan nagyvékája van és kéreessük el.

Mondjuk azt a gyermeknek, hogyha kérdezik Balázsék itt, hogy mire kell a véka, mondja azt a gyermek, hogy zsidótól valami vetőmagot vettünk, és azt akarjuk megmérni véle.

A gyermeknek eléggé megmondták, hogy mit mondjon, de az örömeben nem tudta eltitkolni, hogy mire kell a véka. Hanem mikor elment a gyermek Balázs bátyjához, s kéri a vékát, azt kérdik tőle:

— Mit mérték véle, fiam?

— Hát mit-é. Aranypénzt.

Azt mondja Balázs : — Valahonnét bolond szél fúj. Hát honnét kaptátok az aranyat?

— Az erdőben szedtük essze fák alatt.

— No, hát most már hiszem, hogy nincs eszed, met én es jártam az erdőre, még egy darabkát se kaptam. — Hanem azért azt súgja a feleségének: — Hallod-é, asszony, jó volna megszurkolni a véka fenekét, hogy lássuk meg, hogy tényleg mit mérnek.

Meg es szurkozták jól, odaadták a gyermeknek, s az hazavitte.

A gyermek mikor ment keresztül a pallón, véletlenül a vékát beléejtette a vízbe, úgy hogy alig tudta kivenni onnat. S amikor hazavitte, kérdi az apja:

— Te mét vizezted bé a vékát?

— Megmostam, met egy kicsit mocskos volt. A feneke úgy ragadt héza a kezemhez, elig tudtam lemosni róla.

Hát nezi, s meg van szurkolva a feneke. Vett egy bicskát, levakarta, s akkor mérni kezdték az aranyat véle. Éppen kilencvenkilenc véka lett belőle.

Azt mondja az asszony : — Jó volna még egy vékát hozni belőle, hadd legyen száz.

— Hadd el, asszony. Hát nem elégedel véle? Látod-é, még mi edényt, mi ruhát, lábbelit, fegyvert s még mennyi mindenféle fajta kincset, az is megér egy véka aranyat.

— Ó, az nem ér semmit, azért csak hozzon még egy vékával, hogy pontosan száz véka arany legyen a pincében.

— Jó, jó, majd aztán hozok később, most nem mehetek oda, met a rablók most éppen mennek haza. Majd egy hét múlva elmegyek, és akkor hozok.

— De most kéne, hogy tudjuk bérakni a pincébe a száz véka aranyat.

— No, ha most kell, akkor most hozok — akkor olyat vágott az asszony pofájába, hogy az asszony többet nem kérte az aranyat. Meg volt elégedve azzal, ami volt.

Akkor hazaküldték a vékát, de akárhogy letakarították a fenekét, mégis egy kicsi aranykorpa, mosztika rearagadt a szurokra. A gyermek megköszönte a vékát, és elment haza. A kocsmáros nezni kezdte a véka fenekét, felismerte rajta, hogy tényleg igaza volt a gyermeknek, met aranyat mértek véle. Akkor elment az eccséhez, jól felpakolva, mintha radinába ment volna, met nekik éppen akkor született egy fiúgyermek. Akkor jól elvendégeskedtek, és fél részegen voltak, azt mondja neki Balázs:

— Te ecsém, Dénes, ugyan bizony honnant az ördögből hoztátok azt a sok aranyat, hogy vékával kellett megmérjétek?

Erre csak megijedt a házigazda, hogy hát miről tudja az ő bátyja, hogy aranyat mértek a vékával. Meg es kérdezte azonnal:

— Miről gondolod, Balázs, hogy én aranyat mértem?

— Hát én arról, hogy a véka fenekébe belé volt ragadva egy kicsi. S a fiad es megmondta, hogy aranyat mértek. Mondjátok meg nekem es, hogy hol van, én nem árulom el senkinek se a titkot.

Már látta a molnár, hogy a bátyja elől nem tud kitérni, muszáj volt megmondjon mindent. Ej, de aztán még volt egy nebúsulj. Met ők másnap estig mulattak, mintha valóságos lakodalom lett volna. Az egész falu csodálkozott rajtuk, met akkora kedvek volt, hogy még a ház hídjában es táncoltak. Mikor vége lett mindennek, azt mondja Balázs az eccsinek:

— Mikor mehetnénk el, ecsém, oda?

— Hát várj, bátyám, most nem mehetünk, met most éppen a rablók mennek haza, és ha ott találunk bennünket, akkor reggel es este van. Majd én szólok, mikor menyjünk.

Aztán úgy meggyőződtek rajta, hogy tényleg úgy lehet, ahogy Dénes mondja.

De hét leteltével Dénes elment egyedül a barlanghoz, hogy megnézze nincsenek-e hon a rablók. És hozott es magával egy véka aranyat, met azok nem voltak hon. Akkor visszajött, s megmondta a bátyjának: fogjon bé két szekerbe, ő es befog kettőbe, s menjenek el a barlanghoz. De csak száz zsákot hozzon, mert ő es csak annyit viszen.

„Jól van — gondolta magában Balázs —, csak egyszer tudjam meg, hol van a barlang, aztán én kiütöm a szarvát az aranynak. Met titkon dugva s lopva elhordom előled. Met én úgy es nagyobb vagyok, mint te.” Ekkor béfogtak a szekérbe, és négy szekérral elmentek a barlanghoz. Vitték Dénesnek a fiát es, hogy álljon őrt, míg ők lopják az aranyat, és rakják a szekert. És ha valahol valamit lát vagy hall, azonnal szóljon nekik.

Ekkor elment Dénes az ajtóhoz, Balázs figyelte minden mozdulatát és szavát. Dénes a varázsszavakkal megnyitotta az ajtót. Ekkor zsákokval bémentek, és megmérték aranypénzvel a kétszáz zsákot. Gyorsan kihordták, és felrakták a szekerekre. Dénes megint bezárta az ajtót, lekiáltották a legényt a kőszikla tetejéről, és elvágattak haza. De volt-e öröm odahaza? Még a tyúkok es táncoltak örömben. Macskák összefogóntoztak a kutyákkal, és úgy zsukáltak az udvaron. Akkor elraktározták a sok aranyat pincébe s amerre s hova lehetett. Megint azt mondja Balázs: — Jó volna elmenjünk, hallod-é, még hozzunk egy-két szekérral.

— Most ne menjünk, Balázs, met most éppen a rablóknak érkezniök kell haza, s ha ottkapnak, akkor nem menekülünk meg a halál elől.

Gondolta magában Balázs: „Ez csak ámitás, elmegyek én egyedül.” De nem mondta az eccsinek, hanem reáhagyta az eccsire, hogy majd csak később mennek.

Akkor Balázs béfogott a szekérbe. Mivelhogy gyermekek nem volt, a szolgájával ment el a barlanghoz. Ott elmondta a varázsszótagokat, megnyílt az ajtó, és ők bémentek. Vittek magukval vagy kétszáz zsákot. Mikor megtöltötték a zsákokat, akkor két rabló elészökött két üres hordóból, met ezek lesben állottak, met észrevették, hogy hiányzik az aranyból. Megfogták az embert, a szolgát es, mind a kettőt közepben kettéhasították. A szolgát belévetették egy örvény-kőlikba, az embert felakasztották az ajtónak a két sarkára. Akkor a zsákokat félrehányták, és kijöttek a barlangból. Bezárták az ajtót, s elmentek a többikhez. Az hitték, hogy már más nem tudja az ő titkokat. És így telt el egy hét.

Várta haza a kocsmárosné az urát, de az csak nem jött. Volt a kocsmárosnének egy szolgálója, egy híres büszke szép leány volt, mert az ő keresztanyja egy boszorkányos tündéresszony volt. Keresztelési ajándékul adott volt a keresztlányának egy karincát, és meghagyta a leány édesanyjának, hogy amikor a leánka tizenkét éves lesz, ezt a karincát akkor

adják oda neki. De addig senkinek se viselni, se kibontani nem szabad, mert ez egy drága kincs.

Mikor a leányocska akkorát nőtt, hogy bétöltötte a tizenkét esztendő, akkor adta oda az édesanyja a keresztelő keresztanyától kapott ajándékot, a karincát a leánkának. Mikor átadta a leánkának, akkor a leány édesanyja azonnal meghalt, és így árván nőtt fel. Mikor a leány kibontotta a karincát, hogy lássa, hogy benne van egy kicsi ezüst vessző, aminek a végén egy kicsi piros rózsa volt. És a vessző szélére reá volt írva, „Mikor ezt használatba veszed, mondd el e szavakat, ha valamit el akarsz varázsolni: Hókuszpókusz. És amit a vesszővel megérintesz, az olyanak varázsolódik, amilyenek gondolod.” Ennek nagyon örvendett a leány. Azonnal ki is próbálta. Volt egy mérges kutyájuk, azt megérintette a vesszővel, és elmondta : Hókuszpókusz, és gondolta, hogy legyen a kutyából egy pulykakakas. Másik percben egy pulykakakas termett előtte. És amikor beszélgetett a korcsmárosnéhoz, akkor elvitte magával a karincát és a vesszőt is. Azt mondja ekkor a korcsmárosné neki:

— Róza fiam, menj el a molnár sógorhoz, és mondd meg neki, hogy Balázs már egy hete, hogy elment szerencsét próbálni, és még nem jött haza, sem ő, sem a szolga. Ha tud, csináljon valamit. Azt hiszem, eddig meg es haltak.

A szolgáló el is ment Déneshez, elmondta, amit az asszony üzent. Ő már azonnal sejtette, hogy a bátyja biztosan meg van halva, mert egy hét óta haza kellett volna, hogy jöjjön.

— Jól van — azt mondja a szolgálónak —, majd elmenyek. Ha élve, ha halva, ha megkapom, elhozom.

Ekkor a szolgálót hazaküldte, ő pedig átöltözött más ruhába, befogott a szekerbe, vitte a fiát is magával. A fiát örnek állította, és ő elment a barlang ajtóhoz. De csak egyedül, gyalog, ott megvigyázkodott jól. Akkor megnyitotta az ajtót, még várt egy kicsit kívül, hogy vajon nincs-e valaki a barlangban. Mikor már meggyőződött rajta, hogy senki sincs a barlangban, akkor gyorsan beosont, ott is megvigyázkodik, hát lássa, hogy a bátyja kétfelől az ajtó sorkára fel van akasztva, kétfelé hasítva.

Ő gyorsan a két darabot belétette két zsákba, csípte a két hunya alá, és elvitte a szekerekhez, oda letette a földre, és ami nem volt zsákba rakva arany, abból megmért egy néhány zsákkal, azt is kihordta szekéréhez, és

felrakta. Akkor visszament, és bezárta az ajtót. Elment a szekérhez, odahívta a fiát, és hazamentek.

Az aranyat bepakolta az ő saját pincéjébe, akkor a gyerekkel a bátyját elvitte a kocsmához. Mikor meglátta a kocsmárosné, majdnem kétségbeesett ijedtében.

— Most már mit csináljunk uramval? Met így el nem temethessük. Met még azt fogják hinni a szomszédság, hogy mű hasítottuk ketté uramat. Ekkor Dénes hazament, ő már többet nem bajlódott vélek. Megfizetett Balázs a fufangjáért.

Ekkor azt mondja a szolgáló, Róza:

— Tudja-e mit, kocsmárosné asszony? Én elmegyek a doktorhoz, és kérek receptes orvosságot tüdőbaj ellen, és ha megvan az orvosság és a recept, akkor senkinek se lehet gyanúja a dologban. És gazdámot tegyük bé egy hideg kamrába, hogy ne szagosodjon meg. Azután én elmegyek a zöldségáruló vak Kender nevű öreghez, aki nem lát, és adok neki pénzt, és elhívom, hogy gazdámot varrja esze. Ő nem fogja látni, hogy mit varr, és mű es megnyomjuk jól pénzvel, hogy ne szóljon senkinek. És amikor gazdám esze lesz varrva, úgy békenjük halványsárga festővel az arcát, hogy senki fel ne ismerje a vágást. És akkor törvényesen eltemessük, és így semmi baj nem lesz belőle.

— Jól van, Róza, látom, hogy eszed van, úgy fogjuk csinálni, ahogy mondtad.

Ekkor elment a leány orvosságért és receptért.

Mikor ezt megszerzette, akkor elment a vak Kender zöldségcskereskedőhöz, és adott neki egy jó marok pénzt, csak jöjjön el, met volna valami zsákvarrogatás. És ha meg tudná varrni, annyit fizetnének neki, hogy nem kéne többet áruljon.

Az öreg bé es egyezett a dologba, elment a leányval, és eszevarrta az elhasított kocsmárost. És akkor az öreget jól feltarisnyázták pénzvel és élelemvel, és elbocsátották, de megmondták az öregnek, hogy ne szóljon senkinek erről a dolgáról. Ekkor az öreg hazament, és jól béállította magát minden árúval, és hallgatott egy darabig. Ekkor a kocsmárosné vett sárga festőt, és jól befestette az urát, és úgy nyújtották el. Ekkor hírül adták a faluban, hogy meghalt a kocsmáros, és hamarosan el es temették, és nem es vették észre, hogy mibe halt meg a kocsmáros. De véletlenül a vak Kender es elment a temetésre, hogy igyék egy kicsit az ingyen kapott italból. Jól es

fogadtak mindenkit, és csakhamar vége lett ennek es, és azután meghagyták Dénes sógornak es, hogy nehogy valahol elárulja, hogy ő hozta haza a halottat. Ő nem es árulta el, met ő még jobban féltette az életét mint a kocsmárosné, és így telt-múlt az üdő egy darabig.

Eközben a rablók megint visszamentek a barlanghoz, de milyen nagy volt a csodálkozások, mikor nem kapták ott az elhasított embert. Ekkor azt mondja a vezér a többinek :

— Halljátok, cimborák, én úgy hiszem, hogy még más es tudja a mü titkunkot. Jó volna kiszimatolni, hogy ki jár ide.

Ekkor kiszökött az ötvenkettő közül egy legény, és azt mondta a vezérnek:

— Én leszek az, vezérem. És ha nem kapom meg azt az embert, aki idejár, akkor én saját kezemmel fogom elposztítani magamat.

— No, és mennyi idő alatt fogod megkeríteni?

— Hét napon belül a kezünkben lesz az az ember, aki a titkunkat tudja.

Ezt tudta Dénes es, hogy most keresik őt a rablók. De ő a kapun küjjel nem járt ez alatt az üdő alatt. Ekkor az egy rabló csendőrruhába öltözött, és bejött a faluba. Kezdte keresni a titoktartó embert. Bément a csárdába, kocsmába, mindenütt tisztelte a legényeket s az embereket, s azt mondta, hogy ő most szabadult meg a katonaságtól, nincsen sem apja, sem anyja, szeretne megtelepedni ebben a faluban, azért jött ide. Hátha még később valahol aranyat es találhat, met itt lehet elrejtve az erdőkben, ő régebb hallotta az öregektől. Akkor aztán majd nagygazda lesz, és visszaadja azoknak az embereknek a kölcsönpénzt, aki most segít rajta. De nem ajánlkozott senki se, mert mindenki szegény volt. Senkinek se volt elhányó pénze. Itt nem boldogult a rabló. Ekkor elment egy másik kicsi faluba, mivelhogy megvolt éhülve, elment egy öreg zöldségárushoz, akinek vak Kender volt a neve. Kérte, hogy adna neki valami ennivalót, megfizet ő dúsan érte. Mikor jól evett, és megfizetett, kezdte érezgetni az ujjával a vak Kender a pénzt. Kérdi a rabló:

— Talán maga nem lát, öregem?

— Ó én nem látok semmit, mégis látok mindent. Met ez a pénz alighanem olyan pénz, mint amilyent a múlt heteken kaptam, mert érzem a fogásáról.

Ekkor a rabló belémarkolt a zsebibe, és belényomta az öregnek a markába egy jó marék pénzt.

- Beszéljen, öregem. Mit is mondott vala az előbb?
- Hát én csak azt mondtam, hogy a múlt héten még ilyen pénz járt a kezemben.
- Hát azt kitől kapta?
- Ó, hagyja a fenébe. Valami zsákvarrogatásért kaptam. Pedig nem es zsákot varrtam össze, hanem egy kétfelé hasított embert.
- Na jól van, öregem. Megmutatná-é nekem, hogy hol van az a ház?
- Meg én, csak nem hagyhatom magára az üzletemet.
- Ó, hagyja a fenébe. Én annyi pénzt adok kendnek, hogy kend annyi érőt nem árul el.

Akkor megint belényúlt a zsebébe, és még egy jó marok pénzt odanyomott az öregnek.

- No, most zárja bé az üzletét, és jöjjön vélem.
- Az öreg bé es zárta, és elment az emberrel, elvezette a kocsmajtóig.
- No — azt mondta az idegennek —, én határozottan tudom, hogy itt lakik az az ember, akit én összevarrtam. Azt hiszem, itt van az a kocsmá.
- Igen, igen itt van, most éppen egy kocsmá kapujában állunk. Bemenet a baloldalon az utca sarkától a harmadik háznál.
- No, akkor ez az biztosan.

Ekkor a rabló megint pénzt adott az öregnek, és az öreg elment haza a pénzzel. Ekkor a rabló krétával húzott három keresztet a kapura, és visszament a többi rablóhoz.

Ezt látta a szolgáló, hogy mit csinál egy idegen a kapunál, mikor elment az idegen a kaputól, a leány gyorsan kiment, és a keresztet letörölte a kapuról. Mellettek alul is volt egy korcsma, annak a kapujára rajzolt három keresztet. Az azon alul való kapukra is keresztet húzott. A másik oldalon való kapukra es keresztet húzott. Visszajött, mint aki jól végezte dolgát. Este azt veszik észre, hogy sok, de sok ember van a kapu előtt. Nézik a kapun a keresztet, hát még tíz kapura es van húzva. Most már melyiken menjenek bé? Mikor ezt látta az a rabló, aki a keresztet húzta a kapura, gyorsan a kardját a szívébe szúrta.

Most már mit csináljanak? Mégis gyanúsak lettek azon a korcsmán, amelyiknek a kapuján nem volt kereszt. Ekkor elhatározta magában a vezér, hogy ő fog csinálni egy jó figurát. Akkor kiment a cimboráival a mezőre, ott egy lópásztor ötven szamarat és ötven lovat pászorolt. Megvette a

pásztortól az ötven szamarat, elhajtották azokat az erdőbe, ott megnyúzták az egésztestet. Akkor a vezér belébujtatta a rablókat a szamárbőrbe, és egyik a másikat bévarrta, úgy, hogy a legutolsót a vezérük varrta bé. Akkor ő es pásztornak öltözött, és azzal a szamarakat behajtotta a korcsmároshoz.

Éppen az özvegy korcsmárosnénál vett szállást, békötözték a szamarakat az istállóba, és enni adtak. Meg volt hagyva a rablóknak, hogy éjjel tizenkettőkor ő ki fog menni a szállásából az istállóba, egyet kibont a szamárbőrből, az aztán bontsa ki a többi, és aztán a többi az ő dolgok.

Akkor a vezér bement a konyhára, ott érdeklődött több mindenről, kerülgető szókkal, és olyan pénzt fizetett italért és ételért, amiből a kocsmárosné vissza kellett adjon. A kocsmárosné nem sejtett semmit, hogy ez miféle ember, valami pénzt is adott vissza, de aranypénzt. Ebből aztán kiderült minden. De azért a vezér nem szólott semmit. De már meg volt győződve, hogy az ottvaló házigazda és annak a családja tudja az ő titkaikat. De a szolgáló látta, hogy azok a szamárak, amik az istállóban vannak, nem egész jó állatok és úgy éjjel tíz óra tájban kiment az istállóba, hogy hozzon tűzgyújtó szalmát elé. Mikor belépett az istállóba, azt hallja, hogy azt mondja egy szamár:

— Talpra, fiúk, mert itt a vezérünk!

A leány megijedt, gyorsan visszafutott a konyhába, kötötte a karincát maga elejbe, vette a varázsvesszőt a kezébe, és kiment az istállóhoz. Ott meghallgatkozott, nem hallott semmit. Akkor szépen bement az istállóba lábujjhegyen, hogy észre ne vegyék, és ahogy feküdtek a szamarak, varázsvesszővel megérintette őket, elmondta a három varázsszót: Hókuszpókusz, fókusz, változzatok azonnal számárrá. És abban a percben mind az egész szamár talpra szöktek, és azt nyeringezték :

„Iá, iá, iá.”

Ekkor a leány visszament a konyhába, mint aki jól végezte dolgát, lefeküdt, de azért egész éjjel ébren volt reggelig. Egyszer észreveszi, úgy éjjeltájban, hogy a vendég gyorsan felöltözik, és elment ki az istállóba. Azt mondja a szamaraknak:

— Talpra, fiúk, met itt van az üdő.

Hát akkor azt kiáltsák a szamarak neki:

— Iá, iá, iá.

Ekkor elővette a kardot a vezér, és rájuk kárinkodott:

— Ne káromgatók, hanem gyorsan vetkezzetek. — Kardját beleütte egy számarba, hogy a bőrét kihalítsa, hogy belőle az ember kijöhessen. De látja, hogy nem ember van benne, hanem igazi szamar. Ekkor hozzácsapott a karddal még egynéhányhoz, úgy hogy mindeniknek kifordult a bele. Csudálkozni kezdett, mi az ördög van ezekvel a szamarakval? Ezek tényleg valóságos számárrá változtak? Vagy az az átkozott szolgáló kicserélte őket? Met a házból nem járt más ki, csak ő.

Ekkor vissza akart jönni a konyhára, de érzi, hogy valami megérintette a karját. Tekint oda, hát lássa, hogy két felfegyverzett csendőr áll mellette. Másik percben már keze-lába essze volt kötözve. Akkor még ami élt szamar, a leány mind kivezette az istállóból, és parancsolta a csendőröknek, figyeljék meg, hogy mit fognak beszélni ezek a számárok.

— Met én most visszaváltoztatom őket azokká, amik voltak számárbőrbe.

Ekkor a leány megérintette a vesszővel mindegyiket, és azt mondja ekkor egy szamar a többi közül:

— Talpra, fiúk, mert bilincsben a vezér.

De alighogy ezt kiszólotta, a csendőrség sortüzet adott nekik, és az öszszet mind lelövöldözték. Akkor kibontották a számárbőrököt, és minden számárbőrben, egy erőteljes felfegyverzett embert kaptak. De ekkor már mind meg voltak halva, csak a vezér élt egyedül. Őt bevitték a tömlöcbe, és ott töltött el tíz kerek esztendőt.

Tíz esztendő múlva megszökött, és elment onnan a Verestorony nevű kőhöz. Ott lakott egy százötven esztendős öreg ember, aki viperákat és háromfejű kígyókat tanított ki mindenféle csudatételre. Akkor ment a rablóvezér, és beszélgetett az öreghez háromesztendei szolgának. Mikor letelt a három év, ezalatt úgy megtanulta a kígyókkal való elbánást, és mindenféle varázsszót, hogy annál jobban még az öreg sem tudott semmit. Akkor az öreg adott neki egy háromfejű viperát, megmondta neki a vipera nevét, és hogy a kígyó milyen szókra engedelmeskedik. Met az volt a leghatalmasabb kígyó.

Ekkor a vezér visszajött a barlangjához, szólott a barlangajtónak, az meg es nyílt előtte, és amikor bément a barlangba, egyebet nem látott odabé csak denevéreket, döglött egereket és patkányokat. Majdnem meghalt csudájába, hogy hová lett innét a sok kincs. Ekkor elment azonnal a korcsmárosnéhoz.

Úgy akarta, hogy azokat eltegye láb alól, és azután majd visszaszerzi a sok aranyat tőlök, met biztosan csak ők hordták el.

Mikor beért a korcsmához, álruhába öltözött, és mint egy cirkuszos, a viperájával csudákat csinált. Úgy hányták a pénzt oda neki, azt se tudta hova tegye. De hát fölösleges volt a pénz. Ő csak evvel akarta megcsalni a korcsmárosnét. Azon éjszakára odament szállásba a korcsmárosnéhoz, és aludt nyugodtan szépen reggelig. De akkor es ott volt a szolgáló leány. Már férjhez volt menve, és a férje árult a kocsmába. De a leány ráismert az emberre, pedig az orcáját nem láthatta.

És amikor eljött a reggel, a kígyóember kiment az udvarra, odagyűjtötte az egész háznépet, hogy nekik tiszta ingyen fog csudákat csinálni, azért amét szállást adtak neki. Kiment Róza es, a kötényt felkötötte, varázsvesszőt a kezébe vette, akkor az udvaron körülállottak, hogy lássák, hogy mit csinál a vipera. Ekkor azt mondja a vipera gazdája:

— Gyöngyvirágom, ugorjál a kötényesre, és karold ketté.

Ekkor a leány a kígyó felé suhintott, és suttogva elmondta a varázsszavait, és parancsolta, hogy ez a kégyó ugorjék a kötényébe. Akkor a kégyó oda es ugrott, de Rózát nem bántotta. Akkor ő letette a földre a kégyót, a varázsvesszővel megérintette, és parancsolta, hogy váljon kővé. Alig szólotta ki,

már a kígyó kővé volt változva. Akkor odaszökött a gazda mellé, azt is megérintette vesszejével, és neki es parancsolta, hogy:

— Élethosszig változzál egy nagy füles számárrá!

A másik percben egy nagy füles számár ment ki a kapun. És így megsemmisült a rablóvezér terve, met többet senki se tudta visszaváltoztatni emberré.

Azután Dénes megosztotta az aranyat a sógorasszonyával, vettek sok bihalot, marhát, csináltak nagy tanyákat az erdőkön, és ők lettek az országnak a legnagyobb gazdag emberei. Azután kiásatták a sírjából a kettéhasított korcsmárost. Róza azt es megérintette a varázsvesszejével. Első szavával azt mondta :

— Elevenedjél meg! — Második szavával: — Légy szép és erős, amilyen voltál! — Harmadszor: — Élj boldogul, míg ki van szabva az életed!

Akkor odahívatta Dénest feleségestől, és Balázs megesküdött az eccsinek, hogy soha többet az ő híre nélkül nem fog semmit csinálni.

És azután élnek boldogul még most es, ha meg nem haltak.

A CSONKA KARÚ LEÁNY

Volt, volt, hol nem volt, hetedhét országon es túl volt, még az Óp...ráncos-tengeren, még azon es túl volt, volt egyszer egy közönséges gazdaember a feleségével, s azoknak született tizenkét gyermekik. Tizenkét fiú született, de egy leány se volt aközött, egy se.

Mikor a legküsebbik es immár akkorára nőtt, hogy immár az es megnősülhetett volna, akkor eszeegyezett a tizenkét testvér, hogy jó volna felcsapjanak betyárnak. De olyan egy akaraton voltak, hogy még egy se szólott belé, hogy nem lesz jó, csak a legnagyobbik mondta, hogy:

— Meg kell kérdezzük édesapánkot, hogy megengedi-e.

Nahát, egyszer elejibe álltak az apjiknak, hogy mi az óhajik nekik, s mi a szándékik, hogy ők szeretnének felcsapni betyárnak.

Azt mondja az apjik:

— Mit akartok tük? Hogy tüktököt örökké üldözzenek, hogy örökké az életetekvel játszódjatok? Soha becsületes emberek közzé nem tudtok menni, s — azt mondja — mindig a sötét erdőben tanyáztok, hát ez muszáj nektek? Hát nezzétek, fiaim, hát az én akaratomból ezt nem csináljátok, mert én fel tudlak tüktöket nevelni, hát tán csak tü es meg tudtok élni a

szabad világban, nem muszáj betyár legyetek, s örökké fogságban legyetek.

— Hát mondjál, édesapánk, amit akarsz, de mü ezt választottuk magunknak, s azt mü meg es csináljuk.

Látta az apjik, hogy heábavaló a beszéd nekik, ők ebbe belévigyültek, hát legyen így.

— Hát nem baj, fiaim, hát felneveltelek, hát ha öregségemre itt hagytok.

— Ne búsuljon, édesapám, mü segítjük, eltartjuk magikat öregségikre, ezen ne búsuljon!

Elég, hogy a tizenharmadikkal es állapotos volt az asszony.

— Csak felkérjük — azt mondja —, édesapánk s édesanyánk, hogyha az Isten elhozza azt az órát, hogy megszületik, jól tudjátok, hogy örökké kívántuk, hogy bár egy leánytestvérünk legyen, s hogyha a jó Isten leányt ad, akkor kössetek ki egy guzsaj csepüt a háztetőre, s mü avval a messzelátóval azt megüsmerjük, s ha meglátjuk, hogy az lesz kitéve, akkor hazajövünk a komatriára. Ha pedig — azt mondja — fiú lesz,

akkor tegyenek ki egy kötél szénát, s akkor nem jövünk haza a komatriára, majd eljő ő hozzánk, ha megnő.

— Hát jól van, fiaim — azt mondja.

Így elbúcsúztak az apjuktól, anyjuktól, s elmentek bé a sötét erdő közzé. Üttek egy tanyát. Ott jártak rabolni, s ott gyűjtötték. De szereztek ők egy küskutyát. S azt ők úgy kitanították, hogy azzal a kutyával minden hónapban küldtek haza pénzt a szüleiknek. Felköttek egy táskát a nyakába, s a pénzt belétették, s a kutya elment a szüleikhez. Pénzt elvették, avval visszaküldték a kutyát.

Hát bizony, az Isten elhozta az üdőt, hogy megsaporodott az asszony, született egy szép küsleány. Elég, hogy ők elfelejtették hogy mondták a fiai, hogyha leány lesz, milyen jegyet tegyenek a szülei, s ők a kóc helyett szénát tettek ki, s egyszer reggel menyen nagy szomorúan bé, aki mindig leste, hogy:

— Heába, megint fiú, s heába, nincs leánytestvérünk.

— Na, bizony, ha az van, nem es menyünk haza — mondták a többiek.

— Majd ha felnő, eljön ő hezzánk ide.

Így telt ma es, holnap es, lejárt az üdő, hogy a küsleány immár hároméves volt. Az olyan okos volt az a leányka, szépen fejlődött. De nőtt az esze es, már nagyon okos volt. Mikor a kutya jött a pénzvel, mindig kérdezte a leányka:

— Édesanyám, kié ez a küskutya, mindig jó nálunk.

Hát az édesanyja szeretibe elbeszélte a kisleánynak, hogy:

— Ez a bátyáidé. Van neked tizenkét bácsikád, az erdőn dolgoznak, s azok küldik a pénzt ettől a küskutyától.

Hát a leányka mindig kérdezte:

— Mikor jönnek haza a bácsikáim?

— Küsleánykám, azok nem bírnak hazajőni, mert azoknak dolgik van ott.

A bizony, egy nyári szép napon, jó meleg volt, a küsleány kint játszadozott a homokban az udvaron, s éppen akkor a küs kutya jött haza, hozta a pénzt. Hát a kutya nem törődött a leányval, leány se a kutyával, csak megnezte, s a leány kint maradott. Ott a pénzt leoldták a nyakáról, enni adtak neki, s útnak eresztették vissza.

Mikor a kutya kimenyen, a leányka addig meggondolta a dolgot, hogy ő a kutyával elmenyen, hogy ő meglássa a bácsikáit. Hát a kutya után ő es

kioroszkodott, s követte a kutyát. De a kutya nem az úton ment, hanem a földeken. Nem ment egyenesen az ösvényen, s a küsleány egész úton követte. De az édesanyja ezt nem tudta. Mikor elértek egy fele útját, immár a küsleány kifáradt, s ott egy borozdán leült, s a küs kutya ment előre, s ott leült, s kezdett sírni a leányka.

Egyszer a kutya visszanez, s meglátja, hogy a küslány sír. Visszamenyen a kutya, s leült a leányka mellé, s nem menyen onnét se előre, se hátra. Addig sírt, míg elálmosodott a leányka, s elaludt. S a kutya nem ment félre tőle, s őrizte, nem ment félre tőle.

A rablók immár megsokalták, hogy miért ül addig, máskor nem ül olyan sokáig a küskutya. Azt mondja a vezérük, a legnagyobb:

— Jó lesz — azt mondja —, valamelyik utána nezzen, a kutya hol késik, nem fogták-e el, nem lett valami baja.

Hát egy legény elmenyen, hogy ő tudta, hogy hol a kutya, hol a járása, Hát egyszer meglátja, hogy a kutya ül. Odalépik ő bátran. Amikor odaér, látja, hogy egy gyönyörű szép leányka alszik, s a kutya őrzi. Hát a legény sajnálta felkölteni a leánykát, hát várta, hogy ébredjen fel. Hát nemsokára a leányka meg es ébredt. Megvigyázkodott, s kezdett sírni újra. De a legény a karjaiba vette a leánykát, s kérdezte:

— Hová mész, küsleányom? Hová mész, ki vagy?

Azt mondja:

— Én menyek a bácsikáékhoz.

— Hát hol a te bácsikáid?

Azt mondja:

— Az erdőben.

— Hát mit csinálnak ott?

— Vágják a fát.

— Hát te kié vagy?

Azt mondja :

— Én apókáé és anyókáé. Édesapámé s édesanyámé vagyok.

— Hát hogy hívják anyókádat?

— Édesanyám.

— Hát apókád?

— Édesapám.

Hát ennél többet nem tudott kivenni belőle, nem tudta megmondani a nevét.

— Hát — azt mondja — ki mondta neked, hogy neked bácsikád van az erdőben?

— Van — tizenkettő.

— Hát kitől halltad te ezt?

— Édesanyámtól. Édesanyám mondta, hogy a bácsikáék küldtek pénzt, s a kutyácska elhozta, s most mennek a kutyával, hogy lássam meg őket.

Akkor a legény mindjárt gondolta, hogy ez vétség volt, hogy ők szénát tettek ki. Esszevissza csókolta a leánykát, magához szorította, s elvitte magával. Hát a többi bátyjai szembe mentek vele, s kérdezik, miféle leánykát hoz.

— Kérdezzétek meg őt — azt mondja —, ő megmondja. S ha jól belenézünk, ez a mű testvérünk.

Hát ott mind elkérdezték a leánykát, hogy mindig egyformán mondja, de belébizonyosodtak, hogy az ő testvérik.

— Na bizony — azt mondják —, ha így van, te nem es mész vissza tőlünk, te itt maradsz velünk.

Úgy szerették, s úgy örvendeztek neki, hogy kézről kézre adták, s szerre csókolgatták. De ennek annyi mindent hordtak, mivelhogy rablók voltak. Különbnél különb játékokat hordtak neki, hogy ne búsuljon a leányka, különbnél különb babákat vittek neki. Soha nem emlegette az édesanyját vagy apját, úgy odaszokott a leányka. Onnantól egy rabló mindig vele maradt a tanyán a leánykával. De ő akkorán nőtt, a leányka, hogy mindig okosabb lett. Megtanították írni és olvasni. Vettek neki meséskönyvet, azt ő elolvasta, forgatta, nezelte. Ő utoljára annyira megokosodott, azt vette ki a könyvből, hogy kezdte mondani a testvéreinek, hogy miért nem házasodnak meg, miért nem hoznak asszonyt feleségnek.

— Hát — azt mondja — bácsikám, miért nem hoz ide asszonyt, hogy valakivel beszélgessek?

Ő ott olvasgatott, játszadozott, azt mi neki jólesett. Hát azt mondja a bátyja:

— Ó, édes testvérkém, neked nem lenne olyan jó, ha neked ángyikád volna, meg es szidna, meg es verne.

— Nem, nem. Olyan jól megegyeznénk ketten — azt mondja.

Addig könyörgött, hogy a legnagyobb bátyja megsajnálta a leánykát, hogy hozott egy asszonyt. Hát szerették egymást, nem bánta meg a leány. Szép ember volt, ha rabló es volt. De ezek a rablók olyanok voltak, mikor

jöttek haza, legelső dolgik volt, hogy kapták fel a leánykát, eszevissza csókolták, mindegyik szerre, s csak azután a feleségét az ember. Hát az kezdett irigykedni magában, az irigység ördöge megszállta a szívit.

Gondolta magában:

— Én vagyok a felesége, hát senki se legyen hamarább!

Örökké hátul volt maradva.

Egyszer gondolta ő magában, rossz gondolat támadt neki a szíviben, hogy ő valami olyat csinál, hogy a leánykára haragudják meg, s a leánykát küldje haza, ne legyen ott.

Ő nekifogott egy napon, s azt a kutyát eszevágta, azt a póstás kutyát, aki hozta a pénzt. Gondolta magában, hogy ezért megharagszik, s a leánykát elteszik onnét. A küsleány meglátta, hogy a kutyát vágta esze, hát sírt:

— Ne bántsa azt a kutyát, mert az a bácsikáéké. Azt mondja:

— Ne félj, mert ha megmondod bácsikádéknak, hogy én vágtam el a kutyát, hát mikor még elmennek, téged váglak így eszé. Úgy mondd, hogy te vágta el a kutyát!

— Hát én nem esz mondok meg — azt mondta.

Hát egyszer, mikor jönnek haza a testvérek, hát sír az asszony:

— Jaj — azt mondja az asszony.

— Hát miért sírsz, feleségem, hát mi a baj?

— De még milyen nagy baj van.

— Hát mondjad meg, micsoda baj van, ki bántott, miért kell sírjál?

— Ingem nem bántott senki, hanem így, akit tū szeretgettek, csókolgattok, a drága kutyát eszevágta.

Mondják a testvérek:

— Miért vágta el esze, testvérem? Te vágta el esze?

— S én.

— Hát miért?

— Így akartam. Így akartam.

Akkor felragadták, újra eszevissza csókolták, s azt mondták neki :

— Ne bántsuk a leánykát a kutyáért. Kutyát még kapunk, de testvért nem. Nem szabad bántani.

Akkor még jobban megharagudt a menyecske, hogy még ezétt sem haragudtak meg a testvérek. De immár akkor neki esz született küs gyermeke. Azt es úgy szerették, mint a leánykát, a testvérek egyformán. De azért irigykedett, hogy miért csókolgatják hamarább a leánykát, s aztán őt.

Egyszer újra olyan gondolat támadt az eszébe, hogy van egy szép paripa. Több volt, de ez az egy jó erőst jó futó paripa volt, legkedvesebb a többi közt. Esszevágta ennek es a fejit, levágta, gondolta magában; ha a kutyáért nem haragudtak, ezért megharagudnak, s elteszik onnat a leánykát. Akkor újra megesküdtette a leánykát, hogy úgy mondja, hogy ő vágta essze a paripát, met ha el találja árulni, akkor vágja le a fejit, ha elmennek a testvérek. Hazajőnek este. Újra sírva találják a menyecskét. Kérdezték, mi a baja, az ura es, a többi es, mi van vele, miért sír?

— Van miért sírjak — azt mondja —, az a derék testvéretek, akit úgy szerettek, most csókoljátok, ne, a drága, legjobb futó paripának a fejit levágta.

Azt mondják a testvérek:

— Hát levágta, levágta, paripát még lehet venni, de testvért nem kapunk minden bokorban.

Arra kézről kézre adták a leánykát, csókolgatták, szeretgették, semmi harag nem volt.

Elég, hogy a menyecskének mindig nagyobb busszú izélt a szűvire. Mindig azon gondolkodott, hogy mit es tudjon ő csinálni, hogy megharagítsa a testvéreket a leánykára. Hát egy napon nekifogott, hogy béhevített a kemencébe, s a maga saját gyermekét reatette a sütő lapátra, hogy bévesse a kemencébe, s elégesse. Gondolta magában, azt es erőst szeretik, az apja es, immár ezért elteszik a leánykát biztosan. A leányka mindig kérdezte : — Miért fűtötted a kemencét, mit akarsz sütni, ángyikám, mit sütol máma?

Mikor meghevült a kemence, akkor csak a gyermeket elvette, reatette a sütőlapátra, hogy vesse bé. A leánykának szinte megszakadt a szüve.

— Jaj, ne égesse el az ecsécskémet, ne égesse el, jaj, jaj!

Azt mondja :

— Ne sírj, hanem te úgy mondd — azt mondja —, ha hazajőnek, hogy te égetted el, mert ha úgy nem mondd, veled csinállok így azután.

Na, hazajöttek. De a leányka egész nap sírt, úgy siratta a gyermeket, úgy sajnálta, hogy elégette.

Felkapcsolta a fejire a kezit, s úgy sírt, s jajgat az asszony.

Hazaérnek, hát megijednek, hogy akkorán sír a menyecske, hogy mi baja van.

Azt mondja :

— Miétt sírsz feleség, mi lelt téged? mindig csak ilyen sírásra jövök haza?

— Ne es kérdezd — azt mondja —, ne es kérdezzétek. Csak annyit mondok, ha el nem teszitek innet azt a leánykát, én hagylak itt tüktököt. Milyen károkat csinál, s ez nektek eszetekbe se jut, úgy lehet holnap engem süt meg, megöl. Úgy föl van kapva, úgy elkényeztettétek.

— Hogyhogy, mit csinált?

— Ne, drága gyermekemet elégette. Béhevítettem a kemencébe, hogy süssek, s mire észrevettem, bévette a gyermekemet, s megsütte.

Hát immár ezért erőst megharagudott az egész, mindegyik, nemcsak az apja. Hát bémentek egy másik szobába, s kezdték tárgyalni, hogy mi legyen a leánykával, ezt immár nem tűrik el. A kutyával nem törődtek, se a paripával, de ezt nem hagyják annyiban. Hát kezdték ítélni el a leánykát. Egyik egyet mondott, másik mást mondott. Egyik azt mondta, hogy meg kell gyújtani egy máglya fát, mikor legjobban ég, belé kell vetni, hogy érezze ő es azt a halált, amit ő csinált. Másik azt mondta, hogy nem, fel kell akasztani egy fára, s tüzet tenni alája. Harmadik azt mondta, hogy:

— Én nem úgy mondom, hanem úgy kell csinálni vele, hogy ne haljon meg hamar, hanem szenvedjen. Szervedjen sokáig.

Akkor azt mondta a legnagyobb testvér, a vezér:

— Gyermek az enyém volt, nekem fáj legjobban. Én azt mondom, le kell vágni a két karját a válláról s a két lábát, s belé kell tenni egy kosárba, bé kell vinni az erdőbe, ott van egy hegy. A legmagasabb hegynek a tetejébe kell tenni, hogy ne haljon meg, hanem csak szenvedjen, kínlódjék.

Na, akkor helyesen hagyta az egész, hogy jó es lesz úgy. Levágták a két lábát, levágták a két karját, betétették egy kosárba, s kettő megfogta, s elvitte. Annak a nagy hegynek a tetejére letették:

— Ülj veszteg! — s otthagyták.

Hej, sírt keservesen a leány. Eszébe jutott neki akkor minden. Hogy azt mondta volna a bátyja, hogy ne kívánja, hogy neki ángya legyen, mett akkor neki rosszul lesz, mett ártatlan kell ezt a nagy fájdalmat győzze, s bár tudná, hogy hamar meghal, mett akkor es könnyebb volna, mett ki tudja, hogy meddig kell szenvedjen. Csak örökké felvette az égre a szemeit, s

örökké kérte a jó Istent, hogyha őt ilyen félszegnek hagyták, vegye el a jó Isten, ne kénlódják sokáig.

Mikor három napja volt, hogy ott volt, örökké sírt, s imádkozott.

Hát egy napon éppen a király készült vadászni abba az erdőbe, amelyikbe ez a leányka volt. El es ment ő a katonáival, s éppen odamentek a hegy erdejébe, ahol a leányka volt. Ott volt egy pusztaság, s oda lógert húztak, s a puskákat eszeállítgatták, s ők leültek, hogy ebédeljenek. S egy katona pedig őrizte őket. Mindig sétált ott körülöttük.

Egyszer mint sétál az a katona, valami sírás hang ütötte meg a fülét neki. Hallgatkozik tovább.

— Jaj, Istenem — azt mondja —, ez fejjérnép- sírás.

Kezdett ő hallgatni arrafelé, ahonnan jött a hang. Hát mint meneget, mászott négykézláb, ott kimászott ő a tetőre, látta, hogy egy kosárban ül egy szép leány. Olyan szép volt, hogy olyan szép nem es létezett, de se keze, se lába. Hát ő úgy megijedett, hogy megfordult, s elment vissza a királyhoz, s jelenti, hogy ő mit látott.

Felugrik a király helyből, neki nem kellett enni se több, hát látja, hogy késértet, vagy micsoda. Két katonát magához vesz, s elmentek a hegyre. Hát csakugyan, tényleg úgy van, hogy olyan gyönyörű szép leány, hogy. Odalépik a király hezzá, s kérdezi :

— Ki vagy, s mi vagy, s honnan való vagy, s hogy kerültél te ide?

— Jaj — azt mondja —, elmentem eprészni, s amint eprésztem, az erdő közt valami tolvajok rám rohantak, s levágták a két karomat s a két lábamat. — De nem árulta el a testvéreit.

Hát úgy megtetszett a királynak az a leány, hogy azt mondja:

— Hát eljössz-e te velem?

Azt mondja:

— Hová?

— Hezzám, a királyi kastélyba, s ott leszel te velem.

— Jaj, hogy menjek — azt mondja —, se lábam, se kezem!

— Nem viszlek én tégedet munkára, csak légy ott velem a kastélyban.

Mindjárt parancsol a király katonáinak, fogják meg a kosarat, s vigyék el. Mikor odaértek, hát mondja a katonának, hogy azonnal induljon vissza, fogjon bé a hintóba két lovat, s jöjjön gyorsan vissza. Hát alig telt belé egy óra, már ott volt a kocsi. Szépen a kosarat megfogták, feltették a hintóba. A király es felült a leány mellé, s elmentek haza.

Az egy királyfi volt. Ő még nem volt megnősülve. Ő maradt az apja helyett királynak, az apja már meg volt halva. Hazavitte a leánykát, s bétette egy szobába. Mindjárt szólt az édesanyjának, hogy jöjjön bé abba a szobába. Bémegyén az édesanyja, az özvegy királyné.

— Ne, édesanyám, nézd, mit hoztam!

— Hát honnal hoztad, édes fiam, ezt a szegény leányt?

Elbeszélte neki, hogy hol találta.

— Hát miért hoztad el, édes fiam — azt mondja —, ez nem tud dolgozni semmit.

— Nem es azért hoztam, hogy dolgozzék. Édesanyám, engedd meg, hogy vegyem el feleségül.

— Ó, édes fiam, mi lölt tégedet? Jaj, szó sincs róla, hát ez nem hezzád való! Milyen nemzetségből való, még az se tenne semmit, de se keze, se lába, hát egy ilyenre vagy érdemes? Hát kapsz te királyleányt es.

— Édesanyám, akár beszélsz, akár nem, én látom, hogy se keze se lába, de nekem tetszik — azt mondja —, s engedd meg, hogy vegyem el, met ha nem, világot menyek, s itt hagylak.

— Gondold meg, fiam, jól, hogy mit csinálsz, elmész a sétakertbe, ott minden fiatal házasember viszi a feleségét magával. Hát te nem viheted. De még az emberek, ha megtudják, hogy milyen asszonyt kértél, mit szól az ország ahhoz?

— Édesanyám — azt mondja —, nem törődöm se országgal, se senkivel, engedd meg, hogy elvegyem, met világot menjek.

Meggondolkozott, hogy inkább beleegyezik, mintsem világot menjen.

— Hát nezd, fiam, kérjed, de aztán meg ne bánd! Beléegyezett a királyné.

— Fiam, vegyed, de meg ne bánd! Fiatal vagy, addig ér az eszed, de aztán megbánod, s késő lesz.

— Nem bánom én, édesanyám.

Mindjárt elvitték a feredőre, kiferesztették, kiöltöztették. Papot hoztak a házhoz, megesküdtek, s így királyné lett a csonkakarú leányból. De úgy féltette az ura, s úgy szerette, hogy nem tudta, mit csináljon vele.

Nemsokára megmásodeggyesedett a menyecske. Hát örvendett a királyfi, hogy nem adta volna ki a palotájából, Isten tudja mennyiért se, úgy szerette.

Röviden tartott ez a szeretet, met egyszer csak egy futár odament, vitt egy bépecsételt levelet a királyhoz. Elveszi a király, nézi, hát az az üzenet,

hogy hát ne es késsen sokáig, mozgósítson, met tör bé a kutyafejű tatár. Mozgósítson, s induljon a háborúba.

Majd megszakadt a szűve bánatában. Hát ő nem azt búsulta, hanem a feleségét, hogy ő hogy váljon el tőle. Reáborult a feleségére, sírt keservesen. Odamenyen az édesanyja:

— Miétt sírsz, édes fiam?

— Nézd, édesanyám, van miétt sírjak, kell menjek a háborúba. Mi lesz itt az én drága feleségemvel?

— Ne, fiam, ha csak ez a bajod, hát ne búsulj, hát én miért vagyok itt? Én vigyázok reá.

— Ó, édesanyám — azt mondja a királyfi —, ha meg tudnád mondani, hogy te megőrzöd az én feleségemet, nehogy valami baj legyen?

Azt mondja a királyné:

— Hát nézd csak, fiam — azt mondja —, immár gyermekem után az es gyermekem. Az es úgy kell fájjon, mint te nekem. Ne félj, nem lesz semmi baja, csak téged az Isten megőrözzön valami szerencsétlen golyótól. — Így vigasztalta az öreg királyné a fiát.

Eljött az üdő, hogy kell menjen a király. Hát alig tudott megválni a feleségétől. Csak az édesanyjának könyörgött, hogy jó gondját viselje, dajkákat tegyen melléje, aki förössze, s enni adjon neki, csak az édesanyja ügyelje. S ha az Isten elhozza azt a szülő órát, erőst vigyázzanak, s ügyeljenek, mert ha a jó Isten hazahozza, nem lesz elfelejtve semmi.

No, hát mozgósított a király, megszólaltak a trombiták, a kürtök, kell indulni. Elbúcsúzott a feleségétől, nagy sírva elváltak egymástól. De ő küldött levelet, mindennap levelet küldött a feleséginek. Megírta, hol vannak, ne búsuljon, hazahozza őt az Isten, s így örökké biztatgatta.

Elég, hogy ott volt egy vendéglős abban a városban. Annak a vendéglősnek volt egy leánya, s az nagyon bízott abban a királyfiban, hogy az őt elveszi feleségül. Hogy s hogy nem, meghallta, hogy a királyfinak felesége van. Hát gondolta magában, hogy hogy tudná őket elrontani egymástól. Nagy irigység volt abban es.

Hát egyszer a jó Isten elhozta az üdőt, hogy megszületett a kisbaba. Egy olyan szép aranyhajú gyermek, hogy a napra lehetett nezni, de arra a gyermekre nem lehetett a szépségtől. Hát úgy szerette az öreg királyné, s úgy örvendezett, nem tudta, mit csináljon annak a gyermeknek. Gondolta

magában, felvidámítja a fiát, milyen szép gyermek. Hát. mindjárt azonnal, aznap leült, s írt egy szép levelet a fiának, s megírta, hogy: „Édes fiam, ne búsulj, met öröm szállta meg a palotánkat, hogy akkora öröm, nem lehet kimondani. Olyan arany szép fiad van, hogy a napra lehet nezni, de arra nem. S ne búsulj, met jól van a feleséged es, jól dajkálják, nincsenek nagy fájdalmi, s orvosok vannak mellette, s ne búsulj, csak téged az Isten hazahozzon.”

Elég az hezzá, ott volt egy postás, aki hordozta a leveleket, az nagyon részeges volt, hát az mikor vitte a leveleket, sose kerülte el a vendéglőt, az örökké bément poharazni. Hát akkor es bémenyen a levelekvel a vendéglőbe, s kért egy pohár italt. S jött a vendéglős leánya, ott volt az ital mellette, ő adta. Azt mondja:

— Még parancsolj, igyál még egy porciót, egy kicsi ilyent, fáradt embernek mennyit kell nyargalni, hát ez szükséges.

Annak nem kellett nagy biztatás, még kért egy decit, azt es megitta.

Akkor azt mondja a kocsmáros leánya:

— Most van nekünk jó italunk, most jött, ilyenfajta italunk még nem volt.

— Akkor adj csak egy decit abból es, hogy nézzem meg milyen?

Adott neki egy decit, de olyan erőset, hogy rémítő. Azt es megitta.

Akkor lerészegedett. Úgy lerészegedett, hogy leült a székre, s ott elaludt. S akkor a vendéglős leánya felbontotta a táskát, melyikbe vitte a levelet, s kiszedte, s megkapta, amit küldött a királyfinak az édesanyja, s felolvasta, s bédobta az espárba, hogy égjen el. Hamar elővett egy üres levelet, s megírta:

„Ne, édes fiam — azt mondja —, hazajössz, nagy öröme jössz haza. Feleséged megsaporodott, s szült egy iker kutyakölyköt a világra. S írd meg, hogy mit csináljak én veled, met nincs egyéb a kastélyban, csak sírás mindig, csak rea gondolok, hogy könyörögtem, hogy ne vedd el, mi lesz veled, ha hazajössz, s meglátod.”

Belédobta azt az írást az izébe, aztán felrázta a postást a leány, s mondta : — Kelj fel, s menj az utadba, mert elkéssel, s ne gyűjtsed meg a bajomat!

Megkapta a levelet a fia, és olvassa.

„Édesanyám, írod, hogy mit csinálj te veled. Én egyebet nem mondok, csak annyit, mi született, az született, az es az Isten teremtménye. Csak

viseld a gondját, addig, amíg én hazamenyek. Aztán ha hazamenyek, meglássuk, mit teszünk. Csak addig ne bántsad se a kutyakölyköt, se az anyját, csak vigyázz, nehogy valami bántódása legyen!”

A királyfi írta az ögyvez királynénak. A postás mikor jött, az írásval, megint bément a vendéglőbe, met azt sose kerülte el, met olyan részeges volt. Újra csak így tett a kocsmáros leánya, hogy megrészegítette. Úgy megrészegítette, hogy megint elaludt, újra kivette a levelet. Olvassa a levelet, hogy mit ír a királyfi: „Ha kutyakölykök es, ne bántsák, viseljék gondját, de az anyjának es.”

És akkor még jobban megharagudt a kocsmáros leánya, hogy ne, még erre se haragudt meg. Megint bédobta a tűzbe a levelet, s írt egy másikat. S azt írta belé, hogy:

„Édesanyám, parancsolj két katonát, s fogják meg a kosarat, s vigyék vissza a feleségemet oda, ahonnan hozták, met nekem nem kell.”

Ezt írta belé. Amikor felolvassa az édesanyja a levelet, majd kétségbe esett.

— Hát mi lelte az én fiamat? — azt mondja. — Hogy szerette, s hogy mondtam neki, ne vedd el, met megbánod. Ő azt mondta, nem soha, hát most ilyeneket ír nekem? Most én nem engedem, hogy elvigyék. Hát mit gondolsz? Azt a drága gyermeket megengedem, hogy kivigyék a kastélyból? Akkor én es meghalok.

Ezt írta vissza a levélbe:

„Hát ha nem sajnálsz a feleségedet, nézd bár a gyermekedet!”

Elég, hogy mikor a levélhordozó vitte a levelet, örökké bément pohározni, s a kocsmáros leánya örökké lerészegítette. Ezt nem tudta senki.

Akkor újra bédobta a tűzbe azt a levelet, s újra írt egy másikat.

„Édes fiam — azt mondja —, mondd meg nekem, hogy mit csináljak? Úgy vinnyognak azok a kutyakölykök, hogy tőlik nem tudom lehunyni a szememet. Hát ezt ki tudja kibírni? Megmondtam neked, hogy ne vedd el feleségül. Még a jó Isten es látogat, hogy kutyakölyköt adott.”

S akkor újra feltette azt a postát, útba tette.

S megkapta a levelet a királyfi. Újra csak azt hallja, hogyha kutyakölykek hogy vinnyognak, s nem bírja ki velük az édesanyja, s írja meg, hogy mit csináljon. Akkor újra azt írta a királyfi:

„Édesanyám, szenvedj értem, szenvedj értem — azt mondja —, s várjatok, míg hazamenyek. S ne bántsátok sem a kutyakölyköket, sem a

feleségemet, hanem viseljétek jól gondokat!”

Mikor jött a postás, örökké csak hízelgett, s kacagott a postásnak, s tisztelte, s lerészegítette, s újra kivette a levelet, s elolvasta, s újra bédobta az espárba, s megírta, hogy:

„Édesanyám, én megmondtam volt, hogy nekem ne panaszkodj, csak gondolj arra, amit mondtam, hogy fogasd meg két katonával, s viteds ki, nekem nem kell. Vidd vissza, azt mondtam. Nem akarok vele élni.”

S akkor újra mikor megkapta ezt a levelet az öreg királyné, elfakadt sírva.

— Hát, Istenem, hogy csináljam ezt én?

A menyét es sajnálta, de a gyermeket es, a szüve szakadott meg.

Akkor újra azt írta az öreg királyné:

„Édes fiam, ne edd meg a szüvemet egészen. Immár csak a karéjja van még a szüvemnek. Akkor nem fogadtál szót, mikor hoztad, met én most nem engedem meg. Mit gondolsz, gyermekestől elvinni, hát Isten van az égben!”

Akkor újra kivette a kocsmáros leánya az írást, elolvasta. Akkor újra azt írta, hogy:

„Édes fiam, adj más tanácsot nekem, vagy nem tudom, mi lesz velem. Itt kell hagynom a palotát immár, úgy szípják a kutyakölykök az édcanyjikat, hogy vér jó belőle. Itt kell hagyjam a palotát, ha nem adsz más tanácsot, hogy mit csináljak vele.”

S akkor feltette ezt a levelet, s a másikat bédobta a tűzbe.

A királyfi olvassa azt. S akkor újra azt írta:

„Édesanyám, ne szoptassa, ne adjon neki csicset, hanem tartsák másképpen, ne adja oda a csicsit, eddig es kár volt. De hagyják békében, amíg hazamegyek.”

S akkor újra a kocsmárosleány kifogta, felolvasta, hogy mi volt benne, s bétette a tűzbe. Leült, s írt egy másikat újra.

Azt írta, hogy:

„Édesanyám, nekem több levelet ne es írv, én már megértettem mindent, s kértem, szenvedj immár. Nemsokára hazamegyek.” Ezt írta, kocsmáros leánya írta azt: „Met ha te nekem még levelet írsz, én soha haza nem menyek ezen a világon, met akaratval a golyó elébe állok, hogy ingem találjon el, ha vissza nem viszed a feleségem, ahol találtam. Világot

menyek. Met nekem úgyse kell a feleségem többé. Nekem több levelet ne írj."

Az anyjának írta.

Nahát, megkapta az öregasszony a levelet, s olvassa. Volt, hogy a palota eszeomoljék, úgy sírt. Odaparancsolt két katonát, s megmondta a menyének, met a menyé odáig nem tudta, hogy mit írt. Azt mondja a katonáknak:

— Vigyétek ki ezt a kosarat az anyjával, a gyermekvel, s annak a hegynek a tetejére tegyétek le!

Hát a katonák es eszeneztek, hát azok es eszeneztek.

— Mit akar a király? Most küldi vissza a gyermekvel? Miétt hozta el, ha nem tetszik neki?

Akkor szépen a királyné a gyermeket megferesztette, maga bepólyázta szépen, s egy nagy kendővel odakötte az anyjának a mejjire, mintha fogná. Az a ruha fogta a gyermeket, s az emlőjit beadta a szájába, hogy szopja. Hát ő se nem tudta szoptatni, nem volt egy karja se, csak a kendő tartotta. Szépen két katona elvitte kocsival, arra a helyre, letették, s otthagyták.

De akkor sírt ám igazán, mikor otthagyták volt a katonák a gyermekvel.

— Jaj, Istenem, miétt vertél meg ingemet így, mikor én nem vétettem senkinek, senkinek rosszára nem voltam.

Hát mikor három napja volt, hogy ott van immár, teje nem volt, mert nem volt mit egyék. Ha lett volna se lett volna mint egyék, met nem volt karja. Vér jött a csicsiből. Hát amikor három napja volt, örökké imádkozott, hogy vegye el hamarabb a gyermeket, aztán őt, vaj egyszerre, de hamarabb a gyermeket. Hát addig sírt, a kicsike es erőst sírt, s ő erőst sajnálta, s amint ő hánykolódott, hogy adja bé a csicsit a szájába, a kicsike kiesett. Megpróbálta, hogy befalja a csicsit, a ruha eloldódott, s kiesett a gyermek. Hát az a kendő elcsúszott egymástól, s a kicsike leesett az öléből. Kezdett lehöngörödni a lejtőn, s kellett nezni, hogy a gyermeke höngörödött le. Volt, hogy a szüve megszakadjon, de nem tudott segíteni. Amikor béért az aljba, egy bokorban megállt, s ott sírt keservesen a gyermek, s ő ott a hegyen sírt, sírt, ő es meg a gyermek es. Gondolta, vadállat megeszi, de bár őt es megenné. Mint ott tűnődött, s kesergett a gyermekét, látja, hogy jó egy öreg ember fel a hegybe.

— Uram, teremtőm, ki jó ide? A gyermekem mellett elment, s nem vette

fel, pedig hallotta, hogy rítt, s nem vette fel — gondolta magában. Hát feljött az öregember, s elment oda hezzá, mondta:

— Te mit csinálsz itt, leányom?

— Ne es kérdezze, mit csinállok, ne, a gyermekem megszabadult, hozzám volt kötve, s béhengeredett az aljba, s milyen keservesen rí az ott, s nem tudom felvenni.

— Hát, édes leánykám, hát én ide jöttem, hogy lennél szüves nezz a fejembe egy kicsit.

Azt mondja:

— Édes öregapám, hát hogy nezzek, ha nincs kezem, a szememmel meglátnám, de nincs kezem.

— Hát ahogy tudsz. Bár avval a csontval, a vállad csontjával nezd meg — azt mondja —, ahogy tudod, bár dörzsöld meg, ahogy tudod!

Hát az a szegény fehérnép dörzsölni kezdte, ahogy tudta a válla csontjával. Hát két keze lett a leánynak. Kijött a két keze. Hogy dörzsölte, olyan egészséges két keze lett, mint volt, amíg le nem vágták.

— Jaj — felnézett az égre —, jóságos nagyhatalmú nagy Isten, nezd, két kezem van. Te adtad ezt nekem vissza.

Akkor azt mondja az öreg ember:

— Eredj, vedd fel a gyermeked!

— Hát hogy menjek, édes öregapám, hogy menjek, mikor nincs lábam?

— Van két kezed, s csússzál, ahogy tudsz, két kezedvel segíts magadon, s vedd fel a gyermekedet!

Hát ő kimászott a kosárból, s két kezét letette, s kilökte magát, s elindult csúszkálni le a lejtőre. S mire leért az aljba, két lába lett. Kinőtt mind a két lába, szép egészségesen. S akkor felvette a gyermeket, immár két keze volt s két lába.

Akkor az öregemberhez odament, s azt mondja:

— Kinek köszönjem ezt meg, hogy köszönjem meg?

— A jó Istennek, ő neked visszaadta a két kezed, két lábadat. Vedd fel, édes leánykám, a gyermekedet, s menj el. Van egy patak itt, s itt, s abba fereszd meg, s feredjél meg magad es.

El es ment, s megtalálta azt a patakot. A gyermeket megferesztette, s maga es megferedett, s olyan egészséges lett belőle, olyan szép, hogy százszorta szebb lett, mint azelőtt, amikor levágták a kezét. S akkor azt mondja az az öregember neki:

— Most eridj el, leánykám, a tenger partjára, s ott vagy — azt mondja — homokfüven, s abba feküdj le, s pihend ki ott magadat. Aztán mikor felébredsz, amit lát a két szemed, az a tied lesz. Csak, fiam, ne feledkezzél meg az Istenről soha, amíg élsz, met ő tégedet örökké öröz, s oltalmaz, ha kéred, s imádkozzál.

Megköszönte neki szépen a tanácsot, a jóságát, s azzal elment. Nem volt messzire a tenger, szépen megtalálta, s a partján erőst száraz, szép füven volt. S ő oda lefeküdt a gyermekével. Úgy elaludt, hogy lehet, azt csak ő tudja s az Isten, hogy meddig aludt.

Hát mikor felébredt, hol ebredt ő fel? A tengerben volt egy sziget, s azon a szigeten egy olyan kastély, hogy háromszáz ablak volt rejta s százötven ajtó. De még a kilincsek es színarany volt. S három aranyláncval volt felkötve az égre az a kastély. Kakas sarkon forgott. Abban ebredt ő fel. Úgy ment kereken, mint a forgószél az a kastély, csak úgy csillámlott a sarkán az arany. Úgy ment fel aranygrádics a kastélyba. De aztán a belseje, ami volt annak a kastélynak, kéz nem tudná leírni annak a szépségét, se emberi elme, melyik felgondolja ezeket a szépségeket.

Eszébe jutott neki, hogy az öregember azt mondta, hogy ahol felébred, s a két szeme lát, az az övé. Hát akkor a kastély az övé!

Hát elindult ő a gyermekvel a kastélyba. Hát bójárta mindegyik szegletét. Úgy teli volt, egyik szebb, mint a másik. Mi csak kell egy királyi kastélyba, minden volt.

Hát ott éldegélt ő a gyermekvel. Hát a gyermek olyan szépen fejlődött, hogy megindult a lábán.

Egyszer megindult a nyelve, a szája es. Úgy beszélgetett, mint az anyja, olyan tisztán. Hát az anyja örökké tanyítgatta a gyermeket írni, olvasni, számolni. Hát úgy felvette az elméje, hogy ma, aki nyolc osztályt kijár, nem tud annyit, mint az tudott. Okos gyermek volt. Hát az anyja örökké beszélgetett neki, hogy ő hogy született, s neki volt tizenkét testvére, s azok betyárok voltak, rablók voltak, s hogy elment látogatásikra, s az ánya levágatta a két karját, s két lábát. És a gyermek így írta le, hogy az anyja mondta, azt ő mind leírta. Örökké olvasgatta az édesanyjának az életsorsát. Hát a gyermek immár lehetett vaj hateszendős, olyan rendű gyermek volt, de nagyobb es lehetett, met erőst nőtt, s az okossága es úgy nőtt, s fejlődött. S így apróra az anyja neki lebeszélette az egész életsorsát, hogy mi történt vele.

Kérdezte a gyermek:

— Hát nekem nincs édesapám? Édesanyám, nekem nincs édesapám?

— Nem tudom, fiam. Ha életben maradt, akkor van, de ha a háborúban elveszett, akkor nincs.

Nahát, éldegéltek ott a gyermekkel, de tisztán úgy, mint Ádám s Éva a paradicsomban. Mindenük volt.

Hát ennek híre ment, ennek a kastélynak, s a tolvajok megtudták. De nem tudták, hogy ki lakik benne. S addig fürkészték, s addig kutattak, s kitudták, hogy egy ögyvez királyné lakik abban a kastélyban.

Esszetanakodtak, eszeegyeztek, hogy:

— Jó volna elmenjünk, s felferjük. Azt fosszuk ki, mert ott nincsen ember.

Hát el es indulnak oda. Mikor, olyankor érnek oda, de ők elmennek.

Ennek a közin, ezek készültek oda rabolni, a király hazajött a háborúból, s bémenyen legelőször az édesanyjához, s megkérdezte, hogy:

— Él-e az én feleségem?

Azt mondja a királyné :

— Hazajöttél, édes fiam?

De sírt a királyné:

— Hazajöttem, édesanyám — azt mondja —, de él-e a feleségem?

Azt mondja :

— Nem tudom, él-e, vaj elhordták a vadak a csontját is.

— Mit beszélsz?

Fut bé a szobába, ahol a felesége lakott. S hát nincs a felesége.

— Édesanyám, ne viccelj, hol a feleségem?

Azt mondja:

— Édes fiam, meg vagy te zavarodva, vaj mi van veled? Hát miért kérted te, hol a feleséged? Hát mit írtál te nekem a levélben?

Hát a király megáll, a szeme felakad, hogy mit beszél neki az anyja.

— Hát nem tudom — azt mondja —, fiam, én vagyok-e megzavarodva, vagy te.

— Hát nem tudom. De nem beszélünk helyesen egyik se. Édesanyám, alig várom, hogy kiszóld, hogy hol a feleségem.

Azt mondja:

— Hát ott, ahova küldted, amit írtál. Kivitem oda, ahonnan hoztad.

Azt mondja:

- Hát én írtam azt, hogy vigye vissza?
- Hát te írtad, tőled kaptam a levelet. S hány levélben megírtam, hogy ne légy kegyetlen, met most én nem engedem a drága gyermeket. Be szép gyermeked született, aranyhajú, szép gyermek. A napra lehetett nezni, de arra nem, s te éppen most írtad, hogy vigyem vissza, ahonnan hoztad, met teneked nem kell. S hány levélben megírtam, hogy be gyönyörű gyermeked van, s te mindig azt a feleletet adtad, hogy vigyem vissza, ahonnan hoztad, met teneked sose kell. S még a legutolsóban megírtad, ha vissza nem viszem, te világot mész, vagy meggyilkolod magadat. Hát akkor már nem volt egyebet tegyek, hát visszaküldtem.
- S hol a gyermek?
- Hát azt es elküldtem. Azt írtad, mindenestől küldjem el.
- Hát édesanyám, én nem értem, hogy jő ez ki. Hát nekem nem gyermeket írtál, hogy gyermek született, hanem két kutyakölyök.
- Arra az öreg királyné es megijedt.
- Hogy írtad — azt mondja —, hogy immár anyjuknak a csicsit úgy lerágták, hogy majd leszakadt. Akkor es azt írtam, hogy ne adjon csicset neki. De akkor es hagyják el, amíg én hazamenyek.
- Akkor az jött ki belőle, hogy ki a levélhordozó. S megmondta az öreg királyné, s mindjárt hívták oda a levélhordozót, a postást. Odahívta a király, elejébe, s kérdezte a király, hogy mikor a levelet vitte, hová járt bé, ki kezébe került a táska. Hát meg kellett mondja, met királlyal volt dolga.
- Akkor megmondta az igazat:
- Felsőges királyatyám, azt megmondom, ahogy volt, s ahogy van. Én itkányos ember vagyok — azt mondja —, én nem tudok a korcsma előtt elmenni, hogy bé ne menjek. S ahányszor bémegyek, a korcsmáros lánya mindig lerészegített, a addig itatott, amíg bérugtam. Onnantól, hogy mit csinált a levelekvel, nem tudom, met elaludtam, s fel is ébresztett.
- Akkor jött reá a király, hogy ez a vendéglős leány mit csinált. De immár nem tudott többet szólni a király, megfordult, s azt mondta:
- Menyek addig, amíg felkeresem, feltalálom a feleségemet, ha bár egy csontocskáját megtalálom, azt én hazahozom.
- De úgy sírt, hogy az anyja nem bírta vigasztalni:
- Édes fiam, én ennek oka, nem vagyok, met én es sírtam eleget.
- Elmenyen a király nagy bánatval, kiballagott. Azon a helyen nem talált semmi egyebet kopasz földnél. S akkor szállt arról a hegyről, s ott járkált

ide, s tova. Nem ment haza. Hát látja, hogy egy aranyhíd van épülve a tenger partjától az ő kastélyáig, s a karfái gyémántból. S a híd mellett volt egy gyalogút, azon két sor fa, a mellett a gyalogút mellett. Azon a fákon különb-különbféle madarak csirikoltak. Nem elég bánatos volt a királynak a szüve, hanem arra a madárszókra sírt, hogy milyen szépen csirikoltak.

Gondolta magában:

— Istenem, ki építette ezt a hidat ide? Hát amíg én el nem mentem a háborúba, ez nem volt itt. Hát addig menyek, amíg végit érem ennek az útnak s annak a hídnak, hogy honnan jó ez.

Immár hagyjuk el a királyt, hadd ámbolyogjon!

Itt a rablók megérkeztek. De igen korán jöttek oda, nappal volt, s nekik éjjel kellett volna dolgozni, s ők oda lefeküdtek a homokba, s megvárták, hogy alkonyodjék az üdő. De az aranyhíd a palotától jött keresztül a tengeren, s amikor bé kezdett immár alkonyodni, hát felkerekedtek, s elindultak ők azon az aranyhídon bé a kastélyba, s bé es mentek azok a tolvajok. Mikor odaértek a palotához, hát úgy ment kerekbe az a palota, hogy nem tudtak bémenni. Kezdték ott tanakozni, hogy mindegyiknek fészi van, baltacska. Nem rablóson mentek, álsruhában mentek, de az álruha alatt volt kések, lőszeres, revolver. Hát azt mondják, hogy a baltát belé kell vágni egy grádicsba, s annál fogva ugorjanak bé. És így szépen belévágták, mint serült az a grádics, s béugrott egyik es, másik es, s így szépen bémegyem mind a tizenkettő.

Hogy bémegyem mind a tizenkettő, hát a királyné fiacskájával beszélget egy szobában, és tanítgatta a gyermeket mindenre. S beszéltette neki, hogy jött vissza neki a két karja, két lába az öreg ember által. Az a jó Isten volt, az adta vissza neki. És ezt az épületet es a jó Isten küldte neki.

— És kicsi fiam, csak imádkozzál, csak a jó Isten van nekünk. Édesapádat es, lehet, meglőtték a háborúban, elpusztult. A sok testvérem megvan, de azok mind gyilkosaim, nincs kiben bízzunk másban, csak az Istenben.

Ezt beszéltették ők.

— S menjünk bé, kisfiam, a szobádba, s ott olvass nekem, s én hallgatok. Jól tudott olvasni a gyermek immár.

Hát egyszer csak koppantnak az ajtón. A királyné megrémült, hogy ki jár itt ilyen szokatlan időben. Hát olvadoznak bé mind a tizenkét testvére nagy grófi ruhában felöltözve. De ő megüsmerte, de ők nem üsmerték meg, a

rablók. Mind jó estét köszönnek a rablók, s kezét csókolom. Kezet csókoltak mind, met királyné. Hát ő szívesen mindjárt párnás karosszékre ültette őket kereken az asztal mellé. Hát felkérték a királynét, hogy bocsánatot kértek, hogy ilyen szokatlan üdőben jöttek hozzá látogatóba.

S kérdezi a királyné:

— Honnan jöttek?

— Messziről valók vagyunk.

Fálcs nevet adtak le, hogy honnét jöttek, nem adták le az igazi neviket.

— Hallottuk hírét ennek a palotának, hogy milyen palota van ide épülve, hát eljöttünk, hogy meglátogassuk.

Hát a királyné szépen beszéllett velük:

— Köszönöm szépen a látogatásukat.

Hát szívesen fogadta őket, bort lett elé az asztalra, megrakta az asztalt süteményekkel, mindennel. Messzünnet jöttek, fáradtak, talán éhesek es.

Hát beszélgetni kezdtek ők ott. Hát egyszer valaki kopog az ajtón. Hát mindegyik fogadja, hogy tessék, hát lépett bé a király. Abban a helyben megismerte a felesége, de ő nem a feleségit.

Akkor a gyermekvel szembenézett, s ő elindult ki egy ajtón, s a gyermek utána. Bémentek egy ajtón egy más szobába, s a királyné nagy örömmel mondja :

— Na, kicsi fiam, most megmondom neked, ez a tizenkét úr, aki előbb bėjött, az a te tizenkét nagybácsid, s aki most jött bé, az édesapád.

— Mit beszélsz, édesanyám? Nekem még édesapám es van?

— Van, fiam, van. Hazahozta az Isten a háborúból. Felkeresett münköt, de nem tudja, kik vagyunk, nem üsmer. Most, kicsi fiam, neked sokszor elmesélgettem — azt mondja — az én életsorsomat, s te többször olvasgattad, gyakoroltad. El tudnád-e azt mondani?

Azt mondja a gyermek:

— Hogyne, édesanyám, minden szót el tudok mondani.

— Édes fiam — azt mondja —, tizenkét bátyád eljött, de ezek nem azért jöttek, hogy münköt meglátogassanak, hanem hogy münköt kiraboljanak. Ne gondold, fiam, hogy ők ilyen urasan járnak mindenütt, most csak álruhában vannak. De ha te tudnád, hogy mi van az álruha alatt, akkor meghinnéd, hogy ők kicsodák, milyen rablók. Nezd, csak, fiam, azt nem kell kivilágosítani, hanem mi most ha bemegyünk — azt mondja —, s ott beszélgetnek ők együtt, s én még rakok az asztalra,

telerakom ételvel, italval, s kicsit megbátorodnak az italtól, beszélgetnek, vigadoznak. Hát akkor, fiam, te most bémensz, mindegyikkel kezdet fogsz. Akkor ülj bé közükbe az asztal mellé. S mikor esznek, isznak legjavában — azt mondja —, azzal te kérdezd meg őket, köszönd meg a vendég uraknak a látogatásikat, előre köszönd meg. S akkor mondd, hogy:

— Vendég uraim, felkérném, ha lennének szüvesek, s mondanának nekem valamit a nagyvilágról, met maguk sokat járnak, sokat hallanak, sokat tudnak. — Kérjél mindegyiktől egy mesét, hogy mondjon. Így, fiam, így mondd! Ki mit mondjon, mindegyik egy-egy mesét. S akkor ők kapnak rejta, hogy mondanak szüvesen, csak mondjál te es nekik. Akkor — azt mondja — te kérd fel őket, hogy én mondanék, ha megengedik, hogy na, mondanék. S akkor te kezd el, fiam, az én életsorsomat, hogy én hogy kerültem ide. Akkor tudják ők meg, hogy mü kik vagyunk. Ők nem üsmernek, pedig ők édestestvéreim. S nem üsmernek bennünket, sem édesapád nem üsmer, pedig hites uram. El tudod-e mondani?

— S el én, édesanyám, mind egy szóig.

Akkor bementek. Akkor es vittek bé magukval különb-különbféle italokat, borokat, mindenféle, mi világon legjobb, sütemények, ott... ott... ott... mindenféle húsból volt készítve. Úgy megrakta az asztalt, hogy tele.

Hát a rablók sokat tudtak mondani, met azok ki voltak tanulva. Hát kérdezzették az asszonyt, hogy mikor az édesapja elment a háborúba, hogy elmondta, hogy ő ögyvez királyné, s milyen idős volt a gyermek. Hát ő elmondta, hogy azután született. Csudálkoztak, hogy ennyi üdöre mekkora a gyermek s be okos. Olyan szép volt, hogy az egész azt nezte. A hajcskája a válláig ért, felgöndörödve. Felállott a székre, s csak hallgatta, hogy mit beszéltek. Erőst odafigyelt mindegyikre. Hát látta, jókedvűek, s ettek, ittak, beszélgettek. Várták volna azt, hogy menjen el a király onnan, hogy csak magikra legyenek. A király meg várta, hogy induljanak ezek. De csak ültek, beszélgettek.

Egyszer megszólal a gyermek:

— Ne — azt mondja —, ha szabad volna szóljak, nekem es volna pár szavam.

Jaj, mindegyik csak kapott rajta.

— Jaj, királyfi, mondjad csak!

— Hát felkérem a vendég urakat, igen szépen köszönöm, hogy eljöttek

látogatásunkra, úgyes ritkán jó valaki ide, kivel szórakozzunk, hát jólesik, hogy most mennyien vagyunk. Felkérem a vendég urakat, legyenek szüvesek, hogy mondanának egy-egy mesét. Szeretnék hallani valamit a nagyvilágról.

Jaj, de mindegyik megszólal:

— Csak tessék, mondunk. De csak úgy, hogy akkor a királyfi es kell mondjon.

Azt mondja:

— Hát ha megengedik, én es mondok. De előbb akarom hallani maguktól.

Nahát elkezdtek, mindegyik mondott egy mesét, de nem ilyen hosszút, mint én, rövidebb volt az ő meséjek. Na, elvégezte tizenkét testvér, hazudoztak, mi történt a nagy világban, magikról es mondtak eleget.

Utoljára mondott a király egy mesét. Na, akkor felszólta mindegyik, na, immár rajta van a sor.

— Hát akkor idehallgassanak! De jól hallgassanak meg, met ez egy igaz történet!

Hát mindnek tátva maradt a szája, úgy nezték a gyermeket, hogy milyen okosan beszél.

Na, feláll a gyermek, s azt mondja, hogy:

— Volt egyszer egy jó gazdaember, s annak volt tizenkét fia. Azok a tizenkét fiú mind egymás után született, hogy a közön egy leány se volt. S nagyon kívánták volna, hogy legyen bár egy leánytestvérik es. S éppen az édesanyjik egy kislányval állapotos volt. Akkor megegyeztek ők, hogy felcsapnak betyárnak, de az édesapjik nem akarta engedni, de ők mégis addig mondták, hogy az apjik belé kellett egyezzen.

— Na, édesapám, mü elmegyünk — azt mondja — s ha édesanyánknak megszületik az a jövendő, akkor adjanak valami jelt nekünk! Ha fiú lesz, kössenek ki egy kéve szénát egy karóra a ház tetejére, s mü a szemüvegen nézzük, s akkor tudjuk, hogy fiú, akkor nem jövünk haza keresztelőre, met ha megnő, majd eljö ő hozzánk, de ha leány lesz, akkor hazajövünk a keresztelőjére. Kössenek egy guzsaj csepüt a háztetőre.

Elég, hogy megfelejtették a szülei, hogy hogy mondták a testvérek, s szénát kötöttek ki, pedig szép küsleány született, szénát tettek ki, s így nem jöttek haza komatriára.

El es mentek az erdőbe, s tanyát üttek. S volt nekik egy küs kutyájik, s az ki volt tanítva, hogy attól a kutyától küldték a pénzt a szüleiknek ezek a

rablók.

Hogy a küsleány akkorára nőtt, hogy látta a kutya minden hónapban jó, s a nyakában hozza a pénzt egy táskában, hát kérdezte az anyját, hogy:

— Ez a kutya miatt jó mindig ide?

Hát az édesanyja azt mondta neki, hogy:

— Van neked tizenkét bátyád az erdön, s azok küldik a pénzt.

Azt mondja:

— Mit csinálnak ott az erdön?

Azt mondja :

— Vágják, leánykám, az erdön a fát.

— Hát miért nem jönnek haza?

Azt mondja:

— Azért, leánykám, hogy nem érkeznek, dolgoznak.

Hát egy nyári napon a küsleány játszadozott az udvaron, volt egy háromesztendős. Hát egyszer jó a kutya, bémegy a házba. A pénzt elvették tőle, s azzal visszaengedték. Ezt látta a küsleány, gondolta, ő elmegy a kutyával. S el es ment. A kutya megy előre, ő utána. A leányka pedig követte a kutyát, s amikor fele útját elhagyták, a küsleány elfáradt, s kezdett sírni, s hogy leült a leányka, a kutya es leült melléje, míg kialudta magát a leányka.

A tolvajok megsokalták, hogy a kutya meddig ül, azt mondja a rablóvezér:

— Jó volna, ha egy elmenne, hogy hol késik a kutya.

Egy rabló el es ment azon az ösvényen, s meglátta, hogy a leányka aluszik ott, s a kutya mellette. Odamegy a rabló, s nezi, hogy szép leányka aluszik ott. Hát megvárta, hogy keljen fel. Mikor felébredt a leányka, kérdezi:

— Kié vagy, leánykám?

Azt mondja :

— Apókáé.

— Hát édesanyád?

— Anyóka.

— Hát hová mész?

— Megyek az erdőbe bácsikáékhoz.

— Bácsikáékhoz?

— Igen, hát tizenkét bácsikám van, s vágják a fát.

Hát akkor meggondolkozott a rabló, hogy ez az édes testvérük. Nem kócot tettek ki ők, hanem szénát, azért nem mentek ők haza. Felvette az ölébe, s elvitte nagy örömmel a tanyára.

De milyen öröm lett, hogy megtudták, hogy az az ő testvérük. Azt mondják:

— Nem es kell hazaengedni a leánykát, mü felneveljük.

(De hogy hallgatták ezt a rablók! Tudták, hogy mind rólik menyen ez a mese. Azt csodálták, honnét hallotta ezt a mesét a gyermek.)

— Hát ottmarasztották. De úgy szerették a leánykát. Egyet örökké otthagytak a tanyán, hogy vigyázzon a leánykára. Mikor este hazajöttek, annyi mindent hoztak a számára, hogy játékot, mindent hoztak neki. Egyszer azt mondja a leányka:

— Bácsika, miétt nem hoz egy asszonyt ide, hogy legyen egy ángyikám, akivel beszélgessek?

— Hadd el, édes húgocskám. met neked így jobb, met ha lesz neked ángyod, az megszid, jobb neked így.

Azt mondja :

— Nem veszekedem én vele.

Nahát, a legnagyobb bátyja hozott egy asszonyt. Igen, de azután es, mikor ők hazajöttek, előbb kedveskedtek a leánykának, nem a menyecskének. Csókolták, szeretgették, s azután a menyecskét. Na, ezétt a menyecske nagyon megharagudott magában, hogy miétt szeretik úgy a leánykát, miétt nem őt jobban. Feltette magában, hogy a leánykát onnan elteteti, hogy ő ne lássa. Nekikerült egy napon, elmentek rabolni, azt a szép kitanult póstakutyát hát esszevágta, levágta a fejét, s a leánykát megeskette, hogy azt mondja, hogy ő vágta le a fejét. Hazajönnek este a rablók, s futnak a leánykához. Azt mondja a menyecske:

— Csókolhatjátok azt, a drága kutyának levágta a fejét.

Azt mondják a rablók:

— Nem baj, kutyát kapunk, de testvért nem lehet kapni minden bokorban.

Ez nekünk drága, majd szerzünk más kutyát.

Másnap megint elmentek, s akkor nekifogott a menyecske, elővette a legszebb futó lovat, s összevágta. Gondolta : — A kutyáétt nem haragudtak meg, megharagusznak ezétt.

Azt mondta a leánykának, ha azt nem mondja a bátyáinak, hogy ő vágta esze a lovat, akkor őt vágja esze. Hazajönnek a testvérek este, futnak neki a

leánykának, ölelik, csókolják.

— Jaj, ne öleljétek, csókoljátok!

— Hát miért? Újra csinált valamit?

— Jaj, mit gondoltok, esszevágta a lovat.

— Hadd el, lovat még kapunk, de testvért nem, nekünk drága.

S akkor a menyecske még jobban megharagutt.

Immár nekik es volt gyermekik. Feltette magában, immár megharagudnak, olyat tesz. Elmentek, akkor nekifogott, meghevítette a kemencét, s a gyermekét vette belé, s akkor a leányka:

— Ne süsse meg az én ecsécskémet!

— Téged es sütlek meg, ha nem mondod, hogy te sütted meg.

És meg kellett esküdjék, hogy magára veszi, hogy ő sütte meg.

Este hazamennek a rablók, hát sír a menyecske, hogy vége a gyermeknek.

— Hát ne sírj.

— Hogy ne sírjak? Hogy a húgotok a drága gyermekemet megsütte?

— Hogyhogy?

— Hát befűtöttem a kemencébe, hogy sütni kell kenyeret, hát a gyermeket bevette. Hát én hagylak itt, ha el nem viszitek.

Hát akkor megharagudtak, s akkor kezdtek tanácskozni.

(Neztek essze a rablók, hát honnat tudja ez a gyermek ezt? Ők nem tudták akkor, hogy az ő leánytestvérik ártatlan volt.)

S akkor kezdtek tanácskozni felette:

— Le kell vágni a kezét.

— S nem, meg kell sütni.

— S nem, fel kell akasztani.

— S nem, tudjátok mit? Le kell vágni a két kezét, két lábát, otthagyni a hegyen.

Úgy es tettek, kivitték arra a nagy hegyre, s otthagyták, s az a szegény leány sírt ott keservesen. De hát nem tudott meghalni, csak szenvedett.

S itt akkor elment a király vadászni, éppen oda az erdőbe, s hogy odaértek, ők ott lógert szúrtak, a katonaság leült, s egyet őrségbe tettek.

(Immár akkor a király es észrevette, hogy az ő felesége. Reszketett, hogy mi jön ki belőle, hogy hol az asszony.)

— Aki őrségben volt, meghallta egy fejrénep sírást. S ő arrafelé ment, hogy lássa, ki sír ott. S mikor visszament a hegyen, látja, hogy egy gyönyörű

szép leány egy kosárban, se lába, se keze. Mindjárt megfordult vissza, s jelenti a királynak, hogy mit látott. A király két katonával odamegyen, s kérdezi:

— Hogy kerültél ide, ki vagy, s mi vagy?

Ő el es mesélte, hogy elment az erdőre eprészni, s a tolvajok megtámadták, kérték a pénzét, hogy adja oda, hát hogy nem volt, levágták a két lábát, s a két karját. A testvéreit akkor sem árulta el, hogy azok tették azt neki.

(De akkor a testvérek, mikor ezeket hallták, majd a szüvik meghasadott, hogy megtudták, hogy ártatlan ölték meg a testvérüket. Nagyon várták, hogy jussanak a végére, hogy mi lett az asszonyval, hogy hol van.)

— Hát akkor a király azt mondta neki, hogy ő elviszi magához, ha elmenyen.

— Hogyne mennék, csak mit csináljak ott, hogy nincs se kezem, se lábam?

Mindjárt mondta a katonaságnak, hogy fogják meg a kosarat, s vigyék. Levitték a hegyről oda, ahol le voltak telepedve. Mindjárt kocsira tette a leányt, s elvitte haza a kastélyba. Bétette egy szobába, dajkákat tett melléje, s azt mondta az édesanyjának:

— Édesanyám, én ezt a fejérnépet elveszem feleségül.

De az édesanyja nem akarta engedni. De azt mondta a királyfi, ha meg nem engedi, vagy meggyilkolja magát, vagy úgy elmenyen, hogy senki hírét sem hallja.

(De akkor a királynak es nyílt a szüve, mikor meghallotta, met tudta, hogy róla menyen a beszéd.)

Hát megengedte az édesanyja, hogy vegye el feleségül. Mindjárt hívatta a papot, meg es esküdtek. Éltek ők Istennek, met szerette. De rövid idő alatt az asszony állapotos lett, s akkor még jobban szerette a király, még jobban örült neki.

Egyszer jő egy futár, s hoz egy bepecsételt levelet: ha úgy akarja, hogy megmaradjon az országa, hát mozgósítson, met törnek rea, az országra.

Megbúsulta a király magát, hogy mi lesz az ő feleségével, hogyha ő elmenyen. Azt mondja az édesanyja:

— Ne búsulj fiam, mert amíg élek, addig én vigyázok reá, s annyi lesz nekem ő es, mint te.

No, a fia könyörgött nagyon az édesanyjának, hogy ha megszüli a gyermeket, nagyon vigyázzanak reá.

S akkor elment a király, s ottmaradott az asszony nagy bánattal. De azért vigyázott reá az ő anyósa nagyon, hogy jobban nem es lehetett.

Eljött az üdö, hogy megszülte a gyermeket. Olyan gyönyörű szép aranyhajú gyermeket szült, hogy pingálni sem lehetett olyan szépet. Örvendett a király, az öreg királyné, mindjárt megírta a fiának :

„Megáldotta az Isten a kastélyomat, olyan szép gyermeket szült a feleséged, hogy tiszta arany haja van, s ne búsulj, met jól van, egészségesek, s vigyázz magadra, hogy a jó Isten megőrözzön vaj egy golyótól!”

Elég hozzá, hogy a levélhordozó itkányos ember volt, hogy el nem kerülte a kocsmát, mikor ment a levelekkel. A kocsmáros leánya nagyon irigy volt, met ő szeretett volna a királyfinak a felesége lenni. Hát ő nem tudta mit csináljon, hogy őket elveszessze. Mikor a levélhordozó bément a kocsmába, hogy pohározzon, egy pohárral vett, s addig tisztelgette a kocsmáros leánya, míg lerészegedett. Aztán felburult, s elaludt, s ez a leveleket felhányta, s megkapta azt a levelet, amit az öreg királyné írt a fiának. Azonnal a levelet esszetépte, s bédobta a tűzbe, s azt írta:

„Édes fiam, feleséged megszülte a magzatját, de egy olyan kutyakölyköt, hogy úgy vinnyog, hogy egész éjszaka s nappal nem lehet aludni tőle.” S a fia ezt írta, e:

„Hagyjátok el, addig viseljétek gondját, míg haza nem jövök, annak es, meg a feleségemnek es!”

S amikor hozta vissza a levelet, akkor megint bément a kocsmába, a levélhordozó, s megint felvizsgálta a leveleket a kocsmáros leánya. S akkor azt írta vissza:

„Édesanyám, azt az asszonyt küldd vissza, ahonnét elhoztam, met nekem nem kell.”

Akkor az öreg királyné majd kétségbe esett, hogy mi van a fiával, hogy hogy szerette, s most mégis küldi vissza, mikor immár gyermeke van. Meg se mutatta a menyecskének a levelet, hanem kapta magát, s írt egy másik levelet:

„Édes fiam, mi van veled — azt mondja —, mikor mondtam, hogy ne kérd meg, azt mondtad elveszed. Most már, mikor gyermeke van, most én nem engedem.”

Elég, hogy útjában volt a postásnak az a kocsmá, mindig bément. A kocsmáros leánya csakes úgy csinált akkor, amint azelőtt. Azt írta:

„Édes fiam, írd meg, mit csináljak, met az csak vinnyog, és az édesanyjának a csicsit mind esszerágtá.”

A király akkor azt írta:

„Édesanyám, hadd el, akármilyen, adjatok enni, tartsátok jól, de a csicsit ne hagyjátok, hogy a szájába vegye!”

A leány akkor azt írta a királyfi levelébe, hogy:

„Édesanyám, nekem több levelet ne küldj! Úgy elmenyek, ha vissza nem viszed, hogy haza nem menyek.”

Akkor az anyja megjedett, s visszavitte két katonával nagy sírva az asszonyt a hegyre gyermekével együtt. A gyermek a mellére volt kötve. A szüve szakadott meg, úgy sajnálta. Sírt keservesen az asszony. Az édesanyjának a vérét szípta a gyermek. Az édesanyja ringatta. Megszabadult az a kötés, amivel fel volt kötve oda melléje, s behöngörödött a hegy alá. Akkor jött egy öreg ősz ember. A gyermek mellett ment el, s ment egyenesen fel a hegyre, ahol a szegény asszonyt sírva találta.

— Mit csinálsz itt, leányom?

— Mit csinállok, édes öregapám? Siratom a gyermekemet, hogy nem bírok utánnamenni, met nincs lábom.

— Na, leányom, nézz a fejembe egy kicsit!

— Mivel nézzek, nincs kezem.

— Bár a csontval, mivel tudsz, súrold meg.

Hát a jószívű leány megsajnálta, s súrolta a bal csontjával. Hallgassanak csodát, mind a két keze kinőtt a leánynak, megörvendett a leány, köszöni a jó Istennek.

Azt mondja az öreg ember:

— Eredj, leányom, kelj ki a kosárból, s vedd fel a gyermekedet!

— Hogy menjek, nincs lábam.

— Ahogy tudsz. Csússzál, van két karod, támaszkodj vele!

El es indult, mire leért a völgybe, a gyermekéhez, akkorra két lába nőtt ki, s az öreg ember mellette volt.

— Na, leányom, vedd a gyermekedet, vidd el ahhoz a patakhoz, mosakodj meg, fereszd meg a gyermekedet.

Mikor elment a patakhoz, a gyermek akkora lett, kövér, egészséges, s így akkor letérdelt, s megköszönte a jó Istennek. Akkor azt mondja az öreg ember:

— Eredj, leányom, nemsokára eléred a tengert, a partján aludjál egyet a

gyermekeddel, s amikor felébredsz, mit láatsz, az a teéd lesz. Ne — azt mondja —, csak ne feledkezz meg az Istenről!

Akkor megserült az öreg ember, aztán elment. Oda es ért a tengerparthoz a gyermekvel, s oda lepihent. Úgy elaludt, mintha meghalt volna. S amikor felébredt, a tenger közepén volt egy sziget, s azon olyan kastély állt, hogy három aranylánccal volt felfüggesztve. Akkor immár helyrejöttek, s ott volt a királyné a kicsi fiával. Nevelgette a fiát.

Egy idő múlva elment a tizenkét testvére hozzá, hogy kirabolják.

(Akkor ezek úgy megszégyellték magokat, hogy világosan tudták, hogy rólik menyen a mese.)

A király es visszament a háborúból, de csak a hült helyét találta a feleségének s a gyermekének. Nagy bánatosan, sírva elindult hogy megkeresse őket. S meglátta a hidat. Akkor gondolkozott, hogy ez nem volt ott, amikor elment a háborúba. Ki lakik abban a kastélyban, ki tudta azt odaépíteni olyan gyorsan? Neki már úgyes mindegy, feltette magában, megnezi, ki lakik ott?

S akkor a tizenkét testvér es odament álruhában, s akkor a király es bément. S itt vagyunk egyben: te vagy az édesapám, s te meg a tizenkét nagybátyám. Nem üsmertetek, de most üsmerjeteK meg, én vagyok az az árva gyermek!

Akkor megtudta a király, hogy a felesége. Hát azt csuda volt látni, hogy mekkora öröm volt ott. Akkor ráborult az apja, de az apja elájult. Akkor megtudták a testvérei es, hogy az az ő hugik, az ő testvérik. Leborultak elejébe, s a talpát es csókolták, úgy kérték a bocsánatot tőle. A tizenkét testvér elkezdett sírni, hogy bocsájtson meg nekik, nem tudták, mit cselekednek, met ő a felesége után hallgatott, met őK abban nem hibásak.

— Ó, bocsájtS meg nekünk, met rettentő, égbekiáltó bünt követtünk el, ártatlan!

S akkor mindegyik esszecsókolta, kérte a bocsánatot. A gyermeket szerre tették, egyik a másikhöz, hogy olyan értelmesen elbeszélte, szerre csókolták. Akkor aztán nem jött álom senkinek a szemére, hanem regvelig mulattak. De a király csak nezett a feleségére. Elfakadott sírva, amikor meghallta, milyen kínokon ment keresztül az ő felesége. Aztán azt mondta a bátyjainak:

— Én tudom, kedves testvéreim, hogy most es nem azért jöttetek, hogy testvéri szeretetből ingem lássatok, hanem most es azért jöttetek, hogy

kiraboljatok, azzal a szándékval jöttetek. De most felvilágosítom, hogy ki vagyok.

Aztán reggelig mulattak. S akkor a király azt mondta, hogy ő menyen, mert bé kell fejezze, mire reátette a szándékát. Akkor odahívta a kocsmárosleányt elébe. Felkérdezte, ki hatalmazta fel arra őt, hogy ő felrabolja a postát, hogy merete megtenni. Nem volt mit szóljon:

— Azétt, hogy bíztam abban, hogy ingem vesz el feleségül.

— Hát meglakolsz ezétt a busszúért.

Egy csődör farka után kötték, tizenkétszer a várost megkerültette, s diribdarabra szakították. Még ami leszakadt a testéről, azt es a város négy szegire tették, onnan es lelőtették. Az volt a büntetése. Így aztán kivégeztették az apját, anyját, s minden nemzetjét kivégeztette.

De aztán lett még egy vendégség, igazi. Papokat, püspököket hívtak, akkor csaptak egy lakodalmat, hetedhét országra szólót. Sírt örömében a király, jaj, jaj, hogy örvendett, jó Isten! Nem tudta, melyiket csókolja jobban, a gyermeket vagy a feleségét. Odavitték az öreg királynét es abba a kastélyba, a kereken való királyokat mind meghívták. A testvéreknek megbocsájtott, hogy ő nem haragszik rejik. Akkor odavitték az asszony édesanyját és édesapját, azok es ott voltak.

S itt a vége. Ma es élnek, ha meg nem hóttak, s aki nem hiszi, járjon utána.

A KÉT ARANYHAJÚ TESTVÉR

Volt egy királyfi. Elgondolta magát, hogy meg is kéne nősülni. Majd aztán a lovászával összebeszélte:

— Menjünk világot próbálni!

Elindultak ők osztán, jöttek-mentek országon-világon, rátanáltak egy országban egy királyi palotára, ahogy mentek a városon.

Megsejtette a királyfi is, hogy királyi palota. Három kisasszony pediglen onnan lefele nézett. Mikor közeledtek oda, azt mondja a lovászáknak :

— Hallod, csendesen gyere. Én el fogok elöttök nyargalni, majd amoda meg foglak várni, te pediglen hallgasd meg itt, mintha nem is hozzám tartoznál, hogy mit fognak felőlem mondani.

Avval elnyargalt a királyfi.

Ú meg ott jött-ment, erről is arról is, ott szádorgott. Azt mondja a legvénebbik :

— Héj — azt mondja —, ha éngem az a királyfi elvenne feleségül, egy szál kenderből egész országát, katonaságát eltartanám ruházattal.

Majd a másik középső megint feleli rá :

— Héj — azt mondja —, ha éngem elvenne, én meg egy szem búzából eltartanám az egész országát, katonaságát kenyérnekvalóval.

Azt mondja a harmadik :

— Héj — azt mondja —, ha éngem elvenne, szülnék olyan két aranyhajú gyermeket, hogy széles e világon bü Magyarországban annak párja nem volna.

Befejezte a három kisasszony a beszédet, nincsen tovább.

Akkor a lovász megsarkantyúzta a lovát, elnyargalt oda, ahol a királyfi várta.

— No — azt mondja —, hát mit hallottál?

— Hm, még ezt furcsa — azt mondja —, el is gondolni, ha ez igaz lenne.

— Mégis! — azt mondja.

— A legvénebbik azt felelte : ha elvenne az a királyfi éngem feleségül, hát egy szál kenderből eltartanám az országát, katonaságát ruházattal.

— Hm, ez szép, derék!

— Azt mondja a másik, a középső : hej, ha éngem elvenne, egy szem búzából az egész országát, katonaságát eltartanám kenyérnek valóval.

— Ez is szép — azt mondja —, megjárja.

— Azt mondja a harmadik: hm, ha éngem elvenne, szülnék olyan két aranyhajú gyermeket, széles e világon, bú Magyarországon, annak párja nem volna.

— Ejnye, ez is derék ! — azt mondja.

— Hallod — azt mondja —, ruházatra nekünk olyan nagy szükségünk nincsen, se kenyérnek valóra, de mán ez, ez szükséges, két aranyhajú gyereket szülni. Hát tudod mit? Menjünk vissza. Oszt te el leszel foglalva lent, hiányságod nem lesz. Én pedig felmegyek hozzájuk az emeletre. Itt osztán én egyformán fogok nekijek udvarolni, szeretgetni, majd addig, míg én nem gondolok egyebet, hogy haza is kéne már menni vagy jobbról vagy balról. De nem tudom a három közül, hogy melyik is az. Majd én aztán üzenek le neked, fel fogol jönni egy pohár bort innya. Hát akkor ki fogod jelezni, hogy mék lesz az. Addig egyformán udvarolok nekijek, egyformán szeretgetem őket.

Na, jól van, hát ott egyet-mást mint olyan feljön, udvarolnak, hogy minden beszéd felfolynak. Egyszer aztán odakerül a dolog, hogy már másképp is kén fordítani a dolgot.

— Hej — azt mondja —, még a lovászmóról el is felejtkeztem. Még én annak egy korty pohár bort nem adtam.

— Hej, kérem, van annak minden, van annak ez, van annak az!

— Énnékem nem az a hitem! Az, ha én töltöm néki, és akkor tudom, hogy ivutt.

Hát nem volt maradság, csak muszáj volt felhívni.

Felhívták osztán:

— Gyere mán, gyere mán — azt mondja —, el is felejtkeztem rúlad, igyál egy pohár bort. — Kitöltötte néki a bort, felvette a poharat, felköszöntötte egyformán mindre, akkor arra az egyre ráköszöntötte :

— Isten éltesse a mi gazdasszonyunkat, sokáig éljen e világon!

Akkor megitta a pohár bort.

Akkor aztán különösen udvarolt neki, annyira-mennyire ment a dolog, hogy már lejárt az üdejük, haza is kéne menni. Mindjárt azután láttak, hogy megesküdnék. Mivelhogy meg is esküdtek, és így takarosán elindultak hazafele. De mind a két nénje ment volna velük, de ű azt mondta, ne jöjjenek, ne izéljenek, maradjanak itt. De nem, de így, de úgy, mégis ez a

Szembúzás, ez addig siránkozott, addig, hogy megsajnálta a király, mert mán király lett, nem királyfi, mert házas volt.

— Hadd jöjjön, no, hadd jöjjön, hadd jöjjön, teljen be a kedve.

Elmentek osztán haza. Hát otthon, mint király, hát aztán kormányzott. Egy kis üdő múlva, nem sok üdő múlva hadat üzent neki egy másik király. De mán oszt viselős maradt az új asszony.

Oda van a háborúba, addig-meddig, addig-meddig, hogy elérkezett az óra, hogy a fiatalasszony meg is szaporodott. De volt egy vén vasorrú bába, bejáratos volt az udvarba. Hát az valahogy összeszúrte a Szembúzással a levelet, hogy hogy kén ezt a fiatalasszonyt elsikkasztani, hogy a Szembúzás lenne a felesége. Vagy pediglen a vasorrú bába szerette volna a jányát, mert neki is volt egy jánya, hozzátukmálni. De azt mán gondolta, hogy ezt nem teheti, mert ez van itt, ez az első.

Leszaporodott a fiatal menyecske, meg is szülte a két aranyhajú gyermeket, hát hogy a vasorrú bába volt a bába, a gyereket félretette. Éppen akkor fiadzott egy kopókutya, két kopókölyköt fogott alá, ezt meg elsikkasztották, nem is látta.

— Na, mit csináljunk vele?

— Belelököm — azt mondja — szilaj gulya közé, összegázolja, összetapossa.

Ott mindján feleli a bika a teheneknek :

— Aki szoptatós, szoptassa, aki meddő, melegítse, a mi királyunk gyermekének valami bántása ne legyen.

Addig-meddig, addig-meddig de szépen nevedtek. Majd idővel:

— Megyek is mán — azt mondja —, megnézem, mi is történt velük?

Hát ott feküdt a tehén, oszt a szőre alatt játszanak a csecsivel a tehennek. Mindján szeg ütődött a fejébe : „Na, itt most mán mi lesz velünk?”

Bemegyén, mondja a Szembúzásnak:

— Itt bajba vagyunk!

— Hogyhogy?

— Élnek a gyerekek, mán hogy játszanak, hogy ízélnek itt a tehén csecsivel mind!

Ott játszik a két gyerek. Na oszt:

— Ajajaj — mondja — mit is csináltunk most, mi is lesz velünk? Na, de még teszek egy próbát!

Kihozta onnan a gyerekeket, belökte a szilaj ménes közé. Majd azok összetapossák! Ott is csak a csödör mindjån felelte:

— Vigyázzatok! Aki szoptatós, szoptassa, aki meddő, melegítse, a mi királyunk gyermekének valami sérülése, bántása ne legyen.

Hát mindjån osztån igazgatták ott, lefeküdt, aki szoptatós volt, aztån a meddő meg ott ríjjogott lábára, melegítették. Csakhogy növekedett szépen a két gyerek. Odakerült oszt a dolog:

— Megyek mán — azt mondja, összebeszél az izével —, megnézem, hogy hogy is van mán?

Hát még különbek lettek már a gyerekek. Már meg birkóznak, játszanak a kancákkal.

— Jaj-jaj — bemegyem, óbégat, sír —, mit tettünk most?

— Hogyhogy?

— Nincs annak a gyereknek semmi bántása, amilyen gyönyörük azok, olyat nem lehet látni.

— Éjnye-éjnye — azt mondja —, mi is lesz ez, hogy is csináljuk mán? Na még teszek egy próbát, belököm a kocák közé, azok széjjeltépik.

Oda is behajította, a kocák közé. Ott is a kan mindjån:

— Aki szoptatós, szoptassa, aki meddő, melegítse, a mi királyunk gyermekének valami hántása ne legyen.

Mindjån a gyerekeket a kocák körülfogták, szoptatták, minden.

Játszottak, birkóztak, beszélgettek,

mán minden, hancúrozott a két gyerek. Megyem egyszer megént oda.

— Megyek mán, megnézem — azt mondja —, hogy mi történt velük.

Hát még nem is lehetett olyan gyönyörúséget látni, mint az! Bemegyem, sír :

— Mit is tettünk most! Halál fejünkön, előttünk víz, utánunk tűz! Mi is fog most vélünk lenni!

— Nahát, mit csináljunk, most már hova is tekeredjünk?

Kieszelték aztån, egy kis ládába bezárták őket, oszt egy nagy folyóvíz folyt el közel mellettük, a sok mesterek jöttek-mentek vásárra, elvitték arra a hídra, arról belökték a folyóba. Elvitte a víz.

— Na, most mán nyugodtan vagyunk, elvitte a víz, most mán odavannak, most mán írjuk meg az apjoknak, hogy hát mi történt idehaza!

Megírták osztån a királynak, hogy hát mi történt a szaporodással, a két aranyhajú gyerek helyett két kopókölyköt szült az új menyecske.

— Nem baj — azt mondja —, ha mán úgy adta az Isten, várni kell véle odáig, míg én hazamengyek.

De megintcsak gondoltak egyet, hogy hogy kén hamarosan láb alól elcsavarni. Visszaírnak.

— De nem lehet meg a szobába se lenni a rossz szagtól, a bűdösségtől, kénytelen vagyunk valamit csinálni.

„Na mán ha éppen annyira van írva: a kapuhoz kell kú közé rakatni, és ráírni, őrséget állítani, aki arra megyen, mentül csúnyábbakat ráköpdösni, ha egyszer olyan történt véle.” Ezek osztán kaptak rajta.

Na, de mivel osztán egy halász halászgatott, kifogta a kis ládát. De nem nehéz a láda, bevitte, viszi befele. Kikötötte mindján a csónakját. Érzi, hogy kotyog benne, lötyög, mi lehet, nem tudja. Vásárosok jöttek-mentek ott, hát leesett a szekérről, vagy valami. Felesége megsejtette az ablakon, még kiszalad elébe :

— Mit hozol, hékám?

— Én nem tudom magam sem, egy kis láda, hogy mi van benne.

Bevitte oszt a házba, felszakasztja, hát két aranyhajú gyermek, hogy mán a hajuk eltakarta őket, a szemük fényit elvette a fényesség, hogy nem tudják hogy mi az. Mindjárt azért az egyik megfogta az egyiket, a másik a másikat. Az ember tanálta a fiút megfogni, a felesége meg a jányt.

— Na, az enyém fiú ! — azt mondja az ember.

— Na, az enyém meg jány! Na ezt az Isten adta nekünk!

Mert gyerektelenek voltak.

— Ezt Isten hozta nekünk — azt mondja —, hogy legyen nekünk is.

Űk osztán nagyba izéltek, mindjárt a hajából még ugyan megboldogultak, mert mindjárt nyírogatta a haját, hurcolta a városba, erre-arra, sok kincset kapott érte. Annyira nevedtek, annyira izéltek, kitanították őket, kiiskoláztatták, minden. Mán olyan siheder- formák voltak, a fiatalember járkált mindig az erdőkön, vadászgatva erről is arról is, még megtanult szépen klánétozni is, így mulattatta magát.

Hát űk anyjoknak ismerték, meg apjoknak, szülőjüknek, mert hát nem tudták, hogy kicsoda, vagy hogy, hogy származtak. Csak egyszer odakerül a dolog, hogy elment vízért, korsóban hozta a vizet a kútról. Hogy, hogy nem, hát olyan nyálkás, esős, lanyhás idő volt, ahogy felveszi a korsót a karjára, megsiklott a lába, arra csapódott a kút gárgya felé, eltört a korsó

a karján. Hát megejtődött a szíve, hogy : mi is lesz, hogy is lesz, mit mond édesanyám ! — mit, hogy. Megyen hazafele pityorogva, szomorkodva.

— Hát téged mi lelt? Hát a korsó hol van?

— Eltört!

— Héjnye, hogy víz hozott benneteket, hab hajtott! Hát hogy törted el azt a korsót? Hát mit csináltál?

— Hát megsiklottam.

— Ejnye, ejnye!

Akkor gondolt egyet a jány :

— Kend nekünk nem édesszülénk, ha mán ilyet felelt. Ez nekünk nem.

Na, majd hazakerül a bátyja, azt mondja neki:

— Hallod, bátyám, mit sejtettem meg, mi újságot mondok neked?

— Mit, hallod?

— Ez nekünk nem szüléink!

— Hogyhogy?

— Gondold meg, tegnap oszt vagy máma kimentem — azt mondja — vízért. Hát hogy ez a lanyházó idő volt, mi, hát nyálkás volt ott a sár, mikor a karomra veszem a korsót, a teli korsó megsiklott, arra buktam a kút gárgya felé, eltört a korsó a karomon. Hát megszompojtam, meg mi, jöttem oszt hazafelé szomorúan, pityorogva. Észrevette mamám, de mán — azt mondja —, nem mamám, mert amit az felelt, nekünk csak nevelőnk ! „Hát téged mi lelt? Hát a korsó hol van? Eltört? Ejnye, víz hozott, hab hajtott, vesztetek volna az anyátokba! Hát hogy nem vigyáztál, hogy törhetett el? Hogy így hogy úgy.” Én azt mondtam : Akkor nekünk nem édesszülénk, akkor csak űk nevelőnk.

— Na nem baj, tudod mit, holnap elment vízért, próbára — korsó, hát korsó nem egy volt —, hát annak dacára is vágd oda a kút gárgyához, törd el és eridj vissza szomorúan, és mintha sírnál is, hogy hogy jártál a korsóval.

Észrevette aztán már másnap űket. Ű elment vadászni, ez meg elment vízért. Megmerítette a korsót, még talán meg se merítette, odavágta!

— Hász mit!

Mán nem nagyon volt kedvek örömök, hogy sejtették, hogy nem valódi szüléik. Ment haza még sírva. Még így, még úgy.

— Mi lelt? Hol a korsó?

— Eltört.

— Jaj, hogy vesztetek vóna anyátokba! Víz hozott, hab hajtott, vesztetek vóna az anyátokba!

Még majdhogy nem hozzáfogott ütni.

— Hogy törhetted el mán két korsót egymás után?

Hát abbamaradt. Hazajön a bátyja, mondja neki:

— Hát így van az, bátyám ! Még most volt, ami nem volt, még, még most jött meg minden ! De mérgesen, dühösen, csak ezt kiabálta, hogy víz hozott bennünket, hab hajtott! Hát ez nekünk nem édesszülénk !

— Na, nem baj, húgom. Mán most én elindulok útnak, helyzetet keresni, te pedig csak legyél addig nyugodtan.

Ú osztán úgy indult el útnak.

Úgy erdőről erdőre mendegélt. Egyszer osztán egy nagy erdőségen mengyen keresztülfele, hát mikor úgy meg madarat lel ú kedvéből vagy ezt, vagy azt, sokszor osztán a vállára vette a puskát, akkor a klánétot kezébe vette, aztán szépen klánétozott.

Úgy még sétál az erdön, egyszer csak elébe ugrik egy sárkány.

— Hühó — azt mondja —, hát hogy mersz itt járni, mikor itt még egy madárnak sem szabad?

De ú semmit nem szóllott, csak szépen fújta a klánétot.

Majd egyszer oszt azt mondja néki:

— Hallod! Hát meghagyom az életedet, oly mód alatt, ha te éngem megtanítol erre, hogy így tudjam fűjni, mint te.

— Hát megtanítlak — azt mondja, akkor felelt neki. — Na, nesze! Vedd a kezedbe.

Rárakta az ujját, de nem pásszolt, meg hát nem is tudta úgy mozgatni.

— Hm, itt hiba van, nagy!

— Micsoda?

— Még a te ujjaidat hajtogatni kell — azt mondja—, mert nem pásszol a jukra.

— Hát hogy, te?

— Majd — azt mondja — egy fába, egy nyílásba, ott fog egyenesedni.

Elvezette oszt egy nagy fához, félre egy kicsit az úttól, megtalálta a nagy istentelen fát. Gondolta, hogy ezt nemigen bírja meglógatni könnyen.

— Ebbe kéne tenni a kezedet — azt mondja —, ebbe kiegyenesedik.

— De hát hogy?

— Hát mán én nem tudom. Na, megállj csak! — azt mondja. — Van nekem

fejszém.

Hozott fejszét, csináltatott véle ékeket is. Addig verte a nagy fába, hogy megnyílt a nagy fa a nagy fejszével, másikkal meg, kócsissal az ékeket, ékeket hasgatásba veregette, addig, hogy mindig jobban nyílt a fa, mindig jobban nyílt a fa, verték az ékeket belefele. Utoljára osztán belement csüklőig a két keze szépen.

— Na, tartsd úgy!

Ű megéntelen kikocogtatta az ékeket, akkor a nyílás összeszorult, megfogta ott a két kezét, hát fájt is néki. Azt mondja :

— Hallod ! Nincsen mán még jól?

— Hát — azt mondja — körülbelül mán jó lesz, hát vedd ki! — azt mondja.

Megrántja, hát az egész fa mozog, de a keze nem.

— Hát nem tudom kivenni ! — azt mondja. — Űsd mellé az éket, hogy nyíljék meg!

— Hallod, nem úgy lesz az! Te nem, te meghagyta az én életemet, én is meghagyom a tiédet. Hát maradj itt magadnak!

Avval ő oszt elment. Elér az erdő szélére, ott meg a rengeteg sok nép ! mindenféle mester ! Mennének a vásárra, oszt nem mernek attól a sárkánytól. Mikor űtet meglátták, annyi, hogy nem tudtak mit csinálni !

— Hát hogy mer, hogy tudott keresztüljönni ezen az erdőn?

— Azt mán csak én tudom — azt mondja — meg a jó Isten, hogy jöttem keresztül!

Sok kincset ígértek neki, hogy vezesse űket, kísérje keresztül az erdőn.

— Hallják, nem kell nékem a kincsek! Tudják mit mondok, látom, hamar kitelik, mert mindenféle van a teremtett világon.

Megnézett egy helyet ott az útszélbe, az erdő szélén.

— Ide nékem egy szobát meg egy konyhát, egy kis lakást üssenek össze.

Mindjárt hozzáfogtak a sok nép. Olyan áncvájra összeremtették, csak a kulcsot odaadták a kezébe.

Na, akkor oszt nagy vígsággal megindult az a sok nép, de azért csak félve ment. Ű osztán elől ment, oszt mögötte űk. Mikor odaért a sárkányhoz, a fában, akkor megállította űket, az elejét.

— Na most mán jöjjenek, megmutatom azt a hatalmas embert!

De még akkor is fejszével, ki még mi szerszámmal nem mertek menni. Odamentek.

— Na, látják, ahol van az az ember? Ű meghagyta az én életemet, én is

meghagytam az övét, de odatétem a kezét abba. Na, most csináljanak vele, amit akarnak.

Szerteszéjjel verték, csak az a két csukló maradt a fában. Így lett ű oszt ottan, űk meg elmentek vígan.

Ű meg visszatért haza a hűgáért, elment oszt haza.

— Nahát, hűgom — azt mondja —, ami a tiéd, szedegesd össze, és űtnak indulunk.

Akkor kap a két öreg észbe.

— Hát mit akartok, gyerekeim?

— Hőj ! — azt mondja. — Víz hozott bennünket, hab hajtott, hát vesztünk volna az anyánkba! Így magok nekünk nem édesanyánk, sem édesapánk, hát mostmán megyünk tovább.

— Nem így, fiaim, nem így pulyáim, nem erre, nem !

— Nincs tovább semmi szó ! Isten vélük, mivélünk is.

Elutaztak. Oda abba a kis viskóba. Űk osztán mindjárt hajból, miből hát hamar rájöttek aztán pénz dolgában, addig se voltak oszt olyan szegények, hogy oszt szerezttek egy kis darabot, másik darabot, micsodát.

Csakhogy oda is került abba a városba a hír meg a hajból, ahová valók voltak. Meghallotta a vén vasorrú bába, hogy hogy fűj a szél a városba.

Mondja a Szembúzásnak:

— Nem jó szélt hallok, hogy fűj.

— Hogyhogy?

— Így hallom, hogy itt meg itt, ilyes meg ilyes két fiatal van, ilyen meg ilyen hajuk. Hát — azt mondja

— azok lehetnek, akit a vízre bocsátottunk. Na, de elmegyek, megnézem űket, és ki is tudakolom alaposan, hogy biztosan azok-é?

Na osztán ű elugrott, a vén vasorrú bába, hát ott osztán vigasztalta az új fiatal cselédet, hogy így, hogy úgy, hogy erre, hogy arra, így is úgy is, hogy kerültek ide, honnan származtak ide, több afféle, micsoda. Addig meddig, az meg kibeszélte osztán ű mindent alaposan, hogy itt meg itt egy halásznál nevelkedtünk fel, hát mi azt hittük, hogy édesapánk vagy édesanyánk. De utoljára oszt odakerült a szó, hogy a korsónk eltört, hát űk magokat kiadták, hogy nem szüleink. Mert azt felelték, hogy a víz vitt bennünket, a hab hajtott. Így oszt sejtettük, hogy nekünk nem szülők, hát így oszt elpályáztunk túlök. Úgy jöttünk ide.

— Hejajaj! Milyen vígságban volnának, ha — azt mondja — itt meg itt, még magam se tudom jókélvén, hogy hol, három orgonafalevél, ha azt elhozná a bátyja! Milyen szép volna itt, vigasztalná, muzsikálna. De hozzátéve ne mondja, hogy valaki mondta, csak mondja, hogy álmodta.

Még azt meg adott neki tárca aranyat ezért a beszédért.

Elment haza a vén vasorrú bába. Mondja a Szembúzásnak :

— Na, valódi tűz van előttünk, de utánunk meg a víz, most mán végünk.

— Hogyhogy?

— Éppen azok — azt mondja — micsoda cselédek, micsoda ! Bátyját nem is láttam, mert az mindig odajár vadászni. Hanem most küldtem egy veszélyhelyre, ha ezt elpusztítanak ott. Ű odamaradna, akkor a jányt én elpusztítanám, eltenném láb alól, de így nem tehetem — azt mondja —, míg a bátyja megvan.

Na, hazajön oszt a bátyja, hát teszen neki enni.

— Gondold meg — azt mondja —, bátyám, mit is álmodtam.

— Mit te?

— Hát itt elszenderedtem — azt mondja —, azt álmodtam, elszenderedés képeembe, hogy van valahol, de nem tudtam kifejteni álomból, hogy hol, három orgonafalevél, de ez szebbnél szebb nótákat muzsikál. Hanem azt elhoznád, hát milyen vígságban volnék itt! Legalább nem unnám úgy magamat.

— Hej, húgom — azt mondja —, elhozom, hacsak lehet.

Na osztán felvirradtak. Ű osztán hozzákészült hosszú útnak, maga se tudta, hogy hol lesz a vége. Mendegélt darab időt, egyszer aztán esteledett, ráesteledett. Hát egy kis világosságot látott, mán csak annak vett utat éjszakára. Hát bekopogtatott oda, beköszön :

— Jó estét adjon Isten, édes öreganyám.

— Isten hozott, édes fiam jól jártál, hogy anyádnak szólítottál, mert ha anyádnak nem szólítottál volna, ha ezer lelked lett volna is, meg kellett volna halnod.

Lerúgta a pendelyt, megkeresztelte saját fiának, megfürösztötte tébevajba, vacsorát adott neki, lefektette a selyemágyba.

Na, ű osztán reggelig nyugodott. Reggel aztán ismét megfürösztötte, mint saját fiát. Felöltözött. Früstököt adott neki.

— Na, most már mondd meg, hogy mi járatban vagy?

Ű mán tudta, hogy mijáratban van, hanem :

- Majd — azt mondja — végén cserdül a csapó!
— Hát így meg így — azt mondja —, álmodott a húgom ilyet meg ilyet, hogy három orgonafalevél van valahol, szépen muzsikál.
— Hát én nem tudok felőle semmit, van itt egynéhány szolgám, ha csak azok nem tudnak.

Kiállott egy nagy ustorral, csörgött-kongott, jönnek a gonoszak varjú képében, mint a felleg, Odajönnek :

— Mit akarsz?

— Ennek meg ennek nem hallottátok-é hírét?

— Nem tudunk felőle semmit.

— Van még oda belőletek?

— Még hátul van az öreg.

Az volt a legöregebb. Előjön aztán, csörgetett neki egy párat.

— Nahát, mi a hiányságod?

— Hallod — azt mondja —, van nekem itt egy fiam, és ez után esdek, hogy van valahol, de hol, én magam sem tudom, három orgonafalevél, és azért elmentek. Tudsz felőle valamit?

— Tudom, tudom én, hol van — azt mondja —, na, most küldöd te jó helyre, most küldöd jó helyre. Ha a szavam áthágja, akkor még az én életem is odamarad. De mindjárt parancsolj.

— Hát így meg úgy, hát azt el fogjátok hozni.

— Na, küldd ki, hadd jöjjön.

Felült aztán rá, elvitte oda, elmentek a kisajtóhoz, lepihentek.

— Na hallod, vigyázz ! — azt mondja — a széles világig, mert most ide be fogunk menni. Ez a kisajtó kinyílik előttünk, de mindenfelől kiabálnak, hogy : éngem vigyél, éngem vigyél, éngem vigyél! — Sehová te ne tekints, csak az én fejem nézzed, és fogjad a fél kézzel a nyakamat, majd én odafordulok véled az alá a fa alá, ahol az a három orgonafalevél muzsikál. Nyakamat fogjad, fél kézzel meg leveheted a három levelet, zsebedbe is teheted. Csak a nyakam el ne bocsásd, se ne nézz se erre, se arra, csak a nyakamat, fejemet!

Nahát, megállotta addig, míg már a kisajtón kívül voltak, de hát farka hosszú volt a csókának, míg bevágódott az ajtó, ű visszafordította mán nem tudta kiállani. Odamaradt a csókának a farka.

— Na, ládd, most mit csináltál! Egy perccel előbb visszatértél volna, se te nem volnál többet a világon, se én! —az itt mondja. —Hát így tartottad

te be az ígéreted?

Dorgálta aztán, ott picsogott:

— Hát mán nem tudtam.

— De muszáj betartani, amit, a parancsot, mert akkor oszt ha az ember azon bukik, mán akkor a kárba van. Na, aztán nem baj — azt mondja csak máskor vigyázz a szózatra !

Na oszt elmentek, osztán felültek, elvitte haza.

— Na megjöttetek?

— Meg, hála Istennek !

— Megvan a három?

— Meg.

— Na, nem baj semmi.

Megfüröszttötte tébe-vajba, vacsorát adott neki, mert estére érkeztek űk, avval lefeküdt, osztán lepihent. Na, reggel megint megfüröszttötte őt tébe-vajba, früstököt adott neki.

— Na, most mán indulj fiam útnak. Na, veszett volna az anyjába, aki téged hajkász, de majd ráfordul űrájuk a súlykerék.

Elment osztán haza. Mindján otthon osztán kiakasztolták, szépen muzsikál, gyönyörűen !

— Na ládd — azt mondja a húga —, milyen szép vígságba ! Most mán nem unom magam annyira !

Hát ű csak a magáét folytatta, ű járkált, madarakat, mit lövöldözött, vadhússal éltek, mikor hogy.

Egyszer osztán a vasorrú bábának eszébe jut, hogy :

— Mék én mán megnézni, hogy még nem jött-é haza? Akkor mán többé nem is jön, akkor én elsikkasztom ott azt a cselédet, cleteszem láb alól. Elment ű aztán. Hát mán messziről hallja a muzsikaszót.

— Hej, mán itt baj van, baj van, de nagy. Mán most mit csináljunk?

Bement, osztán beköszönt:

— Na ugye, ugye látja — azt mondja —, az én beszédem mit hozott!

— Ó, áldja meg az Isten — azt mondja.

— Tudja mit — azt mondja —, még mondok egyet. Van a világon, még magam sem tudom jókelvén, hogy hol van, csak a neve az, hogy világ-átallató tükör. De az az égen csüng, ha azt elhozná, még akkor volnának a világ közepén ! De ne mondja, hogy valaki mondta, csak mondja, hogy álmodta.

A vén vasorrú bába meggondolta, hogy ott el fog ű sikkadni, csak mindig abban sántikál, hogy azt elpusztíthatta volna a nyomozáson, az utazásban, evvel aztán ű könnyen bánt volna, de addig nem bátorkodott. Még adott neki aztán a húga egy tányér aranyat a beszédért.

Avval elment. Mondja otthon a Szembúzásnak :

— Hej, nagy bajba vagyunk, nagy bajba leszünk. Mi is fog velünk történni? Mit is csináltunk?

Sóhajtoztak ott egymásnak.

— Hát mán mindegy, benne vagyunk, nem tudunk tenni semmit. Most elküldtem még egy veszélyes helyre, hátha elpusztulna ott! Akkor evvel könnyen elbánnék.

Majd hazajön osztán az erdőről. Hát teszen neki enni.

— Hű, gondold meg — azt mondja —, mit álmodtam, elszenderedtem egy kicsit.

— Mit?

— Nem tudtam kiálmodni végig — azt mondja, hogy honnan vagy honnét, csak így álmodtam, hogy egy világ-átallató tükör, de abban az egész világot, mindenfélét látni ! Ha még azt elhoznád, milyen vigasságban volnánk itt, a világot látnék, hogy miben áll, hogy is van, meg ez a muzsikaszó ! Milyen vígságunk volna a világon.

— Elhozom húgom, hacsak az Isten segít, már megtudom, hogyha igaz lesz.

Na, felvirradtak másnapra, útnak indult, de csak hát hova? Az öreganyjához, mán ű tovább nem, csak oda ! Onnan, ott kap utasítást, onnan

tudják űk merre menni. Elment oszt, hát este volt mán, mire odaért.

— Adjon Isten jó estét, édes öreganyám !

— Adjon Isten jó estét, fiam, Isten hozott. Hát hogyhogy hát te mindig útban vagy?

— Hát kénytelen vagyok.

— Héj ! — azt mondja, — Veszett volna az anyjába, aki téged hajkász.

Na, de ű magamagát hajtja, nem baj.

Megfürösztötte tébe-vajba, vacsorát adott neki most is.

— Na, pihenj le !

Vacsorát adott neki megpihent.

Nahát, reggel mondja osztán :

— Hát most mán miért jöttél?

— Hát — azt mondja —, így álmodta a húgom, hogy valahol van a világon egy világ-átallató tükör, de magam sem tudom, hogy hol.

— Hát bizony, én se tudom.

— Azt szeretném én elhozni.

— Na, megpróbálkozunk véle — azt mondja. Megfrüstökölt mán akkor, minden, kiállott csörgetni.

Jönnek a szolgák, kérdezik tőle :

— Hát mit akarsz, mi a baj?

— Ennek meg ennek nem hallottátok hírét?

— Nem tudunk felőle semmit.

— Van még oda belőletek?

— Van — azt mondja —, az öreg.

Na, kongatott ű vagy kettőt, megérkezett az öreg. Mikor megérkezett:

— Na, mit akarsz? Tán már megént itt van a fiad?

— Itt van — azt mondja.

— Hát mi a hiánysága?

— Ennek meg ennek a világ-átallató tükörnek hallottad-é valaha hírét?

— Hallottam — azt mondja —, tudom is, hol van. Hát tán arra volna a fiadnak szüksége?

— Arra ! — azt mondja.

— Na, akkor most küldöd te jó helyre. Fogj is hozzá átalvetőt varrni neki, mert az onnan nem jön haza életbe.

Hozzáfogott osztán varrni a csóka szava után. Mikor elkészült:

— Na gyere, ülj fel rám !

Elvitte. Mikor irányban voltak az égen csüngött aranyláncon, lepihentek ott. Azt mondja neki :

— Na, pihenjünk meg, hallod. De megmondom neked jó előre, nehogy elfelejtkezz a szavadról vagy a szavamról, ahogy én mondom ! Hogy ha fél kézzel a nyakamat fogjad, féllel ragadj bele. Ha nem szakad el, bocsásd el. Megállani nem állhatok meg, de mindig alá fordulhatok. Hát akkor ügyelj rám, de ezt betartsd, mert ha nem, akkor vége az életednek. Hát mentek osztán. Ű osztán meg is felejtkezett vagy pedig örömeben is, mikor fordult oda alá, hogy meglátta a nagy fényesség, a lánc is meg a tükör is! Beleragadt ű fél kézzel, de nem engedett a lánc. Hű! Hozzákapt a másik kézzel is, a csóka kiment alóla, elszakadt a lánc. Jött aztán ű lefele, azért a zsebbe dugta

a tükröt, hogy jött lefele. De hogy hova lyukadt ki az eséssel, egy nagy vízre, de hát ott nem ment széjjel, nem loccsant széjjel, csak kocsonyának váltott. Na, mikor lejött, bevárta a csóka, elment oda a vízbe, szépen bele az átalvetőbe, belesodorta őt. Be volt jól takarva.

Elvitte haza.

— Na, hát megjöttetek?

— Meg.

— Hát a fiam, hol van?

— Itt van az átalvetőbe. Nem megmondtam neked, hogy ez így fog járni! Hiába magyaráztam neki, nem hallgat ez a szóra. Örömebe vagy mit csináljon ! Hát én azt mondtam neki: fél kézzel fogózzon bele, ű meg beleragadt mind a kettővel, így szakadt el! Én meg nem állhatok meg ott, mert. Mondtam neki, odafordulok én kétszer is, akármeddig, hogy meggyengíted a láncot, az oszt csak kezedbe ragad utoljára. De ű meg egyszerre nagy örömebe beleragadt mind a két kézzel.

— Na, nem baj !

Előhozta, addig fürösztgette, addig ízélte végig, addig súrolgatta, mosogatta, hogy még százszorta különb ember lett belőle, mint azelőtt. Mikor felserkent:

— Hű, de elaludtam !

— Elaludtál te, fiam, örökre ! Hát miért nem hallgatod te meg a csókának a beszédét, te?

— Miért nem, hát így mamám, hát így édesanyám, micsoda, erre-arra.

— Na nem baj, csakhogy azt elhoztad, a tükröt. Akkor osztán meghált,

reggel oszt útnak indult.

— Na, eredj haza. Veszett volna az anyjába, aki téged hajkász. Nem messze van az ideje, majd meglátja a következését.

Elment ű aztán haza, bemutatta osztán ott néki, a testvérjének. Hát mindent látnak, még egy utolsó moccanásig az ég boltozatja alatt. Még az anyjukat is úgy, ahogy ott be volt köpködve, minden. Azon meg szánakozott:

— Hallod szegény, hogy ráköpdöstek, ki lehet, ki lehet?

Na jól van, hát eszébe jut a vén vasorrú bábának:

— Mengyek mán — azt mondja —, előjött-e. Ha nem jött elő, biztosan nem jön többet, akkor elteszem láb alól azt a cselédet.

De mikor bement, meglett a nagy öröm, még messziről kiáltotta neki a fiatal jány, hogy :

— Hej — azt mondja —, elhozta a bátyám a szép tükröt!

— Csakugyan elhozta?

— El.

Nézegetik ott aztán :

— Nézze csak — azt mondja —, a világ-átallató tükör ez, mindeneket látni benne, nézze csak itt, nézze csak ott, nézze csak azt a sarkon forgó várat a forró tenger szigetben, hogy forog az, ez a Világszép Erzsóknak a palotája. Ha még azt elhozná feleségül, akkor volnának egy vígságban, így akkor nem volna magában.

— Elhozatom én a bátyámmal — azt mondja —, akár így, akár úgy, elhozza az én bátyám.

— De ne mondja, hogy valaki mondta, csak hogy álmodta.

Megint kapott egy tányér aranyat, mindig jól megfizet neki a beszédéért, ha ű felel.

Egyszer osztán hazakerül a bátyja. Ád neki enni. Leül ű.

— Hű, gondold meg, bátyám, mit álmodtam?

— Mit?

— Nézzed csak — azt mondja —, nézzed csak, azt a várat ott a forró tenger szigetben, hogy forog az ott sarkon. Abba van Világszép Erzsókja. Ha azt te elhoznád magadnak feleségül, te se volnál magad. Így oszt akármerre mennél, legalább idehaza ketten volnánk, nem volna nékem olyan unalmas.

— Hát elhozom én, húgom — azt mondja —, hacsak az Isten segít.

Na osztán lepihentek. Felvirradtak, megint csak útnak indult ű az öreganyjához. Elment ű oszt az öreganyjához, estére odaiparkodott, oda is ért.

— Adjon Isten jó estét, édes öreganyám !

— Ejnye, fiam — azt mondja —, be sűrűn járkálsz te. Na, de nem baj, majd le lesz most mán zárva.

Megfüröszttötte tébe-vajba, vacsorát adott neki, befektette a selyem ágyba.

Na, mármost reggel megint megfüröszttötte tébe- vajba, früstököt adott neki.

— Hát most mán mi a kívánságod?

— Hát így meg így — azt mondja —, édes öreganyám, kinéztük a tükörből, hogy van, de magam sem tudom, hogy hol, a forró tenger szigetben Világszép Erzsóknak a vára, sarkon forgó vár. Abban lakik Világszép Erzsókja, azt szeretném elhozni magamnak feleségül. Ne lennék mán én is ilyen soká özvegy, meg a húgomnak is jobb kedve volna, hogyha nem volna maga.

— Hát nem tudok felőle semmit — azt mondja —, mindjárt megtudjuk.

Csörget-kongat, csörget-kongat, jönnek a szolgák, kérdezik : — Mit akarsz?

— Ennek meg ennek nem hallottátok hírét?

— Nem tudunk felüle semmit.

— Van-e még oda belőletek?

— Oda hátul az öreg.

Na, kongat neki egypárat, megérkezik.

— Na, mi a hiányságod megint? Mán megint itt a fiad?

— Itt — azt mondja.

— Mit akar?

— Világszép Erzsóknak a várát tudod, hol van a forró tenger szigetben?

— Tán oda akarod küldeni?

— Oda — azt mondja.

— Na, ott is jó helyre küldöd, ott is jó helyre küldöd, ha a szavam áthágja.

Elviszem én őt, de még most viszem jó helyre ! Na, küldjed ki! Üljlél rám!

Na elrepült véle oda, lepihentek ott a tenger szélében a fűbe. Ott heverték, nézték a várat, hogy ott forgott a közepén valami szigeten.

— Na hallod — azt mondja —, mán két helyen voltam véled, még mindenütt hibáztál, de most mán erre vigyázz, hogy ne hibázz, mert ha hibázol, én eljövök, de te ott maradsz. Nagyon betartsd a szavamat. Tudod, én beviszlek a kéményen, és a konyhára fogok ülni, arra leszek kifele. Te pediglen, majd megmutatom én, hogy melyik ajtót nyisd meg, Világszép Erzsókja ott az asztalnál stikkel, nyisd be az ajtót, és annyi legyen a szavad: jó napot adjon Isten, Világszép Erzsókja, jössz-é velem vagy nem? Ha nem jössz, maradsz ! De mán akkor szaladj is, de markold meg a nyakamat.

Na, bevitte osztán, leszállott. Megmondta neki, hogy melyik ajtót nyissa meg. Megnyitja, ránéz a Világszép Erzsókja.

— Jó napot adjon Isten, Világszép Erzsókja! Jössz-e velem vagy nem? Ha nem jössz, maradsz !

De mán akkor szaladt visszafelé, megmarkolta a csóka nyakát. Az ő nyakát is megmarkolta, meg, ölon kapta Világszép Erzsókja. Akkor a csóka csak, csitt! a kéményen ! Túlfelől szállott le véle.

Akkor visszánézett Világszép Erzsók :

— Na te — azt mondja —, mikor annyi voltál az anyádban, mint egy kásaszem, még akkor megálmodtam, hogy te hozol ki éngem az országomból, a váramból. De nem hittem, de most mán elhiszem, mert kihoztál. Hát most mán mit akarsz velem?

— Hát leszel párom.

— Na, jól van.

Elvitte aztán haza az öreganyjához.

— Na, megvan, fiam?

— Meg, hála Istennek!

— Na, gyere csak!

Egy folyóvíz folyt ott, lefektette a leányt, ráhágott a fél lábára, a másikat meg fogta, kétfelé hasogatta, kiömlött belőle sok csúszómászó békák, minden.

— Na, ládd, fiam ! Ez megölt volna téged, ha ezer lelked lelt volna is.

Kimosta tisztára, összetette, összeforrott. Még százszorta szebb lett, mint addig, mert addig gonosszal volt tele, meg ördöggel.

Na, most már nyugodtak. Akkor adott nekik enni.

— Na mármost — azt mondja —, hogy mentek haza?

— Hát hazasétálunk valahogy.

— Nem úgy lesz az ! Megállj csak.

Kiállott a nagy ostorral, csörgött-kongott, csörgött-kongott, egyszer csak odakanyarodik egy üveghintó négy lóval, megáll a kis ház előtt.

— Na látjátok, mán van kocsi is, amin mentek.

Még oszt elhozták a kastélyt is, egy aranyalmának vallott, a zsebbe tette.

— Na, ezt ládd, ezt tedd a zsebbe, oszt otthon kinyithatod, osztán kastély lesz belőle, olyan, mint ott volt. Na, akkor felültek osztán, megköszönte a szívességet az öreganyjának mindenekért, és elindultak.

Ű hátraül, Világszép Erzsókja, az ülésbe, ű meg, mint kocsis előre. És azt mondta neki:

— Hallod, csak ereszd a lovat, te ne fogd a lovat se erről, se arról, tudja az mindenütt, hol kell megállni, hol kell mindent megkerülni. Te csak bocsásd a lovat.

Ment a lú, mint a forgószél, mikor odaért az ő kis palotájához, megállott, mintha lecövekelték volna.

— Na, eridj be, szedjétek össze magatokat, amit csak könnyedesen — azt mondja —, a többi hadd maradjon, hiszen nem olyan nagy valami, ha marad is.

Hát tükröt, ezt, ilyeneket, mit, ami könnyedesen volt, összekapták magukat. Na, akkor mán együvé ültek a hűgával beszélgetve. Beszélgettek, ű meg hajtotta a lovat.

— Csak ereszd te azt a lovat, ne törődj te vele, majd megáll az megint, ahol szükséges!

Elröpült velük a lú. Hol állott meg? Az anyjok előtt, ahol küvel, kű közé volt rakva. Az apjok meg sétált az udvaron, nézi, hogy micsoda hintó áll ott?

Még kezd bosszankodni, mert azt mondja aztán Világszép Erzsók :

— Na, szálljatok le ! Ez néktek édesanyátok, ha utáljátok megcsókolni, terítsétek rá a selyemkendőt, a zsebkendőtöket, és úgy mint anyátokat csókoljátok meg !

Itt meg a király bosszankodik ott erről-arról, jobbról- balról, az apjok. Hát nem értette itt a szózatot, hogy miről van szó. Majd aztán a fia ment hozzá, hát bosszankodott, hogy így, hogy úgy !

— Hogy jön velem, kardra vagy öltre?

Hát az apjának kardra volt. Na jó, hozzáfogtak, oszt a kardot ki is csapta az apjának kezéből a kardot, akkor nekiment az apjának :

— Így vágnám le a nyakát, ha akarnám !

Akkor megint elment, felvette a kardját, megtörölte a zsebkendőjébe, megint visszaadta a kezébe. Megint az apja még mérgesebb lett, megint csak össze, hát kicsapta a kezéből. Akkor az övét is kihajította, akkor ugrott az apjának a nyakába :

— Na, édesapám, én vagyok az az elveszett fiú, aki el volt takarva a föld színéről, de most előadott a jó Isten. Hát hogy, hogy, ugye megvágott volna, ugye, hogy én levághattam volna a nyakát?

Összerogyott az apja, osztán nem tudott ű mondani, így oszt befordult a hintó az udvarra, még mai napig is élnek, ha meg nem haltak.

A KÉT ARANYHAJÚ FIÚ

Házasodni indult egyszer egy királyfiú, s amint megy egy falun keresztül, meglátja öt három kendernyövä leány. Azt mondja tréfából a nagyobbik :

— Ha az a királyfi engem feleségül megvenne, mind csepűingbe járatnám!

A középső azt mondja :

— Én mind pozdorja derekaljon hálatnám!

A legkülsőbbik azt mondja :

— Én pedig annak a királyfiúnak két aranyhajú gyermeket szülnék !

Ezt a királyúrfi inasa mind jól hallotta, s megmondta. A királyúrfi azt mondta :

— Eredj, menj, hívd ide azt, amelyik azt mondta, hogy két aranyhajú gyermeket szülne !

Az inas a leányt odahívja, a királyúrfi felveszi a hintóba maga mellé, hazaviszi, s ott esszekei véle.

Tótt-múlt az üdö, esztendő alatt az éfjú királyné megterhesedett, de amíg szülne, a királynak háborúba kellett menni. Volt a király udvarában egy vasfogú bába, aki a leányát szerette volna a királyúrfinak adni, de hogy nem vette meg, a szegény királynéra mindéltig orrolt, s hogy a király elment a háborúba, gondolta magában : „Várd meg, királyné, met megfizetsz!”

Eljött az üdeje, hogy a királyné két szép aranyhajú fiat szült, de a vasfogú bába azokat ellopta, s helyükbe tett két kutyakölyket. A két fiat elásta a halastó két martjára, szemben egymással.

A királyt tudósították, hogy a királyné két kutyakölyket szült. Aznap verték volt meg ütközetben a királyt, s ebéli bújában es olyan rossz kedve lett a levélre, hogy azt írta, feleségit s a két kölyket vessék a cethalas tóba. Hogy a követet elindította, megbánta az írást, de a királynén végrehajtották a poroncsolatot.

Hogy a király hazament, a vasfogú bába elérte a célját, mett a király a leányát megvette.

Ahova a két aranyhajú gyermeket temették, onnan két arany körtefa nőtt ki. A király leginkább azok alatt szeretett mulatni. Ezt a vasfogú bába irigy szemmel nezte, s a leányának megparancsolta, hogy a királyt vegye reá, hogy a két körtefát vágassa ki. Hosszas unszolásra a király ki es vágatta. A

két fából csináltak két ágyat, egyiket a királynak, másikat a királynénak. Megparancsolta a vasfogú bába, hogy a forgácsát s ágát mind elégessék. De egy kecske ott járt, s a két fának két ágát lerágta, ezt senki sem vette észre, a többi mind elégették.

Mikor a király s a királyné a két aranyágyba éjjel aludt, amelyikben a királyné volt, az az ágy azt kérde a másiktól:

— Édes testvérem, nehéz-e a terhed?

Azt feleli a másik :

— Nem nehéz, met édesapámat emelem !

— De be nehéz nekem — mondja az első —, met nekem ellenségemet kell emelnem!

A vasfogú bába nem aludt, s a beszédet jól hallotta. Reggel megporoncsolta a leányának hogy az ágyak elégjenek, met azok mián minden gonoszságuk világosságra kerülhet. Aznap el es égtek merőben.

A vasfogú bába leányostól hitte, hogy mán nincs semmi baj hátra. De a kecske megollózott, lett két szép aranyszörű ollója. Megijedt a vasfogú bába, s arra egyeznek a leányával, hogy a leánya legyen beteg, s kérje a királyt, hogy a két kecskeollót ölesse meg, met ő csak úgy tud meggyógyulni, ha azokat megeszi.

Megölték hát az ollókat, megporoncsolta a vasfogú bába, hogy csak egy szőrszál, csak egy ficsinka el ne háromolják. De amint a béliket mosták a patakban, mind a kettőből egy-egy darabocská fincsalékot a víz elvitt, s abból lett két szép aranyhalacska.

A két aranyhal nagyot nőtt, s akkor egy halász ki találta fogni egyszerre mind a kettőt. Amint emelte ki a hálóba, erősen megörvendezett nekik, de hogy a partra kivitte, egészen megrémült rajtuk, mert azok két szép aranyhajú fiúvá lettek. Tizenhét esztendeje volt, hogy őket földbe ásták, s most úgy állottak elő, mint tizenhét esztendőös fiak. Megköszönték szépen a halásznak, hogy őket kifogta, arra kérték, hogy vezesse el őket a királyhoz, met ők olyan szép verset tudnak, hogy ha azt a király meghallgassa, őket jól megajándékozza, s ők az ajándékot mind neki adják.

A halász rémültiben es, de jó reménység fejiben es elvitte őket a királyhoz. Bejelentik a két fiút a királynak, s a király azt poroncsolja, hogy eresszek bé. Észrevette ezt a vasfogú bába, hogy áll a dolog, s mindenként azon volt, hogy a fiakot onnét elutasítsa. De a király mégis csak bévítette

maga eleibe. Oda es bément utánik, s a királyt reá akarta venni, hogy rejik ne hallgasson. De a király azt felelte :

— Hagyja rám kied, anyámasszony, ezt a dolgot, met ez az én dolgom, nem a kiedé, ne ártsa ide magát!

A két fiú verset mondott a királynak, abban nagy érzékenyen mondták el, hogy mi történt volt az édesanyjikkal, s véllik is. Elmondták, hogy az édesanyjikt mikor a cethalas tóba vetették, a cethal elevenen elnyelte ; ha a cethalat kifogják, mái nap es édesanyjikt benne élve megkapják. Arra kérték a királyt, hogy a halászt jutalmazza meg, met ököt az fogta ki, s az hozta ide.

A vasfogú bába a fiak szavába mindegyre belévéágott, szemeit méncsergette pattogott, agyargott, de mégsem sült el az akarátja, a leánya pedig mindegyre elájult. De a király rejik sem ügyelt, hanem a fiakot végighallgatta. Legelső gondja az volt, hogy a cethalat a tóból kihalásztatta, a szegény ártatlan első feleségit abból kiszabadította, s a véle való méltatlan bánásétt tőle engedelmet kért. A szegény mindedig épen s egészségesen megmaradt.

A király a tanács eleibe állította az ő kedves feleségit két aranyhajú fiával, s a vasfogú bábát es a leányával. Azt kérdezte :

— Mit érdemel, aki ilyen szép két gyermeket anyjával együtt el akar pusztítani, becsületiben megöli, s egy apát ezektől megfoszt ? Mit érdemel az ilyen gonosz áspis boszorkány?

A tanács a vasfogú bábát s a leányát arra ítélte, hogy kössék lófarkra, a város utcáján hurcolják végig, azután mind a kettőt vágják négyfelé, s a városnak négy szögire tegyék. A megkerült királyné s a két fia kérték nekik a kegyelmet, de az ítéletet mégis rajtik végrehajtották.

A király a halászt jól megajándékozta, s az egész országában ezt a nagy örömet meginnepeleék, s azután is boldogul éltek.

A VILÁGSZÉP ASSZONY

Volt egyszer egy asszany alyan szép volt, hogy a világon párja nem lehetett, de a jánya még önála is szebb volt. Mikar a nap bútt fel, az asszany is felkött az ágyából, füsülkedett, sepregetett, s szépen felöltözött. Mikar fel volt öltözve, a szemetet a nap felé hányta, s azt kérdezte tőle :

— Nap, nap, finyes nap, van-e még szebb asszany, mint én vagyok?

Addig, míg a jánya kicsi volt, azt mandta a nap :
— Nincs tenálad szebb asszany, amerre én járok, nincs biza.
Telik-múlik az idő, s megnőtt az asszany jánykája, s mikar esmét megkérdezte a napat, ez azt mandta :
— Szép vagy tés is, de a jányad még százsarta szebb nálad is.
Nagyon megharagudt az asszany a jányára, s abban járt, hogy elpusztítsa.
— Édes jányam — azt mandja neki —, gyere, menjünk az erdőbe, hazzunk virágot, csiáljunk kaszarút.
Jól van, bétarisnyáltak, s elmentek az erdőbe. Szedik a sak virágot, egyszer az asszany azt mandja :
— Eridj, jányom, né, ott messzire egy szép virág van, hazd ide nékem.
— Ó, édesanyám, gyere tés is vélem, egyedül hagy menjek?
— Eredj csak, mert megvárlak.
Hát az asszany abban volt, hogy bújjék el, s a jány pusztuljon el tava az erdőben.
Elment a lány a virágért, de mikarra elhazta, már az anyját suhun se látta. Keresi az anyját, tyáttaz, jár az erdőn, sír, búsul.. . s nincs az anyja. Közeledik az öste, még sincs az anyja. Már mast mit csináljan? Amint jár mind beljebb s beljebb az erdőbe, kapott egy kunyhót; abban lakott egy vén vadász meg a fia. De egyik se volt a házban. A lány senkit se látatt, s bémenyen, nincs senki, nem jó senki.
— Állj csak — gandalja a lány —, nekifagak, s csiálok vacsarát.
Csiált vacsarát, s megterített, s éppég le akart ülni az asztalhoz, hát hazajött a fiatal vadász. Látja az ablakból a lámpavilágot, s gandalja:
— Aj, Istenem, ki lehet az? Hátha hazament már az öregem — s bénéz az ablakan, de a jány mán akkar a kemence mellé bútt.
Bémegy a leginy, s nem lát senkit.
— Én Istenem, hát ez mi? Nincs senki suhun, s a vacsora az asztalon?
Megjő a vén vadász is.
— Né, apám — azt mandja az ifjú leginy —, az asztal terítve, a vacsara készen, s nem látak senkit, aki csiálta.
— Hát meg kell keressük — mandja az öreg —, itt kell legyen.
A leginy tyáttaz :
— Asszany, jány, ami vagy, gyere elé, mert ha nem jösz, van egy vasszájú kapóm, az az idegent szerle-szijjel tépi, azzal kerestetlek fel.

Elölép a jány, s az ifjú egyszeribe megszerette, megölelte, s megcsókolta, s kérte, hogy legyen a felesége. A jány elbeszélte, hogy járt, mint járt az anyjával, s aztán vendégeskedtek, s a leginy s a jány egy pár lettek.

Telik-múlik az idő. Az anyjá sepreget korán reggel, s kérdi a napat: — Nap, nap, fényes nap, van-e szebb asszany, mint én vagyok?

— Szebb a te jányad — mandja a nap.

Az anyja azt gondolta, hogy már régen megették a vadak. Hát jártatja esmét az eszit, hagyán pusztítsa el a jányát. Sütett pagácsát méregből, s elment a jányát felkeresni. Ráakadt az erdőben, éppeg egyedül volt atthon. — Jaj, édes jányom, hát te mit gondaltál, hava lettél? Mind kerestelek, sirattalak, s nem kaptalak suhun se. Édes, kedves jányam, ha tudnád, mennyi bánatan mentem keresztül érted. Nesze, haztam egy kis jó pagácsát néked.

— Nem kell nékem, édesanyám, van nékem jó ennivalóm.

Addig mind kérte, amég rávette : ett a pagácsából, s meghótt. Az asszany elment, s a jányát a tűzhelyen hagyta. Az ura hazamegy, meglátja a feleségit a tűzhelyen halva. De sír, de búsul, de van nagy bánatban, hogy alyan szép volt, s meghótt. Na, mit csiáljon, mit csiáljon? Hát volt a ház mellett egy vérfa s egy angyalfa ; letör két ágat, béményen, s megsújtatta a hóttat, s egyszeribe feltámadatt, de még szebb volt, mint elébb.

Az anyja másnapra esmét cifrán felöltözött, s elig várta, hogy a nap bújjan fel, sepregetett, s a nap felé hányta a szemetet:

— Nap, nap, fényes nap, van-e szebb asszany, mint én vagyok?

— Van biza, a te jányad még milliomszar szebb.

Elindult esmét, hogy ölje meg a jányát. Vett cseresnyét, s megcsiálta, hogy fulladjon meg tőle. Bément a lányához, de ennek az ura azt mandta :

— Nehagy többet béengedd az anyádat, kergesd ki, ha még eljő.

Az anyja kínálgatta a jányát, de az bé sem hívta, csak a pitvarban mandta, hogy menjen el, mert jó mindjárt az ura. Az asszany törülgette a szemeit, hogy így s úgy a lánya nem szereti s :

— Egyél, édes jányam, csak egy szemet legalább, nesze — bedugott erőnek erejével egy szem cseresnyét.

A cseresnye a tarkán akadt, s megfult.

Az ura meg jó, s bámul, hogy fekszik a földön a felesége, s nem mazdul. Adamegy s látja, hogy meghótt. Sír, bánkódik, de nem tudatt segíteni. Nekiállatt, s üvegkaparsóba tette, s nem temette el, hanem az ágya alá tette,

hagy láthassa. Egyszer elment vadászni, hát még tava az erdőben vadászgatott, megjött a fiatal vadász édesanyja a házhaz.

— Hun az én menyem — azt mandja —, mert azt írta a fiam, hogy megházasadatt.

Meglátja a kaparsót az ágy alatt, s benne a szép fiatalasszanyt:

— Kelj fel — azt mandja, s rázza —, kelj fel na, ne bújj el azért, mert napad vagyok, na, ne tréfálj — s hátba csapta, s kiugratt a cseresznye a tarkából, s feltámadt a fiatalasszany. De volt öröme az urának, hogy megérkezett! Ugyan ölelte, csókolta, de még az édesanyját is, hogy megmentette a feleségit!

Sepreget ám esmét a menyecskének az anyja, s kérdi a napat:

— Nap, nap, fényes nap, van-e nálam szebb asszany ?

— A te jányad százezerszer még szebb tenálad.

Elindul harmadikszar is a gyalázatas, hogy a jányát megrantsa. Ment, s kapatt egy baglyat, megkapta, s lehúzta a bőrit a bagalynak, s elment véle a jányához. Éppég külen kapta a jányát, mikor a disznóknak enni adatt. Már akkor egy kis gyermeke is volt. Odamegy hazzá:

— Jaj, fiam — azt mondja —, te mit csinálsz?

— Adak a disznóknak. De anyára menjen el, mert bé sem eresztem. Olyan szép kis gyermekem van, nehagy megrantsa.

De az anyja: — Így édes jányam, úgy édes jányam!

Szeretném látni a kicsidet, tudam, olyan szép, mint te vagy. Vesd le a gúnyádat, s én felveszem a tiédet, te meg az enyémet, lássuk, megesmér-e a kicsinyed?

Addig mind beszélt a jányának, hogy levetette a gúnyáját, s ment az anyjához, hogy az övét vegye fel. Amint hozzá közeledik, egyszeribe rálapítja a bagalybőrt, s a lánya bagallyá csiálódatt, s elrepült. Az anyja fölvette a jánya gúnyáit, s lefeküdt az ágyába, s a kicsi gyermeket a kezébe vette, hogy ne sírjan. A gyermek szapni akart, de honnan szapatt volna ? Hát csak sírt, mind sírt.

Hazajön a vadász, s azt mondja :

— Jaj, fiam, mért sír az a gyermek? Adj neki csicset.

— Jiába adak, mert nincs tejem, rasszul vagyok.

De a férfi nem esmerete meg, hogy nem az ő felesége ; még fiatal is volt, szép is volt, s a fejét az ágyban bétakarta egy kendővel.

Öste lett, s a buhu eljött az ablakra. Volt a vadásznak egy nagy kutyája, s megszólította :

— Alszal, édes kutyám?

— Nem aluszam biz én, édes asszanyam.

— Sír a gyermek?

— Sír biz az, édes asszanyam, mind merőt sír.

Rászállatt az ablakra, s elkezd:

— Ablakak nyíljatak, tűz gerjedjék, víz melegedjék, hadd feresszem az én kicsidemet.

Az ablak kinyílt, s a tűz melegedett, s a buhu kecskebukát vetett, s asszany lett, s a gyermeket megferesztötte, megszáptatta, s elaltatta. Esmét kecskebukát vetett, s bagaly lett, s az ura homlokára szállatt:

— Serkenj, uram, serkenj, mert eljöttem egyszer, még eljövek kétszer, s aztán többé sahasem.

Ezt mandta az urának, de az nem ébredett, s a madár tava elrepült.

Másnap esmét sír a gyermek, sír, az asszany felvette, hagy megszáptassa ; de hát hunnal szapatt volna, ha nem volt teje? Az ember is búsult, bánkódatt. Hát östére esmét megjön a bagaly, s azt mandja a kutyának :

— Alszal, édes kutyám?

— Nem alszam biz én, édes asszanyam.

— Sír az én kicsidem?

— Sír bizany, édes asszanyam.

Rászállatt az ablakra, s elkezd:

— Ablakak nyíljatak, tűz gerjedjék, víz melegedjék, hagy feresszem meg az én kicsidemet.

Az ablak kinyílt, a tűz meggyúlt, a víz melegedett, a madár kecskebukát vetett, s asszany lett, a gyermeket megszáptatta, s megferesztötte. Aztán esmét bagallyá csiálódott, s az ura homlokára szállatt :

— Serkenj, uram, serkenj, mert eljöttem kétszer, s még eljövek egyszer, s aztán többé sahasem.

Ezt mandta az urának, de az nem ébredett, s a madár tava repült. De a vén vadász nem tudatt aludni, s hallatta, amit a madár beszélt.

Reggelig aludt a gyermek fájnul, reggel esmet sír; az asszany felvette, de a gyermek csak nem hallgatatt. Búsul a gyermek apja, hogy mit csináljon már, hogy ne sírjan. Azt mondja a vén vadász :

— Te, fiam, mandak én egyet. Az éjjel nem aludtam, s láttam, hogy bájött egy bagaly, az ablakra szállatt, s azt monda : Ablakak nyíljatak, tűz gerjedjék, víz melegedjék, hadd feresszem meg az én kicsidemet. — Az ablakak megnyíltak, a tűz meggyűlt, a víz melegedett, a bagaly kecskebukát vetett, s asszany lett, a gyermeket megferesztette, s megszaptatta, s a gyermek elaludt. Aztán ismét bagallyá csiálódott, s a te hamlakadra szállatt, s azt mandta : — Serkenj, uram, serkenj, mert eljöttem kétszer, még eljövek egyszer s aztán többé sohasem. — De te nem ébredtél fel, s a madár elrepűlt. Tudad mit? — azt mondja a vén vadász a fiának. — Este ne aludjál, s ha a hamlakadra száll, fagd meg, hagy lássuk, mi van a dalagban?

Öste a gyermek esmét nem aludt, de a fiatal vadász is ébren maradt. Jön ám a bagaly, s megszólítja a kutyát:

— Alszal, édes kutyám?

— Nem alszam biz én, édes asszanyam !

— Sír a gyermek?

— Sír biz az, édes asszanyam !

Rászállatt az ablakra:

— Ablakak nyíljatak, tűz gerjedjék, víz melegedjék, hagy feresszem meg az én kicsidemet.

Az ablakok megnyíltak, a tűz meggyűlt, a víz melegedett, a madár kecskebukát vetett, s asszany lett belőle, a gyermeket megferesztette, s megszaptatta, s a gyermek fájnul elaludt. Aztán esmét kecskebukát vetett, s madár lett, s az ura hamlakára szállatt, s azt mandta :

— Serkenj, uram, serkenj, mert eljöttem háramszer, s immár többé sahasem.

A fiatal vadász megfagta a bagaly lábát, amint repűlni akart, s a madár kecskebukát vetett, s asszany lett. Még százsarta szebb volt, mint előbb. Voltak nagy örömbe, de tettek is róla, hogy több bajuk ne essék. A vadász az anyósát lóhaz kötötte, s ízre-parrá tette.

HÓFEHÉRKE ÉS A RABLÓK

Hát volt egyszer Olaszországnak egyik városában egy nőiruha kereskedő. Ennek a kereskedőnek volt egy nagyon szép felesége és egy gyönyörű szép lánya. Amikor a lány tizenhat éves volt, az édesanyja megbetegedett, és meghalt. A kereskedő nagyon szerette a feleségét, és azt mondta, hogy ő többet soha nem házasodik meg. A felesége halála után a lány vezette a háztartást, semmi személyzetet nem fogadtak, a kereskedő teljesen visszavonult életet élt, sehova nem járt, csak az üzletnek szentelte egész életét.

Volt a kereskedőnek egy katolikus lelkész jó barátja. Annyira jó barátok voltak, hogy a lelkész minden szabad idejét a kereskedőnél töltötte. Egyszer elfogyott a portéka az üzletből. Abban az időben, mikor ez történt, akkor még nem voltak vonatok, több kereskedő összebeszélt, és kibéreltek egy hajót, és elhajóznak Londonba, és bevásárolnak az üzlet részére. A kereskedőt nagyon bántotta az, hogy most a lánya otthon is marad, odahaza egyedül. Egy alkalommal panaszkodott lelkész barátjának :

— Kedvesem, én nem tudom, mi lesz, még én odaleszek, kire bízom én a leányomat.

Erre azt feleli a katolikus lelkész :

— Ezen nincs mit búsúlnod, barátom, olyan helye sehol se lesz a városban a lányodnak, mint énnálam, énnálam biztonságban fogja érezni magát, és te is nyugodtan utazhatsz az utadon.

— Tényleg igazat mondasz, kedves barátom, gondoltam én terád, de nem mertem mondani. Hát a jövő héten el fogunk utazni.

A következő héten azt mondta a kereskedő a lányának :

— Egypár öltöző ruhát és fehérneműt pakolj be, lányom, és míg én Londonban leszek, az üzletet lezárjuk, és te a főtisztelendő úr lakásán fogsz lakni addig. Ott lesz neked legjobb helyed, míg én visszajövök.

Úgy is volt. Elérkezett az indulás napja, akkor azt mondta a kereskedő a lányának :

— Na, édes leányom, pakolj össze.

Összepakolt a lány, és elment az édesatyjával együtt a főtisztelendő úr lakására. A kereskedő lezárta az üzletet, felültek a hajóra, és elvitorláztak Anglia felé. A lánynak a főtisztelendő úr egy külön szobát adott rendelkezésére, és nem volt a lánynak semmi baja egypár héten keresztül.

Egy bizonyos napon, azt mondja a főtisztelendő úr a lánynak :
— Mondja, kedves Gizikém, nem hiányzik magának a fürdés?
— De igenis hiányzik — feleli a lány.
— Itt a fürdőszobám, rendelkezésére bocsátom, amikor akar fürdeni, szóljon a szolgálónak, és majd begyűjt a kályhába.
— Hát már akkor szólok is, főtisztelendő úr kérem.
— Jó, helyes — feleli.

Mindjárt szólt a Gizike a cselédleánynak. Amikor a víz készen volt, akkor a lány jelentette, hogy :

— Készen van, kisasszony kérem, a fürdő.

Bement a kisasszony a fürdőbe, és hozzáfogott fürödni. A kisasszony elfelejtette az ajtót bezárni. Fürdés közben csak egyszer arra figyelmes a lány, hogy a főtisztelendő úr belépett a szobába. Amikor a lány meglátta a főtisztelendő urat, elsápadt a fürdőkádban, és kiutasította a főtisztelendő urat, és elmondta a főtisztelendő urat mindennek, csak jónak nem, miért bemerészkedett a fürdőszobába. A tisztelendő úr szégyenkezve kiment, a lány megfürdött, és bement a szobájába, ahonnan ki se jött. Este nem is ment vacsorázni, a cselédlány úgy vitte be a vacsorát, a szobájába. A főtisztelendő úr nagyon gondolkodott, hogy mit csinált ő, mikor milyen jó barátja volt a kereskedő, hogy ő mindent elrontott. Egyet gondolt, és magához hívta a kocsisát:

— Hallod-e, János, meg akarsz te tenni jó pénzért akármilyen bűncselekményt? Ha megteszed, adok neked ötven hold földet.

Azt mondja a kocsis: — Ötven hold földért, tisztelendő úr, bármit elkövetek.

— Hát rendben van, János.

Mindjárt odahívta a főtisztelendő úr a királyi közjegyzőt, és ráíratott Jánosra ötven hold földet. Amikor a királyi közjegyző úr elment, akkor azt mondja a főtisztelendő úr Jánosnak :

— Hát János, holnap délelőtt elmész a kisasszonnyal kocsizni, beviszed az erdő mélyére, és akkor a kisasszonyt agyonlövöd, a két szemét kiveszed, és elhozod nekem. Megteszed ezt, János?

Másnap azt mondja korán reggel a főtisztelendő úr Gizi kisasszonynak :

— Kisasszony, nem jönne el egy kicsit sétakocsizni? Rendelkezésére bocsátom a kocsimat, ha elmegy.

— De, elmegyek — feleli a lány.

Azonnal kiadta a parancsot a főtisztelendő úr a kocsisának :

— Fogjál be, János.

Befogott a János, és előállt a kis kocsival. A kisasszony felült a kocsira, és szépen kikocsiztak a városból, egyenest az erdőnek tartott János. Amikor beérnek az erdőbe, már jó mélyen benn voltak, amikor azt mondja Gizi kisasszony :

— Forduljon vissza, János.

Erre azt feleli a János:

— Még nem lehet, kisasszony kérem, mert egy levelet adott nékem a főtisztelendő úr, hogy adjam át az erdésznek. Az erdészlak még ennél beljebb van.

Még jó beljebb mentek. Egyszer csak az úttestről letért János, és behajtott a sűrű erdőbe. Megállította a János a két lovat, és akkor azt mondta a kisasszonynak :

— Hát tessék lejönni a kocsiról.

A kisasszony nem sejtve miért, lejött a kocsiról. Felnyitotta a kocsi ládáját, és kivette belőle a vadászfegyverét. Megtöltötte a vadászfegyvert, és akkor azt mondotta a kisasszonynak :

— Hát, kisasszony kérem, ütött az utolsó órája, magának meg kell halni.

Mikor a kisasszony ezeket a szavakat meghallotta, elájult, és összeesett. Amikor magához tért, térde megcsuklott, összetette a kezét, és rimánkodott a Jánosnak :

— János, az Isten szerelmére kérem magát, ne vegye el a fiatal életemet, még én sose vétettem még egy légynek se.

A nagy fohászra a Jánosnak megindult a lelke, és azt mondotta a lánynak :

— Én megkegyelmeznék magának, de a maga két szemét el kell vinni a főtisztelendő úrnak.

— Lőjön agyon, János, egy nyulat, és vegye ki a két szemét. Nem tudja meg a főtisztelendő úr, hogy az én szemem-e vagy nem.

— De itt térden állva esküdjön meg, hogy többet soha a városba nem fogja betenni a lábát.

— Megesküszöm, János, csak hagyja meg az életemet.

És akkor megesküdött Gizella kisasszony, János megfordította a lovakat, és éppen akkor arra szaladt egy nyúl, lelőtte, kivette a két szemét, zsebre tette, és hajtott hazafelé. Amikor hazaért, átnyújtotta a szemeket a

főtisztelendő úrnak, de a főtisztelendő úr nem nyúlt érte, azt mondotta Jánosnak :

— Dobd oda a kutyáknak vagy a moslékos hordóba.

Akkor a főtisztelendő úr papírt vett, tollat és tintát, leült az asztalhoz, és kezdett fogalmazni egy levelet, amely levél így szólt: Kedves barátom, nagyon nehezemre van, amikor ezen sorokat írom neked, még az eszem sincs helyén, el se tudom képzelni, hogy hogy fogod magadat érezni, mikor soraimat olvasni fogod. Kedves barátom, azt nem gondolta volna a föld kerekésége senki a világon, máma reggel, amikor felébredtem, az a szoba, amely szobát a te lányod részére bocsátottam, üres volt, összekutattam mindent, a lányod eltűnt. Átadtam a hatóságoknak a körözést, de még mindig nincsen semmi. Kedves barátom, amint csak lehet, iparkodjál haza, tudom, hogy fáj neked nagyon, de nekem is fáj nagyon ez a szerencsétlenség. Maradok jó barátod, Isten veled ! — Elküldte a levelet, a főtisztelendő úr.

Következő napokban megkapta a levelet a kereskedő, és összeesett a fájdalomtól. „Istenem, ez az én egyetlenegy lányom volt életem, érte szenvedek, és mindent teszek, csak hogy őt boldoggá tegyem, és most elvesztettem mindent.” Iparkodott haza a kereskedő, és amikor hazaért, elmesélte neki a főtisztelendő úr a lány viselkedését, és eltűnt, nincs többet. A kereskedő kinyitotta az üzletet, és fogadott magához egy idősebb házvezetőnőt. Szomorús bánattal töltötte napjait. A főtisztelendő úr most is éppúgy, mint annakelőtte mindennapos volt a kereskedőnél.

Hát most már menjünk a lányhoz. Mikor magához jött, megindult abba rengeteg nagy erdőbe, és ment magának. Amikor eljött az este, akkor olyan fára, amelyikre fel tudott mászni, felmászott, hogy megvédje magát, az életét a vadállatoktól. Vadgyümölcszel élt, édesgyökérrel, evvel tartotta fenn magát. Rongyos lett a ruhája, fészüklödni nem fészüklődött, mosakodni nem mosakodott.

Amikor egy bizonyos napon egy sűrűségen keresztülment, megpillantott egy kis házikót. Amikor odaér, kinyitotta az ajtót, belép a szobába. Látja, hogy ott tizenkét ágyneművel együtt van a szobában. Nagyon el volt fáradva a lány, hozzáfogott keresgélni. Talált is kenyeret, húsféle dolgokat, evett és ekkor lefeküdt, felbontott egy ágyat, hamarosan elaludt, mert nagyon el volt fáradva. Éjfél után egy órakor megjönnek a háznak lakói,

tizenkét betyár. Amikor a tizenkét betyár vezére, a rablóvezér kiadta a parancsot, hogy lehet lefeküdni, mindenki ment az ágyához. Az egyik betyár, akinek az ágyában feküdt ez az ártatlan lány, azt mondja a vezérnek :

— Vezér úr, vendég van, vendég van az ágyamban.

Odamegy a vezér, és mikor meglátja azt a szomorú arcú lányt az ágyban, azt mondja a többinek :

— Emberek, egy se merjen hozzányúlni ehhez a nőhöz, mert az rögtön halálfia. Az az ember pedig akinek az ágyába feküdt a lány, csináljon magának a földön helyet, vannak itt ruhadarabok elég, és feküdjön ott, hadd pihenjen ez a lány, mert én látom az arcáról, hogy ez egy sorsüldözött lány.

Lefeküdtek a betyárok, és elaludtak. Másnap reggel, mikor a betyárok felébredtek, a lány még mindig aludt. Rendbehozta mindegyik a maga ágyát, kitakarítottak, és azt mondta a vezér :

— Hagyjátok ezt a lányt, hadd pihenjen, amíg föl nem ébred, nem szabad hozzá szólni.

Megcsinálták a betyárok a reggelit, és amikor reggeliznek, akkor ébredt föl a lány álmából. Felült a lány az ágyban, és hozzáfogott gondolkozni : Istenem, hol is vagyok én? Az egyik betyár észrevette, hogy a lány fönn van, és szólt a vezérnek :

— Vezér úr, a lány fölébredt.

Bemegy a rablóvezér a lányhoz. A lány illedelmesen köszönt. A vezér elfogadta a köszönést, és leült a lány mellé az ágyra.

— Na mondd el, édes lányom, hogy ki vagy, és miféle sorsüldözött nő vagy?

A lánynak eszébe jutott az eskü, amit János előtt fogadott, hogy többet nem megy vissza a városba, tehát nem akart elárulni semmi titkot, azt mondta a vezérnek :

— Se apám, se anyám, semmim sincs a földön, sorsüldözött lány vagyok, a sors bevetett ebbe az erdőbe, eltévedtem, és tegnapi napon este pedig ideértem, ehhez a házhoz. Hetekkel ezelőtt nem ettem, csak vad gyümölcsöket, az erdőben nem aludtam, mert felmáztam a fára, hogy a vadállatoktól életemet megmentsem, ott meg féltem, hogy leesem, ha elalszom, nagyon gyöngye vagyok.

Erre azt mondta a vezér :

— Hát tudsz-e főzni, édes lányom?

Feleli a lány

— Nagyon is jól.

Feleli a vezér :

— Nagyon helyes, lányom, akkor itt maradsz nálunk, ne félj semmit, nagyon jó bánásmódban lesz részed.

Fölkelt a lány az ágyból, adtak neki a kútról vizet, megmosdott, megfésülködött, és akkor látták a rablók, hogy milyen gyönyörű szép istenteremténye. De a rablóvezér szigorú parancsot adott a rablóknak, hogy egyetlenegy rabló se merje a lányt megbántani, hanem úgy féljék, mintha édes nővérük lenne. És amelyik azt nem teljesíti, halállal fogja azt megbüntetni. Akkor a leány hozzáfogott az ebéd készítéséhez. Olyan ízes étkeket készített ebédre, hogy a betyárok megélték a lányt.

Attól naptól kezdve a lány átvette a háztartást, jó étkekkel tartotta a betyárokat. A betyárok pedig viszonzták a lánynak a jó szorgalmát, mert elmentek a városra, és szép ruhát hoztak neki.

Telt-múlt az idő, már szép kis időt itt töltött a lány, már meg is szokta az erdei életet, amikor egyszer a főtisztelendő úr a lelkiismerete furdalta: „Jaj, nem jó érzem magamat, talán az a lány még élhet is.” Volt abban a városban egy tudós asszony. Ezt a tudós asszonyt magához hívta a főtisztelendő úr, és azt mondta a tudós asszonynak :

— Ismerted te annak a nőruha kereskedőnek a lányát?

— Ismertem, kérem.

— Hát hogyha ismerted, meg tudod te azt mondani, hogy él-e vagy nem?

— Meg tudom.

— Na, és mennyi idő múlva?

— Akár mindjárt.

Abban a pillanatban kivette a tudós asszony a zsebéből a varázstükröt, és belenézett a varázstükörbe. Akkor mondotta a főtisztelendő úrnak :

— Hát kérem, él a lány.

Akkor a főtisztelendő úr majdnem leesett a székről. Azt mondja az öreg tudós asszonynak :

— Mondjad, el tudnád te pusztítani azt a nőt?

— Hogyne tudnám.

— Na, ha el tudod pusztítani, én egy nagy összeg pénzt adok neked, de a titoktartás meglegyen, hogy azt meg ne tudja senki.

Na, így is történt, kérem. Másik nap az öregasszony útnak indult, és egy kosárban mindenféle házi dolgokat lepakolt, és elment az erdőbe. Amikor közel ért a házhoz, amibe volt a lány, elkezdett kiabálni az öregasszony :

— Tessék vásárolni, kedves kisasszony, szép finom harisnyák vannak, szép kötények, lábravaló. Kedves kisasszony, nézze csak, vásároljon.

Mikor közel ér a lányhoz, leteszi a kosarat, kivesz belőle egy pár harisnyát:

— Ez magának való — odamegy a lányhoz :

— Na nézze, vegye meg ezt a pár harisnyát, éppen magának való,

— Hagyjon békét nekem, van énnékem, ne húzza fel.

— Nézze, milyen jól áll ez magának, éppen jó.

Felhúzza a lánynak a lábára a harisnyát, és amikor fölhúzta, a lány hanyatt fordult, és meghalt. Az öregasszony, mint aki legjobban végezte munkáját, elment haza.

Éjjel hazajöttek a betyárok, és mikor hazaértek, látják, hogy a lány ott fekszik halva. Fölvették, és bevitték a szobába, az ágyra fektették. Sírtak a betyárok, nagyon sajnálták a lányt. Amikor eljött a reggel, akkor azt mondták a betyárok :

— Na, öltöztessük föl a lányt, mint egy halottat szoktak felöltöztetni.

A lábáról lehúzták a harisnyát. A lány felült.

— Jaj, de nagyot aludtam — azt mondja a lány.

Azt mondja a rablóvezér :

— Mondjad, fiam, ki volt itt?

— Hát kérem, egy öregasszony volt itt, és ezt a harisnyát felhúzta a lábamra, és attól kezdve nem tudok semmit.

— Hát aludtál is volna te fiam — mondja a rablóvezér —, ha a lábadról ezt a harisnyát le nem húzzuk, akkor te örökké aludtál volna.

Akkor kiadta a parancsba, hogy :

— A mai naptól kezdve egy ember mindig itthon fog maradni, akárhova megyünk, és ha majd jön az a vén boszorka, csak meg kell fogni és megkötözni, amíg én haza nem jövök.

De az öregasszonynak ott volt a varázstükör a kezében. Belenézett, és látta, hogy a lány felébredt. De azt is látta, hogy egy rabló mindig otthon van. Majd egy jó idő múlva, egy nagyszabású rablást terveztek el, amely rablás mind a tizenkét embert igénybe vette. Elment mind a tizenkét betyár

hazulról. A tudós asszony belenézett a tükörbe, és látja, hogy a leány egyedül van otthon. Tüstént ott termett, kiabált:

— Nagyon szépeket hoztam, kisasszony.

— Nem kell nekem, nénikém, semmi — mondja a lány —, távozzon innen.

De az öregasszony a lány mellé húzódott, és egy picike kis gombostűt tett a lány haja közé, becsúsztotta. Evvel a lány összeesett, és meghalt. Az öregasszony, mint aki legjobban végezte munkáját, nyugodt lélekkel hazament. Hajnalba, mikor hazaértek a betyárok, látják, hogy a lány halott. Két ember fölvette a lányt az ágyra, vizsgálták, hogy hol látnak rajta valami olyan tárgyat, amit nem ismernek. De nem láttak semmit.

— Hát meghalt és meghalt — azt mondja a rablóvezér —, menjen be négy ember a városba, hozzatok egy gyönyörű menyasszonyi ruhát, amely legdrágább, hozzatok egy dupla üvegekoporsót, de tiszta üveg legyen.

Bement a négy rabló a városba, és ezeket a dolgokat megvásárolta.

Amikor hazaértek, a lányt felöltöztették a menyasszonyi ruhába, és beletették abba a koporsóba. A rablóvezér lezárta a koporsót, a kulcsot belehelyezte a zárba. Azt mondotta a rablóvezér a rablóknak:

— Emberek, nagyon ég a lábunk alatt a talaj, napok kérdése lesz, hogy nem kerülünk-e a hatóság kezére, és akkor határozottan tudom, hogy mindannyiunk a bitófán fog meghalni. Most itt van ez a gyönyörű lány, olyan volt nekem mint az édes néném, finom ételt, tiszta ruhát adott ránk, elvesztettük. Én azt ajánlom nektek, haljunk meg mindnyájan.

Egy hanggal kiáltották a rablók : — Haljunk meg. Ekkor ott a rablóvezérnek volt egy faliórája, amely faliórát odakészített, és ez a falióra örökké járó óra volt. Azt a faliórát a rabló kivitte a fa alá és felakasztotta, és akkor a tizenkét betyárt sorba állította, elővette fegyverét, és sorba agyonlőtte őket. Legvégén magára fordította, és akkor vége lett a rablótanyai életnek.

Az a bizonyos nagy erdő a király vadászati erdeje volt. Annak a királynak volt egy legényfia. Egy alkalommal vadászatot rendezett. A vadászat alkalmával a királyfiú elébe egy gyönyörű dámvad került. Űzőbe vette a királyfiú a dámvadat, és a dámvad becsalta a királyfiút a sűrűbe, hogy estefelé lett az idő, mikor egy nagy sűrűben elvesztette szem elől a királyfiú a dámvadat. Megáll a sűrű közepében a királyfiú, és hallgatózott, hogy merről hallja a dámvad csörgését. Erre csak hallja, hogy egy toronyóra-forma ketyeg : tik-tak, tik-tak, tik-tak. Veszi a királyfiú az irányt,

amerről hallja az óraketyegést. Mikor kiér a sűrűből meglátott egy épületet, és tart az épület felé. Mikor az épület elébe ért, meglátja az üvegekoporsót, és benne egy gyönyörű szép nőt halva feküdni. Egy szívszorítást kapott a királyfiú, amikor meglátta a koporsót, egy olyan érzés jött neki, amely érzést nem bírt legyőzni. Lejött a lováról, és ráborult a koporsóra, és nagyon sokáig sírt, zokogott a királyfiú. Amikor jól kisírta magát, felvette a koporsót, és felcsatolta a nyeregkápa mellé, felült a nyeregbe, és hazament a koporsóval együtt. A vadásztársaság sokkal hamarabb hazaért, mint a királyfiú, a királyfiú sötétbe ért haza. Esőköpenyével letakarta a koporsót, hogy ne lássa senki, hogy ő mit visz.

Amikor hazaért, lakosztálya előtt megállt, kiszólitotta az inasát és szobalányát, és ezeknek segítségével bevitte a koporsót a hálósobájába, betette a koporsót az ágy alá. Akkor elment, és megvacsorázott, de nagyon szomorú volt. A vacsora alkalmával nem beszélt semmit senkihez.

Kérdezte a királyfiú édesanyja :

— Mi bajod van, édes fiam, miért vagy olyan kedvetlen, nem akarsz válaszolni semmit.

Azt mondja a királyfiú :

— Nagyon beteg vagyok, már megyek is, és lefekszem.

Otthagya a királyfiú a társaságot, bement a hálósobájába, magára zárta az ajtót, kivette a koporsót az ágy alól, és ráborult, és hajnalig ott sírt. Hogy kit vagy mit, azt ő maga sem tudta. Úgy el volt fogva a szíve, hogy nem tudta, mi lesz vele. Napokig tartott ez a fájdalmas élet. Egy reggel, amikor a szobalány takarított a hálósobában, feltették a koporsót, és azt mondja a szobalány :

— Királyfiú, nyissuk ki a koporsót, ez a nő úgy fekszik itt, mintha csak aludna.

A királyfiú felnyitotta a koporsó fedelét, és amikor felnyitotta, a szobalány megsimogatta a halott fejét:

— Jaj, istenem, ezt a lányt is úgy tették a koporsóba, hogy meg sem is fésülték, milyen kócos a haja.

Kiszaladt a szobaleány, és behozta az ő fésűjét. A királyfiú segítségével felültették a lányt a koporsóban. A királyfiú fogta a lány testét, a szobalány pedig hozzáfogott a fésüléshez. Fésülés alkalmával a fésű kihozta azt a bizonyos tüt a lány fejéből, amit a varázsasszony beletett. Akkor a lány kinyitotta a szemét, és amikor széjjelnézett, kérdezte :

— Istenem, én hol vagyok?

A királyfiú könnyes szemekkel átkarolta, és megcsókolta a lányt:

— Jó helyen vagy, édes szívem.

— De nagyon kérem, mondják meg, hogy hol vagyok?

— A királyi kastélyban vagy, édes fiam.

Akkor kijött a lány a koporsóból, és leültek a székre. A királyfiú a szobalányt kiküldte, csak ketten maradtak, és megkérdezte a lányt, azt a szomorú múltját. A

lány szóról szóra mindent elmondott, éppen, mint ebben a könyvben szóról szóra le van fektetve. És ekkor azt felelte a királyfiú :

— Hát fiam, az én menyasszonyom vagy, most várjál egy pár pillanatig, azonnal jövök.

A királyfiú elment édesapjához és anyjához, és behívta a hálósobájába, és akkor mondotta a királyfiú a szüleinek :

— Atyám és anyám, íme itt van, nézzétek, itt van ez a koporsó, ebben a koporsóban hoztam én ide napokkal ezelőtt ezt a nőt, és íme feltámadt az én részemre. Egyeztetek bele, hogy ez legyen az én feleségem.

Egyszerre felelt a két szülő :

— Legyetek boldogok.

Egy pár napon belül megtörtént az esküvő. Szép családi életet éltek. Hat hónap leforgása után azt mondotta a király :

— Na, édesem, elmegyünk, és elhozzuk az atyádat.

Társaskocsiba ültek a fiatal király és a felesége, száz katona kísérettel lementek abba a bizonyos városba, ahol lakott az új királyné édesapja.

Mikor beértek a városba, azt mondotta a fiatal király a feleségének :

— Na, édesem, mutasd majd, melyik ház az apád háza.

Amikor a ház elé értek, megmutatta a fiatal királyné az urának : — Ez a mi házunk.

Akkor azt mondotta a király :

— Maradj csak a kocsiban, majd én egyedül fogok először bemenni az üzletbe.

A fiatal király leszállt a kocsiból, és két testőrrel belépett az üzletbe.

Meghajtotta magát a kereskedő a fiatal király előtt, és kérdezte hogy :

— Mivel szolgálhatok?

— Semmivel kérem, csak azért jöttem be, mert hallottam, hogy magának van egy szép lánya, azért jöttem be, hogy tudakoljak felőle, hogy tényleg

igaz-e, vagy nem.

Egy másik széken éppen ott ült a főtisztelendő úr, most is ott volt szórakozni. Rögtön közbeszólt, mert a kereskedő nem tudott szólni, mert az aki a lányát fölhozta, a könny elborította szemét, és a hangok megálltak a torkában.

A főtisztelendő úr felelt:

— Igen volt neki egy szép lánya... — de ennél a szónál megakadt a hang, mert azt mondta erre :

— Egy szót se tovább !

Parancsot adott a két testőrének, hogy azonnal kötözzék meg a papot. Amikor a papot megkötözték, akkor azt mondta az egyik testőrének :

— Eredj, és szólj a feleségemnek, hogy jöjjön ide.

Amikor a testőr a fiatal királynéval belépett az üzletbe, azt szóval nem lehet megmondani, hogy mi történt ott. Amikor a lány az édesatyja nyakába borult, percekig tartó jajgatás között szóhoz sem bírt jutni egyik sem. De erre a látványra a pap is összeesett. Akkor azt mondotta a király :

— Na, apám, én vagyok a maga veje, jöjjön most már velünk, elmegyünk az előljáróságra, és ezt a házat ezzel az üzlettel együtt adja el az előljáróságon, és az értékét a város szegényei között ossza széjjel.

A papot magukkal vitték és a lány édesapját, elmentek a királyi palotába. A papot börtönre vetette a király, hogy szenvedjen azért, mit megtett egy ártatlan lánnyal szemben. A lány édesapja halála órájáig a királyi palotában élt. A király boldog életet élt feleségével együtt, több családnak adott életet a fiatalasszony, és még ma is élnek, ha meg nem haltak.

SZŰZ MÁRIA KERESZTLEÁNYA

No, de hát! Egyszer volt, hol nem volt az hetedhétországon és az óperencián is túl, és a bátyám háza mellett felnövekedett egy jegenyefa. Annak volt háromszázhatvanhat ága; peniglen annak az ágain háromszázhatvanhat holló, peniglen a tövin háromszázhatvanhat számár, ki az én mesémet elkacagja, vagy tréfára véli, az a háromszázhatvanhat holló vájja ki a szemit, az a háromszázhatvanhat számár az döfödj meg. No de hát! Egyszer volt egy szentes leány, amelyent férfira nem is nézett rea. Egy reggel felkótt az ágyából, s seperte a szobáját. Egy szem borsó kerekedett a talpa alá. Azt a szem borsót vetette ő előbb is hátra is, és mindig a talpa

alatt volt. Ő gondolta magában, hogy befalja azt a szem borsót. És be is falta, s azonnal megterhesedett. Ő gondolta magában, hogy műtévős legyen, hogy azt meg ne tudják, hogy ő megterhesedett. Ő gondolta magában, hogy kimén a havasba, hogy őt ott a vadak és a varjak megegyék. És ki is ment a havasba. Ott megtalált egy udvas fát, és muhából vetett ágyat, és lefeküdt oda. Mihent lefeküdt, azonnal szült egy aranyhajú leányt. Hogy meglett, gondolta magában :

— Mint szeretném most városban lenni, hogy megkereszteltessem ez aranyhajú leányt.

Azonba a Szűz Mária elejébe ment, és mondta a

Szűz Mária :

— Mit gondolkozik, komámasszony ?

— Én azon gondolkozom, hogy szeretném megkeresztelni leányomat.

Szűz Mária azt mondta :

— Elviszem én, megkereszteltetem, s addig nem adom vissza, amíg tizenkét éves nem lesz.

Avval elvitte a leányt, és megkereszteltette. Mikor harmadnapos volt, akkorára növekedett, mint egy tizenhárom éves leány. Akkor mondta Szűz Mária :

— No, keresztleányom, tizenegy szoba van, tíz szobát minden reggel söprögess, a tizenegyedikbe ne nézz be!

Seperte a kis leány hat napig, de a hetedik nap nem állta meg, hogy a tizenegyedik szobába be ne nézzen. Ott látta, hogy Krisztus Urunk, Szent Péter és Szűz Mária álltak. Krisztus Urunk tartotta a szent misét, és Szent Péter és Szűz Mária hallgatta.

Elment Szűz Mária, s kérdezte a keresztleányától, hogy mit látott a tizenegyedik szobába. Azt felelte a leány, hogy semmit sem látott.

Második nap reggelen újbán seperte a tíz szobát: akkor sem állta meg, hogy a tizenegyedikbe be ne nézzen. Akkor látta Szent Pétert, hogy tartotta a szent misét, Krisztus Urunk és Szűz Mária peniglen hallgatta. Ekkor elment Szűz Mária, és kérdezte a keresztleányától:

— Mondd meg, keresztleányom, mit láttál elsőbször, mit láttál másodsor?

— Keresztkomámasszony, se nem láttam, se nem hallottam semmit.

Újbán harmadik reggel seperte a tíz szobát. Akkor sem állta meg, hogy a tizenegyedik szobába be ne

nézzen. Ekkor látta, hogy a Szűz Mária tartotta a szent misét, Krisztus Urunk és Szent Péter hallgatta. Ekkor elément a Szűz Mária, és kérdezte:

— Nos, no, kedves keresztleányom, mondd meg nekem, mit láttál elsőbször, másodsor és harmadszor.

— Se nem láttam, se nem hallottam semmit.

— No, ha nem hallottál semmit, keresztleányom, akkor jere velem a rétre, ott a réten a nagy fennálló fa. No, keresztleányom, látod annak a fának a tetejét, ha meg nem mondd nekem, hogy mit láttál elsőbször, másodsor és harmadszor, annak a fának tetejébe mész.

S akkor ottan volt a keresztleánya a fa tetején.

— Nó, most, keresztleányom, ha meg nem mondod nekem, hogy mit láttál elsőbbször, másodszer és harmadszor, te onnant a fa tetejéről lebüköl.

Akkor felelte a leány :

— Se nem láttam, se nem hallottam semmit.

— Akkor se ne láss, se ne hallj !

Ekkor a fáról lebükött, de ő magát meg nem sértette. Ekkor ő a réten mászni kezdett, és ott volt egy szénabuglya, és az alá ő bebújt. Abban a mezőben volt egy kút, s egy királyúrfi mindennap odajárt vadászni, s annál a kútnál délebedezett. Annak a királyúrfinak az volt a szokása, hogy legelsőb a kopójának vágott egy sarkalat kalácsot, és vetette a kopójának. Ekkor a kopója felvette azt a sarkalat kalácsot, és elfutott vele a szénabuglya tövéhez. Újban visszament a kopója, s a királyúrfi csodálkozott, mert hogy eztet soha nem tette az ő kopója. Így gondolta magában, hogy „Még vágok egy kús kalácsot, s odaadom a kopómnak, hogy nézzem meg, hogy hova viszi.”

Egyenesen megy a szénaboglyához, hát látja, hogy egy tiszta aranykéz nyúl ki a boglya alól. Azonnal megfogta ezt a királyúrfi, és kihúzta onnét. Hát látja, hogy olyan szép, gyönyörű leány, amilyent széledes világon még hírül sem lehetett hallani, nemhogy látásképen ilyent hogy látott volna az ember. Így gondolta magában, hogy elviszi magának feleségnek. Azonnal őt kartón haza is vezette, és ő az szobájába bevitte. Ő ment, és jelentette királyatyjának :

— Felséges királyatyám, életem, halálom kezébe ajánlom, hoztam magamnak feleséget.

Felelte a felséges királyatya:

— Szeretném meglátni.

— Tessék, felséges királyatyám, megnézni, itt az én szobámban.

— Ó, kedves fiam, olyan szép, gyönyörű ez a leány, hogy széledes világon nemhogy hírül hallottam volna ilyen szép, gyönyörű leányt, csak az a baj, hogy kinevetnek minket, hogy az királyi családukbba egy vakot s egy siketet hogy tartsunk királyi koronánk alatt.

Felelte a királyúrfi:

— Felséges királyatyám, készebb leszek, hogy felséges királyatyámék megneveessenek, mintsáb hogy én ettől elmaradjak.

Akkor mondotta a felséges királyatya :

— No, ha csakugyan olyan kedved van, élj boldogul ! mert mink meg nem

utálunk ezért.

Telik, múlik az idő. Ezalatt a királyné megterhesedett, s jött az öreg királynak egy olyan írás, hogy füvet, fát állítson kardba, s ezen s ezen az órán itt s itt jelenjenek meg a háborúban. Mikor az öreg király olvasta ez írást, hullott a könyve. Kérdezte az ifjú királyfi:

— Felséges királyatyám, mi az oka, hogy felséges királyatyámnak hull a könyve?

— Hogyne hullna, mikor azt írták, hogy füvet, fát állítsak kardba, s ezen s ezen a napon jelenjek meg a háborúba.

Akkor felelte a királyúrfi:

— Felséges királyatyám, ha lesz olyan gondviselője az én feleségemnek, mint én magam, akkor elmegyek én a csatába.

Akkor felelte felséges királyatyám, hogy :

— Talán különb gondviselője leszek.

Ekkor elment királyúrfi a csatába. Amikor harmadnapja volt, hogy elment, a felesége megbetegedett, s szült két aranyhajú gyermeket. Írta felséges királyatyám a királyúrfinak, hogy a felesége milyen két aranyhajú gyermeket szült e világra. Akkor írta a királyúrfi:

„Felséges királyatyám, nagyon figyelmeztetem, hogy jó gondviselőjük legyen.”

Ekkor egy este Szűz Mária elment a királynéhoz, s kérdezte :

— Nos no, keresztleányom, tudod-e, mit szültél a világra ?

— Kedves keresztanyám, biz én nem tudom.

— No, hát nyisd ki a szemed !

Ekkor kinyitotta a szemét.

— No — visszamondja —, keresztleányom, látod-e, hogy mit szültél a világra?

— Látom, kedves keresztanyám.

— No — azt mondja Szűz Mária — látod ezt a nagy véres kést?

— Látom, kedves keresztanyámasszony.

— No, keresztleányom, ha meg nem mondd, hogy mit láttál előbbször, másodszer és harmadszor, akkor elviszem a két aranyhajú gyermekedet, ezt a véres kést peniglen itt hagyom melletted, s reggel a király mikor megébred, és mikor bójó, és látja, hogy a két gyermek nincs melletted, akkor rögtön elpusztít.

— Kedves keresztanyámasszony, se nem láttam, se nem hallottam.

— Ha nem láttál, és nem hallottál, akkor ne is láss, és ne is hallj !

Evvel elment a Szűz Mária, s elvitte a két gyermeket. Reggel korán megébredt a felséges királyatyám. Azonnal ment be a menyihez. Hát látja, hogy egy nagy véres kés van mellette. Azonnal írja a felséges király a fiának:

„Né, az éjszaka mi történt itthon : az asszony az éjszaka megölte a két gyermeket, s megis megette. Ird meg, kedves gyermekem, hogy mitevősök legyünk vele, hogy pusztítsuk el.”

Ekkor írta a királyúrfi:

— Ó, felséges királyatyám, szépen felkérem, legyenek csendességben, valameddig én hazakerülök, hogy még egyszer nézhessek a szeme közé.

Azonban hazakerül a királyúrfi, hát úgy vagyon beteljesedve, ahogy a királyatya írta neki. No, most a tizenkét tudóst összegyűjtötték, és teszik a törvényt, hogy pusztítsák el. Egyik mondta, hogy fel kell akasztani, a másik mondta, hogy főbelövés kell. Aközben volt egy tudós, aki háromszázhatvanhat esztendő volt. Az mondotta, hogy

— Hozzák be a vasrudat, s emeljék fel a szemem pilláját és a szemem sorkát, hogy vessem reá szememet, s nézzem meg az asszonyt.

Azonnal bé is hozták a vasrudat, s fölemelték a szeme pilláját, s rávetette a szemét, s így monda vala :

— Háromszázhatvanhat esztendő vagyok, de nem hogy láttam volna olyan szép asszonyt tizenhét országban s tizenhét országon, még hírül sem hallottam, hanem ennek a pusztítására felséges királyatyámnak egy vadaskertje vagyon, abba bé kell vetni a vadak közé, hogy rögtön azok a vadak szaggassák össze.

Azonnal alkonyattájban bevitték a vadaskertbe. Rögtön a vadak kilátott szájjal futottak rája, hogy szaggassák össze. A vadak közül a legöregebbik azt mondta a többieknek :

— Hohó, nehogy bántsátok, mert ez az új királynénk, és jött nekünk csodálatunkra ; hanem rögtön melléje kell állni kereken, és kítátott szájjal, és a meleget fújjátok rája, hogy nehogy megfázzék a mi királynénk.

Ekkor odament a Szűz Mária, és kérdezte a keresztlányától :

— No hát, tudod-e, hol vagy, kedves keresztleányom?

— Nem tudom, kedves keresztanyámasszony, hanem azt tudom, hogy jó melegben vagyok.

— No hát nyisd ki a szemedet, keresztleányom!

Ekkor kinyitja a szemét, hát látja, hogy a világon amennyi vad vagy, mind körülötte állnak kitért szájjal, csak az a héjja, hogy befalják. Most mondja a Szűz Mária : — Hiszed-e, keresztleányom, hogy mostan veszendő az életed?

— Hiszem már most, kedves keresztanyám.

— No, hát keresztleányom, mondd meg nekem, hogy mit láttál először, másodszor és harmadszor.

— No most, kedves keresztanyámasszony, már most megmondom, mert látom, hogy csak addig az életem, amíg a számon kimondom. Kedves keresztanyámasszony, azt láttam először, hogy Krisztus Urunk, Szent Péter és Szűz Mária álltak a tizenegyedik szobában, Krisztus Urunk tartotta a szent misét, Szent Péter és Szűz Mária hallgatta. Másodszor pedig azt láttam a tizenegyedik szobában, hogy Szent Péter tartotta a szent misét, Krisztus Urunk és Szűz Mária hallgatta. A harmadik napon pedig azt láttam, hogy Szűz Mária, Krisztus Urunk és Szent Péter álltak a tizenegyedik szobában és Szűz Mária tartotta a szent misét, Krisztus Urunk és Szent Péter hallgatta.

Akkor felelte Szűz Mária :

— Ládd, keresztleányom, eddig is megmondhattad volna ezt, amit láttál, mert nem szenvedtél volna annyit.

Ekkor Szűz Mária gondolt egy tiszta gyémánt palotát, tizenkét emeletest, egy kakaslábra, egy aranylánccal egy aranycsillaghoz felkötve, s ez a palota arra fordult, amerre a nap. Akkor a két szép gyermeke is mellette volt.

Ekkormondotta a Szűz Mária :

— Éljd boldogul, kedves keresztleányom!

Ezalatt a király megbetegedett, hát látja, hogy az egész kastélya tűzbe borult, s rögtön lázadást csinált. De hát nem tűz volt az, mert a vadaskertbe egy tiszta gyémánt palota van. Mostan a király cirkuláztatja tizenhét országba, tizenhét világon : hercegek és princek és grófok és válogatott cigánylegények jöjjenek össze, akinek lesz rá vitézsége, aki felmegyen abba a gyémánt palotába, aki megnézi, hogy miféle nemzet lakozik ottan, annak adja fel királyságát éltéig, s holtá után egész királyságát. Összegyűltek hercegek és princek és grófok és válogatott cigánylegények. De hát a sok közül egy sem kerekedett olyan vitéz, aki felmenjen ebbe a gyémánt palotába. Így hát a királyfia azt felelte:

— Nos nó, felséges királyatyám nekem ígyis-úgyis veszendő az életem.

Most az egész községtől engedelmet kérek, mert mostan én megyek, s tudja Isten, hogy megélek-e vagy meghalok.

Ekkor megindul a királyúrfi, és ment fel a palotába. Mikor a tizenhetedik szobaajtót megnyitotta volna, olyan világosság csapott szembe, hogy rögtön hanyatt esett.

— Ekkor a két gyermekem rögtön mellém szökött, azonnal felöleltek, és gyémántos dívánra letettek, és aranyvízzel megmosdattak, és megszentettem. Már most megnyitottam kastélyom ablakát, és kihajoltam, és vivátot kiáltottam. Éljen! Mert a királyúrfi két szép gyermekével és a feleségével szívének szerelmével itt beszélgetnek. Már most örömömben, hogy az Isten visszavezérelte gyermekeimet és feleségemet, menyek a menyegzőre ; tizenhét országba s tizenhét világon cirkuláztatom, hogy hercegek, princegek, grófok és válogatott cigánylegények jöjjenek össze a lakodalomra.

Mármost mennek az esküvőre, a zenészek fújják.

A FEJÍR MADÁR

Hun volt, hun nem volt, volt a világon egy ember, meg annak a feleségi. Gyerekek nem volt, pegyig mindég azon kérték az Istent, hogy csak azt adna már!

Az asszony mikor egyszer magában volt, azt kívánta, hogy ha lenne gyereki, olyant szeretne, aki fejír lenne, mint a hó, piros, mint a vér, szemi, szemöldöki meg fekete, mint a bogár.

Egyszer csakugyan teherbe is esett. Az időre lett is neki éppen olyan fia, mint aminőt kívánt. Annyira megörült neki, hogy örömeben meghalt. A kisgyerek fiú volt, Pestának hítták.

Az ember nem tudott meglenni asszony nélkül, újjontan megházasodott. A másogyik asszonytól meg lánya lett, azt meg elnevezték Mariskának.

Az ember dologra járt, ott volt mindennap reggeltől estyig, csak enni ment haza. Egyszer is, hogy nem volt elég, Pesta almát kért a mostoha anyjától. Azt mondta neki:

— Hát nyúlj be a ládába, ott van !

Pesta belenyúlt, de ahogy vette ki az almát, az anyja odaszaladt, oszt a láda tetejét a nyakára csapta, úgy, hogy a feji mindjárt leesett róla, Pesta meg meghalt. Avval fogta az asszony, vitte ki a ház elébe, oszt leültette a halott gyereket egy kis székre.

Mariska hallotta, hogy a láda teteji lecsapódott, de nem tudta, mitől volt az a zaj? Kérdezte az anyját, hogy mi volt az? Az anyja elmondta, hogy Pesta rossz volt, almát akart lopnyi, oszt kikapott.

Mariska is kapta magát, ment a ház elébe, úgy vágta pofon Pestát, hogy az mindjárt lebukott a földre.

Azután az asszony kiment. Pestát megnyúzta, feltisztította, elkészítette, oszt mikor az ura hazament, feladta az asztalra.

Hát az ura nem tudta, micsoda hús az, csak ette, mintha tejbekása volna.

Étel után a csontokat Mariska összeszedte, elásta a kertbe egy bocfa alá.

A csontból nemsokára szép fejír madár lett, felszállt a földről, oszt ment, ment egy botos háza tetejére. Ott elkezdte mondanyi:

Anyám megökött, apám megevett,

Kis testvérem, Mariskám,

Összeszedte csontocskám.

*Kötte selyemkendőbe,
Tette bocfa tövibe,
Kikelt, kikelt! itt van ! itt !
De szép madár lelt belüllem !*

Ezt hallották a bótban, adtak neki egy szép selyem kendőt. Avval szállt tovább. Ment egy kalapos házára. A kalapos házán is elmondta :

*Anyám megökött, apám megevett,
Kis testvérem, Mariskám,
Összeszedte csontocskám.
Kötte selyemkendőbe,
Tette bocfa tövibe,
Kikelt, kikelt! itt van ! itt !
De szép madár lelt belüllem !*

Ott is meghallották, vittek ki neki egy gyönyörű szép kalapot.

Harmadszorra egy malomra szállott. A malomban hét legény dolgozott, azok is meghallották a madár szavát, kimentek meghallgatni. Azok meg toltak fel neki egy nagy malomkövet, amit a fejír madár a nyakába vett, oszt szállt vele haza, az apja házára. Ott is elkezdte kiabálni a verset fennszóval.

Ottbenn hallották, hogy :

— Éj! de nagy kiabálás van ott ki, mi az?

Kimentek, hát a fejír madár Mariskának lehajította a selyemkendőt, az apjának a szép kalapot, az anyjára meg úgy sújtotta le a malomkövet, hogy az asszony a föld gyomráig esett. Úgy elborította a föld, hogy temetnyi se kellett.

A fejír madár meg visszaváltozott, Pesta lett belőle. Az apjával meg Mariskával még most is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

A JÁGERFÁCSKA

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy király, annak volt három leánya.

A király nagyon szerette a földiepret, s egyszer azt mondta leányainak, hogy menjenek ki az erdőbe, szedjenek neki földiepret, s ő annak fog legszebb ruhát csináltatni, aki legtöbb és legszebb epret hoz.

A leányok kimentek az erdőbe, és mind a hárman úgy iparkodtak, hogy a térdükön majd elkopott a szoknya. De mégis mindig a legkisebb leány szedett legtöbbet és legszebbet, s neki csináltatta atyjok a legszebb ruhát. Végre a két idősebbet megszállta az irigység ördöge, és elhatározták maguk között, hogy ha még egyszer kimennek, és megint a legkisebb szed legtöbb és legszebb epret, akkor megölik, az eprét elosztják, és ők adják át atyjoknak.

Úgy is cselekedtek, mikor legközelebb kimentek, és látták, hogy megint a legkisebb leány szedett legtöbb és legszebb epret, megölték, az eprét elosztották, magát pedig eltemették egy homokbuckába. Mikor aztán hazamentek, az eperrel beszámoltak, az atyjok kérdezte, hogy hol van legkisebb testvérük, azt felelték, hogy nem tudják, elment az erdőbe epret szedni, és ők többé hiába keresték, nem találták sehol, hát eljöttek haza, hogy maguk is el ne tévedjenek.

A király nagyon elszomorodott legkedvesebb leánya elvesztésén, kiküldötte az egész cselédséget keresésére, de senki se találta meg. Erre aztán a király nem is küldötte ki többé leányait epret szedni, nehogy még másik is elveszen.

De jól mondják azt, hogy az igazságot a tyúk is kikaparja, mert itt is beteljesedett. Azon a homokbuckán ugyanis, melybe a két idősebb királyleány a legkisebbet eltemette, idővel egy bokor szép jávorfa nőtt, melynek egyik ágából egy kis kanász sípot csinált, s valahányszor a kis kanász e sípot fújta, mindig így szólt:

*Fújjál, fújjál, kis kanászka,
Én is voltam királylányka,
Királylányból jágerfácska,
Jägerfából furulyácska.
Fújjál, fújjál, kis kanászka.*

És e nóta oly siralmasan hangzott a kis kanász sípjából, hogy sokszor maga is sírásra fakadt hallatára. De azért mégiscsak fújta ő a sípot hajnaltól

estélig.

Amint egyszer a király kiment az erdőbe vadászni, arra vetődött, ahol a kis kanász disznait legeltette, s meghallotta a szomorú nótát, és parancsolta a kis kanásznak, hogy fújja el még egyszer és még egyszer, de a síp mindig csak ugyanazon a szomorú hangon szólt, akárhogy fújta is a kis kanász.

Vége a király maga fújta a sípot, és akkor így szólt:

*Fújjál, fújjál, király apám,
Én is voltam királyleány.
Királylányból jágerfácska,
Jägerfából furulyácska.
Fújjál, fújjál, király apa.*

S valahányszor a király fújta a sípot, mindig ezt a nótát hallotta, de még keservesebb hangon, mint, a kis kanász kezében. Erre a király megkérdezte a kis kanásztól, hogy hol vette a sípot, a kis kanász megmutatta a királynak a fát, melynek az ágából csinálta. A király mondta a kis kanásznak, hogy csináljon neki is egy ilyen sípot, s a kis kanász csinált is mindjárt. De ez is mindig ugyanazon nótát adta ki.

A király megjelölte magának a jágerfát, megajándékozta a kis kanászt, tarisznyájába tette az egyik sípot, és elment haza.

Másnap a reggelizésnél, mikor már együtt volt az egész család, a király előveszi a sípot, belefúj, s a kis síp elkezd megint a maga siralmas hangján:

*Fújjál, fújjál, király apám,
Én is voltam királyleány.
Királylányból jágerfácska,
Jägerfából furulyácska,
Fújjál, fújjál, király apa.*

A királyné meg a két királykisasszony csak úgy borzadtak, és ájuldoztak, mikor hallották a síp siralmas nótáját. A király átadta a sípot a királynénak, s mikor ez fújta így szólt:

*Fújjál, fújjál királyanyám,
Én is voltam királyleány.
Királylányból jágerfácska,
Jägerfából furulyácska,
Fújjál, fújjál, jó mamácska.*

A királyné sírva fakadt e hangokra, s átadta a sípot a legidősebb leányának, hogy fújja ő is. Ez először vonakodott, hogy ő bizony nem fújja, mert ő nem tanult ilyen parasztsípon játszani, de a király ráparancsolt, hogy tanult, vagy nem tanult, de muszáj fújni. Mikor aztán belefújta, a síp így szólt:

Fújjál, fújjál hóhér leány.

*Én is voltam királyleány,
De te engem megfojtottál.
És a buckába elástál.
Királylyányból (lettem) jágerfácska,
Jágerfából furulyácska.
Fújjál, fújjál, húgod gyilkosa.*

Azután átadja a sípot fiatalabb testvérének, hogy fújja, ennél meg így szólt:

*Fújjál, fújjál, te gyilkos lány,
Én is voltam királyleány.
Te megfogtál, s fojtogattál.
Mikor az erdőben voltál.
Királylyányból (lettem) jágerfácska,
Jágerfából furulyácska,
Fújjál, fújjál, ravasz macska.*

Amint a király végighallgatta a siralmas nótákat, a két leányt azonnal két-két darabra vágatta, s a város négy sarkára kiakasztatta, a jágerfácskát pedig hazahozatta a kertbe, és mindennap meglocsolta, és megsiratta, míg csak élt. A királyné pedig, mikor leányait a város szegleteire kiakasztották, bújában szörnyet halt.

SZIKSZAI

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, még azon is túl volt egy ügyes huszár, úgy hívták, hogy Szikszai. Ez a huszár olyan hűségesen szolgálta a császárt, hogy amikor obsitot kapott, a császár a lovát és mindenféle restungját neki ajándékozta, s úgy eresztette haza.

Amint hazafelé jött, egyszer csak elért egy rengeteg nagy erdőbe, ahol még madár se járt. Ment-mendegélt mind beljebb és beljebb az erdőben. Amikor az erdőnek a kellős közepébe érkezett, széjjelnézett, de nem látott sehol semmit. Megállt, egy nagy fának a tövéhez megkötötte a lovát, felmászott a fára, hát jó messze meglátott egy tüzet. Leszállt a fáról, felült a lovára, megindult, ment-mendegélt, s elért a tűzhöz. Hát látja, hogy két nagy jegenyefa között akkora tűz van, mintha egy nagy kemencében égne. Megáll, és köszön :

— Jó estét adjon Isten.

Fogadják az egyik fáról:

— Isten hozott, Szikszai barátom.

— Legyen szíves szállást adni az éjszakára — mondá Szikszai.

— Istené a szállás, csak pakolj le hamar, jere fel a fára, s vigy le engem innen — felelé valaki a fáról.

Erre erősen elcsodálkozott Szikszai, hogy miféle állat tud az lenni, amelyik magától nem tud a fáról leszállani. Mivel jó könnyű legény volt, felmászott hamar a fára, de hát véletlenül nem arra a fára ment, amelyikről a szó hallatszott. Azt mondta erre :

— Nem jó fára jöttem?

Azt feleli a másik fán valaki:

— Semmi baj, csak keresgélj magad körül. Van ott egy vasrúd, azt nyújtsd át, mert én azon átalmegyek.

Erre Szikszai egy kicsit megszeppent, hogy vasrudat emlegetnek, de mégis nekibátorodott, kereste a vasrudat, azonban nem kapta sehol. Megint átszólt a másik fára :

— Nem kapom sehol a vasrudat.

— Nem baj, Szikszai barátom. Csak nyújtsd át a kardodat, s én azon is átalmegyek — feleli valaki a másik fáról.

Erre Szikszai kihúzza a kardját, átnyújtja a másik fára, hát csodák csodája, mit lát? Egy kígyó tekereg át a kardján, de az éppen tizenhét öles volt. Úgy megijedt erre Szikszai, hogy szinte leesett a fáról, de a kígyó azt mondá :

— Ne félj tőlem, mert nem vagyok rossztevő.

Ezután nagy hamar letekergett a fán, lesuppant a tűz mellé, s aztán felszólt Szikszainak :

— Na, jere le te is, Szikszai barátom. Ne félj tőlem, nem leszek ártásodra.

Erre Szikszain is erőt vett a bátorság, s lement a tűz mellé. Ekkor elmondá a kígyó, hogy ő olyan átok alatt volt azon a fán, hogy amíg emberi lélek le nem veszi, ne tudjon onnét leszállni. Így beszélgették el az időt egész hajnalig. Ekkor azt mondja a kígyó :

— No, Szikszai barátom, te ezentúl hívj engem felséges kígyókirályné anyámasszonynak, mert én a fekete kígyókirály felesége vagyok, én pedig téged, Szikszai,

édes fiannak foglak szólítani. Hát én most elmegyek haza, édes fiam, te pedig reggelig maradj itt, akkor pedig gyere az én lakásomra. S hogy el ne veszítsd az utat, ahol elmegyek, az utat s a fákat mind elégetem, hogy te a hamun éppen a lakásomig jöhess.

Azzal a kígyó elment.

Szikszai éppen úgy tett, ahogy a kígyókirályné mondta. Reggel elindult, s a hamun a kígyókirályné lakására érkezett. A kígyókirályné olyan nagy örömmel fogadta, mintha csakugyan édesfia lett volna. Behívta a maga szobájába, aranydíványra ültette, s mindenféle jó étellel-itallal megtraktálta. Így éltek egy darabig, de egyszer csak meghallja Szikszai, hogy a Fejér király verekedik a Zöld királlyal. Ekkor azt mondá a kígyókirálynénak :

— No, felséges királyné, édes anyámasszony, én elmegyek a Fejér király segítségére.

Feleli erre a kígyókirályné:

— Maradj itthon, ne menj el, édes fiam. Van itt mit egyél-igyál, sohase is dolgozzál, mégis úri módra megélsz itt velem, míg a világ.

Ám hiába mondott a kígyókirályné akármit, Szikszait nem tudta a szándékáról lebeszélni.

— Hát jól van, édes fiam — mondá végül —, látom, hogy neked hiába beszélek. De ha immár elmész, adok neked egy rongyos gúnyát. Ha azt magadra veszed, nem fog sem a kard, sem a golyó bántani.

No, de Szikszainak nem kellett a viláért is más gúnya, mert az övé igen szép volt, s abban ment a háborúba.

Akkor megérkezett, jelentette magát a Fejér királynál, s megmondta neki, hogy a segítségére jött. Meg is köszönte szépen a Fejér király, s azzal elindultak az ütközetbe. Hanem a Zöld király sokkal nagyobb erővel bírt, s úgy megverte a Fejér királyt, hogy nem semmi dolog.

Haza is ment a Fejér király nagy szomorúan, de bizony Szikszai is nagyon szégyellve magát.

— No, felséges királyom — monda Szikszai —, ilyen szégyent még nem értem világeletemben, ám nem is nyugszom addig, míg a Zöld királyt jól meg nem verjük.

Feleli erre a Fejér király :

— Az nem lehet, Szikszai fiam, mert a Zöld király sokkal nagyobb erővel bír, s még mindig megvert engem. De ha mégis sikerülne, hogy megverhetnők, akkor neked adnám feleségül a leányomat, s míg élnék, fele királyságomat, holtom után pedig az egész birodalmamat.

— Na, jól van — gondoló Szikszai —, megyek haza. Otthon kígyókirályné, édes anyámasszony majd megtanít, hogy miként verhetjük meg a Zöld királyt.

Elbúcsúzott a Fejér királytól, de azt ígérte, hogy nemsokára visszajön, s akkor megtanítják azt a Zöld királyt kesztyűbe dudálni. Elment haza, otthon elpanaszolta az egész dolgot a kígyókirálynénak, s azt is megmondta, hogy mit ígért a Fejér király.

Erre azt mondta a kígyókirályné :

— Na, édes fiam, Szikszai, ugye megmondtam, hogy maradj itthon, vagy ha elmész, vedd fel azt a rongyos öltönyt. De te nem fogadtad meg a szómat. Hanem most én is azt mondom, hogy ezt a nagy szégyent nem hagyhatod magadon. Immár azonban fogadd meg a szómat, ha nem akarsz, hogy megint szégyent vallj. Eredj, vedd fel azt a rongyos öltönyt, akkor nem árthat neked sem a kard, sem a golyó. Kösd fel azt a rozsdás kardot, annak aztán csak azt kell mondani: kard ki hüvelyéből, vágd az embert szecskából szecskába és a királyt darabról darabra ! Van ehhez egy ló is, azzal mész most a háborúba, aztán ne félj semmitől.

Meg is fogadta Szikszai a kígyókirályné minden szavát. Fölvette a rongyos öltönyt, felkötötte a rozsdás kardot, aztán felült a lóra, s így

elvágtatott a Fejér királyhoz, mint a sebes szél. Ott aztán rmondá a Fejér királynak :

— Felséges királyom, életem-halálom kezedbe ajánlom, menjünk el még egyszer. Most már semmitől se félj, mert megtanítjuk azt a Zöld királyt becsületre.

Felelé erre a király :

— Hát én se bánom, Szikszai fiam, akár nyerünk, akár veszünk, még egyszer próbáljunk szerencsét.

Ezzel mindjárt hadat is üzent a Zöld királynak, aztán összehívták az egész katonaságot, hogy induljanak. No, de Szikszai nem győzte őket várni. Felugrott a lovára, s úgy elvágtatott, mint a szél. Hát amikor odaérkezett, már ott várta készen a Zöld király. Amikor a Zöld király meglátta, így szólt hozzá :

— Úgy látszik, Szikszai barátom, nagy vitéz vagy, de most majd másként bánok el veled, mint a múltkor.

Felelé erre Szikszai:

— No hát, felséges király, ahogy tetszik, úgy bánj velem.

Ekkor rmondá hirtelen :

— Kard ki hüvelyedből, vágd az embert szecskából szecskába, s a királyt három darabba !

Hát csak kiszökik a rozsdás kard a hüvelyéből, s aprítani kezdi az embereket szecskába. Bezzeg volt futás! Az volt a legszerencsésebb, aki a legjobban tudott futni. Amikor a rozsdás kard a Zöld királyhoz ért, azt is három darabba vágta. De bezzeg könyörögni is kezdett a Zöld király erősen Szikszainak:

— No, Szikszai barátom, a világért se gondoltam volna, hogy ilyen nagy vitéz vagy. De ha már három darabba vágta, arra kérlek, tégy belé a lovamon abba az átalvetőbe, hogy legalább így összevágva is még egyszer lásson meg engem az én öreg anyám.

Hát Szikszai ezt jó szívvel meg is tette, a ló pedig a Zöld királyt az átalvetőben egyenesen hazavitte. Mikor otthon az öreg királyné meglátta a fiát három darabba vágva, azt rmondá:

— No, édes fiam, ezt éppen így meggondoltam, mert az éjjel rossz álmot láttam.

Egy minutára kiszedte a fiát az átalvetőből, betétette egy teknyő élő-haló vízbe, aztán megkente élő-haló füvekkel. Hát csodák csodája, a fiából ismét

éppen olyan ember lett, mint amilyen annakelőtte volt.

De hagyjuk el most egy kicsit a Zöld királyt. Nézzük meg, mit csinál Szikszai?

Hát Szikszai visszatérő útjában találkozott a Fejér királlyal és a hadseregével. Elbeszélte a Fejér királynak az egész dolgot, s megmondta, hogy magát a Zöld királyt is összevagdalta. Bezzeg örvendett erre a Fejér király, alig bírt örömeiben magával. Megdicsérte erősen Szikszait, hogy milyen vitéz. Mindjárt meg is mondta, hogy most már övé a leánya és a fele királysága, holta után pedig az egész birodalma. Nagy vígsággal, bandaszóval mentek a királyi városba, de bezzeg volt ott is nagy öröm, vígság. Még a sánta emberek is mind táncoltak.

Hanem ezután jött az igazi nagy dínomdánom! A szép királykisasszony Szikszai felesége lett. Megtörtént a fényes esketés, voltak ott királyok, püspökök hercegek, mágneses urak, grófok, bárók és válogatott cigánylegények. Ott volt a kígyókirályné is. Az esketés után következett a hét országra szóló vendégség. Akadt ott bőven mindenféle étel-ital, jó fejér kürtőskalács,

fajin tehénhúsos laska, jó mézespálinka, bor, ser, ehetett mindenki, amit akart. Az evés-ivás után aztán elkezdődött a mulatság. Táncoltak még a bolhák is.

Híre futamodott a nagy lakodalomnak az egész világon. Meghallotta a Zöld király is, s úgy megmérgeződött, hogy mérgébe szinte kipukkant. Hogyne, mikor Szikszai elütötte a kezéről a szép királykisasszonyt !

Bement erre az anyjához, s azt mondá :

— No, felséges királyné, édesanyám, az a hitvány, jöttment Szikszai elüté a kezemről a Fejér király szép leányát. Adjon mármost nekem tanácsot, édesanyám, hogy segíthetnék ezen a bajon?

Felelé erre az anyja :

— Hál bizony, fiam, nehéz már ezen a bajon segíteni. De ha a királykisasszony téged szeretne, nem Szikszait, elmennél oda, s beszélhetnél véle. Megmondanád neki, hogy követelje, hogy azt a rozsdás kardot s azt a rongyos gúnyát éjjelre tegyék ki a tornácra, mert olyan nagy büze van, hogy ő meg kell haljon miatta. Akkor te szépen lassan odamennél, magadra vennéd azt a rongyos gúnyát, elvennéd azt a rozsdás kardot, belopóznál a Szikszai szobájába, s akkor aztán úgy bánhatsz véle, ahogy te akarsz.

No hát, a Zöld király éppen úgy is tett, ahogy az anyja mondta. Elment a Fejér király udvarába, ott egy frajjal összebeszél, s a királykisasszonyt nagy titokban kihívatta. A királykisasszony bizony jó szívvvel ki is jött, mert szó, ami szó, a Zöld királyt jobban szerette, mint Szikszait, csak az apja nem egyezett bele, hogy a Zöld királyhoz menjen feleségül, mert a Zöld királyt ki nem állhatta. Ott aztán ketten nagy titokban megbeszélték, hogy mit csináljanak Szikszaiával, hogy egymáséi lehessenek.

Este ki is tették a tornágra Szikszai rongyos gúnyáját és a rozsdás kardját. A Zöld királynak sem kellett egyéb. Mindjárt felvette a rongyos gúnyát, felkötötte a rozsdás kardot, aztán szép csendesesen béorozkodott a Szikszai szobájába, s azt mondá neki:

— No, Szikszai, most hogy bánjak el veled?

Mikor Szikszai meglátta, hogy az ő rongyos gúnyája a Zöld királyon van, s a rozsdás kardja a kezében, egy kicsit megszeppent, mert gondolta, hogy most vége az életének. Azért így felelt a Zöld királynak :

— Látom, hogy a kezekben van az életem, hát csak arra kérlek, hogy bánj te is úgy velem, mint ahogy én bánom veled. Ha összeaprítasz, rakd belé a testemet abba az átalvetőbe, amelyik a lovam hátán van, aztán a lovamat kergesd ki a kapun, hogy vigyen haza, bár legalább úgy lássanak meg.

Úgy is lett. A Zöld király Szikszait három darabba vágta, belétette az átalvetőbe, s a lovát kieresztette a kapun, a ló pedig elvitte haza a kígyókirálynéhoz.

A kígyókirályné kivette Szikszai testét az átalvetőből, megmosta élő-haló vízzel, s megkente élő-haló fűvel. Hát Szikszai éppen olyan lett, mint annak előtte volt.

Ekkor azt mondja Szikszai:

— Na már, felséges kígyókirályné édesanyám, egy életem, egy halálom, de addig meg nem nyugszom, míg azt a hitvány Zöld királyt el nem pusztítom a föld színéről.

Felelé erre a kígyókirályné :

— Na fiam, ha ilyen akaratos vagy, én nem bánom, menj el ismét. Ám, ha úgy akarsz, hogy még ember legyen belőled, s én még meglássalak, akkor hallgass reám, s fogadd meg, amit most mondok neked. A Zöld király anyja is tud egyet. Most minden tudományát

összeszedi, hogy elpusztítson, azért neked sok szenvedésen kell ezután keresztülmenned, mert a feleséged nem téged, hanem a Zöld királyt szereti. De ha ő tud egyet, én tudok kettőt, s nem engedem, hogy elpusztítson. Eredj hát csak vissza, s csinálj, amit akarsz. Aztán majd én is utánad megyek, mert ha nem, jaj neked.

Vissza is ment Szikszai. A szolgálóval mindjárt kilopatta a gúnyját és a kardját, de a Zöld királyt nem kapta meg a szobájában, mert amikor a szolgáló elvette a gúnyját és a kardot, a Zöld király észrevette, lábujjhegyen kisajdult a szobából, s úgy elfutott haza, mintha szeme se lett volna. Otthon aztán elmondta az anyjának, hogy megint baj van, mert a gúnya és a kard újra Szikszaié van, de ő addig meg nem nyugszik, amíg azt a jöttment Szikszait el nem pusztítja a föld színéről, s a Fejér király leánya nem lesz a felesége.

Mondá erre az anyja :

— Hát, édes fiam, én nem bánom, ha már úgy elszántad magad. Eredj, csak attól félek, hogy vége lesz az életednek, mert Szikszait a kígyókirályné tanítja, s az nálanmál többet tud. Menj, próbálj még egyszer szerencsét, de ha valami baj lesz, gyere csak haza, s mondd meg nekem.

Hát vissza is ment azonnal a Zöld király. A királykisasszonnyal megint kilopatta a gúnyját és a kardot, pedig Szikszai úgy ügyelt, hogy még lefeküdni sem akart, de a felesége álomport tett a borába, s hiába erőlködött, úgy elaludt, mint a bunda.

Nahát, úgy szecskába vágta most a Zöld király Szikszait, mint a szalmát, aztán elvitte ki, s belétemette a ganédombba. Azt gondolta, hogy immár sohasem lesz többet baja Szikszaiával, s most már feleségül veheti a Fejér király leányát. Ezért másnap úgy tett, mintha hazulról jönne. Bement a Fejér királyhoz, s megkérte tőle a leányát, hiszen Szikszai már úgymint elment, itt hagyta a feleségét.

Behívátja erre a Fejér király a leányát, s kérdi tőle, hogy hol az ura.

A királykisasszony azt felelé, hogy az éjen úgy odalett, mintha a föld nyelte volna el.

A Fejér király mindjárt gondolta, hogy valami baj történt Szikszaiával, s hogy itt egyezett dolog van, és bizonyosan a leánya is hibás, mert különben nem tudta volna meg a Zöld király olyan hamar az egész dolgot, s mivel erősen szerette és becsülte Szikszait, ezért azt mondá a leányának :

— Leányom, neked tudnod kell, hogy hol van az urad. Én most elmegyek

vadászni, s ha addig elő nem kerítéd, amíg hazajövök, úgy eltakarodj az életemből, hogy soha többet meg ne lássalak !

A Zöld királynak pedig azt monda, hogy van az ő leányának hites ura, s míg az él, nem mehet máshoz. Ezzel el is ment vadászni.

Hej, megbúsulta magát erre a királykisasszony, hogy mármost mitévő legyen? Eleget beszélgettek, egyezkedtek a Zöld királlyal, de nem tudták, hogy mit csináljanak? Amint így beszélgettek, egyezkedtek, néznek le az udvarra, hát uramfia, mit látnak? A ganédomb mellett egy olyan gyönyörű aranyszőrű paripa áll, amilyent sohasem láttak világéletükben! Erre olyan fejér lett a királykisasszony, mint a fal oldala, s úgy megbetegedett, hogy szinte meghalt. A Zöld király mindjárt hazafutott, s megmondta az anyjának, hogy mi történt.

— Jaj, fiam — rmondá az anyja —, az a kígyókirályné mestersége, s addig a királykisasszony nem lesz jobban, amíg ezt a lovat el nem pusztítják.

Eredj azért hamar vissza, s mondd meg a királykisasszonynak, hogy azt a lovat, török-szakad, pusztítsa el valahogy.

Jön vissza lóhalálában a Zöld király, s mondja a királykisasszonynak a dolgot, de ez már olyan beteg volt, hogy halálára jártak.

Hazaérkezett a vadászatból a Fejér király is. Meglátta azt a gyönyörű aranyszőrű lovat, s úgy megörvendett neki, hogy nem semmi dolog. Be is vezettette mindjárt az istállóba, s meghagyta a kocsisnak, hogy úgy ügyeljen rá, mint a két szemére. Azután felment a palotába, s mikor meghallotta, hogy a leánya milyen beteg, bement a szobájába. Kérdi tőle, hogy mi baja. Mi lelte?

Azt mondja a leány :

— Én nem tudom, mi lelt, de amikor azt az aranyszőrű lovat megláttam, mindjárt úgy megbetegedtem, hogy halok meg. Nem is leszek addig jobban, míg azt a lovat édesapám el nem pusztítja.

Feleli erre az apja :

— Már leányom, ha meghalsz is, de én azt a lovat el nem pusztítatom, mert olyan lovam nekem sohasem volt, s nem is lesz. Kívánj akármit, csak azt ne.

Mondá erre a királykisasszony :

— Jól van, édesapám, ha előtted egy oktalan állat több, mint a leányod, nem bánom. Csak arra kérlek szépen, hogy készítsétek el a halógúnyámat, mert nekem már csak óráim vannak hátra.

Kijön a király a szobából, s találkozik a feleségével. Mondja neki, hogy a leánya mit kíván, de ő azt a lovat a viláért el nem pusztíttatja. A leánya úgyis rossz nyomba lépett, mert eltette valahova az urát, azért a hitvány Zöld királyért. Nem bánja ő, ha el is pusztul, amikor ilyen nagy szégyent hozott a házára.

Mondá erre a királyné :

— Már, édes uram, engedj meg, de nekünk ez az egyetlen gyermekünk van, s csak nem engedhetjük, hogy egy okatlan állatért elpusztuljon. Az is lehet, hogy egyáltalán nem hibás. Hátha az ura csak elment valahová, s nemsokára visszajön?

Addig beszélt a királyné erről s túl, hogy nagy bajjal reávette a királyt, hogy a lovat pusztíttassa el. Mindjárt le is izent a király, hogy vigyék s pusztítsák el. Kihozták a lovat az istállóból, s eleresztették, hogy még egyszer járja meg magát az udvaron.

A királyi palotából mind kijöttek, hogy még egyszer lássák azt a gyönyörű aranyszőrű lovat. Kijött a szolgáló is, amelyik úgy szerette Szikszait. Amikor a ló meglátta a szolgálót, feléje ment, és szép lassan mondta neki:

— Te jó leány, gyere, kísérj el engem. Amikor agyonütnek, kiugrik a lábszáramból egy darab csont. Azt vedd fel, s takard bé a királykisasszony ablaka alá.

A szolgáló meg is tette, amire a ló kérte. Ahogy a lovat elpusztították, a királykisasszony abban a minutában jobban lett. De halljátok csudát! Akkor éjjel a királykisasszony ablaka alatt egy olyan gyönyörű fa nőtt, amelyik minden órában virágzott.

Ahogy a királykisasszony reggel felkelt, s meglátta, megint éppen olyan beteg lett, mint amilyen annak előtte volt.

Ismét futott a Zöld király az anyjához, s megmondta, hogy megint mi történt. Az anyja mindjárt tudta, hogy ez is a kígyókirályné mestersége, s ezért a fiának azt mondta, hogy amíg azt a fát ki nem vágják, addig nem lesz jobban a királykisasszony.

Jön vissza nagy sebesen a Zöld király, s mondja a királykisasszonynak, hogy az anyja mit mondott. Szerette a Fejér király ezt a szép fát is, de a leánya és a királyné nem hagytak addig békét neki, amíg a fát ki nem vágatta.

Ekkor megint jobban lett a királykisasszony. Hanem a fa most is megkérte a szolgát, hogy amikor kivágnák, vegyen fel egy forgácsot, s azt vesse belé abba a tóba, amelyik a virágoskertben van. A szolgát úgy is tett, s abból a forgácsból olyan gyönyörű aranytollú réce lett, hogy mind csudájára jártak.

Lejött a Zöld király is egyszer a kertbe, nézte azt a gyönyörű récét. A réce egészen közel ment hozzá, s mind ott úszkált a mart alatt. A Zöld király azt gondolta, hogy megfogja, s elviszi a királykisasszonynak. Hirtelen le is vetkezett, s belément a réce után a vízbe, de a réce mindig beljebb úszott a tóban. Amikor a Zöld király éppen a tó közepére érkezett, a réce hirtelen megfordult, nagy sebesen odaúszott, ahol a Zöld király gúnyája volt, kirepült gyorsan a partra, átbucskázott a fején, s hát — halljatok csudát! — abban a minutában Szikszai lett belőle, de hétszerte szebb mint annak előtte. Nagy sebesen felvette a rongyos gúnyát, felkötötte a rozsdás kardot, s így szólt a Zöld királyhoz :

— Na, te Zöld király, eleget szenvedtem már miattad ! Most mondd meg, hogy miként bánjak el véled?

Felelé erre a Zöld király :

— Bánj csak úgy vélem, mint ahogy én bántam véled.

Szikszai egy szempillantás alatt szecskába vágta, s belétette az átalvetőbe. Hanem az átalvetőnek az alsó felét mind kivagdalta, s ezután a lovat kieresztette a kapun. Amint a ló hazafelé ment, az úton mind elelhullatta a Zöld királyt, s a varjak az útról mind elhordták. Nem viktalódott többet Szikszaival.

Szikszai felment a királyhoz. Bezzeg, volt nagy öröm, amikor a Fejér király és a felesége meglátták, megölelték, összevissza csókolták, s gyönyörködtek, hogy milyen szép lett. Szikszai elbeszélte, hogy mennyit szenvedett a Zöld király miatt. Erre a király rögtön behívatta a leányát. Mikor a királykisasszony bejött, s meglátta Szikszait, egyenesen nekifutott, s úgy ölelte s csókolta, hogy szinte megölte. Bezzeg, most már úgy szerette, hogy nem adta volna oda száz Zöld királyért sem. Nem is csoda, hiszen Szikszai most hétszerte szebb volt, mint annak előtte.

Szikszai elmondta, hogy mit csinált a Zöld királlyal, s hogy az többet ide soha vissza nem jő. Erre a Fejér király azt mondta, hogy azt jól is tette, s most boldogan élhetnek a leányával. Hanem Szikszai nem bízott a királykisasszonyban, mert az sokszor megcsalta őt. A királykisasszony

azonban bocsánatot kért, s átok alatt megígérte, hogy többet sohasem fogja megcsalni ; eddig biz ő nem szerette, de most már igazán szereti.

Azt mondta erre Szikszai :

— Én semmit se mondhatok, amíg meg nem kérdem kígyókirályné édesanyámtól, hogy ő mit mond. Azért legyenek csak kissé türelemmel, amíg hazamegyek. Aztán, ha anyám is beleegyezik, én megbocsátok a királykisasszonynak, s visszajövök.

Úgy is lett. A kígyókirályné azt mondta :

— Én nem bánom, fiam, legyetek egymásé. Tudom, hogy most már a királykisasszony is szeret téged, mert hétszerte szebb vagy, mint annak előtte voltál. De mivel sokáig nem voltatok együtt, most újra meg kell hogy hiteljetek.

Szikszai visszament, s megmondá, hogy mi az anyja kívánsága. No, hát ebbe jó szívvel beleegyeztek. Meg is lett a nagy esketés, de sokkal különb, mint először.

Ott volt a kígyókirályné is. Volt aztán dínomdánom, lakodalom! Tál, tányér elég volt, de istenes ember volt, akinek egy csepp leves jutott. Én is ott voltam, üres hassal is egyet jót táncoltam. A fiatal pár pedig belecsombolyodott egy tojáshéjba, s beléereszkedett a Küküllőbe. Holnap legyenek a ti vendégeitek!

Így volt, mese volt, igaz volt. Aki nem hiszi, járjon a végére!

ARANYSZŐRŰ BAKKECSKE

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, az Óperenciás-tengeren innen volt, az üveghegyeken meg túl volt, volt a világon egy szegény ember. Volt neki egy fia. De olyan szegények voltak, hogy alig tudtak a szegénységtől mozogni.

A fiú már felnőtt olyan húszéves koráig. Azt mondja az édesapjának :
— Édesapám, olyan szegények vagyunk! Maga úgyis tud addig pénzt keresni édesanyámnak, hát én elmegyek világot próbálni.

— Ne hagyj itt, édes fiam! Ki ad neked kenyeret? — felelte az apja.

— Ne aggódjon — azt mondja —, édesapám, mert úgyse maradok oda soká, csak egy kicsit körülnézek a világban. Valahol valami jó szolgálatot találok, oda beszegődöm.

El is indult a fiú a világnak. Az anyja sütött neki jó cipót, tarisznyába tette, és avval útnak eresztette. Azt mondta a fiúnak :

— Édes fiam, csak arra vigyázz, hogy szófogadó légy, és mindenkin, akin csak tudsz, segíts !

Bármit, megfogadta a fiú, hogy ő megteszi.

Megy a fiú, mendegél. Beért egy roppant nagy erdőbe, egy nagy tölgyfa alá letelepedett, hogy itt

meghál. Hát ott közvetlen mellette, egy bokor mellett, ott volt egy csapda, tör, már megfogott egy nyulat. A kis nyulacska már csak nagyon sokat mekegett, már olyan nagyon sokat sírt. Akart volna szabadulni, de nem bírt.

A fiú megsajnálta, a csapdából kiszabadította. A lába nem volt eltörve, csak fájt neki. Azt mondja a kis nyulacska :

— No, jó fiú, amiért ilyen jót tettél velem, megszabadítottál a fogságból, van a bal fülemben egy síp, vedd ki! Valamikor valami bajod lesz, fújj bele ! Hacsak segíthetek, segítek.

A fiú a sípot a zsebbe tette. Avval ő elővette a tarisznyáját, és elkezdett kenyerezni a fa alatt. Gondolta : „Megvárom, míg fölkel a hold, hogy lássam az utat, majd ballagok tovább.”

Úgy is volt. Este korán a hold fölkelte. Egész telehold volt az idő. A fiú megy, megy az erdőben, mind beljebb. Minél beljebb megy, annál

vadonabb, annál sötétebb. De már nagyon messze bent járt, egyszer hall egy nagy vonítást, úgy mint a róka szokott, mikor csapdába kerül.

Megy a fiú a hang után. Odaért, hát a róka szintén törbe került.

Könyörög neki, a gyerekeknek :

— Segíts rajtam, jó ember, még meghálálom !

— Hát — azt mondja —, már úgyis tudod, segíték a bajodon. Nem bántlak.

Azt is kiszabadította a csapdából. A róka megköszönte, azt mondta neki:

— No, van a jobb fülemben egy síp. Ha valami bajod lesz, csak fújj bele, azonnal segíték, hacsak segíthetek. Avval a róka is eltűnt a fiú szeme elől.

Ő meg ballag, ballag az erdőben, tovább. Megy, már nagyon messze elment, egyszer valami kis világosság tűnt a szeme elé. A világosság irányába ment. Már megnézi azt, bárki van is ott vagy bármi, de ő oda megy. Igen közeinek vélte, de még nagyon messze volt. De a fiú nem tágított. Azt mondja :

— Nem fekszem le, míg a világossághoz nem érek. Ott ha lakó van, csak beereszt, majd csak ad szállást.

Amint megy tovább, mendegél, egyszer csak hall olyan mély, olyan nagy mélységű tutullást, mint a farkasok szoktak az erdőben. Hát egy kicsit meghökkent, mert ilyent ő még nem hallott.

— Mindegy — azt mondja —, elmegyek arrafelé, megnézem, hogy mi az?

Amint megy, hogy, hogy nem, majdnem beleesett egy nagy farkasverembe. Verem volt ott ásva, a farkasokat szokták ott csapdába csalni. A hússzagra persze belemegy az állat. Most is egy nagy ordas farkas volt benne.

Fölnéz a farkas, meglátja a fiút. Fönláll két lábra, egyre erőlködik, próbál kiugrani, de nem bír. Könyörög neki:

— Jó fiú, hacsak bírsz, segíts a bajomon. Szabadíts ki, nagyon meghálálom valamikor !

A fiú húzott egy fáról egy hosszú szál venyigét, csinált rája jó hurkot, megkötötte, hogy ne szoruljon meg.

— Ne! — nyújtotta a farkasnak a lyukba. — Ne félj, pajtás, csak bújj bele, majd én annál fogva fölhúzlak !

A farkas megértette, hogy miért eresztette ő le azt a venyigét, belebújt. A fiú megvetette a lábát, szépen fölhúzta a farkast a szabadba. A farkas kibújt a hurokból, azt mondta a fiúnak :

— Na, jóember, amiért olyan jót tettél velem, mert itt másképp éhen pusztultam volna, húzz ki a farkam tövéből egy csomó szőrt, mert mást nem adhatok! Ha valamikor valami bajod lesz, tömd a pipádba, gyújtsd meg, én rögtön ott leszek. Hacsak bírok, segíték.

Megy a fiú a világosság irányába tovább. Megy, mendegél már egy jó félórát ballag. Már majdnem hajnalodni kezdett; odaér egy kis házikóhoz. Annak ablakából világított a mécsvilág. Azt látta ő, azt a fényességet.

Benéz az ablakon, egy öregasszony ül bent, rokka előtte, fon. De akkora orra van, hogy majd a térdét éri, s csupa vasból van az az orr. Ez volt a vasorrú banya ! A gyerek kicsit meghökkent, mit csináljon most? Beköszönjön vagy nem? Eh, amit az Isten ád ! Beköszönt.

Megzörgette az ablakot. A szüle azonnal fölugrott, kinyitotta az ajtót.

— Ki az itt — azt mondja —, aki keres?

— Én vagyok, édes öreganyám. Adjon Isten jó reggelt.

Mert már hajnalodott.

— Adjon Isten, fiam, neked is — azt mondja. — Mi járatban vagy, mit keresel ebbe a rengetegbe, ahova még ember ritkán tévedt?

— Szolgálatot keresek — mondja a gyerekek.

— Na, fiam — azt mondja —, jókor jöttél, mert énnekem egy jó szolgára szükségem van, aki engem hűségesen kiszolgál. Nállam három nap az esztendő. Megadok, amit kívánsz, nálam alku nincs.

— Na, ám kipróbálom, édes öreganyám, amit az Isten ád. Már el is kezdhetjük reggel. — Mert már megvirradt.

— Jól van, édes fiam — azt mondja —, de azért egy kicsit pihend ki magad, mert éjszaka nem aludtál. Én tudom, egész éjjel mindig bolyongtál. Téged csak ez a kis lámpavilágosság csalt ide.

— Hát igaza van, édes öreganyám, én csak a kis lámpa világára jöttem ide, mert másképp nem is találtam volna ide.

— Itt van, fiam — azt mondja —, a reggeli, frustok, oszt frustokoljál. Azután akkor majd megmutatom, hogy mi lesz a munkád.

A gyerek hozzáfogott. Jóízűen is esett a frustok, mert bizony ő ritkán lakott jól az úton. Azt mondja neki a vasorrú banya :

— Gyere velem, fiam, most megmutatom, hogy mit akarok veled !

Odavezette a szüle a fiút egy ólhoz. Abban volt három aranyszőrű kecske.

Azt mondja a banya a fiúnak :

- Ide nézz, fiam, ez lesz a munkád, ezt a három aranyszőrű kecskét fogod legeltetni. De jól vigyázz rájuk, el ne szökjenek tőled, mert ez mind a három, mindennap megellik!
- Jól van, édes Öreganyám, majd én vigyázok rájuk.
- Na jó van, fiam. Nézd, elkészítettem már a tarisznyádat, van benne enni-, innivaló. Itt — azt mondja — jobbra van egy gyalogút az erdőben. Nem nagyon messze ott van egy szép tisztás. Oda hajtsd ki őket! Ők ugyan visszamennek maguk is. Ott, azon a tisztáson csak hagyd őket, hadd legeljenek. Csak vigyázz rájuk, hogy el ne szökjenek, mert mikor rájuk jön az ellés, akkor szoktak szökni.

A gyerek kihajtotta a három kecskét a kijelölt helyre. A három kecske nekilát szépen legelészni. Ő meg a fa tövébe szépen leheveredett. Dél felé jött egy

kis meleg felhő a szemére. Olyan álmos lett, hogy akárhogyan erőlködött, de elaludt.

Mikor fölébredt, már jó délután volt az idő. Körülnéz, nincs kecske egy se. Akkor megijedt, mi lesz most? Hol találja ő meg ebben a rengetegben az ő három kecskéjét? Hova bújtak el ezek elleni? Gondolkodik, spekulál: mit csináljak most? Eszébe jutott: „Adott énnekem a nyulacska egy sípot, megpróbálom, előhívom.”

Azonnal elővette a zsebéből a sípot, belefúj. A háta mögött megzörren a bokor, ott van a nyulacska. Azt mondja :

- Mit parancsolsz, édes gazdám, vagy mi a bajod?
- Hm, nagy bajom van nekem — azt mondja —, elvesztek a kecskéim.
- Dehogyan vesztek el — azt mondja —, megvannak azok. Gyere csak velem, egy kicsit odább ! E között a két nagy fa között, csak jól vigyázz, hogy el ne ugorjanak előled ! Van az én falkámban három fekete nyúl. Majd én az én legényeimet összeszedem. Majd azok hajtják, úgy hogy ezeknek a két fa között kell elfutni. De mind a háromnak megvan már a kölyke. Úgy vigyázz, mikor ideérnek, hogy a középsőt evvel a kampós bottal úgy üsd meg, hogy az rögtön fölforduljon. De ha nem találsz el, elhibázod az ütést, akkor menten halálfia vagy, mert a szüle karóba húzza a fejedet. De ha eltalálsz, azonnal, abban a pillanatban ott leszel avval a hat kecskével együtt, ahova letelepedtél reggel. Szépen elhajthatod őket haza.

Úgy is volt. A gyerek elindult a nyulacskával a kijelölt két fáig. Ott ő lesbe állt. Egyszer hallgatózik, hát zúg ám az erdő, mert úgy morognak a nyulak, egyik jobban, mint a másik. Egyszer kiválik három fekete nyúl a többi közül, direkt csak tart őfelé. De a többiek a nyomában, egyik jobban marja, mint a másik, hogy csak fusson előre. Váltig el akarták a két fát kerülni a nyulak, de emezek nem engedték.

Mikor a két fa közé ért a három fekete nyúl, a gyerek ebben a pillanatban úgy fültövön csapta a középsőt, hogy az rögtön fölfordult. Következő pillanatban ő ott termett, ahol letelepedett, ahol kezdtek a kecskék legelni, örült a gyerek nagyon, no, már hat darab kecskével megy haza. Mind a három bakkecske volt.

A fiú a gidákat hazahajtotta. Köszönt:

— Jó estét, édes öreganyám.

— Adjon Isten, fiam, megjöttél?

— Meg.

— No, megvannak a kecskéid? — azt mondja. — Jók voltak a kecskéid? Nem szöktek el tőled?

— Nem mentek azok, édes öreganyám, sehova. Lefeküdtek, kérődztek, azután tovább legeltek.

— Jól van, fiam, eredj be — azt mondja —, vacsorálg ! Majd én bezárom őket.

Elővette a szüle a tüzes piszkafát, elkezdte ütni- verni a kecskét, egyiket jobban, mint a másikat.

— Ti bitangok, ti gonoszok, ti ilyenek, ti olyanok! Nem tudtatok elbújni? Megálljatok, holnap el kell bújnotok jobban!

Jól elverte a három kecskét a szüle, belefáradt a verésbe. Akkor bejött.

— No — azt mondja —, édes fiam, most én is megvacsorálok. Most bátran lefeküdjünk, és aludjunk reggelig.

Úgy is volt. Megvacsoráltak együtt. Lefeküdtek, el is aludtak reggelig nyugodtan. Nem volt baj semmi.

Másnap reggel, ahogy fölkeltek, a szüle mindjárt elkészítette a tarisznyát. Kihajtotta a fiú a hat darab kecskét, megint ugyanarra a helyre legelni.

Ugyanúgy járt, mint előttevaló napon. Délig megvoltak az ő kecskéi szépen, délkor jött el a meleg szellő, ő elaludt szépen.

Már délután volt az idő, mikor fölébredt. Búslakodik, hova lettek az ő kecskéi, mert nem lát egyet se. „Na — azt mondja —, tegnap megtaláltam őket, de hol találom meg máma? Nem haj, adott nekem a róka sípot. Megpróbálom, hátha segít a bajomon.”

Elővette a sípot, belefúj. Azonnal ott termett a róka.

— Mit parancsolsz, jó gazdám, vagy mi a bajod?

— Nincs más bajom semmi, csak — azt mondja — elvesztek a kecskéim. Nem tudom, hogy merre mentek arra a vadonerdőbe, hogy hol találom meg.

— Az — azt mondja — nem baj! Majd én tudom, hogy hol vannak. Csak gyere velem az erdő széléig ! Ott van egy nagy falka tyúk. Azok között vannak, annak van hat darab csibéje, azaz kilenc darab, mert máma három nagyobb és három öreg és három kis csibe. Ezeket majd én szorítom, hajtom erre. Nem én magam, majd a többivel. Ott kapargásznak a bokor alatt. — Úgy is volt. — Csak — azt mondja — itt vigyázz, címek a nagy fának a tövénél, mert majd ide jönnek, itt akarnak elbújni. Úgy nézd, hogy a középső tyúkot úgy üsd meg, hogy az rögtön lerepüljön.

Úgy is volt. Odaértek az erdő szélére. Egyszer zörög az erdő, kotkodácsolnak a tyúkok, egyik jobban, mint a másik. A csibék csipognak, mert a rókák körülfogták, hajtják, üldözik őket, meg akarják fogni. Szorítják a rókák, direkt a fiú felé, a nagy fa felé.

Mikor aztán odaértek, már közel, nem akarnak sehogy se a fa mellé jönni. De oszt az az egy róka elkapott egy tyúkot, jól megrázta, a toll a szájában maradt. Az oszt megijedt, az odaugrott a fa mellé. Odaugrott a többi is mind. A gyerek nem volt rest, olyant csapott közéjük, a középső rögtön lelapult.

Avval meglett az ő kilenc darab kecskéje. Ott termett, ahonnan elindult. Ő nagy vígan terelgette hazafelé. Most már egész szép számmal vannak, van kilenc darab. Jó, de másnap akkor még három kecskét jelent, amely szintén nőstény volt, előttevaló nap bakok voltak.

A gyerek hazahajtotta a kecskéket szépen. Odaköszön : — Jó estét, édes öreganyám !

— Adjon Isten, édes fiam. No, megjöttél?

— Meg.

— A kecskéid megvannak? Jók voltak?

— Jók voltak, édes öreganyám.

— No, hát csak eredj be, vacsorálj, majd én bezárom őket.

Elővette ám a szüle a piszkafát újra, elkezdi ütni- verni a kecskéket, egyiket jobban, mint a másikat. Szidja őket, bitangoknak, mindennek :

— Hogy nem tudtatok jobban elbújni ? Megálljatok— azt mondja —, majd holnap nem talál meg benneteket!

Bejött a szüle hozzá vacsorálni. Sokáig elbeszélgetett vele. Kérdezgette az előttevaló élete sorát, hogy hol járt, mikép járt? A gyerek elmesélte, hogy ő csak egy szegény fiú, őneki muszáj szolgálni, akármilyen módon. Avval lefeküdtek, aludtak reggelig.

Harmadnap reggel, ahogy fölkel, azt mondja a szüle:

— Na, fiam, még máma, hogyha tisztességesen hazahajtod őket, akkor holnap, amit kívánsz, mindent adok.

— Jól van, édes öreganyám, majd vigyázok rájuk, hogy amennyire lehet, el ne szökjenek, kárba ne menjenek.

Megpakolta a szüle neki a tarisznyát még jobban, mint előttevaló nap. Tett neki az üvegébe jó italt, hogy csak hadd aludjon még jobban. Jól van ám, de mostan a harmadik napon az a három öreg kecske meg az a három fiatal, mind a három viselős volt vastagon. Mind a három megellik harmadnapon, oszt mind haza kell hajtani!

Hát délig meg is voltak ők szépen a legelőn. Eljött a dél, jött a meleg szellő, a fiú elaludt. Fölébredt, már egész estefelé. Hej, nagyon búslakodott: „Mi lesz máma? Máma vége az életemnek! Most ilyen falka kecske elszökött, hol találom én ezeket meg? Mert mihaszna talállok meg egyet, kettőt, ha mind nem találom?” — Eszébe jutott — „Adott nekem a farkas egy csomó szőrt. Megkeresem, hátha megtalálom.”

Keresgeti a zsebében jobbra-balra, hát mégiscsak rátalál. Megtalálta azt a csomó szőrt. Beletette pipájába, rágyújtott. Azonnal ott termett a farkas.

— Mit parancsolsz, édes gazdám, vagy mi a bajod?

— Hej, nagy az én bajom — azt mondja —, elvesztek a kecskéim.

— Hát ez egy kicsit baj, de — azt mondja — majd talán segítünk. Csak jól vigyázz ! Van itt az erdő közepén három nagy nyárfa. A középső mellé állj oda, mert most a szülének van egy nagy falka birkája. Ott az egész falka között van tizenöt darab fekete. Ezt nekünk ki kell választani közülük ! De a szüle a juhász maga. Egy kicsit baj lesz vele, de majd azért sikerül.

A farkas elkezdett, nagyot, egyet-kettőt tutult. Az egész erdő elkezdett hangzani, jöttek a farkasok mind. A gyerek odaállt a harmadik nyárfához. Egyszer a farkasok eltűntek. Egyszer nézi, hát jön egy nagy falka birka. De akkora falka ! De a farkasok marják, egyiket jobban, mint a másikat, dobálják. De a juhász üti-püföli őket, egyiket jobban mint a másikat. De a farkasok föl se veszik. Egy-kettő nyakába ugrik, cibálják a juhásznak a szűrét jobbról-balról, az csapkod a botjával jobbra-balra. De a többi tereli a nyáját, mindig közelebb a síkra.

Mikor kiértek a síkra, akkorára a tizenöt darab fekete birkát kiválasztották a falkából. A többivel a farkasok nem törődtek, csak arra vigyáztak, és azt szorították mindig a nyárfák felé.

Mikor odaértek közel, a gyerekeknek nagyon jól ki kellett számítani, a tizenöt közül most melyik a középső. De az sikerült neki mégis. A középsőt úgy megcsapta, hogy annak rögtön letört a szarva, és azonnal fölbukott.

Ő azonnal ott találta magát a legelőn, ahol reggel volt. Ott volt előtte az ő szép tizenöt darab kecskéje. A többi eltűnt mind, többet nem látott senkit, semmit. Nem bánt ő semmit, csak hogy megvannak. Hajtotta nagy fütyörészve hazafelé. De már esteledett, a nap majdnem bújt le.

Hazahajtotta a kecskéket szépen.

— Jó estét, édes öreganyám.

— Adjon Isten, édes fiam. Megjöttél?

— Meg.

— Megvannak a kecskéid?

— Megvannak ezek, édes öreganyám, mind.

Megolvasta a szüle.

— Megvannak. Jól van, édes fiam. Eredj be vacsorálni! Majd én bezárom őket, és akkor én is jövök.

Jól van ám, de kifelejttem közülem, hogy a farkas koma őneki megmondta, hogy holnap, majd mikor választani kell valamit, akkor a három aranyszőrű bakkecskét kérje és azt a szennyes inget, ami a kamrában ott lóg a szegen és azt a rozsdás kardot, ami ott van

mellette. Mást ne fogadjon el semmit. Ennek nagy hasznát veszed. Majd, azt mondja, holnap megjavul a szüle is, majd ad még tanácsot is.

Úgy is volt. A szüle bezárta a kecskéket. Rögtön bejött, többet nem bántotta. Azt mondja :

— Mihaszna ütöm-verem, hisz én voltam a juhász. Többet nem bírok vele,

megadom neki, amit kér. Holnap ki lesz az ideje.

Bejött a szüle. Megvacsoráltak, lefeküdtek, nyugodtan. Nem történt baja a fiúnak reggelig semmi.

Fölkeltek negyednap reggel. Azt mondja a szüle:

— Na, édes fiam, engem tisztességesen kiszolgáltál, a kecskéimet megőrizted. Most mondjad hát, hogy mit kérsz !

— Nem kérek én, édes öreganyám mást egyebet, csak azt a szennyes inget, amely ott lóg a kamrában a szegen, meg azt a rozsdás kardot, amely ott van mellette, meg a kecskék közül ha ad az öreganyám a három napért, hát hármat kérnék belőlük, hogy nekem is legyen.

— Hát édes fiam — azt mondja —, mit csinálsz te azokkal, avval az ócska, rongyos inggel meg evvel a rozsdás karddal meg evvel a három kecskével? Ezeknek te úgyse tudsz olyan legelőt adni, amelyen az meg tudjon élni.

De a gyerek csak nem tágított, hogy neki nem kell más, ha ezt megadja, ő evvel megelégszik. A szülének mit volt mit tenni, meg kellett neki adni, amit kért, mert megígérte.

— Nem bánom, fiam — azt mondja —, adok három kecskét is, odaadom azt a szennyes inget is meg azt a kardot is, de nőstény kecskét nem adok, csak bakot.

Nekiadta a három aranyszőrű bakkecskét a szennyes inggel, a rozsdás karddal együtt, es adott neki még egy jó zacskó aranyat.

— Akárhol megszorulsz, fiam — azt mondja —, hát legalább legyen pénzed. Tudj ennivalót venni, kecskéidnek is, meg magadnak is. És arra vigyázz, hogy azt az inget, mikor rád veszed, ez olyan színű lesz, mint a bőröd. De ezt a nyakadból ki ne vedd soha, mert akkor bárki, akármilyen kis szerrel meg tud ölni, meg tud gyilkolni. De ha nyakadban van, soha, mert ez olyan ing, amelyet kard nem fog. Ez a kard pedig olyan, amelyet legyőzni soha nem lehet. Ennek csak parancsolj, hogy vágjad, kardom ! Azonnal az csinál rendet akármelyik seregben. Most majd elindulsz, kiérsz az erdőből ezen az úton, amelyiket megmutattam. Ott mindjárt beérsz egy városba. Abban lakik egy király. Annak van egy olyan lánya, ki még soha életében nem nevetett. Kihirdette a király az országban mindenfelé, hogy aki az ő lányát meg tudja nevetetni, hogy az mosolyogjon vagyis nevessen, annak adja lányát és halála után az egész királyságát. Ha aztán valamikor még

esetleg, fiam, még valami bajod talál lenni, tudod, hogy hol lakom. Bátran gyere hozzám, majd én segítek a bajodon.

Így a fiú megköszönte a szülének a jóságát, avval elindult az ő három aranyszőrű kecskéjével. Elkiáltotta magát: — Haj, három aranyszőru bakkecském !

Avval odaért a város szélére. Jó magasan volt a nap, meleg volt. A kecskék is szomjasak voltak, ő maga is. A város végén volt egy kút, ahová a városbeliek, a közeli odajártak vízért. A kút mellett volt egy itatóvályú, hogy lehessen az aprójószágot megitatni, ő aztán merített a vályúba friss vizet a kecskéinek. Megitatta, ő maga is ivott. Ott leült a kútkávéra, elkezdett falatozni, ebédelni, ott evegetni, kenyerezni kicsit.

Egyszer jön két lány a kúthoz, korsó a kezükben, jönnek vízért. Meglátták a fiút, hogy ott van a három aranyszőrű kecskével. Mindjárt elkezdtek vele incselkedni, játszani, tréfálkozni, hogy nem adná önekik ezt a két kecskét? Őneki is lenne egy. Milyen szép kecskék ! Azt mondja a fiú : — Ez nem eladó, ezt nem lehet eladni.

Utoljára a lányok addig viccelődtek a fiúval:
 — Hát mit! Különben ilyen csúnya kecske nem is kell minekünk.

Avval egyik lány rácsapott az egyik kecskére, a farára, másik a másikra. Úgy odaragadt a keze hozzá, hogy nem tudta elereszteni. Nem tudott szabadulni, akárhogyan rángatta a kezét, nem tudta levenni. A kecske nagy volt, erős volt, vitte a lányt, muszáj volt neki menni.

A gyerek rögtön útnak indította a kecskéket. Elkiáltotta magát nagy fennszóval:

— Haj, három aranyszőrű bakkecském! Három lány...három lány volt, nem kettő ! — három lány a farodon !

Beért a város végére. Egyszer szaladt ki egy öregasszony, nem éppen nagyon öreg, olyan középkorbéli. Kenyérsütő lapát a kezébe, elkezdte a lányokat püfölni :

— Ti büdös kurvák, ti bitangok! Kecskék után mentek, nem a vizet hozzátok nekem !

Mindegyik leánynak a farára lapáttal rácsapott. A lapát odaragadt, a nyeléhez meg odaragadt a szüle. Evvel a gyerek meg megy a városba befelé. Láta, hogy összegyűl a sokaság. Nézték a kecskéket meg a három lányt, hogy mennek a kecskék után, a kezük rajta van. Elkiáltotta magát a gyerek, azt mondja :

— Haj, három aranyszőrű bakkecském ! Három lány a farodon, lány farán a lapát, lapát nyelén vénasszony.

Avval ment tovább.

Odaért egy utcafordulóhoz. Fordult az utcasarkon, jött rá szembe egy lovas huszár. Azt mondja a fiúnak :

— Megállj, pajtás, egy kicsit! Én azt az öregasszonyt meghágom.

— Én nem bánom, pajtás — azt mondja —, csinálj vele, amit akarsz!

Mindjárt aztán a huszárkoma nem szégyellte semmit. A szüle, amint a lapáthoz volt ragadva, meg volt kicsit hajolva, kapta a szoknyát, a fejére borította. Elkezdett a huszár hátulról dolgozni.

Jó, ezt megkívánta a huszárnak a lova, mert az meg csődör volt, hogy mit csinál a gazdája. Ez meg elkezdte dolgozni a huszárt.

A gyerek elkiáltja magát: Haj, három aranyszőrű bakkecském! Három lány a farodon, lány farán lapát, lapát nyelén vénasszony, vénasszony seggibe katonaf... katona seggibe lóf... —

Megy tovább. Odaért egy szabóüzlet elé. Szalad ki a szabó, hozza a nagy ollót, ő elszabadítja ezt a lovat, legalább lesz jó lova. El akarta nyírni a lónak a farkát, hozzáragadt az olló, az ollóhoz meg a szabó.

Elkiáltja magát a gyerek megint a városban, de akkor a sokaság már körülvette, hogy egy egész banda megy az utcán :

— Haj, három aranyszőrű bakkecském ! Három lány a farodon, lány farán lapát, lapát nyelén vénasszony, vénasszony seggibe katonaf... katona seggibe lóf... lóf...on olló, ollón szabó.

Megint hajtanak tovább. Megy, kiér az utca vége felé, közel a király kastélyához. Ott meg lakodalom volt. Nagyon muzsikálnak a cigányok. A cigányprímás kiugrott, elkezdte a hegedűvel püfölni a szabót, hogy miért akarja elvágni a lónak a farkát. Amint rácsapott

a szabónak a hátára a hegedűvel, a hegedű odaragadt, a hegedűhöz meg odaragadt a cigány.

Akkor elkiáltja magát a gyerek, amint megy az utcán, hogy :

— Haj, három aranyszőrű bakkecském! Három lány a farodon, lány farán lapát, lapát nyelén vénasszony, vénasszony seggibe katonaf..., katona seggibe lóf..., lóf...on olló, ollón szabó, szabón muzsika, muzsikán cigány — azt mondja. — Húzd rá, cigány, lyukadjon ki a pofád.

De már a király kapuja előtt, mert a kapu nyitva volt, a királykisasszony már látta az egész bandát, hogy jön. Már előre mosolygott, mikor a kapuba

ért. Ott kiáltotta el. Mikor ezt elmondta, nemcsak a király, a királykisasszony, de az egész udvar is olyan jól nevetett, hogy még az ing is pisis lett.

Mindjárt leszól a király az udvarosnak, hogy ezt a fiút ki ne eresszék a kapun, hogy ez lesz a veje, senki más ! Nem is akart a fiú elszaladni, mert ő tudta. Éppen csak ezért jött.

Ott aztán ő a cigányt a hegedűvel a szabótól elszabadította, eleresztette, hogy majd menjen muzsikálni ott a lakodalomban. A szabót is elengedte. Huszárt is a lovával. Vénasszonyt is haza, hadd süsse a kenyeret. A lányokat is szintén ki a kúthoz, hogy hadd vigyék a vizet.

Így a három aranszörű kecske megszabadult. Azt a király udvarosával behajtatta az istállóba. És rájuk parancsolt, hogy jól gondját viseljék a kecskének, hogy nehogy bajuk essék.

A fiút pedig fölrendelte hozzájuk a kastélyba. Ő aztán ott is maradt a királynál mint ifjú király. Meg is esküdtek, megtartották a lakodalmat rövidesen. Éltek napokig boldogan, hetekig.

Egyszer jön egy futár nagy sebesen izzadt lovon. Rögtön kéredzkedik a király elé, mert nagy üzenetet hozott, hogy a szomszéd király hadat üzent, amiért a lányát nem az ő fiának adta.

A király rögtön hívatta a vejét, hogy hát mit csináljon.

— Semmit, felséges királyom — azt mondja. — Egy ezredet szereltesen föl, hogy az készen álljon ! De arra se sok szükség lesz. De szereltesen föl, hogy legyen.

— Mert a másik király betört az országunkba, és pusztít amerre lát. Meg akarja bosszúlni, hogy nem adtam neki a lányomat.

— Nem baj — azt mondja —, csak hadd bosszúljon ! Majd én máma elmegyek, holnap reggel itthon leszek. Majd akkor jöhet akár az egész országa mind.

Mindjárt ki is adta a parancsot a király a főminiszterének, hogy a legcsinosabb és a legelső ezredet azonnal fegyverbe szólítsa. A többit ne bántsa, az csak hadd álljon, míg a veje megjön, az majd vezeti.

A gyerek még azon a napon fölugrott egy lovára, és kinyargal a szüléhez az erdőbe, akinél szolgált. Kiért a gyerek a szüléhez, köszön neki, mert este ért oda, hogy :

— Jó estét, édes öreganyám !

— Adjon Isten, fiam — azt mondja. — Már éppen vártalak. Tudtam, hogy bajod lesz ! Lám megmondtam előbb. No de, ne törődj vele ! Most csak arra figyelj, itt van ez az ing meg ez a kard, amelyet akkor elfelejtettél elvinni, pedig azért szolgáltál. Mert megörültél a kecskéknek, csak azokat vitted el. Ezt most — azt mondja — vedd rád, ezt az inget a kopasz testedre. De azt megmondom, hogy le ne vesd, mert akkor elbánhatnak veled úgy, ahogy akarnak ! De így nem bír senki se meglőni, se megvágni. Itt van, ez a rozsdás

kard ! Az majd kifényesedik magától. Ezt mikor kihúzod, akkor csak azt mondd neki, hogy : jó kardom, míg egyet látsz mindig vágjad ! És csak te az után tarts, amerre látsz előtted egy alakot! Nem ismered meg, hogy kicsoda, egy kereszt lesz a kezében, tiszta fekete lovon. Te csak az után tarts mindig, amerre az jár, ott ellenség nem marad.

A gyerek megköszönte a szülének a tanácsot. Másnap el is indult korán reggel haza. Mikor hazaért, az apósa már várta, az öreg király. Azt mondja neki:

— No, édesapám, most már mehetünk.

Készen állt az egész hadsereg. Avval ő az élére állt.

— No — azt mondja —, hát most menjünk. Megkeressük, hogy merre jönnek.

Mentek is aztán két napot. Harmadik nap reggel összetalálkoztak. De ő megparancsolta a katonáinak, hogy vigyázzon mindenki magára, ne keveredjenek el velük ! Csak annyit: kísérik őt, hogy ne bírják őt körülkapni, körülkeríteni. Majd ők csinálnak nekik rendet, majd ő, a fiú.

Mikor összecsapott a két sereg, a királynak ott volt összes katonája. Ott volt ő maga is a fiával együtt. Egyszer csak a gyerek látja, hogy egy alak megy előtte. Hol eltűnik, hol megvillan a szeme előtt. De ő csak mindig a nyomában, azt követte.

Kirántotta a kardot, és kieresztette a kezéből. A kard aztán ment szó nélkül. Olyan gyorsasággal járt, mint a villám. Amerre az ment, mindenütt rendet vágott, rendet csinált. Nem tartott az egész egy jó kétórai munkát, kétórai ütközetet az összes. Az öreg király elesett az összes seregével együtt. Csak egyet hagytak meg belőle ott hírmondónak, hogy menjen haza, hogy elveszett a királynak az összes serege magával együtt. De a fiát fogságba vitték, azt nem ölték meg.

Így a fiú győztesen hazament. A király apósa nagyon, örült neki, de a felesége nem örült. Az jobb szeretne volna, ha ő pusztult volna el, mintsem amannak a királynak a serege. Mert mikor azt a fiatal királyt meg látta, akkor megörült annyiból:

— Na, megállj, majd elbánok akármi úton-módon veled.

A fiatal királyt bezáratta. Enni azért adott neki és innivalót, hogy éhen ne pusztuljon, csak nem volt szabadon. De a felesége titokban mindig eljárt hozzá, beszélgetett vele. És a fiatal király azt mondta a lánynak, hogy kérje, könyörögjön az urának, hogy tegye le a kardját éjszaka, este, mikor lefekszik. Ne tegye le az ágyra, hanem tegye le a székre! És az inget pedig ne vegye magára, hanem vegye föl, aki van, a másik inget. A királykisasszony meg is fogadta, hogy ő akármi útonmódon erre rászedi, hogy ezt levesse.

Egy este könyörgött, mikor lefeküdtek, hogy vesse le az ingét, tegye le kardját, mert nem szereti azt, hogy mindig ott van mellette, mert akadály neki, mindig ott akadályoz.— Meg — azt mondja — az inget ki akarná mosatni, jobban mondva mosni, ő maga.

Azt feleli a gyerek :

— Nem kell ezt mosatni, ezen nem látszik a piszok, hogy ez szennyes volna !

Hát azon a napon nem vette le.

Másnap se vette le, de harmadik este már nem álhatta a sok könyörgést.

— No hát nem bánom, levetem. Hát mosd ki magad!

Mert avval állt elébe, hogy nagyon izzadt szaga van. Harmadik este levette az inget, odatette a székre, mellé. Letette a kardját is. Lefeküdtek, de ő azt nem tudta, hogy a fiatal király ott fekszik az ágy alatt.

Mikor ő elaludt, egyszer arra ébredt fel, hogy valaki megrázta. Azt mondja :

— Gazfickó, kelj föl! Tönkretetted az országomat, tönkreverted a hadseregemet, meggyilkoltad az apámat.

A gyerek aztán fölkelt, mindjárt az volt az első, kap a székre. A szék üres. Látja, hogy annak a kezében van a kardja, nyakában van az inge is. Nem szólt a feleségének szemrehányást semmit, csak arra kérte a feleségét és azt a fiatal királyt:

— Tudom, hogy megölsz, határozottan, de hát ölj meg! De amikor megöltél, összedaraboltál, akkor legalább abba a rossz zsákba, amely a

nyergem alatt van, tegyetek bele! Kössetek fel, tegyetek föl a lovam hátára, eresszétek világgá, hadd egyenek meg a farkasok a lovammal együtt.

Azt mondja a fiatal király :

— No, ezt megteszem, de tovább az életednek nem kegyelmezek !

Avval kirántotta a kardot, és egyszerűen négybe hasította őt. Azután eldarabolta egész apróra, és abba a rossz zsákba a szolgálóval beleszedték. Fölkötötték a ló hátára, és eleresztették világgá.

A lova el is indult, de egyenest a szülőéhez az erdőbe, ahol előtte való nap volt. A lova odaért a szülőéhez. A szüle már kint állt a kapuban, csóváltatta a fejét:

— Na édes fiam, gondoltam, hogy majd akármilyen módon csakis elbánnak veled. Na, nem baj, még majd elbánsz te is velük.

Levette a zsákot a ló hátáról, kiöntötte a húsvágó padra. Elővette a két szekercéjét, elkezdte apróra összevágni úgy, mint a kalbász húst. Valami folyadékot öntött a hús tetejére, az az élesztő víz volt. Evvel ő elkezdte gyúrni. Olyan fiatal embert gyúrt belőle, hogy hétszerte szebb volt, mint azelőtt és erősebb. Mikor készen volt vele, talpra állította, seggire csapott, azt mondja :

— Édes fiam, kelj föl!

Azonnal a gyerek egyet ugrott, mint aki legnagyobb álomból ébredt föl. Két kézzel dörzsölte a szemét. Körülnéz, hogy hol van. Hamarosan, mikor meglátta a szülét, azt mondja :

— Ej, édes öreganyám, de jól aludtam !

— Alhattál volna, édes fiam, ítéleted napjáig, ha a lovad ide nem hoz hozzám. No de most, adok egy tollat. De nagyon vigyázz rá, hogy el ne veszítsd, vagy el ne csalják tőled! Evvel, ha sikerül jól vigyázni rá, evvel visszaszerezheted a királyságot. És majd azt vedd el feleségül, aki leghűségesebb lesz hozzád ! Mert ennek a tollnak az a tulajdonsága, csak simítsd meg, és mondd: hogy mi akarsz lenni, azzá tudsz változni.

A gyerek abban a pillanatban megsimogatta a tollat, elbúcsúzott a szülétől, megköszönte a jószágát, és rögtön egy szép fütyülő madárrá változott. És elrepült direkt a királynak a kertjébe. Egy szép terebélyes rózsafára letelepedett, rászállt az ágra, szóval ült, és ott igen szépen elkezdett fütyörészni.

Meghallotta a fiatal király, hogy nagyon szépen fütyül egy madár a kertben. Fogta a puskáját, ő megpróbálja. Ő vagy megfogja, vagy lelövi! De a kis madár mindig oly sűrű bozótba repült, hogy se löni, se megfogni nem bírta. De csak mindig csalogatta. Kicsalta a kastélyból. Király nyomon követte. Egyik fától a másikig, egyik utcáról a másikra, de csak mindig a madár után.

Kiért az ő tavához. Ott a fütyülő madárból lett egy gyönyörű szép vadkacsa. Annak olyan szép gyönyörű tolla volt, sok szép göndörrel a farkába. Váltig meg

akarta őt fogni, agyonlöni sajnálta, de nem bírt vele sehogy se.

— Na nem baj! Majd holnap. Majd itt lesz a holnap is. Holnap — azt mondja — ráérek jobban. Ha más nem, beúszok utána, úgy!

A király abbahagyta a kácsaüldözést, elballagott haza. A kácsa meg fölrepült, megelőzte a királyt. Előbb otthon volt, mint ő, csak más alakban. Megint egy szép fütyülő madár lett újra. Ott szállott ágról ágra fütyörészve. De most más színű volt, mint előttevaló napon.

Megörült a király :

— Ej — azt mondja —, ez még sokkal szebb madár, mint a tegnapi! Ezt valahogyan megpróbálom csalogatni.

Avval otthagya a madarat:

— Nem törődöm vele. Most itt van, már most este van, lefekszem. Majd holnap.

Bement a királykisasszonyhoz. Az mindjárt kérdezgette tőle, hogy

— Hol voltál egész nap, hol jártál, merre?

Az aztán mesélgette :

— Láttam ilyen szép madarakat, ilyen szép kacsát is. Meg akartam fogni, de nem bírtam. Ha löni akartam, bebújt a vízbe. Máskülönben meg olyan közel jött, ha meglövöm, sem mutat semmit, mert ronggyá teszi a lövés. Hanem majd ott lesz holnap. Holnap megfogom akármilyen módon. Megvacsoráztak aztán, szépen lefeküdtek.

Másnap reggel, mikor fölébrednek, hát a kastély előtt a kapun belül ott nyílt egy gyönyörű szép almafa. De olyan szép almák, gyümölcsök voltak rajta, hogy olyant még a király sose látott. Mindjárt hozza is a feleségének, két almát, dicsekedett vele, hogy milyen szép alma nőtt az éjszaka a kastély előtt. Kóstolja csak meg, milyen szép almája van. Ő már egyet megevett!

Azt mondta a királykisasszony :

- Azt a fát, rögtön, de rögtön vágasd ki! Gyümölcsöstől együtt égesd el a legkisebb darabját is, mert az nem más, mint az első férjem, aki volt.
- De — azt mondja — hát hogy gondolsz olyant? Hát hogy lehet az, mikor én levágtam, összevágtam apróra? A lova se jött vissza, meg ő se.
- De ez nem lehet más, mint az !

Mindjárt aztán az udvarosokat nekiugrasztotta: mindjárt kiásni gyökerestől, mindenestől a földből! Eldarabolni kis darabra. Mindjárt a kőművessel rakatták is a kemencét, melyikbe mindjárt elégetik az utolsó darabjáig.

De a fa olyan kemény volt fűrészelni, meg vágni, hogy egész estig tartott nekik. Hát nagy is volt, és sok fa lett belőle. Este még maradt valamennyi, egy rakás forgács. Arra is ráparancsolt a szolgálójára, hogy a legkisebb forgácsot is mind hozza be, és hányja be a kemencébe, hogy égjen el!

Mikor a szolgáló maga maradt, teleszedte a kötényét. Egy forgács csak fölemelkedik a kötényében, és arra kérte őt:

- Te jó leány, tedd meg azt a kívánságot, dobj ki engem a kapun úgy, hogy meg ne lásson senki! Mert másképp akkor téged nagyon megbüntetnek, vagyis letartóztatnak.

Szétnéz a szolgáló, nincs kint senki. Fogta azt a kis forgácsot, zsupsz ! Már ki is dobta a kapun. Avval a többi forgácsot vitte be a kötényében, az összes forgácsot. Aztán eltüzeltek, úgyhogy a fa elégett.

Másnap reggel a király fölkel. Fölkészült, fogta a puskáját a vállára, elment ki az ő tavához. Esetleg,

hogyha talán valamiféle madarat vagy véletlen azt a szép kácsát meglátná, valami úton-módon megfogná.

Úgy is volt. Másnap a király kiér a tavához, hát tele van kacsával. Sok van benne, de egy szép gúnár kiválik közülük. Az mindig egyedül úszkál magában. Fölkapta a király a puskáját, közéjük lőtt, a többi vadkacsák közé. Egy közel kijött a parthoz, a másik bent maradt jó melyen a vízben. De ez az egy kácsa, az csak ott maradt, csak ott bukdácsolt. Hol lebukott, hol fölkel. Fölfogta a király a puskát, hogy majd lövi, de abban a pillanatban a kácsa lebújt. Lebukott, oszt egész közel a parthoz, úgyhogy meglőni nem bírja.

- Hát — azt mondja — mit játsszak én vele, megfogom én ezt úgyis.

Hát a kácsa elkezdett ott a partszélen fürödni. Szétnézett a király, hogy esetleg nem jár-e arra valaki, hogy nem látja-e őt. Nem látott senkit. Letette

a kardját, kapta, levetkőzött tisztára. Ledobta az inget is a nyakából, odatette a kard mellé, avval belement a vízbe. De a kácsa mindig beljebb úszott előtte. Azt, amelyet előbb már meglőtt, azt kihozta, de ezt elevenen szerette volna megfogni. Mindig olyan közel úszott előtte, hogy majdcsak el tudta érni, de nem kaphatta el a kezébe.

Mikor már a király bement a vízbe, hogy jó darabon úszott a kácsa után, mikor a kácsa látta, hogy jó messze van a parttól, a kácsa fölropült. Kiröpült a partra, direkt a kard és az ing mellé. Ott megrázkódott, és ugyanaz a fiú lett belőle, aki előbb volt, csak hétszerte szebb lett, mint aki előbb volt. A király alig ismerte meg.

Mindjárt az volt az első, az inget húzta a nyakába, kardot fölcsatolta az oldalára.

— Na — azt mondja —, felséges király, most gyere ki!

Mikor a király ezt meglátta, akkor ő már előre majdnem meghalt ijedtében, hogy mi lesz most? Könyörög neki, hogy legalább szolgájának tartsa meg !

— Nem — azt mondja —, te se tartottál meg engem semminek. Legalább itt jó leszel a sasoknak.

Avval fogta a kardját, és rögtön négybe hasította. Otthagyta a tó partján. A ruháját felhúzta magára, hogy a kisasszony odahaza így azt gondolja, hogy a király megy haza, hogy föl ne ismerje.

Mikor szépen hazaért, az már messziről szaladt elébe, mert a másik két kácsát vitte. De mikor meglátta, hogy nem az, akit ő gondolt, akkor rögtön térdre borult előtte, és kegyelemért könyörgött.

— Nem — azt mondja —, édes feleségem ! Te énvelem ugyan elbántál.

Tenedek az jobban tetszett, mivelhogy az királyfi volt. De az annyi jót nem tett veled soha, mint én. Mert azt az ország népe nem szerette. Tehát teneked nincs kegyelem tovább. A kedves férjedet jóformán már megették a sasok a tóparton. Te ugyanarra a sorsra jutsz, mint az a szép almafa jutott, amelyet kivágattál.

Avval rögtön fogta a kardját, és levágta egyszerűen a fejét. A kisasszony meghalt. A kemencét befűttette, és elégette. Kihirdette az országban, hogy a királykisasszony meghalt, és az ifjú király visszatért, akit az ellenséges király meggyilkolt. Most újra meg fog nőszülni, hogy az országnak királya és feje legyen.

Összehívatta az egész ország népét, hogy mindenki lássa, hogy a kisasszony mire jutott a hűtlenségeért. És azt a szolgát, mert nagyon szép lány volt, sokkal szebb volt, mint a király kisasszony, aki őt kidobta a kapun, mikor még ő kis forgács volt, ezt vette el feleségül. Ebből lett a királyné, és ő maradt az országban a király.

Elhívta a szülét is az erdőből, hogy ne raboskodjon, ne boszorkánykodjon ott, hanem legyen őnekik mint nagyanyjuk. El is jött a szüle. Elvette azt a régi alakját, és lett belőle tisztas, koros öregasszony.

És nagyon sokáig éltek békével.

Nagy lakodalmat csaptak. Ettek-ittak sokat. Aludtak, de hogy mikor ébredtek föl, azt még nem tudom, mert még nem láttam.

Itt a vége, tedd a jégre, majd elcsúszik valamerre !

AZ ÁLOMLÁTÓ FIÚ

Egyszer volt egy szegény embör, annak volt tizenhat gyermeke, mind fiú. A tizenhat közül a legkülsőbbik azt mondja az anyjának:

— Édösanyám, süssön egy pogácsát neköm, hamuba, hogy mönjenek el szolgálni.

Az anyja süt egy pogácsát neki, s megindul, mönyön hetedhét ország ellen körösztil. De amikor mönne, hát találkozik egy jó gazdával, szántott négy ökrrel egyedül.

— Hová méysz, fiú?

— Mönyök szolgálni, édös gazduram, ha az Isten helyet rendölne valahol.

— Jere hezzám — azt mondja —, lám, tudnád-e hajtani ezt a négy ökröt, hogy szántsunk ketten — azt mondja.

Elvöszi az ostort, s hajtja a négy ökröt, fordulnak vaj kettőt.

Azt mondja a gazda, hogy :

— Hát fiú, öttél-e valamit?

— Harminckét hete, hogy utazom, gazduram, még a pogácsát, ahogy elhoztam hazul, azon módulag van.

— Hát lássuk, az a pogácsa milyen? — azt mondja. Elévöszi a pogácsát, s odaadja : — No, gazduram, itt van, törjön belőle, kóstolja meg, milyen.

Előveszi a gazda, s próbálja, ha tudna törni belőle, de nem tudott egy részt sem. Megkáromolja a gazda magát:

— Miféle pogácsa ez, hogy én ebből nem tudok törni, mikor én akármelyik kinyeret meg tudom szelni?

Azt feleli a fiú :

— Ebből, gazduram, sönki sem is tud törni, met ezt édösanyám sütte neköm. Én evvel tíz esztendeig is meg kell hogy érjem, addig én meg nem éhülök, amíg a tarisznyámban lösz ez a pogácsa.

Hát azt mondja:

— Abból mért nem lehet törni?

— Abból csak azért — azt mondja —, hogy édösanyám a tejjel sütötte.

Eltöszi a fiú a pogácsát, elvégzik a szántást, elmönnek haza. A jó gazdának a felesége nagyon örvend, hogy az Isten nekik fiút rendölt.

Föltarisznyálja az asszony a fiút. Azt mondja a jó gazda :

— No, fiam, elmönnyök veled, megmutogatom, hogy hol járj az ökrökkel.

De ugyan jókor — azt mondja — hajtsd haza őket, hogy mehessünk el szántani jókor!

Hazahajtsa a fiú még virradatig két órakor az ökröket. Egyszeribe a fiú elé rakja az ekéköt, befogja az ökröket. Megint elmönnék szántani ketten. Hogy hazamönnék esmét a szántóból, azt mondja a gazda néki:

— No, fiú — azt mondja —, ugyan jókor hazahajtottad volt az ökröket.

Hanem — azt mondja — még annál is jobbkor hajtsd haza, ha lehet, met a más falusi határon van egy köblös földünk, hogy azt végezhessek el.

— Haza is hajtom, gazduram, ha az Isten megsegít.

Elmönnyön a fiú az ökrökkel, de úgy megcsapja egy álomszellő a gyermeköt, hogy még ebédkor is ott aludt abba helybe, nemhogy hazamönt volna.

Kérdi a gazda, kiáll a kapuba, a többi kinnhálókot:

— Az én szolgám nem láttátok?

— Nem bizony mü — azt mondja. — Az ökröket láttuk, hogy itt s itt hevernek a fűben.

Megindul a gazda nagy haraggal a fiú után. Megkapja az ökröket, keresi a fiút. Meg is kapja egy högyön.

Azt mondja :

— Métt téréfáltál így meg te ingömet? — De gazolta, szidta. Megrúgódja.

Azt mondja a fiú:

— Édös gazdám, métt rúgóda meg? Met egy álommal küsködtem, nem láthattam végig.

— Fejtsd meg néköm — azt mondja —, azt az álmot.

— Biz, édes gazduram, meg nem fejtöm én, míg réjtam nem történik!

Azt mondja a gazda, hogy :

— Immár, ha szántani nem möntünk, hát húzd elé a két szekeret, s mönjünk el az erdőbe!

Elmönnék az erdőre, megrakják mind a két szekeret. Mikor megrakták volna mind a kettőt, s meg is kötték, azt mondja a gazda:

— No, fiú — azt mondja —, mönj el, és keress kerékalfát, de olyant, amelyiket te köröszkül érsz — azt mondja —, az jó lösz.

Kiáltja a gazdáját:

— Jöjjön erre, gazduram, met kaptam!

— Hallássuk — azt mondja a gazda —, Öleld köröszkül!

Köröszkülöleli a fiú, a gazda a két kezét egyszeribe megköti oda a fához.

- Te fiú, fejtsd meg neköm azt az álmot! — azt mondja.
- Bizony, gazduram, a széjös e világon olyan embör egy sincs — azt mondja —, hogy megfejtsem, amíg rétam nem történik!
- Bizony ha nem fejtöd — azt mondja —, én is ebbe helybe hagylak.

Azt feleli a fiú :

- Bizony, gazduram, ha itt hagy, nem hagy egyebütt az erdön !

Otthagyja abba helybe megkötve. Ott ül szegény, búsul a fa mellett egy áldott hétig, hogy a legyek majd megölték. Egyször egy királynak volt tizenkét jágere, elküldi a király ökököt vadászni. Vadásznak egész estefeléig. A kopók reákapnak a gyermekre, fogják erősképpen a gyermököt a kopók. A jágerök fölkészítik a fegyverököt ügyesen, mönnek a nagy hajtásra futva.

Azt mondja a főjáger a fiúnak:

- Hát te fiú, tégödöt ki kötött ide?
- Ingöm gazduram — azt mondja. — Egy álométt.
- Fejtsd meg neköm — azt mondja — azt az álmot!
- Mett én, jó uram — azt mondja —, meg nem fejtöm soha, amég rétam nem történik, senkinek !
- Bizony, ha nem, én is ebbe helybe hagylak!
- Ha itt hagy, bizony nem hagy egyebütt az erdön! Otthagyja. Lemönnek haza a királyhoz a jágerök.

Azt mondja a király nekik :

- Nem kaptatok, jágerok, sömmit?
- Nem, fölségös király, egyebet itt: tízesztendős forma gyermököt.
- Hát azt is mi módon kaptátok?
- Kimönyünk, fölségös király, vadászni. A kopók úgy estefelé hajtnak, fognak erősen. Megfutamodunk a hajtásra. Hát lássuk, hogy egy fiú meg van kötve egy fához. Kérdöre vövém a gyermököt: ki kötött meg ide? Ingöm gazdám. Hát métt? Egy álométt. Fejtsd meg neköm, met én eleresztlek. Azt felelé a gyermök: én sohasem, míg rétam nem történik!

Azt mondja a király :

- Mönj el, te főjáger, és hozd bé azt a gyermököt, hogy fejtse meg neköm azt az álmot!

Elmönyön a jáger a fiú után. Megoldja a fiút, elviszi a királyhoz. A király a fiúnak egyszeribe önni adat. Mikor jóllaknék a fiú, megköszöni a királynak.

— Köszönöm, fölségös király, hozzám való szívességit, hogy ingem béhozott az erdőről.

— Nos, no, fiú, azért hozattalak bé, hogy fejtsd meg neköm azt az álmot, amit láttál.

— Én, fölségös király, életöm-halálom kezedbe, de nemhogy a fölségös királynak, de sömmiféle földön járó embörnek nem fejtöm meg, amíg rétam nem történik!

— Hogy meröd azt mondani, mikor én vagyok egy Fejér király !

— Bizony, fölségös király, nem bánom, ha fejr is, ha fekete is, de mégsem meg nem fejtöm soha !

— Bizony, ha nem — azt mondja —, ötvent veretök réád !

— Mégsem vallom meg soha, fölségös király !

Megfogassa a király haragjában, s maga elviszi a tömlecbe, béveti. A királynak egy akkora leányocskája volt, mint ő azmekkorra. A kólcsát elhajítsa a király. Az a kicsi leányocska, immár a királyküsasszony, fölviszi. A fiúnak mindennap önni visz a leányocska a tömlecbe, élteti.

Azt mondja egyszer a legényöcske a tömlecben :

— Ó, édes kincsöm, mióta bėjöttem ide, így meg nem ehöztem, mint most!

— De megehözhetöl még jobban is — azt mondja —, met küldött a Fekete király az atyámkirálynak egy pálcát, hogyha meg nem tudja mondani, melyik a nagyobbik vége, melyik a küssebbik, országostól együtt elposztít. A király a tanácsosokat bégyűjté egyszeribe. Egyik mondja : ez a küsebb vége ! A másik mondja : ez a nagyobb vége ! De nem tudnak sömmire mönni véle.

Azt mondja a fiú a tömlecben a királyküsasszonynak :

— Édes kéncsöm — azt mondja —, nektök az a búsbánatotok van, ami a legküsebb. Mönj el — ezt mondja —, föl a magad házadba, s feküdjél le, s tögyed magad, mintha aludnál. Tégöd az atyád király keres.

Reádneyissa édosapád az ajtót.

Úgy is lött. Reányissa a leányára a király az ajtót, de olyant toppant egyet:

— Ugyan biz, édos leányom, hogy kévánod te aludni, amikor neköm büm s bánatom van.

— Ne haragudjék, fölségös királyatyám, met olyan álmot láték, hogy vigyünk a kútra egy kádat, azt töltsük meg vízzel, azt a pálcát vessük

belé abba a vízbe, met amely a küssebb fele lösz, fölfelé áll, a nagyobb pedig lefele húzódik.

El is viszik csakhamar a kádat a kútra, megtöltik vízzel, belévetik a pálcát: hát a töves fele lefelé húzódik a kád feneke felé. A király otthagyja a pálcát egy kicsiddég, s mönyön a tanácsosai után. Kihívja a kúthoz :

— Nözzétek meg — azt mondja —, már harmadnaptól fogva kézről kézre forgassátok ezt a pálcát, mégsem tudátok annyira mönni, hogy meg tudjátok mondani, melyik a küsebb vége, s melyik a nagyobb. Én most nektök megmutatom. Ingyön adom nektök a nagy fizetést?... Csak másként gondolkozzatok, met a nagy fizetést húzzátok !

Ekkor a pálcát kivöszik a vízből, megpöcsétölik a pálcának a küssebbik végit, megír egy cédulát még melléje a Fejér király a Fekete királynak. „Ne azt gondold, te Fekete király, hogy én csak annyit tudnék, hogy meg nem tudnék ekkora pálcát mondani, hogy melyik a küssebb vége, s melyik a nagyobb.”

Azt mondja a Fekete király :

— Látom, jó eszöd van, te Fejér király, de nehogy azt gondold, hogy a te eszödtől áll vagy pedig a tanácsosaidtól, mert küldök én neköd még egy próbát.

Küld a Fekete király három csitkót, melyek egy anyától löttek mind.

— Hogyha meg nem tudod harmadnapok alatt mondani, hogy melyik a küssebb s melyik a nagyobb, országostól együtt elposztítlak!

Elküldi a három csitkót — azt mondja a Fejér király :

— Látom.

Behívassa a király a tanácsosait esmét. Kiállnak, tanácsolják: ez a küssebb! ez a nagyobb!

Azt mondja a Fejér király a tanácsosainak :

— Vigyázzatok — azt mondja —, met e nem a pálca. Met ez a három csitkó annál is nagyobb próba.

Esmét mönyön a királyleány a legényhöz, önni_viszön.

— Aj — azt mondja a fiú —, édes kéncsöm, mint megehöztem!

— De megehezhetöl még jobban ide hátrébb!

— Édes kéncsöm — azt mondja a legény a leánynak —, jaj, ha így éltetsz ingöm, jobb volna tán, ha nem is éltetnél!

— Hát métt? — mondja a királykisasszony. —

Met nekünk elég búnk, bánatunk van. Met nekünk küldött a Fekete király esmét három csitkót — azt mondja —, hogy ha meg nem tudja az atyám király mondani, hogy melyik nagyobb, melyik a kisebb, s melyik a középső, országostól elposztít.

— Ó, édös kéncsöm — azt mondja a legény —, mönjél bé a magad házába, s feküdjél le esmét az ágyadba, s mikor tégöd apád keres, reád nyissa az ajtót, de olyant toppant egyet, hogy a csizmája mind szerétön-szejjel mönyön. „De édös lányom, hogy kívánod te aludni, mikor nekünk milyen búnk s bánatunk van” — akkor te mondd meg édösapádnak : „Aj, édösapám instállom, az a legény megtanított ingöm, hogy tögyenek egy istállóba egy tekenyőbe árpát, a másik istállóba egy tekenyőbe kölest, a harmadik istállóba ugyancsak egy tekenyőbe töltsenek édös tejet! A nagyobbik fut az árpára, a középső fut a kölesre, a kisebbik fut az édös tejre.

Kieresztik az istállóból okot, megpöcsétölik a háromnak a homlokát: ez a kússebb, ez a nagyobb, ez a középső. Visszaküldik a csitkókat a Fekete királynak.

— Látom — azt mondja a Fekete király —, hogy eltaláltad, de nem a te esződ találta, sem a tanácsosaidtól nem sült ki ez ; hanem küldök neköd még egy próbát. Azt írom ehejt, hogy pünkösdhétfő napján jó röggel kelj föl, készülj, mosdjál, imádkozzál. Készülj a templomba, mikor én harangoztatok, te is harangoztass, mikor én jövök a templomból, te is jöjj. Mikor asztalhoz ülök, s a legelső falást a villába vöszöm én, úgy kilódd a nyílvezzővel a villámból, hogy a falba beléragadjon, met ha nem, hidd meg, hogy országostól együtt elposztítlak!

Jó van. Azt mondja a Fejér király :

— Látom, ez már több a csitkónál s a pálcánál!

Vaj búsult a király elébb, vaj nem, de most már igaziba búsult. Csak főzte a szakács a drága ételököt, de nem kellott egy falás is bújában, bánatjában.

Kérdi a szakács :

— Fölségös királyatyám, mi az oka, hogy csak főzök, s nem öszik?

Mönyön a királyleány esmét a legénynek önni viszön :

— Haj, édös kincsöm — a legény azt mondja —, mint megéhöztem !

— De még jobban megéhözhetöl ide hátrébb, met küldött az atyám királynak a Fekete király egy levelet, hogy pünkösd első napján jó röggel,

mikor fölkel, hát keljön, mosdjék, s imádkozzék. Mikor a Fekete király harangoztat, a Fejér is harangoztasson, egyszerre mönjenek a templomban, egyszerre jöjjenek ki, egyszerre üljenek asztalhoz. Mikor a legelső falást vöszi a Fekete király a villájába, a Fejér löje ki, hogy ragadjon belé a falba.

Azt mondja a legény arra :

— Ó, édös kincsöm, sönki, de sönki meg nem cselekszi, ha én nem! No — azt mondja —, édes kincsöm, mönj bé a magad házába, s feküdjél le az ágyadba, s édösapád tégöd keresni fog esmét.

Rányissa az ajtót a leányára, de olyant toppant egyet hogy a csizmája mind szerétön-széjjel mönyön.

— Ugyan bíz, édös leányom, hogy kívánod te aludni?

— Jaj, fölségös király atyám, ne haragudjék meg: olyan álmot láttam, hogy mely gyermeköt a tömlecbe bévetött volt a fölséges király, hát az meg tudná cseleködni, de más nem.

Azt mondja a király:

— Mönjete el, s lássátok, hiszön, de nem hiszöm — azt mondja —, hogy még a csontjából is volna valami épön.

Mönyön a leány másodmagával, és kivöszik a legényt a tömlecből, de hát olyan legény facsarodott ott belőle, mint egy nádszál. Egyszeribe nézi a király, királyúrfi-gúnyát csináltat, fájint.

— Nos, no, fiú — azt mondja —, te meg tudnád löni azt, a királynak a falást a villájából?

— Meg, fölségös király, Isten után. Most én parancsolok a fölségös királynak, hogy a széjös ez világon, amennyi kőmíjes, mind itt lögyön ! Ide az országot, ide kell hajtani, hozzanak követ, egyik része meszet. Neköm egy száznémetölös kőoszlopot rakjanak.

Megrakják a száznémetöles kőoszlopot. Pünkösd szombatján azt mondja a király a legénynek :

— No most, te fiú, ha megcselekszöd, tögyünk fogadást — azt mondja —, hogy én neköd adom leányomat, fele királtságomat, holtam után egész királtságomat.

Pünkösd első napján jó röggel fölül a fiú a kőoszlopra, kiáltsa :

— Kelj föl, Fejér király, met a Fekete kél! Öltözz, mosdjál, s imádkozz. Harangoztass, met ő harangoztat.

Egyszerre harangoznak. Egyszerre a templomba mönnek. Azt kiáltsa a legény a kőoszlopról:

— Gyere, Fejér király, met a Fekete jó ! Teríttess asztalt, met ő teríttet.

Egyszerre asztalhoz ülnek. Mikor a Fekete király vöszi a legelső falást a villába, úgy meglövi a legény a nyílvesszővel, egybe beléragad a falba a falása a nyílvesszővel együtt.

A Fekete király csak hanyatt esik, s elájul. Nagy riadás, sivadozás esik, megijedt a királyné, s rettenetösön búsul. A királyt egyszeribe mosni kezdik hideg vízzel, megjő a király.

— Jó, hogy ingöm nem találta, met szörnyű halált hóttam volna! Várj, te király — azt mondja —, met nem a te fejedtől s tanácsosodtól van ez a próba. Hanem írok én neköd egy levelet. Jelönjék meg az szömélyösön, aki ezököt a próbákat tötte velem.

Megérközik a levél. Nözi a Fejér király, híja a vejit.

— Nözd meg, édös vejem, hogy mit küldött a Fekete király!

Búsul a Fejér király a vejiért, hogy bizony talán kifogy a vejiből.

Azt mondja a veje :

— Ó, édösapám, fölségös király — azt mondja —, nem kell búsulni, mert fölségödnek vadnak katonái, hogy válasszak én magamnak tizenegy legényt, olyant, mint én.

Megverik a dobot, esszegyülnek a katonák. Kimönyön a veje a királynak, választ tizenegy legényt, ő maga mellé, olyant, mint ő : szöme, szöme szöre, mozdulatja, mindön olyan volt, mint neki.

— No, fölségös király — azt mondja —, ennek adass olyan gúnyát, mint neköm, ennek a tizenegy legénynek. Ennek lovat is éppeg olyant, mint az enyim.

Most mönnek ők már a Fekete királyhoz. Amikor mönnének az úton, megtanítsa ökököt:

— Mikor odaéközünk, egyszerre kösjönjünk, egyszerre szálljunk le a lóról.

Egyszerre bémönnnek a házba, egyszerre leülnek, egyszerre önni fognak, egyszerre elhagyják, egyszerre megkösjönik a királynak az ebédöt, egyszerre kérnek egy külön szobát.

Azt mondja, mikor bémönnnek, a Fekete király, a szobába :

— Ide egy vénasszony — azt mondja — tűzt csinálni nem jöhetne-é bé?

Egyszerre felelik:

— Vaj bé, jó szívvel!

Mondja a Fekete király az ördögös szülének:

— No, te vén boszorkány kurva, ha röggel meg nem tudod mondani, hogy melyik ezök között a király, a hammadat is a széllel elfúttatom.

Megjegyzi a boszorkány az éfjú királyt, a köpenyegét megvágja az ollóval. A boszorkány kimönyön a házból, mönyön a Fekete királyhoz.

— No ügyelj, király, met az éfjú király meg van jegyölve, jobb felől a köpönyegje.

Észrevöszi az éfjú király, hogy ő meg van jegyözve, kapja az ollót, mindegyik legénnek a köpönyegit jobb felől megjegyzi, úgy ahogy az övé volt.

Egyszörre búcsúzódni kezdnek a királytól, egyszörre megindulnak. Az útba elkezdi egyik katona :

— Be jól élénk !

A másik is :

— Be jól élénk !

Elhallgatja az éfjú király. Azt mondja az éfjú király :

— Be jól életök ! — azt mondja. — Mivel életök olyan jól? Hisz asszonyembör-tejjel dagasztott kinyeret öttetök, embörvérrel elegyített bort ittatok, s kutya-fölnevelt bárányhúst öttetök! — azt mondja.

A boszorkány a fejük fölött volt, mönt szalmaképben fölöttük.

Visszamönyön a boszorkány a királyhoz, mondja :

— Ugyan kitarottad ökö, met ugyan gyáfolnak, diffámálni!

— Hát mivel tudnak diffámálni?

— De eléggel — azt mondja —, mikor asszonyembör-tejjel dagasztott kinyeret adtál nekik önnik, kutya- téjjel fölnevelt bárányhúst étettél velök, embörvérrel előgyített bort adtál nekik innyok.

De egybe levelet ír a Fekete király, még eléri az útban ökö.

„Szömélyösön jelönjék meg az, aki ezökkal a beszédökkal élt!” Megfordul vissza egyszöribe az éfjú király másodmagával:

— Adjon Isten jó napot, fölségös király !

— Isten hozott! Hát — azt mondja — én azért láttalak el olyan jól tütöket, hogy legyáfolátok az útban?

— Fölségös király, igazunk van hezzá. Hívassa a sütönéjit, kérdezze meg attól!

Jó a sütöné.

— Hát ekkor és ekkor miféle kinyeret süttél? Hol az urad?

— Fölségös király, uram beteg három hete. Én szoptatós vagyok — azt

mondja —, lehet, hogyha vaj egy kicsi tejem beléfolyt a tekenyőbe.

Hívassa a kócsárját:

— Nos, nó, te kócsár, ekkor és ekkor milyen bort hoztál?

— Fölségös király, az ujjam bogját beléüttem a hordóba, mikor a dongáját vertem bé. Lehet, hogyha vaj egy kicsi vér van benne, még az ujjam is ott van.

Hívassa a majorját. Bójó a major.

— Hát te major, ekkor és ekkor micsa bárányt hoztál bé?

— Fölségös király, az volt a parancsolat, hogy amelyik legjobb, én azt hoztam fölségös király. Egy kutyám akkor kölykezett volt meg, amikor ez a bárány megszületett. Az anyja egybe megdöglött, s annak a kutyának a tején neveltem föl.

— Hát, fölségös király, ugyé hogy igazam van ! No, fölséges király, kérjje meg az anyját, hogy miféle születés?

Mönyön az anyjához a Fekete király. Kérdi:

— Miféle születés vagyok, anyám?

— Te bizony, fiam, egy rossz bitang! Egy némöt csinált volt!

A király megharagszik, úgy vágja magát a földhöz, hogy mindjárt szörnyű halált hal. Az éfjú király onnét elmönyön, a Fejér király veje, haza, újból lakodalmat hirdetnek, hogy Báncidától fogva Zsukhájnáig tál, tányér elég volt, de istenös ember, aki egy csöpp levet kapott!

MIRKÓ KIRÁLYFI MEG A TIZENKÉT FEJŰ SÁRKÁNY

Volt egyszer egy ország, de ez az ország még akkor volt, mikor a tizenkét fejű sárkány élt. Annak az országnak volt egy nagyon derék, szép királya. Még legény volt. A szomszéd országnak is volt egy öreg királya. A vén királynak volt egy olyan szép jánya, hogy olyat nem látott még emberi szem. Rá is vetette a szemét a fiatal király. Addig tapodta a földet körülötte, hogy az hozzájámorodott. Értett is hozzá. A jány vad volt elébb, de hát addig-addig, hogy megcsendesedett.

A vén király nem is bánta. Gondolta, hogy legalább egy lesz a két ország, ha ű meghal. Érezte, hogy neki már nem sok van hátra. Mert ű is azt tartotta, amit a népe: hetven fele, hazafele. Elég az hozzá, hogy összekerültek. A vén király magában maradt. De nem bánta, csakhogy nagyon derék veje lett. Meglátogatta a fiatalokat. Csak úgy örült a szíve, mikor látta, mennyire szeretik egymást, még egy tányérról is ettek.

Nem is telt bele sok idő, már látszott, hogy az unoka is útban van. Hej, akkor örült még a vén király, hát még a fiatal! Nem fogta semmi dolog. Alig várta azt az időt, hogy elkövetkezzen.

Addig-meddig, hogy el is jött a várt nap. Született egy nagyon szép fiok. Akkor lett még nagy öröm! Hogy az egész ország részt vegyen az örömben, akkor esztendőben nem szedtek adót. Még ajándékot osztottak széjjel.

A fiú nőtt, növekedett, mán olyan suhanccá fejlődött, hogy tudott a lovon ülni. Mindig, mikor az iskolából hazajött, alig várta, hogy a tarisznyát kihajítsa a nyakából, szaladt az ólba. Volt egy kis lova, azon szokott lovagolni. De csak szőrén engedték. Félték, hogy a nyereg lefordul véle, vagy leesik, a lába benne marad a kengyelbe, aztán a lú széjjelrágja. Így ha leesik, se nagy baj ; ebsont beforrad, nem lesz egy vályog híja.

Egyszer is, amint ott szaladgált a lúval a Kecskerét felé, ugratta a keskenyebb árkokat, egy szénaboglya mellől eléugrik a tizenkét fejű sárkány. Felkapta a fiút a táltos lovára, elvágatott vele a maga birodalmába. Hiába rugdosott a kis királyfi, nem törődött vele.

Ezt azért tette a sárkány, mert az anyját szerette volna elrabolni, míg jány volt, de attól elkésett, most meg az orra tüle foghagymás. Mérgébe elkapta a

fiát, mert arra számított, ha az apja érte jön, azt megöli. Akkor elrabolja az asszonyt, aztán minden jól lesz.

Várják otthon a fiút, csak nem jön hazafele. Mán a tejbeköles is elhűlt meg a kaszáslé, de nincs aki egye. Kimennek a határba, ordítoznak, kiabálnak: Mirkó! de nem szól senki. Hiszen mán akkorára túljárt az első üveghegyen a sárkány Mirkóval. A sárkány birodalmát három olyan üveghegy vette körül, hogy azt földi haldóan nem tudta megmászni se lúval, se gyalog.

Felzavarta az egész országot ez a hír, hogy Mirkó királyfit elvitte a tizenkét fejű sárkány, mert tudta rögtön a nép, hogy az kellett elvigye, ha nem találják. Harmadnapra a király felzavarta az egész országot, hogy menjenek keresni. Bejárták az egész világot egész az üveghegy aljáig, de nem találták a fiút sehun. Akkor mán a király is tudta, hogy sárkány rabolta el.

Az anyja meg otthon megháborodott, a fejére kulcsolta a kezét, ordított, jajgatott. A király is hazaérkezett, a nép is hazament mind hazájokba, mert az üveghegyet nem tudta megmászni senki.

A vén király, mikor meghallotta, hogy nincsen unoka, rögtön meghalt. Az országa három esztendeig is ott volt király nélkül. A vejének nem volt hozzá kedve, hogy hozzácsatolja az övéhez. Csak úgy kormányozták a miniszterek, mint addig.

Mikor a három esztendő letelt, újra készülőbe volt az öröm. Ez egy kicsit könnyített a bánatukon, de csak úgy látszólag. Lett egy gyönyörű szép jányuk. Gondolta a király, ha az Isten megtartja, még ez a jány hozza vissza nekik Mirkót.

— Hogy gondolod? — kérdezte a felesége.

— Hát csak lesz talán a világon olyan gavallér, hogy megöli a sárkányt azért a szép jányért. Lásd, milyen gyönyörű, meg nem is olyan szegény.

Most mán két ország van, Össze is csatolom együvé.

— De mit szól hozzá a nép? Abban az országban, én tudom, milyen nép lakik, én ismerem. Másképpen nem lehet, csak szavazással.

— Majd lesz valahogy — mondta a király.

A jány nőtt, növekedett, de olyan szép jányt nem láttak akkortájt. Az anyja is szép volt valaha, de ez még hétszerte szebb. Most igaz, hogy a bánat megviselte, mióta Mirkó oda van.

Kiadta a király a parancsot a felesége országában, az országházban, hogy követválasztás lesz. Szavazásra megyen, ki akar csatlakozni, ki nem ; a pénzt nem kell sajnálni — mondta az ű pártján álló uraknak.

Lett is az országban olyan veszedelem ! Az eddig egyetértő nép két pártra szakadt. Persze az előljárók : jegyző, bíró mindjén odapártoltak a királpártihoz, mert féltek, hogy elcsapja űket a király. Különösen volt egy falu abban az országban. Nagyon szegény nép lakta, de az elve olyan volt, mint a gránitszikla. Volt ott vagy öt-hat nagygazda is, de azok is mind a többivel voltak egy elven. Evvel a faluval nem boldogult az előljáró.

Egyszer is mikor régebben követválasztás következett, az előljárók mán majdnem el voltak csüggedve, nem akadt királpárti jelölt, mert mindig megbukott. Volt egy ember, aki biztatta a falut:

— Ne féljeteK, lesz, amire kell!

Másnap követválasztás lett. A királpárti jelölt reggel nagy örömmel jött, hogy biztos a nyerés. Az az ember, aki a falut biztatta, akkor éjszaka hozott jelöltet.

Mikor reggel gyülekezni kezdtek, a falu végén fokossal, botokkal, visszaverték, aki nem az ű pártjukon volt. A királpárti jelölt jött befelé szánon, selyemzászlóval. Egy fiatalember csak felugrott a szánrá hátul : sipp-supp ! adott neki egy kis kurta fokossal. A zászlót letépte. A jelölt leugrott, be egy udvarra. Kérdi egy asszonytul:

— Hova bújjak?

— Ugorjon a kútba ! — mondta az asszony. A szolga meg éppen hányta a tehén alól kifele a ganéjt, meghallotta a szót, aztán : csitt-csutt! jól hátba verte a villanyéllal. Evvel, aló, tovább szaladt.

Nyert a fokos meg a fütükös. Mikor a királpártitól kérdezték : Ki éljen? Ű maga is azt mondta, hogy a másik jelölt!

Ez a mostani választás mán nem így ment. Akkorára a néhány nagygazdát megvették. Kit evvel, kit avval. A szegénységnek meg muszáj volt azt követni, mert másképpen nem kapott málé földet meg részesaratást. Volt egy nagygazda, az azért szavazott melléjük, mert a folyón túl vett földet, és a hídon hogy ingyen járjon. A másik meg másért.

Ennek a gazdagnak a szomszédja megyen akkor- tájban a csizmadiához, mert a csizmája kifestett a varrásán. Mikor benyit, hát ott horkol egy jóltermett fiatal házasember a sarokban. A fél csizmája le van húzva, a

lábára a kapca rátekerve, mert nem nagyon volt meleg a műhelyben. Az ágy alja tele volt fagyos tökkel.

Amint belép a szomszéd, mondja a mesternek, hogy neki hamar meg kéne varrni a csizmáját, mert mindjárt étetni kell.

A mester akkorára rávarrta a hortyogójára az orrfoltot.

Azt mondja erre, mert olyan találmányos volt:

— Mondjátok már, ne hörboljön, készen van már a csizmája !

Lökdösték, de az nem ügylet rá, csak tovább horkolt. Akkor se szó, se beszéd, a mester felállott, a pipáját kinyitotta, a hamut a bal tenyerébe töltötte belőle. Avval odatartotta az orra alá a hörbölőnek. Az felszipantotta. A mester leült a banklihoz, varrt tovább. A fiatal ember is felugrott.

— Na, mi van veted? Ott a csizmád, mióta várod !

Az csak az orrát dörzsölte, csípte a hamu. Felkapta a csizmáját, mindenkit agyba főbe-vert vele, mert nem mondták meg, hogy ki volt. Azt mondja erre az az ember, amelyiknek most varrták a csizmáját :

— Te bolond, ne itt verekedj, eridj csak! Az én szomszédom most adta el magát, amiért a hídon ingyen jár.

Annak se kellett több ! Beledugta a lábát a csizmába, szaladt a piacra. Mikor megtalálta, akit keresett, adott neki vagy öt pofont.

De hogy egyik szavam a másikba ne Öltsem, a királyjány nőtt, növekedett. Az apja mindig számlálta az esztendőket, alig várta, hogy odaérjen a jánya, hogy eladó legyen. Hiszen valaha még mikor ű legényeskedett, tapodta a földet a felesége körül, ű is elment volna még az Óperenciás-tengeren is túl. De most mán megoregítette a bánat a fia után. Nem ment, hogy ű menjen a sárkánnyal megverekedni.

Mán a királyjány tizenöt esztendő volt, még csak három évet kellett várni. A szomszéd királyok is észrevették, hogy szép jány van a háznál. Elkezdtek járogatni, de a király azt mondta, hogy még három esztendő múlva lesz a jány eladó, addig kisjány... oszt el volt intézve.

De a jány mán érezte, hogy neki is van szíve. Nem is csoda, hiszen olyan szép királyfiak jöttek, hogy olyat nem mindennap lehet látni. A jánynak is tudtára adták, hogy van neki egy bátyja a tizenkét fejű sárkánynál elfogva, és ahhoz kell neki menni aki azt ki tudja szabadítani. A jánynak ez megtetszett. Ű is örült, hogy majd olyan vitéz, bátor lesz a vőlegénye hogy az még a sárkánytól se fél.

A király már előre számította, hogy ha a fiú hazakerül, akkor kettéosztja az országot: az egyik lesz a fiáé, a másik a vejié.

Annak a fiatal házasembernek, akinek a csizmadia az orra alá tartotta a pipahamut, akkorára olyan három fia lett, hogy olyan még a bírónak se volt. Csakhogy ezeken nem volt olyan cifra ruha, mint a bíróné. Egészségesek voltak, mint a makk. Igyekezett is az apjuk, habár a két karjával kereste is nekik a kenyeret, hogy ne éhezzenek. Olyan nemesféle családból való volt, de valami szerencsétlenség érte, nagyon elszegényedtek. Ű azért nem rettent vissza a sok dologtól. Fáradságot nem ismert. Harmadába kapált, részibe aratott, de a pulyák nem éheztek soha. A felesége sokat mondta :

— Hej, apjok, ha te annyira Űlöd magad, egyszer csak kimerülsz.

— Nem, úgy érzem magam — mondta az ember —, olyan erősnek érzem magam, mint a vas.

A többi szegények alig kaptak munkát a néhány nagy gazdánál, pedig úgy táncoltak, ahogy azok fűjtak. Ez meg sose azt csinálta, amit azok akartak. Mikor követválasztás volt, Ű akkor is megmaradt a régi elve mellett.

Olyan jól megmunkálta a földet, hogy mindig két vagy három zsák máiéval többet kapott, mint a többi napszámos. De azért mindig fogyott az ereje, azt csak későbbben érezte meg. Már a fiai olyanok voltak, hogy mehettek volna kapálni, markot szedni, de nem engedte még űket, sajnálta. Gondolta: majd dolgozhatnak még, ha sokáig élnek.

A királykisasszony is betöltötte a tizennyolc esztendőt. Jöttek is a királyfiak a gyönyörű paripákon. Táncoltatták a lovaikat, gondolták, hátha avval gusztust csinálnak a királynak. De mikor a király marcona tekintettel elébük adta, hogy mi a feltétel, akkor úgy állott mindnek az orra, mint akinek dinnyeföld nem jutott, elsomfordáltak.

Meghallotta azt a világ másik részén lakó királyfi, hogy milyen szép jány van annál a királynál. Ű is lúra kapott, egynéhány csatlóst vett maga mellé, megindult jánynézőbe. Nagyon kihúzta magát, a legszebb ruháját vette fel, az inasait kis királyfinak lehetett volna nézni, aki nem tudta, hogy szolgál.

El is jutott nagysokára a jányhoz. Amint a kutyák nagyon ugattak, kinéz a kisasszony az ablakon, hát látja, hogy egy gyönyörű levente jött jánynézőbe. Gondolta magában — csak már ez ne lenne olyan, mint a többi! E már igazi levente ! Erre megmozdult a szíve.

Felhúzták a nagy, nehéz tölgyfakaput, beugrat a királyfi, mondja, hogy honnan jött. Ű a világ másik széliről lovagolt most ide, jánynézőbe. Be is vezették a házba, de mán azt nem a kiságyra ültették, mint a többit, hanem bevitték az elsőházba, a karosládán mutattak neki helyet.

Eládta hamarosan az öreg királynak, hogy nagyon szeretné a jányát feleségül venni.

— Még nem is láttad — mondta a király.

— Dehogyanem, mikor az udvarról felnéztem az ablakra, ott láttam, mindjárt meg is szerettem.

— Jól van — mondja a király —, csak hallgass énrám. Volt nekem egy fiam, elrabolta a tizenkét fejű sárkány, azt kéne kiszabadítani. Aki kiszabadítja, azé a jányom keze meg a fele országom.

Nem is gondolkozott, azt mondta :

— Megpróbálom, ha addig élek is, mert nagyon megszerettem a jányát, király bátyám !

— Na, még ilyen jánynéző nem jelentkezett — mondta a király.

Szólt a jánynak, az benyitott, hiszen alig várta ezt a percet. Még hétszerte szebb volt, mikor belépett. El volt pirulva, a szeme pillája alól villogott a bogár szeme. Hej, rázta is érte a hideg a királyfit, mikor meglátta !

— Na, jányom, ez a fiatalember hozza el bátyádat. Hozzámész feleségül?

— Én, apám, mihelyt látom, hogy a bátyám itthon van, rögtön hozzámegyek.

— Akkor kezét rá. — A tenyerébe csapott az Öreg királynak. A jány kezét is megfogta, csak úgy gyengén. Abba is végigfutott valami, meg jobban elpirult. Mondja az öreg király :

— Hálj meg, hadd pihenjen a lovad, magad.

Úgy is lett. Még beszélgettek egy kicsit, aztán nyugovóra tértek, kiki a szobájába. Egyik fiatal se tudott aludni, úgy beleszerettek egymásba. Az anyja mindig mondta a jánynak:

— Mégsem alszol, jányom? — mert egy házban aludtak.

Reggel felé tudott elaludni. Fel se ébredt, nem láthatta, hogy vágat ki a kapun a leendő vőlegénye. Az alighogy pirkadni kezdett, útnak indult, csak az öregeknek köszönt.

Ment, mendegélt a királyfi az üveghegy felé. Két hét múlva el is érte. Ott a közeli faluban megvasal- tatta a lovát, éles patkószeget rakatott a patkóba,

hogy el ne essen a síkos üveghegyen. Adott neki egy jó abrakot, nekivágtatott az üveghegyeknek. Felment rajta olyan toronymagasságra, akkorára az éles vas elkopott, a ló lecsúszott a királyfival együtt a mélységbe. Félholtan vették fel a szolgák, úgy mentek a királyfi országa felé.

Mikor mentek vagy három napig, akkor tért magához a királyfi. Hát érzi, hogy a lába nagyon fáj. Megnézi, hát a bokája el volt törve. Volt az inasok közt egy, aki nem most látott legelébb ilyet, mindjárt vajt nadájlaput, azt megvagdalta a karddal. Csinált három kis deszkát a nyeregből a tartalék kötőféket leoldotta, kibontotta az ágát, volt mindjárt madzag is. A nadájlaput rátette a királyfi bokájára, a három lécet rászorította, a madzaggal jó erősen körülcsavarta.

Két nap múlva már nem érzett semmi fájdalmat a királyfi. Csak nagyon bánatos volt. Hiába vigasztalták a szolgák, hogy meggyógyul nemsokára. Nem vidult fel. Nem is azon búsult, hogy a lába eltört, hanem hogy a királyjány nem lehet a felesége. Mert ű tudta, hogy ű oda nem tud eljutni soha, oda táltoslú kéne, de az meg nincs ezen a világon, ha van is, nem tudja, hogy hun.

Három nap miilva hazaérkeztek az apjához. Akkorára a lába meggyógyult. Mikor az apja meghallotta, hogy még a lába is el van törve a fiának, nagyon mérges lett.

— Talán nincs itt elég jány ebben az országban? A horogra nem mentél volna el?

— Olyan nincs a rezig, a rezen túl meg cigányok laknak !

— Úgy látom, nagyon inegbolondított az a fruska. Az anyja is olyan világhírű jány volt, jómagam is majdnem elmentem jánynezőbe, de akkorára elkapta a szomszédja.

— Arra kérem, apámuram — mondta a fiú —, hogy tudassa üköt, hogy nem tudtam végrehajtani, amit ígértem.

— Jó, jó, csak eridj, pihend ki magadat.

Avval egy szolgát útnak indított, megüzente, hogy mint áll a dolog. A szolga visszatér.

A királykisasszony is elájult, mikor meghallotta, mi történt a derek leventével. Az apja is elkedvetlenedett, már alig mert remélni. Úgy töltötték napjaikat nagy szomorúságban. A jány most már nemcsak a testvérét sajnálta, hanem a királyfit is.

Ezalatt a faluban a három fiút még mindig nem hagyta az apjuk dolgozni. Mán nagy fiúk voltak, a legkisebbiket Gyuricának hívták.

Az apjuk oda volt a bírónál dolgozni. Éppen négy tinót fogtak be, avval szántottak. A bíró fia az ekét fogta, ű meg hajtotta a tinókat. Egyszer az eke felvágott egy csomó darázs-fészket, a darázs mind rá a tinókra.

Hátul volt fogva a négyesztendős két tinó, az anélkül is olyan szeles volt, mert mikor reggel be akarták fogni, amikor eloldották a jászoltúl, rálökték a kötelet. Az kiment a vályúhoz. A kötőben volt csús málé, akkor a szájába adtak egy csüvet. Míg azt ropogtatta, odavezették a rúdhoz. Akkor a másik estit a szájába, befogták. Nem volt aztán vele egész nap semmi baj. Nagyon jármás volt másképpen, nem kellett neki ostor.

De mikor a darázs rárepült, a fullánkját beleengedte, nekirugaszkodott, nyomta maga előtt a két háromesztendőt is.

Hiába fogta a jómarkú ember a pányvát, nem boldogult vele.

A bíró fia is megijedt, az ekét kidöntötte, még köny-nyebben szaladt a marha. Pedig a jó tüvisfa ostornyéllal ütötte az orrát, de nem ért semmit.

Egyszer csak amint a szegény ember odahajolt a kéztülső elébe, hogy nagyobb tudjon az orrára vágni a belsőnek, mert az volt a szeles, a pányva meglöttyent,

a lába beleakadt, közé esett a tinóknak. Azok még jobban megijedtek, az ekét ráhúzták a szegény emberre, az összevissza vágta a két sódarát, derekát. Eszméletlenül vitte űtet haza a bíró fia. Mikor otthon a doktor megvizsgálta, azt mondta: sose lesz belőle dolgos ember ! Lehet, hogy nem hal meg.

A három fiúnak is a nyakába szakadt a dolog, a kenyeret nekik kellett keresni. Kettőnek ugyan, mert Gyurica nem sokat törődött a dologgal! Ű csak azon törte a fejét, hogy tudná ű kiszabadítani a királyfit a sárkány keze közül.

Haragudtak is rá a testvérei, hogy még annyit se dolgozik, amit megeszik. Mán a faluban alig kaptak málé földet harmadába, mert nem kapálták meg idejében. Az anyjuk hiába noszolta űket, hogy igyekezzenek, nem fogadtak szót. Mikor tavasszal ment az anyjuk vállalni egy kis málé földet, azt mondta neki a bíró nagy gögösen :

— Vállalni, felpénzt venni, az könnyű ! De tavaly is mikor azt mondtam, kapálni kéne mán, mert elkési a kapát, azt mondták a legények, hogy csak

az elsőt el ne kesse! A második nem baj, ha akkor kapálják is, mikor csődzik, selymedzik. Nem is volt annyi máléjuk, mint a többieknek.

Pedig a bírónak nem azt kellett volna nézni, mert ott lett az apjuk nyomorék, de nem törődött vele, nem adott neki földet.

A királyi házban is nagy volt a bánat. Alig ettek valamit egész napokon keresztül. A kisasszonynak még nagyobb volt a bánata, mint a szüleinek, neki kettős volt. Hiába várták, hogy jöjjön valaki, aki elmenjen a királyfiért, nem akadt senki. Jött néha egy-egy selejtes királyfi, de mikor megtudta, hogy mi az ára a jányoknak, elsomfordált.

Telt-múlt az idő, mán a jány húszesztendő lett, mert hiába volt királyjány, felette is eltelt az idő. Úrá is rápászolt a mondás : szép a kisjány ideig, tizenyolc esztendeig.

A faluban meg a három fiú még mindig nem fogott dologhoz. Néztek egyik a másikra. Újra eljött a tavasz. Szentgyörgy nap előtt két héttel, mikor mán kezdik a máit vetni, ismét elment az anyjuk a bíróhoz máléföldet kérni. Persze, a bíró rá se hallgatott. Azt mondta az asszonynak :

— Inkább zabot vetek bele, mint neked adjam, mert nem munkáljátok meg !

Az asszonynak nem volt mit tenni, ki kellett jönni a házból. A bírónak közben eszébe jutott, hogy egy hónap múlva lesz a követválasztás, meg hogy a beteg embernek van szavazati joga. Utánaszólott az asszonynak :

— Hallod, hé, gyere csak be !

Az asszony bevánszorgott.

— Azt akarom mondani, hogy van Szüregtőnél az a hat vékás, azt odaadom, csak mondd meg az uradnak, hogy velem szavazzon.

— Jó, megmondom — mondta az asszony.

Ment haza nagy Örömmel, mondta, hogy kapott máléföldet a bírónál.

— De csak úgy, ha vele szavazol a követválasztáson!

Az embernek ökölbe szorult a keze :

— Azt nem ! Mondd meg a bírónak, az elvem nem lehet megvenni, ha éhen halok is, itt az ágyban !

Az asszony elpityeredett:

— Ilyen ember kend? Nem kell kendnek semmi, csak az elve ! Lássá, más meg pénzt is kap az elvéért!

— Csitt, egy szót se, el van intézve!

Meg is volt a követválasztás. Tudták előre nagyon

jól a régi elvűek, hogy nem nyernek, de nem bánták. Amelyik ember az eladott elvű ember mellett lakott, csak azért is kitette a nagy akácfájára a régi elvű zászlót.

Ez a bukás nagyon búsította a beteg embert. A fokost a rozsa ette, nem volt mán, aki forgassa. Érezte, hogy nem sok van mán hátra. Behívatta a három fiát, mondta :

— Fiaim, nekem mán alig van hátra egy-két napom, meghalok. De fogadjátok meg, amit most mondok. Tik két nagyobbik fiam, fogjatok dologhoz, akármi legyen a dolog, nem szégyen. Te pedig, Gyurica, elmész inasnak a kovácshoz, mert mán más inasnak nagy vagy.

A fiúk kimentek, az öreg magára maradt. Még a nap nem ment le, meghalt. A fiúk alig tudták az apjukat szégyenszemre eltemetni.

A Gyurica megfogadta az apja szavát, beállott inasnak. A két nagyobbik meg tekergő, csavargó lett. Gyurinak tetszett a kovácsmesterség, csak azt nem szerette, hogy volt a kovácsnak kilenc macskája, osztán mindig avval kellett neki enni.

Hát egyszer nem voltak otthon, de mán régen gondolkozott, mit kéne csinálni, hogy elvaduljanak a macskák. Elővette azt a zsákot, amékkal a szenet hordta a piacról. A macskákat belerakta, elévett egy fát, és elkezdte vele verni a zsákot. Közben mindig mondta :

— Cic, cicc!

Mikor mán gondolta, hogy elég volt, ajtót, ablakot kinyitott, a zsákot kioldotta, alló ! Kifelé a macskák.

Hazajöttek a mesterék.

Hívják Gyurit ebédelni.

Bemegy, elkiáltja magát:

— Cicc!

Erre egy macska, amelyik az ágy alá húzta meg magát, neki a falon a cserépedénynek. A gazdája csak nézett, mi volt ez! Gyuri azt nyerte vele, hogy jól elhányták. Erre ű egyet gondolt, köszönt az ajtófélnek.

Amint megyen a falu végén, ott ül a Márci néni a kereszt alatt. Kérdi tőle :

— Hová mész, fiam?

— Megyek szerencsét próbálni.

— Hozzál hát egy kis vizet onnen a patakából!

Gyuri elszaladt, hamarosan hozott.

— No, fiam, ezt megszolgálom neked. Ha valamit akarsz, csak hozzám gyere, segítek rajtad.

Gyuri tovább ment. Amint bement az erdőbe, hallja, hogy messzire tördelik a fát. Ment arrafelé.

Hát mikorára odaért, mán égett a tűz. Látja, mikor közelebb megyen, hogy tizenkét zsvány van ott. Mán jobban szeretett volna nem ott lenni, de észrevették.

Odaszólították, erre elkezdett szaladni. Egy utánairamodott, galléron ragadta, odavitte a cimborái közé.

Akkorára, megsült a tinó. A tinót megették a bort megitták, akkor Gyurit megkapták, bele a hordóba, belefenekelték. Hadd haljon meg ott, el ne árulja őket.

Otthagyták.

Gyuri gondolkozott, hogy mi lesz ott vele? Mindig mondta magában :
— Ezt bontsd ki, Gyuri, ha jó fogad van!

A sok csontra odajöttek a farkasok. Amint ott eszik a csontot, egynek a farka beletévedt a hordó lyukába. Gyurinak se kellett több, megkapta mind a két kezével a farkas farkát. A farkas megijedt, elordította magát. Alló ! Mint a szél, elszaladt.

Ahogy szaladt, a hordó egyik fától a másikig csapódott, utoljára széjjelment. Gyuri megszabadult.

De a farkas úgy elszaladt vele, hogy nem tudta magát tájékozni, hogy merre van. Azt gyanította, hogy észak merre van, mert nézte a fáknak melyik oldala mohos. Azért félt elindulni. A hasa még nem volt üres, összeszedett egy csomó száraz pemyefüvet, ráfeküdt. El is aludt mint a bunda. Álmában megölte a sárkányt.

Mikor reggel felébredt, megindult, hogy megy Márci nénihez. Éppen jó irányba tanált menni. Oda is tanált úgy déltájban.

Márci néni éppen az ebédjét költötte el. Valami disznófűmaradék volt az ebéd. Mikor Gyuri odaért, köszön :

— Jó napot adjon Isten, Márci néni!

— Jó napot, fiam ! Hát volt szerencséd, hogy hamar visszajöttél?

— Egy kicsi volt, de én nem ennyit akarok. A zsvá- nyoktól megszabadultam.

— Az nagyon jó — mondta a vénasszony.

— Hanem ha Márci néni segítségemre lenne, elmennék a Mirkó királyfiért,

mán olyan legény forma vagyok.

Végignéz rajta az öregasszony, azt mondja :

— Tebelőled, fiam, olyan levente lesz, hogy megbámul a félvilág !

Az öregasszony bevégezte az evést, jól itt, megtörölte a szemét, száját. A tubákból jót szippantott, elfittyentette magát. Egy nagyon szép kis menyét bújt elő a kereszt tüviből, odaugrott az öreg ölébe. Szép állat is a menyét, de a pulyák félnek tőle.

Mirkó királyfi is, mikor még otthon a szilvát őrizte, a kunyhóban meglátott egy ilyen menyétet, sírva ment haza az anyjához. Az anyja kérdezte :

— Mi lelt, kisfiam?

— Menyét van a kunyhóban — mondta Mirko pityogva.

— Ha félsz, ne menj a kunyhóba.

Akkorára az apja is odaérkezett, kérdi Mirkótól, mi baja? Mondja ő, hogy mit látott a kunyhóban. Az apja erre kacagott:

— Azt gondoltam, hogy legalábbis medvefiókot láttál a füzesben, attól ijedtél úgy meg !

Ez a menyét, amint feltette a lábát Márci néni mellére, kérdi tőle az öreg :

— Mi újság van a sárkány birodalmában ?

— Mikor utoljára ott voltam, a sárkány beteg volt.

— Vajon mi volt a baja? — kérdezte Márci néni.

— Mikor Mirkó királyfival ment hazafelé, a harmadik üveghegyről, mikor mán majdnem leért, a tátos elvágódott, a sárkány lába eltört. De Mirkónak nem lett semmi baja.

— Ide figyelj — mondta Márci néni a menyétnek —, holnap elménsz, egyik lábad itt, a másik ott, és nekem két nap múlva itthon legyél! Érted? Mindent megnézel alaposan, hogy mint van ott!

— Megértettem — mondta a menyét, avval elbújt a lyukba.

— Három nap múlva újra gyere le, Gyuri, hozzám, akkor mindent megmondok neked, hogy mit csinálj.

Gyuri elment az erdőbe, lefeküdt, fel se kelt három napig. Márci néni meg tüzet rakott az üst alá, abba mindent összefőzött, ami az ő tudományához kellett.

Alig telt el két nap, mán a menyét vissza is jött. Elmondott mindent. Láta Mirkó királyfit, ott játszott a sárkány fiával, annak nem tizenkét,

hanem tizenhat feje van. A királyfi nagyon szomorú volt. A sárkánynak mán meggyógyult a lába. Éppen akkor ment először az ólba. Mikor benyitott, elővette a villát, a tátost agyba-főbe verte, amiért elesett vele. Ҁ tátos megunta a verést, elszakította a kötőféket, álló ! Neki a három hegynek. Otthagyta a sárkány birodalmát.

— Biztos ez mind, amit elmondtál? — kérdezte Márci néni.

— Hogyne volna biztos, de az is biztos, hogy míg odajártam, a sárkány tyúkjainak mind kiszívtam a vérét.

— Elmehetei — mondta Márci néni. A menyét bebújt a lyukba.

Mikor a három nap eltelt, jött Gyurica Márci néni felé.

— Jó napot adjon Isten, Márci néni!

— Jó napot, fiam. Hát mit csináltál azóta?

— Bizony szégyen kimondani, de én aludtam.

— Az nem baj, fiam, még jó, mert mán nem érsz rá aludni ezután. Hallgass ide : a sárkánynak a tátosa erre van valahol az üveghegyen, azt megkeresed. Akkor ide jössz hozzám. Egyebet most nem mondok.

Gyuri köszönt, útnak indult. Ment, mendegélt mán vagy három hete, majdnem az üveghegy aljáig ért. Hát ott látta gyépelni a tátost. A vér még úgy rá volt száradva, mert azóta nem volt eső, hogy lemossa.

Gyuri is hozzáfogott gondolkozni, hogy fogja meg a tátost, hisz még kötelet se hozott! Gondolt egyet, ott úszott a levegőben egy csomó bikanyál, mindjárt csavart belüle egy jó erős kötelet. Hurkot csinált a végére, avval közeledett a tátos felé. A fél végit, améken nem volt hurok, bal kezébe fogta, a másik hurkos végét meg a jobba.

Mikor mán gondolta, hogy odaért a kötél, elhajította a hurkot. Az éppen a tátos nyakára ! Hej, ágaskodott, rúgott, de hiába ! Jó marokban volt a pányva vége. Gyuri kezdte rövidebbre fogni a kötelet, addig- addig, hogy odajutott a tátoshoz.

Megsimongatta a homlokát. A tátos gondolta: „Még tán jobb gazdám lesz, mint a sárkány/* Megszólalt:

— Mit parancsolsz, kis gazdám?

— Én a sárkányt akarnám megölni — mondta Gyuri.

— Én se bánom — mondta a tátos.

Avval felpattant rá, egy szempillantás alatt Márci néninél volt.

— Jó napot, Márci néni.

Az Öreg ránéz :

— Ki adta azt a jó napot, fiam?

— A jó Isten.

— Nahát akkor jó napot adjon Isten!

Gyuri a tátost megkötötte egy vén cserfához, amelyik a kereszt mellett volt. Márci néni akkor azt mondta :

— Mán ugye jó volna valami nagyon szép ruha, nyereg, fegyver?

— Hej, de jó volna! — gondolta Gyuri.

Akkor Márci néni elővett három taligakereket, egymásra tette. Avval vette a fazekat, s amit a minap főzött, keresztül öntötte rajta a kotyvalékot.

Hát mit láttak Gyuri szemei? Egy olyan vitéznek való ruha lett belőle, hogy olyat még a királyfiak sem viseltek. Felvette Gyuri magára, olyan szál vitéz lett belőle, hogy na! Csak úgy vigyorgott Márci néni, mikor végignézett rajta. Így lett nyereg, fegyver, amire csak szükség volt.

— Na Gyuri, most mán mehetsz !

Gyuri felpattant a tátosra, de a tátos megszólalt:

— Nem lehet menni, mert a patkószeg meg van kopva.

— Az se baj — mondta Márci néni. Szólott a

menyétnek, az előjött. Megparancsolta, hogy három nap alatt hozzon patkószeget a sárkány birodalmából. Gyurinak meg azt mondta :

— Eridj a királyhoz, vigasztald őket, hogy nemsokára itthon lesz Mirkó fiuk.

— De én szégyellek odamenni.

— Szót se ! Vagy mész, vagy nem mész a sárkányt megölni.

Gyurinak nem volt mit tenni, felpattant a tátosra, odaköszönt az öregnek:

— Az Isten áldja meg, néném!

Az Öreg úgy megörült, hogy mán nénjinek szólította, hogy majd kiugrott a büréből. Gyuri elvágatott egyenesen a király városába, be a király utcája felé. A kapu még nem volt nyitva, ű meg beugratott a tetején. A dübbenésre Tünde kisasszony az ablakhoz szaladt, majd odalett, mikor meglátta a gyönyörű vitézt, mert egy se volt eddig olyan, mint Gyuri. Az Öreg király is kilépegetett a pitvarból.

Gyuri leugrott a tátosról, mikor meglátta, hogy jön a király, lekapta a süveget, köszönt a királynak :

— Jó napot adjon Isten, felséges uram.

A királynak elállott még a lélegzete is, hogy ez a vitéz útet felséges úrnak szólította, mikor ű már sok vitézt látott, de még ilyet nem. Szemlélgette a lovát.

— Ki vagy te, jó vitéz? — kérdezte a király. Gyurinak a süveg még mindig a kezében volt.

— Nem vagyok én vitéz, csak olyan közönséges ember ivadéka, a felséged fiát akarom minél előbb hazahozni.

Megörült a király, mert mán a reménye is elveszett, hogy egy idő óta nem jelentkezett senki. Kiáltott egy szolgának. A szolga odaszaladt, dugta a kurta szárú pipát a lábli zsebbe meg a kostökczacskót.

— Ezt a lovat vidd a hátulsó ólba, de magában legyen. Adj neki enni, inni!

Gyurit meg bevezette a pítvarba. A királyné asz- szony éppen sütésre készült, egy nagy teknyő krumplit hámozott, de mihelyt meglátta Gyurit, félretette.

Bementek a házba, ahun Tünde kisasszony volt. A jány a Gyuri láttára három évet fiatalodott.

Hozzáfogtak beszélgetni. Az asszony mindég csak azt hajtogatta, hogy mikor az ű Mirkó fia otthon volt, neki nem volt fél anyyi dolga se. Az mikor nyáron nem járt iskolába, mindig beengedte a disznókat a karámból, enni adott nekik. Mikor jött a csorda, megitatta, megetette a teheneket, neki csak fejni kellett. Hát még a virágra mennyi vizet hordott ! A vén király nagyon szomorú volt, Gyuri vigasztalta.

Mikor mán Gyuri gondolta, hogy elég volt a beszélgetésből, felállott, hogy megyen, mert még neki elintéznivalója van, mielőtt elindul. A lovát elővezette a szolga, Gyuri rátermett, odaköszönt a királyi családnak :

— Az Isten áldja meg magukat addig is.

Avval mire a szolga a kaput kinyitotta volna, kiugratott. Annyi asszony volt az utcán, hogy láthassák az új vitézt. Nem bánták, ha otthon el is szalad minden, csak egy kicsit tárgyalhassanak. Mikor odaért Márci nénihez, köszön neki:

— Jó napot adjon Isten, néném ! Van mán patkószeg?

— Van — mondta Márci néni.

Avval beleverte a tátos patkójába a szeget, odaköszönt Márci néninek. Még a zsebbe is beeresztett vagy nyolc szeget, s elvágatott.

Nagyon jól haladt, mire reggel lett, mán az üveghegy tövében volt. Itt azt mondta a tátos :

— Most pihenjünk egy kicsit.

Gyuri lenyergelte, a nyeret rátette egy törzsökre, a kantárt rá, hogy a harmatba ne érjen. A tátos nekifogott a jó gyepet enni, Gyuri meg lehasalt. Mikor a tátos jóllakott, odament Gyurihoz, mondta :

— Mehetünk.

Gyuri vinni akarta a patakra, hogy megitatja, meg maga is iszik, de a tátos azt mondta :

— Mán csak akkor iszunk, ha túlmegyünk az első hegyen.

Avval Gyuri felnyergelte, rápattant. A tátos nekirugaszkodott a hegynek. Egy szempillantás alatt túl voltak az első hegyen. Gyuri csudálkozott, hogy ott minden fűszál üvegből van. Azt mondta itt a tátos :

— Most megyünk inni.

— Hová? — kérdezte Gyuri.

— Oda, ahová még nem ment senki inni. Az az a forrás, melyet nem tud a sárkány, hogy van, vagy nincs. Ha ezt a sárkány tudná, nekünk jobb volna visszafordulni. Aki abbul iszik, az olyan erős lesz, hogy nem fél három sárkánytól sem.

Oda is mentek egy völgybe. A tátos megrúgta a hegy oldalát, hát csak úgy ömlött kifele a kristálytisza víz. Gyuri nekiállott, jót itt, azután a tátos. Alighogy lenyelte, Gyuri érezte, hogy nagyon erős, megbirkózna három sárkánnyal is.

Egy perc alatt túl voltak a második hegyen is. Mikor a harmadik hegy tövibe értek, azt mondta a tátos :

— Szállj le, azután a két első lábamba rakd bele azt a szeget, amelyet az öregasszony adott. Kettőt hagyjál meg, azt a magad patkójába tedd bele, mert ha nem így teszel, akkor ha bemegy az üvegkastélyba, rögtön elesel, a sárkánynak a körme közé kerülsz.

Gyuri úgy tett. Mikor készen volt minden, útnak indultak. Alig vette észre, mán túl voltak a harmadik hegyen is. Mikor széjjelnézett, látott egy olyan üvegkastélyt, hogy a szeme megállott a csudálkozástól. Azt mondta a tátos: — Na látod, gazdám, az e amarra a sárkány palotája.

Avval a tátos ugrott vagy kettőt, ott voltak a kertje alatt. Amint benézett Gyuri, látta Mirkó királyfit ott játszani a sárkánycsemetével, de nagyon szomorú volt. Amint meglátta a vitézt, rögtön felvidult. Gondolta, hogy az úérte jött. Odaköszönt neki Gyuri :

— Jó napot adjon az Isten, drága királyfi, én magáért jöttem. Hagyja ott azt

a szörnyeteget, menjünk hazafele.

A királyfi nem szólt semmit, hanem helyette a sárkány beszélt:

— Majd hazavisz téged apám, csak várj egy kicsit, amott jön is mán !

Gyuri akkorára beugratott a kapu tetején. Mikor leért a földre, olyant csengett az üvegkastély, hogy hét mérföldre elhallatszott.

A vén sárkány berántotta maga után az ajtót úgy, hogy még nagyobb csengett, mint az előbb. Amint megpillantotta a saját tátosán a vitézt, felforrt benne a vér. Mán tudta előre, hogy jön. Megérezte, mihelyt az első üveghegyen átjöttek, neki is készült. Valamennyi erősítőszere volt, abból mindből megkente karját, lábát, még a tátosának is, amelyik otthon maradt.

Gyuri nem szállott le a lúró, hanem azt mondta a sárkánynak:

— Hallod, te sárkány, én az én királyomnak a fiáért jöttem. Hamar adj alá lovat, hogy vigyem hazafelé, mert az apja, anyja nem győzi mán várni.

A sárkány most tudta meg, hogy nem valódi királyfi jött a fiúért.

— Hát hogy gondolod, te semmirekellő, hogy csak úgy viheted el azt a fiút, hogy add meg uram Isten, de mindjárt! Ha megverekedel velem, elviheted, de csak úgy, ha megölsz, akkor még az üvegkastélyt is neked adom.

— Nem bánom — mondta Gyuri —, csak minél hamarabb, mert mondtam mán, hogy alig várja az apja, anyja.

— Tán leszállnál arról a gebérről elébb.

— Nem fontos, csak minél hamarabb.

— Még fegyver sincs nálad.

— Dehogy nincs — avval kihúzta a kardját.

— Neked az is fegyver? Ha fegyvert akarsz látni, gyere be az én fegyvertáramba. Én avval csak nem állok le veled verekedni?

Gyuri lepattant, a tátot megkötötte a tornácoszlophoz :

— Mehetünk — mondta.

A sárkány csak úgy vigyorgott magában, hogy mindjárt ad úneki királyfit! Mert a legsíkosabb folyosón vezette a fegyverház felé. Abban a hitben volt, hogy Gyuri elesik, aztán megöli. Ebben csalódott, mert ű még jobban siklott, mint Gyuri. Ette a méreg.

Amint beértek a fegyverterembe, azt kérdezte Gyuritól:

— Milyen fegyverrel akarsz verekedni?

Gyuri széjjelnézett, megakadt a szeme egy nagy otromba buzogányon.

— Evvel ni! — Avval felvette, elkedte nézegetni, hogy milyen. Akkor hült

meg a vér a sárkányban, mert azt még ű sem bírta soha megmozdítani.
Csak a nagyapja. Csavart egyet az eszén :

— Az nem lesz jó, én karddal szeretnék verekedni. Volt ott olyan kard, hogy a közepén volt a markolata. Arra számított, hogy Gyuri nincs hozzászokva a szokatlan szerszámhoz, aztán le tudja győzni.

Kimentek a kastélyból, de az úgy csengett-bongott, mikor Gyuri lerakta a lábát, mint az üvegcsengő.

Kiértek az udvarra, Gyuri felpattant a táltosra, kezében a furcsa szerszámmal.

A szolga is elővette a sárkány tátosát. Egy ágról- szakadt szolga, valami királyfi volt; de akit a sárkány elrabol, az mind így jár. Felült a sárkány is.

Kimentek a kertbe, egymástól messzi, akkor neki egymásnak ! Gyurinak elébb szokatlan volt az új kard, de a tátos nagyon ügyesen védte a sárkány csapásai ellen. Lassan jött bele. Már egészen belejött, nem volt szükség a tátos segítségére. Újra Összecsaptak, akkor Gyuri odasóhajtott a karddal, egy fejét levágta. A sárkány annál veszedelmesebben ment neki.

Mán csak hét feje volt, oszt nem akart vele bírni. Gondolt egyet, a kardját lelökte a földre. A sárkány azt hitte, hogy megsebesült a keze és félre nézett. Gyuri kihúzta a kardját, leaprított újra hat fejet. A sok fű csak úgy táncolt a gyepen.

A sárkány elkezd rimánkodni, hogy ezt az egy fejét hagyja meg, viheti a királyfit isten hírével. Gyuri megkegyelmezett neki. Megeskette, hogy a lábát ki nem teszi többet, hogy raboljon. A sárkány mindenre rálett. Gyuri parancsolt, hogy azonnal tátoslovat Mirkó királyfi alá !

Mirkó odaszaladt, érezte, hogy meg van mentve, összevissza csókolta Gyuri vitézt.

— Készüljön már hamar, nagyságos királyfi, mert otthon nagyon várják!

Odavezettek egy tátos. Gyuri elkezdett vetkezni lefele. Kérdi Mirkó :

— Miért vetkezik le?

— Hát csak nem. Mirkó úrfi jön haza abban a rongyos ruhában, én meg ebben?

Mirkó nem egyezett bele. Avval nem is köszöntek, elvágattak. Mikor elvágattak, előbújt a sárkány fia is.

— Mi lesz velünk? — mondta az apjának.

— Semmi, csakhogy ezt az egy fejemet meghagyta. Hanem betyár fickó, akárhol született, a nagy buzogánnyal akart verekedni. Hány fejed is van

neked?

— Tizenhat — mondta a fiú.

— Akkor holnap négyet levágunk, az én csonka nyakamra tesszük. Akkor is tizenkét fejed lesz, csak nem hal ki a tizenkét fejű sárkány!

Ahogy Gyuri Mirkóval ahhoz a forráshoz ért, amelyikből jövet ittak, itattak. Leszállottak, jót ittak belőle mind. Meg is mosdott a két fiú. Mirkó is érezte, hogy olyan erős, mint az acél. Avval újra lóra ültek, neki a hegynek. Mire észrevették, már túl is voltak rajta.

Ott érezte jól magát a két fiú. A táltosokat eleresztették, hadd legeljenek, ők meg lefeküdtek, hogy pihenjenek. Jót aludtak, mikor felébredtek, hát a két tátos nincs sehun. Be keresték mindenütt. Nem lelték. Látták a nyomát a hegyen, hogy visszament.

— Sebaj — mondta Gyuri —, jó már nekünk itt, ha nem tátos is.

Avval megindultak gyalog, míg már egy ménest nem találnak. Abból majd kikerül két paripa. Rá is akadtak egy ménesre, éppen a királyé volt.

Kifogott nekik a csikós két csikót. A két fiú rátermett. Gyuri Márci néni felé vette az utat. Nekivágtattak az erdőnek. Három nap múlva Márci néni keresztjénél voltak.

— Jó napot adjon Isten — köszöntek mind a ketten. Míg hazafelé jöttek, Mirkónak elmondta, hogy ha Márci néni nincs, nem tudja elhozni.

— Adjon Isten, fiaim. Még nem is néz rosszul ki a királyfi, csak már így mégse menjen haza, ilyen culloson. Márci néni kerít olyan ruhát, mint Gyurinak van.

Akkor egymásra tett két talyigakereket meg egy görbevezért a talyigáról, hogy Mirkónak szebb ruhát varácsoljon. Egy szempillantás alatt olyan aranyos ruha lett, hogy a Gyurié ócska volt mellette.

— No eridjetek, fiaim.

Avval lóra kaptak, nekivágtak a király városa felé. Három nap múlva hajnalban érkeztek meg. A vén bakter, mikor meglátta, hogy megjöttek, telekiabálta a várost, hogy megjött a király fia. Dörömbölt Mirkó a kapun.

Jött az öreg király kinyitni a kaput, hát majd fává lett, mikor a rég nem látott fia állott előtte aranyos ruhában. Gyuri hátrább állott.

— Gyere előrébb, György vitéz, sose hittem, hogy meglássam a drága fiam.

Bevezette őket a kastélyba. Hát még mikor az anyja meglátta a fiát, csókolta, utána György vitézt is.

— Gyermekem vagy te is — mondta.

Gyurit a király is fiának szólította. Mikor már jól kibeszélgették magukat, Gyuri felállott, hogy köszön, aztán megy. Megyen haza a falujába. De mikor meglátta a király, hogy indulni akar, felállott:

— Kedves fiam, te nekünk visszahoztad a mi gyermekünket. Nem addig van, hogy csak elmenj. Hanem én mondok neked valamit. Én elhatároztam, hogy aki visszahozza Mirkót, azé lesz a jányom az egyik országgal együtt. Mirkónak elég lesz az egyik.

Utána beszólította Tündét. Az belibbent, mint a páva. Már régóta hallgatódzott az ajtó hasadékán. Mondta neki az apja :

— Akarsz-e György vitéz felesége lenni?

Tünde se volt rest, azt felelte : — Igen.

— Na, csókoljátok meg egymást.

Ez is megtörtént, habár egy kicsit nehezen ment. Ki is tűzték a lakodalmat.

A György vitéz népe, amint meghallotta, hogy újra lesz külön ország, jog, minden, nagyon örült. De Mirkó is azt az országot szerette volna, ahol olyan vitézek teremnek. Az öreg azt mondta, hogy meg kell rá nyilazni. Gyuri is elévett hamarosan két szál gyufát, azt mondta :

— Aki azt a gyufát húzza ki, amelyiknek nincs feje, azé lesz az Öreg király országa. — Persze, mind a kettőnek letörte a fejét.

Odanyújtotta Mirkónak, hogy húzzon. Az kihúzta az egyiket, hát nem volt feje. Leesett az álla, mint akinek dinnyeföld nem jutott.

Úgy állapodtak meg, hogy Mirkó is elvesz egy királyjányt, aztán egyszerre lesz a lakodalom. Úgy is lett. Csaptak olyan lagzit, hogy olyant nem látott a világ.

Átvette a két fiatal király a kormányzást, az öreg lemondott, Mirkó azon igyekezett, hogy az ő népe olyan legyen, mint Györgyé.

Alighogy eltelt vagy három esztendő, hát hallják, hogy a sárkány újra hozzáfogott királyfiakat rabolni. Persze, arra a vidékre nem mert jönni, ahun az ő országuk volt, de azért mérgesek voltak mind a ketten. Sokat tanakodtak, hogy mit kén csinálni, hogy kén oda eljutni, és az egész sárkányországot megsemmisíteni.

— Hej, ha olt volna a tátos — mondta Gyuri —, elmennék a sárkány birodalmába, hoznék egy csomó patkószeget, összeszedném a legényeket, lóra ültetném őket, osztán neki az üveghegynek.

- Nem tudtam, a sárkány miért húzott ki egy-egy szál farkot a tátos farkából — mondta Mirkó. — Én láttam, ahogy el voltam húzódva. Azért ment vissza a tátos.
- Megvan — mondta György király. — Most jutott eszembe Márci néni. Ha megvan a menyétje, nincsen semmi baj. Másnap felkereste Márci nénit.
- Jó napot adjon Isten, anyám.
- Jó napot, felséges királyom.
- Hát megvan még magának az a menyétje?
- Meg ám, még három fia is van mán.
- Annál jobb. Hallgasson ide: parancsoljon a menyétnek, hogy a sárkány birodalmából hordjanak patkószeget. Nem baj, akármennyit.
- Nagyon szívesen — mondta Márci néni.
- Avval elköszönt a király. Mikor hazaért, elhivatta Mirkó királyt, és mondta neki :
- Mán lesz patkószeg. Három hétre lesz minden lóra, azt hiszem.
- Meg is indultak a verbunkosok mind a két országban. Csaptak is fel a legények, mikor meghallották, hogy mennek a sárkány országába. Még amelyik nem is nagyon akart, szégyellte a másiktul, hogy ű otthon maradjon. A király kiadta a parancsot, hogy a ménesekről haza kell hajtani a lovakat, avval menni kell a fővárosba, majd ott megvasalják. Jött is hazafele a ménes minden faluba. Jöttek a szilaj csikók, améken még nem volt kötőfék, meg még nem simongatta emberi kéz.
- Különösen a György király szülőfalujában, mikor jött hazafelé a ménes, mán a legények ott várták a hídnál. Mán látták jó messzire, hogy felverte a port. Jött legelől a csikós számadó piros pej paripán. A paripán csótáros szerszám. Aki baloldaltól látta, csak a cifraszűrjét látta, amint a bal vállán volt, meg a bal keze csuklóját, amint fogta bele a kantárszárat, na meg a fokost. A jobb oldala szabadon volt, látszott az inge, amely olyan volt, mint a leesett hó, a gatyá meg a piros lábli. A jobb kezében a karikásostor, csak néha csördített egyet. Mikor forgatta az ostort, a lobogós inge ujja a hónaljáig csúszott, látszott végig az erős karja. A fejében darutallus kalap. Vissza-visszakurjantott a bojtárnak. Azok ott nyargalásztak kétfelől a ménes mellett, hogy valahogy egy ki nem kapja magát:
- Ne bocsássátok!

A bojtárokon kék ing, kék gatyva volt, a lovak meg vasderesek. Hiszen a csikós számadó szívesen eszik a bojtárral egy tálból, de hogy a városba egyszínű paripán menjenek : olyan mán nincs ! A bojtároknak fütykösbot volt a kezükben, az ostoruk meg fekete szíjból. A számadóé sárgából.

Mikor megérkeztek, a bíró széjjelosztotta a paripákat. Nem kellett azoknak a legényeknek nyereg, mikor megfoghatta a serényét, és rátette a farát, ráült, nem bánta, akárhogy ágaskodik is, mert nem a nyeregkápa meg a kengyelvas tartotta fenn azokat a legényeket, hanem a comb !

A lányok csak úgy bámulták. Azt szerették, amelyiknek a szeretője alatt legjobban ágaskodik a lú.

összeszedődtek, mentek felfele a király városába. Akkorára hordott a négy menyét annyi patkószeget, hogy fele se fogyott el. Három álló hétig vasalták a kovácsok, mert sok volt vele a baj, nagy volt a köröm meg kemény. Mán kezdtek az inasok unni. Azt mondta, volt egy János inas :

— Van még ezekből a veszett csikókból?

— Tudok egy jó helyet — mondta egy másik legény —, de az nagyon jó hely.

— Mi az? mi az? — fülelt János —. Megyek én is, úgy is unom mán ezt a lúvasalást.

— A lúvonathoz kell egy fűtő — mondta a legény.

János megharagudott, de nem tehetett semmit egy olyan legénnyel, aki megyen a háborúba Sárkányországba. Hanem a lovát megnyilazta. A legénynek menni kellett más lúért.

Mikor mind be volt vasalva, útnak indultak két csapatban. Egyiket vezette György, a másikat Mirkó. Három álló hónapig mentek, mikor az üveghegy aljába értek. Akkor parancsot adott a két király, hogy ott három napig pihennek. Addig had legeljenek a lovak. A legények leugráltak, eleresztették a paripákat. Lett egy olyan ménes, hogy olyat nem lehet mindennap látni.

A két király azalatt tanácskozott. Elhatározták, hogy most nem kegyelmeznek meg a sárkánynak. Harmadik nap azt parancsolták, hogy enni lehet, de inni nem. Majd ha túl mennek a hegyen, ott lesz a jó víz. Hozzáfogtak válogatni a szilaj csikókat, mind megtalálta a magáét. Nekivágtattak az üveghegynek, lehet gondolni, hogy csengett-bongott az üveghegy, mikor az a rengeteg paripa ment rajta.

A sárkány is meghallotta, gondolta mindjárt, hogy mi lesz. Mondta a fiának :

— Gyűjtsd össze a sereget, mert nagy háború lesz! Úgy hallom, hogy újra jön a Gyuri vitéz a sereggel.

Úk is kétfelé osztották a népet. Egyiket a vén, másikat a fiatal sárkány vezette. Amivel tudta, erősítette a katonákat.

Mikor Györgyék elértek a forráshoz, újra leszállottak. Előbb a két király itt, meg a lova, azután a legények. Mikor jót ittak, érezték, hogy olyan erősek, mint a vas, pedig addig se valami gyenge fickók voltak. A lovakat is megitták, az utolsó lú kiitta mind egy cseppig a vizet. Nekiindultak a második hegynek. Csak úgy csengett-bongott a hegy, majd megsiketültek bele. Neki a harmadik hegynek ! Egy perc alatt azon is túl voltak.

Három napig mentek vágatva, mikor elérték a sárkány palotáját, de üres volt. Mentek arrébb, hát ott meglátták a két sárkányt. Az Öregnek már nem egy feje volt, mint mikor otthagyták. A fiának tizenkettő. Ott nyargalásztak a két táltoson a sereg sárkány előtt. György elkiáltotta magát:

— Hát nem azt mondtam, mikor megkegyelmeztem, hogy ki ne merd húzni a lábát a birodalomból? Te nem fogadtad meg.

— Nem hát — vigyorgott a sárkány. — Meg neked . is adok mindjárt.

Akkor György nekiugratott, megkapta csak úgy kézzel, úgy vágta le a földre. Mirkó meg a fiának ment neki, azt ölte össze. De mikor a legények ezt látták, mint a darázs neki a seregnek, parancsot se vártak. Minden legényre tizenkét sárkány jutott, de mi volt ez nekik. Mind leaprították egy szálíg. Az üvegkastélyt darabokra törték.

Mikor látta a két király, hogy nincs egy sárkány sem életben, parancsolták, hogy mennek hazafele. A legények addig nem ültek lúra, míg egy-egy sárkányfejet a lovaik sörényébe nem kötöttek.

Avval lúra pattantak, elvágattak a király után az üveghegy felé. Három nap kellett, hogy általérjenek, mert a patkószeg meg volt kopva.

Túl a hegyen három nap pihentek, ettek, ittak, danoltak. A két király csak úgy örült, hogy legyőzték a sárkányt. Útnak indultak hazafele.

Mán otthon várták a jányok a legényeket virágokkal. Mikor beértek a fővárosba, a királyok azt mondták :

— Mindenki hazaviheti a lovát.

A sárkányfejeket egy csomóra rakták, elégették. Nekik köszönhetjük, hogy nem kell félni a tizenkét fejű sárkánytól.

A két királynak született fiok, nagyon boldogok voltak, még most is élnek, ha meg nem haltak. A legények is megházasodtak, szaporodtak.

A SZÉLKÖTŐ KALAMONA

Egyszer volt, hun nem volt, de mán hogy hun volt, azt nem tudom, de hogy volt, azt tudom; volt egy király. Az a király olyan király volt, hogy valamennyi király volt, akkor mindnek ű volt a feje. Pedig olyan fiatal ember volt még, hogy nem is volt felesége. Mindég is azt gondolta magában, hogy ű bizony még tán meg se házasodik, mert arra gondolt, hogyha űvele úgy tenne az asszony, mint teszem, sok emberrel, nem is tudja, mit csinálna vele. Telt, múlt az idő, a vénasszonyok körül-körül fogták, hogy mégse akart megházasodni, de ű avval tért ki előlük:

— Hát nincs akit elvegyek, hogy nekem megfelelj.

— Dehogyan nincs — mindjárt soroltak neki el húszat is. — Mind nagyon jó kezefogású, nagyon jóra való, nem esik ki a kezéből semmi dolog.

De ő erre azt mondta :

— Míg jány, mind olyan nagyon jó, a kutyafáját neki, hát akkor az a sok rossz asszony kiből van? Sok részt nyúzni kén, óztán meg sózni.

A vénasszonyoknak lesült a csirájuk, elkullogtak nagy csendesen. De a király mikor magában maradt, mégis elkezdett gondolkozni: hogy mégis meg kéne tán házasodni, mert mindennap eltelik egy nap. Másnap össze is szedte magát, felöltözött takarosán, a bajuszát kipererte jószagú bajuszpedróval, avval befogatott a kocsissal, elindultak jánynézni. Nagyon jól vágta ki, jó öt lú volt befogva, sallangos szerszámmal. Mikor behajtottak a szomszéd király udvarára, azok nem tudták, hogy hova legyenek örömebe, mert jó előre tudták, hogy készül a fűkirály jánynézőbe, aztán éppen ű náluk ment. A jány is észrevette a konyhából, éppen kolompért reszelt, mert másnap sütni akartak, de annyira kankászott kifele az udvarra, hogy az ujját elreszelte, arra rögtön avas hájat kötöttek. A fűkirályt bevezették a nagyházba, kérdezte tüle mindjárt a másik király:

— Mi újság a ti országotokba?

— Nincsen semmi — mondta a fűkirály —, csak annyi, hogy meg akarok házasodni, aztán úgy gondoltam, hogy ha hozzám adná a jányát, hát elvenném.

— Én nem bánom, a jány dolga, ha ű igen, én nagyon örülök rajta.

Bekiáltotta az apja a jányt, jött mindjárt, de a szeme úgy ki volt sírva, mint két cseregolyó, a keze meg be volt tekerve egy kanavászdarabbal, csak

úgy jött alóla kifele a jó avas hajú szaga. Kérdezi tőle, hogy mi lelte, hogy úgy ki van a szeme sírva?

Elmondta, hogy elreszelte az ujját.

— Semmi az — mondta az apja —, ebsont beforrad. Gyere csak beljebb, nézd meg, hogy ki van ott?

— Láttam én már a konyhából — mondta a jány.

— Igen? Akkor azért reszelted el az ujjodat!

A jány csak úgy szégyellte magát, nem szólott se jót, se rosszat. Elmondta neki az apja, hogy mint áll a dolog, bele is egyezett a jány, hamarosan meg is esküdtek.

Telt-múlt az idő, mán gondolta a király, be jó hogy megházasodtam, jobb így. Hát még mikor született

egy kisjányok, hogy örült neki. Nagyon jól éltek, nem volt köztük semmi baj. Hanem egyszer nagyon gyanús kezdett az asszony lenni a király előtt. Nem szólott semmit, utána nézett az asszonynak, rajta is kapta, hogy kirúgott a hámfán. Nagy volt a király bánata, nem tudott mit csinálni bánatában, gondolta elveri az asszonyt, de még várt vele, hátha jut az eszébe valami. Másnap kiment a gulyát megnézni, de nagyon bús volt, a gulyás rögtön észrevette, firtatta, hogy mi a baja.

— Na, Palkó bácsi, ha meg merte kérdezni, hát megmondom.

Elmondott neki mindent.

— Ezen lehet segíteni, ha nincs egyéb baj — mondta Palkó bácsi. — Van otthon egy kis jó erős paprikája tavalyról, mikor a szalonnát paprikázták, jó erős?

— Úgy hiszem, maradt tavalyról.

— Minél erősebb, amiál jobb.

— Hát osztán?

— Hát — mondta a gulyás — mikor alszik a tekintetes királynéasszony, akkor vegyen egy marokkal, osztán király uram, tudja hun van a bolondja : jól dörzsölje be neki.

A király úgy is tett. Hej, mikor felébredt a királyné, majd a fára mászott, széjjelrúgta a dunnahajat, tokot, tallut, a szerteséjjel ment a házba.

Azt mondta neki az ura :

— Ha még egyszer kirúgol a hámból, még jobban elbánok veled.

De nem volt többet rá szükség, minden rendjén ment, ahogy kellett. A király újra boldog volt.

Telt-múlt az idő, újra született egy kisfiok, akkor lett meg nagy az öröm. De az öröm se sokáig tartott, mert kihíresztelték, hogy a Kalamona jár a világon, osztán a királyoktól a jányokat kéri el, ha nem adják, olyat csinál, hogy megkeseríti. Mán hallották, hogy ezét meg ezét a királyét elvitte.

Az a Kalamona olyan ocsmány szerzet volt, hogy azt nem tudta senki, hogy ember-é vagy állat. Ű ugyan azt tartotta, hogy ember, pedig egy szeg se volt benne ember. Volt olyan szája, hogy mikor ásított, egy hatos fogat ágyúval könnyen megfordulhatott benne, a három haj tónak a fejét se kellett lesütni a lúháton. Hát előre féltek tüle, de meg is történt egy fergeteges éjszaka, bekopogtatott a királyhoz a Kalamona, de a király nem nyitotta ki az ajtót. Az erre a kéményen kívülről benyújtotta a fejét, a spórajtón meg kijött, oszt onnét beszélt a királlyal. Elmondta, hogy mi járatban van. A király azt mondta neki:

— Nekem nincs eladójányom.

Erre a Kalamona megharagudott azt mondta :

— Ha nincsen eladójányod, akkor megkeserülöd, de nemcsak te, hanem az egész világ, mivelhogy te vagy a fűkirály, megmutatom, hogy nem lesz eső többet, míg a jányod hozzám nem adod. Megyek innen egyenesen, megkötöm a három szelet, csak az északit nem, hadd fagyjatok meg a télen, megdöglötök éhen.

Avval menni akart nagy mérgesen visszafele, de nem tudott visszahúzódni, nem volt mit tenni, bejött egészen a spórba, ott megfordult, úgy ment ki a kéményen.

A király hitte is, nem is, de azért nem tudott aludni. Ez úgy aratás előtt volt, nem is fújt szél. Nem akart a búza se érni, nem tudták az emberek kitalálni, hogy miért nem lengedez most a szél, hogy érne a búza. Ma is nézték, holnap is, de nem akart még sárgulni se. Mondogatják egymásnak : nem hiába mondták a régi öregek, meg kell a búzának érni, mert mindennap szél

éri. De mán a máiéra is nagyon kellett volna az eső, mert már esődzött volna, de nem volt szél, ami hozná a hasznos csőt.

Csak a fűkirály tudta, mi az oka, hogy nem fúj a szél, de nem merte megmondani senkinek, mert félt, hogy akkor addig erőltetik, míg oda nem adja a jányt a Kalamonának. Jött az ősz, máiót nem is kellett szedni, csak a kórót vágták le, nem termett egy cső máió se, a földjét se tudták bevetni, mert száraz volt a föld nagyon. Eljött a tél, már András-napkor volt olyan

fagya a földnek, hogy a krumpli mind megfagyott a veremben. Fújt az északi szél, a hideg állhatatlan volt, akinek volt kutyája, ölbe vitte ki ugatni. A királynak csak volt más esztendőről való máié meg búza, ű nem éhezett meg.

Lakott abban az országban egy ember, annak nagyon derék fiai voltak, a legkisebbiket Rontónak hívták, mert az mindig abban járt, hogy mit rontson el. Most is, mikor olyan szűk világnak néz elibe az ember, az anyja bevetette a kenyeret a kemencébe, ű meg felvette a csákányt, fejszét, elbontotta a kemencét. Hanem volt is neki ne mulass, elverték alaposan, úgy hogy három napig a szénába feküdt, a kenyeret persze meg se lehetett enni.

De a király mán nem tudta tovább titkolni, hogy mi az oka a szűk világnak, kihíresztelte, hogy aki elengedi a szeleket, annak adja a jányát feleségül. Hej, sok királyfi szeretett volna menni, de azt se tudták, hogy kén odamenni. A királyjány nagyon szép volt, olyan hogy a napra lehetett nézni, de arra nem.

Annak az embernek, améknek a Rontó fia volt, a felesége valami pennás asszony lehetett hajdináromba, most is azon törte a fejét, hogy el kén neki menni a királyhoz, aztán megkérni, hogy hátha tudna neki juttatni vagy egy kis máiót vagy egy kis búzát. Mondta is az urának, az azt mondta :

— Én tudom, nem mennék, ha éhen halnék se, te elmehetsz, ha akarsz, te valamikor forogtál olyan helyeken.

Az asszony is kapta magát, hogy az ura nem nagyon ellenezte, felöltözött, avval útnak indult. De Rontó is megsejtette, hogy az anyja megyen a királyhoz, ű is menni akart, hogy legalább majd elhozza a zsákot. Mán olyan felserdült fiú volt, elbírt vagy másfél vékát. Útnak is indultak anyjostól, mentek, mendegéltek, egyszer azt mondta Rontó az anyjának:

— Édesanyám, én megmondom a királynak, hogy elmegyek én a szelet elódni.

Az anyja megpiszkolta, hogy ne vegye neki fejét, inkább menjen vissza. Mentek, mendegéltek, elérték a király városát. Megkérdezték, hogy hun lakik a király, de nem tudta senki, mégis addig mentek, hogy ráakadtak, bementek. Köszönt az asszony. Rontó csak meghúzódott az anyja hátánál, mondja a királynak, hogy ű mi járatban van. A király azt mondja :

— Jaj, jányom, nem lehet, mert mán sokan kérlek, ha előbb jöttél volna.

Az asszonynak lesült a csirája, már jönni akart kifele, egyszer hallja, hogy a másik házban nagyon ordít a kis pulya. Kérdezte a királytól, mi a baja? Mi lelheti a lelkem kis királyfit?

— Ó, hagyja el, jó asszony, egész éjjel-nappal úgy ordít, mint a fábaszorult féreg, nem tudunk vele mit csinálni, már valamennyi doktor volt, mind nézte, azt mondták, belepusztul.

— Dehogyan pusztul — mondta az asszony —, biztosan valaki megverte a szemével, azért sír a lelkem. Mindjárt meggyógyítom én.

Avval bement. Rontó meg kinn maradt.

Az anyja, mihelyt betette az ajtót maga után, Rontó mondja a királynak, hogy ű elmegyén eloldani a szelet, mert mán hallotta hírét, hogy azé lenne a királykisasszony. Azt mondja erre a király :

— Hej, Öcsém, mibe nem fognál bele fattyú létedre, még tán pedig a szűznél se vótál?

Rontó nem szólott semmit. Mikor az asszony bement, mindjárt tette oda fírisztővizet, csinált a kisfiúnak szenesvizet. Az, mintha elvágták volna, kukkja se volt tovább, elaludt, mint a tej. Hej, megörült a királyné asszony, a király is bejött akkorára, volt annak is nagy öröme. Mindjárt lett is máié, búza három szekérral. Négy nagy ökröt fogtak minden szekérbe, igaz hogy a máié csöves volt. Rontó meg az anyja felültek a szekérre az élet tetejére, vígan mentek hazafele. Az asszony azon tanakodott Rontóval, hogy most mán máié van, de disznó hunnen lesz.

— Azon ne búsuljon, édesanyám, az majd lesz valahogy !

Hazaértek, lerakták az életet, a szekerek visszamentek a király városába. Volt mit enni, volt máié.

Rontó, mikor kipihente magát, felkelt egy hajnalba, kiment az erdőre, hogy hajt haza vaddisztót, az is jó lesz, ha meghízik. Amint bement az erdőbe, hát egy medvefiú ott nyekergett, egy nagy tőke alá volt téve a farka, nem tudott elmenni. Ahogy meglátta Rontót, rimánkodott neki, hogy szabadítsa meg őt, nem bánja meg. Rontó, megszánta, kiszabadította. Azt mondja a medvének :

— Na, hát háláld meg, mert egy nagyobb tőkét teszek rád.

— Hát mi járatban vagy?

Rontó elmondta.

— Akkor éppen jó, mert az én apám itt ügyel a vaddisznókra, ad az neked vagy három-négy malacot, ha mondod neki, hogy te szabadítottál meg.

Mindjárt oda is értek, ahol a medve ült egy nagy fa alatt; a fia elmondta neki, hogy mint áll a dolog. Akkor a vén medve belefűjt egy sípba, jöttek is előfele a vaddisztók. Mikor Rontót meglátták, mindnek az ég felé állott a serénye.

— No, válassz belőle — mondta a medve.

Rontó is vágott egy sanyarún nőtt gelegonyát, kiválasztott három disztót, améket látta, hogy nincs olyan vén, elébe vette, térítette hazafele. Mikor az utcán meglátták, mindenki bement, mondták :

— Tán megbolondult ez a Rontó?

Rontó hazaérve behajtotta, volt egy sövény disztóól, abba. De a többi bátyja azt mondta :

— Ha hazahajtottad, hát etesd is, mi nem adunk neki egyszer se enni, ha éhen döglik is meg.

— Nem is bízom rátok, mert akkor sose hízna meg.

A bátyjai már alig várták, hogy jöjjön az étetés ideje, hogy mit csinál Rontó, hogy éteti meg? Mert még eddig nem étetett se marhát, se disztót. Hát dél fele Rontó veszi a vékát, leteszi a disztóól elébe, avval megyen a kamorába, kihoz három zsák csús málét, leteszi a véka mellé. Felnyitja a táblát, erre két vaddisztó neki, szájtátva. Rontó telitöltötte a vékát csús máiéval, azt beleöntötte az egyik disztó szájába, avval töltött a másiknak is. Mire azt megcsinálta, már a másik tátotta a száját. Két zsákkal megettek, a csutkáját meg szarták kifele. Akkor Rontó a csutkát összeszedte a zsákba, bevitte a spór alá. A harmadik nem kött fel, gondolta Rontó, elállott, biztosan azért nem kél fel. Eljött a másik étetés ideje, de a harmadik még akkor se kelt fel. Gondolta, vajon nem

farkasfoga van-é, avval bebűjt az ólba, lekucorodott, hogy megnézi nincs-é farkasfoga. Mikor nyitni akarja kifele a száját, a disztó megszólalt:
— Nem vagyok én disztó, hagyj engem pihenni, majd segítségedre leszek, mert én táltos lú vagyok. Tavasz fele újra táltos lú leszek, addig tart az átok, amelyiket egy boszorkány tett rám, amiért nem vittem el űtet, ahová mondta. Hanem addig csapjál ki éngem a nyájba, mert unalmas nekem itt lenni.

Rontó úgy tett. A másik két disztó meg úgy hízott, mintha tapasztották volna rá a húst meg a szalonnát. Nem is csoda, minden evésen két zsák málét ett meg. Eljött aztán a karácsony hete. Rontóék meg megölték a két nagy disztót... A disztóólat le kellett róla bontani, mert az ajtón nem fértek

ki, hasadt is róla olyan szalonna, akár hiszitek, akár nem, hogy a hátán volt három méter vastag, a hasán meg egy méter. Szekerem vitték fel a kertből, egy összetett kas színig volt vele. Rontó gondolta, hogy ez már új rajtok megpetyhed, rászabadította az egész falut, hordott mindenki annyit, amennyi gondolta, hogy elég lesz jövőre. De még az egyikből is megvolt a két hátulsó sódar, a másik meg megmaradt nekik, volt akkor télen binyelakás.

Eljött a tavasz is, mondta a disztó Rontónak :

— Holnap készülj, mert holnapután megyünk, rakjál tarisznyát, monddaj, hogy hajtol éngem a vásárra.

Rontó úgy is tett, mondta az anyjának, hogy már csak nem akar az a süldő megrühni, eladja, viszi holnap a vásárra. Az anyja süttött mindjárt neki hamuba- sült pogácsát, mert hát a blóderbe sok zsír kellett volna alá. Rontó útnak indult a süldővel, egy szőtest a lábára kötött, egy vesszővel meg hajtotta. Mikor kiértek a falu végére, a malac megrázkódott, olyan egy tátosparipa lett belőle, hogy olyat nem mindenkor lehet látni. Aranyos nyereg volt rajta, azt mondja Rontónak:

— A pakktáskában van az aranyos ruha, vedd fel, hogy te is mutass valamit.

Rontó kivette az aranyos ruhát, olyan vitéz lett belőle, mint a pinty. Akkor kérdezte a tátos :

— Mit parancsolsz, édes gazdám?

Azt felelte Rontó :

— Én a szelet szeretném eloldani.

A tátos egy kicsit gondolkozott.

— Az bizony egy kicsit bajos dolog, de azért megcsináljuk, hacsak lehet. Ülj fel, egyébbel ne törődj, jól fogóddz meg.

Avval a tátos elvágatott, mint a forgószél. Mán Rontó megunt, annyi ideig ment vele, meg is kérdezte a tátostól:

— Meddig megyünk még, mert már a faromat kitörte a nyereg, mert hogy nincs hozzászokva.

— Most megyünk a Kűszálikirályhoz, megkérdezzük, merre kell oda menni, ahol meg van a szél kötve, mert én még nem jártam arra, nem tudom a járást.

Rontó csak izgett-mozgott a nyeregbe, mán a nadrágon is átcsapott a vér. Mentek még három napot, egyszer megállott a tátos :

— Itt vagyunk, leszállhatsz, most aztán markolj port, csapd be, ahun a nyereg kitörte, meggyógyul egy minutum alatt.

Rontó úgy is tett, széjjelnézett, mikor magát megorvosolta. Hát egy olyan szikla tetején vannak, hogy nem lehetett felegyenesedni az égtől. Ott ült, ahol a legmagosabb a szikla, a Kűszálikirály, nagy varangyos lábszárral, nagy körmével egy háromesztendő tinót tépett széjjel, mert vacsorálni akart. A tátos

kérdezte, hogy merre van az út, amerre ők akarnak menni?

— Én az utat megmondhatom, de nem tudom, el tudtok-e oda menni, mert az út el van foglalva. Az ördögök versenyt futnak rajta, mert most van a királyválasztásuk, aztán amelyik legjobban tud futni, az a király.

— Az semmi, csak tessék megmondani.

A Kűszálikirály megmondta, a tátos útnak indult. Kontónak is meggyógyult a fara. Mikor elérték azt az utat, ahol az ördögök szaladni akartak, hát volt ott annyi ördög, hogy nem látszott az út. A tátos megállott, várta, hogy hadd induljanak el, majd elmennek utánok. Meg is indultak az ördögök, de egy ott maradt. Mikor már jól elhaladtak, a tátos is neki akart rugaszkodni, hogy megyen, de az ördög, amelik ott maradt, addig rimázkodott, hogy ű is hadd üljön fel, aztán akkor elibe megy a többinek, ű lesz a király, aztán ha ű lesz a király, még segítségükre lehet. A tátos váltig nem akarta, gondolta, nehéz lesz kettő, mert lehetett az ördög hat vagy hét mázsa. Rontó azt mondta, hogy vigye el, mert hátha rá kell szorulni. Fel is kuporodott a nyeregbe hátul. A többiek már úgy elhaladtak, hogy nem is látták. A tátos is neki rugaszkodott, egy szempillantás alatt elibe ment a sok ördögnek. Mikorára a többiek odaértek, az már ment rájuk szembefele. A többit majd megölte a méreg, így aztán ű lett a király. A tátos meg, mint a gondolat, úgy ment, még tán annál is sebesebben. Egyszer hall Rontó valami láncsörgést, kérdi a tátostól:

— Mi az?

— Az a szél a láncon, nem bírja elszakítani, akárhogy rángatja.

— Hiszen akkor már mindjárt odaérünk.

— Csak az nem lesz még hamar. Hanem álljunk meg egy kicsit, egyél te is, én is eszek.

Rontó leszállott, elővette a hamubasült pogácsát, jóllakott a tátos is, ett, ihutt is az érből, arra újra elindultak. Úgy mentek, mint a villámlás, még annál is sebesebben. Mentek még vagy három hétig, akkor értek oda, ahol a

szél meg volt kötve, de volt rajta olyan lánc, hogy egy-egy szem olyan volt, mint egy káposztáshordó. Lakat is volt rajta, mint egy kád, olyan. Mikor a szél meglátta őket, elkezdett rimánkodni, hogy szabadítsák meg őket. Avval Rontó leugrott, próbálta, hogy kinyitja a lakatot, de nem ért semmit. A tátos azt mondta :

— Már itt nem tudunk mit csinálni, vissza kell menni a Kúszálkirályhoz, aztán meg kell kérdezni, hogy hol a palotája a szélkötő Kalamonának, aztán, Rontó gazdám, avval meg is kell verekedni, csak akkor lehet elvenni a lakat kócsát, vagy ki kell vele nyitítani.

Vissza is fordultak azon az úton, amelyiken jöttek. Mentek mint a gondolat, még annál is sebesebben. Egyszer azt mondja Rontó a tátosnak:

— Jó volna, ha meglátnánk azt az ördögöt, améket királynak csináltunk, úgyis azt mondta, hogy majd visszasegíti.

Alighogy ezt kimondta, az ördögkirály ott termett, mondta is: — Hát nem tudtátok a szelet eloldani?

— Nem biz a — mondta Rontó.

— Hát most hova mentek?

— Megyünk, megkeressük a szélkötő Kalamonát, osztán kinyitattjuk vele a lakatot.

— De avval meg kell verekedni — mondta az ördög.

— Nem baj — felelte Rontó.

— Hanem most visszasegítem, amit velem tettek, mikor király lettem. Jöjjenek utánam.

Avval megindult, a tátos utána. Mikor a pokolba értek, elősípolta valamennyi ördögöt, azt mondta nekik :

— Gyertek elő, van itt egy nagy kú a fegyverház ajtaja előtt, azt hömbörítsetek félre.

Azok megtették.

— Mehettek — mondta.

Akkor Rontóval bement az ördögkirály a fegyverházba, válogatott, pengette a kardokat, egyet aztán odaadott Rontónak :

— Ezt azért adom neked, mert a te kardoddal hiába vágod a Kalamonát, nem ér semmit, nem fogja, de ha evvel hozzálátol, ennek lesz szaga, mert ez úgy vágja, mint a jó kés a szalonnát.

Rontó felkötötte a kardot, kiment a tátoshoz, a tátos addig jóllakott zabszalmával. Akkor felült, újra mentek, mint a villámlás, még annál is

sebesebben. Mentek egyenesen a Kűszálikirályhoz. Mikor az meglátta őket, kérdezte, hogy mire jártak?

— Semmire — felelte a tátos. — Most már mennénk a Kalamonához, csak nem tudjuk az utat!

A Kűszálikirály megmondta, merre menjenek. Avval újra felült Rontó a tátosra. Az ment, mint a villámlás, még annál is sebesebben. Mikor mentek már vagy három hétig, látja Rontó, hogy valami fénylik messzi. Kérdezte a tátostól: — Mi az?

— Az a Kalamona palotája, tiszta gyémántból van, oda kell nekünk menni. Három nap múlva ott leszünk, csak most szállj le te is, és eszünk.

Rontó leszállott, lenyergelte a tátost, elővette a tarisznyát, volt még benne három pogácsa, megette, vízbe nem szűkölködtek, jót ihutt, mert hiszen fellegek közt vezetett az út. A tátos alig lelt magának ennivalót, elment arrébb, ott egy hófellegből ett egy kis darabot. Mikor jóllaktak mindketten, újra útnak indultak. Mentek tovább, mint a forgósél. Mikor már közel értek, kérte a tátos Kontótól:

— Hát aztán, gazdám, meg mer-é verekedni avval a Kalamonával?

— Meg én.

— De úgy hallottam, nem fogja a kard a testét.

— Az az ördög, améket királynak csináltunk, adott nekem egy kardot, azt mondta, ez vágja, mint a jó kés a szalonnát.

A tátos megnézte a kardot:

— Be jó, hogy felvettük — mondta. — Ez a kard megéri, igaz, hogy nehéz volt a fertelmes dögje, de már kipihentem.

Mentek tovább, mán annyira voltak a gyémánt palotához, mint egy rendes láb föld, a tátos ugrott vagy kettőt, s ott voltak a kapuban. Rontó leugrott, a tátos azt mondta :

— Én itt leszek, úgy látom, amoda a sövény zabszalmával van fedve, addig jóllakok.

Rontó bement a gyémántpalotába, mikor ment befele, látja, hogy arrébb meg egy palota jégből van, aztán körülülük a sok cigányasszonyok. Bement, megyen felfele, ahogy ment, csak úgy csengett-kongott a palota. Hanem az ű sarkantyúja se pengett még olyan szépen soha. Megyen tovább, húzta maga után az ajtókat, a másikat meg nyitotta, hát újra kinyit egy ajtót, még a szeme világa is elveszett, mert ott ült egy asszony : A Kalamona felesége,

olyan szépet még nem látott soha életébe, mióta a seggin lyuk van. Azt mondta neki:

— Üljön le, vitéz uram, hogy tudott ide eljutni?

— Hát bizony egy kicsit nehezen, a szükség hajtogat engem, mert otthon nincsen eső, mert a szelet megkötötte a Kalamona, hát azért kerestem fel.

— Haj, lelkem vitéz úr, azt elég rosszul gondolta ki, mert az a szörnyeteg megöl mindenkit, aki csak anyától született.

— Igen, ha hagyja magát — mondta Rontó.

— Jaj, lelkem, az nagyon erős, nem embererővel rendelkezik.

— Igaz, hogy én nem vagyok olyan erős, de ha maga jószándékkal volna hozzám, nekem megmondaná, mibe van az ereje?

— Jaj, lelkem, megmondanám én nagyon szívesen, de félek, hogy nem tudja legyőzni, akkor engem a lófarkához köttet.

— Attól ne féljen, ha én olyan erős leszek mint ű, akkor adok én neki pogácsát.

— Hiszen alig várjuk mi itt, hogy megszabaduljunk, mert látta ott a jégpalota mellett azt a sok asszonyt?

— Láttam — mondta Rontó.

— Na, látja, azok mind királyjányok, egy-egy esztendeig volt a felesége mind, akkor rabolt mást. Én is csak addig leszek, míg hazajön mert most odavan, ha tud rabolni egy szép királyjányt, engem is odaültet, ahun az a sok rongyos asszony van. Mert tudja, miért vannak ott?

— Ha megmondja, asszonyom, akkor tudom.

— Hát azoknak a jégpalotára fűjni kell a hideget, hogy el ne olvadjon, mert így nyárban, mikor melege van, ott szokott aludni abban a palotában.

— Hát éppen ezért tessék megmondani, miben van az ereje?

— Megmondom : a gatyamadzagjában. Megyek, kihúzok egyet, addig míg kinn leszek, húzza ki a magából, aztán azt behúzza, akkor csakolyan erős lesz.

Úgy is lett. Az asszony behozta a madzagot, Rontó az ajtó melle állott, behúzza a gatyájába a madzagot. Mihelyt megkötötte, érezte, hogy mán olyan erős, mint az acél. Ott beszélgettek aztán egyről- másról, egyszer csak elkezd a gyémántpalota mozogni.

— Jaj, lelkem, menjen kifele, mert mindjárt itthon lesz, akkor szokott mozogni a palota, mikor jön.

Rontó kiment a kapuba, a tátos mán nem győzte várni. Kérdi Rontótól:

— Benn a Kalamona?

— Még nincs itthun, mindjárt jön haza, aztán megverekedek vele, csak ügyelj, mert ű is tátoson jár, meg azon is verekedik.

— Jó, jó — mondja a tátos —, csak te ügyelj, a nyakát irányozd.

Alig, hogy a szemét elpillantotta, jött a Kalamona hazafele, mint az ítélet. A nyeregben előtte egy szép királyjány elájulva. Mindjárt megismerte, hogy az ő királyának a jánya, gondolta, biztosan most ezért volt, elrabolta, ha szépen nem adták. Nagyon mérges lett, mert látta, amint bement az udvarra, hogy a jányt letette a tornácra, beordított az asszonynak :

— Hé kutya, kifele, idegen járt itt, míg én odavoltam. Itt van még most is, nem ment az el.

Rontó is rápattant a lovára, avval beugratott a kapu tetején :

— Hát itt vagyok, te Kalamona.

— Hogy mertél ide jönni, te senkiházi, mindjárt megfojtalak.

— Ha hagyom magam. Hát azért jöttem, hogy a szelet kéne eloldani.

— A szelet csak akkor engedem, el, ha velem megverekedel.

— Hiszen én is éppen azt akarom.

— Hát aztán hogy akarsz verekedni, lúháton vagy földön?

— Lúháton.

— Kezdhetjük.

Felpattan a nagy tátosra, de az olyan nagy volt, hogy a Rontó édesden mehetett a hasa alatt. Kirántotta a kardját mindakettő, összecsaptak, de a Kalamona mindjárt érezte, hogy kivel van dolga, hogy csak olyan erős mint ű. Egyik se tudta megválni a másikat. Elmentek messzi egymástól, úgy vágattak Össze. A Rontó tátosja ügyesebb volt, mint a Kalamonáé, jól közel ment a másik tátoshoz, a Kalamona túlvágott rajta. Rontó se volt rest, felhasználta az alkalmat, mindjárt lecsapta a Kalamona jobb karját is. Akkor elkezdett rimánkodni a Kalamona, hogy ne ölje meg.

— Jól van — mondta Rontó —, nem öllek meg, hanem idehívom azt a sok királyjányt amonnan a jégpalotából, azok öljenek meg, ha megérdemled tülük.

Elkiáltotta magát, jöttek is rögtön.

— Ha akarjátok, öljétek meg a gyalázatost. — Azok meg is ölték egy perc alatt, amennyi hozzáfért, annyi ölte.

Ezalatt Rontó királyának a jánya is kiocsúdott a tornácon. Széjjelnézett. Kérdezte a sok királyjánytól, hogy ű hol van? Azok mondták, hogy mán ne féljen, mert megszabadította őket Rontó vitéz. Rontó is ott termett, kérdezte ki ija-fia? Az mondta. Rontó is beszélni kezdett:

— E mán beszéd, én is abból az országból való vagyok.

— Vitéz úr, ha megölte a Kalamonát, én meg a felesége leszek, úgyis az apám annak ígért, aki a szelet elereszti.

Avval a nyakába ugrott, ölelte, csókolta, persze osztán Rontó is. A többi királyjány levetette a rossz ruhát, a jégház is elindult olvadni, mert nem volt, aki fűjja rá a hideget, a nap meg jól süttött, éppen július utolja fele volt az idő. Mindjárt hozzáfogtak, süttöttek, főztek, csaptak olyan lakodalmat, volt ott egy cigány pap, az eskette őket össze, az is jó volt, ha más nem került. A lakodalom három napig tartott, ettek, ittak, mulattak, hogy most mán mennek haza. A tátos is ett ott kinn, mind a kettő azt, amit leltek. Negyedik nap azt mondja Rontó : — Mán induljunk hazafele, mert úgyis ősz lesz, mire hazaérünk.

Volt ott egy nagy szekér, abba a Kalamona tátosát befogták, mind felültek, éppen háromszázan voltak, de a nagy tátos úgy vitte, mint a semmit. Ű meg a feleségét maga mellé vette a nyeregbe, megindult elől, a szekér utána. Volt a szekéren olyan hemzsegés, a sok fehérchselédnek úgy pergett a nyelve, mint az orsó. Mentek, mint a gondolat. Három nap múlva elérték a Kűszálkirály birodalmát, ott ahol az út eltér hazafelé, meg amerre a szél meg volt kötve. Ott elkezdett gondolkozni Rontó, mit csináljon most már, mert a lakatkulcsot ott felejtette. Vissza hiába mennének, mert a jégpalota elolvadt, mindent ellepett a víz. Ahogy ott gondolkozott, ott termett az ördögkirály. Kérdezte, mivel lehetne segítségére?

— Hát azt kívánom, hogy ezeknek a sok asszonyoknak készíts itt egy palotát, hogy lakjanak benne, míg én elmegyek a szelet eloldani. Csak el ne felejtsem mondani, hogy ezt a kardot még edzd meg, hogy vágja a láncot.

Az ördögkirály elősípolta az ördögöket, azok egy szempillantás alatt olyan palotát építettek, hogy ritkítja párját. Ű meg elszaladt, a kardot megedzette egy perc alatt, vissza is jött vele, jó tűz volt a pokol kemencébe. Rontó azt mondta, hogy várják meg itt, míg visszajön, mert ha elindulnak, eltévednek. Ű meg felült a tátosra, a feleségét is vitte magával. A többi

bement a palotába, ettek-ittak, jó kedvek volt, elfelejtették, milyen sanyarú sorsok volt.

Rontó meg ment a táltoson, mint a villám. Már mentek vagy három hétig, akkor értek oda. Alig várta Rontó, hogy odaérjen, hogy a szelet megszabadítsa. Leugrott a tátosról, kihúzta a kardot, úgy vágta vele a láncot, mint a jó kés a szalonnát. Egy perc alatt szabad lett a szél, elkezdett fújni. Ű meg felült a tátosra a felesége mellé, megindult visszafele, mint a villámlás, még annál is sebesebben. Otthon a Rontó falujában is észrevették, hogy fúj a szél, azon tanakodtak, hogy ki oldotta el. Lett nemsokára eső is, mire eljött a vetés ideje, meg is puhult a föld. Lehetett vetni.

Rontóval három álló hétig vágatott a tátos, míg elért oda, ahun a többiek maradtak, azok jó enivalóval várták űköt. Mikor megérkeztek, Rontó lenyergelte a tátost, adott neki enni, inni, ű meg bement a feleségével a palotába. Itt újra megtartották a lakodalmat, három álló napig ettek, ittak, csak úgy folyt a sárga lé, szopták, nyalták Rontót, csuda, hogy még volt belőle, ha cukorból lett volna, hamarébb elnyalták volna. Negyedik nap útnak indultak hazafelé. De mielőtt elindultak volna, Rontó felment a Kűszálkirályhoz megköszönni az útbaigazítást, avval megindult ű elűl, a nagy tátos meg utána. Ahogy csak tudtak menni, mentek három hétig, míg elérték a Rontó országot, ott újra megpihentek. Azt mondta a lányoknak, amelyik a járást tudja, az már hazamehet. Bezzeg mind tudta a járást, elszéledtek, de még egyszer megnyalták Rontót. Ahogy Rontó ott maradt a feleségével, hozzáfogott nyergeim, hogy induljanak a király városa felé, hadd legyenek már nyugodt az Őreg király meg a felesége, hogy megvan a jányuk.

De a felesége azt mondta :

- Mán ne siessünk hazafele, legyünk még itt vagy három nap.
- Igen, de otthon nagyon nyugtalan mán királyapánk.
- Ha kiállották mán eddig, csak kiállják három napig.

Avval lefekűdt a gyepre. Rontó gondolta, ha te nem sietel, én miért sietnék? A tátosról levette a nyeret, elcsapta hadd gyepeljen, volt ott jó gyep, a kőrifa erdő ott volt, ű meg bement a feleségével, a két tátos meg ette a jó gyepet.

Ezalatt otthun a király udvarába megvolt a nagy bánat. Az öreg király nem örűlt neki, hogy fúj a szél, meg esik a szép csendes eső, neki mán

eshetik, ha nincs jánya. Se nem ett, se nem ihutt soha. Egyszer mondta a feleségének :

— Mán látom, úgy vehetjük, mintha megholt volna a jányunk, legalább takarítsuk el, mintha itthon volna.

Mindjárt ki is híresztelte az országba, hogy aki csak járni tud, mindenki menjen a király udvarába, mert virrasztó lesz, eltemetik a királykisasszonyt.

Hej ! csődültek a király sorja felé, már annyian voltak az udvaron, hogy alig fértek. A király egy üres koporsót kitétetett az udvar közepére, mert annyi népet hova tett volna a házban. Egy jó torkú ember elkezdte az éneket, a többi körülülve utána. Majd széjjelhasadt az ember file. Mikor egy éneket

élekeltek, a pálinkásüveg körüljárt. Ez így tartott három, nap, három éjszaka, de mán volt olyan ember, hogy mikor elkezdtek az éneket, hozzáfogott danolni. A király jajgatott mint a szajkó, hát még a felesége, az a földhöz verte magát, letépte a ruhát magáról, hogy csak egy ingben maradt. A király azt mondta :

— Holnap lesz a temetés, senki haza ne menjen.

Mikor negyedik nap megtetszett a hajnal, Rontó megkereste a két tátost, az övét felnyergelte, a Kalamonáét meg vezetéknek kötötte, felült a feleségével a nyeregbe. Megindult a tátos, mint a forgószél, egyenesen a fővárosba, toronyirányba, árkon, bokron keresztül. Az asszony elszunnyadt az ölébe, ű meg gondolkozott, hogy milyen jó lesz, most már biztosan ű lesz a király. Meg azon is örült, hogy az ű felesége még nagyon fiatal, osztán ma volt a szűznél legelőbb. Ahogy ott gondolkozott, egyszer csak megáll a tátos, hát ott vannak a király városa szélén. A feleségét felköltötte, mert a nap is már jó katyón járt. A városba már csak lépést mentek a táltosok. Egyszer hallanak valami éneklést, de a filik majd betuhad ; kérdik egy pulyától, miféle éneklés ez.

— Jaj, lelkem vitéz úr, hát nem tetszik tudni, hogy most temetik a királykisasszonyt, amelyiket elvitt a Kalamona?

Ahogy ezt Rontó felesége meghallotta, az mondja az urának :

— Szóljon mán a tátosnak, minél hamarébb éjünk oda.

Rontó megsarkantyúzta a tátost, az mint a villám megindult, mentek három nap, mikorra odaértek, hát ott volt annyi nép, ott volt az egész ország apraja- nagyja, mán a koporsót vinni akarták kifelé. Az apja, anyja rá volt borulva, úgy ordítottak, mint a fába

szorult féreg. Rontó is sarkantyúba kapta a táltost, odaugrott a koporsóhoz, odakiáltott a királynak :

— Mit sirat, királyapám, hiszen itt a jánya.

A vén király megdörzsölte a szemét, hogy jobban lásjon, hát csakugyan a kedves jánya volt. Lett olyan öröme, hogy még újra csak sírt. Csókolta Kontót is meg a jányát is, nem tudott hova lenni örömében. Kérdezte: — Ki vagy te, jó vitéz, hogy haza merted hozni a jányomat?

— Az uram — mondta a lánya.

— Még csak lesz — mondja a király.

— Mi mán megesküdtünk még a Kalamona birodalmában, volt ott egy cigány pap, de hát pap pap, mindegy.

— Hát én, királyapám, az a fiú vagyok, aki itt volt az anyjával máléért.

— Most mán ismerlek, fiam, bátor vitéz vagy, megérdemled a jányomat.

Bementek a házba, ott beszélgettek, a vén király meg kiszólt a sok emberhez, hogy senki haza ne menjen, mert holnap megtartják a lakodalmat, lesz binyelakás. Az asszonyok elkezdtek egymásnak mondani:

— Én gondoltam, hogy hazajön a kisasszony.

— Hisz én tudtam.

— Lehetett az gondolni — mondta a harmadik.

A kocsisokra Rontó ráparancsolt, hogy jól viseljék gondját a tátosoknak, mert annak lehet köszönni, hogy itthon van a kisasszony. Az öreg megkérdezte, hogy mikor akarják, hogy megtartsák a lakodalmat? Rontóné azt mondta :

— Én nem bánom, ha holnap lesz is.

Elbeszélte aztán, hogy már két lakodalmat laktak el.

— Na, jányom, itt meg lesz a harmadik, úgymint harmadik az Isten igazsága.

Ki is üzent a gulyásnak, hogy hajtsa haza a gulyát. Jött is már estére hazafelé, csak úgy szólott a harang a nagy kövér tinókon. Bezzeg volt dolga a mézároslegénynek, míg a gulyát levágták. De még az asszonyoknak is, míg megsütötték, főzték. De hát kellett is egy egész országnak. Valamennyi cigány volt az országban, az is mind ott volt. Másnap alig virradt, már szólott a banda. Az udvaron terítették, jó idő is volt, meg a házba nem fértek volna meg. Három álló napig tartott a lakodalom. Rontó meg a felesége nagyon jól érezték magukat. Harmadik nap estére már alig volt a gulya marhából, a bor is fogyatékán volt. Akkor a vén király felállott, jó hangosan mondta :

— Hallgassatok ide, itt van ez a vitéz, aki eloldotta a szelet, megölte a Kalamonát, hazahozta a jányomat, aki mán a felesége. Most már jutalmul én átadnám neki a királyságot, én mán úgyis öreg vagyok, ha tik nem haragudnátok érte.

— Mi hogy haragudnánk? Mi is úgy akarjuk, éljen az új király !

Ordítottak úgy, hogy majd megsiketült az ember. Rontó is felállott, előbb megköszönte az apósának, aztán meg a népnek. Erre az öreg király azt mondta :

— Most mán mindenki menjen haza, mert eljött a vetés ideje, vetni kell, hogy jövőre legyen mit aratni.

Az embereknek nem is kellett kétszer mondani, mind hazamentek. Rontóból nagyon jó király lett, más esztendőben nem szedtek adót se. A Kalamona tátosával szántott magának. Egymagában megszántotta azt, amit azelőtt anyyi sok lú meg ökör alig bírt megszántani. Az öregek elmentek falura lakni. Az új király élt a feleségével bú nélkül. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

NÉMET GÁBOR

Hát volt, hol nem volt, hetedhét országon es túl volt, meg az Óperenciás-tengeren es túl, még az éveghegyen es, még annál es túl volt egyszer Gálfalván egy ember, úgy hitták, hogy Német András. S annak volt egy fia, kinek neve Gábor volt. De olyan szegények voltak, hogy nem volt még egy talpérő földjük se, csak ahol a házacskájok volt letelepítve. Szegények voltak, de dolgoztak, s aztán a mindennapi kenyeriket úgy keresték ki. A gyermek, az a Gábor, iskolába járt. Mikor kitanulta a nyolc osztályt, akkor odaadták asztalosmesterségre, ők meg aztán tengődtek, ahogy lehetett, az öregek.

Hanem abban a faluban volt egy bíró, Galambos Bálint volt neve. Olyan gazdaember volt, hogy száz hold földje volt, s csupáncsak egy leánya volt, úgy hitták, hogy Juliska. A leány igen-igen szép leány volt, de büszke es volt az anyja s az apja vele.

Na, hagyjuk el a bírót.

Itt Gábornak meghalt az apja es, az anyja es, s egyedül csak nem volt módja, hogy vegyen a mesterségéhez szerszámot, ami kellett volna neki hezzá. Hát nem bírt ő odahaza dolgozni, hanem ment ki a városra inasnak.

Úgy fizetést kapott azéért. De igen-igen jóra menendő gyermek volt, jól kitanult, szépen dolgozott, azéért szerették mindenütt.

Egyszer elmenyen ő a házacskájukba, s éppen azelőtt való napokban temették el az édesanyját. Hát ő nagyon búsult, hogy mi lesz vele, ki főz neki, mikor ő hazamenyen, ki kénálja meg feje ruhával, mikor senkije sincs, csak az Isten a feje fölött. Hát úgy el volt ő keseredve, hogy még sírt es ott bújában, pedig keményszívű gyermek volt. Amint gondolkozik itt, ül éppen, ül a széken, s elgondolkozott, hát koppant valaki az ajtón.

Azt mondja Gábor :

— Tessék!

Hát kit lát, bélépik a Galambos Bálint leánya, Juliska.

— Jó napot adjon Isten, Gábor !

— Isten hozott, Juliska — mondja.

— Mit csinálsz, Gábor, hogy telik neked ebben az egyedülvalóságban?

— Hát gondolhatod, Juliska, hogy telik, mikor se apa, se anya nincs.

Hazajövök, s a háznak csak a négy szegit látom.

— Hát azért jöttem Gábor — azt mondja —, hogy megvigasztaljalak.

Többször jut eszembe odahaza, hogy milyen árva vagy te most, s hogy unod te magadat.

— Hát igen biz én, Juliska, bár csak egy testvérem volna, aki reám mosson, vagy valami meleg ételre várna ingem haza. De így nincs senkim, csak az Isten a fejem felett.

— Jaj, sajnállak, Gábor — azt mondja —, sajnállak, én azt mondom neked Gábor, házasodj meg!

Azt mondja Gábor :

— Ó, te Juliska, mire házasodjam, erre a szegény hajlékra? Semmim sincs, ki es jőne el hezzám, még el se jőnek, mert szegény legény vagyok.

— Nézd csak, Gábor, ne búsulj, van neked dolgos jó két kezed, s abból te megélsz, házasodj meg, végy el egy asszonyt, s neked könnyebb lesz !

— Hát mondjad, Juliska — azt mondja —, kit vegyek, ki jó el hezzám, ha ilyen szegény vagyok?

Azt mondja a leány :

— Gábor, én megmondom neked. Jöjj el hezzám guzsalyasba, s én elmegyek hezzád férjhez, mert te el se hiszed, hogy én téged hogy szeretlek.

Azt mondja Gábor: — Ne beszélj ilyeneket, Juliska, a te apád amilyen nagyra tart tégedet, s igaza es van, mert egyedülvaló leány vagy, s jó vagyonotok van. Hát mit szólna apád, ha én bétenném a lábamat oda, nem várná, hogy én mondjam miétt mentem, hanem azonnal kihajtana a házból.

Azt mondja a leány :

— Gábor, te ne törődj senkivel csak gyere oda, ha apám szólna es valamit, te hallgasd el, hogy mondjon. De gyere oda — azt mondja —, met én hezzád elmenyek férjhez, nekem nem kell senki más.

Úgy felheccelte a legényt, hogy a legény reátért hogy ő odamenyen este. Nahát, eljő az este, Juliska eszevissza csókolta Gábort:

— Ne búsulj, ne búsulj semmit! — Vigasztalta.

Esszeszedi magát Gábor, megfésülködik. Hát nagyon szép legény volt, csak szegény. Elmenyen oda, megállott az ajtóba küjel. Gondolkozik, hogy béménjen, vaj ne menjen. „Ez a bíró olyan bölcs, olyan büszke, hogy a szegény embervel ha találkozik, még csak nem es köszön, sem nem fogadja a köszönését. Hát akkor én hogy menjek bé a szeme elejébe?” De még es, meggondolkozik, hogy könyörgött a Juliska, hogy őt hogy szereti!

— Immár bémények, lesz ami lesz.

Előbb benézett az ablakon, hát látja, hogy a bíró ül az asztal mellett egyedül, s egy hosszú szárú pipaszár a szájában, s ott pipál. Juliska meg az anyja ott forgolódnak a házban.

— Eh, még es bémények — azt mondja —, idegen nincs senki, s ha leszid es, lecsúfol, nem hallja senki se.

Roppant az ajtón hát:

— Tessék ! — azt mondja a bíró.

Béményen Gábor:

— Jó napot adjon Isten, bíró úr!

Hát az orra alatt fogadja :

— Adjon Isten. — Olyan kénytelenül.

De Juliska olyan hangosan:

— Adjon Isten, Gábor, nálunk jöttél?

— Én ide — azt mondja.

— Nahát, ha idejöttél, ülj le, széket adok, s ülj le — azt mondja Juliska.

Odamenyen Juliska, melléje, s azt mondja:

— Hát mit csinálsz, Gábor, te olyan egyedül odahaza?

Az apja hallgatja.

- Hát mit csinállok? Kicsit unom magamat, de nincs mit tegyek.
- Ne búsulj Gábor, megházasodol, s akkor jobban telik.
Egyszer megszólal a bíró, kezdett dörmögni ott az asztal mellett:
- Te mért jöttél ide — azt mondja —, mit keresel te itt?
- Hát ide jöttem, bíró úr, teljen ez a világ, ezek a szomorú napok, hát hogy telik el, ha sehova se megyek?
- Hát nem kaptál máshol helyet, éppen nálunk jöttél? Vagy kéne neked a leányom?
- Szégyelld magadat, te milyen arcval jöttél bé az ajtón, tán kéne neked százholdas leány? Nézd csak — azt mondja —, még ahol bejöttél, nyisd ki az ajtót, s menj ki innen!
Hát Gábor azt se tudta, mit szóljon. Menni es szégyelte, ülni es szégyellte, mert erőst lármázott a bíró.
- Egy ilyen éhezett, egy ilyen koldus, egy ilyen piszok el mert jöni az én leányomhoz!
Azt mondja a leány :
- Édesapám, ne nézze úgy le senki ember gyermekét, mert — azt mondja — ha szegény es, még hezzánk nem jött, hogy adjunk vagy egy marék lisztet vagy egy bögre tejet, még idáig es megélt nálunk nélkül es, s nem holt meg. Ha szegény legény es, de becsületes legény, s van jó dolgos két keze, megél belőle.
Megharagudt a bíró, még azt hallotta, hogy a leány es fog mellette:
- Menj ki, te csavargó, az életemből, te naplopó, te tetves, menj ki innen, mert leakasztom a puskát a szegről, s azonnal belélövök a fejedbe!
Akkor megszólalt az asszony es. Azt mondja:
- Mit akarsz te, vénember, úgy akarsz csinálni a leányodval, mint velem tettek a szüleim? Te akarsz neki keresni s szeretni, mint édesapám nekem tette, hogy a vagyonétt hezzád adott, s egy cseppet se szerettelek, s hezzád nyomtak a vagyonétt? Sohase szerettelek, s ma se szeretlek.
De az öreg bíró úgy haragudt, hogy a pipa szökdösött a szájába mérgében, mind esszerágta a pipa szárát.
Azt mondja az asszony :
- Azt immár nem engedem én meg, hogy te keress neki, menjen immár olyanhoz, akit szeret, met én téged sose szerettelek, ma se szeretlek.
Soha egy multságba

nem tudtam menni veled, sohase volt semmi örömöm abba a nagy gazdaságba, mert utáltalak. S úgy akarsz hogy a leányodval es így csinálj?

Na, akkor valaki jő, koppant az ajtón, akkor elhallgattak, nem veszekedtek tovább. Hát jó bé két testvére a bírónak. Na, bėjő egy húga s egy nénje a bírónak. Jó estét köszönnek, fogadja a bíró. Mindjárt felszökött az asszony :

— Üljenek le, foglaljanak helyet!

De még le se ült az öreg nénje a bírónak, hanem elmegyen Gáborhoz, s bénez a szemébe:

— Te ki vagy — azt mondja —, vaj te vagy Gábor?

— Ez én — azt mondja.

— Tán guzsalyasba jöttél? Tán kéne neked Juliska, a bíró leánya? — azt mondja. — Jaj, hát ilyen legényre érdemes a leány, mint te? Jaj, édes fiam, ne fáraszd a lábadat ide többet, hanem jobb, hogy bėjöttél, ott kimehetsz, úgyse lesz a tehd.

Akkor a másik asszony elment, s leült Juliska mellé egy székre. A két asszony közrevette Juliskát, kezdenek suttogni, mondani neki, hogy :

— Tán elment az eszed te, hát te mért engeded ide ezt a koldus legényt, hát te nem ehhez való vagy, hát te elmehetsz egy városi legényhez, amelyik legnagyobb úr, olyanhoz, megkérnek jó szúvel, s hány gazda ember gyermeke járt immár ide kérni, egyik se kellett, most tán essze akarod szedni ezt a tetvest, ezt a csavargót !

Úgy telibeszélték a fejét Juliskának, hogy hát egyszer odahajlott Gáborhoz, s :

— Gábor, eredj haza, többet se egyszer, se másszor ide ne jőjj, ne es gondolj reám, mert én — azt mondja — nem olyan szegre való vagyok, mint te! Hát én nem akarok koldustarisznyát akasztani a nyakamba. Igaz — azt mondja —, apám se engedi, s én es meggondoltam, hogy én nem hezzád való vagyok.

Azt mondja Gábor:

— Na, köszönöm, Juliskám ezt nem vártam volna tőled, mert nekem semmi szándékom nem volt, nem es álmodtam, hogy reád gondoljak ebbe a részbe, de — azt mondja — te jöttél oda, s te biztattál fel, hogy én jőjjek hezzátok. Hát köszönöm szépen, Juliskám, hogy olyan szépen elbúcsúznak egymástól. Nezd csak, rendel az Isten nekem es egy hozzámvalót, én nem félek, hogy nem kapok magamhozvalót. Igaz,

szegény legény vagyok, de van két jó dolgos kezem, megsegít ingemet a jó Isten, megélek, s nem szorulok az apád száz hold földjére.

Na, nagy szégyenkezve Gábor elmenyen haza. Leült, s gondolkozik, hogy hogy kifüstölte őt a bíró, s utána még a leánya es hogy lefirigyelte. Azon az éjjel egy cseppet se aludt, nem bírt aludni.

Feltette magában, hogy van neki künn adóssága, kiknek dolgozott, inaskodott, reggel elmenyen bé a városba, s esszeszedi az adósságait, s ő esszeszedi magát, s úgy elmenyen onnan abból a községből, hogy senki még hírére se hallja.

Úgy es tett, reggelre virradott. Megmosakodott, kifésülködött, szépen felöltözködött, s elment bé a városba, s ahol neki adósok voltak, elment, megkérte. S zsebrevágta azt a pénzt, s elment haza. S a viselő ruháját beletette egy batyuba, s feltette a hátára. Az ajtót békulcsolta, s avval elment. S mikor megyen vissza, az utcán mentek a gyermekek az iskolába valamennyien.

Egyszer elkezdenek kiabálni:

— Mi a, Gábor? Tán az este guzsalyasba jártál? Tán kéne Galambos Bálint leánya? Hogy nem szégyellted odamenni — azt mondja. — Hiszen annak száz hold földje van. Ugye, fáj a fogad reá? De a szarik neked.

Hát akkor úgy megharagudt, hogy még az iskolások es tudják azt, hogy ő mire járt az este, úgy megkeseredett, gondolta magában, addig menyen, míg valamilyen állást talál. De reá se gondol többé Gálfalvára.

Éppen Pestig ment, Budapestig. S ott ő kezdte tudakozni, hogy hol van az az asztalosgyár. Hát eligazították őt, hogy melyik gyárba menjen, szépen elvezették a gyár kapujáig, s azt mondják :

— Ez az asztalosgyár.

Nahát, elmenyen a kapuhoz, egy őr áll ott. Szól neki, kezet fogott vele, aztán mondja neki, hogy mit akar? Bé akar menni a gyárba, szeretne munkát kapjon, hogy ő es ott dolgozzon.

Azt mondja az őr :

— Barátom, eredj bé, s van ott egy más őr, ott belül, s az téged elviszen a másik gyár kapujához, ahol bé kell menni.

Bé es ment, megtalálja a másik ört, mondja neki, hogy ő munkát keres, éppen most szabadult fel, jól tud, s szeretne állást találni.

— Ne — azt mondja —, szeretném a gyárgazdával beszélni — azt mondja

—, csak én nem üsmerem.

Azt mondja a kapus, az a portás :

— Várjon itt, barátom, várjon, mindjárt kijő, éppen most jött bé gyárba, megmutatom, hogy melyik, aztán beszél vele.

Hát egyszer jó es ki a gyár gazdája.

— Ez az, na eredj, lépjél oda, s szólj neki!

Oda es ment, bátran, koszon neki illendőképpen. Fogadja:

— Na fiam, mi a bajod — azt mondja —, mit akarsz?

— Kérem szépen — azt mondja —, munkát keresek, hogy béálljak asztalosmunkába.

Azt mondja :

— Minek hínak, mi a neved?

— Hát az édesapám Német András volt, én meg a fia, Német Gábor.

— Hány éves vagy?

Megmondja.

— Hát van-e neked igazolványod, hogy föl vagy szabadulva?

— Van — azt mondja.

— Hát add csak ide !

Odaadja. Beléne.

— Gyere bé velem az irodába!

Béviszi az irodába, ad egy széket, hogy üljön le az asztal mellé.

Előszedte az igazolványt, bizonyítványokat mindent, hát ahol felszabadult, az iskolába, bizonyítvány mindenütt csak dicsérték, mindenütt csak jónak kapták a gyermeket. Nézi a gyár gazdája, s :

— Látom, ügyes gyermek vagy — azt mondja —, hát itt maradsz.

Mindjárt parancsol a gyárgazda, ételt, italt adjanak, aztán elviszi őt a munkájára. Mikor jóllakott, elkérdezgette, hogy van-e vagyona, s micsoda. Ő elbeszélte, milyen szegénységben voltak, csak az édesapja kitaníttatta erre a mesterségre, immár szeretné megkeresni a kenyerét magának. Hát megtetszett a gyárgazdának a beszédje.

— Hát gyere, fiam, ne búsulj, ha szereted a munkát, itt kaphatsz.

Nahát, béviszi őt a gyárba. Mikor meglátta Gábor, hogy mennyi dolgos van abban a gyárban, hát megszerényülködött, mert lehet, hogy kétszázötvenen es voltak. Megmutatta neki, hogy melyik gyalupad az övé.

— Nézd, fiam — azt mondja —, ez a gyalupad a tehed, és ez a szerszám odatartozik, ami ide fel van állítva, mind a te kezéd alatt lesz.

De ebben a gyárban mind azt a finom dolgokat dolgozták, azt a finom szekrényeket, díványokat, mindazt a legfinomabb dolgokat dolgozták. Hát a szem elveszett rejta, úgy dolgoznak, hogy senki a fejét fel nem emeli, csak a munkát látják. Hát amint beszél vele a gyár gazdája, hát jő bé egy iskolás gyermek a gyárba.

— Felkérem — azt mondja — a nagyságos urat, kéne nekem egy vonalzó.

— Jól van, fiam.

Mondja mindjárt, szól Gábornak :

— Na fiam, ez lesz az első munkád, csinálj ennek az iskolásgyermeknek egy vonalzót.

Hát elvesz egy lécdarabot, fűrészsel, bésorófolja a serófpadba, kezdte ott gyalulni, hát tíz percre készen volt. De nézi a gyárgazda, hogy hogy jár a kezébe a munka. Olyan finoman megcsinálta, hogy úgy megtetszett a gyárgazdának, hogy csak. Odaadja a gyermeknek a vonalzót, s :

— Na, fiam, most fogjál hezzá a többi munkához.

Mi ott volt, mindenféle hezzá, anyag. Azt mondja :

— Most csinálsz egy szekrényt.

Megmutatta, hogy milyen legyen a mintája. Hezzá es fogott Gábor, de olyan gyorsan dolgozott, hányta ki a darabokat, mire a többiek egy darabot megkészítettek, ő két-három darabot megcsinált mindig. De nemcsak hogy gyorsan, de szépen s jól es dolgozott ő.

Nahát, mikor esztendeje volt, hogy ő ott dolgozott, hivatja bé egyszer a gyárgazda őt, bé a szobába.

— Na fiam — azt mondja—, nekem nagyon tetszik a dolgod, de mától fogva nem veszed a gyalut a kezédbe, pedig látom, igen-igen jól dolgozol, hanem felteszlek felügyelőnek a többiek fölé, s az lesz a te dolgod, csak felügyelő leszel.

S úgy megtetszett neki ez a legény, hogy ott evett vele egy esztendőn, s azt az ételt, amit ő ett.

Akkor onnan es elvette, hogy ne legyen felügyelő, hanem bétette pénztárosnak, aki fizeti a munkásokat, egy olyannak.

— Na, fiam — azt mondja —, én megbízlak tégedet, látom, hogy eszed van, te fogod fizetni ki a munkásokat, te leszel a pénztárnok. De azt es megmondom, fiam, hogy mindenkit becsületesen kifizess, egy fillérekét se húzz le a munkástól!

Hát ott es egy évet lehúzott. Akkor megint behívta a szobájába. Akkor azt mondja neki:

— Fiam, Gábor, tudod-e, mit gondoltam? Megtetszett nekem mindenféle dolgod, látom igazságos vagy, jó es vagy, okos es vagy. Hát én azt találtam fel, hogy én immár gyenge vagyok, erőmvel és eszemvel, nekem gyermekem nincsen, hanem ha elvállalod, én odaadom neked a gyárat, hogy te kezeld az egész gyárat egy évig — azt mondja —, mert látod, megérdemled, mert te el tudod azt kormányozni, s leveszem a gondomat róla, s tégedet mindig figyelmeztetek.

S úgy lett.

Hát úgy elkormányozta Gábor egy esztendeig azt a gyárat, hogy semmi hiba nem volt. Szépen dolgoztak a munkások, ő tudta, hogy hova kell tenni, amit megcsináltak, mennyi anyag kell, mindent úgy tudott, mintha abban született volna.

— Na, fiam — azt mondja —, egy éve lejárt ennek es, hogy te kezeled a gyárat, hát ezután úgy szeretném, amíg én élek, rád es írom, s te légy az ura ennek a gyárnak ! De nemcsak ennek a gyárnak, hanem a kastélyomnak és az egész mindenfélének ami itt van, mert még idáig — azt mondja — megöregedtem, sok munkás volt örökké a kezem alatt, de senki még úgy meg nem tetszett nekem, mint te. Most gyere, fiam, velem, hogy mutogassak meg mindent neked !

Előbb elvitte bé abba a gyárba, ahol dolgoztak, végigvitte. Akkor elmentek túl, ott volt egy üvegyár. Az üvegyáron túl volt egy vasgyár. A vasgyáron túl volt egy szövőgyár. S így rendre, hogy annyi gyár volt, hogy rettenetes, megunta volt végigmenni rajtuk.

— Látod, fiam, ez mind a tehd. Gyere, fiam, most mutogassam meg a raktárakat!

Bévitte oda, ahova a bútorokat bérakták, amelyek immár készen voltak, meg voltak csinálva.

— No — azt mondja —, látod-e, fiam, ez mind a tehd, ezt csak el kell adni, pénzzé tenni.

Akkor bévitte az üvegyárba. Ott es milyen szép finom poharak, kancsók, ablaktányérok, finomabbnál finomabbak.

— Látod-e, fiam, ez es a tehd.

Akkor bévitte a zománcos raktárba, ahol az edények voltak, ahol a fazakakat csinálják. Hát ott es teli volt az megkészített edényekkel.

— Látod, fiam, ez es a tehéd, ez es mind eladó.

Akkor bévitte a vasas raktárba, ahol készek voltak ezek a vasak, eszevissza záruk, sarkok, a jó Isten tudja, mik.

— Na látod, fiam, ez es a tehéd.

Akkor elvitte egy másikba, az tele volt a finom luxusautókkal.

— Na látod, fiam, ez es a tehéd.

Akkor vitte el egy másikba, ott voltak ezek a nagy teherautók.

— Na látod, fiam, ez es a tehéd.

Akkor elvitte a kőszenes raktárba :

— Ne, fiam, ez is a tehéd.

Akkor megmutatta, ahol a vagonok hozták ki az anyagot a gyárból, ami kész, olyan vagonkák:

— Ne, fiam, ez is a tehéd.

Akkor bévitte egy ruhás raktárba, ahol a ruhák bé voltak rakva, férfiruhák minden készen varrva s varratlanul, teli volt, hogy nem lehetett mozdulni benne.

— Látod, ez es a tehéd, a gyári munkások innen veszik a ruhát.

Na, akkor azt mondja:

— Immár megmutattam itt mindent, immár megmutatom a gabonás raktárakat es.

És megmutatta azt es. Egyik raktár búzával, a másik raktár rozssal, árpával, zabbal volt tele.

— Látod, fiam, ez mind a tehéd. Most menjünk az istállóba.

Bémenyen egy istállóba, hát Istenem, akkora kettős istállóba, hogy mindenütt két rend jászol. Hogy a jászolok, ahol ettek a lovak, tiszta tükörből voltak, feneke, oldala tiszta tükör volt. Olyan kövér lovak, hogy rothadtak el, olyan kövérek voltak.

— Nagyságos uram, mire való, hogy itt a jászol tükörből van?

Azt mondja a gyárgazda :

— Fiam, arra való, hogy lássák a lovak magukat benne, mert akkor jobban esznek, látja, hogy a másik ló nyúl az ételért, akkor siet, hogy ő es egyék. Így jobb étvágyuk van, azért olyan kövérek a lovak.

Na, akkor bemennek az anyakancákhoz, ott es csak tükörből a jászol. Elmentek, ahol a csitkók vadnak

— Fiam, ezek mind a tehédek.

Akkor bé az ökrökhöz, bé a borjúkhoz, mind külön- külön istállóban.

— Na, fiam — azt mondja —, ezek mind a tehédek. Akkor előhozta a nótáriust, s akkor ráíratott mindenfélét erre a legényre, elíratta a vagyonát.

— Nézd, fiam — azt mondja —, amíg én élek, melletted leszek. De immár elvesztem az eszemet, a gondomat reád bízom. Csak légy, fiam, jó, ne légy goromba a munkásokhoz, a fizetéseiket ne húzd el, hanem kinek mi jár, add ki becsületesen, hogy téged szeressen mindenki, s ne átkozzon. Hát ez felelt reá, hogy úgy lesz.

— S ha meghalok rólam ne feledkezz el, hanem — azt mondja — bár misékvel emlékezz rólam s imádkozással!

Hát ez megígérte, még ha nem mondaná es, neki erre gondja van, s :

— Még egy a kérésem, fiam, meg mondanivalóm. Fiam — azt mondja —, még az volna nekem a kívánságom, hogy te megnősülj, amíg én még életben vagyok. Hogy lássam még, hogy milyen asszonyt kapsz, milyen feleséget kapsz, s hogy milyen életet áltek tük. Hát nezd csak, fiam, neked amilyen tetszik, olyant vehetsz el, attól nincs mit félj, hogy valaki vonakodik tőled, még a király leányát es kérheted, mert az es szívesen elmenyen. Akárki elmenyen hezzád. De — azt mondja — fiam, megmutatom a pincémet — abban a pincében volt tizenkét kassza. — Nezd csak, fiam, ebbe mind milliósok vannak esszekötözve, olyan teli egy kassza, a másokban mind ötvenezresek, a másokban százasok, ötvenesek, rendre. Mind ez a bankó pénz volt abba a tizenkét kasszába. Másfelől hordókba sorba arany, ezüstkoronások, Isten tudja, miféle nagy, végig a hordók tele. — Ezek mind a tehédek — azt mondja —, s ezekből fogsz fizetni a munkásoknak, csak vigyázz — azt mondja —, hogy meg ne csalódj. A másét ne vedd el, s a magadét ne hadd!

Na akkor azt mondja:

— Fiam, válassz magadnak, akit akarsz, hogy megnősülj.

Akkor azt mondja Gábor:

Hogy nevezzem én magát, édesapámnak, vagy ahogy eddig mondtam? Úgy hiszem, hogy megérdemelné, hogy úgy mondjam, hogy édesapám. Azt akarom mondani, hogy nekem van választottam, hogyha eddig férjhez nem ment, hogy még leány.

Azt mondja:

— Kicsoda?

— Gálfalván a Galambos Bálint leánya, Juliska.

Azt mondja:

— Na, fiam, ha szereted s kiválasztottad, kérjed meg, s vedd el! Tőlem szabad.

— De hamarabb írok egy levelet, hogy tudjam meg, hogy még lány-e.

Abba helybe leült, s elővett egy ceruzát s egy papírt, s írt neki egy gyönyörű szép levelet, ha életben van, s még nincsen férjhez menve, akkor írjon választ. De még jobban, jöjjön ő maga, s hozza el az anyját, az apját, mert úgy hiszem — azt mondja —, hogy most nem tesz le ingemet a fekete földre, ha meglátja, hogy milyen helyzetben vagyok.

Mikor kapta a levelet, s megtudta Juliska, hogy életben van, hát szinte megszakadt a szüve örömeiben. Mert sok kérője volt neki, különbnél különben, de egy se kellett neki, örökké gyászolta ezt a Gábort. S ő bánatában lesoványodott, hogy csak a csont s a bőr volt.

Azt mondja az asszony az urának :

— Most mit szólsz, Bálint, hogy elengedjük, hogy menjen?

— Nem bánom, akármit csinál, mostanig veszekedtél velem, hogy csak én tettem, hogy a leányom úgy lesoványodott, mert ő nagyon szerette Gábort, s te eltiltottad tőle. Hát most csináljatok, amit akartok.

— Az nem úgy van — azt mondja az asszony —, hanem úgy. Írja Gábor, hogy mű es menjünk, hogy lássuk meg, hogy milyen helyzetben van. Akkor menjünk mű es, ha őt engedjük.

Azt mondja :

— Pénzünk van elég, amit a vonatra fizessünk. Az megéri, hogy meglássuk Pestet, megvigyázkodunk.

Na el es mentek mind a hárman. Mikor odaértek Pestre, hát eltudakozódtak ahhoz a gyárhoz, de ők azt hitték, hogy csak munkás akkor es Gábor. Mikor odaértek, odavezették valami rendőrök, megmutatták, hogy itt menjenek bé ezen a kapun. Hát az őr ott állott akkor es a kapuban. Szólnak neki, hogy szabad-e bémenni. Hát azt kérdi, hogy :

— Mért akarnak maguk bémenni, mit akarnak?

— Szeretnék tudni, hogy Német Gábor ebben a gyárban van-e?

Azt mondja az az őr, hogy :

— Német Gábor?

— Igen, hezzá jöttünk, akarunk beszélni vele.

— Jaj — azt mondja az őr —, Német Gábor itt az úr, akkora úr lett Német Gáborból, hogy nem tudom, maguk tudnak-e vele beszélni vagy nem,

akkora polcra emelkedett.

— Miféle — azt mondja —, maga viccel velünk?

— Semmi vicc — azt mondja —, ő ennek a gyárnak az ura. Bémehetnek — azt mondja —, ott belül van még más portás, s az még eligazítja magukat.

Bé es mennek, s elmennek a másik őrhöz, s mondják neki, hogy bé tudnának-e jutni a gyárba, hogy beszéljenek Német Gáborval.

— Várjon — azt mondja —, telefonálok bé majd aztán szólnak bent, hogy lehet-e bémenni vaj nem.

S telefonált.

— Hát mit akar maga? Annak nem úgy mondják, hogy Német Gábor, hanem a gyár gazdája, az immár tekintetes úr.

Még akkor se hitte Bálint. Hát visszatelefonáltak, hogy engedjék bé őket.

Bé es mentek, de Gábor nem ment eljűk helytől, hanem ő bent maradt egy szobában, aztán kijött szembe velük az öreg gyárgazda. Kérdezgeti őket, hogy mi a kívánságuk, mért jöttek? Azt mondják :

— Német Gáborval szeretnénk beszélni.

— Gábor most nagy úr, de azért kiküldöm — azt mondja —, hogy lássa, mit akarnak.

De az öreg es tudta, hogy ezek kicsodák. Hát Gábor addig felöltözött benn, s kijött. De olyan szépen ki volt fejlődve, hogy olyan gyönyörű szép volt, hogy, hogy, hogy, nem lehet kimondani a szépségét, az ujjain mindegyiken aranygyűrű s gyémánt feje.

Hát amikor eljött, s kezet fogott ezekvei, s a leány mikor meglátta a Gábort, mind odapesellett az ő szeretetébe s örömébe, mikor meglátta, milyen gyönyörű szép ember lett Gábor.

— No, Juliskám, nem hittem — azt mondja —, hogy még leány vagy, de még es engem ha megváltál, kapnék én különbet most, mint te, mert mint apád vetette az orromra, hogy nem olyan szegre való vagy, mint én, hát most én mondanám, hogy nem a legnagyobb gazda uraság venne el tégedet, hanem a minister fia es megkérne, mert száz hold földed van, de én most megmondom, hogy a király lánya es eljöne hezzám szüvesen, ha el akarnám venni. De nekem csak az jutott eszembe, amikor én abban a szomorúságban voltam, s abban a nagy gyászban egyedül, te nem szegyekéi eljöni hezzám s ingem megvigasztalni, s hogy mondtad, hogy még iskolás korunktól te szerettél ingemet. Hát csak ezek juttak nekem eszembe. Nem a száz hold

földedétt veszlek el, sem az apád becsületéért, hanem tégedet sajnállak. Hát én most nem vagyok reászorulva, ha még száz holdja volna es. Látod, kedvesem, amit látsz itt kereken, mennyi gyárak, mennyi raktár, mennyi istálló s milyen kastély, az mind az enyém.

De azt, hogy mi van belül, azt meg se mutogatta egyelőre.

— De azért én nem magasztalom fel magamat, hanem elveszlek tégedet.

Akkor most hezzám képest hol vagy te a vagyonodval? De apád — azt mondja — úgy fenntartott téged, hogy a fiascsillagokig a száz hold földjével. De mü ezt elfelejtjük — azt mondja — most, s itt édesapád s édesanyád elmehetnek vissza, ha akarnak, máskülönbül, ha el akarják adni a vagyonukat, veled akarnak lenni egy városban, ide es eljöhetnek, de te az enyém vagy.

Akkor megkérdezte az öreg gyárgazdát, mit szól, megengedi-e, hogy elvegye.

— Hát én megmondtam, fiam, hogy választhatsz, akit szeretsz, én nem bánom.

Akkor mindjárt megesküdtek, s az öregek elmentek, otthon a vagyonukat eladták, eljöttek ide Budapestre lakni a leányikhoz. Olyan szép életet éltek, mint két galamb. Az öreg gyáros meghalt nemsokára, szépen eltemettette nagy pompásan, minden áldott nap egy misét fizetett érte s a feleségéért. Ezt ő soha el nem felejtette. Máig es élnek, ha meg nem haltak.

JEGYZETEK

51. *A koporsóba tett fiú* 461 Ortutay—Katona I. 220 1. 11. sz.

Mesélte Kürti „Lackó” Mihály 1943-ban Bogdándon (Szilágy m.), gy. Katona Imre.

A 461 mesetípus egyike azoknak, melyekben az egykori falusi osztályellentétek kifejezésre jutnak. (Ilyen még pl. 465 A halkisasszony, 650 Erős János, 819 Az ördög mint szolga cs az 1000 Haragszik-e gazduram? mesetípus.) Az egykorú szemlélet még nem gondol generális változásra, csupán egyénire, s arra is csak természetfeletti segítséggel. A keleteurópai sorsközösségre jellemző, hogy pl. a román változatok is azonos beállításúnk, s a magyar mesékkal egyetemben annyira be vannak ágyazva a mesemondó közösségbe, hogy ha a kutató nem tudná, hogy

nemzetközi vándortörténettel van dolga, bizvást arra gondolhatna, valamiféle helyi megtörtént eseményt hallott.

52. *Bús királyfi 463** (*319**₄ *531*) Kézirat, első közlés. Mesélte Nagy

János 50 é. halász Sáránban (Zemplén m.) 1943-ban. gy. Dégh Linda.

Nagy János kiváló sárai mesemondó, a népművészet mestere, a tündérmesék művésze. Meséinek egy része Dégh L. Bodrogközi mesék c. kötetében nyomtatásban is megjelent, nagy részük azonban kéziratban, illetőleg magnetofonszalagon van. Nagy János

Öntudatos költő, aki tisztában van vele, hogy a mesemondásnak szabályai vannak, amelyek majdnem úgy kötik a mesemondót, mint valamilyen bonyolult verses forma. Erős formaérzékével magyarázható az is, hogy ez az archaikus jellegű magyar mese, melynek Kriza *Mirkó királyfiját* kivéve egyetlen teljes változatát sem ismertük, mind ez ideig az ő előadásában kerek, arányos, hibátlan.

53. *A halkisasszony* 465 Ősz Cs. 135 1.

A szép felesége miatt üldözött férj meséje Észak- és Kelet-Európában népszerű általában abban a beállításban, hogy a foldesúr halálra keresi jobbágyát szép felesége miatt. Változatunk — mint ez sajátos módon a székely meséknél nem ritka — a nyugati változatokhoz áll közelebb (mint pl. a 7. sz. mese).

54. *Az égis érő fa* 467* 4- 302/A UMNGy VIII. 184 1.

18. sz.

Mesélte Palkó Józsefné Kakasdon (Tolna m.) 1948-ban, gy. Dégh Linda.

Az égis érő fa mesemotívuma egyike népmeséink legrégebbi elemeinek: a hős fáramászását az ural- altáji népek samanisztikus szertartásával szokták összefüggésbe hozni. Annyi bizonyos, hogy e motívum tőlünk keletre ismert csupán. A magyar mesekincsben leggyakrabban a 301/A, 302/A és a 468* típusokkal összekapcsolva fordult elő, néhol más mesetípusok bevezetőjeként is felbukkan. Kötetünkben az égis érő fa megmászásának epizódjával kapcsolatban előforduló mindhárom redakciónak közöljük egy-egy változatát.

55. *Ifjú Nagy Sándor* 407/B* 467* (301/A) 4- 449*

UMNGy IV. 67 1. 30. sz.

Mesélte Pandúr Péter Bagón (Pest m.) 1942-ben, gy. Dégh Linda.

978

Mesénk a 467* típus másik állandó kontaminációja a Sárkányok által elrabolt királykisasszonyok (301/A) mesetípussal, sajátos, babonás történet jellegű keretben. A keret első fele az Őrdögvolegény (407/B*) típusra emlékeztet, vége pedig Tóth János történetének (449*) nyúlepizódjához áll közel. A mesét ebben a formájában egyéni változatnak kell tekintenünk.

56. *Jancsi és a tiindérkisasszony* 467* [{468/B* {554 /*}] Kézirat

Elmondta Fábrián Árpád, cigány alkalmi munkás Tyúkodon (Szatmár m.) 1955-ben, gy. Andrásfalvy Bertalan.

Az Égig érő fa meséjének ez a formája, mely voltaképpen három típusból tevődik össze, állandó alakulat a magyar népmese-kincsben. Hosszú időn keresztül egyetlen típusnak is tartottuk, csak mióta bebizonyosodott, hogy egyes részei egymástól független, önálló életet is élnek, tekintjük három típusból kialakult állandó jellegű kontaminációnak. Egyike legnagyobb szabású meséinknek, mely különösen a magyar nyelvterület keleti felében népszerű. Szép, teljes változatunk is bizonyíték arra, hogy cigány mesemondóink milyen nagy mértékben őrzik a régi magyar mesekincs legértékesebb darabjait. Nem egy esetben tőlük sikerült feljegyezni a legszebb, legteljesebb szövegeket.

57. *Vitéz János és Hollófernyiges 552* [468/A* {554 I*}] Dégh B. 12 1.

Mesélte Nagy János halász (1877), Sára (Zemplén m.) 1944-ben, gy. Dégh Linda.

Vitéz János és Hollófernyiges (Holofemes?) meséje (468/A* mt.) vagy az Égig érő fa (467*) vagy az Állatsógorok (552) mesetípus keretében fordul elő 'mesekincsünkben. Párhuzamai nyugaton ismeretlenek, nálunk és a környező népeknél annál gyakrabban találkozunk velük.

58. *A möndölecskék 471* MNGy XII. 163—170 1. 14. sz.

Udvarhely széki székely mese Kriza János gyűjteményéből.

A középkori látomás-irodalom népmeséi származéka, az egész magyar nyelvterületen ismert.

59. *A pokol kályhafutója 475—678** Kézirat, első közlés.

Mesélte Pandúr Péter, 1951-ben Bagón (Pest m.), gy. Dégh Linda.

A látomás-mese sajátos módon egy illetlen tréfával kapcsolódik össze Pandúr Péter repertoárjában. Igen jó példa arra, hogy a népi mesekincsben a műfaj-határok milyen könnyen elmosódnak, pedig az egyes mese-műfajok nemcsak tartalmilag és formailag, de hangulatilag is több-kevesebb élességgel elválnak egymástól. Úgy véljük, ez a műfaj-keverés tudatos, s a mesemondóink által annyira kedvelt bizarr humor fokozására szolgál.

60. *A három zsák szemel 476** Pap 125 1. 6. sz.

A magyar nyelvterület északi és nyugati megyéiből ismeretes ez a hiedelem-legenda-mese határán álló történet. Hasonlókat ismerünk még a német, szlovén, szlovák és cseh népköltésből.

Pap Gyula szövege népiesen stilizált, mint múlt századi meséink általában.

61. *A szorgalmas és a rest leány 480* Kézirat, első közlés.

Elmondta Benke Jánosné Benke Rozi moldvai csángó asszony 1952-ben Szárászon (Baranya m.), gy. Kovács Ágnes.

980

A nyugat-európai mesekincsben nagy népszerűségnek örvendő *Szorgalmas és rest leány* meséje nálunk is országosan ismert. Huszonnégy változatát tartjuk számon, melyek menetükben alig térnek el egymástól.

62. *A jó és a rossz leány 481** Lázár 159 1. XI. sz. Magyarlapád (Alsófehér m.).

Az előbbi mesének keleti redakciója ; nem kevésbé népszerű, ahhoz menetében és mondanivalójában igen közel áll. Változatainak nagy része a magyar nyelvterület keleti feléből való. A két típus elbeszélő stílusban is hasonló egymáshoz: mindkettő változatai között nem ritka a ritmikus prózához közelálló szöveg. Az általunk közölt változat is ilyen.

63. *Rupcsen-Hencsen 500* UMNGy VIII. 194 I. 19. sz.

Mesélte Palkó Józsefné, Kakasdon (Tolna m.) 1950-ben, gy. Dégh Linda (magnetofonfelvétel).

Palkóné egyik kedvelt meséje, szépen kidolgozott, egyéni motívumokkal gazdagított változat. Címe, úgy véljük, a Rumpelstilzchen szó eltorzítása, amiből arra következtethetünk, hogy a mese helyi ponyvából, vagy a Grimm-féle gyűjteményből bukovinai német közvetítéssel került be Palkóné repertoárjába.

64. *A három öreg nő 501* Kriza SzNGy II. 179 1. 16. sz.

Kriza János keze írása.

A magyarban viszonylag ritkán előforduló mese, általában az előbbi mese befejezéseként jelenik meg. Kriza szövege az egyetlen Önálló, teljes változat.

65. *A virágfejű, ember 502* Faragó—Nagy 85 1.

Mesélte Lakatos Róza István, 35 é. KÖbÖlkútop. 1945-ben, gy. Nagy O.

Creanga híres meséjének, a *Fehér Szerccsennek*, mely nemcsak a román nép között, hanem a Balkánon is székében el van terjedve, Nagy Olga mezőségi gyűjteményében találkozunk először magyar változatával. A Vadrózsa-pör emlékezetes vitája, amelyben neves kutatók arról vitatkoztak, hogy melyik nép „lopta” a másiktól annak legszebb népköltési szövegeit, ma már nemcsak a szakemberek, hanem a művelt olvasó ajkán is mosolyt fakaszt csupán. Tudjuk már, hogy az átadás és az átvétel kölcsönös. A mi keletről származó meséink, meselemeink általánosan ismertek a román

mesemondók előtt messze a Kárpátokon túl is, s egészen természetes, hogy a magyar mesemondók is szívesen lefordítják, és repertoárjukba illesztik a legszebb román meséket, elsősorban a kétnyelvű területeken, mint amilyen a Mezőség is.

66. *János és a nagyorrú barát* 502 J* -f- 327/B I* — — 328 — 531 I*

Kálmány H II. 55 1. 8. sz.

Mesélte Borbély Mihály, 1913-ban, 32 éves korában Egyházaskéren (Temesköz).

Kálmány Lajos az első mesegyűjtőnk, aki nemcsak felfigyelt a kiváló mesemondókra, hanem gondosan Össze is gyűjtötte egynek, a beodrai születésű Borbély Mihály nevezetű napszámos Ötvenegy meséjét, s a *Hagyományok* második köteteként önálló gyűjteményben ki is adta. Kálmány adatközlői között viszonylag kevés a jó mesemondó, s így nem csoda, hogy annyi gondot és figyelmet szentel Borbély Mihály személyének és meséinek. A gond és figyelem elsősorban a mesékben található mitikus elemeknek, vonásoknak szól, Borbély alkotótevékenységéről még semmiféle szó nem esik, csupán rövidre fogott életrajzával ismerkedik meg az olvasó.

982

Mesénk egyike a magyar mesekincsben gyakori állandó Összetételeknek, melyekkel különösen a keleti elemeket magukba foglaló mesék között sűrűn találkozunk.

67. *A mézáróslégény* 507 Istvánffy 28 1.

Mesénk a Hálás halott-ciklus egyik tipikus változata a Palócföldről. A nyugatias jellegű mesét az ingyen nem temető pap meséinkben gyakran előforduló figurája teszi lokális jellegűvé, valóságosává. Ennek a mesének egy másik változatát mondja el Szuszmir Csokonai *Tempefőjében*.

68. *A fekete köpenyes* 507 Ethn. 1957. 308 1.

Mesélte Palkó Józsefné 1956-ban Kakasdon (Tolna m.), gy. Dégh Linda. A 67. sz. mese egyéni változata, mely azért különösen érdekes, mert benne a tulajdonképpeni mesei cselekmény teljesen elmosódik, s a helyi hitvilág hatására babonás történetté válik; a megváltott halott a visszajáró halotról alkotott elképzelésnek megfelelően nem „hálás”, hanem gonosz, lerázhatatlan kísértet. Figyelemre méltó, mert minden valószínűség szerint a való életből merített, a mese végén a pap gonoszúzó szertartása.

69. *Hamupipőke* 510/A Berze Nagy B. II. 201 1. 66. sz.

Mesélte Hadnagy István 75 é., Szaporca, 1935. (Baranya m.) gy. Berze Nagy J.

Az iskoláskönyvek és a Grimm-gyűjtemény meséiből összeállított gyermek-mesckönyvek nyomán országosan elterjedt mese. A magyar népi mesekincsből átvett elem Hamupipőke gúnyolódása nővéreivel, akik mérgükben mindannyiszor kivágják az eperfát, kútágast, lerombolják a kerítést, ólat, házfödelet stb., ahonnan mostohatestvérük állítólag a mesebeli szépségű királykisasszonyt látta.

70. *Hamupipőke királyfi 5101A ~ 530* UMNGy II. 193 1. 32. sz.

Mesélte Budi Péter, sz 1898-ban, Kárászon (Baranya m.), gy. Bánó István.

Az üveghegyi király kisasszony meséje nemcsak Baranyában, hanem országszerte a Hamupipőke mese férfitárja. A beállítás, a helyzetek hasonlósága, hasonló motívumok, elemek alkalmazását eredményezi a két alapjában véve eltérő történetben.

71. *A király, ki a lányát kívánta feleségül 510/B — 706* Dégh H. 64 1.

Mesélte Pandúr Péter 1940-ben (Pest m.), gy. Dégh Linda.

Pandúr Péter gazdag mesei fantáziájának és néha városias „műveltséget” fitogtató stílusának érdekes keveréke ez a mese.

72. *A tehénné vált asszony 511/B* — 340** Kriza SzNGy II. 205 1. 20. sz.

Gálfalvi István gyűjtése Nagyküküllő megyéből.

Mesénk első felével már találkoztunk egy ízben gyűjteményünkben (5. sz. mese), második fele pedig a griffmadár meséjének (96. sz.) a befejezése. Mindhárom mese ugyanebben az Összetételben számos változatban előfordul mesekincsünkben.

73. *János királyfi és Szélike 513/A* MNGy II. 389 1. 11. sz.

Török Károly gyűjtése Csongrád megyéből.

A hat csudálatos ember meséjével, akik elkísérik a királyfit vándorújára, általában meséink második feleként szoktunk találkozni. (Gyakori ez nálunk, hogy a mese két egymástól elég élesen elváló részből áll!) önálló meseként csak ebben az egyetlen szép népies-irodalmi mesemondó stílusban megírt egyéni vagy helyi változatban fordult eddig elő.

984

74. *A leányból lelt férfi 514 (1641)* Buday—Ortutay 180 1. 15. sz.

Mesélte Korpás László 76 éves dohányos, 1935- ben Tiszabercelen (Szabolcs-Szatmár m.), gy. Ortutay Gyula.

Korpás Lászlónak, a Túri Sándor által felfedezett kiváló szabolcsi „mesefá”-nak ez a különös meséje egyike a legritkábbaknak mesekincsünkben. (Mindössze három változatát ismerjük.) Nálunk és szomszédainknál többnyire az Aranyhajsza, aranypatkó, aranytoll meséjének (531 mt.) női párja, illetőleg kereteként ismeretes. Korpás László szövegét egyéni változatnak kell tekintenünk.

75. *Hajnalcsillag 516* Berde Á. 45 I.

A hűséges szolga meséjének ez a költői változata a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság hagyatékából való, ősz Jánosnak abból a gyűjteményéből, melyet a Társaság 1897 májusában kihirdetett pályázatára küldött be „Komoly az élet, víg a művészet” jeligével. Berde Mária a pályázatra beküldött pályaművek anyagából három mesekönyvet állított össze 1936 és 42 között, ezek egyikéből közöljük a mesét.

76. *Többet tudott mint mesCuram 517* Kriza SzNGy II. 280 1. 29. sz.

Ürmösi Sándor gyűjtése (hihetőleg Udvarhelyszékből).

A soktudó fiúnak ez a meséje jóval kevesebbszer került feljegyzésre, mint párja, az Álmat eltitkoló fiú (725 mt.), pedig megérdemelné figyelmünket, mert ez is keleti jellegű, samanisztikus elemeket tartalmazó meséink közül való. Csupán finn és észti párhuzamai ismeretesek.

77. *Sándor királyfi és Lajos királyfi 517 (520*)* UMNGy VIII. 211 1.

21. sz.

Mesélte Palkó Józsefhe Kakasdon (Tolna m.) 1948- ban, gy. Dégh Linda.

A sok tudó fiú meséje keretében Alexander és Ludovicus (Amis és Amil) meséjét mondja el Palkóné. A keleti eredetű mese a *Hét bölcs mester* c. elbeszélés-gyűjtemény darabjaként, XVI. századi fordítás alapján került bele a néphagyományba. Azóta is több kiadást ért ponyván. A ponyvai elemek Palkóné meséjében is jól felismerhetők.

Érdemes megemlíteni, hogy Sándor király betegsége, a lepra, középkori hiedelem szerint fajtalanokodás következménye, gyógyszere : ártatlan leány vagy gyermek vére.

78. *Csonka pajtás és Sánta pajtás 519* Kézirat, első közlés.

Mesélte Tyukos Horvát Mária Kopácson (Baranya m.) 1942-ben, gy. Katona Imre.

Ennek a mesének eddig csupán egyetlen változatát ismertük Gaal György mesegyűjteményéből. Nem lehetetlen, hogy ezt a Gaal meséjéhez annyira közel- eső változatot Horvát Mária, Benedek Elek valamelyik, a Dráva-háromszögbe elvetődött mesekönyvéből tanulta. Benedek E. ugyanis ezt a mesét is feldolgozta ötkötetes nagy *Magyar mese- és mondavilág* c. gyűjteményében, mely maga is hét kiadást ért, az abból készült kisebb mesekönyvek kiadásának a száma, s még inkább az iskoláskönyvekben felhasznált szövegeké úgyszólván megszámlálhatatlan. Ortutay egy megjegyzéséből tudjuk, hogy e mesekönyvek a 30-as években népkönyvtárainkban országos viszonylatban Jókai után a második helyen állottak. Alig képzelhető el mai népi mesemondó, 986 aki közvetve, vagy közvetlenül ne merített volna belőlük repertoárja gazdagítására.

A csonka és a sánta ember epizódját más Összetételben Id. a 3. sz. mesében.

79. *Biró János 530/B** Kézirat, első közlés.

Mesélte Nagy János 1946-ban Sárában (Zemplén m.), gy. Dégh Linda.

A vitéz juhászlegény meséje sajátos redakciója a férfi Hamupipőke mesetípusnak. A magyar mesekincsben szépszámti változata ismeretes. Alapos vizsgálat minden bizonnyal ezt a mesét is keleti jellegű meséink közé sorolná.

Nagy János igen szépen előadott, arányosan megszerkesztett meséjében új elem a gyári munka szerepeltetése.

80. *A táltos levágott feje 533* UMNGy IV. 61 1. 29. sz. Mesélte Pandúr

Péter, Bag (Pest m.) 1941-ben,
gy. Dégh Linda.

A magyar mesekincsben ritka, meg nem honosodott mese, mely a Grimm-testvérek gyűjteményéből terjedt el.

81. *A táltoskanca és a libapászlórléány 710 (533)* Kézirat, első közlés.

Mesélte Albert András 1943, Csikszentdomokos, gy. Belatini Braun Olga.

Az előbbi mese sajátos egyéni változata. Asztrál- mitológiai és samanisztikus elemei külön tanulmányt érdemelnének.

82. *Peterke 535** Kézirat, első közlés.

Mesélte Albert András 1942-ben Csikszentdomo- koson, gy. Belatini Braun Olga.

Mesénk tipikus változata egy kevés figyelemre méltatott magyar népmese típusnak, melynek változatait eddig még a környező népeknél sem sikerült megtalálni. Krisztus szerepeltetése ebben a mesében minden valószínűség szerint későbbi behelyettesítés, s ez a mesénk is mesekincsünk samanisztikus elemeket őrző keleti rétegéhez tartozik.

83. *Csihán királyúrfi 545/B** Kriza SzNGy II. 272 1. 28. sz.

Mesélte Róka (Puskás) Tamás Székelykeresztúron, gy. Marosi Gergely. A Csizmás kandúr országosan elterjedt, s a Grimm- testvérek gyűjteményéből közismertté vált meséjét Róka Tamás úgy mondja el, mintha az egy szegény székely molnárlegénnyel esett volna meg.

84. *A rókaszemű menyecske 550* UMNGy V. 183 1. 18. sz.

Elmondta Mihály (Korpos) Márton 1942-ben Ketesden (Kolozs m.), gy. Kovács Ágnes.

Korpos Márton, Bálint György mellett a ketesdiek másik jelentékeny mesemondója. Mesénk ebben a lerövidített formájában általánosan ismert helyi változat.

85. *A síró-nevető szemű király 551 (321*)* Dégh H. 100 I. Mesélte

Pandúr Péter 1940-ben Bagón (Pest m.),

gy. Dégh Linda. Az általánosan ismert mese szép egyéni változata. Szervesen bővül a sas epizóddal és a vak öregek történetével.

86. *Az öreg halász és nagyravágyó felesége 555* Ortutay MN III. 367 1. 28. sz.

Mesélte Palásti Anna Csongrádon, gy. Katona Imre. A mese nemzetközi formájával egyező, a magyar meseanyagban ritkán előforduló típus.

87. *Az ágy alatt kinőtt fa 555* Hegedűs M. 35 1.

Mesélte Farkas Péter 46 éves lészpedi (Moldova) születésű földműves 1950-ben Mekényesen (Baranya m.), gy. Hegedűs L. (hangfelvétel).

988

Az előbbi mesének a szokványostól eltérő helyi változata.

88. *Az özvegyasszony fia 559* MNGy II. 398 1. III. sz. Török Károly, gy. Csongrád megyéből.

Kerek, szellemesen előadott, megfésült szöveg, melynek népi változatai ennél jóval drasztikusabbak. A gyűjtővel kapcsolatban Id. a 26. sz. mese jegyzeteit.

89. *A kicsi kígyó, macska és a féreg* MNGy X. 168 1. 25. sz.

Mesélte Fazekas Fóris Mihály 45 é. Pürkerec (Brassó m.), gy. Horger A.

A maga idején hírneves hétfalusi csángó mesemondó rímes prózában elmondott meséje egészen ritka és szokatlan mesekincsünkben. Állítása szerint két híres Öreg mesemondótól tanulta, akik a mese ritmusára fűrészelték a fát az erdőn.

90. *Az aranyzálon fityegő kastély 561 (560)* Kézirat, első közlés.

Mesélte Fejes József kisbíró 1943-ban 56 éves korában ; Sára (Zemplén m.), gy. Dégh Linda.

A kiváló sárai mesemondó, Nagy János vetély- társa és „ellenfele” Fejes József szintén jelentékeny mesemondó, ha forma- és stíluskészség szempontjából el is marad Nagy János mögött. A szokottnál is ponyva ízűbbé teszi nyelvét az, hogy ez a meséje valóban ponyváról is származik, onnan terjedt el országszerte a szájhagyományba. Voltaképpen az előbbi mese és az Aladdin mese kontaminációja.

91. *A katona meg a tűzvas 562* ősz Cs. 169 1.

A mese minden valószínűség szerint Andersen meséjének népi változata. Az elején levő anekdota hozzátoldása viszont már alighanem a mesemondó egyéni leleménye.

92. *A csacsi királykisasszony 566* Dégh H. 47 1.

Mesélte Pandúr Péter 1940-ben Bagón (Pest m.), gy. Dégh Linda.

A híres Fortunatus-mese egyik legsikerültebb változata. A magyar nyelvterületen főleg a Székelyföldön gyakori. Széleskörű elterjedtsége alighanem a kaszárnyákban való népszerűségével magyarázható. A mesemondónak személyes katonai élményei is nyomot hagytak a mesén.

93. *Az aranytojás 567 (566)* Kézirat, első közlés.

Mesélte Benke János klézsei (Moldova) születésű, 50. é. földműves, gy. Kovács Ágnes 1952-ben.

Benke János a kiemelkedő moldvai csángó telepese mesemondók közül való. Ez a meséje már egy ízben, 1950-ben feljegyzésre, sőt közlésre is került Hegedűs Lajos moldvai csángó szöveggyűjteményében. A két szöveg összevetéséből megállapítható, hogy Benke a rögtönző mesemondók közül való: a jó beszédű székelyek között gyakori ez a típus. Nem dolgozza ki meséit epizódról epizódra, mondatról mondatra, hanem csak a mese menetét őrzi emlékezetében, s a pillanatnyi ihlet hatására formálja meg az egyes részleteket. Meséjének rögtönzött jellege azzal is magyarázható, hogy Benke nem gyakorlott mesemondó. A moldvai székely-csángó telepese

nagy asszimilálódási igyekezetükben minden „régies” szokásukat elhagyták, többek között a mesemondást is.

94. *A griffmadár* 568 I* — 340* Kézirat, első közlés Mesélte Máté (Bálint) György 1942 januárjában

Ketesden (Kolozs m.), gy. Kovács Ágnes.

Ez a ritkán előforduló mesetípusunk a mesekezdő típusok közül való, szervesen folytatódik a Vasfejű farkas meséjével (340* mt.), akárcsak a 72. sz. mese.

990 Keleti eredetű, de nem samanisztikus hátterű meséink közül való.

95. *A varjúkirály* 569 I* Bözödi E. 74 1.

Mesélte Bágyi János pásztor Bözödön az 1940—50- es években.

Bágyi Jánosnak 110 meséjét jegyezte fel Bozödi György, az ismert erdélyi író, s több nótájáról készült hangfelvétel, mert nemcsak kiváló mesemondó, hanem környékszerzte ismert énekes is volt. Meséiből két szemelvényes kötet jelent meg: 1942- ben *A tréfás farkas*, 1958-ban pedig *Az eszös gyermek* címmel, ezek jóvoltából meséinek kb. egyharmada közkinccsé vált, a többi egyelőre kéziratban van.

96. *Csinosompiros* 570 Kézirat, első közlés.

Mesélte Nagy János halász, Sára, (Zemplén m.) 1950-ben, gy. Dégh Linda.

Ismét egy tündérmese, mely bakatörténetként vált népszerűvé. Kevés változatát ismerjük, nyilván a gyűjtők nem szívesen jegyezték fel, s még kevésbé szívesen közölték „obszcén” tartalma miatt.

97. *A kecskepásztor* 592 Kézirat, első közlés.

Mesélte Daskó András volt parádés kocsis Kéken (Szabolcs-Szatmár m.) 1957-ben, gy. Jakab Ilona és Kovács Ágnes.

Ez és a három soron következő „tündér”-mese ismét az alárendelt helyzetből fakadó panaszok, sérelmek következtében összegyűlt keserűség, illetőleg az érettük való nagyon is kemény igazságtévő fizetség irodalmi megformázásai.

98. *Erős János* 650 Benedek SzM 59 1.

Benedek Elek hibátlan formaérzéssel, szép irodalmi székely nyelven elmondott változata motívumaiban a nemzetközi mesekincsből merített.

Benedek Elek meséinek népszerűségére jellemző, hogy ennek a mesének népi továbbköltését már egészen korán, a Horger-féle hétfalusi csángó

gyűjteményben is megtaláljuk Fazekas Fóris Mihály előadásában (35 I. 3. sz.).

99. *János szolga 1000* UMNGy V. 201 1. 21. sz.

Mesélte Mihály (Korpos) Márton 70 é. középparaszt Ketesden (Kalotaszeg) 1942-ben, gy. Kovács Ágnes.

Egyike a népszerű János szolga-mese legjobban megformált változatainak.

100. *A szegény ember fia* Ortutay—Katona I. 280 1. 18. sz.

Mesélte Rupa György cigány disznópásztor Ketesden (Kalotaszeg), 1942-ben, gy. Kovács Ágnes.

Az előbbi szövegek a gazda és a szolga közötti feszültséget tükrözik, Gyurica meséje — változataival egyetemben — a földesúr és a részes nemkevésbé kemény és kegyetlen ellentétének ad hangot a nemzetközi elterjedésű mesefordulatok, elemek segítségével.

101. *A pulikutya 652* Népr. Közi. II. 1—2. 110 1.

Mesélte Kiss Miklós (PöntyÖli) fm. 46 é. Tyúkodon (Szatmár m.) 1956-ban, gy. Andrásfalvy Bertalan és Kovács Ágnes.

Érdekes, a Grimm-féle gyűjteményben is szereplő mese, attól lényegesen eltérő, kerek, szép magyar nyelven elmondott változata. Hozzánk minden valószínűség szerint a szájhagyomány útján került, a mesemondó jellemző módon nem mesének, hanem megtörtént eseményről szóló történetnek tartja.

102. *Igazság és hamisság 613* UMNGy I. 160 I. 3. sz.

Mesélte Fedies Mihály, 86 é. 1936-ban Bátorligeten (Szabolcs-Szatmár m.), gy. Ortutay Gyula.

992

103. *A csillagász, a lopó, a vadász meg a szabó 653* Végh S. 59 1.

Mesélte ifj. Bodnár Imréné, Kovács Eszter 23 é. kondás felesége, 1943-ban Magyarhomorogon (Bihar m-), gy- Végh J.

A nyelvészeti célokat szolgáló kiadvány értékes meseszövegeket tartalmaz olyan területről, melynek mesevilágát eddig alig ismertük. A kiválasztott mese olyan községből való, ahol a gyűjtő a mesemondás szokását a gyűjtés idején még elevennek találta.

Tapasztalata szerint ebben a faluban majdnem mindenki tud mesét mondani, viszont kiemelkedő mesemondó nincsen.

104. *A kérdés jutalma 654* Gaal P. III. 174 1. 46. sz.

Gaal György egykorú irodalmi (sőt ponyvái!) stílusban elmondott meséi közül e szöveg népies hangjával tűnik ki.

105. *A szegény ember három fia* 665 Népr. Közi. II. 3—4 sz. 174 l.

Mesélte Daskó András 72 é. fm. 1957-ben Kéken (Szabolcs-Szatmár m.), gy. Jakab Ilona és Kovács Ágnes.

Ez a mese körülbelül úgy viszonylik a kiváló mesemondó lelkivilágához, mint Pandúréhoz a vakság gyógyításáról szóló történetek. Daskó 1944-ig urasági kocsis volt. Meséjében igen jól érzékelhetők a jó kocsis mesterségével járó ismeretek, beszédmodora, illemtudása.

Nemzetközi vonatkozásban a mese szálai Észak- Európa felé vezetnek. Alaposabb vizsgálat minden bizonnyal meglelné a kapcsolatot a mese és ennek a területnek a sámánizmushoz fűződő hiedelemvilága között.

106. *Az Úr Jézus Krisztus és a parasztgyerek* 665 UMNGy I. 130 l.

Mesélte Fedics Mihály 1936-ban Bátorligeten (Szabolcs-Szatmár m.), gy. Ortutai Gy.

Fedics Mihály meséjében az előbbi témát jóval bővebben, részletezőbben adja elő. Egyéni betoldása a mesemondás megkoszónésának szép részlete, a százféle étel története és Keresztelő Szent János legendája. A megfogadó veres ember motívumának beillesztésével sem találoztunk eddig mesénk változataiban, de annyira kézenfekvő, hogy minden valószínűség szerint elő fog még kerülni, talán éppen Szabolcsban, ahol a mese ma is népszerű.

107. *Kígyók királya* 670 Kézirat, első közlés.

Mesélte Albert András, Csikszentdomokoson 1943- ban, gy. Belatini Braun Olga.

108. *Rest Miska* 675 Berze Nagy B. II. 271 l. 92. sz.

Mesélte Pető György, 64 é. Nagyváty (Baranya m.) 1934-ben, gy. Berze Nagy János.

Ez az Európa-szerte eltelj edts nálunk ponyváról is ismert mese Pető előadásában tündérmese-paródia lett, s egyik dokumentuma a dél-dunántúli mesemondók erős humorérzékének.

109. *Babszem Jankó* 700 (650) Arany M.

166 l.

Ez a mese is a parodisztikus tündérmesék közé tartozik.

110. *A negyven rabló* 676—954 Kézirat, első közlés. Mesélte Albert

András Csikszentdomokoson, gy.

Belatini Braun Olga.

Ezt az Ezeregyéjszakából származó mesét nemcsak Albert A. lokalizálja, Kriza gyűjteményéből is ismerünk egy csonka szöveget Marosi Gergely gyűj-

téséből, amely ugyanilyen hangú. Érdekes volna ismerni annak a ponyvafüzetnek a szövegét, mely a mesét a Székelyföldön elterjesztette, lehetséges, hogy már az átteszi a színteret a keleti milióból hazaiba.

106. *A csonka karú leány 451—706* UMNGy VIII. 293 1.

28. sz.

Mesélte Palkó Józsefné 1953-ban, Kakasdon (Tolna m.), gy. Dégh L. (magnetofonfelvétel).

Palkóné egy román leánytól tanulta ezt a „kétszer elmondandó” mesét leánykorában. Virrasztóba szokta mesélni.

107. *A két aranyhajú testvér 707 (1159)* UMNGy I. 109 1. 1. sz.

Mesélte Fedics Mihály 86 é., 1938-ban Bátorligeten (Szabolcs m.), gy. Ortutay Gy. (hangfelvétel).

108. *A két aranyhajú fiú 707 J** Kriza SzNGy II. 250 1. 25. sz.

Kiss Mihály árkosi (Háromszék m.) unitárius pap, Kriza rokona és barátja, Kriza János legbensőbb munkatársa a *Vadrózsák* meseanyagának létrehozásában. Olyan kitűnően tudott mesélni, hogy Kriza a kántoros stílusban, tartalmi kivonatszerűen feljegyzett szövegeket elküldte hozzá „visszaszékelesítés végett”, Kiss Mihály azután az 6 „oracularis mentorissája” (felesége) segítségével „újjászülte” a meséket. *Az aranyhajú testvér* magyar redakciójának ez a változata is a maga tipikus formájában, hibátlan népi stílusban került vissza Kriza keze közé, s maradt fenn a *Vadrózsák* kiadásra váró II. kötetének kéziratai között.

109. *A világszép asszony 709 (450)* Lázár 135 1. 1. sz.

Hófehérke meséjének igen szép népi változatát őrizte meg számunkra Lázár István magyarlapádi szövege, mintegy bizonyítékul arra, hogy ezt a mesét nálunk nemcsak a Grimm-féle gyűjtemény terjesztette el, hanem minden valószínűség szerint ismeretes volt már korábban is.

115. *Hófehérke és a rablók 883/A — 709* UMNGy IV. 125 1. 35. sz.

Mesélte Pandúr Péter, 1941-ben Bagón (Pest m.), gy. Dégh L.

A ponyva és a tündérmese sajátos keverékét alkotta meg ebben a meséjében Pandúr Péter. Hófehérke jól ismert meséje megdöbbentő ilyen

„modem” ponyváit, mondhatnánk, detektívregénybe illő keretben.

116. *Szűz Mária keresztleánya* 710 MNGy VII. 511 1. 9. sz.

1902-ben Szováta két kiváló mesemondója közül az egyiktől gy.
Mailand Oszkár.

Ez a mese így keresztény köntösbe öltözötten terjedt el Európa-szerte. Nálunk ismeretesek azonban olyan változatai is, amelyben a tündérek, illetőleg a boszorkányok királynője veszi pártfogásába a hazugsághoz makacsul ragaszkodó leányt — sajnos, ezek formahibák miatt nem közölhetők —, s ezek nyomán felvetődik a keret elsődlegességének, ill. másodlagosságának kérdése.

117. *A fejr madár* 720 MNGy IX. 356 1. 47. sz.

Mesélte Gyűrő Klári, Besenyőtelek (Heves m.), 1904, gy. Berze Nagy J.

Mint a többi magyar változat, ez is szűkszavú, pontosan követi a típusképet. A versben elmondott szövegrészeket gyakran dallam kíséri.

118. *A jágerfácska* 721* Kézirat, első közlés.

Dékány Ráfáel gyűjteményéből, Kecskemétről a 80-as évekből (EA 2279).

Az előbbihez hasonló szerkezetű mese, melyet ma már úgyszólván csak vers-, ill. dalbetétes részei tartanak életben.

119. *Szikszai* 568* — 724* Faragó SzV 33 l.

A Kemény Zsigmond Társaság hagyatékában (ld. erről még a 75. sz. mese jegyzeteit) az 1897-ben prózai néphagyományok gyűjtésére kihirdetett pályázatra beküldött másik pályamunka szerzőjének kilétét nem sikerült megállapítani (kettő, sajnos, elveszett, csak a jellegüket ismerjük). Ebből a XIX. század végéről való, ismeretlen székely gyűjtőtől származó mesegyűjteményből állította össze Faragó József a *Szegény ember vására* c. kis kötetet. A *Szikszai* c. mese egyike a kötet legérdekesebb szövegeinek. Solymossy idejében még alig ismertük változatát, azóta azonban már több mint tíz került elő, s azt is tudjuk a meséről, hogy változatai a bennünket körülvevő népek között, elsősorban a cseheknél ismeretesek, ez is minden valószínűség szerint keleti eredetű, samanisztikus elemeket tartalmazó meséink közé sorolható.

120. *Aranyszőrű bakkecske* 554 I* — 571 — 524/C* Ortutay—Katona I. 87 1. 3. sz.

Mesélte Tyukos Horvát Antal halász 1942-ben Kopácson (Baranya m.), gy. Katona Imre.

Az előbbi mese sajátosan összetett, egyéni változata, ami azért is figyelemre méltó, mivel a mesemondó a baranyai háromszögből, egyik legarchaikusabb népszigetünkről való.

121. *Az álomlátó fiú* 725 Kriza SzNGy II. 286 1. 30. sz. Marosi Gergely gyűjtéséből.

Ez a samanisztikus hitvilág körébe tartozó, megdöbbentő társadalmi háttérrel tanúskodó mese egyike Marosi Gergely legszebb szövegeinek. Kár, hogy gyűjteményének egy része elpusztult, s így nem állapítható meg, kinek az elmondása után jegyezte fel.

122. *Mirkó királyfi meg a tizenkét fejű sárkány* ■ Ortutay—Katona II. 40 1. 4. sz.

Mesélte Molnár Lajos 32 éves Csengerben (Szatmár m.) 1928-ban, gy. Molnár József.

Molnár Lajos, egyike legegényibb mesemondóinknak. A kerek, szabályos szerkezetű tündérmeséink mellett élnek mesekincsünkben ilyen sajátos szerkezeti felépítésű szövegek is, melyekben a reális és tündéries elemek novellisztikus formában, sőt mondhatnánk, regényszerűen kerülnek egymás mellé. Ezek a mesék (122—124-ig) nem illeszthetők be a nemzetközi mesekatalógus keretébe.

123. *A szélkötő Kalamona* Ethn. 1942. 216 1.

Mesélte Molnár Lajos, 33 éves, Csenger (Szatmár m.) 1929-ben, gy. Molnár József.

A mesemondó az ismert mesemotívumokat oly módon sorakoztatja egymás mellé, hogy meséje egyetlen ismert típusba sem sorolható.

224. *Német Gábor* UMNGy VIII. 446 1. 48. sz.

Mesélte Palkó Józsefné 1950-ben Kakasdon (Tolna m.), gy. Dégh Linda.

Tündérmese, mely a gyárról, a gyári munkások életéről szól. Ebben a mesében már nemcsak a színtér, hanem a mese menete is újszerű, egyetlen ismert típusba sem sorolható, Molnár Lajos meséihez hasonlóan lazább szerkezetű. (Vö. még a 79. sz. mesével.) Ebben a mesében kerül első ízben a király helyére a gyárosgazda, s a fele királyság helyére a gyáros vagyona.